

**Η Θ Ι Κ Η
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ.**

Η Θ Ι Κ Η
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ,

Π Α Ρ Α

ΓΩΣΗΠΟΥ ΓΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ
ΤΟΥ ΜΟΙΣΙΟΥΔΑΚΟΥ,

ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΩΘΕΙΣΑ

Τῷ Παμμερωτάτῳ, Σοφολογιωτάτῳ, καὶ Θεο-
προβλήτῳ Μητροπολίτῃ τῆς Σμύρνης.

ΚΤΡΙΩ, ΚΤΡΙΩ,

ΝΕΟΦΥΤΩ, ΤΩ, ΕΚ ΛΕΡΟΥ.
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΕΝΕΤΙΗ, ΣΙ, 1761.

Παρά Αμπωγίω τῷ Βόρτολι.

CON LICENZA DE' SUPERIORI, E PRIVILEGIO.

Ὡς περ τῇ γνώμῃ τῇ Συγγραφίῳ σκοπὸς ὑπεθέμε-
θα Παρρησίαν, καὶ Ἀλήθειαν, ἔγωγε καὶ τῇ Φω-
νῇ αὐτῇ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι,
καὶ φανότατα ἐμφανίσαι τὸ πρᾶγμα, μήτε Ἀπορ-
ρήτοις, καὶ ἔξω πάτερ Οἰνόμασι, μήτε τοῖς Ἀγο-
ραίοις τέτοις, καὶ Καπηλικοῖς, ἀλλ' ὡς μὲν τὸς
Πολλὰς συνιστάει, τὸς δὲ Παιδαγωγμένους ἐπαινεῖ-
σαι.

Λυκίανός ἐν τῷ, πῶς δεῖ Γραφῆναι
Συγγραφῆν.

Θ Ε Ο Π Ρ Ο Β Λ Η Τ Ε ,
Κ Α Γ Σ Ο Φ Ο Λ Ο Γ Ι Ω Τ Α Τ Ε

Δ Ε Σ Π Ο Τ Α .

Μυριόπτερος Φήμη, Παμπεριώτα-
τε, ὅπῃ μεγαλόφωμος σαλπίζει τὰ
ἐπίσημα προτερήματά της, πανταχόθεν τῆς Φο-
ρολογεῖ τὸν ἔπαιμον. Ἐκέῖνο τὸ βαθυπλά-
τον ἡμέον τῆς Ἰερωτάτης σου Ψυχῆς, ὅπῃ τό-

σαι Ἡθικά , πολιτικά , καὶ Εὐαγγελικά
Ἀρεταὶ συγκροτῶν , συσέλλει καθε θρασυκαρ-
διου , καὶ διεγείρει πρὸς δόξημίαν καθε μετρί-
φρονα . Ἡ Εὐσέβεια , ἡ Μεγαλοφυΐα , ἡ
Εὐμέρεια , ἡ Πολυμάθεια , ἡ Διοίκησις , ἡ
Πολυπειρία , ἐν σωτηρίᾳ ἡ ἀκριβὴς Εὐαγ-
γελικὴ Πολιτεία της , εἶναι πόσοι μαγνῆται ,
ὅπῃ μὲ τὴν δυνάμιν μιᾶς δραχινωτάτης ὀλκῆς ,
τῆς ἔλκεσι τὸ σέβας ὡς καὶ ἀπὸ τὰς καρδίας
τῆς Ἀλφοῦλων . Καὶ ἐπ' ἀληθείας Ξένος
οὐδὲν δὲν ἦλθε , μήτε Περιγητῆς ἐφαίνε εἰς
τὴν Σμύρνην , ὁ ὕποῖος ὄχι πληροφορημένος ,
ὄχι πεπεισμένος , ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ παρακινημέ-
νος , ἀλλὰ δὴ ὑποχρεωμένος ἀπὸ τὰ κατορθώ-
ματα τῶ ἐνδεῶς της Ζήλῃς , μὴ τῆς ἐκκρύχθῃ
Εὐγνωμίας . Ἐκεῖν ἡ Εὐπρέπεια της Ἐκ-
κλησίας , ἐκεῖν ἡ Κοσμιότης τῶ Ἱερατεῖος , ἐ-
κεῖν ἡ Ἀγάπη , ἡ Εὐλάβεια , ἡ Ἀγαθοερ-
γία , ἐκεῖνος ὁ ἐνθερμος Ζήλος τῆς Χρεια-
ρῶν : ὅλοι ἀψαρτίρρηται καρποὶ τῆς παμαγού-
πρου καὶ προβλεπτικῆς Ἐπισκοπῆς της , φυτὸν
τὴν ἀλάβειαν εἰς ὅλας τὰς Φιλαρῆτες , καὶ
ἐμφράττων καὶ τὸ αὐτὸ ὅλῳ τὴν πικροστομίαν
τῶ Μώμου . Τριτολογία , ῥιτολογία ἡ Σμύρ-
να μὲ τὴν ἀκλήρειαν , ὅπῃ ἔλαχε ! Αὐτὴ ,
διὰ τὴν πρῶματικὴν διοίκησιν τῆς Ποιμαρτι-
κῆς καὶ Παμπερότης , ἐκαταστάθη τὴν σήμερον
ὁξά.

ζ.

ἄξιακτος οὐδεὶς εἰς ὅλα τὰ συστήματα τῷ Ὁρ-
δοδόξῳ .

Καὶ ὡς γαυριᾶται ἡ Μέμφη μετὰ τὰς Πυ-
ραμίδας : ὡς ὑπερηφανόλεται ἡ Βαβυλὼν με-
τὰς Κρεμαστὲς κήπας : ὡς καυχᾶται ἡ Ρ'όδος
μετὰ τὸν Κολοσσόν . Ὅλα τῶτα τὰ Θεάματα ,
μὲ ὅλον ὅπῃ τὸσον πολυθρύλληται , τὸσον ὑπε-
ρήφανα , ὥστε βιάζονται ἡ μὰ ὑπερπηδῶσιν τὰ
Ὁρη , ἡ μὰ συγκρούσιν τὰς Οὐρίζοντας , καὶ
ὁμως ὅτε ἄξιζόνσι , πάρεξ τῷ ἀφέλειαν τῆς
Φαντασίας . Ἡ' τίς δὲν βλέπει , ὅτι δὴ αὐτὰ
μήτε εἶναι παρὰ τόσα τεκμήρια μιᾶς τυφλῆς
Κεροσυνδίας , ἡ μάλιστα τόσα ὑποκρίσματα τῆς
Ἀνθρωπίνης Ματαιότητος ; Ἀλλὰ τὸ Καύ-
χημα τῆς Σμύρνης δὲν συγκοιμῶν μετὰ τὴν γονι-
τείαν τῆς Πλάνης , δὲν συμμετέχει μετὰ τῷ πε-
ρίσσειαν τῆς Τέχνης , ὅπῃ ἀπατηλαὶ ἡ μα-
γόμεν τῷ ὄψιν , ἡ καπηλοῦν τῆς Φύσεως
τῷ ἀπλότῳ . Τῶτο εἶναι ἕνας Ἀξιοσέβα-
τος Ἡρώας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ταξιαρχίας ,
ὅπῃ ἀγράφεται μετὰ ὅλα τὰ κάλλη τῆς Ἀρετῆς .
Εἶναι ἕνας περιβλεπτός , ἕνας ἔγκριτος Ποι-
μενάρχης , ὅπῃ ἐψήφισεν ἡ Χάρις , καὶ ἐκόσ-
μησεν ἡ Προαίρεσις . Εἶναι ἕνας Γεροπρεπέ-
στατος Λογὰς , ὅπῃ δὲν πρεπίζει τῷ Ἀματολι-
κῷ Γεραρχίᾳ . Εἶναι ἕνας ἀκριβέστατος Γνώ-
μων , ὅπῃ καμομίζει τῷ πρῶματικῷ Διοίκη-

ή.

σιν. Εἶμαι ἕνας ἀρτιώτατος Τύπος τόσοι τῷ Πολιτικῷ, ὅσον τῷ Ηθικῷ πολιτεύματος. Εἶμαι, λέγω, ὁ Προξάνης τῷ Μισῶν, ἡ Παρηγορητικὴ τῷ Ξένῳ, ἡ Δόξα τῆς Γωμίας, ἡ Χαρὰ τῷ Κυκλάδῳ καὶ Σποράδῳ μῆσῳ, ὅπῃ ὅλαι ἀεμνάως ἀπολαμβάνειν τὰς ἐπιρροὰς τῆς δὲργαιτικῆς τῆς δὲμερείας. Τῷ τῷ εἶμαι τὸ Καύχημα τῆς Σμύρνης.

Καὶ ὅμως τί παραφορὰ, τί θρασύτης εἶμαι αὐτῇ ἡ ἐδίκημ, ὥστε, μ' ὀλλῶ με τὴν ἀφωγοῦ ἀμάθειαν, φαίρομαι, πῶς πολμῶ μὰ δύφημῳ ἐκάμῳ, τὰ προτερήματα τῷ ὁποίῳ ἀμβλῶν ὡς καὶ τὴν ἀκμὴν τῆς Εὐγλωττίας; Ἀλλ' ὅχι ὅχι, Παριερώτατε, ἔτε εἶμαι τόσοι αὐθάδης, τόσοι ἀναιδέης, ὥστε, ὡς λέγει καὶ ἡ Παροιμία, ἀπιδάμῃ τὰ διαπόμτια καταμεθῆσαι μήκῃ. Ἐκέῖνο τὸ ἀκμαιότατον σέβας, ὅπῃ ἡ ὄψις καὶ ἡ ἀκοὴ μὲ ἐφύτλυσαν εἰς τὴν Καρδίαν, καὶ ὅπῃ ὅσον προβαίνει ὁ καιρὸς, τόσοι πλέον αὐξάνει εἰς τὴν Ψυχλήμ: τῷ τῷ μὲ ἐμψυσίασε, τῷ τῷ μὲ λυάγκασε μὰ ἀπάσῳ τὰς δεσμὰς τῆς Ἀναξιοτήτος μ. Μὲ ὅλον τῷ τῷ ἐγὼ, πληροφορημένος ἐκείνῳ τὴν δὲμερεσάτιν, ἐκείνῳ τὴν βαθύφρονα Σωφισμῆς, ὅχι μόνον δὲν ἀπελπίζομαι τὴν συγγνωμῇ, ἀλλὰ μάλιστα πολμῶ μὰ προβάλλω εἰς τὸ Θεάφορ τῷ Κόσμῳ καὶ ὑπὸ τὸ Ὄνομα τῆς Γμετέ-

τέρας Προφασίας. Ἡ μεγάλη Ἀξιοσύνη, Παμπεριώτατε, ἐπεὶ ἡ ἀδυναμία αὐτῆς, ἡ ὑπόπτος, εἰς ἡμῶν μὴ διαυδεύουσαν, ἀμαγκάζεται μὴ προσδράμῃ πρὸς τὴν ὑπεροχικὴν αξιοπρέπειαν τῆς Παμπεριότητός της. Ἡ Φήμη, τὸ Σέβας, ὁ Βαθμὸς ὅπως αὐτὴ χαίρεται ἀριζιγνῶν (εἰς ἀμφιβάλλω) εἶναι τόσα προκαλύμματα, ὅπως ἴσχυον μὴ συγκαλύψω ὅλῳ σχεδὸν τὴν ἀμορφίαν τῆς Ἀδυναμίας μου. Ἄλλο ἴσως δὲν μὲ λείπεται, ἄλλο δὲν ὑφηρεῖμαι, παρὰ μόνῳ τὴν δόξαν ἐκείνης τῆς Σερμῆς Ἀντιλήψεως, ὅπως αὐτὴ εὐδαιμονοῦται τὴν ἀρετὴν πρὸς τὴν Ἰδέαν της. Καὶ ὁμως διὰ τί μὴ περιττολογῶ; Ἰδεῖ, Παμπεριώτατε, ἰδὲ τὸ τοῦ Ἀτελὲς Ποιήματος, πρῶτον Ἀκροθόμιον τῆς Ἰδρώτου μου, καὶ πρῶτον Γέμνημα, ὅπως μὲ καρποφορῶν οἱ Ἀγῶρές μου. Τὸτο, ἐπεὶ κατ' αὐτὸ ἀνίσχυρον μὴ σωίζεται, καὶ ἐπεὶ φοβεῖται, μὴ περιπέσῃ εἰς τὰ προσκόμματα τῆς Ἀδιακρισίας, μήτε ἐπικαλεῖται, πάρεξ τὴν συμμαχίαν τῆς ἑτέρας Προφασίας. Ἡ Ἀξιοσύνη τῆς ἑτέρας, ὅπως τὸτο περιέχει, ἡ ἐμφυτὸς Εὐμέλεια, ὅπως αὐτὴ προχέει πρὸς καθεστὴν Ἰδέαν, ἡ δόξατικὴ Διάθεσις, ὅπως ἐγὼ ἀπ' ἀρχῆς ῥέφω πρὸς αὐτὴν: ὅλαι ὁμῶς πρεσβύων διὰ τὴν Ἀποδοχίαν, ὅλαι ὁμῶς μεσιτέων διὰ τὴν Ἀντι-

ληψίμην. Τέλος πάντων ἐγὼ , ἐπιβέβω-
τας τὸ πᾶν εἰς τὴν φιλόμυσον καὶ διακριτικὴν
Συνείδησιν , καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ πληροφορωτάς
τῃ ἀκμαίᾳ καὶ ἁδούλῳ Εὐγνώμοσυνίῳ μου ,
ἰδὼ κηρύττομαι αἰδίως

Τῆς Ὑμετέρας Σεβασμωτάτης Παμιερότητος .

Εὐλαβέστατος καὶ Ταπεινότατος
Δούλος .

Γώσηπος Γεροδιάκομος ὁ
Μοισιόδαξ .

ΠΡΟΟΓ.

ΠΡΟΟΪΜΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ.

Ἦσαν ἡ Ἑλλάς ἔζη μὲν τὴν ἐλευθερίαν,
καὶ ἐκυβερνᾶτο μὲν τὴν αὐτονομίαν, ὅ-
ταν ἔωμυν ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς Πολι-
τικῆς κοσμιότητος, ἐσώδαζε, πῶς νὰ
ῥυθίσῃ ἀπὸ τῆς παροικίας τῶν ἐπιλοί-
πων Ἑθνῶν τὰ ὅποια αὐτῇ, ἢ ἔξ τῆς αὐομοιότη-
τα τῶν Ἑθνῶν, ἢ ἔξ τῆς βαρβαρότητα τῆς βίης,
ἐσυείδιζε νὰ ὀνομάξῃ Βάρβαρα: τότε δὲ ἠκμαζον
ὅχι μόνον αἱ δημόσιαι Τέχναι, ὅσαι ἰχυροποιεῖν τὰς
Πε-

Πολιτείας, ὅχι μόνον αἱ μεικαὶ, ὅσαι συσαίνουσι
 τῆς Ἰδιώτης, ἀλλὰ περιπλέον καὶ ὅλα, ἢ χεῖδον ὅ-
 λα τὰ εἶδη τῆς Μαθησεως. Τότε ἤκμασαν οἱ ἔμ-
 пейροι Πολιτικοὶ, τότε ἠῶθησαν οἱ ἐνδοξοὶ Στρατήρ-
 χαι, τότε οἱ πολυμήχανοι Ἀρχιτέκτονες, οἱ ἐπιδέ-
 ξιοι Γλύπται, οἱ διεπήβολοι Ζωγράφοι: τότε δὴ
 καὶ οἱ Φισιολόγοι, οἱ Μαθηματικοὶ, οἱ Φίλοσοφοί,
 οἱ Ῥήτορες, οἱ Ἱστορικοὶ, καὶ ἀπλῶς ὅλαι αἱ ἐπί-
 λοιποι παξιαρχίαι τῆς Πολυμαθείας. Καὶ τῇ ἀλη-
 θεῖα ὡμοιάζει τότε ἡ Εἰλὰς μὲ μίαν γονιμωπάτῳ
 Γῆν, ὅτῃ ἐβλάστανε παντοειδῆς καὶ γοναίης καρ-
 πός: ἡ μάλιστα μὲ μίαν ποτιμωπάτῳ Βρύσιν, ὅ-
 τῃ μὲ τὰ νάματα τῆς Χρησθηθείας καὶ τῆς Παιδείας
 ἔξριφε, δεῦν λέγω, τὰ ἐδικάτης φυτὰ, ἀλλὰ προσέτε
 καὶ ὅσα ἄλλα εἶχαν ἰκμάδα φιλοτελειότητος. Καὶ
 ὁμως ἐδούτοι, ἐδούτοι βάσιμον ἐκ τοῖσι Βροτοῖς!
 Τέως τὸ βάσκανον ὄμμα τῆς Νεμέσεως, βεβαρυμέ-
 νον τὰ ὑποφέρει τὴν ὀτυχίαν τῆς, τὴν χαλκῶει μὲ
 τὴν ζηλοφθορίαν, καὶ ἀφ' ἧς τὴν ἐκτραχηλίζει μὲ τῆς
 ἐμφυλίας πολέμους, τὴν ὑποχρεώνει τὰ κύψῃ καὶ τὸν
 αὐχένα εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Ῥωμαίων. Καὶ ἀγκα-
 λὰ αὐτὴ μὴδὲ ἔπος δεῦν ἀφαιρεῖται τὴν παλαιά της
 λαμπρότητα, καθότι ἡ Πολυμάθεια, ἡ Χρησθηθεία,
 ἡ Ἐνπλοτεχνία ἀκόμι συνεχίζουσι τὰ τὴν δεκκείνουσι
 ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα ἔθνη; καὶ ὁμως ἡ συμφορὰ, ὡς
 φαίνεται, ἀπαραίτητος, ἀπαραίτητος ἦτον. Καὶ ἰ-
 δεῖ, ἰδεῖ ἡ παρολεθρία Αἰρετικὴ Γλωσσελγία τὴ πε-
 τάρτε Αἰῶτος. Μὴτε ἄλλο ἐχρεάδῃ. Ἡ Εἰλὰς ἐν
 τῇ ἅμα κλίνει, ἡ Εἰλὰς ἐν τῇ ἅμα προσιμαίνει τὴν
 κάτω φορὰν, καὶ πόσον, ὥς αὐτὴ τὰ χα προῖόντος τοῦ
 καιροῦ ἐπώσῃ τὰ ἀναλάβῃ, αὐτὴ εὐρίθῃ καταδικασ-
 μένῃ

μὴ εἰς τὸ νὰ χάσῃ καὶ περισσότερον. Τέλος πάντων, ἢ ἔσ' τὰ πολλὰ πλήθη τῶν ἁμαρτιῶν τῶ Λαοῦ, ἢ ἔσ' τὴν νουθεσίαν διοίκησιν τῶ Κωνσταντινουπολιτῶ Βασιλέων, πλημμυρῶσι καὶ τὰ Βάρβαρα Ἑθνη: οἱ Οὐνοί, οἱ Γότθοι, οἱ Βέλγαροι, οἱ Σκυῖται, οἱ Σαρακῆνοί, οἱ Τῦρκοι. Μὲ τὴν ἐφοδὸν τῶν τῶν ὀλεθρίων καταδρομητῶν, ἡσυχάζεται πανταχὺ ἡ δυναστεία: φυτῶνεται πανταχὺ ἡ κακότης: μήτε ἄλλο καταγῶγιον μὴ ἔσ' τὰς πτωχὰς Μῆσας, παρὰ μόνη ἡ Ἐπίταλφος. Καὶ ὁμῶς καταξοπᾶται, πίπτει, οἱμοί, καὶ αὐτή! Ἰδὲ λοιπὸν ὅλη ἡ Σκλήρως ἀνασταπομένη! Ἰδὲ ὅλον τὸ Θείαρον συγχισμῶν! Ἡ Πολιτεία καθαιρεῖται, ἡ Εὐγένεια σβυνίται, ἡ Πολυμάθεια ἔξορῆται: καὶ πλέον ἀντιβασιλεύει ἡ Ἀμάθεια, ἡ Ἀρχεικία, ἡ Ἀθλιότης, μὲ στυγμῶν, πανταχὺ κυριεύει ἡ Κακοδαιμονία,

Τάλαιν Ἑλλὰς, οἱ ἄρασοι τὰ πεπρωμένα ὦ!

Καὶ ἰδὲ τὰ ἀποπελίσματα, ὅπῃ ἐπροξένησαν αὐτῇ ἡ ἀξιοθρῶντος δυσυχία. Ὑπερημεῖοι οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν περιβοήτων Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν αὐτονομίαν, καὶ ὑποχρεωμένοι νὰ προβλέπουν ὅχι μόνον τὸν πόρον τῆς ζωῆς, ἀλλ' ὅμως καὶ τὸν φόρον τῆς αἰχμαλωσίας, μήτε ἄλλο ἐφρόντισαν, πᾶρεξ πῶς νὰ προφθάσῃ αὐτὴν τὴν διπλῶν ἀνάγκῃ. Αὐτὴ ἡ χρεία, ἡ μάλιστα αὐτὴ ἡ μικρολογία τῆς ὑπεχρέωσιν νὰ ἀμελήσῃ τὴν ἀπρίπειαν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ παραβλέψῃ τὸ κήρυγμα τῆς Εὐαγγελίας: Διδασκάλες, Μαθήματα, Βιβλία, Φροντιστήρια, ὅλα νὰ καταφρονήσῃ καὶ πόσον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων τῶν χρόνων ἀρέσῃ

18.
 σαν (οἱμοι) Γερεῖς, Δημόται, Εὐγενεῖς, ὅλοι ὁ-
 μοιοῦντες, ὅλοι βιβυθισμοῖοι εἰς τὴν ἀρεοικίαν.
 Δὲν φθαίει. Ἡ ἀρεοικία συγγενδύεται μὲ τὴν ἀρε-
 κισίαν. Ἡ ἀναγωγία, ὅταν δὲν χαλιναγωγεῖται
 ἀπὸ τὴν ἰχμὸν τῷ Νόμων, αὐτὴ συνηθίζει νὰ γιν-
 νᾷ ὀλεθρευπάτας ἀνωμαλίας. Καὶ μία ὁμματαία εἰς
 τὴν Ἰσορίαν τῆς Εἰλάδος, (ὅταν λέγω Εἰλάδα,
 ἐνοῶ ὅλας τὰς ἡξαπορας τῷ Εἰλλύων) ἡ ὁποία διη-
 γεῖται τὴν κατάστασιν, ὅπως ἔλαβε μὲ τὴν ἀλῶσιν.
 Πῶταχε εἰσείεις, πῶταχε διωγμοί, καὶ ὁ νικητὴς ὡς
 πρὸς τὸ πλεῖστον ἢ ὁ πλεσιώτερος, ἢ ὁ θρασύτερος.
 Καὶ ἴσως τὸ σφοδρότερον αἶτιον (ἔγω δοξάζω ἐγώ) ὅ-
 πως ἐγύμνωσι τὰς Χειρσιανὲς ἀπὸ τὰ προνέμια τῆς Ὀ-
 θωμανικῆς Δωσιασεῖας, νὰ ἐσαῖθι αὐτὴ ἡ παρολι-
 θία διχόνοια; ἡ ὁποία ἐνίσπει μὴδὲ πηγάζει, πᾶ-
 ριξ ἀπὸ τὴν Ἀρεοικίαν. Καὶ πᾶ ἡ παρρησία, ὅπως
 ἔλαβεν ὁ Παξιάρχης Γεννάδιος ἀπὸ τὸν πρῶτον Σελ-
 ταῖον τῆς Πόλεως; Πᾶ ἡ ἀπέλεια τῷ Μοναστηρια-
 κῶν; Πᾶ ἡ μεξιώτης τῶ φόρου; Πᾶ τὰ πᾶσα ἄλλα
 προνόμια, ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀλώσεως ἐδογμά-
 τισαν οἱ Κρατῶντες πρὸς τιμὴν, ἢ πρὸς παρηγορίαν
 τῶ Γένους; Ἀράγε δὲν τὰ ὑπερήθημῶν ὅλα, μόνον
 ἀπὸ αἰτίας μιᾶς πόσον πεισματικῆς ἀσυμφωνίας;
 Ἀγκαλὰ ἐγὼ μὴτε δι᾽ ἡχυρίζομαι, ὅτι τάχα μοναχὴ
 ἡ Ἀρεοικία νὰ μᾶς ἐσκληρύνη τὴν αἰχμαλωσίαν.
 Πολλὰ εἶναι τὰ αἷτια, ὅπως ἐβάρυναν, καὶ ἴσως ἀ-
 κόμη βαρυῶν τὸν ζυγόν. Ἡμεῖς παραπρῆμῶν, ὅτι
 καὶ αὐτὴ Εὐρώπη, ὅπως πόσον ἐσοξίθῃ, καὶ πόσον ἐ-
 πολιτεύθῃ, νὰ μὴ ἀπαιτῇ ἀπὸ παρομοσίας παραφο-
 ράς. Μὲ ὅλον πῶ ἐγὼ ἔπε συστέλλομαι, ὅταν διορί-
 ζω τὴν Ἀμάθειαν κατὰ τὸ πρῶτον, ἢ καὶ κατὰ τὴν

ἀπὸ

ἀπὸ τὰ πρῶτα αἰτία τῆς κοινῆς συμφορᾶς . Καὶ ἄρα γε ποῖαν Ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν , ἢ ποῖον Πνευματικὸν καλὸν ἔμπορεῖ νὰ πράξῃ σὺν τῷ Ἱερωμένῳ , ὅταν αὐτὸς δὲν γινώσκει ὅχι δόγματα , ὅχι Ρῆτα , ὅχι Γραφάς , ἔχει Μυστήρια , ἀλλ' ἔχει καὶ τὸν αἰετμόν τῶν ἁγίων τῶν Ἁγίων Συμβόλῃ ; Καὶ ποῖον πάλιν ὄφελος ἔμπορεῖ νὰ ἐλπίζῃ πρὸς τὸν Διόνυσον ἀπὸ τῶν Πολιτικῶν , ὅπερ Ἐῖθιμα , Νόμιμα , Ἀδιάφορα ὅλα αὐτὸς εὖδὲς νὰ λαμβάνῃ : ὅπερ Νόμος , ἢ Πολιτεία , τίποτε εἶναι , ἔπε ἔμαθον , ἔπε θέλει νὰ μάθῃ ;

Καὶ ὅμως μήτ' ἂν νομίσῃ τινὰς , πῶς τάχα ἐγὼ ἐμὲν ἐδῶ δὲν τὴν παρεῖται κατὰ τὴν τῆς Ἑλλάδος . Αὐτὴ ἀρίσκειται τὴν σήμερον πολλὰ μὲν ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἀπερασμένῳ . Ἡ Εὐγένεια , ἡ Κοσμομένη , ἡ Φιλοτιμία τῶν Μαθημάτων , φαίνεται , ὅτι πάλιν ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῆς ἀληθείας τῆς Φροτισμένης πολλὰ λαπλασιάζονται , ἡ Ἐγκύκλιος Παιδεία ἀκμάζει , ἡ Φιλοσοφία διδάσκειται , ἡ Μαθηματικὴ ἀκμάζει , οἱ Διδάσκαλοι αὐξάνουν ; μὲν ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐγὼ ἀποτολμῶ νὰ τὴν κηρύξω τάχα καθὸ πόσους ἀνταγωνιστὰς ἐκείνης τῆς ἀρχαίας ἀγνοίας . Ἐῖθις Βέλγας Εὐγενίος εἰς τὸ Βυζάντιον , σὺν τῷ Θεοτόκῳ Νικηφόρῳ εἰς τὴν Κέρκυραν , σὺν τῷ Ζορτῆλλῳ Νικόλαος εἰς τὸν Ἀῤῥωνα , εἶναι οἱ πρῶτοι λογάδες , ἀξιοὶ καὶ οἱ ἄλλοι νὰ συγχαίρουν , καὶ νὰ παραδίδουν μὲν ἀκρίβειαν πᾶσαν Ἐπιστήμῳ . Ὅλη ἡ Ἑλὰς πρέπει νὰ τὴν σεβάζεται , δὲν τὴν αὐτοὶ ἀπαρτίζον νὰ ἀνακαλέσων τὴν Μύσας εἰς τὸν Πάτριον Ἑλικωνάκῳ . Μήτε αὐτὴ ἡ Ἱεροκηρυξία δὲν ἀμειλῆται . Πολλὰ Μηφοπόλεις , πολλὰ καλοκατὰσται Ἐκκλησίαι ἀπὸ τῶν σήμερον μὲν τὸ κήρυγμα τῶν Εὐαγγελίων . Ἀμ-

ποτε να ἤθελε πράττων καὶ αἱ ἐπίλοιποι τὸ αὐτὸ !
Ὡσαύτως καὶ ἡ Ποιμαντικὴ Ράβδος μὴδὲ ἐγχειρίζε-
ται πλέον εἰς χεῖρας Γεροτύλων, ἢ ἀναξίων. Ὁλι-
γάτατοι Ἀρχιερεῖς, ἐξηρημνοὶ δηλ: πολλὰ ὀλίγοι
παλαιοὶ, δρίσκονται ἀπρόικιστοι ἀπὸ τὴν Μάθη-
σιν, καὶ ἀπὸ ἄλλα ἀξιοτίμα προτερήματα. Μάλι-
στα ἡμεῖς ἐπρίπε νὰ δοξάζωμεν τὴν ἀνωτάτῃν πρό-
νοιαν ὅτ' τὸν νυν Πρωγιώτατον Δεσπότην, Κύριον
Γεωργίου, τὸ καύχημα τῆς Θράκης, καὶ ὅλης τῆς
Ἐκκλησίας; ὁ ὁποῖος μὲ τὸν διαγγελικὸν ζῆλον,
μὲ τὴν πολιτικὴν φρόνησιν, μὲ τὴν ἀμαχον μεγαλο-
φυαν, ὅλα ὑπέρλαμψε καὶ ἐξάκυσσε προτερήματα,
ἐπεὶ τῷ πλέκον εἶεν ἀμάραντον καὶ αἰδίου σέφανον,
μὴδὲ παύει νὰ προωγῇ ὅλα τὰ προσφεύσαντα μέσα,
ὅπῃ συσφίγγου πρὸς τὴν ἀνακαίνισιν τῆς παλαιᾶς
ἐκκλησίας τῷ Γένει. Οὐ μὴν, ἀλλὰ προδίδτω εἰ-
δὼς ἦτον, ὅτι καὶ τὸ παρὸν μήτε ἡ ἰδία Πολιτεία
δυνάμειται. Καὶ φθαίνει νὰ ἰδῇ, ἢ νὰ ἀκυσῇ
τινὰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Ποιγγιπτικῶν Αὐλῶν
τῆς Δακίας καὶ τῆς Μολδοβίας, καὶ ὅμῃ τὴν ἀκρί-
βειαν τῆς διοικήσεως, ὅπου μεταχειρίζονται. Οἱ
ἐνδοξότατοι Αὐλικοὶ τῶν Γαλιωσιτῶν Ἡγεμόνων.

Μ' ὅλον τὸ ζῆλόν αἰδίας εἰδὼς νὰ ἐκθέσω μίαν
ἀλήθειαν. Τὴν σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἔχει, καὶ περι-
ποιεῖται δύο ἐλαττώματα τὰ πλέον ἀνοίκεια εἰς τὴν
δόξαν της. Αὐτὴ κυριεύεται καὶ κράτος ἀπὸ τὴν Ἱ-
ππόλῃν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀμέλειαν τῆς Ἀρχαιότητος.
Ἡ πρώτη τῆς ἐγνώσεως ἐκείνῃ τὴν ἀκμαίαν Πρό-
ληψιν, ὅτι ὅσα ἢ ἐφάρηκαν, ἢ ἐκαλλιεργήσαν οἱ
Παλαιοὶ, ὅλα γενητὰ, ὅλα ἀκριβῆ: καὶ ἡ δεύτε-
ρα τῆς ἐπροξένῃς τὴν ἀπείαν, ἢ μάλιστα τὴν ἐρη-
μίαν

μίαν τῶν περιωτέρων παλαιῶν Συγγραμμάτων. Δὲν
φθάσει. Ἡ Πρόληψις ἔπειτα τῆς ἐφύξωσεν εἰς
ἀποσπασθὲν μίτος ἐκαστοῦ πάντων τῶν Νεωτέρων, καὶ
ἡ ἀπαίσις τὴν ἐγύμνωσιν χεῖρον ἀπὸ ὅλας τὰς κεφα-
λαιωδεύρας εἰδήσεις τῶν Παλαιῶν. Τώρα ἐγὼ μὴ-
δ' ἀμφιβάλω, πῶς ὅταν ἡ ἀλήθεια κρείται ἢ μὲν
τὴν Πρόληψιν, ἢ μὲν τὴν Φιλοτιμίαν, καὶ μάλισ-
τα ἔταν ἀνὰ τὸ Συμφέρον, νὰ μὴ θεωρηθῇ ὅλας
μὲν ὅλον τὸ ἔτι ἡμπορῶ νὰ τὴν ἀποσιωπήσω. Θαυ-
μαστοὶ ἐσάδθησαν οἱ Ἀρχαῖοι, καὶ τὶ αὐτοὶ μέρος
τῆς Παιδείας ἐφάρησαν, καὶ μέρος ἐξηκρίβωσαν.
Αὐτοὶ πρέπει νὰ ἀφημίζονται καθὼς οἱ πρῶτοι ἐ-
φάρηται, ἢ οἱ πρῶτοι διορθωταὶ τῶν πραγμάτων:
καὶ πόσον περιωτότερον, ὅσον ἦσαν ὑπερημεῖνοι ἀπὸ
τὴν βεβήθειαν τῶν νεοφθαρμένων μίσων, καὶ ἀπὸ
τὴν ὑπερίαν, ἀπὸ τὴν ἀκολίαν τῶν βίβ. Μὲν ὅλον
τὸ ἄνθρωποι, ἄνθρωποι ἦσαν καὶ αὐτοὶ, ἡγοῦν-
το προικισμένοι μὲν μίαν πεπερασμένην καὶ ἀτελῆ φύ-
σιν, ὅπως καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἄνθρωποι: καὶ περι-
πλέον ὑποκειμένην εἰς τὴν μαγνησίαν τῆς ἀπάτης,
εἰς τὴν βραχύτητα τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ἀνωμαλίαν τῶν
καιρῶν, καὶ ὅσα πιαῦτα. Ἐξω ἀπὸ τῶν, οἱ Φι-
λόσοφοι καθὼς Φιλόσοφοι μὴτ' ἔπρεπε νὰ προκρίων-
ται, πάριξ καθότι ἡ ἀληθέςερος, ἢ πιθανώτεροι.
Καὶ ὅμως ἡμεῖς αὐτῶν τῶν πληροφορίαν, αὐτῶν τῶν
βεβιωμένων καὶ τῶν ἐλάβαντο πώποτε. Καὶ τὸ αἴ-
τιον, ἐπειδὴ ἕως πῶρα τὰ Συγγραμματα τῶν Νεωτέ-
ρων (καὶ ἰδὼ μὴτε ἐγὼ, πάριξ τὰς ἐγκριτωτέρους)
ἢ τὰ ἀγνοῦμεν παντελῶς, ἢ τὰ κρείομεν ἐμπαθῶς.
Ὡς τίς; Ζητεῖται μία ἐρῶν, μία ἀπταιστος κρείσις
τῶν ὁποίων ἄμποτε νὰ τῶν εἴχαμεν συγκατα-
...

ἀπὸ καιρόν! Καὶ ὁμῶς αὐτὴ ἡ κρίσις κρίνεται ἀπὸ
 δυὸ κεφάλαια, πρῶτον ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς θεωρίας, καὶ
 δεύτερον ἀπὸ τῆς ἀπαθῆ παραβολῆς: ἡγουμένη ὥστε ἡ-
 μεῖς ἢ νὰ ἐγκρίνωμεν, ἢ νὰ κατακρίνωμεν τὰ Εὐρω-
 πῆα Συγγράμματα, χρειάζεται, ὅτι νὰ τὰ θεωρή-
 σωμεν, καὶ νὰ τὰ παραβάλωμεν πρῶτον μὲ τὰ ἀρ-
 χαία. Ἀλλὰ καὶ ποῖος ἔλαβεν, ἢ λαμβανέει πόσῳ
 ὑπομενῶ; Ἡμεῖς, ναὶ, κρίνομεν, καὶ κρίνομεν μά-
 λιστα προχειρῶς. Καὶ ὁμῶς πῶς; Ἡ μὲ τῶν Μο-
 νομερῶν Δίκῳ, ἢ μὲ τῶν Φλεγμονῶν τῶ Πάθος: ἐ-
 κείνο λέγω, ὅπῃ ἐπαρακίνησεν ὡς Εὐρωπαῖον νὰ
 ἐκφωνήσῃ, ὅτι ἡμεῖς ἐχειροπνήσαμεν κοινὰς τῆς Φι-
 λοσοφίας τῶν Ἀγνοῶν, καὶ τὸ Πάθος, καὶ ὅτι ἐπροι-
 κίσσαμεν τὸ βῆμα τῶν τῶν δυὸ παραφορῶν μὲ ὅλῳ
 τῶν πληρικοσίων, ὅπῃ ζητεῖται ἀπὸ τῶν οικονομίῳ
 τῶν Φροντιστῶν.

Πῶς ἔπετα ἡ ἀμέλεια ἐξώρῃσι χιδόν ὅλα τὰ Συγ-
 γράμματα τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος, τὸ μὴτε χρειάζε-
 ται ἀπέδειξιν. Καὶ περιεργαδῆτε ἐκεῖνας τὰς ὀλίγας
 Βιβλιοθήκας, ὅπῃ κατὰ θαῦμα ἡ μᾶς ἔμειναν ἀπὸ
 τῆς Ἀρχαίας, ἢ μὲτὰ ταῦτα ἐσυγκροτήθισαν. Πῶς
 τὰ πόσα Ποιήματα, ὅπῃ αἱ διάφοροι ἐπαγγελίαι, καὶ
 αἱ διάφοροι καιροὶ τῆς Ἑλληνικῆς Σοφίας μᾶς ἀφῆκαν;
 Καὶ ὁμῶς ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ, ὅτι τῶν περισσοτέ-
 ρων ἐδὲ καὶ τὰ ὀνόματα εἰς ἀκρόνται, καὶ ὅτι τὰ ἐπί-
 λειπα ἔτι φαίνονται, παρ' ὡς πόσοι μονοφρεῖς Φοῖνι-
 κες, ἢ ὡς πόσοι Λακκοκόρακες. Καὶ μὴτε ἂς με-
 πῇ τιναίς, ὅτι τάχα ἐ ζυγὸς τῆς δουλείας τῆς ἀφαιρεῖ
 τῶν ἀναιρέων τῆς φροντίδος. Ἐγὼ ἐδιάρτησα εἰς
 πολλοτάτας τόπους τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰξάρω, τί ὁμι-
 λῶ. Εἶναι, εἶναι ὁ ἔξοπος, ἀλλ' ἴσως ἡ διάκρισις
 δὲν

δὲ εἶναι. Καὶ μία ὁρματρία εἰς τὴν πόλιν περιττὸ
 ἔοδον, ὅπως ἀπλῆστον λέγεται Ἀφιερώσεις. Πό-
 σαι νέαι Ἐκκλησίαι ἔγειρονται καὶ ἡμέρας, χωρὶς
 μηδεμίαν ἀνάγκην; Πόσαι ἄλλαι πλημμυροῦν ἀπὸ
 ὀλόχυστα Ἱερὰ, καὶ ἀπὸ ἀργυρᾶ Σκάνη; Καὶ εἶδω
 ἂς μὴ σκανδαλισθῇ, παρακαλῶ, τινὰς, μήτε ἂς νο-
 μίσῃ, πῶς ἐγὼ τάχα καταδικάζω τὰ παρόμοια ἐγ-
 κοσμήματα τῶν Ἱερῶν Ναῶν. Αὐτὰ εἶναι εὖας ἀρ-
 μοδιώτατος, εὖας διακρίτατος κόσμος τῶν Ἐκκλησιῶν,
 καὶ ὅς τις ἀφιερώνει, πράττει διαρίσας, πράττει χρι-
 στιανικῶς. Πλὴν τότε; Ὅταν ἀφιερώνει μὴ διάκρι-
 σιν, ὅταν δὲ παραφέχῃ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ πειρι-
 τά. Τόσοι τόποι εἶναι, ὅπου μὴτε ἄλλο χεῖρον φαίνε-
 ται, πᾶρεξ Ἐκκλησίαι: μάλιστα εἶδονται μισαὶ,
 ὅπως, καὶ τί ὑπερβαίνουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἱερῶν,
 σέκον πτωχάπασιν ἀργαί: καὶ πάλιν μισαὶ, ὅπως,
 καὶ τί περισσείον τὰ Ἱερὰ τῶν χείρων, ἀφωῖον τὰ
 περισσώτερα καὶ σήπωνται. Καὶ ἀρά γε (ἰσχυρῶς ἐγὼ)
 ἀρά γε δὲ ἐσύμφερε κάλλιον, ὅτι μὴ μέρος καὶ ἐγ-
 κοσμεῖνται οἱ Ἱεροὶ Ναοί, καὶ μὴ μέρος καὶ κτίζονται
 Σχολεῖα, ὅπως ἤμπορῶν καὶ σολίζουσι τὰς Ἐκκλησίας
 μὴ σοφῆς Ἱερεῖς, μὴ ἐμπείρους Πνευματικῆς, μὴ ἀ-
 ξίους Ἱεροκήρυκας, καὶ τὰς πολιτείας μὴ Νέους ἀγε-
 νεῖς, καὶ μὴ Ἄνδρας πεπαιδευμένους; Καὶ ὁμῶς τὸ
 ἀντιρρήπον εἶναι πῶς, ὅτι ἡ κυριώτερα, ἡ προσφου-
 σίρα δόξα μιᾶς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ κοσμιότης, καὶ ὁ
 φωτισμὸς τῶν ἐκκλησιαζομένων. Ὡς αὐτὸς, αὐτὸς
 ἐπρεπε πρῶτον καὶ σολίζωμεν, καὶ ἔπειτα τὰ τεῖχη,
 καὶ τὰ κτῆσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τότε πάλιν, ὅταν μᾶς
 περισσείῃ.

Τώρα ἐγὼ συμπραίνω, ὅτι ἡ λύμη τῶν ἐλαττω-

μάπων , περί τῶν ὁποίων ὤμειλ' ἔγραψα ἀνωτέρω , ἡγοῦμαι
 τῆς Ἰσολύφως , καὶ τῆς Ἀμελίας , πρέπει εἰς ἀνάγκης
 νὰ ἐξοριθῇ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος . Μάλιστα αὐτὴ ἐ-
 πρεπε νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς περιηγήσεις τοῦ Πλάτωνος , τοῦ
 Πυθαγόρα , τοῦ Θαλῆος , καὶ ἰσὼν ἄλλων ἀρχαίων .
 Εἰκότι οἱ αξιομνημόνευτοι ἄνδρες δὲν αἰχμαλώτοντο νὰ
 ἐρανίζονται ἀπὸ Αἰγυπτίους , ἀπὸ Φοίνικας , ἀπὸ
 Χαλδαίους , καὶ ἀπὸ ἄλλα βάρβαρα ἔθνη ? Ἐπειδὴ
 προσεκτικοὶ ἰχνηλατοῦν τὴν συμφέροντος , μηδὲ ἐφρόν-
 τιζω , πάρει τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς χρείας , καὶ τὴν
 συγκομιδὴν τοῦ καλοῦ . Καὶ συγχωρεῖται τάχα νὰ
 αἰχμαλώτῃ οἱ ἀπόγονοί των , καὶ μάλιστα ὅπως τὰ ὤ-
 ρωπαῖα ἔθνη , ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπρεπε νὰ δανειζον-
 ται , εἶναι ἀσυγκρίτως σοφώτερα καὶ διγνέστερα ἀπὸ
 ἐκεῖνα ; Καὶ ὅμως ἡ ἀλήθεια προεκκρίδω , καὶ μὲ
 ὅλον ὅπερ ἐσώτε κεντρίζει . Ἡ Ἑυρώπη τὴν σήμε-
 ρον , μέρος ἔχει τὴν ἀφείας διοίκησιν , καὶ μέρος ἔχει
 τὴν φιλόμυστον κλίσιν τῶν καὶ τῶν Ἀρχόντων , ὑπερ-
 βαίνει καὶ τὴν σοφίαν ὡς καὶ τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα .
 Αὐτὴ πλημμυρεῖ ἀπὸ συγχεύματα καὶ ὑποκείμενα ,
 ὅπως ἡ Ἀκαδημία , τὸ Λύκειον , ἡ Στωά , ἔτι ἡμπο-
 ροῦν νὰ καυχῶνται ὅτι παρόμοια . Αὐτὴ ἀκέλυσε ,
 καὶ ἐξηκρίβωσε τὰς περισσοτέρας Ἐπισήμας , πράγ-
 μα , ὅπως ἡ Ἀρχιεπίσκοπος , μὲ ὅλην ἐκείνην τὴν ἀσύγ-
 κειτόν της Ἀγχιόγειον , καὶ ὅμως ὅτι μερικὰ περισστι-
 κα , ὅπως καὶ τὸ παρὸν ἀποσιωπῶ , ἔτ' ἐφθασε νὰ τὸ
 κατορθώσῃ . Αὐτὴ μὲ εἶναι λόγον πλημμυρεῖ ἀπὸ ἀ-
 ξιολογώπατος Ἀκαδημίας , καὶ μὴ μία ἀπὸ τὰς ὁποίας
 ἡμπορεῖ νὰ λογίζεται εἶναι ἀξιοπριπέσας ἐλικῶν τῶν
 Μουσῶν . Ὅποιος ἢ παρακρύπτει , ἢ παραβλίσκει , ἢ
 ὁποιος δὲν ἔμαθε , πῶς νὰ μεταχειρίζεται τὴν σάφ-
 μίαν

μέλι τῆς κρίσεώς σου , ἴσως αὐτὸς τὴν ὀλιγοφροσύνην .
 Καὶ ὁμῶς ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ , ὅτι τὸ συμφέρον πρί-
 πει πανταχῶς νὰ ζητῇται , καὶ πανταχόθεν νὰ συνα-
 γεται . Μήτε πρέπει , ὅτι δεῖ μερικὰ ἐτιδυνά πά-
 θη , ὅπως φυῶνται ἀπὸ μίαν ἀνδραποδώδην σμικρολο-
 γίαν νὰ καταφροῦνται πρὸς καλὰ παραδείγματα . Καὶ
 τάχα δεῖ ἐπρίπτον ἡ Ἑλλάς , αὐτὴ νὰ καταβίβῃ τὸ
 αὐθὺς τῆς ἡλικίας τῷ Νέῳ μὲν τὴν στυφνότητα τῆς
 Γραμματικῆς λεπτολογίας , καὶ μερικῶν ἐλίγων χο-
 λασικῶν ὑπομνημάτων : αὐτὴ νὰ λαβῇ , ὡς λέγε-
 ται , τυφλῶ πρὸς τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ ὄνομα εὐδὸς
 Ἀρχαίης Φιλοσόφης : αὐτὴ νὰ ἀρχῇται μόνον εἰς τὰ ἴ-
 δεα , μάλιστα ὅτι εἰς τὰ ἴδεα , ἐπειδὴ , καὶ καθὼς καὶ
 ἀνωτέρω προεῖπα , τὰ περισσότερα συγχεάσματα τῷ
 ἀρχαίων τὰ ὑσερεῖται ; νὰ μιμῇται τὴν Εὐρώπην , ὅ-
 πως παντοιοτρόπως ἀγωνίζεται , ὅπως περισσότερον νὰ
 ἐξακρυσθῇ , νὰ ἐξομαλίσῃ , καὶ νὰ σωπῇ μὴ τὸν δρό-
 μον τῷ μαθημάτων : ὅπως ἀπροκαταλήπτως καὶ ἐλδύ-
 θέρως φιλοσοφῇ , καὶ ὡς καλὴ μέλισσα φυγὰ τὸ μέ-
 λι τῆς ὠφελείας ἀπὸ οἰονδήποτε καλόχυμον αὐθὺς :
 ὅπως πανταχόθεν , καὶ ὡς αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἐρανίζεται ,
 ἡγοῦν Βρετανοὶ ἀπὸ Γάλλων , Γάλλοι ἀπὸ Ἰταλῶν ,
 Ἰταλοὶ ἀπὸ Βατανῶν , Βατανοὶ ἀπὸ Γερμανῶν , Γερ-
 μανοὶ ἀπὸ Ρώμων , καὶ ἔτι καὶ ἑξῆς ; Αἱ καὶ αἱ
 παύσῃ , δεῖ τὸν Κύριον , αἱ παύσῃ μία Ἰπὸληψις ,
 ὅπως πῶς ἀφαιρῇ τὸ ἴδιον κερμένον , καὶ μία Ἀμέλεια ,
 ὅπως τὴν γυμνῶναι ὡς καὶ ἀπὸ τὰ ἴδεα κτήματα ! Εἴ-
 χει , ἔχει χρεῖαν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης . Εἴ-
 πειδὴ τὴν σήμερον ἡ μία πλημμυρεῖ , καὶ ἡ ἄλλη ὑ-
 σιρεῖται ὡς καὶ τὰ ἀξιολογώτερα φῶτα τῆς Μαθητικῆς .
 Ἀλλὰ δεῖ τι νὰ περιπτολῶν ; Ἰδὲ ἐγὼ παρρησιάζω

εἰς τὸ εὖς εἷα Ἡθικὸν Βιβλίον , σύγγραμμα εἰς περιβλέπτω Ἰταλῷ Φιλοσόφῳ , καὶ ὅστις ἔχει ἐλθέ-
θαι τὸ κριτικόν , ἃς μὲ δοκιμάσῃ , αὐτὸ ἀλη-
θῶς .

Ἀφ' ἧς μὲ κόπης , μὲ κινδύνου , μὲ μυρίας ταλαι-
πνείας , ὑψοῖσα ὅπως τὸ ὄμμα , καὶ εἶδα , πό-
σον πτωχόει ἡ Ἑλλάς ἀπὸ Βιβλίας ? ἀπεφάσισα νὰ
μεταφράσω μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐγκριμώτερα συγγράμματα
τῶ Νεωτέρων . Καὶ ὁμως αὐτὴ ἡ ἀπόφασις μὲ ἐφύ-
ξωσι μίαν σφυροπατίαν ἀπορίαν . Ἐσοχάσθηκα , ὅτι
ἡ Ἑλλάς , ἀπὸ δυσυχίας , πάσχει κατὰ τὸ παρὸν εὐ-
δαιμον χεδὸν ὅλων τῶ ὀλιγῶν συστημάτων τῆς Παιδείας ,
ἢ τῆς Μαθηματικῆς , τῆς Φυσικῆς , τῆς Ἡθι-
κῆς , καὶ ἔγω κατ' ἐξῆς : καὶ ἐπ' ἀληθείας μηδὲ ἔξω-
ρα , πόθεν πρῶτον νὰ πιαθῶ . Τέως ἐσύγκρινα τὴν
χρείαν τῆς εὐδαιμονίας μὲ τὴν ἀνάγκην τῆς αἰτίας . Ἐγὼ ἐνό-
μισα ἀναγκαιότερον τὸ Ἡθικόν , καὶ κατὰ τὸ ἴσως δευ-
τέρευτον . Ἀλλὰ δευτὴ ἐφθασε . Πολλοὶ ἀπὸ τῶν
Νεωτέρων ἐσύγκριναν περὶ Ἡθολογίας , καὶ τὸ δὴ
περισσότερον , πολλοὶ ἀπὸ αὐτῶν διφρημίζονται . Ὡς
αὐτὸ ἐπρίπτεν , ὅτι ἀφ' ἧς πολλὰς ἀναγνώσας , καὶ ἀφ'
ἧς πολλὰς συγγράμματα , νὰ ἐκλέξω εἷα , ἢ τὴν δοκιμώ-
τερον , ἢ τὴν προσφύτερον εἰς τὴν παρῶσαν κατὰστα-
σιν τῆς Ἑλλάδος . Ποῖοι μὲ ἐφάνησαν σωφρονισμοί ,
ποῖοι διεξοδικοί , ποῖοι φιλοσοφικοί , καὶ ἐκεῖνοι ἢ ἔχον
τὸ βάθος τῆς θεωρίας , ἢ ἔχον τὴν καινότητα τῆς ἐκ-
θέσεως , κατὰ πολλὰ σχετικοί . Ἄλλος περισσότερο
δε μὲ ἐχάρησεν , πᾶσιξ ὁ Ἐπίσημος Ἀντώνιος
ὁ Μεσαπώριος . Αὐτὸς μὲ ἐφάνη ἀπλὴς , μέτερος ,
ἐκλογιστικὸς ἀπὸ ἑλπῆς , ἢ χεδὸν ἀπὸ ὅλων . Πῶς
ἔπειτα ἡ Πελοπόννησος , ἡ Εὐρυθμία , ἡ βαθυλόγια ,
ἡ δὲ

ἡ ἔσφοχία, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ ζῆλος τῷ Ἄνδρὶ, εἶναι
πράγματα, ὅπερ ἀπαντίως συνίχεν εἰς εἴαν καὶ τὸ
κυττὸν Συγγραφία: τὸ τοῦ ἀφωύω νὰ τὸ πληροφορηθῶν
εἰ ἀναγνώσαι καὶ ἀφ' ἐαυτοῦ. Μήτε τὸ δεῦν ἐφθα-
σεν. Ἐκάμε χρεία, ὅτι νὰ προσυλλογιθῶ καὶ μὲ
ποῖον Ἦθος, ἤγουν μὲ τὸ Ἑλλήνικόν, ἢ μὲ τὸ Κοι-
νὸν νὰ μεταφράσω τὸ Πόνημα. Τὸ πρῶτον μὲ ἦτον
εὐκολον καὶ σωήθεις, ἀλλ' ἔπως ἐσωήβαινε, νὰ ζη-
μιωθῶν οἱ ἀπλῆστοι: πρᾶγμα, ὅπου μήτε τὸ ἐ-
συγχώρει ὁ ζῆλός μου. Τὸ δεύτερον ἐκ τῶ ἐναντίου
μὲ ἐφαίνετο, καὶ, ἀρμολιώτερον, καὶ ὁμῶς δεῦν τὴν
φυσικῶς πτωχίαν μὲ ἐφαίνετο καὶ τὸ αὐτὸ καὶ παν-
τελῶς δυσκολοπιχείρητον. Μ' ὅλον τὸ ἐγὼ ἀπεφά-
σιστα νὰ προτιμήσω τὸ κοινὸν ὄφελος, καὶ νὰ μὴ λυ-
πηθῶ πρὸς Ἰδρωτάς μου. Ἐπεχείρησα λοιπὸν τὴν
Μετάφρασιν μὲ τὸ ἀπλὴν Ἦθος. Καὶ ὁμῶς ποιε-
τοῖς ὅπως εἰρήσθηκα ὡσαύκατ μόνος νὰ ἐπιμεληθῶ δύνα
πράγματα, πρῶτον τὴν Μετάφρασιν, ἔργον δυσκο-
λώτατον, καθὼς ὅλοι ἐκ συμφώνου οἱ ἀκριβεῖς
Μεταφρασταὶ τὸ κηρύττουν: καὶ δεύτερον τὴν διωατὴν
ἀναπλήρωσιν τῶ αὐτῷ Ἦθους, ὅπερ ἴσως μήτε τοῦτο
δεῦν ἦτον ὀλιγώτερον. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη, ὅτι
πολλοὶ ἔγραψαν, καὶ γράφουσι μὲ τὸ κοινὸν Ἦθος ἢ
πλὴν μὲ εἴαν Ἦθος, ὅπερ ἢ ψυχραίνει, ἢ ἀτονίζει
τὴν προθυμίαν τῶ Ἀναγνώστη. Τὸν παρόντα αἰῶνα
ἐφώνησαν μερικοὶ, ἀλλὰ παντάπασιν ὀλίγοι, οἱ ὅ-
ποιοι ἔγραψαν μὲ τὸν, μὲ ὁφθαλμοῦ; ἀλλὰ μήτε
ἀπὸ αὐτῶν δεῦν ἔλαβα βοήθειαν? ἐπειδὴ ποῖοι ἀπὸ
αὐτῶν γράφουν Ἰσορικῶς, καὶ ποῖοι Ρητορικῶς. Ἐδω-
κα μίαν ὁμματίαν καὶ εἰς τὸ θρυλλημένον Μιζοβάρβα-
ρον. Ἀλλὰ πάχα μὲ δίδεται ἀδεια νὰ ἐκθέσω ἰδὼν

κδ'.

τὴν γνώμην εὐδὲς, ὅπερ καὶ συγκαταβαίνει τυχὲν εἰς ἀκρί-
σιν. Τὸτο, ἐλίσσων ἐκεῖνος, εἶναι εἴα Τῶρος κο-
παύμενον, εἴα ὕψος τόθον, καὶ ἄκλινον ἀπὸ ἐμφασιν,
ἀπὸ δὲ φράσεων, ἀπὸ σαφύνων. Εἰ γὰρ ὅμως, μ-
όνον ὅπερ δὲν ἐγκρίνω τὴν γνώμην ἐκεῖνη τῷ Ἀνδρῶς,
ἀλλὰ καὶ τὰ αἰτία, ὅπερ πῦρα ἀποσιωπῶ, μηδὲ ἐκε-
να εὐλογον εἰς τὸ μεταχειριδῶ. Τί τὸ λοιπόν; Εἵ-
καμὲ χρεία, ὅτι τὰ μιμηθῶ τὴν ὑπεροχὴν τῇ Ἀ-
τλαντῇ, καὶ ὅτι μένος εἰς βασιλῆα ὄλον τὸτο τὸ βῆ-
ρος. Ἀλλὰ τάχα ἐπίβαλιν καὶ τῇ σκοπῇ; Εἰ γὰρ
περὶ τούτῳ εὐδὲ ἀπειρίομαι; ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ ἡ ἀ-
πόφασιν δὲν κρίνεται ἀπὸ τῆ βῆμας μου. Ἐκεῖνο ὅπερ
γιγνώσκω, καὶ ἐκεῖνο ὅπερ διδάσκω εἰς τὸ εἶπαι, εἶναι,
ὅτι ἐγὼ ἐκείνῳ μὴ ἀλλὰ μὴ αὐτῷ τὴν Μετάφρα-
σιν. Καὶ ἐπ' ἀληθείας τὰ αἰτία ἐστὶν πολλὰ,
ἀλλ' ἐγὼ ἀναφέρω μόνον ἐκείνη, ὅπερ ἀμέσως ἀπο-
βλέπων τὴν παρῶσαν Μετάφρασιν: καὶ πρῶτον, καὶ
τὴν ὁ Συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ πολλῶν ὑποθέσεων, ὅ-
περ ἀνάγονται εἰς διαφόρους Ἐπισήμας, ὅπερ ἐκαμὲ
χρεία, ὅτι τὰ ἐξήκω μὴ καθεὶ προσοχῇ τὴν κυρι-
λεξίαν, ὅπερ ἐκινεῖται οἱ Παλαιοὶ: δεύτερον,
καὶ τὴν δὲν ἔτυχα μηδὲν εἰς ὁδόν, ὥστε εἰς μὴ χειρα-
γωγίαν, δὲν λέγω, εἰς τὴν εἴσοδον τῇ πραγμά-
των, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκθέσεως: τρί-
τον, διὰ τί ὁ Συγγραφεὺς εἰς μερικὰς τέρας ἦεν ἢ
ἀπαις, ἢ ἀσαφής, ὅπου ἐπρεπεῖν ἢ εἰς τὸν Σαφηνί-
σιν, ἢ εἰς τὸν ζωοποιήσιν: τέταρτον διὰ τί ἀπλῶς
καθεὶ Μετάφρασις εἶναι δυσκολωπία; μάρτυρις (τὸ
ἐπαναλαμβάνω καὶ αὐτὴς) ὅσοι περιέργως τὴν ἐδοκί-
μασιν, ἢ τὴν ἐκριναν. Ἀλλ' ἴσως τινὰς αὐτὰ τὰ
νομίζει ὡσαύτως πάντα παιγνίδια. Καὶ ὅμως αἱ καὶ

τὴν

τὴν δοκιμὴν ὅποιος καὶ αὐτὸ εἶναι, καὶ τότε βλέπει, ἵνα διαφέρει ἡ παιδεία ἀπὸ τὴν Μετάφρασιν.

Προδίδτω ἀκόμη, ὅτι ὁ Συγγραφεὺς συνιδίξει τὴν μακροσκελείαν τῶν Περιοδῶν. Ἐγὼ, ὅπως μὲ ἐσυγχωρεῖτο, μερικὰς ἀπὸ αὐτὰς ἰδιαίρεσα, καὶ μερικὰς ἐσιώπησα, καὶ ὅμως τὰς περαιοτέρας ἔκαμε χρεῖα, ὅτι καὶ μὴ τὰς μεταβάλλω ποσῶς. Μ' ὅσον τὸ τοῦτο, διὰ καὶ μὴ συσκιάζεται ἡ σαφήνεια, ἢ ἡ ἔμφασις τῶν λόγων, ἔκρινε, ὅτι ἔπρεπε καὶ διακρίνω μερικὰ ἀπὸ τῶν Περιοδικῶν Κῶλα μὲ τὸ Δίσιγμον: καὶ μὲ τὸ Ἀντίστροφον τῶν Ἑρωτηματικῶν. Τὸ ἴδιον πράττειν καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι εἰς τὰς μακροσκελεῖς Περιοδῶν. Μεταχειρίζομαι πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ τὸ Λατινικὸν Ἐπαπορητικόν! Ποία ἔπειτα εἶναι ἡ χρῆσις τῶν νεοχρησίων Στιγμῶν, τὸ τοῦτο μὴτε τὸ ἐκδέττω καὶ τὸ παρὲν. Ἀλλὰ καὶ ἔτε μὲ λαμβάνει, ὅτι καὶ ὁ Γαζαῖος Θεόδωρος διορίζει εἰς τὸ περὶ Διαβολῆς, ὅπως τάχα καὶ εἰς ὧνται αἱ πολυκύκλοι Περίοδοι: καὶ ὅμως αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶναι πόσον αἰσθητικὸς, μὴτε δίδει ἐκείνων τὸν ἐμφαντικὸν τόνον, ὅπως ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὰς ποιητικὰς Περιοδῶν. Προδίδτω πρὸς τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐνίοτε ἢ διὰ τὴν ἀνάγκην, ἢ διὰ τὴν εὐφράδειαν, ἢ διὰ τὴν ἔμφασιν, ὅπως ἐζητεῖτο, εὐρέθηκα ἠναγκασμένος καὶ λεξοποιήσω: ὅτι διὰ καὶ ἐκκολυμῶ ὅπως τὸ ὕφος, ἢ διὰ καὶ μὴ διαφθείρω τὴν φυσικὴν τὴν ιδιότητα, παρὰ βλεφα μερικὰς κανόνας τῆς Γραμματικῆς: ὅτι πολλὰς λέξεις, ὅπως δὲ γνωρίζω μητέρα τὴν Ἑλληνικὴν, τὰς ἀπέρριψα ὡσαύτως τὰς νόθας, ὅπως ἐμαυρώην τὴν ἀγνότητα τῆς προφορᾶς. Τὸ ἴδιον ἐμελέτων καὶ πράξω καὶ μὲ τὰς ἐπιλοίπας, ὅπως ἀφῆκα? ἀλλὰ προσμενῶ καὶ ἀκέρω καὶ τὴν δημόσιον Ψηφιστορίαν.

εἶαν. Μήτε ἄς με μεμφθῇ τινὰς εἰδῶ, τὰχα δεῖ
τί καινοπομῶ, ἢ δεῖ τί δὲν ἀκριβογραμματοκίζω.
Ἡ Καινοπομία ἔπε πρέπει νὰ κατηγορηται, πᾶριξ
ἄταν ἢ ἀναξέπει, ἢ δυσκολαίει τὰ πρακτέα ὅταν
ὅμως ἢ πὰ αὐξάνει, ἢ τὰ ὀξομαλίζει, τότε μάλισ'
ἐπρίπι νὰ ἐπαινῇται, καὶ ἐπομνύως μηδὲ τῆς ἀρμό-
ζει πλέον τὸ ὄνομα τῆς Καινοπομίας, ἢ τῆς Νεωπε-
ρισμῶ. Εἰς ἔπειτα τὸ αὐστηρὸν βῆμα τῷ Γραμ-
ματικῶν ἢ με νομίαν, ἢ με κηρύξῃ ἀμύητον τῷ
μουσικῶν ὀργάνῳ τῆς Γραμματικῆς Μύσης· ἀλλὰ πε-
εὶ πῶς ἐγὼ οὔτε φροντίζω τόσον, καὶ ἀρχῶμαι νὰ εἰ-
πῶ, ὅτι ὡς καὶ ἐγὼ ἀξιώθην νὰ ἀκῶσω τὸν Χρυσ-
μοδότῳ αὐτῆς τῆς Θεᾶς.

Περὶ πλέον προδέτω, ὅτι με τὴν ἀφορμὴν τῆς
Μεταφράσεως ἀπαρτήρησα καὶ τὴν φυσικὴν ιδιότητα
τῆ κοινῆς Γῆρας. Τὸ Γῆρας, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, μὲ
ἐφάνη σῶτον, ἐμφαστικόν, ἀφραδὲς, ἀλλὰ κατὰ τὸ
αὐτὸ καὶ παντελῶς ἐλλειπὲς· καὶ ὅτι ἡ ἐλλείψις τε,
αὐτίσως δὲν ἀπαῶμαι, ἀπ' ἄλλο νὰ μὴ πηγάζῃ,
πᾶριξ ἀπὸ τῆς ἀμείλειαν, ἢ ἀπὸ τῆς καταφρόνησιν.
Μετριοί, δεῖ τί τὸ καταφρονεῖν, προσρέχων πρὸς τὸ
Εἰλωικόν, καὶ ἄλλαι δεῖ τί τὸ ἀμειλεῖν, γράφειν ὅ-
πως φθάσεν. Μὲ ἐφάνη, ὅτι ἔχει μίαν συνωπά-
τῳ συγγένειαν μετὰ τὸ Εἰλωικόν, καὶ ὅτι μήτε δι-
χεται τὴν ἐπιμιξίαν τῷ ἄλλων Διαλέκτων· καὶ αὐτί-
σως εἰς οὗτο φαίνεται ἄχημον, καὶ ὅμως ἡ ἀχημία τε
ἔπε προξενεῖται, πᾶριξ ἀπὸ τῆς συνεισφορᾶς τῷ ἐ-
προγλώσσῳ λέξεων. Κάθε Εἰλωικὴ Ἐπαρχία
ἐρπύζεται ἀπὸ τῆς Διάλεκτον τῆς Ἐθνεως, ὅπως ἐ-
πικρατὴ. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Τυρκίζει, ὁ Η-
πειρώτης Ἀλβανίζει, ὁ Φραγγομερείτης Ἰταλίζει, καὶ
ἔτι

ἔτι καὶ ἄλλη παροιμία τῆς Ἑλλήνων τὸ νὰ δυνεί-
 ζεται ξένας λέξεις, καὶ νὰ πᾶς μεταπλάττη καὶ τὸ
 μεικρότερόν της ἰδίωμα, τὸ νομίζει τάχα ὡς ἄρτυμα,
 ὡς ἡδυσμα ὁμιλίας. Καὶ εἶναι ἀρά γε δυνάτον,
 ὅτι νοθρόμυθον, ἢ βαρβαρίζομυθον τὸ Ἰ᾽φος, νὰ ἐ-
 ξακριβώθῃ πώποτε; Μὲ ἐφάνη, ὅτι αὐτὸ, εἰς
 διορθωθῇ, ἡμπέρει νὰ ἀποβῇ μία Γλώσσα πληρε-
 σάτη, ἀρκετὴ διὰ καὶ ἐλλῶν, καὶ ἀξία νὰ συζητη-
 θῇ μὲ τὰς πλέον σωμυλωτέρας Διαλέκτους τῆς Εὐρώ-
 πης. Ὅσον ἔπειτα διὰ τὴν διορθωσιν, ἐγὼ ἡθέληα
 εἰπῇ, ὅτι αὐτὴ εἶναι μία ἐκκολωπία πραγματεία.
 Καὶ φθάσει, ὅτι νὰ γνωρίξῃ μητέρα τὴν Ἑλλη-
 νικὴν, ἢ γὰρ ἐκείνῃ τὴν πολυχρόμονα πηγὴν ἰσθὶ Προ-
 φορικῶν Χαρίτων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡμπορεῖ νὰ δα-
 τισθῇ, ὅ,τι καὶ αὐτὴ χρειαζέται. Μὲ ἐφάνη, ὅτι οἱ
 Γεροκήρυκες, ὅταν διδάσκων, καὶ οἱ Σπευδαῖοι, ὅταν
 σωλομιλῶν, πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται εἰς τ᾽ Ἰ᾽φος,
 ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ περὶ μυσθόν. Τὸ ἴδιον ἔπραξαν,
 καὶ πράττων καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, χωρὶς εὐδὲ ποσῶς νὰ ζη-
 μιῶνται οἱ ἀπλῆστεροί των. Μὲ πῶτον τὸν ἔσπον ὀλί-
 γον κατ' ὀλίγον αἱ Ἑλληνικαὶ λέξεις σωμειδίζονται,
 καὶ προσέτι ἐκκολυῦνται καὶ ἡ κατέληψις τῆς ὅλης Ἑλ-
 ληνικῆς Γλώσσης. Καὶ εἰς τὸτο ἔπρεπε νὰ φροντίζων
 οἱ Γραμματικοί. Μάλιστα ἄμποτε νὰ ἡθέλει διορ-
 θῶν ῥεῖς, ἢ καὶ περισσώτεροι, ἐπίτιδες διὰ τὴν ἐ-
 ξάρθρωσιν καὶ αὐξήσιν τῶ κοινῷ Ἰ᾽φος! Τοιοῦτοῦτοπως
 ἐξακριβώθησαν καὶ αἱ Εὐρωπαϊαὶ Διάλεκτοι. Ἰπο-
 κείμην, ὥστε νὰ σωιδράμην μὲ τὴν δαπάνην εἰς τὸτο
 τὸ ἀξιόπαινον καὶ ἀναγκαῖον ἔργον, εἶναι ποθέστατα,
 καὶ ἰκανώτατα. Ἄλλο ἴσως δεῖ μᾶς λείπεται, πᾶρξ
 εἰς τὴν ζηλωτὴν, εἰς τὸν ἐνθέρμονος προσάτης. Ἀλλ' εἴθε

Ἡ Θεία Πρόνοια νὰ μᾶς τὸν προμηθεύσῃ καὶ αὐτὴν !
Μεῖς ἴφαρ , ὅτι τὸ τοῦ Γ' φρ; ἐχειράζετο καὶ μίαν Γραμ-
ματικὴν , ἡ ὁποία νὰ τὸ διαρθρώσῃ , καὶ νὰ τὸ θε-
μελιώσῃ ἐπαύω εἰς Κανόνας . Ἐγὼ διὰ τὴν ἔλαβα τὸ
ἐνδόξιμον νὰ γυμναδῶ , καὶ διὰ τὴν μελετῶ ἀκόμη
νὰ γυμναδῶ , μὲ φαίνεται (καὶ ἴσως δὲν πλατῶμαι)
ὅτι ἡμῶς νὰ καταστρώσω μερικὰς ? πλὴν φοβῶμαι ,
μήπως καὶ ἡ Νέμεισις , ὅπως πάντοτε ἡδύεται νὰ μὴ
καταβέχη , μὲ ἀφαιρήσῃ τὴν δικαίαν . Ὁ πρῶτος ἔ-
χει τὸν ῥόπον , καὶ περιπλέον φέρεται τὴν ὁρξίν νὰ ἰ-
δῇ ὅπως ἐξηρθρωμώσω καὶ ἀκμάζωσαν τὴν Γλῶσ-
σάν τε : ἃς μὲ σημειώσῃ ἐδῶ εἰς Βενετίαν ἐπ' ἐνόμα-
τι τῶ Αἰδουσιμωπάτε καὶ Σοφολογιωπάτε Κυρίου Σπυρι-
δωνος Μίλλια , τῶ πνευματικῆ Ἐπιβόπης τῆς περιπα-
ντος Ἀδελφότητος τῆς Βενετίας , καὶ ἐλπίζω , ὅτι ἐν
θέλει δυταρῆσθῃ .

Σφίξομαι πῶρα πρὸς τὸ Σύγγραμμα . Αὐτὸ προ-
βαίνει εἰς τὸ φῶς διηρημένον εἰς δύο Τόμους . Ὁ
πρῶτος ἐκδίδεται κατὰ τὸ παρὸν , καὶ ὁ δεύτερος πρὸς
τὸν χειμῶνα . Τὸ αἶτιον , ὅπως μὴ ἐδιώρισεν εἰς τὴν
τοιχὴν διαίρεσιν , ἐξάθῃ μέρος ἡ δύκολία τῆς χη-
σεως , καὶ μέρος ἡ ἐνδεα τῆς δαπάνης . Ἡ ὕλη τῶ
Συγγραμματος , καθὼς καὶ ἀνωτέρω προεῖπα , εἶναι
Ἡθική , ἥτοι μία Πραγματεία , ὅπως χρησιμὴς
κάθε ἡλικίᾳ , κάθε κατάστασιν ? καθότι ἐρμηνεύει ,
πῶς ὁ Ἄνθρωπος ἔχει νὰ γνωρίσῃ ἑαυτὸν , εἶπεν πῶς
νὰ φέρεται πρὸς τὸν Θεόν , ὅθεν ἔλαβῃ τὸ εἶναί τε :
πῶς πρὸς τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους , ὅμως μὲ τὰς ὁποίας
συμπολιτεύεται : καὶ πῶς αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν , πῶς
πῶς νὰ οἰκονομῇ τὴν Ἀτομικὴν τὴν Σύστασιν , καὶ πῶς
νὰ σωτηρῇ τὴν Ἐσωτερικὴν Ἀπαραξίαν τῆς Ψυχῆς τε .

Ἐγὼ

Εγὼ πισδῶ , πῶς μήτε εἶναι χρεία νὰ συστήσω εἰς
 Σύγγραμμα , ὅπῃ τόσον τὸ εὐφήμεσαν αἱ Μῦσαι τῆς
 Εὐρώπης . Τῆτο λέγω μόνον , ὅτι ἔστις ποθεῖ νὰ ἐ-
 πιτύχῃ εἰς πολυπρόκιλον ταμεῖον Πολυμαθείας , ἢ
 εἰς πάγκοινον ὁδηγόν , εἰς πάνδημον βοήθημα , ἢ
 κανὸν νὰ χρησιμώσῃ καὶ Σοφὸς καὶ Ἀρεαμμάτως : καὶ
 ὅμῃ νὰ χειραγωγήσῃ πρὸς τὰ δέοντα κάθε ἡλικίαν ,
 κάθε χαρακτῆρα ? μήτε χρεάζεται , πάρεξ τῆτο τὸ
 Βιβλίον . Ἀρχοντες , Ἰδιῶται , Πλάσιοι , Πτωχοί ,
 Γέροντες , Νέοι , Ἐκκλησιαστικοί , Λαῖκοι , μὲ βρα-
 χυλογίαν ὅλοι ἤμπορῶν νὰ φωτισθῶν ἀπὸ αὐτό , ὅλοι
 ἤμπορῶν νὰ κατηχηθῶν , ἕκαστος τὸ ἰδιαίτερον χρέος τοῦ .
 Καὶ εἰδὼ δὲν ἐξαιρῶ μηδὲ καὶ πρὸς Πνευματικὰς , ἢ
 πρὸς Ἱεροκήρυκας . Καὶ ἄμποτε νὰ τὸ ἀγκαλιασθῶν
 μὲ ζίσιν , μὲ προθυμίαν καὶ αὐτοί ? διὰ τί τινετοξό-
 πως οἱ πρῶτοι θέλουν μάθῃ , πῶς νὰ κατανόησιν τοὺς
 μετανοῶντας ἀναλόγως ἢ μὲ τὴν διάκρισιν , ἢ μὲ τὴν
 περίεσιν , ὅπῃ ἀπαντῶσι , καὶ οἱ δῶτεροι θέλουν
 εὖρη τὸν ῥόπον , πῶς μὲ τόνον , καὶ μὲ δολίαν νὰ
 συγγράψω πρὸς διδασκάλων . Καὶ εἰδὼ ἀναγκάζομαι
 νὰ προδίσω καὶ τῆτο , ὅτι ὁ Συγγραφεὺς συμπλέκει
 εἰς μίαν τὴν τύπῃ ἢ Χυμικὰς , ἢ Φυσικὰς , ἢ Ἀνατο-
 μικὰς Θεωρίας , ἢ καὶ ἄλλης Ἐπιστήμης , ὅπῃ ὑπερ-
 βαίνει τὴν σφαῖραν τῆς καταλήψεως τῆς Ἀπλυστέρων
 (ἢ ὅλον ὅπῃ ἐγὼ πολλὰ ἐσπείδασα , ὅσοι τὸ δυνάτον ,
 νὰ πρὸς ἐκθέσω ἀπλυστέρων) ἀλλ' ἐπειτα τὰ περισσέτε-
 ρα Κεφάλαια εἶναι ἐκκολόνοντα ἀπὸ ὅλης φθάνει μό-
 νον νὰ ἐννοῶται ὅπως ἢ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα . Προ-
 δέτω τελευταῖον , καὶ ὅτι ὁ Συγγραφεὺς μήτε ὁμιλεῖ
 εἰδὼ , πάρεξ Ἡθικώτερον , ἢ καὶ ὡς Φιλόσοφος , καὶ
 ὅχι ὡς Θεολόγος : καὶ διὰ τῆτο , ὅποιος τὸν ἀναγινώ-
 σκει ,

ταί, πρέπει νὰ τὴν ζυγασθῇ μόνον μὲ τὸν γνώμο-
να τῆς Φιλοσοφίας.

Τέλος πάντων συμβεβλήω ὅλας μικρὰς καὶ μεγά-
λας, ὅτι νὰ ἐνθυμηθῶσι τὴν φιλομαΐειαν ἐκείνων
τῶν Ἀρχαίων. Αὐτὴ δὲ ἐθεμελιώθη εἰς τὴν βίαν
τῆς Προλήψεως, ἢ τῆς Ἀμελείας: μήτε ἐφοβεῖτο ἢ
ἐκ ὧν φόβος. Διὰ τί ἔτε ἄλλο ἐλπίζεται ἀπὸ αὐ-
τῆς, παρέξ ἢ ἀρχαία, καὶ αἱ πόσαι ἀνωμαλίες, ὅπως
καθ' ἐκαστὴν ἀκρότητι νὰ συμβαίνειν. Τέως ἡ Ἑλλάς
πρέπει νὰ γινῇ δικτατορία, καὶ ἐπ'προσέγγονος πρὸς
τὰ δῶρα τῆς ἀνθρώπου. Αὐτὴ εἶναι ὁ γινώμων. Δὲν
κρύπτει μήτε τὸ φῶς, ὅπως ἔλαβον ἀπὸ τῶν Ἑλλὰ-
δα, μήτε τὸ χέος, ὅπως ἔχει πρὸς αὐτὴν. Εἶναι
ἐπὶ μὲν, ὥστε νὰ τὴν προφθάσῃ μὲ ὅλα τὰ εἶδη τῆς
Μαθήσεως. Ρήτορες, Ἰστορικοὶ, Διαλεκτικοὶ, Φυ-
σικοὶ, Μεταφυσικοὶ, Μαθηματικοὶ, Ἡθικοὶ: ὅλοι,
ὅλοι ἐπιθυμῶν νὰ τὴν δευδύσω μὲ τὰ Ποιήματα.
Αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ νὰ τῆς ἀνακαλέσων τὴν παλαιὰν λαμ-
πρότητα, μάλιστα ἴσως νὰ τῆς ἐλαφρώσων καὶ τὸ βάρος
τῆς Τυραννίδος. Καὶ ἀνάγε δὲν μαλάσσει τὴν ἑα-
χύτητα τοῦ αὐτοῦ, (ἔτσι καὶ ὁ αὐστηρότατος, ἢ ὁ
ἀρχαϊώτατος) πλέον ὁ πεπαιδευμένος, παρέξ ὁ ἀπαί-
δευτος δούλος; Ἐπειτα ἡμεῖς ἔτ' ἐπρίπε νὰ ἀπειλ-
πίζωμεν τὴν Κρατῶντας ἀπὸ τῶν ἀντίληψιν τῆς Μαθή-
σεως. Ἄνθρωποι εἶναι καὶ αὐτοί, ἤγουν προικισμένοι
μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν τῆς μαθεῖν, ὅπως ἔφομεν καὶ
ἡμεῖς. Ὁδηγὸς χρειάζονται: παραδείγματα θέλουν.
Ἀλλὰ πᾶσι τὰ παραδείγματα, πᾶσι οἱ ὁδηγοί, ὅποτε
ἡμεῖς ἔπ' φροντίζομεν νὰ μεταμερφώσωμεν, ἢ νὰ διορ-
θώσωμεν τὸ σύστημα τῆς Πολιτείας; Ὅλη ἡ Εὐρώ-
πη ἐλπίεται, καὶ παλαίξει τὴν Ἑλλάδα, ὅχι πέσον
διὰ-

διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, ὅσον διὰ τὴν ἀπαιδεδούσιαν.
 Καὶ ἔπρεπε τάχα νὰ ἀφηρίζετε τὸ ἄλγος τῆς παῖδας
 ὑμεῖς τὰ εἰλικρινῆ, ὑμεῖς τὰ γήσια θρήμματα ἐκείνης
 τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἐξημέτισεν ὁ γνώμων καὶ ὁ κα-
 νὼν ὅλης τῆς Οἰκουμένης; Καὶ πᾶς λοιπὸν ἡ φιλοτιμία
 τῆς προγόνωντας; Πᾶς ἐκείνη ἡ πάριος μεγαλοφυΐα,
 ἐπὶ ἐνὶ κατὰ θυε δυχέρειαν; Πᾶς ἐκεῖνο τὸ Ἑλληνι-
 κὸν Πνεῦμα, ὅπως, διὰ τὴν φιλόκαλλον, μήτε ἄλλο
 κέρδιον ἀφώρα, πάρειξ τὴν κοσμιότητα; Τὰ Εὐρω-
 παῖα Εὐρὺν ὅλα ἐσοφίσθησαν, ὅλα ἐπολιτεύθησαν,
 πολλὰ ἀπὸ τὰ ὅποια, ἡ μάλιστα ὅλα, οἱ Ἀρχαῖοι
 πόσον Ἑλλήνεις, ὅσον Ῥωμαῖοι τὰ ὠνόμαζαν Βάρβαρα.
 Καὶ ἐγὼ, διὰ νὰ ἀποσιωπήσω τὰ ἄλλα, ἀναφέρω
 μόνον τὰς Ῥώσους. Αὐτοὶ πρὶν τὴν αἰοδίδιμον Μεγάλαν
 Πέτρην, καθὼς ὅλαι αἱ Ἰσουλὲς μᾶς πληροφορεῖν, εἰς
 πόσῳ ἀχρηκίᾳ, εἰς πόσῳ ἀγνοίᾳ ἦσαν: ὥστε τὴν
 μὲν σοφίαν (τόση εἶναι ἡδυνάμεις τῆς ἀπαιδεδούσιας) τὴν
 ἔκραζαν αἵρεσιν, καὶ τὴν εὐγένειαν ἀμαρτίαν. Καὶ
 ὅμως ἡ Ἡρωϊκὴ φιλοτιμία πρῶτον ἐκείνη τὴν αἰμυνήσαν
 Αὐτοκράτορος, καὶ δεύτερον τῆς Σεβαστῶν Διαδόχωντες
 πόσον τὰς ἐλέπτυνε, πόσον τὰς εὐγένισεν, ὥστε τὴν
 σήμερον καὶ τὴν Σοφίαν, καὶ καὶ τὴν Εὐγένειαν συνει-
 ζονται μὴ πρῶτα Εὐρὺν τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἔπρεπε
 ἀράγε, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν περιβλέπων
 Ἑλλήνων, ὅπως ἐσάθησαν εἰς πρῶτοι διδάσκαλοι τῆς
 Κοσμιότητος καὶ τῆς Σοφίας, μόνοι νὰ εἰργάζεσθαι τὴν ὀλι-
 γομάθειαν, μόνοι νὰ ὑποφέρετε πλέον τῆς ἀγνοίας τὴν
 ὀμίχλην, πάρειξ τὴν εὐγένειαν τῆς γνώσεως, ἡ καθὼς
 λέγει καὶ ἡ παροιμία, χυστεῖα μὲν προΐεσθαι, χαλ-
 κείων δ' ἀντέχειν;

Ἀλλ' ὅχι ὅχι. Τίως ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ ὀξυ-
 πνή-

λ β.

πνήσῃ τὸν εὐθερμον ζήλόντης, πρέπει νὰ ἀνακαλίσῃ
τὴν ἀκμαίαντες φιλοτελειότητα, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ
τὴν περιφανεστάτην ἀρχαιότητα, μὲ εὖαν λόγον, αὐ-
τὴν πρέπει νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν Κόσμον, καὶ αὐτὸ ὅχι
ἄλλο, ἀλλὰ καὶ πῶς ἀκόμι κατοικεῖται ἀπὸ Ἑλ-
λήνας. Ἀλλ' ἀράγε πῶς; Τῆτο τὸ πῶς, μὲ ὅλον
ὅπῃ χεδὸν αὐτοδίδακτον, καὶ μὲ ὅλον ἐπεὶ ἄλλοι ἢ τὸ
ἐξέθισαν, ἢ μέλλει νὰ τὸ ἐκθέσιν πλατύτερον, καὶ
ὅμως ἐγὼ ὁμιλῶντας ἀπλοϊκώτερον, λέγω: ὅτι δη-
λαδὴ οἱ κατὰ τόπῃς Διδάσκαλοι πρέπει νὰ ἐξορίσων
ἀφ' ἑαυτῶν καθεὶ ζῆλον καὶ εἰδα, ὅπῃ συχναίς συμ-
βαίνει νὰ βατιλῶν ἀναμισάπων? ὥστε ἕκαστος νὰ ἐρ-
μηνεύῃ τὰ πολλὰ, ἢ ὀλίγα Μαθήματα, ὅπῃ γι-
νώσκει, μὲ γαλλῶν, μὲ ἐπιμέλειαν, καὶ μὲ ὀρθρὴν
σωμείδῃσιν: ὅτι ὁ Μαθηταὶ πρέπει ὀλοπρόθυμοι καὶ
ἀφειδόκοποι νὰ καταγίνωνται εἰς τὴν ἀσπιδύτων? ὥστε
νὰ ἐπορεύωνται τὸν πολῦτιμον καιρὸν τῆς νέότητόςτων μὲ
κέρδος, καὶ μὲ ὄφελος τῇ δημοσίᾳ: ὅτι οἱ Πλάσιοι,
οἱ Ἀρχοίτες, οἱ Ἀρχιερεῖς πρέπει νὰ σωμεισφέρων μὲ
ἔργον, καὶ νὰ συνῆχων μὲ λόγον εἰς τὴν συγκρότησιν
τῇ Σχολείων, εἰς βοήθειαν τῇ Μαθητῶν, εἰς τὴν ὑ-
περάσπισιν τῇ Διδασκάλων ἐὼς πρᾶττων καὶ οἱ Εὐ-
ρωπαϊοι, οἱ ὅποιοι σοχάζονται τὴν ἐπίδοσιν τῇ Μα-
θημάτων καθὸ τὸ κεφάλαιον τῆς κοινῆς Εὐδαιμονίας.
Μὲ εὖαν λόγον, ζέσις, προθυμία, εἰλικρίνεια, καὶ ἀ-
γάπη τῇ κοινῇ συμφέροντες χρειάζεται. Τοιοῦτο ὅπως
μήτε μᾶς μένει ἀμφιβολία, πῶς αἱ Μῆσαι πάλιν
ἀνακαλῶνται, καὶ πάλιν ἐπιστρέφω εἰς τὴν παλαιάν-
των Πατρίδα. Καὶ ἀράγε ἐστὶν ἔμελλε νὰ εἶται μία
μεγαλωτάτη παρηγορία τῆς Ἑλλάδος τὸ νὰ πλημμυρῶσι
τὰ παλάτια τῇ Ἀρχόντων, καὶ αἱ αὐλαὶ τῇ Ἀρχιε-
ρέων

ρίων ἀπὸ σπυδαίης πολυμαθεῖς; Τὸ νὰ ἀκάνονται εἰς τὰς συμμελίσσεις πότε Μεταφυσικαὶ Θεωρίαι περὶ τῶν ὄντων ἐν γένει, καὶ πότε Φυσικώτεραι περὶ τῶν ὑλικῶν ὑποκειμένων; Τὸ νὰ συγκροτῶνται συνομιλίαι περὶ τῶν Χρονολογικῶν ἐποχῶν, περὶ τῶν Γεωμετρικῶν καὶ Ἀλγυηβραϊκῶν ὀργίων, περὶ τῶν ἑσφόρων Νομῶν, Κλιμαίων, καὶ Ποιοτήτων τῆς Ἰδρυτικῆς σφαίρας; Τὸ νὰ συσαίνωνται ἐναγώνιοι ἑαλέξεις κατὰ τὰς νόμους τῆς Διαλεκτικῆς ἀπαξίας, ἢ νὰ συγκροτῶνται Ῥήτορικαὶ ὁμιλίαι, ὅπως καθηδυνῶν τὴν ἀκοὴν, καὶ ὅπως συγκινῶν τὴν Ψυχὴν; Τὸ νὰ πολυπραγμονῆται ἡ Ἡθικὴ διάθεσις τοῦ Ἀνθρώπου, ἡ ἀμοιβαία ἐξάρτησις τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν, ἡ πηγὴ τῶν ἀνθρωπίνων Οὐδέξεων καὶ Παθῶν, αἱ Παραποραὶ, αἱ Ἀρεταί, μὲ συντομίαν ἡ Εὐδαιμονία, ὅπως δίδεται εἰς τῆτον τὸν Κόσμον; Καὶ ποία ἑαξιβη, ποία συνομιλία, ἢ ποία ἀκρόασις ἢ χαρμεστέρα, ἢ χρησιμωτέρα ἢ ἡμπορεῖ νὰ δωθῇ ἀπὸ αὐτῆς.

Τελειῶνω. Ἐγὼ εἰς τὸ Προοίμιόν μου ἐκτείνεμαι πολλὰ, καὶ τὸ δὴ περιωρότερον, ὁμιλῶ μὲ μεγάλῳ ἐλαθρείᾳ. Ἀλλὰ ζητῶ συγγνώμην; διὰ τί αὐτῷ τῷ ἐλαθρείᾳ μὲ τῷ ἔμπροσθεν ἐκείνος ὁ ἑακαὴς καὶ γνήσιος ἔρω, ὅπως ἔβρω πρὸς τὸ Δημόσιον Καλόν, καθὼς καὶ ὁ καιρὸς, ἐλπίζω, νὰ μὲ δικαιολογήσῃ πληρέστερον. Ὡς πόσον ἐγὼ ἔτε δυνάμει ἐδῶ, πάρεξ νὰ προμηνύσω, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς εἶχα, καὶ ἔχω μεγάλῳ κλίσειν πρὸς τὸ Γένος τῶν Ἑλλήνων. Καὶ ἀγκαλὰ καὶ τὸ παρὸν ἔπραξα ὀλίγον, καὶ ὅμως ὅχι πόσον ἀπὸ αἰτίαν τῆς ἀδυναμίας, ὅσον τῆς δυσυχίας, ὅπως παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα μὲ ἐπανεβη ἐδῶ. Τέως ἐγὼ ἐπικαλεῖμην τῷ δέμνείῳ τῷ κατ' ἐνός, ὅπως

λδ'.

ἀπαντήσει τῶν παρ᾽ αὐμὲ Μετὰφρασιν , καὶ διχόμε-
νος ἐκάστη πᾶ σωτηριώδη καταθύμια , κηρύττομαι πῶς
ὅλης Ἑλλάδος

Πρόθυμος καὶ Αἰδῖος Ὑπερίπης

Ο' Μεισιόδαξ.

Κ Α.

Κ Α Τ Α Λ Ο Γ Ο Σ

Τὸν σεβασμίαν καὶ ἐντίμων Ὀνομάτων, ὅπως μὲν
ἐβοήθουν εἰς τὴν παῤῥωσαν Μετάρωσαν.

Ὁ Πρωτοπλάτος πρῶτον Μετάρωσαν Σωφρόνιος,
Χρῖος.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκίως Ὁ μῆκος, Συμμεταίως.

Ὁ Πρῶτον Πρωτοσύγγελος Σμύρνης Δανιήλ, Κε-
τικός.

Ὁ Μεθόδιος Γερομόναχος Ὁλυμπίτης, Ἀγνώμων.

Ὁ Μελέτιος Γερομόναχος Κυτταμεταίως, Κε-
τικός.

Ὁ Ραφαήλ Γερομόναχος ἐ Δημετῶν, Ἀρτίως.

Ὁ Γεώργιος Κωνσταντῖνος Σιατιστίνος.

Ὁ Δημήτριος Σάββας Ἰωννίτης.

Ὁ Νικόλαος Κάκαβος Λαζαριστίνος.

Ὁ Γεώργιος Σλάβης Σκοπελίτης.

Ὁ Στέριος Κῶνος Λιτοπίτης.

Ὁ Ἀγγελος Πιζανόπουλος Πελοποννήσιος.

Ὁ Ἰωάννης Καλοφρίκης, Μετάρωσαν.

Ὁ Ἀθανάσιος Γκωπάλης Τριφυλίας.

Ὁ Ἰωάννης Παγῶν Σελτζιῶν.

Ὁ Λάσκαρος Ἀγγελῶν, } Θεσσαλονικεῖς.

Ὁ Δημήτριος Κυρῶν,

Ὁ Νικόλαος, καὶ Χρῖος

Ἰωάννης, Αὐτάδελφοι.

Ὁ Ἰωάννης Παπᾶ Πολύς,

λ 5.

Ο' Θιόδωρος Πιΐδας,	} Αγιομαυριται.
Ο' Γεώργιος Πιΐδας,	
Ο' Ελδ.Σέλιος Πατριώτης Ιερίας,	} Σερβιωται.
Ο' Θιόδωρος Χατζη Μάτς,	
Ο' Κωνσταντίνος Στωχας,	}
Ο' Εμμανηλ π̃ Χ. Νιχαδάς,	
Ο' Γεώργιος Ιωάνης Μπένης,	} Κοζιωται.
Ο' Ιωάννης Χρυσ,	
Ο' Δημητρίος Μανόλν, η Μανόλνας,	}
Ο' Δημητρίος Μήσις Χαλμπα,	
Ο' Κωνσταντίνος Ζήμης,	}
Ο' Κωνσταντίνος Οικονόμης,	
Ο' Νικόλαος Τέρας,	}
Ο' Ιηΐος Πιποβίχνης,	
Ο' Στάμος Παπα Κώσας,	} Μοχοπολιται.
Ο' Νάμ Μπεντέλα,	
Ο' Δημητρίος Σποριφί,	}
Ο' Θιόδωρος Μηχάλν,	
Ο' Κωνσταντίνος Τζούκας,	}
Ο' Ιωάννης Χ. Αδάμν,	
Ο' Νάμ Χ. Νικόλα Τζοχαδάρη,	}
Ο' Γεώργιος, και Ιωάννης Χ.	
Α' Σαράν, αυτιάδελφοι,	} Μαγατεμβαίται.
Ο' Ελδ.Σέλιος Ιωάνης,	
Ο' Ιωάννης Ευσάθις,	}
Ο' Α' Σανάνσιος Παπακλά,	
Ο' Πιΐλσιος Πιλάοβίχνης,	}
Ο' Χερόδελος Κερκετάχνης,	
Ο' Ναρατζής Ιωάννης,	}
Ο' Δημος Χ. Κοτζε,	
Ο' Δημητρίος Αρσενίς,	}

Ο'

Ο' Χρήστος Μαργαρίτης,
 Ο' Εμμανὺλ Γωάννης,
 Ο' Κωνσταντῖνος Τάμσις,
 Ο' Γεώργιος Χ. Πατζατζῆ,
 Ο' Θωμᾶς Γεωργίῃ Μισοβή-
 ρης,
 Ο' Θωμᾶς Γωάννης Καραμπη-
 μπήρης,
 Ο' Ανδρέας Νικολάος Τίρκα,
 Ο' Νικόλαος Γεωργίῃ Πέσις,

Τα ὀνόματα τῶν Πα-
 τέρων τῶν ὑ-
 στερων με λαμβάνειν.

Οἱ λοιποὶ ἐσάθνησαν συνδρομηταίμα, ἀπὸ τὰς ὁ-
 ποῖες μέρος μὲ συνῴφεξαν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, καὶ μέ-
 ρος εἰς τὴν Βισύναν. Ἐγὼ μὴτε ἰξόμην, πῶς κάλ-
 λιον νὰ τὰς ἐχαριστήσω. Ἡ προθυμία, ὅπως ἔχον
 πρὸς τὸ καλὸν, καὶ ἡ ἀγάπη, ὅπως ἔφερον πρὸς τὸ Γέ-
 νος, με ἐξέστησαν. Αὐτοὶ, καὶ πλείοι, καὶ με-
 τῆς κατὰς αὐτοὺς εἶναι, φθάσει μόνον νὰ ἀκούσῃ τὸ ὄνομα
 τῶν κοινῶν καλῶ, καὶ ἐν τῷ ᾧμα συνῴφεχον. Ἐπ' ἀλη-
 θείας καὶ ἐπρεπε μὲ καθεὶ δίκαιον νὰ κηρύττωνται ὡσαύ-
 τος ἐργεταὶ ὅχι μόνον τῶν Μοναστηρίων, τῶν Ἐκκλη-
 σιῶν, τῶν Σχολείων, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὅλης τῆς Ἑλλά-
 δος. Ἐγὼ μὲν ἔχωντας, πῶς ἀλλοῶς ὅπως νὰ ἀντα-
 μείψω τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν, ὅπως εἶδον πρὸς ἐ-
 μέ, καὶ ὑποχρεωμένος νὰ τὰς δείξω καὶ νὰ σημεῖον
 διγνώμονος δευτέρας, κατέγραψα ἀνωτέρω τὰ αἰδέσι-
 μα καὶ εὐτιμα ὀνόματά των, καὶ ἔσω πρὸς τεκμήριον τῆς
 ἐχαρίσεως γνώμης.

Π Ι Ν Α Ξ

Τῶν Κεφαλαίων , ὅπῃ περιέχει ὁ
Πρώτος Τόμος .

- Κεφ. Α'. **Ο**Τι χήσιμος καὶ ἀναγκαία ἡ Γνώσις τῆ
Ἀνθρώπου. Φύλ. 1
- Κεφ. Β'. Περὶ τῶν Ἀρχῶν τῶν Ἀνθρωπίνων Πρά-
ξεων , καὶ κυρίως περὶ τῶ Σώματος , ὅπῃ
ἐγγέει εἰς αὐτάς. 32
- Κεφ. Γ'. Πῶς τὰ Ἡΐθη τῶ Ἀνθρώπου ἡμπόρου ἐν
μέρει τὰ κρίνεται ἀπὸ τὸ Σῶμα , κατὰ
τὴν διαφορὰν τῶν Ἀνθρωπίνων Κεφα-
λῶν. 60
- Κεφ. Δ'. Περὶ τῆς διαφορᾶς Φυσικῆς κλίσεως , καὶ ὁρ-
γανισμῶ τῶν Ἀνθρώπων , ἐξ αἰτίας τῶν
διαφορῶν Σωμάτων καὶ Πνευμάτων τῶν αὐ-
τῶν. 84
- Κεφ. Ε'. Περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν Ἀνθρωπίνων Ἐγκει-
φάλων , πῶς ἐγγέει εἰς τὴν διαφορὰν τῶν
Ἡΐθων. 108
- Κεφ. ς'. Περὶ τῆς Φωτισίας , πῶς ἐγγέει εἰς τὰ Ἡΐ-
θη τῶ Ἀνθρώπου. 120
- Κεφ. Ζ'. Περὶ τῶ Λογικῶ. 141
- Κεφ. Η'. Περὶ τῆς καλῆς χήσεως τῶ Λογικῶ. 171
- Κεφ. Θ'. Περὶ τῆς Ἐλδιθείας , μιᾶς ἀπὸ τὰς Ἀρ-
χὰς , καὶ μιᾶς ἀπὸ τὰς ἀναγκαίαις Αἰτίας
τῶ

λθ'.

τῷ Ἀνθρωπίνων Πράξεων, καὶ περὶ τῆς
Συνειδήσεως. 191

Κεφ. Ι'. Περὶ τῆς Ἀγνοίας, καὶ τῆς Προλήψεως, ὅ-
που προῤῃσὺν παραφοράς εἰς τὰς Ἀνθρω-
πίνας Πράξεις. 208

Κεφ. ΙΑ'. Περὶ τῷ Ἀμαρτημάτων τῷ Ἀνθρώ-
πων. 228

Κεφ. ΙΒ'. Περὶ τῆς Ὀλικῆς Ὁρέξεως, τὴν ὁποίαν
καλεῖται Φιλαυτίαν, εἶπεν περὶ τῆς
Ὁρέξεως τῆς Εὐδαιμονίας. 238

μ.
NOI RIFORMATORI
Dello Studio di Padova .

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. Fr. *Serafino Maria Maccarinelli* Inquisitor General del Santo Officio di Venezia , nel Libro Intitolato *Filosofia Morale Manuscritto Greco* , non v' esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica , e parimente per Attestato del Segretario Nostro , niente contro Principi , e buoni costumi , concedemo Licenza ad *Antonio Bortoli* qu: *Francesco Stampatore di Venezia* , che possi esser stampato , osservando gli Ordini in materia di Stampe , e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia , e di Padova .

Data li 9. Agosto 1761.

(*Angelo Contarini Proc. Rif.*

(*Polo Renier Rif.*

(*Francesco Morosini 2. Kav. Proc. Rif.*

Registrato in Libro a Carte 96. al Num. 323.

Giacomo Zuccato Segr.

Registrato al Magistrat. Eccell. degli Esecutori contro la Bestemmia .

Gio: Pietro Dolfin Segr.

THE

ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, Α΄.

Ὅτι Ἀγαθαίᾳ καὶ Χρήσιμος Ἡγνώστis
τῷ Ἀνθρώπῳ.

Πλημυρεῖ ὁ Κόσμος ἀπὸ Βιβλία, καὶ
πλημυρεῖ μάλιστα πολὺ. Ἀλλὰ τὸ μι-
γαλήπερον, τὸ ποικιλόπερον, τὸ ἐξαισιώ-
περον αὐάματα εἰς ὅλα, εἶναι ὁ ἴδιος Κό-
σμος, ἡ καὶ αὐτὴ ἡ Ἰδέα Γῆ, ὅπῃ ἐπίσταν
εἰς τὴν κλῆρον τῆς Ἀπογόνων τῷ Ἀδάμ. Τὸ τοῦ Βι-
βλίου ἡμεῖς τὸ βλέπομεν καθ' ἐκαστὴν, μάλιστα ἡμεῖς
οἱ ἴδιοι τῷ συγκροτῶμεν ὅλα μέρη, ἐν ὅσῳ παροικῶμεν
ἐν αὐτῷ. Αὐτὸ συνιδέτεται ἀπὸ διάφορα, ἀπὸ ποι-
κίλα μέρη (α)? καὶ ὅμως πρὶν ἀπὸ αὐτὰ φέρειν μετε-
κὰς Κίφρας παντελῶς σκοτινὰς, ὅπῃ τὸ Ἀνθρώπινον
Τόμο I. Α ὅμμα

(α) Ἡ Περιοδικὴ Μακροσκελὴς τῇ Συγγραφῇ μετ' ἐπιχρίσεως
τῇ διακρίσει μετεκὰ ἀπὸ τῶν Κῶλα, ὅπῃ ὀνομάζονται Μῖσα, μετ' τῇ
Δίτιγμον: καὶ μετ' τῇ Ἀντίστοιχῇ τῇ Ἐρωτηματικῇ. Ὅστις ἴδῃ
τῇ μάθῃ τὸ αἰτίον τῆς ποιότητος Καινοτομίας, αὐτὸς ἀναγνώσῃ τὸ Προσ-
μῖνον, καὶ μετ' ἀμφιβάλλῃ, πῶς δίδῃ μετ' ἀδωσιν.

ὄμμα δὲ φθάνει νὰ τὰς ὁραῖν: ποῖα ὅπῃ μ' ὅλον
 ὑποκείμενα εἰς τὴ καθ' ἑνὸς τὴν ὄψιν, ἀλλὰ διὰ τὴ
 πολὺ ἀπέχει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἢ καὶ Χρόνον, ἢ
 καὶ τόπον, δὲ μανθάνονται, πᾶριξ μὲ τὴν παράδο-
 σιν, ὅπῃ ὅχι ὀλιγάκις τὴν συνῶδ' εἰς ἡ Ἀπάτη: καὶ
 ποῖα τελευταῖον, ὅπῃ ἢ ἀπὸ Ἀγνοίας, ἢ ἀπὸ Ἀμύ-
 λειας, ἢ μὲς μὲ τὰ γνωρίζοντι ποτέ. Καὶ εὖχα-
 ρῆτε τὰ ἀνήλικα Παιδιά, καὶ ὅσοι πειροῦνται εἰς
 κἀνέαν εὐνόχωρον τόπον, ἢ εἰς κἀμμίαν βαύαντον
 τέχνην. Τὶ γνωρίζον ἀπὸ τὸν Κόσμον; Μὲ-
 τον ἐκεῖνο τὸ ὀλίγον, ὅπῃ βλέπων, ἢ ἀκύν, καὶ τὸ
 πάλιν μόνον κατ' ἐπιφάνειαν; παρόμοια μὲ εἶναι, ὅ-
 πῃ, διὰ τὴ πειχυμένος ἀπὸ ὀμίχλῃ, δὲ ὁραῖν
 τὰ ὑποκείμενα, πᾶριξ εἰς ὀλίγον διάστημα. Μ' ὅλον
 τὸ μὲ μὲ λείπεν καὶ ποῖοι νὰ ἐμβαδύνει εἰς τὴν κα-
 τὰληφιν τὴ εἰσίσιν τὴ Θεάτῃ, καὶ εἶναι ὅσοι κα-
 παγίνονται εἰς τὴν σκεδὴν τῇ ὁραῖν Εὐδοκίαν
 Τεχνῶν, ἢ Ἐπιστημῶν, καθε μία ἀπὸ τὰς ὁποίας
 εἶναι ἀρκετὴ νὰ μᾶς δὲργεσίῃ μὲ τὴν ἰδέαν εἰς, ἢ
 ἄλλῃ μέρει τὴ τὸ ὅλον. Ἡμεῖς ἀπὸ τὴν Γεωγραφίαν
 ξανοίγοντι ἀκόπως τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ τὰς διαιρέσεις
 τὰς ἐγνωσμένης Γῆς: ἀπὸ τὴν Ἀστρονομίαν τὰ ἐραῖα
 σώματα: ἀπὸ τὴν Φυσικὴν, Μεταλλικὴν, Βοτανι-
 κὴν, Γαλιλικὴν, Χυμικὴν, καὶ ἀπὸ ἄλλας παρομοίας,
 τὰ σερὰ καὶ ὑγρὰ σώματα, καὶ ὅμῃ τὰς φύσεις καὶ ἰδιότι-
 τας τῇ αὐτῇ: περιπλῆον ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν, Χρονο-
 λογίαν, καὶ Πολυμάθειαν, ἡμεῖς ἀκόμῃ τὰ κατὰ θῶ-
 ματα, ἢ τὰ παθήματα τὴ ἀπερασμένη Κόσμος. Καὶ
 ἀποσιωπῶ τὰς ἄλλας κατωτέρας Τέχνας, ἢ Ἐπιστήμας.
 Εἰδὼ μ' ὅλον ὅπῃ διώκονται καὶ αὐταὶ νὰ μᾶς προ-
 κίσουν μὲ εἶναι πλείονι παμείον γνώσεων, ὑπολήψεων,

ἴδω-

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Α'. §

θεωρημάτων? ἀλλ' ἔπειτα ὑδεμία ἀπὸ αὐτὰς μᾶς κα-
ταναίνει, μάλιστα μήτε δύναιται νὰ μᾶς καταστήσῃ πολ-
λὰ ἐμπεύρας εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Κόσμου. Ἐνας
Διαλεκτικός, εἷας Μεταφυσικός, καὶ πρὸς τοῖς εἷας
Νομικός, ὅταν αὐτοὶ δεῖ ἰδραμῶν καὶ ἄλλων μαθημά-
των εἰσάγε, τῇ ἀληθείᾳ καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις δια-
ξίζονται τόσοι ἰδιῶται, ἢ μάλιστα τόσοι ξένοι τῷ Κό-
σμῳ? ἐκεῖ ὅπῃ ἄλλος, χωρὶς νὰ πολυζαλίσῃ τὴν κε-
φαλῶν μὲ τὰ βιβλία, ἢ μπορεῖ περιωτότερον νὰ γνω-
εῖται τὸν Κόσμον, καὶ προσίτι ἰξάρεαι, καὶ δύναιται νὰ
ἐρμηνεύῃ καὶ ἄλλως? μόνον διὰ τί ἐπειρήλθῃ; καὶ ἐπα-
ρχήρησῃ προσεκτικῶς, ὡς ἄλλος Οὐδασφῆς, τόπως, καὶ
ἢ θη ἁφθόρων Ἐθῶν: ἢ διὰ τί ἄριστόκομμος εἰς καμ-
μίαν περιφανῇ καὶ ἡγεμονεύσαν Πόλιν, ἔλαβεν ἀφορ-
μὴν νὰ πολιτῶθῃ πολυξόπως. Εἰς τοῦτο ὁμῶς τὸ
Ἐπάγγελμα πλέον παρ' ἄλλοι καταγίνεται ὁ Φιλόσο-
φος. Εἰδὼ πᾶς εἷας ὑποκόρνεται τὸν Κωμικόν, ἀλλὰ
μόνος ὁ Φιλίσσφος εἶναι κυρίως διαπῆς? ἐπειδὴ καὶ μό-
τος αὐτὸς ἰξάρεαι νὰ παρατηρῇ ἀκριβῶς, τίς τάχα ἐπι-
βάλλει, καὶ τίς δεῖ ἐπιβάλλει εἰς τὸ μέρος;

Τώρα ὅσον πληρετέρα, ὅσον τελειοτέρα εἶναι ἢ πρᾶ-
ξις τῶν τῶ μεγάλῃ Ἐμπορίᾳ, ὅπῃ καλεῖται Κόσμος;
ἄλλο πόσον δαφιλίστερος εἶναι καὶ ὁ καρπός, ἢ τῶ λαχίσον
ἢ ἡδονῇ, ὅπῃ ὁ Φρόνιμος ἀπολαμβάνει. Ὁ Φρόνιμος
εἶπα, καὶ ἐννοῶ ὅποιον πλῆστει μίαν δραστήριον καὶ χω-
ρήτικὴν Εὐφυΐαν, εἷας φιλαλήθῃ καὶ φιλόκαλόν Νῦν,
καὶ μίαν Προαίρεσιν, εἷας νὰ κλίνη πρὸς τὸ Καλόν.
Ἐπειδὴ εἶναι μετριοὶ ἡλίθιοι, μετριοὶ ἀφιλείς, ὅπῃ,
ὅσον διὰ αὐτῶς; μηδὲ ἁφθόρη, ἢ νὰ περιηγῶνται τὸν
Κόσμον, ἢ νὰ περιπατῶν κλεισμένοι εἰς τὸ ἀμάξιον.
Οἱ κακόξοποι ἔπειτα, ὅσον π. ἔον σπυδαζῶν, καὶ με-

θάων, πόσον πειραστότερον δύστροποι, καὶ ὀλέθριοι ἀπο-
 βαίναν ἐνίοτε, ἢ εἰς ἑαυτοὺς, ἢ εἰς ἄλλας. Ἀλλ' ἐὰν
 ἐγὼ ἐρωτήσω: ποῖαν τέχην ἀπὸ ὅλων τὰ ἐπίγεια Δη-
 μιουργήματα εἶναι τὸ τιμιώτερον, τὸ ἐξοχώτερον, τὸ
 θαυμασιώτερον; Βίβαια καὶ μηδὲ εἶναι ἄξιον νὰ λέγε-
 ται Ἀνθρώπος, ὅποιος πάραυτα δεῖ ἐκφωήσῃ, πῶς
 εἶναι ὁ Ἀνθρώπος. Καὶ λοιπὸν τὸ δίκαιον ἀπαυτεῖ,
 ὅτι ἡμεῖς, διὰ νὰ γνωρίζωμεν πλεον τὸν Ἀνθρώπον,
 πάρειξ τὰ ἐπίλοιπα Κτίσματα, πρέπει νὰ ἀναδάζωμεν
 τὸ μέθημα τῆς Ἀνθρωπότητος: καὶ πόσον πειραστότερον,
 διὰ τί, ὅντε, καὶ ἡμεῖς πειρωεσμεῖσθαι εἰς τὸ πρῶ-
 λυάειδμον Τάγμα, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ἑαυτοὺς:
 πρᾶγμα καὶ πάντα ἀναγκαῖον, διὰ νὰ διιδεύωμεν κα-
 λῶς τὸν παρόντα βίον, καὶ νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὸν μέλ-
 λοντα, ὅπῃ προσμεσέωμεν, τὸ βραβεῖον. Τὸ „Γινώ-
 σαυτὸν, ἥκει ἀναδάζει, καὶ μάθαιε καὶ γνώσεαι τὸν
 ἑαυτόσε, ἐσάθῃ σὺ ἀπὸ τὰ πλείον πειρατῶν Ἀποφ-
 θείγματα τῶν παλαιῶν Φιλασόφων, ἀληθέςατον εἰς κά-
 θε καιρὸν, καὶ ἄξιον νὰ ἐγχαράτῃται εἰς κάθε εἰς
 προσωπίδα, διὰ γὰρ μὴ ἀλισμοιῇται τῷ ποτε. Καὶ
 ὁμῶς ὁ σκοπὸς εἶναι, ὅτι ἡ σημασία τῶν τῶ Ἀποφεί-
 γματος νὰ ἐννοῦται, καθὼς ἀρμόζει. Δὲν λέγω μέ-
 γαν οἱ Πρωγιάται, ἀλλ' ὡς καὶ τὰ Παιδιά γινώσκον ἀ-
 κόπως, καὶ αὐτοδίδακτα νὰ ἔσχε/ναι τὸν Ἀνθρώπον ἀ-
 πὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἱππάρου: γὰρ μᾶς περιγράφει τὸ χῆμα, τὸ
 ἀνάστημα, τὸ χῶμα, ἢ τὴν ἁλίσαν ὅπῃ ἔχει: καὶ ἴσως
 ἰὰ μᾶς εἰπῶν, αὐτὸ εἶναι χῆσιμος, ἢ κακάβιος, αὐτὸ δύσ-
 κολος ἢ κοινωτητικός, αὐτὸ πλουτισμικός με μεσαιῶν ἢ
 ἐφ' ἡλὼν ἀγχινοῖαν, αὐτὸ δόγος ἢ χυδαῖος, καὶ τὰ ἐξῆς.
 Περιπλύν, ὅποιος εἶναι Ἀνατομικός, ἢ μπορεῖ νὰ μᾶς
 ἑσθὴν μακροτάτης περιγραφῆς τῆς περὶ τῶν ἐσωτερικῶν

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ: Κ.φ. Α'. §

κατασκάψης τῷ Ἄνθρωπῳ, καὶ ὅλων τῶν σεριῶν, τῶν ὕ-
γρων, τῶν χυμῶν, τῶν σκευῶν, καὶ ἄλλων μερῶν, ὅπως
συνθέτῃ τὸν Ἄνθρωπον, καθὸ Ζῶον, καὶ καθὸ Τέλι-
κόν. Ομοίως καὶ ὁ Μηχανικός ἡμπορεῖ νὰ μᾶς πλέκῃ
ἐπιχειρηματικῆς ομιλίᾳς διὰ τὰς ἑσώπας τῶν κινήσεών τε, καὶ
πάλιν ὁ Ιατρός διὰ τὰ αἷτια τῶν συμπτωμάτων του.
Μὰ τάχα, (ἐρωτῶ ἐγὼ) τάχα κρεῖε καὶ κρινέας
καὶ τὸ πρόθυρον; τῷ, Γνώθι σαυτόν; Ἀράγε ἀνα-
καλύπτει καὶ τινάς; ἢ μάλιστα δεῦν παραβέχων ὅλοι τοῖ
πλέον ἀναγκαῖον μέρος τῷ πλάσματος τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ;
Καὶ ὁμοίως ἡ γνώσις τοῦ Ἄνθρωπου, καὶ ἐπομένως τῷ ἑαυ-
τῷ, πρέπει νὰ ἐποικοδομῇται εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν
ποικίλων κύκλων; ὅπως τὸν συγκινῶν καθὸ Λογικὸν
κτίσμα: εἰς τὰς Ἡθικὰς πράξεις; ἢ καλὰς, ἢ κακὰς;
ἢ ἀλγεφόρους: εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν Ἀρετῶν, τῶν Ἐλαττωμά-
των, τῶν Παθῶν, τῶν Ἡθῶν: εἰς τὰς Τάξεις, ὅπως
πρέπει νὰ φυλάττῃ, διὰ νὰ διοικῇ ἑαυτὸν φρονίμως,
διὰ νὰ πολιτεύεται μετὰ τὰς ἄλλας ἐπαινετὰς, καὶ διὰ νὰ μὴ
λείπῃ ἀπὸ τοῦ ὀφειλόμενου χείους, ὅπως πρέπει νὰ προσ-
φέρῃ πρὸς τὸν ὕψιστον Δεσπότην, πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς
τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους; ἀνώτερος, ἴσους, καὶ κατώτερος.
Αὕτη εἶναι ἡ κυρίως θεωρία τοῦ Ἀνθρώπου: Αὕτη εἶναι
ἡ ἐσωτερικὴ γινῶσις τοῦ εἶναι τοῦ Ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἐκεῖ-
νο, ὅπως περισσώτερον συμφέρει, καὶ ὅπως ἔπρῃπτον ἀπα-
ραιτήτως νὰ τὸ σοχαζώμεθα, εἶναι: ὅτι μία ποιαύτη δι-
δασκαλία, παραβαλλομένη μετὰ ὅλας τὰς ἄλλας (ἐξαι-
ρῶντες ἐκείνῳ μόνον, ὅπως ὁμιλεῖ περὶ Θεοῦ, διὰ νὰ
τὸν ἀγαπῶμεν, ἢ ἐποῖα μέρος ἐχέτω νομίζεται τῆς
γνώσεως τοῦ ἑαυτοῦ? καθότι ὁ Παιδοδιδάσκαλος Θεός, με-
τὰ τὸ νὰ εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ Ἀνθρώπου, ὁ αὐτὸς πρί-
πει νὰ λογίζεται καὶ τὸ ἔχοντες τέλος) μία παρομοία

Θ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἐκδασκαλία, λέγω, εἶναι χρησιμωτάτη, καὶ πλέον πάν-
 ῃ ἄλλῃ εἰς ἡμᾶς ἀναγκαία.

Καὶ ἐδὼ ἀρμόζει νὰ ἀναφέρωμεν, ὅτι, μ' ὅλον ὅπερ
 τὸ εἶναι καὶ τὸ ζῆν, ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ φυσικὰ ἀγαθὰ,
 πρέπει νὰ τὰ ἐμολογῶμεν κορυφαία, καὶ ὁμῶς τὸ δῶρον
 τῷ Λογικῷ πρέπει νὰ τὸ ἱομίζωμεν καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἀνώτερον.
 Εἴξω ἀπὸ τοῦτο, τὸ νὰ πραγματεύεται ὁ Ἄνθρωπος κα-
 λῶς τὸ Λογικόν, καὶ τὸ νὰ ζῇ μὲ φρένησιν, αὐτὰ εἶναι δύο
 ἀγαθὰ, ὅπερ ἐπέχον εἴς τε βαθεῖαν τὸν πλέον ὑψηλό-
 τερον, ἢ μάλιστα τὸν ἀσύγκριτον πρὸς πάντα τὰ ἄλλα.
 Ἐπειδὴ εἰς τὴν χρησιμῶς τὸ Λογικόν, ὅταν ὁ Ἄνθρω-
 πος δεῖ πράττειν, παρέξ ὥσπερ κτῶος; Εἰς τὴν ζῆν,
 ὅταν εἴς τε πρόσωπον, διὰ τὴν δεῖ φροντίζειν νὰ ζῇ κα-
 λῶς, βλάπτει ἑαυτὸν καὶ ἄλλους, καὶ ἔλκει ἐναντίοντες ὡς
 καὶ τῷ ἔοικεν ἀγανάκτησιν τῷ Θεῷ; Ἡμεῖς ἀκούμεν
 συχνάκις τὸ ὄνομα τῆς Σοφίας. Ἀλλ' ἀρά γε τὴν ἄλλαν
 εἶναι αὐτὴ, παρέξ ἢ ἐπιστήμην, πῶς νὰ ἀρεσκώμεν τὸν
 Θεόν, καὶ ἂν συγχωρεῖται, καὶ τὸν πλησίον; καὶ πῶς νὰ
 ἀποταμιδῶμεν εἰς ἑαυτοὺς, καθ' ὅσον τὸ δυνατὸν, τῷ
 ἀποραξίᾳ τῆς ψυχῆς καὶ τῷ σώματι, μὲ πράξεις ἐντί-
 μους, μὲ ἔργα δίκαια καὶ ἀρμόδῃ εἰς εἴς τε κτίσμα, ὅπερ
 πόσον ὑπερέχει τῷ σφαίρᾳ τῷ Ἀλόγων; Δεῖ εἶναι
 ἀμφιβολία: ὅλαι αἱ ἐπιστήμαι, καὶ ὅλαι αἱ ἐλθευθέραι
 τέχνην ὅπερ φημίζονται εἰς τὸν Κόσμον, φέρουσι μαζήτως
 τὸ προπέρημα τῆς ἀμορφίας: καὶ ποία πλείοτερον, ποία
 ὀλιγώτερον ἢ ποιεῖ νὰ μᾶς χρησιμώσῃ, ἢ νὰ μᾶς τέρ-
 ψῃ τὸ σῶμα καὶ τῷ ψυχῇ, ἢ καὶ νὰ κοσμήσῃ καὶ νὰ
 φιλήσῃ τῷ ἀνθρώπινον πολιτείας. Ἀλλ' ἂς χωρι-
 σθῇ τὸ πλεονεκτήσιον τῆς πολυμαθείας ἀπὸ τῷ
 ἐπιστήμῳ, καὶ ἀπὸ τῇ γνώσει τῷ Θεῷ. Ἰδὲ πόσα δεύ-
 ρα, φορτισμένα μὲ φύλλα ὥρεα, πλὴν ἔρημα, δια-
 νὰ

να μὴ εἰπῶ, καταβεβαρυμένα ἀπὸ φαρμακερῆς καὶ ὀλεθρεῖς καρπές. Ἀλλ' ἡ Ἐπισήμη τῆς Ἐπιστημῶν ἐποιχοδομεῖται εἰς τὴν ἀκριβῆ κατὰληψιν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἑαυτοῦ, διὰ τὰ ἀγαπῶμεν πλέον πᾶρ ἄλλο πρᾶγμα, ἐκείνον τὸν μέγαν Μονάρχην, ὅπερ μᾶς ἐδημιούργησε, καὶ μᾶς στυπνερῇ εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ὅπερ ἡμπορεῖ, μάλιστα ἐπιθυμεῖ τὰ μᾶς δώσῃ, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς, μίαν τελείαν καὶ αἰδίαν Εὐδαιμονίαν· τὰ ἔχωμεν ἐκείνας τὰς ὀλίγας ἡμέρας, ὅπερ μᾶς ἔμειναν εἰς τήν τὴν γῆϊον παροικίαν καὶ τὰς βυλάς τῆς Λογικῆς, καὶ καὶ τὰς νόμους, ὅπερ ὁ Θεὸς ἐθέσπισε πρὸς συμφέρονμας. Ἀγχαλὰ μὴδὲ μὲ λανθάνει, ὅτι εἶναι καὶ ἄλλαι μαθήσεις, ὅπερ πρέπει νὰ λέγῳται ἐπαινεταί, ἡδονικαί, χρήσιμοι εἰς τὰς Ἀνθρώπους· καὶ ὁμῶς αὐτὴ εἶναι ἀναγκασιότατη. Καὶ βέβαια, ὅταν τινὰς σοχάζεται, ὅτι ὁ Ἀνθρώπος, κινέμενος ἀπὸ κάποιον ἀπόκρυφον φυσικὸν πλῆκτρον, διεγείρεται πρὸς τὸν ἔρωτα τῆς εὐδαιμονίας (πρᾶγμα, ὅπερ κατ' ἐνάς ἐπιθυμεῖ, καὶ μὴδὲ ἡμπορεῖ νὰ μὴ ἐπιθυμῇ): ὅτι δὲν τὸ μόνον ἄλλο ἀσφαλὲς μέσον, εἰς τὸ νὰ ἀπολαύσῃ εἰς τὴν παρῶσαν ζωὴν μέρος τι τῆς ὅντως Εὐδαιμονίας: ὅτι ἡ ὀλοκλήρεια, ἡ σαφερότης αὐτῆς τῆς Εὐδαιμονίας κεῖται ἀποταμιούμενή εἰς τὴν μέλλουσαν: ὅτι εἶναι ἡ κληρονομία καὶ ὁ καρπὸς τῆς Σοφίας καὶ τῆς Ἀρετῶν; ἐπ' ἀληθείας καὶ μὴδὲ ἡμπορεῖ, παρέξ ἐν τῷ ἅμα τὰ χροικῆσθαι, πόσον χρήσιμος, καὶ πόσον ἀναγκαῖα εἶναι εἰς τὸν Ἀνθρώπον ἡ γνῶσις τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ ἡ μάθησις ἐκείνου, ὅπερ ἡ ἐμποδίζει, ἡ ὁδηγεῖ πρὸς τὴν Σοφίαν, καὶ πρὸς τὰς Ἀρετάς; διὰ τὰ μάθῃ, τὰ ζῇ με φρόνησιν, τὰ ἔχῃ βραῖνῃ τὸν ὀλιγοχρόνιον ζωὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ καλῇ ἀρμογῇ μὲ τὸν Θεόν, μὲ τὰς Ἀνθρώπους, καὶ μὲ τὸν ἑαυτόν.

Τὰρα δύο εἶναι τὰ φῶτα, ἡ τὰ βοηθήματα, μὲ τὰ

8 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἐποῖα ὁ Θεὸς ἐπρέβλεψε τὴν ἀνθρώπινον Φύσιν, διὰ τὰ ἡμπωρὴν τὰ φθάσῃ τὴν τιμιωτάτῃ ἀπόλυσιν τῆς Σοφίας, ἥτις ἡ Θρησκεία, καὶ ἡ Φιλοσοφία. Ὅσον διὰ τὴν πρώτην, ἀσυγκρίτως ἀνάγκαιοτέρων ἀπὸ τὴν δευτέραν, ἄμποτε, καθὼς ὅλοι τὴν ὁμολογῶμεν, πιστεύοντες τὸ Θεόν, καὶ ἀκολουθεῖν τὴν σημαίαν τῆ ἀλογημενέας Τίτ, καὶ ἡμετέρῃ Νομοθέτῃ Ἰησοῦ Χριστῷ: ὁμοίως ὅλοι τὰ ἡθελε ἀπεδάξωμεν μὲ ἐπιμέλειαν τὰς ἀγίας τῆς Ἐν-πλάς, καὶ ἔπειτα τὰ φροντίζωμεν μὲ ζῆσιν, μὲ προθυμίας τὰ τὰς ἐνέργειαν: πρᾶγμα, ὅπερ καὶ μόνον ἐφθα-τε, διὰ τὰ γυνὴ πᾶς εἰς δόκιμος Φιλόσοφος, ἡ μάλι-τε ἁγίος! Καὶ ἐπ' ἀληθείας, ὅταν ἕκαστος ἐπολιττεύῃ καὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὁ Κόσμος, ἐπεὶ καὶ τὸ παρὸν εἶται πόσον ἀχρημος, ἡθελε φανῇ, ὅτι ἐν δυνάμει τῆς διταξίας, καὶ τῆς ἀγάπης, ἐπεὶ ἐμελλε τὰ βασιλεύῃ ἀνά-μεισα εἰς ὅλας τὰς ἀκολουθεῖς τῆ ποιῆτε Νόμος, τὰ ἐμε-ταμερρώθῃ, καὶ τὰ ἀπέλαβε σῶον καὶ ἐλόκληρον τὸ χῶ-μα τῆς καλλοῆς. Καὶ ὅμως ἐγὼ μὲ τὸ ὄνομα τῆς Θρη-σκείας δεῦν εἰπεῖν τὴν μάθησιν τῆς Δογματικῆς καὶ Σχο-λαстикῆς, εἶπεν τῆς Ἠθικῆς Θεολογίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὅχι ἐλίγοι καταξίβην πόσας χρόνας, καὶ πόσας κόπας. Διὰ Θρησκείαν ἐδῶ ἐνεῶν τὸ, τὰ πιστεύωμεν, τὰ λα-ξέωμεν, τὰ ἀγαπῶμεν, καὶ τὰ ὑπακύνωμεν τὸν Θεόν, καὶ τὸν ἔσπον, ὅπερ μᾶς ἐδιώρισεν Ἰησοῦς, ὁ παγκόσμιος Σωτὴρ, ἐ ὁποῖος πτωπιόξόπως προσαθεῖ τὰ μᾶς συμ-βεβάσῃ μὲ τὸν Πατέρα, καὶ τὰ μᾶς καταστήσῃ, ὅταν ἔλθῃ ἡ προδετμία, συγκληροτόμος τῆς αἰωνίως δόξης. Καὶ βέβαια, ὅταν ἐξαίρεσθωμεν μερικὰς ολίγας ἐσιώ-δεις ἀληθείας, ὅπερ κρατύνει τὴν Θρησκείαν, καὶ ὅπερ ὁ Θεὸς ἐκθάρα μᾶς ὑπαγοράει (τὰς ὁποίας καθεῖ Χρυσίως χεῖρε τὰ γινώσκῃ, καὶ τὰ πισδῇ) τὰς ἀλ-
λας

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Α'. 9

λας (ὁμιλῶντες δηλαδὴ γυναικώτερον) ἡμεῖς μὴδὲ χρεώ-
 σεμῶν νὰ πᾶς μασθαλώμεν, καὶ ὁ λαὸς ἡμπόρει νὰ ἀφή-
 σῃ τὴν φροντίδα εἰς τὰς Θεολόγους καὶ Διδασκάλους τῆς
 Γραφῆς. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀποκαλύψεις, τὰς
 ὁποίας ἡμεῖς ὁμῶς μὲ τὴν ὑπερφυσικὴν Θρησκείαν πρέ-
 πει νὰ πισδύωμεν ἀδιστάκτως; ὁ κατ' αὐτὸ σκοπὸς τῆς
 Τίτῳ τῷ Θεῷ ἐσάθη, ὅτι νὰ μᾶς κατηχήσῃ ἐκείνας τὰς
 ἀληθείας, ὅπως ἀποβλέπεν τὰς Ἀνθρωπίνας πράξεις,
 διὰ νὰ μὴ παροξυνώμεν τὸν Θεόν: διὰ νὰ τὴν θυσιάζω-
 μεν εὖ αἷξιον σέβας: καὶ διὰ νὰ πληρώνωμεν ὅλον τὸ
 χρεός, ὅπως χρεώσεμῶν πρὸς αὐτὸν πρῶτον, καὶ ἔπειτα
 πρὸς τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους. Ὡς εἶδῶ, καὶ, καὶ μᾶς
 θέλει ὁ Θεός, καὶ μᾶς προσκαλεῖ ὅλους ἀπλῶς, πόσον
 Ἰδιώτας, ὅσον καὶ μαθηματικούς: εἶδῶ πᾶς εὖ αἷξιον
 νὰ συνεδῇ. Προδίδτω περιπλῆον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὰς
 εἰρημνίας ἀληθείας, εἶναι καὶ ἄλλαι πολλόταται θεωρεῖαι
 τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς, ὅπως εἴχον ἡμπόρην νὰ μᾶς καλῶ-
 πίζον, καὶ νὰ μᾶς χρησιμεύον; ἀγκαλὰ, ἀμποτε ἐνίσπε
 νὰ μὴ ἦσαν πόσον πολυηρεχὲ καὶ μάταιαι, ἢ πόσον πε-
 ριτταί! Ἐπειδὴ, ἐὰν ὁ Θεὸς δεῖ ἡθέλησεν νὰ βροσκήσῃ
 τὴν Ἀνθρώπινον περιέργειαν, βίβαια καὶ μάτῳ ἀγαρί-
 ζεται, ὅποιος ζητεῖ νὰ μάθῃ περιεσσότερον ἀπὸ ὅσον δύ-
 νηται, πλυνώμενος, ὅτι τάχα μὲ τὰς σρόφους τῶν ἄνθρω-
 πῶν μὲλλει μίαν φοράν νὰ ψηλαφήσῃ ἐκεῖνο, ὅπως ὁ
 Θεὸς ἐκρυψεν εἰς τὰς θησαυρούς. Ἀλλὰ πελώτατον
 αἰ πόσαι θεωρεῖαι, αἰ πόσαι λιπτολογίαι δεῖν εἶναι ἡ ἐ-
 σία, τὸ ὑποκείμενον, ἢ ὁ σκοπὸς τῆς ἀγιοπάτης θρησ-
 κείας τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. Ἡ ἀγάπη τῷ Θεῷ, ἡ εὐνοία
 τῷ Πλησίον, ἡ μετεμόρφωσις τῶν ἡθῶν, ἡ ἀσκησις
 τῶν αἰσίων Ἀρεπῶν: μὲ εὖ λόγον Πράξεις, Πράξεις
 ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς ὁ Θεὸς Διδάσκαλος. Καὶ τὸ ὅλον

10 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

τὸ ζεῖται, ὅχι μόνον διὰ αὐταμοιβῶν τῆς ἀγάπης τε, καὶ
 τῆς ἀεργισιῶν τε, καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆ ἐπικρατείας Πα-
 τρός, (τῶ ὁποίᾳ μόνον αἱ ἐνάρητοι, αἱ καλαὶ πράξεις
 ἀρίσταν.) Ἀλλ' ἀκόμη διὰ τὴν ἐδικλῶμας δῶδαιμο-
 νίαν, καὶ διὰ τὰ ἀτυχεῖν ὅλοι εἰς τὴν Γλῶ, καὶ ἀσυγ-
 χρίτως περισσώτερον εἰς τὸν Οὐρανόν. Ὁ Ἰησοῦς κατέβη
 ἀπὸ τῆς Οὐρανής, ἰδίως, διὰ τὰ μᾶς διδάξῃ τὸν δρό-
 μον τῆς πρακτικῆς ζωῆς, καὶ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθινῶν
 ἀρετῶν, καθὼς γράφει καὶ ὁ Ἀπόστολος πρὸς Τιμόν.
 ,, Ἐπιφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν Ἀνθρώ-
 ,, ποις, παιδείουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσί-
 ,, βειαν, σωφρόνως καὶ δικαιοῶς ζήσωμεν ἐν τῇ νυν αἰῶ-
 ,, νι, προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφά-
 ,, νειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν
 ,, Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα
 ,, λυτῶσται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρῶ-
 ,, σι ἑαυτοὺς λαὸν πεποιθιστον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.
 Ἰδοὺ, δεῦν λέγω τὸ μόνον, μὰ βέβαια τὸ κατ' αὐτὸ ὑ-
 ποκείμενοι, ὅτι ἐσοχάσθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἦλθε
 νὰ συνηστυραφῇ μὲ ἡμᾶς. Ὅχι βέβαια διὰ τὰ μᾶς
 ἀποκαλύψῃ ἔλα τὰ μυστήρια τοῦ κρυφτοῦ, ὅχι διὰ τὰ νο-
 μοθετήσῃ, ὅτι κατ' εἰρᾶς πρέπει νὰ γινῇ Θεολόγος,
 ἀλλὰ διὰ τὰ μᾶς χειραγωγῆσῃ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πρὸς
 τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰ μᾶς κάμῃ, ὅτι νὰ διάγωμεν ὡς Ἀν-
 θρώποι Λογικοί, ὡς Ἀνθρώποι Φρόνιμοι. Καὶ διὰ
 τοῦτο καὶ αἱ διδασκαλίαι εἶναι πόσον ὀλιγάριθμοι καὶ σα-
 φεῖς, καὶ ὁμῶς ζωτικαὶ καὶ εὐκολοί, ὥστε νὰ ἐνοεῶνται ὡς
 καὶ ἀπὸ τὸν χυδαῖον λαόν. Φαίνεται νὰ ἀναγνώσῃ τινὰς,
 ἢ καὶ νὰ ἐξάγῃ τὸ, τί περιέχει τὸ θαυμάσιον Εὐαγ-
 γέλιον, καὶ αἱ θεόπνευστοι Ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου;
 ὥστε νὰ περάσῃ ὁλῶς τὴν ζωὴν, δελεῶντας τὸν Θεόν
 μὲ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Α'. 11

μὲ δικαιοσύνην, μὲ ἀγίωπτα, καὶ καὶ τὸ αὐτὸ ἀποπα-
μίδωντας εἰς αὐτὸν τὴν δολογίαν, καὶ ἐκείνῳ τὴν
ἀνεκλάλητον Βασιλείαν, ὅπερ ἡ ὑπεράπειρος Ἀγαθό-
της αὐτοῦ ἀδυσφόρως προσκαλεῖ. Ὅποιος πελάταιον
σπυδαίνει προσεκτικῶς, καὶ ἐν καθαρότητι συνειδότης αὐ-
τὰς τὰς ἱεράς καταχήσεις, καὶ ἰξάρεϊ, πῶς νὰ τὰς ἐνερ-
γῇ; αὐτὸς, λέγω, μὴδὲ χρεάζεται ἄλλας μαθήσεις;
καὶ ἡμπορεῖ, χωρὶς νὰ ἰδῇ ἄλλῳ καμμίαν Ἡθικὴν
Φιλοσοφίαν, νὰ χρηματίσῃ μέγας Φιλόσοφος.

Ἀλλὰ πόθεν τάχα προέρχεται, ὥστε, μὲ ὅλον τὸ μέ-
γα φῶς, καὶ μὲ ὅλον τὸ βοήθημα τῶ Οὐρανοῦ, νὰ δέισ-
κῶνται πόσοι κακόβιοι ἀνάνισα εἰς τὰς Χειρῖνάς; Νὰ
εἶναι τὸσον ἐρύχωρον τὸ βασίλειον τοῦ ἐλαττωμάτων, καὶ
τὸσον στενόχωρον ἐκεῖνο τοῦ Ἀρετῶν; Ἡμεῖς βλέπομεν,
ὅτι αὐτὴ ἡ ἀλάνθαστος Θρησκεία ἀμαυρῆται μὲ τὰ δισ-
ξамμύνα ἢ τὴν ἀπὸ πόσεως καὶ πόσεως, ἐπεὶ τὴν ἐπαγγέλο-
νται: ὅτι καταπαράττεται εἰς μερικὰς πόπας ἀπὸ χίς-
ματα ἄσπονδα, ἀπὸ δυσιδαιμονίας γελωιδεῖς, ἀπὸ
μάχας Διαλεκτικάς: ὅτι εἰς ἄλλας μὴδὲ συσαίνει, πά-
ρεξ τὴν αἰχροκέρδειαν, ἢ τὴν κερδοξίαν. Αἱ ρίζαι καὶ
αἱ πηγαὶ τοῦ ποιέων πολυμῶν καὶ ἀτόπων καταχρήσεων,
μήτε εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος νὰ ζητῶνται, ἢ νὰ ἐξηγῶνται.
Ἡ ἐπαγγελία μὲ ἀπαυτεῖ, ὅτι ἐγὼ νὰ ὁμιλήσω περὶ
τῶ δατέρε βοηθήματος, ἔθω ὁ Ἀνθρώπος ἡμπορεῖ νὰ
ἐκκολυμῇ τὴν δρόμον τῆς Σοφίας, ἢ καὶ περὶ τῆς Ἡθικῆς
Φιλοσοφίας, ἡ ὁποία διδάσκει, πῶς νὰ διοικῇ μὲ σύ-
νεσιν, μὲ ἀδύνηται τὰς Ἡθικάς τε πράξεις. Αὐτὴ ἡ
Ἐπιστήμη μὴτε ἔλκει τὰ Γενέθλια της ἀπὸ τὸν ὑρανόθεν;
ἐπειδὴ ἐδεμελιώθη ἐπ' αὐτῇ εἰς τὰς παρατηρήσεις, εἰς τὰς
σοχασμὸς τοῦ φρενίμων καὶ παλαιῶν Φιλοσόφων; μὲ ὅλον
τὸ αὐτὸ ἡμπορεῖ, μάλιστα πολλάκις συνηθίζει νὰ γί-
νεται

12 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

νετοίς ὑπέρβια ὡς καὶ τῆς Ὀρθοκείας, τῆς Θεολογίας·
Μήτε πρέπει ἡμεῖς (ἐξαιρῶντες μόνον τὴν προρρηθεῖσαν
Θεολογίαν) νὰ μὴ τὴν προκαθίζωμεν ἀπὸ ἑλᾶς τὰς ἁλ-
λας Ἐπισήμας, ὅπῃ ἡ ἐφάρθεσαν, ἢ ἐκκλιεργήθη-
σαν ἀπὸ τῆς Ἀνθρώπου. Εἴπαμεν, πῶς ἀναγκαίως
συμφέρει, ὅτι ὁ Ἀνθρώπος νὰ γνωρίζῃ ἐαυτὸν. Ἰδὲ
ἄλλῃ μία Διδάσκαλος, ὅπῃ μᾶς χειραγωγεῖ εἰς αὐτὴν
τὴν γνώσιν· Ἰδὲ ἄλλος εὐὰς Φανὸς, ὅπῃ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς
τὴν περιφανὴ ἐπιστήμην τῆς Σοφίας, καὶ τὴν Ἀνθρώπου;
ἀποκαλύπτωντας τὰς ἀρχὰς τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἐλαττωμά-
των, τὰς ὀρέξεις, τὰ πάθη, καὶ τὰ ἐπίλοιπα αἷτια, διὰ
τὰ ἐποῖα τὰ Ἡθῆ τῶν Ἀνθρώπων πότε ἔλκυσσι τὸν ἔπα-
γον, διὰ τὴν ἐσάρτητα, καὶ πότε τὴν ἀπήγορίαν, διὰ τὴν κα-
κόβροπα. Καὶ τὴν ἀληθείαν μὴδὲ εἶναι Νέος (ὅπῃ ἐγὼ,
ἰδίως, πρὸς τὴν Νέον ἐμιλῶ) ὁ ὁποῖος ἐρωπθεῖς, ἐὼς
ἀγαπᾷ νὰ εἶναι φρόνιμος, καὶ νὰ δευδέτῃ τὸν βίοντα καὶ
τὴν τόμην τῆς φρονήσεως, ἀπεχόμενος ἀπὸ ἔργα, ὅπῃ
γενεῖται ἀτιμίαν, καὶ αἰσχύνῃ; καὶ παράντα νὰ μὴν εἰπῇ
τὸ, Ναί. Καὶ ὅμως ἡ διδασκαλία, πῶς ὁ Ἀνθρώ-
πος ἀποβαίνει φρόνιμος, ἤγαν Σοφός, εἶναι τὸ καθ' αὐ-
τὸ ἔργον τῆς Ἡθικῆς Φιλοσοφίας. Διὰ τὸ καὶ οἱ πα-
λαιοὶ Φιλόσοφοι εἰς αὐτὴν περιωρότερον ἐπρόσεχον, καὶ εἰς
αὐτὴν ἐγήραζαν· μὴτε ὠτομάθῃσαν τοῖσι διὰ τὴν ἑξιν
τῆς Διαλεκτικῆς, τῆς Φυσικῆς, ἢ τῆς Μεταφυσικῆς·
ὄχι διὰ τὴν Ἀστρονομίαν, διὰ τὴν Μαθηματικὴν, διὰ
τὴν Εὐγλωττίαν, ἢ διὰ ἄλλας ἐπιστημονικὰς εἰδήσεις;
ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν Φιλοσοφίαν, ἄλλο μὴ σημαίνωντας
τὸ, Φιλόσοφος ὄνομα, παρὰ μόνον φίλος τῆς Σοφίας.
Ἀλλ' ἐγὼ μὴδὲ ἔπαυσα ποτὲ νὰ ἀπορῶ, ὅταν βλέπω,
πῶς τὰ Σχολεῖα, καὶ ἕως αἱ ἐπιστημόπρα Ἀκαδη-
μίαί τε αἰωνόμας, ὀλίγον νὰ τὴν ἐπιμιλῶνται, ὅπῃ

μηδὲ εἶναι, πάρειξ τὸ κυριώτερον νεῦρον τῆς λειτουργίας
 φιλοσοφίας. Ἀς καλεῖνται μὲν τῷ τὸ ὄνομα (ἐγὼ δὲ
 ἀντιλέγω) καὶ ἡ Λογικὴ, ἡ Φυσικὴ, ἡ Μεταφυσικὴ;
 ἀλλὰ δὲ θέλει μὲ ἀρνηθῆναι, ὅποιος κτείνει τὰ πράγμα-
 τα ὁρθῶς: ὅτι τὸ τιμιώτερον, τὸ χρησιμώτερον αὐτῆς
 τῆς Ἐπιστήμης, νὰ εἶναι ἡ ἐπιστήμη τῶν Ἡθῶν, καὶ ἡ
 ἀρετὴ τῶν Ἡθικῶν πράξεων τοῦ Ἀνθρώπου. Συμφέρει
 νὰ μάθῃ τινὰς, καλῶς νὰ συλλογίζεται, καὶ νὰ προφυ-
 λάττεται εἰς τὰς θεωρίας ἀπὸ τὰς ἰδίας καὶ ἑσῆας ἀ-
 πάτας. Τὸ ποιῆσαι βοήθημα εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ὅλα
 τὰ σάφη τῆς Σοφίας, καὶ ἕως εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆ-
 σιν τῆς ζωῆς μας. Συμφέρει νὰ γνωρίζῃ μὲ τὴν Φυσι-
 κὴν τὰ ἐξαιρέσια ἔργα τοῦ ὑψίστου βραχίονος; ἀγκαλὰ διὰ
 μερικὰς μὲν ἐπρεπεῖ ἡ Φυσικὴ νὰ λέγεται ἐπιστήμη,
 ἀλλὰ μόνον μία ἀναπλήρωσις ὁμοίας, καθότι μὲ τὰς
 φυσικὰς παρατηρήσεις, μὲν ἀνιχνεύει ποσῶς τὸν Θεόν.
 Συμφέρει, νὰ ἰξάρῃ νὰ ὑπερυψώνεται ἀπὸ τὴν Τί-
 λω, καὶ νὰ ἀποκτᾷ Ἰδέας Νοεῖας; ἡμπορώμεν ὅλον
 τὸ νὰ τὴν χρησιμώσῃ ὡσανὺ μία κλίμαξ, ὥστε νὰ
 γνωρίσῃ τὸν Θεόν. Καὶ ὅμως, μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς
 μεθόδους, πάλιν χρησιμωτέρα, καὶ πάλιν ωφελιμωτέρα
 πρέπει νὰ ὁμολογῇται ἡ ἐπιστήμη τοῦ καλῶς πράττειν,
 καὶ λογικῶς πράττειν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν χρησιμώδει, νὰ
 καλλωπίζωμεν, νὰ πλατίζωμεν, καὶ ἀκόμη νὰ πλειύ-
 μω τὸν νῦν, ἢ νὰ ἰξάρωμεν νὰ συλλογίζώμεθα; ὅταν
 ὅλη ἡ δυνάμις τῆς πολυμαθείας τοῦ νοός μας δὲν φροντί-
 ζει νὰ διιδρύῃ τὴν Θέλησίν μας εἰς τὴν Ἐκλογὴν τοῦ
 Καλοῦ, καὶ εἰς τὴν φυγὴν τοῦ Κακοῦ, ὅθεν κρέμεται ἡ
 Ἀτυχία ἢ ἡ Δυστυχία, ἡ δόξα ἢ ἡ ἀτιμία τῶν Ἀνθρώ-
 πων, καὶ ὁ μὲν ἡ καλὴ, ἢ ἡ κακὴ ἑκβάσις τῆς πολιτείας;
 Πῶς λοιπὸν νὰ εἰκαιοποιῇται τὸν Τίτλον τοῦ Φιλοσόφου,
 ὅποιος

14 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ὅποιος ἀμειβεῖ ἐκεῖνο, ὅπῃ ἢ μπορεῖ νὰ μᾶς καταστήσῃ
 Ἐπισήμονας καὶ Φρόνιμους; Καὶ ἐδῶ μὴδὲ πρέπει νὰ
 συγχέωμεν τὴν Πολυμάθειαν μὲ τὴν Σοφίαν; ἡ πρώτη
 ἢ μπορεῖ νὰ διδῇ εἰς τὰς μαθηματικὰς, καὶ ἡ δὲ δεύτερα
 εἰς μόνους ἐκείνους, ὅπῃ ἔμαθαν νὰ ζῶσι καλῶς μὲ τὸν
 Θεόν, μὲ τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους, καὶ μὲ ἑαυτούς. Τώρα
 ἡ πολυμάθεια, ἡ ἢ ἐπισήμη ἀνήκει εἰς ὀλίγους, ἀλλ'
 ἡ καλὴ ζωὴ, καὶ ἡ ἐν ἀρετῇ πολιτεία εἶναι, ἡ καὶ ἔπρι-
 πε νὰ εἴναι τὸ ἐπάγγελμα ἐκάστου. Καὶ μὴ νομίσῃ τι-
 νὰς, πῶς τάχα ἐγὼ ὑποθέτω, ὅτι ὅποιος καταγίνεται
 εἰς τὴν Ἡθικὴν Φιλοσοφίαν, ἀναγκαίως νὰ ἀποβαίῃ
 καὶ φρόνιμος, εὐτακτος εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν. Μεγά-
 λη εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς Ἀνθρωπίνης φύσεως: πολλὰ τὰ
 ἐδικά μας ἐλαττώματα: καὶ ὅχι ὀλίγη ἡ ἐδική μας ἀπρο-
 σέξια! Ἡμεῖς παρὰ πρὸς πόσους καὶ πόσους, ὅπῃ μὴδὲ
 ἡ ὑπερφυσικὴ δυνάμεις τῆς Πίστης δυνάμει νὰ τὰς
 σωφρονίσῃ, καλὰ καὶ πόσον δρασικωτέρα ἀπὸ τὴν δυνάμιν
 τῆς Ἀνθρωπίνης Φιλοσοφίας. Καὶ φθαίνει νὰ στρίψωμεν
 τὸ ὄμμα εἰς τὴν ἀγέλην τῶν Κακοβίων, ὅπῃ μολύνει
 ὡς καὶ τὸν περὶ ἡμᾶς λαὸν τὸ Χριστιανισμὸς. Μ' ὅλον τῆ-
 πο, αὐτὸ συνηθίζον οἱ Διδάσκαλοι ὅποιος δὴποτε ἐπισή-
 μης νὰ χαίρωνται, ὅταν θωρεῖν, ἀπὸ ἑκατὸν μαθητὰς
 μία δεικνύει, ἡ καὶ ἡ μισὴ νὰ ἀνταποκρίνεται ἄτυχῶς εἰς
 τὰς κόπυς των; βίβαια καὶ μὴδὲ ἡμεῖς δυνάμει ἔπρεπε νὰ ἀ-
 πελπίζωμεν τὰ Γυμνάσια τῆς Ἡθικῆς Φιλοσοφίας ἀπὸ
 τοῦ παρόμοιου ἀποτελέσματος. Μάλιστα ἐδῶ ὑπολάμπει
 μία ἐλπίς μεγαλητέρα; Ἐπειδὴ ἡ ἐπίδοσις τῶν ἄλλων
 ἐπιστημῶν κρέμεται ἀπὸ τὴν ὀξύτητα τοῦ νοῦς, πράγμα,
 ὅπῃ ὁ Διδάσκαλος δυνάμει ὀφείλει νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὰς μαθη-
 τὰς; ἀλλὰ τῶν θεωρημάτων τῆς Ἡθικῆς Φιλοσοφίας ὡς
 καὶ ἡ μετρίαι ἀφ' ἧς εἶναι δικτική, καὶ μάλιστα ὅπῃ τὸ σκο-

πιμῶ-

πιμώτατον τέλος, ἤγαν ἡ πράξις, καίται εἰς τὴν θείαν
σιν ἐκείνη: προτέρημα, ὅπῃ ὅλοι ἐπίσης τὸ πλεονέκτημα.

Εἴω ἀπὸ τούτου, πάντοτε χρησιμεύει, ὅτι οἱ Νέοι νὰ
μὴν ἀποχαιρέτῃ τὰ Σχολεῖα, πρὶν μάθῃ τὸν τρόπον,
πῶς νὰ γνωρίζῃ ἐαυτὸς: καὶ πρὶν διδαχθῇ, τί ἐστὶ
Πάθος καὶ Ὁρεῖς, καὶ τί ἐστὶν Ἀρετὴ καὶ Ἐλάττωμα.
Κάλλιον ἐδῶ, πάρῃ εἰς ἄλλας ἐπιστήμας νὰ καταβῇ
βωμὴν τὴν καιρὸν, διὰ νὰ μάθῃ: τί ἀράγε συμβάλλει
εἰς τὴν θεράπειαν τῆς θειαστικῆς μας μωρίας, καὶ τί
ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ σώφρονος καὶ φρονίμου: νὰ μᾶς
ἐλθῇ θέρωσις ἀπὸ παραλογισμοῦ, ἀπὸ ζημίας, ἀπὸ
ἀτιμίας: νὰ μᾶς καταστήσῃ δυνάμενος, καὶ ἴσως ὅχι ἀ-
χίνους, ἢ μάλιστα ὅχι βλαβεροὺς εἰς ἐαυτὸς, καὶ εἰς τὴν
Πολιτείαν. Καὶ αὐτίςως αἱ τοιαῦται γινώμμαι δὲ βλα-
στῶν παρὰ τοῦ εἰς τὴν καρδίαν τῶν νέων καρπὸς ἀγα-
θῶν, καὶ ὁμῶς ἴσως τὸς ἰδεῖν μετέπειτα. Ἐνδέχεται,
ὅτι τὸ πλεονέκτημα νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὸν λιμὸν, ἀλλ' ὡς
τόσον ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ὅτι πρέπει νὰ προχωρήσῃ εἰς
τὸ πέλαγος, ὡπλισμένον μὲ καλὴν ἐτοιμασίαν, καὶ συ-
ροδωμένον μὲ Ναύκληρον, ἔμπειρον τῶ ταξιδίου, καὶ δό-
κιμον τῶ συμπωμαίων τῆς θαλάσσης. Ἡ ἀλήθεια
εἶναι αὐτὴ, ὅτι ἡμεῖς ἀρίστοι τὴν ζωνίαν πολιτορχε-
μένῳ πλέον παρὰ τὸ πλεονέκτημα, ἀπὸ ἀνέμων, ἀπὸ
σκοπέλων, ἀπὸ υφάλης, ἀπὸ ξέρας, καὶ ἀπὸ ἄλλων πα-
ρομοίης ἐχθρῶν. Τὸ λοιπὸν πῶς οἱ νέοι νὰ ἐμβαίνουν
εἰς τὸν τὸν πολυτρόφον Κόσμον μὲ τόσον θάρρος, μὲ
τόσῳ ἀπροσεξίᾳ, ὅταν χάνοντες τὸν ὀξυπερικὸν ἐπιστά-
τῳ, ὅπῃ ἀχρηπνύσῃ διὰ αὐτοὺς, δὲ τὸς συνοδῶν ἀλ-
λος ἐσωτερικὸς, ὁ ὁποῖος νὰ προφυλάττῃ τὴν ἀπροσε-
ξίαν τὴν ἀπὸ τῶν κινδύνων, καὶ νὰ τὸς ἀποσῇ ἀπὸ τὴν
κακοήθειαν; Ἀς προσεθῇ ἀκόμη, ὅτι ἡ Ἡθικὴ Φιλο-

16 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

σοφία ἢμπορεῖ, καὶ σωτηρίῳ νὰ ὑποστηρίξῃ ἀκμαίως τὴν ἰδίαν Θρησκείαν, ἢ καὶ νὰ χρησιμώῃ εἰς τὸ νὰ διδάσκῃ τινὰς τὸν πλησίον τὰ μεγάλα Ἀποφθέγματα, ἢ καὶ νὰ τὰ ἐνεργῇ ὁ ἴδιος ἐν ἑαυτῷ. Σαλπίζει ἡ Γερὰ Ἀγλωττία τὰς Ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, δεικνύουσα πότε τὰ βραβεῖα, καὶ πότε τὰ κολασήρια, ἡτοιμασμένα ἀπὸ τοῦ Δίκαιου Δεσπότη τοῦ παντός: ἐγκαρδιώνει τὰς Ἀγαθὰς: φοβερίζει τοὺς Ἀμαρτωλούς: βροντᾷ πῶρα καὶ τῆς, καὶ πῶρα κατ' ἐκείνους τὰ ἐλαττώματα, ἢ ἀμαρτημάτων, καὶ πότε ἐναντίον πάντων. Μὰ τάχα ἔπαυσε καὶ ποτὲ ἡ μεγάλη πλημμύρα τῶν ἐλαττωμάτων, ἢ ἀμαρτημάτων; Ἀλλὰ δὲν ἢμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ, πόσον καρποφορώτεροι ἐκβαίνεν οἱ κέποι εὐδὸς Γεροκήρυκος, ὅταν αὐτὸς καλῶς πληροφορημένος τὴν Ἀνθρωπίνην καρδίαν, ἰξάρεται ὁμῶς μὴ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ νὰ συμπλέκῃ καὶ τὰς διδασκαλίας τῆς Φιλοσοφίας, ὅπως πραγματεύεται τὴν Ἠθολογίαν; πῶρα διαφρίζονται τὰς πηγὰς τῶν ἐλαττωμάτων, τὰς μαγνασίας τῶν παθῶν, ἢ τῶν ἐρέξιων, καὶ πῶρα δημοσιδύονται τὰς διαφόρους ἀρχὰς τῶν παραφορῶν, καὶ τῶν παραλογισμῶν, ὅπως μᾶς πλανῶσιν. Ὡσαύτως, ὅταν ὁ Ἀνθρωπος ὁμῶς μὴ τὰς ἀγίας κατηχήσεις τοῦ Εὐαγγελίου, δέχεται καὶ τὸ φῶς, ὅπως τὸ προσφέρει αὐτῇ ἡ Φιλοσοφία, ἰξάρεται ἀπολωτέρα νὰ ξισκεπάζῃ τὰς ἐσωτερικὰς ἐχθρὰς, οἱ ὅποιοι, χωρὶς νὰ ἔλθουν ἀπὸ τὸν Ἀδύ, συγγενῶνται μαζήναι καὶ γνωρίζει, τίποτε εἶναι ἐκείνη ἡ Ἐπιθυμία, περὶ τῆς ὁποίας ἐμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος Γάβριος, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν κολακούμεθα, καὶ ἐνθουσιάζομεθα εἰς παράφορα ἔργα; ὥστε τοιοῦτο ὅπως ἀποβαίνει πλέον πρόχειρος, καὶ πλέον ἔμπειρος εἰς τὸ νὰ ἀναβῇ τὰς καθημερινὰς ἐφόδους. Τέλος πάντων, εἴθε ὡς Νεὸς ἐξάφη μὴ τὸ γάλα τῆς Θρησκείας,

ἀφ' ἧς ἐκιδάχθη τὰς καλὰς παραδόσεις τῆς Ἡθῶν, ὅσας
 νὰ γινώσκῃ νὰ πολιτεύεται μὲ νοῦν, καὶ μὲ σωφροσύνην εἰς
 τὸ εὖ εἶναι, ὅπως μέλλει νὰ ἐμβῇ ἂν ὅχι ἄλλο, καὶ
 ἀπορροῖ ἀναπολόγητος, ὅπου αὐτὸς πράττει ὡς ἀν-
 φρονόληπτος, ὡς ἀνὴρ μωρός; ὅμως τί καὶ τοιοῦτος πρέπει
 νὰ ὀνομάζεται, ὅποιος ἐκδοτός εἰς τὰ ἑλαττώματα,
 καὶ καταφρονητὴς τῶν εἰσαγωγῶν τῶν Ἀρετῶν, καὶ κα-
 λῶς, πῶς αὐτὸς Θεὸν δεῖ φοβεῖται; Τιμὴν δεῖ λυ-
 πεῖται, ἑαυτὸν μὲ σωκτικῶς ἀγάπῃ δεῖ ἀγαπᾶν: καὶ
 ἀπαυμένους, πῶς τάχα ἐψηλάφισεν τὸν κιβωτὸν τῆς
 Εὐδαιμονίας, δεῖ αἰδανέσθαι, ὅτι ἀπόκησεν ἐκείνου
 μόνον, ὅπως, ἢ εὖ, ἢ ἔπειτα, τὸν ὁδηγῇ εἰς τὴν
 δυσυχίαν, καὶ εἰς τὴν ματαίαν μετανοίαν.

Ὡς πόσον ἐγὼ σημειῶναι αὐτὰ τὰ πράγματα, χωρὶς
 ποσῶς νὰ φροντίζω ἐκεῖνόν τινι ἀχρευστάτῳ σκλήρῳ,
 ὅπως ὁ Κόσμος πάντοτε ἐσυγχρότῃ, καὶ ὅλον εἴα συγ-
 κροτῇ; μὲν τὸ νὰ θείῃ νὰ ζῇ κατ' ἀρίσκειάν τε, καὶ νὰ
 χλοαίῃ ἐκείνον, ὅπως προαπαθεῖ νὰ τῷ ἐγχειρῇ
 καμμίαν βακτηρίαν, ἢ νὰ τῷ δείξῃ τὴν εὐθείαν ὁδόν.
 Ὡς καὶ ὁ Πλάτων ἐπιχειροῦν νὰ μεταμορφώσῃ αὐτὸν
 τὸν ἄδικον, τὸν αἰσυχον, τὸν ὁρμητικόν, τὸν ἰχυρο-
 γνῶμενα Γίγαντα. Μὰ τάχα ἄργησεν καὶ πολὺ νὰ
 γνωρίσῃ, ὅτι εὐκολώτερον ἢ μᾶλλον νὰ λάβῃ τὸ εἶ-
 ρος Αἰθίοπος; Λέγω καὶ περὶ αὐτό, ὅτι αὐτὸς
 ὁ ἴδιος Κόσμος ἀνδράζει ἐνίοτε νὰ ἐπιτελέσῃ καμμίαν
 θεραπείαν εἰς τὰ βλάπεντα, καὶ εἰς τὰς ἐλλείψεις τε
 ἢ ἄλλὰ ματαίως, ἐπεὶ τὸ δραστικὸν κακὸν πάραυτα τὸν
 ἐλέγχει γελασμῶν. Καὶ μία ὁμματία ὀλίγον εἰς
 τὰς ἀφύρτους διοικήσεις τῶν Ἡθῶν: ὅλαι ἐφάρσεις
 τῶν φρονίμων, ὅπως τὰς ἐπίσδυσαν εἴα ἰχυρὸν προ-
 φυλακτικόν, ἢ εἴα Πολιτικὸν ἀντίδοτον εἰς τὰ συμ-

πτώματα τῶν Πολιτικῶν. Μῦλον τῶτο, πῶς, ἡμεῖς
 ξισκεπάζομεν, ὅτι ὁ Κόσμος εἶναι σῶς ἀρρῶτος, ὅ-
 πε, ὅτε ὅσον καὶ αὐτὸ εὐφραίνεται ποτε εἰς τὸ σῶς, καὶ ποτε εἰς
 τὸ ἄλλο μέρος, τάχα ὅτε νὰ εὐρὴ αὐεσιν, καὶ ὁμως πάν-
 ποτε μὲναι ὁδὸν ὁμῶς. Τὸτο ὅλον τὸ βλέπω ἐγὼ;
 ἀλλὰ βλέπω καὶ ἡτιον, καὶ ὅτι οἱ Γὰρ οἱ δὲν πρέπει
 νὰ κατηγορεῖνται, μάστιχα πρέπει νὰ ἀγαπῶνται ἀπὸ
 τὸ δημόσιοι; ὅτε τί ἀγωνίζονται, ὅσον τὸ δυνάτον,
 νὰ σωτηρῶν ὑγιεῖς τὰς ὑγιεῖς, ἢ νὰ ἀνακαλῶν τὰς ἀρ-
 ρῶτας εἰς τὴν ὑγείαντων, καὶ μὲν ὅλον ὅπερ ἡ ἐκβασίς δὲν
 ἀνταποκρίνεται πάντοτε μὲν τὴν καλὴν προαίρεσιν. ὅ-
 πως καὶ αὐτὸ εἶναι, ὁ καρπὸς, εὖ καὶ ὀλίγος, ἀλλὰ δὲν
 λείπει ποτέ; καὶ αὐτίσως δὲν συμφέρει τὰς κακὰς, ὅτε
 νὰ γένων καλοὶ, συμφέρει ὁμως συχναίως τὰς καλὰς,
 ὅτε νὰ μὴ ἀποβῶσι κακόβιοι. Ἐξω ἀπὸ τῶτο, ἡ-
 μεῖς μὲν πρέπει νὰ ἀποελπίζομεν παντάπασιν τὴν διόρ-
 θωσιν τῶν κακῶν, ὡσαύτῃ τάχα νὰ μὴ εἶχαν πλέον φύ-
 σιν πρὸς τὸ καλόν. Τὰ παραδείγματα τῶν πόων καὶ
 πόων, ὅπερ λειπταίνονται ἀπὸ τὰ σφατόπεδα τῆς κα-
 χίας, ἐπρόσφυγον εἰς τὰς σημαίας τῆς Ἀρετῆς, μᾶς
 πληρεφερῶν πληρέστατα, πόσον χρησίμοι, καὶ πόσον
 ἀναγκαῖοι εἶναι οἱ Γὰρ οἱ τῶν Ψυχῶν, ἤγουν οἱ ζηλω-
 ται, οἱ ἐμπειροὶ ἐπιτρέτῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πᾶς
 ἄλλος, ὅπερ ἐρμυνάει τὴν Ἡθικὴν Φιλοσοφίαν.

Ὡς πόσον ἐγὼ, ἀφ' ἧς εἶπα δύο λόγια πρὸς κατα-
 φρόνησιν τῷ Κόσμῳ, καὶ ἐπειδὴ προχωρῶντας ἴσως εἶπω
 καὶ ἄλλα καθολικώτερα, ἢ κριτικώτερα; ἐπιθυμῶ, ὅτι
 ἐγκαίρῃ νὰ ἐνοηθῇ, τίς εἶναι ὁ σκοπὸς, καὶ τίς ἡ
 ἰδέα, ὅπερ ἔχω περὶ τῆς τιμιότητος, ἢ ἀχρεϊότητος τῷ
 Κόσμῳ. Λέγω ὡς πόσον, ὅτι ὅποιος παρατηρήσῃ τῶ-
 το τὸ μέγα Θιάζον τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, θέλει

ἀπαν-

ἀπαυθίσαι εἰς αὐτὸ εὖ ἄνθρωπον διπλῶν. Ἰδὴ τέ το α-
πὸ τοῦ εὖ ἄνθρωπος; ἀφραίνεται: εἴ τι πᾶν ἔκαστιν καὶ ἡδονῇ;
ὅλον ὥραϊον; καὶ ὅλον θαυμάσιον φαίνεται. Ἀλλὰ
σοχαδιῆτέ το καὶ ἀπὸ τοῦ ἄλλο; καὶ ἀλήθειαν καὶ μηδὲ πε-
ρεῖται, πάρεξ ἡ ματαιότης, ἡ ἐλαττώματα, ἡ ἀχρη-
μίστη, καὶ εὖ ἄνθρωπος μόνον ὕλῃ κατηγορίας καὶ ὅμοις. Αὐ-
τὸς τὰς δυνάμεις φέρει ὁ Κόσμος; καὶ τὰς φέρει καὶ ὁ
ἴδιος Ἀνθρώπος; θεωρεῖται ὅτι μόνον Εἰδικῶς, ἀλ-
λὰ καὶ Ἀτομικῶς. Καὶ ἐπ' ἀληθείας ὁποῖος; ἐρα-
στὴς μιᾶς τελειότητος Φυσικῆς, βάλεται νὰ θεωρήσῃ
τὰ ποιήματα, ὅτε τὸ δραστικὸν πρῶτον τὸ Θεῶν, με-
τὰ τὸ δασύλειον, καὶ μετὰ τὸ πεικίλοισι ἐδημιουργήσῃ
ποτὲ; καὶ ὅλον εὖ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς; εἴ τίς α-
ταῖος, καὶ μηδὲ ἰξάνει, πῶς νὰ θαυμάσῃ τὸν ὀργα-
νισμόν; ἡ τὴν ἀταξίαν εὖ ἄνθρωπος νόσον μεγάλου πλήθους
Δημιουργημάτων, καὶ μάλιστα τῶν Φυτῶν, καὶ τῶν Αὐτοκι-
νήτων, ὅτε ὅλα μετὰ ἀνέξιχρίαν δυνάμειν ἐκατασκευά-
σασιν, πόσον ὅταν ἐν μέρει, ὅσον καὶ ὅταν ἐν γένει ἐκ-
λαμβάνονται; ὅτε νὰ συγκροτήσῃ διὰ τὸ ἐκεῖνο τὸ χῆ-
μα, καὶ νὰ λάβῃ ἐκεῖνο τὸ τέλος; ὅτε ὁ Θεὸς τὰ ἐ-
διδώσῃ. Εἰς εὖ ἄνθρωπος μόνον Ἐντομὸν, εἰς εὖ ἄνθρωπος Μύρ-
μηκα, εἰς μίαν Μύαν, ὁρίζεται ὥριστος πόσον εὖ
περὶ, ὥστε ἀρκεῖ πληρῆστα νὰ κηρύξῃ τὴν Ἀρχιτεκ-
τονικὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἐγείρῃ ὕμνον καὶ δοξολο-
γίας πρὸς εὖ ἄνθρωπος πόσον ἰχυρὸν καὶ σοφώτατον Δημιουργόν.
Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ προπαρασκευὴ τῶν ἀπείρων καὶ ἀφάριθ-
των σωματίων, ἐγίνε (τὸ βλέπομαι καὶ ἐμπράκτω;) ὅτε νὰ
χρησιμώρῃ, νὰ δαλάρῃ, ἡ νὰ ἀφραίνεται τὸς Ἀνθρώπου.
Εἰς αὐτὸ ἄς προσεθῇ καὶ ἄλλο εὖ ἄνθρωπος ἀναγόμενον πᾶν
ἀπὸ πράξεις, θυγατέρας τῆς ἀνθρωπίνης διξιοτήτος,
ἡ γὰρ ἐκείνης τῆς πολυμηχανῆς Ἀγχινοίας, ὅτε ὁ ἴδιος

Θεὸς ἰδὼς τὴν Ἀνθρώπου? καλὰ καὶ κατώπραι ἀπὸ τῆς
 Θεῖας ποιήματα, ἐξαίσια ὅμως καὶ αὐταὶ, χαροποιαὶ,
 καὶ ἐπιπένδαι νὰ αὐξήσιν τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ἀπό-
 λαυσιν, καὶ τὴν δίδαιμονίαν τῇ ἰδίᾳ Ἀνθρώπου. Ἰδὲ
 μία ὄψις ὅλην χωρὶς ἀπὸ. Ἀλλ' ἂν δῶθῃ τώρα μία
 ὁμματία καὶ εἰς τὴν ἑτέραν? Εἰς τὸν τὸν ἴδιον Κόσ-
 μον, ἡμεῖς θωροῦμεν μίαν ἄβυσσον ἀθλιότητων, ὁ κα-
 τὰλογος τῆς ὁποιῶν ἡμπορεῖ νὰ γεμίσῃ πολλέτατα φύλ-
 λα, πλὴν ὅπως ἐγὼ δεῖ βραχυλογίαν ἀναφέρειν μόνον
 πρὸς πολέμους, ἐπὶ τὰ Δημιουργήματα, καὶ μάλιστα οἱ
 Ἀνθρώποι συγκατοῦν ἀνάμισάτων: πρὸς Λοιμύς: πρὸς Ἐ-
 πιδημίας: πρὸς Ἀθροείας, εἰς πρὸς ἐπείας ὑπόκεινται
 τὰ σώματα τῶν Ζώων, καὶ περισσώτερον τῶν ἀνθρώ-
 πων: τὴν ἐλεεινότητα τῶν Κιραυιῶν: τὴν λύσαν τῶν
 Ἀνέμων, ὅπως εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ πλείον εἰς τὴν θάλασσαν
 ἀρχεινται: πρὸς Πλημμύρας: πρὸς Ἀκαρπίας: πρὸς
 Πείνας: πρὸς Σεισμούς: πρὸς Καταποντισμούς: ἀλλὰ μη-
 δὲ δεῖ βαίνειν παρὶς, δεῖ νὰ περιγράψω περιπλέον καὶ
 πρὸς ὅψις τῇ Ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι, καθὼς προεῖπα,
 πόσον δεῖ φέρειν ἡ μία μὴ τὴν ἑτέραν. Καὶ ἐπ' ἀληθείας
 αὐτὸ τὸ εὐδοξον Δημιῦργημα προβαίνει εἰς ἔργον τῇ
 παντοδύναμῃ Ἀρχιτέκτονος, ὅλον περικαλλέσασθαι, καὶ
 ὅπως ὅλον ἐξαίσιον? σοχαζόμενοι, εἰς λέγω τὸ Σῶμα
 τοῦ, δεῖ τί τὸ εἶναι τὸ ὀλιγώτερον, καὶ πάλιν πολὺ ὑ-
 περέχει τὸν ὀργανισμόν τῶν Ἀλόγων, ἀλλὰ ἐκεῖνο, ὅπως
 τὸν δεῖ φέρειν ἀπὸ τῆς κτήνης, λέγω τὸν Νοῦν, τὴν
 Θέλησιν, τὴν Μνήμην, τὴν Ἀγχίνουσαν, τὴν Κρίσιν?
 δεῖ τὰ ὁποῖα προεργήματα γινώσκει νὰ συλλογίζεται,
 καὶ χεῖρον νὰ προχωρῇ εἰς τὸ ἀπεριόριστον βάθος πρὸς Ἀι-
 διόπτητος, καὶ Ἀπειρόπτητος: καὶ ἡμπορεῖ νὰ ἐφάρῃ τῶς Τέ-
 χνης, πρὸς Ἐπιστήμης, πρὸς Νόμους: καὶ ὅλον εἰς ἑνὶ
 γαται

γασται νὰ τὰ χαίρεται, καὶ νὰ τὰ αὐξάνῃ, καὶ περιπλέον
νὰ ἀσράπτῃ μὲ πράξεις ἀκρῶς ὀντίμους, καὶ μὲ τὴν ἀ-
σκησιν πολλοτάτων ὀργανικῶν Ἀρετῶν: μὲ εἷς λόγον,
ὅταν θέλῃ, ἢμπορεῖ μὲ τὴν θεωρίαν, καὶ μὲ τὴν ἀ-
κραιβὴ φύλαξιν τῶν Φυσικῶν καὶ Θεῶν νόμων, νὰ πλη-
σιάσῃ εἰς τὸν ἴδιον θρόνον τοῦ Πυτοκράτορος, καὶ τῷ
ὅποιον τὴν Ὁμοίωσιν καὶ ἐχηματίδῃ. Ὅποιος θεω-
ρεῖ τὸν Ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦτο τὸ μέρος, ἀνακαλύπτει εἰς
αὐτὸν προσηρήματα ἐξαίσια, ὥστε ὥς καὶ αὐτόθεν χειρα-
γωγῆται εἰς τὴν ἐπίγνωσιν ἐκείνης τῆς παυσόφου χειρὸς,
ὅπου τὸν ἔπλασεν. Ἀλλ' εἰς ἐγὼ εἰρήω καὶ ἀπὸ τοῦ
ἄλλο μέρος: ἰδὲ ἐκεῖνος ὁ πολὺς Ἄνθρωπος, πόσον
συνδύμεμος ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα, πόσον ἐλεινὰ ἐλκό-
μεμος καὶ κυριόμεμος ἀπὸ τὰ πάθη, ἢ περιχλιδάζο-
μεμος ἀπὸ τῆς ἀπάτης: ἰδὲ πόσα καὶ, πόσαι ἀθλιό-
τητες τῆς Ψυχῆς καὶ τοῦ Σώματος! καὶ ὅλα τῆτα εἰς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον ἐξ αἰτίας τοῦ ἰδίου Ἀνθρώπου! καὶ πόσον, ὥ-
στε ἢ ἐκασίς τῆς πρὸ ὀλίγου παρατηρηθείσης μεγαλειό-
τητας ἀφανίζεται ὅλη, καὶ μηδὲ μᾶς μέλει νὰ θαυμάζω-
μεν, πᾶριξ τὴν ἀπίστων ποσότητα τῶν ἀδυναμιῶν καὶ
τῶν κακομοιρῶν. Ὡς καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἀποβλέψασα
καὶ αὐτὴ εἰς αὐτὰς τὰς ἁφούρας ὀφείας, πᾶρα λίγει πρὸς
τὸν Θεόν. „ Ἡλάττωσας αὐτὸν βραχύτι παρ' Ἀγγί-
„ λης, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐσιφάωσας αὐτὸν, καὶ κατέστησας
„ αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου: καὶ πῶρα, Κύριε,
„ λίγει, τί ἐστὶν Ἄνθρωπος, ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ, ἢ
„ ὑπὸς Ἀνθρώπου, ὅτι λογίζῃ αὐτῷ; Ἄνθρωπος μα-
„ ταίόπῃ ὁμοιωθῇ.

Ἀλλ' ἡ χάρις, ὅπου ἡμεῖς χηματίζομεν σωήθως περὶ
τῆς δὲμορφίας, ἢ τῆς ἀχημίας τοῦ Κόσμου, δεῖ γυνᾶ-
ται πᾶχα ἀπὸ καμμίας ἁποκοιμώσης ἰδέας, μή τι ἀπὸ

καμμίας ἀκριβῆ θεωρίαν καὶ γνώσιν τῶν Ἀγαθῶν καὶ τῶν Κακῶν, ὅπερ μὲ μίαν συμφωνημένην διχόνοιαν διακρίβειν ἐπὶ τῆς γῆς. Αὕτη γινώσκειται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν κατὰσασιν, ἀπὸ τῶν θείων, εἰς τὴν ὁποίαν ἀεσχόμεθα εἶδω κάτω, ἡγοῦν ἀπὸ τὴν σοχασμὸν καὶ ἀπὸ τὴν δοκιμὴν, ὅπερ ἡμεῖς πράττομεν. Ὅταν εἷας αἰδανέται εὐρώσος καὶ ὑγιῆς καὶ τὸ σῶμα, χασμύνος εἰς τὰς ἀναπαύσεις, μακρὰν ἀπὸ πειρασάσεις, μάλιστα ὅταν τὸν ὑπακύναι σαρκικαὶ ἀπολαύσεις; ὅσον δια αὐτὸν, ὁ Κόσμος εἶναι εἷας δαίμονέσματος τόπος, μία χαρμῆσται διακρίβη, ὅπερ ἴσως, ἴσως δὲ ἡθέλει τὸν ἀλλάξῃ μήτε μὲ τὸν Παράδεισον; καὶ τοῖστον συνηθίζουσι τὸν τομίζουσι οἱ Νέοι. Ἐξ ἐναντίας, ὁποῖος εἶσαι καταδασμύνος ἀπὸ ἀδουείας, καὶ ἀπὸ οὐδυνίας τῆ σώματος, ἡ μασιγωμύνος ἀπὸ πολέμου, ἡ στυχοχωρμύνος ἀπὸ πτωχίας, ἀπὸ φυλακῆς, ἀπὸ συκοφαντίας, ἀπὸ καταδρομῆς, ἡ καὶ κυριώμύνος ἀνιπαυδῆτως ἀπὸ τὸν μέλαινα χυμὸν, ἡ ἀπὸ ἀλλῶν ἀθλιότητα, ὅπερ τόσαι καὶ τόσαι ἀκατίπαυσα μᾶς πολιορκυῶσιν; ὦ, καὶ δι' αὐτὸν ὁ Κόσμος δὲ εἶναι, πάρειξ μία Κοιλὰς τῆ Κλαυθμῶνος, καὶ τὸ καταγῶγιον τῆ Οἰμοῖ, καὶ τῆς Ἀθμονίας. Ἀλλ' ὁ Φρόνιμος μεπρχόμενος τῶτο τὸ ἀρυχωρότατον Βιβλίον, καὶ χωρεῖς τὰ λαμβανῇ τὰ μέτρα ἀπὸ ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ ἴδιος δοκιμάζει, ἀλλὰ μόνον ἀπ' ἐκεῖνο, ὅπερ παρατηρεῖ εἰς τὰ πράγματα; ἰξάρεῖ ἐρθόπερα τὰ κρίνη τὰ Ἐλαττώματα, ἡ τὰ Προπρήματα τόσον τῆ Κόσμου, ὅσον καὶ τῆ Ἀνθρώπου, καὶ να ἀποκαλύπτῃ εἰς αὐτὰς μίαν λαμπρὰν ἀφθορίαν Ἀγαθῶν, ἡνωμύνω ὅμως μὲ μίαν ὀχι ὀλιγωτέραν διαφίλειαν Κακῶν. Οὕτως ἡθέλησε, καὶ ἔτω συχωρεῖ ὁ Θεός. Διὰ τί ἔπειτα αὕτη ἡ μέγα-

γάλη Μηχῶν, καὶ αὐτὴ ἡ πλατεία Ομήγουρτος τῇ Λώντων εἶναι πλεσία καὶ προικισμῶν μὲ τόσα Ἀγαθὰ, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἄχνημος ἔχῃ τὰ τόσα Κακά: καὶ ἔχῃ τί ἄγνηκον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆ Θεᾶς, ὅπως δὴν ἐμάθε νὰ χηματίζειν, παρέξ ἔργα τέλεια, μὲ τόσας ἐλπίδας, μὲ τόσας μάχας, κακοῖσιν, καὶ ἐλαττώματα τῇ δημιουργημάτων; πῶς μᾶς τὸ ἐρμηνεύει ἡ Γραφὴ Ἀποκάλυψις, ἀποδίδουσα τὴν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀμαρτίαν τῶ πρώτου Ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ αἰσῶς δὴν μᾶς ἦτον ἀποκεκαλυμμένον, καὶ ὅμως ἡ Φυσικὴ Θεολογία διορίζει, ὅτι ἐπρεπεῖ μάλιστ' αὐτῇ νὰ συμβαλεῖται καὶ νὰ δοξάζεται ἡ ὑψηλὴ Βελὴ τῆ Θεᾶς, ὅπως ἐδημιούργησεν εἰς τὴν παρεῖσαν παροικίαν τόσα Ἀγαθὰ, καὶ ἐμὴ ἐσυγχώρησε τόσα Κακά; μὲ τέλος, ὅτι νὰ μὴ κυριεύμεθα ἀπὸ τὴν ὑπερφυσίαν, μήτε πάλιν νὰ ἀποκειμώμεθα εἰς τὴν γῆινον δαιμονίαν, νομίζοντες τὴν ζυγάδα καὶ ἄσασον, καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἶναι. Εἵλω ἀπὸ πῶς τὸ πληκτικὸν τῇ Κακῶν ἐπρεπεῖ νὰ μᾶς ἐνθυμίξῃ, ὅτι ἡ ἀπόλαυσις τῇ παρόντων Ἀγαθῶν δὴν πρέπει νὰ νομίζεται τὸ τέλος μας, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ζητῶμεν μίαν τιμιωτέραν Παῖδα, μήτε νὰ προσυλόμεθα εἰς τὰ Γῆνα Καλά; ἔχῃ τί ἐδωκεν, ἢ ἔχῃ τί πάντα πλησίον, ἔξ' αἰτίας τῇ κακῶν, νὰ ἀποβαίνεν ὁδωκεν, ἢ ἔχῃ τί μετ' ὀλίγον φθείρονται, καὶ ἀφανίζονται. Εἰς ἐπειτα ἡ τόλμη μερικῶν προβαίνει μὲ ἔχῃ λέξεις, μὲ ἀμφιβολίας: ἔχῃ τί τάχα ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν Κόσμον τοιοῦτον, ὅτι λογῆς εἶναι; ἢ ἔχῃ τί παρεχώρησε, ὅτι τὸ τιμιώτερον τῇ Κόσμου, ἤγεν ὁ Ἀνθρώπος νὰ ὑπόκειται, μάλιστ' ἀπολύτως νὰ κλίνει εἰς τὴν ἀπάτην, εἰς τὴν ἀμαρτίαν: πῶς τόσαι ἀταξίαι, τόσαι κακοῖσιν, τόσαι πλαῖαι βασιλεύον εἰς τὸν Κόσμον;

πῶς αὐτὸς ἠθέλησε νὰ παιδεύσῃ εἰς τὰς μεταγενεστί-
 ρας εἰς μόνη τὴν ἀμαρτίαν, καὶ ὁμῶς μὴ ἄλλας ἑξο-
 λείξεις, κινημνάς καὶ ἐξηπλωμένας, ὅχι ἀπὸ ἀγνώμο-
 να περιέργων, ἀλλὰ ἀπὸ γυμνὴν δυσβοπίαν τῆς κακο-
 πίῳν τῷ αἰῶνός μας; ὁ φρόνιμος ὁμῶς ἐπιστηνύζεται εἰς
 τὰ δίκαια, μὴ τὰ ὅποια οἱ ἐπισημότεροι Φιλόσοφοι, καὶ
 οἱ Θεολόγοι ἐρμηνεύουσιν τὰς ταιαύτας ἀπορίας. Καὶ
 αἰσῶς ἐνίοτε ὁ νῦν δεὸς φθάσει νὰ ἐκλύσῃ ὅλας τὰς
 δοκῦσας ἀπορίας, τέλος αὐτὸς ἡσυχάζει, ἀλαβύ-
 μφος καὶ σεβαζέμφος τὰ κρυφιογόγνωστα Μυστήρια τοῦ Θεοῦ,
 καὶ πληροφορέμφος, ὅτι τῷτο τὸ ὑπερπέλειον καὶ μακα-
 ριώτατον Ὄν, δεὸς ἡμπορεῖ εὐδεῖν μήτι νὰ πράξῃ, μήτι
 νὰ παραχωρήσῃ, χωρὶς Δικαιοσύνης, χωρὶς Ἀγα-
 θότητα: καὶ ὅτι δύναται νὰ βάλῃ τὰ πλάσματά τε εἰς
 ἐκείνῳ τὴν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς γνωρίζει ἀρ-
 μοδίαν εἰς τὰς προορισμὸς τῆς ὑψίστης καὶ ἀκαταλήπτου
 Σοφίας τε, ἢ ἐπὶ αὐτῇ πάντοτε σωμαδύκεται ἀπὸ Δικαιο-
 σύνης, Ἀγάπης, καὶ Εὐσπλαγχνίας. Καὶ τῇ ἀλη-
 θείᾳ ἡμεῖς πρέπει νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ τοῦα τόσοι
 τολμηροὶ καὶ ἀνυπέφοροι θράσος, νὰ θέλωμεν ἡμεῖς τό-
 σοι Σκόληκες τῆς Γῆς, νὰ δίδωμεν νόμον εἰς τοὺς Δη-
 μιουγῶν, ἐπεὶ ἐκ φύσεως πλυτῇ τὸ ἀλασθασον καὶ τὸ
 ἀδιώατον νὰ ἐνεργῇ χωρὶς Τάξιν, χωρὶς Εὐθύτητα.
 Ἐπρεπε λοιπὸν καὶ ὅταν βράζοι ἀνάμεισα εἰς τὰς Σχο-
 λαστικὰς κάποιαι ἐκλογαίς περὶ τῆς Προορισμῶν, περὶ
 τῆς Βουλίστειν τοῦ Θεοῦ; ἀντὶ τόσοι νὰ ὀξύνων τὸν νῦν,
 χάριν ἢ περιεργίας, ἢ πόθου, τάχα νὰ ἐνοηθῶσιν ἐκεί-
 νο, ἐπεὶ εἰς Πεπιρασμένας διανοίας εἶναι πολλὰ δυσκο-
 λοκατάληπτον, ἢ μάλιστα ἀδιώατον: ἐπρεπε, λέγω,
 ὅτι κάλλιον νὰ ἀνιπαύοντο εἰς τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου
 τῆς Εὐαγγελίας, ἐπεὶ πλέον, παρ' ἡμῶς ἱξάρων, καὶ κάλ-

λοιον ὅμῃ μὲ αὐτὸν γὰ ἔκραζαν ταπεινῶς, ,, ὦ βάρδος
,, πλῆτος, καὶ Σοφίας, καὶ Γνώσεως Θεῷ ὡς ἀντιξερ-
,, νητα τὰ κλήματα αὐτοῦ, καὶ ἀντιξινιάσοι αἱ ὁδοὶ
,, αὐτοῦ! Εἰς τοιαῦτα Κεφάλαια πλέον δίδουμῃν οἱ
ταπεινοί, πάρεξ ὅλοι οἱ Φιλόσοφοι, ὅλοι οἱ Ἐπιστή-
μονες τῷ Κόσμῳ.

Καὶ ὅμως (ἄμποτε γὰ μὲν ἦτον) ὅσον λιπομερί-
στειρον, ὅσον διεξοδικώτερον θεωρεῖται ὁ Κόσμος, πόσον
περισσότερον γελοιώδης καὶ μάταιος διαφίξεται, ὑποκεί-
μῃος εἰς παραλογισμὸς, εἰς μύθος, εἰς σκότη, εἰς
ἐλαττώματα, ὅλα ἀποτελέσματα τῆς Ἀγνοίας, ἡ μά-
λιστα τῆς Ἰψήλοφροσυίας, τῆς Φιλοκερδείας, τῆς Ἀ-
σιλγείας, καὶ ἄλλων παρομοίων ἀδυνειῶν καὶ παθῶν τῷ
Ἀνθρώπῳ ὥστε ἐπίσπῃ ὡς καὶ ὁ φρόνιμος ἀναγκάζεται
γὰ ἐκβοᾷ, ὅτι αὐτὸς εἶναι σῶας ἀχρημος, σῶας κακὸς
Κόσμος. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ σῶας ἀπὸ τῆς σωπητέρως
Βασιλεῖς μηδὲ ἰδωνήθη, πάρεξ γὰ ἐκβοήσῃ ἐκείνο τὸ
πολυθρύλλητον Ἐπιφάνημα, ,, Ματαιότης Ματαιότη-
,, των, τὰ πάντα Ματαιότης. Πρέπει ὅμως εἰδὼ γὰ
σημειώσωμῃ, ὅτι αἱ τοιαῦται ἀπαξίαι δὲ προίρχονται
ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὸν Ἀνθρώπον, τὸν
ὅποιον ὁ ἴδιος Θεὸς ἐτίμησε μὲ τὸ Ἀυτεξέτιστον, ἦγεν
μὲ τὴν δυνάμειν γὰ πράττειν τὸ Καλὸν, καὶ τὸ Κακὸν μὲ
πέλος, ὅτι ἐὰν ξεῖνέχῃ τὸ πρῶτον, καὶ φέγγῃ τὸ δεύτε-
ρον, γὰ τὸν φιλοδαρήσῃ μὲ σῶα ἄφραστον βραβεῖον, ὅπῃ
δὲ αὐτὸν ἠπείμασεν εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐγχειρίζωντάς τε
εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τὸ Λογικὸν καὶ τὴν Σωσιέδωσιν, ἦ-
γεν σῶα φῶς, ὅπῃ γὰ τὸν ὁδηγῇ εἰς τὸ καλὸν, καὶ ὅχι
εἰς τὸ κακόν. Ἐγὼ ἀποσιωπῶ τὰ ἄλλα ὑπερφυσικὰ
βοηθήματα, ὅπῃ ἡ Ἀγαθότης τε ἐπιρρίπτει ἐπ' αὐτῷ εἰς
ὅλους, καὶ ἐξόχως εἰς ὅποιον σίβεται καὶ ἀκολουθεῖ τῆς
ἀγίας

ἀγίας τῷ Νόμῳ. Το πταίσιμον εἶναι τῷ Ἀνθρώπῳ, ὅπῃ καταχρῆται τῷ Λογικόντῃ, ὅπῃ θέλει νὰ κυβερνᾷται καὶ τὰς δυσρόπας Ἐπιθυμίας τῇ, καὶ ὅπῃ αὐτὴ νὰ ἀκῆ τὰς βολὰς τῷ Λογικῷ, καὶ αὐτὴ νὰ ἐνεργῇ τὰς κατηχίσεις τῷ ὀρθῶς ζῆν, αὐτὸς ἀκροάζεται μόνον τὰ Λιθηπύμα καὶ τὰ Πάθη. Δύσπερ, μὲ ὅλον ὅπῃ ἀληθεύει, ὅτι εἰς κάθε τόπον, καὶ ἕως εἰς ἐκείνους, ὅπῃ, καλλιεργῶνται ἀπὸ τὸ ἀροῖον τῷ Εὐαγγελίῳ, πλημμυρεῖ ἡ φαβρία τῷ κακοβίῳ καὶ διεφθαρμένῳ: καὶ ὅμως ὅποιος προσέχει, μηδὲ ἀργεῖ νὰ πληροφορηθῇ, ὅτι τὸ πᾶγμα τῷ Κακῶν πῶποτε δυνῇ ἡμπορεῖ νὰ ὑπερέβῃ τὴν φάλαγκα τῷ Ἐναρέπον. Καθὼς ὁ Θεὸς ἔχ' ὅσον ἀμειψάθετον νόμον τῆς Προνοίας τῇ, πάντα ἠθέλησε, καὶ πάντα θέλει, ὅτι εἰς κάθε τόπον, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, νὰ γινᾷται ὅσας ἀριθμὸς Ἀρσενικῶν καὶ Θηλυκῶν ἴσος, καὶ τὸ ἴδιον πράττει καὶ μὲ τὰ ἄλλα εἶδη τῷ Ζώωντων: μυσηρίον, ὅπῃ εἰς ἡμᾶς ἴσως φαίνεται περὶ πῶδες; ἐπειδὴ ἡμπορεῖ, ὅτι τὸν ὅσον ἔχον νὰ γινῇθῃ μόνον Ἀρσενικοί, ἢ μόνον Θηλυκοί; καὶ ὅμως ἔχ' νὰ συμπερῶνται τὰ εἶδη τῷ Ζώωντων, ὁ πάνσοφος Δεσπότης τῆς Φύσεως ἐδίαθεσε τὰ σώματα εἰς τέτοιον ῥόπον, ὥστε νὰ γινᾷται, ὅσον ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐκείνο, ὅπῃ συμπερῶνται εἰς τὴν Ἀναγκαίαν Διαμονήν: ἔπος ἠθέλησε, καὶ ἔπος θέλει, ὅτι καὶ τὸ πᾶγμα τῷ Ἐναρέπον πάντα νὰ σώζεται, καὶ πάντα νὰ ἐξισῶται μὲ ἐκείνο τῷ Κακῶν. Διὰ καλῆς ἐγὼ ἐκλαμβάνω ἐδῶ, ὅσοι εἶναι μιᾶς κλίσεως ἀγαθῆς, καὶ μιᾶς θελήσεως ἐρῆς, οἱ ὅποιοι κλίνου πρὸς τὸ καλόν, καὶ ὅχι πρὸς τὸ κακόν, καὶ ὅπῃ ἔχ' ἑαυτὰ συγγνωστὸν ἐλάττωμα, ἢ διάτινα παραδρομὴ τῆς Ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, δυνῇ παύειν νὰ εἶναι τοῖσιν. Καὶ

ὅμως

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ. 28

ὅμως μὴ νομίσῃ τινὰς, πῶς τάχα ἐγὼ ὑποθέτω ἰδὼ
 μίαν Γεωμετρικὴν ἰσότητα τῇ Καλῶν πρὸς τὰς Κακὰς;
 ἢ τί δυνάτον, ἢ τὰς ἐνδεχομένας περιστάσεις, ὅπῃ
 πῶρα ἀποσιωπῶ, πότε τίτοι, καὶ πότε ἐκείνοι νὰ ὑπερβαί-
 νων. Τὸ ἀναμφίβολον ὅμως εἶναι τὸτο, ὅτι εἰς τὴν
 ἐξουσίαν μας σέκει νὰ ἐγχαρῶμεν, ἐὰν ἀκόμι δεῖ ἐγ-
 χαρῆμεν εἰς τὸ τᾶγμα τῷ Καλῶν; καὶ ὅτι ὁ Θεὸς τὸ
 ἐπιθυμεῖ, μάλιστα τὸ προσάγει, καὶ χρεωστικῶς ζητεῖ
 τὸ καλὸν καὶ τὸ ὄφελος τῇ ἰδίᾳ ἐαυτῷ. Τώρα πῶς εἶ-
 ναι ἡ ἰδική μας κρίσις, ὅταν ἡμεῖς ἀγαπῶμεν πλέον
 τὴν ἀταξίαν, τὴν βλάβην, τὴν ἐπονείδισον συζου-
 ρίαν τῷ φαυλοβίῳ, τῷ ἀποστατῷ τῷ Θεῷ, τῷ κατα-
 φρονητῷ τῷ Λογικῷ, τῷ ἐχθρῶν τῷ ἑαυτῶν, πᾶριξ
 τὴν χρησθήσειαν, τὴν ἀξίερασον ὁμιλίαν, τὸ ὀρθὸν
 ἐρόνημα τῷ Δικαίῳ; Περιπλέον ὅμως πρέπει νὰ
 σκεπασθῶμεν ἑδῶ, ὅτι ἢ ὅσον ἡ πλημὴρ πειρέγρια τῇ
 Ἀνθρώπῳ πεχνόεται νὰ ἐγείρῃ ὁμίχλας καὶ ἀμφιβο-
 λίας περὶ τῆς Θρησκείας, περὶ τῷ Ἀρετῇ, περὶ τῆς
 Προνοίας ἐκείνης, ὅπῃ ἀνατιρρήτως εἶναι σαφέστερος ἀ-
 πὸ ἡμᾶς, ὅπῃ ὠκοδόμησεν, ὅπῃ κυβερνᾷ, ὅπῃ συμ-
 πρεῖ τὸν Κόσμον; καὶ ἢ ὅσον ἀσύμφωνοι δρῶσονται οἱ
 Φιλόσοφοι, καὶ ἄλλοι φρόνιμοι Μαθηματικοὶ ἐπ᾿ αὐτῇ
 ἄλλας διαφόρους Προτάσεις; καὶ ὅμως ὅλοι ἐκ συμφώνου
 δογματίζον: ὅτι μοναχὴ ἡ ὁδὸς τῆς Ἀρετῆς πρέπει νὰ
 ἐκλέγεται, ὅτι μόνη αὐτὴ εἶναι ἐπαινετὴ, καὶ ὅτι μηδὲ
 λείπεται ἄλλος δρόμος, παρὰ μόνον ἡ ἀγάπη, ἡ πρά-
 ξις τῆς Ἀρετῆς, καὶ ἡ φυγὴ τῇ Ἐλαττωμάτων, ὅπῃ
 ἡμπορεῖ νὰ μᾶς κάμῃ, νὰ ἀπολαύσασθαι ἐκείνῳ τὴν
 Ἀπαραξίαν, καὶ ἐκεῖνα τὰ Ἀγαθὰ ἢ τῆς Ψυχῆς, ἢ τῆς
 Σώματος, τὰ ὅποια δυνάται ὁ Κόσμος νὰ μᾶς δώσῃ,
 καὶ εἰς τὰ ὅποια κάθι εἷας, καὶ ἕως οἱ κακόβιοι πνέου-

σιν. Ἐδὼ μὲν ἡμπερὶ τὰ εὐχολύζονται, ἢ τὰ προφασίζονται ὅποιος λειποτάκης ἀπὸ τῆς φάλαγγος τῶν Φρονίμων, ἢ τῶν Ἀρετῶν, βάλλεται τὰ δαδὴν ἐκείνων τῶν Ἐλαττωμάτων, καὶ θέλει τὰ ζῆ χάρις νόμον, χάρις συστολήν, καὶ καὶ τὸ αὐτὸ ὁ ἴδιος μίμφεται, καὶ δεῦν ὑποφέρει βλέπωντας, ἄλλοι τὰ πράττουν ἐκεῖνο, ὅπως ὁ ἴδιος, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν πράττει. Προδίδτω ἀκόμι, καὶ τὸ προδίδτω στυγνότητος, ὅτι εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἰδίας Ἀνθρώπου, ἀπαντῶν μιν μετὰ τὴν κρίσιν πόσον στυγνὸς, ὥστε καὶ οἱ πλείονες ἐξαιρέτοι νόμοι δυσκολαίνονται τὰ πὺς λύσιν. Ὡς πόσον πρᾶγμα ἀναιτήρητον εἶναι, ὅτι ποτὲ δεῦν θέλει σφάλῃ ὅποιος προτιμᾷ τὴν ὁδὸν τῆς Ἀρετῆς, καὶ μισῇ ἐκείνων τῶν ἐλαττωμάτων ὅτι τὶ ἢ ἀρετὴ ὅσον πλείονος θεωρεῖται, πόσον περισσέπρον φαίνεται ψευδισμόν ἀπὸ τὸ λογικόν, καὶ ἀξία πᾶσι εὐδὸς, ὅπως ἐπλάσθη κατ' Εἰκόνα καὶ Ὁμοίωσιν τῆς Θεῆς: καὶ ὅτι αὐτὴ περιέχει, ἔχει μόνον τὸν πλείονος ἰχυραίον δισμὸν τῆς Ἀνθρωπίνης Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ τὴν Εὐδαιμονίαν τῶν μερικωτέρων. Ὅλον τὸ ἐναστῖον πρέπει τὰ λέγων μὲν ὅτι τὸ Ἐλάττωμα: ὅτι ἀπὸ κτίσματος Λογικῆς μᾶς καταστάνει Ἀλογα, καὶ ὅτι εἶναι τὸ πρῶτον ἐμπόδιον τῆς εὐδαιμονίας μας, ἢ τὸ πλείονος δραστήριον ὄργανον τῆς δυσυχίας μας.

Καὶ ἰδὼ πρέπει ἐγκαίρως τὰ σημειώσωμεν, ὅτι τὰ αἰσθητά τῶν Ψυχῶν δεῦν εἶναι ὀλιγάριθμα καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τῶν Σωμάτων. Ἐπειδὴ τὶ ἄλλο εἶναι μία Σωματικὴ ἀρρώστια, πᾶσιξ μία Παρὰ φύσιν τιτὸς σκεῖν, ἢ ὑπερὶ μέρας τὸ σῶμα, ὅτι τὴν ὁποίαν ἀφαιρεῖται ἡ ἀρμονία μιᾶς πόσον ἐξαιτίας Μηχανῆς, ἀρμονία, ὅπως ἡμεῖς κρᾶζομεν Τυγείαν, Δίδεται ἀπὸ καὶ Τυγεία τῆς Νοῦς, καὶ ἐκμάζει, ὅταν
ὅλας

ἴσαι αἱ Θιλήσεις, καὶ ὅσαι αἱ Πράξεις συμφωνῶν μὴ
 μὴ πὺν Ἀθύπτα τῷ Λογικῷ. Ἐξ ἐναντίας, ἔτι ἄλλο
 μάχεται μὴ αὐτὴν, ἔρχεται γὰρ εἶναι μία Παραφορά,
 καὶ ἐπομένως εἶνα Κακόν, μία Ἐλπίς, εἶνα Ἐλάτ-
 τωμα. Ἀγκαλὰ μὴδὲ ἀμφιβάλλω, ὅτι οἱ Νέοι δύσ-
 κολα πληροφοροῦνται, πῶς τάχα τὰ ἀδυνάματα τῆς
 Ψυχῆς γὰρ εἶναι ἐπικινδυνώτερα ἀπὸ τὰ ἀδυνάματα τῷ
 Σώματι. Καὶ ὁμως εἶναι πλείον, παρ' ἀληθινόν ἐ-
 ἵκειν τὰ σωματικὰ Συμπτώματα ἐν τῇ ἁμα χοικῶν-
 ται: ἡ Ψυχὴ παρ' αὐτῶν τὰ γνωρίζει: καὶ ἡ ὀξύτης,
 ἡ δρυμύτης τῷ Πόνῳ μὴδὲ τὰ συγχωρεῖ γὰρ κρύπνυνται.
 Καὶ τὸτο εἶναι τὸ αἷτιον, ὅπῃ ἡμεῖς Ἀθύς, καὶ μὴ προθυ-
 μίαν φροντίζομεν τὰ Ἀντιφάρμακα. Ἀλλὰ τὰ Πάθη τῆς
 Ψυχῆς δὲ ποτὶν παύοι, μήτι χοικῶνται, μὴδὲ φαίνον-
 ται καὶ τὸ εἶναι ὅπῃ ἔχον; ἐπειδὴ ἡ Ψυχὴ, ὅπῃ ἐπρίτω
 γὰρ κρίνῃ, αὐτὴ ἡ ἔξῃ κέττιται. Τώρα πρέπει γὰρ ἰξά-
 ρωμεν, ὅτι ἡ Γαῖα τῇ Ψυχῶν εἶναι ἡ Φιλοσοφία τῇ
 Ἡθῶν, ἡ γὰρ ἡ Ἡθικὴ Ἐπιστήμη. Ὡς καθὼς τὸ Σῶ-
 μα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ Ἀντίδοτα, ἀπὸ Γαῖα, ἀπὸ
 Διαίτας, ἀπὸ Τμήματα, καὶ ἀπὸ ἄλλα βοηθήματα,
 μὴ τέλος, ἡ ἔξῃ γὰρ φυλάττιται, ἡ ἔξῃ γὰρ ἀνακαλῶ-
 νται ἡ Τύχῃ: ὁμοίως χοικῶνται καὶ ἡ Ψυχὴ τὰ μαθή-
 ματα τῆς Φιλοσοφίας, ἔξῃ γὰρ σωτηρῶνται διὰ μὴ αὐ-
 τὰ ἡ ἀρμονία τῇ Ἀρετῇ, καὶ ἡ καλὴ κρᾶσις τῇ Ὀ-
 ρίξιν: ἔξῃ γὰρ σώζεται ἡ μετῶπις τῇ Παθῶν, ἡ
 ἀταραξία τῷ Νοός, ὁ ἔρας τῷ Καλῷ καὶ τῷ Ἀλυσῷ,
 εἰς τὰ ὅποια ἰδίως, καὶ μόνον περιορίζεται ἡ Τύχῃ τῇ
 Ψυχῶν. Ἀλλ' ἡμεῖς ἄθλιοι καὶ ἀσυμβεβλῶτοι, ὅπῃ
 τόσοι πρόθυμοι καὶ ἀνήσυχοι ζήτῶμεν ὅ,τι μᾶς φαίνεται
 γὰρ συμφέρον ὡς καὶ τὰ παραμικρότερα Πάθη τῷ Σώμα-
 τος, τὶ τάχα πράττομεν, ἔξῃ γὰρ διαπράττωμεν τὰ

Πίστη τῆς Ψυχῆς, ἀγκαλιὰ καὶ πλέον ἐλθέτω, πλέον ἀξιοθρῶνται ἀπὸ τὰ πρῶτα; Καὶ ἔσ' τὸ τὰ Ἐλαττώματα; αἷτια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῇ ἐδικῶν μας ἀφλοκίῳ, βλασάν, ὡς τὰ ἀχρῆστα χόρτα, ἀφ' αὐτῶ. Φθάσει, ἡμεῖς νὰ τὰ ἀρῶμεν, καὶ νὰ μὴ τὰ ξερρίζωμεν; καὶ αὐτὰ ἐλθέτω ἀπλῶνονται, καὶ παράδοξα αὐτῶν; ἐκεῖ ὅπου αἱ Ἀρεταί, παρόμοια μὲ τὰ δὲ γυναικὰ Βότνια, ὅπου κρατῶνται εἰς τὴν κήπῳ, πρέπει νὰ φυτεύωνται, νὰ καλλιεργῶνται, καὶ νὰ προφυλάττονται ἀπὸ τῶν πολιερῶν τῶν κακῶν. Καὶ τὸ τὸ ἐπιπιδόμα; καθὼς προείπαμεν; εἶναι ἴδιον τῆς Ὁρησκείας, καὶ τῆς Φιλοσοφίας. Ὅσον πόσον Νέοι, ὅσον καὶ Γέροντες; συμφέρει, ὅτι ἔγκαιρα; καὶ χωρὶς καιρῶ ἀναβολῶν, νὰ ἐμβαίνομεν εἰς τὸ τὸ Σπυδασημεῖον; ἔσ' τὶ εἰς ὅλους χρησιμῶν, μάλιστα ἔσ' τὶ εἶναι ἀνάγκη, ὅτι ὅλοι νὰ ὑγιαίνωμεν, καὶ ὅλοι νὰ ὁρῶμεν καὶ τὴν Ψυχῇ. Ἐνὰ παρόμοιον Σχολεῖον; καθὼς μᾶς ἀναφέρει καὶ ὁ Ὁράτιος; συμβάλλει εἰς Πτωχεύς; εἰς Πλουσίους, εἰς Νέους, εἰς Γέροντας; εἰς ὅλους;

*Aequae pauperibus prodest, locupletibus aequae;
Aequae neglectum pueris senibusque nocebit.*

Ἐξόχως ὅμως πρέπει νὰ κατεγίνωνται οἱ Νέοι; πρὶν δηλ. προχωρήσεν εἰς τὸ κινδυνώδες στάδιον τῆς μεγάλης Κόσμου, καὶ πρὶν φθάσεν εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἐπιθυμημένης ἐλευθερίας. Λυξωμένοι ἀπὸ Διδασκαλίας, ἀπὸ Παιδαγωγίας μιᾶς ὀρμητικῆς καὶ σφειγῶσης Ἠλικίας; ὅταν αὐτοὶ δεῖν φέρον μαζήτων εὐὰ ἀρκιτὸν ἐφόδιον ἀπὸ ἐμβριθῆ φρονήματα; ἀπὸ ἀληθείας τῆς Ὁρησκείας; ἀπὸ πῶτα τῆς Φιλοσοφίας; τῇ ἀληθείᾳ

καὶ μηδὲ πὺς προσμένει, παρὲξ κίνδυνοι, ἀπάται, αἰχμη-
ται, καὶ συμφοραί. Ἐπειδὴ ἔπειτα ἡ Σοφία εἶναι ὄχι
μόνον ὁ κεφαλαιώδης, ὁ τιμιώτερος εὐλισμός τῷ Γη-
ρατείῳ, ἀλλ' ἀκόμη εἴα προπύργιον ἐνωτίον τῷ ἐνο-
χλήσειων τῆς ἡλικίας, ὅπως ἔχει τὴν κάτω φορὰν;
πῶς ἀρὰ γὰρ ἔχει νὰ εἶναι φρόνιμος ὁ Γέρων, εἰς, ὁ-
πόταν ἔπριπε, δεῦν ἐφρόντισε νὰ φιλιωθῇ μὲ τὴν Σο-
φίῳ; Διὰ τὸτο πρέπει τινὰς νὰ καταγίνεται εἰς αὐ-
τὴν εἰς τὴν ἑυφύερῳ ἡλικίῳ, ὅπως νὰ τὴν ἔχῃ ἔπειτα
μῖαν πιστὴν σὺνφορον, καὶ μῖαν θέρμην βοηθήσειαν ἕως
εἰς τὰς τελευταίας ἀναπνοὰς τῆς ζωῆς τῆς. Τέλος πάν-
των, εἶναι ἐξοφλή τὸ νὰ μὴν ἔμαθε τινὰς; ἀλλὰ τί-
χα εἶναι ἐξοφλή καὶ τὸ νὰ μάθῃ μῖαν φορὰν ἐκεῖ, ὅ-
πως τὴν χρησιμώσῃ; Ὡς πόσον μυριάκις μακάριοι καὶ
φρόνιμοι πρέπει νὰ λογιζώμεθα ἐκεῖνοι οἱ Νέοι, ὅσοι
πρόθυμοι καὶ χαίροντες καταγίνονται εἰς τὰς μαθήσεις,
ὅπως δύνανται νὰ πὺς χρησιμώσῃ παρὰ πάντα τὸν Βίον,
πόσον ὅπως νὰ ἀποκτήσῃ ὄνομα καὶ τιμὴν εἰς τὸν παρόντα
Κόσμον, ὅσον καὶ ὅπως νὰ ἐκκρατῶσιν ἔπειτα πρὸς τὴν
μακαριότητα τῶν ἄλλων, πρὸς τὸν ὅποιον ὅλοι ἀποβλέ-
πομεν, ἢ τελάχιστον ἔπριπε νὰ ἀποβλέπωμεν. Ὅταν
αὐτοὶ μὲ δὺχαρίσῃσιν ἀποδέχονται τὰς διδασκαλίας,
καὶ μὲ προθυμίῳ ἀγκαλιάζον τὰς καλὰς ὁμιλίαις τῆς
Θρησκείας, καὶ τῆς Φιλοσοφίας; μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῶν
τῶν δύνων Πρωτέρων, ἡμποροῦν νὰ προχωρήσῃν εὐτυχῶς
εἰς τὸν κρείττονα λιμένα, καθὼς δηλ. ἐκεῖνοι, ὅπως δεῦν
ἐπροσάθησαν, παρὲξ νὰ ἐμβιβάσῃν, καὶ ἐμὲ νὰ
συστήσῃν τὴν δὺταξίῳ εἰς ὅλας τὰς πολιτικὰς Ὀμη-
γύρεις: καὶ νὰ κάμῃν, ὅτι ἡ ἐδικήμας ἀγχίνεια νὰ
χρησιμώσῃ εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς ἄλλους, καὶ νὰ παραστήνῃ
ἑκαστος μὲ γαλλωσίῳ ἀρμονίῳ ἐκείνον τὸν Χαρακτή-

ρα, ὅπως ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκε νὰ φέρωμεν ἐπὶ τῆς Γῆς.
Καὶ τὸ πο θθαύει καὶ τὸ παρόν. Ὅσον δεῖ νὰ διδασκώ-
μεθα τὰ τῆς Ἀγίας Θρησκείας, ἔχομεν Ἱερὰ Βι-
βλία, ἔχομεν Διδασκάλους, πλημμυρῶν τὰ Συγ-
γραμματα τῶν Ἀγίων καὶ Ἀποστόλων Ἀνδρῶν; εἰς αὐ-
τοὺς ἡμποροῦμεν καλῶς καὶ ἀκόλως νὰ προσδράμωμεν.
Ὅς τις ἔπειτα ἀγαπᾷ καὶ καμμίαν σκιαγραφίαν τῶν
ἄλλων δογμάτων, ὅπως ἡ Ἡθικὴ Φιλοσοφία, ἡμ-
πορεῖ νὰ μᾶς φιλοτιμήσῃ, ἄς ἔλθῃ τώρα μαζήμῃς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν , Β'.

Περὶ τῶν Ἀρχῶν τῶν Ἀνθρωπίνων πράξεων,
καὶ κυρίως περὶ τοῦ Σώματος, ὅπως
ἐγγίσει εἰς αὐτάς.

ΕΜβαίνοντες λοιπὸν εἰς τὸ Στάδιον, ἐν πρώτοις
εἶναι ἀνάγκη, νὰ γνωρίσωμεν, πόσαι τάχα,
καὶ ποῖαι εἶναι αἱ Ἀρχαὶ τῶν Ἡθικῶν πράξεων
τοῦ Ἀνθρώπου. Δύο εἶναι αὐταί, δηλονότι τὸ Σῶμα,
καὶ ἡ ψυχὴ. Ὅσον διὰ τὸ Σῶμα, ἴσως καὶ φανῇ παρά-
δοξον, ὅταν ἐγὼ τὸ διορίζω καθὸ μίας αἰτίας τῶν κε-
τημάτων, ὅπως ὁ Ἀνθρώπος ἡμπορεῖ νὰ πράττῃ Ἡθι-
κῶς; ὅπως βέβαιον καὶ ἀληθινὸν, ὅτι ὅλα τὰ Ἡθῆ,
καὶ ὅλαι αἱ ἐργασίαι, ἡ Εὐαρίη, ἡ Κακαὶ τῶν Λογικῶν
Δημιουργημάτων, πρέπει νὰ ἀποδίδωνται εἰς τὴν Ψυ-
χῇ. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ἰξάρωμεν, ὅτι ἡ Ἀνθρώ-
πινος Ψυχῇ, αὐτὴ καὶ πάντοτε ὄχι, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον εὐαρίη μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Αἰδέσεως, καὶ μὲ τὴν
ἐξάρ-

ἐξάρπουν ἀπὸ τὰ ὄργανα τῷ Σώματι. Ἐγὼ αὖτις,
 ὅτι τὸ ἴδιον Σῶμα μὲ τὰ μερικάτε κινήματα, πνέμα-
 τα, καὶ χυμοὺς ἐγχείει πολλάκις μίαν ἰσχυρὰν ἐπιρ-
 ροὴν εἰς τὴν Ψυχὴν : καὶ ὅτι μύρια ἀπὸ τὰ ἐξω σώ-
 ματα φέρει μίαν κραταιοτάτην δυνάμιν, ὥστε νὰ συγ-
 κινήσῃ, καὶ νὰ ἐλκύσῃ τὸν Νεὺν καὶ τὴν Θέλησιν τῷ Ἀν-
 θρώπῳ εἰς πολλότατα καὶ διάφορα ἔργα, ἢ πάθη. Λέγω
 ὡς πόσον, ὅτι τὸ Σῶμα, πόσον καθ' ἑαυτὸ, ὅσον καὶ καθὸ
 μίσην, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ ψυχὴ γινώσκει τὰ τόσα σωμα-
 τικὰ ὑποκείμενα, ἔρχεται νὰ εἶναι, ἔσπον τινὰ, μία
 Ὀργανικὴ Αἰτία τῶν Ἡθικῶν πράξεων τῷ Ἀνθρώπῳ.
 Τὸ πρᾶγμα θέλει βιβαιωθῆ καὶ ἀποδεικτικῶς. Ἀλλ'
 ἡμεῖς τὸ μὴδὲ τὸ περιλαμβανόμενον ποτὲ ἀκριβῶς, ὅταν
 πρῶτον δυνάμει περιγραφῶμεν, καθ' ἑσὸν τὸ δυνατὸν,
 τὴν κοινωνίαν, ὅπως ἔχει μετὰ τὴν τῶν ἐδικῆμας Πη-
 λῆ, ὅπως ἀπὸ τὴν ἀπερρόσοφον χεῖρα τῷ Θεῷ ὀργανί-
 θη, καὶ μετὰ τὴν Ψυχῆς, ὅπως ὁ ἴδιος παντοδύναμος
 Τεχνίτης ὡώσῃ μὲ αὐτόν. Εἶπα, καθ' ὅσον τὸ δυ-
 νατὸν; ἐπειδὴ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ἐν καιρῷ μὲ
 τὸν Αὐγεσίον, μάλιστα ἡμεῖς ἡμεροῦμεν, καὶ σιωπῶμεν
 πᾶς ὁ Αὐγεσίος, ἐμπράκτως καὶ προχέρας νὰ γνωρί-
 σωμεν; ὅτι δηλαδὴ ἡ Ψυχὴ, ἢ ὅποια τόσα ἔργα τεχ-
 νείται, καὶ τόσα ἄπειρα ὑλικά καὶ αὔλα ὑποκείμενα θεω-
 ρεῖ, καὶ ὅμως, διὰ νὰ καταλάβῃ ἑαυτὴν, αὐτὴ δύρα-
 κτεται πτωπύπασιν ἀνίσχυρος, καὶ μὴ ἔχει ἀρκετὰ μι-
 κροσκοπία, ὥστε νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐστίαν της, καὶ
 εἰς τὰς κρυφόντας τῆς ιδίας ἑαυτῆς. Μ' ὅλον τὸτο, πᾶ-
 λιν μεγάλη μάθησις πρέπει νὰ νομίζεται τὸ νὰ γινώσ-
 κῃ τινὰς καὶ ἐκείνο, ὅπως δυνάται; ἐπειδὴ, καθὼς βί-
 βια τὸ νὰ πολυπραγμωνῇ τὰ ὑπὲρ δυνάμιν, ἡθελί
 εἶναι εἷνα θράσος, ὡσαύτως καὶ τὸ νὰ μὴ φροντίζῃ νὰ

μάλλον μὲν καὶ ἐκεῖνος, ἐπεὶ πλείον παρ' ἄλλο ἔπριπο
τὰ ἰξάρη, ἢ θελε λογίζεται μία ἀναπολόγητος ἀμεί-
λητος.

Ὡς πόσον ἐγὼ ἐπιφέρω, ὅτι τὸ Τάγμα τῷ Περιπάτῳ
δοξάζει, πῶς ἡ Ψυχὴ ἀρμόσκεται ὅλη εἰς ὅλον τὸ Σώ-
μα, καὶ ὅλη εἰς καθ' ἓκαστον μέρος τῷ αὐτῷ Σώματι; ὅπως αὐ-
τὴ χρεῖα τὴν ὁδμήν, ὅπως προξενεῖται, ἀπὸ τὰς προσ-
βολαῖς, καὶ πράττει τὰ ἀποτελέσματα, ὅπως ἀρμύζειν εἰς
τὰς ἀσφόδους χρεῖας τῆς Ζωῆς, τῶν Αἰθήσεων, καὶ τό-
σων ἄλλων πράξεων τῷ Ἀνθρώπῳ. Αἱ οἱ πάλιν ἐνό-
μισαν, ὅτι ἡ Ψυχὴ τὰ ἔχει τὴν κύστην καθεύδου
εἰς τὴν Κεφαλὴν, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν, τάχα ὡς μὴ μία
Βασίλισσα, τὰ προσάγει τὰ ἄλλα μέρη τῷ σώματι, καὶ
ἐκεῖ τὰ δέχεται τὰς δίνουσαις φέρας, εἶπεν ἀναφορᾶς.
Ἐὰν ἔπειτα διΐχουρίζονται μιεκοὶ παλαιοὶ, ὅτι ἡ Ψυ-
χὴ κατοικεῖ εἰς τὴν Καρδίαν, καὶ ὅτι ἐδὼ ἡ Θείησις ἡ
Ἀνθρωπίνη ἐμφωλάει (μὲ τὴν ἐποίαν σημασίαν ὡς
καὶ ἡ κοινὴ συνήθεια τῆς ὁμιλίας μας ἐκλαμβάνει τὴν λέ-
ξιν, „ Καρδία „ καὶ ἐρίστε θέλω τὴν ἐκλαμβάνει καὶ ἐγὼ)
καὶ ὅμως ἡμεῖς μὲν καὶ χρεωστέμεν τὰ τὰς ἀκροατῶμεν. Ἡ
Καρδία, κυριώτεται, μήτε ἄλλο εἶναι, παρ' ἢ εἶναι κεφα-
λαιώδες, εἶναι ἀναγκαῖον Μυᾶριον τῆς ἀσπλάσσεως τῷ
Ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἔχει πρότερον καὶ κατοικίαν τῆς Θείησις,
καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τῆς Ψυχῆς. Ὅσον ὅμως τὸ κατ'
ἐμὲ, ἐγὼ ἤθελα διορίσῃ, καὶ ὡς τὴν κυριωτέραν καθεύ-
δου τῆς Ψυχῆς, πόσον διὰ τὸν Νῦν, ὅσον καὶ διὰ τὴν
Θείησιν, τὸν Ἐγκέφαλον, ἢ τὴν Περιγχεφαλίδα.
Καὶ φθαίνει ὀλίγη προσοχή, ὥστε τὰ δυνάμεν χρεῖαν
τὰ ψηλαστέμεν, ὅτι τὰ Συμβεβημένας, οἱ Σπασ-
μοίμας, αἱ Ἀποφάσειςμας, ὅλα γίνονται μέσα εἰς τὴν
Κεφαλὴνμας. Ὁμοίως ἡμεῖς δὲν χρεωστέμεν τὰ δοκᾶ-

ζωὴν βεβαίαν ἐδὲ τὴν δόξαν τῶν Καρπεσίων, ὅτι δογματίζουσι, πῶς τάχα ἡ κατωκία, ὁ θρόνος τῆς Ψυχῆς νὰ εἶναι ἐκεῖνον ἡ πολυθρόνου Πιτυαία Βάλανος.

Μάλιστα ἡμεῖς ἡμποροῦμεν ἐλθέμεν νὰ διορίσωμεν, καὶ καθὼς πιθανώτερον, ὅτι ἡ κυρία, ἡ κατ' αὐτὸ καθεστὸς τῆς Ψυχῆς, καθὼς καὶ ἀνωτέρω προεῖπα, νὰ εἶναι ὁ Εὐκείφαλος: ὅτι αὐτὴ εἶναι νὰ ἐνεργῇ τὰς ἐργασίας τῆς Προσλήψεως, τῆς Συνθέσεως, τῆς Διακρίσεως, μὲν εἰς λόγον, τὴν Συλλογισμῶν, τῆς Θελήσεως: καὶ ὅτι αὐτὸς νὰ διοικῇ ὅλα τὰ κινήματα τῶν Σώματος, ὅπῃ ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς κατ' αὐτὸ εἶναι καὶ μερικῶς, τὰ ἐποῖα, καὶ χωρὶς τῆς προσαγωγῆς, μάλιστα καὶ ἐναντίον τῆς προσαγωγῆς συμβαίνειν εἰς τὸν Ἄνθρωπον, καὶ εἶναι, ὅσα ἀναγκαίως συσταίνουσι τὸ Σῶμα, ἐν ὅσῳ αὐτὸ αἰσθάνεται, καὶ ζῇ. Μία ὁμαλία πᾶς εἰς τὴν τὸν Εὐκείφαλον, ὅσοι, μὲν τὸ ἐποῖον ἐγὼ, ἐνταῦθα πᾶς τὸν Εὐκείφαλον, ὅσοι καὶ τὴν Περιγεφαλίδα, καθὼς οἱ Ἀνατομικοὶ τὴν ὀνομάζουσιν. Αὐτὸς φάνηται νὰ συγκροτῆται, παρόμοια μὲν τὸ ἀπαλὸν κηλόν, ἀπὸ μίαν ἰξώδη, ἀπὸ μίαν ἑυφειρὰν ὕλην, καὶ νὰ διαιρῆται εἰς ἑξήκοντα βαλῶνας (τὰς ὁποίας ἐγὼ συνιστίζω νὰ ἐνομάζω πέλλας) ἁρμόσως πεταγμένας, καὶ ἀδιδυμένας μὲν μίαν Μήνιγχα, ἢ μὲν τὴν λεγομένην Εὐμηνὴν μενέρα: καὶ προσέτι μὲν Γῆρας, μὲν Νεῦρα, ἁμειοιρασμένα οἰκονομικῶς, μὲν ἑξήκοντα Χιτῶνας, μὲν προκαλύμματα, μὲν Ὀστέα, ὅπῃ χρησιμεύουσιν ὡς τὰ πάντα τέλη, ὡς τὰ πάντα ἐπάλξεις εἰς τὴν τὴν ἐνδοξὸν Ἀκρόπολιν τῆς Ψυχῆς. Ἀγκαλὰ μὲν μὲν λαοθάλασσαν, πᾶς κοῖ ἀπὸ τὰς ἀρχαίας ἐπεσθῆσαν καὶ ἄλλα δι' γῶγια: ἐδῶ, λέγοντες, κεῖται ἡ πρῶτη ἐκὴ ἡ κοινὴ αἰσθησις, αὐτὴ ἡ θαντα

36 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

θύμῃσι, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ὁμῶς αὐτοὶ τὰ ἐπεισέσθαι
 μὲν ἐκείνην τὴν ἀπολίαν, μὲν τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησαν
 μίαν φεραν τὴν πυρώδη σφαίρην, τὰς πόσας ἑρμῆς, τὰ
 πόσα χήματα τῶν ἀσέρων, καὶ ὅμῃς πόσα ἄλλα φαινόμε-
 να, ἢ γὰρ πλάττοντες κατ' ἀρέσκειά των πράγματα, ὅπως
 μηδὲ εἶδε, παρὰ μόνον ἡ φαντασίαν. Ὡς πόσον ὁ
 πλείον ἀπλῆστερος, ὁ πλείον ἐγγύτερος εἰς τὴν ἀλήθειαν,
 φαίνεται τὰ εἶναι ἡ ἔξοχος, μὲν τὴν ὁποίαν οἱ Νεώτεροι
 Φιλόσοφοι ἐρμηνεύειν: ὅπως ἡ Ψυχὴ καὶ τὸ Σῶμα προ-
 βίοντες εἰς τὴν ἀσκήσιν τῶν ἐργασίων, εἰς τὰς ὁποίας ὁ
 πάνσεφος Τεχνίτης, ὅπως τὰ ἔκτισε, καὶ ἐκατασχέσας,
 τὰ ἔχει διωρισμένα.

Ἦ γὰρ εἰς τὴν ἀπριστασίαν μηχανὴν τῆ Ἀνθρωπίνης
 Σώματος, ἀρίσχοιται σύμφυτα καὶ διασπαρμύα πα
 νεῦρα, ὥστε εἰς εἷα καλοκατασχέσασθαι πλοῖον τὰ
 χοιρία, ποῖα χοῖρα, ποῖα λεπτά, καὶ ποῖα λεπτότα-
 τα; ἀπὸ τὰ ὁποία, ἢ τὸ εἷος ἀπελυμένον ἀπὸ τὸ ἄλλο,
 ἢ τὰ μικρότερα εἰσέλθαι μὲν τὰ μεγάλα, σώζουσι μίαν
 σκηνήν, μίαν σωλεῖν κοινωνίαν ἀνάμεικτα εἰς τὸν Ἐγκέ-
 φαλον, εἰς τὰς Αἰδήσεις, καὶ εἰς τὴν Καρδίαν τῆ Ἀν-
 θρώπου. Ἡ ἐργασία ὁμῶς εἶναι διπλὴ; ἐπειδὴ,
 ὅπῃ τὰ ἐξωτερικὰ σώματα μὲν τὸ μέσον τῶν αἰδήσεων,
 ἢ μὲν τὸ νεῦμα τῆς Ψυχῆς συμβαίνει τὰ προσβάλλειν: τότε
 τὰ νεῦρα χηματίζουσι ἀκαρεῖ τὸ διάφορον κίνημα τῶν μι-
 λῶν, καὶ περιπλέον μεταφέρουσι εἰς τὸν Ἐγκέφαλον, ἢ γὰρ
 εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ψυχῆς, μὲν εἷος ἐξαισίον ἔξοπον,
 ὅλον ἐκείνο, ὅπως συμβαίνει εἰς τὰς Αἰδήσεις, καὶ ὅμῃς
 ἀφαιρῶν καὶ τὴν Ψυχὴν, ὥστε τὰ γνωρίζη τὰ ἐξωτερικὰ
 καὶ ὑποκείμενα, καὶ τὰς ἀμφέρες μορφάς, ποιότητες,
 ἢ κινήσεις τῶν αὐτῶν. Ὅλον τὸ γίνεταί; ἐπειδὴ
 μέρος ἀπὸ αὐτὰ τὰ Νεῦρα, μὲν εἷος ἀπὸ τὰ ἄκρα, πλειώ-

νει εἰς τὰ Ὄμματα, εἰς τὰ Ὠτία, εἰς τὰς Μυκτῆρας, εἰς τὴν Γλῶσσαν: καὶ μέρος, μὴ τὸ μέσον τῷ Νωτιαίῳ Μυελῷ, ἢ καὶ δι' ἄλλων πόρων, ἀποπερματίζέμενον εἰς τὴν Καρδίαν, καὶ διερχόμενον εἰς ὅλον τὸ Σῶμα μὲν διὰ φόβου παραφυσάδας, πελειώνει ὅχι μόνον εἰς τὰς Χεῖρας (ἀρχικὸν αἰσθητήριον τῆς Ἀφῆς) ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸ εἶρμα τῶν μελῶν. Ἡ ἑμμεσα λοιπὸν, ἢ ἀμείσα, ὅλα αὐτὰ τὰ ὀρεινὰ τῆς Ἀνθρωπίνης μηχανῆς πελειώνει ἐσωθεν τῷ Ἐγκεφάλῳ, φέροντας εἰς αὐτὸν τὰς ἀγγελίας τῶν προσβολῶν, ὅπως ἀπὸ τὰ ἐξω ὑποκείμενα συμβαίνειν εἰς τὰ Αἰσθητήρια. Ὅπως ἔπειτα γίνεται τὸ το ἐξαισίον ἔργον: οἱ περιφανέστεροι Ἀνατόμοι, καὶ μάλιστα ὁ Φαλοπίας Γαβριήλ, πρῶτος ἀπὸ τῶν ἄλλων, καὶ ὕστερος ὁ Μαλπύγγιος, καὶ ὁ Οὐίλκινς μᾶς τὸ ἐξηγήσει πληρίστα. Ἐγὼ ὅμως μὴτε ἄλλο θέλω νὰ σημειώσω ἐδῶ, πᾶριξ ἐκείνου τὸ ὀλίγον, ὅπως ἀρκεῖ νὰ δώσῃ παραμικρὰ ἰδέαν εἰς τὰς πρωτοπείρας τῆς τοιαύτης Θεωρίας. Ὅταν εἰς τὸ ὄμμα μᾶς παρασταίνεται κατ' ἐνέργειαν χρωματισμένον καὶ λελαμπρυσμένον ὑποκείμενον, τότε τὸ φῶς μᾶς φέρει εἰς τὸ αὐτὸ ὄμμα τὸ χρῶμα καὶ τὸ χηῖμα ἐκείνου τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ ὁμοῦ μᾶς ζωγραφίζει εἰς τὸν ἀμφιβλυστροειδῆ χιτῶνα τῷ ὀφθαλμῷ μίαν μικρὰν μὲν, καὶ ὅμως ἡκεθωμενικὴν εἰκόνα τῷ αὐτῷ σώματι: ἢ ἵποια ἔπειτα διαβαίνουσα διὰ μέσου τῷ ὀπτικῷ νήρῳ, ἢ καὶ ἄλλοῃ ὅπως εἰς τὸν Ἐγκεφάλον, ἐντυπῆται αὐτῷ. Ἡμεῖς βέβαια μηδὲ ἐδυνάμεθα νὰ χωρέσωμεν μὴ πόσῳ ἀπορίᾳ (ἃς μὲν συγχωρῆται ἕως ἰὰ τὴν ὀνομάζω) αὐτὴν τὴν ἀφυσάτην ζωγραφίαν, καὶ αὐτὴν τὴν ἐδικλῆως μεταφορὰν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς οἰκίσκους τῆς Ψυχῆς. Καὶ ὅμως μᾶς τὴν ἐδίδαξαν ἡ Τέχνη, ὅπως πάντοτε μιμεῖται, καὶ συναρτίζεται τὴν Φύσιν,

38 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἦγαν μὲν τὰ ὀπτικάς οἰκίδας, ὁ δίαυλος τῷ ὁποίῳ
 ἀπλισμὸς μὲν ὑάλια, καὶ πεσειμένος ἀντικρὺ εἰς κα-
 ρεῖαν Πύργον, Παλάτιον, Πλατείαν, ἢ Κῆπον, μᾶς
 σχηματίζει μέσα εἰς εἷα σκοτεινὸν δομάτιον μίαν τελείαν
 μὲν, ἀλλὰ μικρὰν εἰκόνα τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ μὲν ὅλον ὅπερ
 μακρὰν ἀπέχει. Ομοίως καὶ ὁ ἦχος τῷ λόγῳ, ἢ τῷ
 σωμάτων, ὅπερ μᾶς περικυκλώνει, κινῶντας καὶ ἔσοπο-
 λογίζοντας τὸν αἶρα, πλήττει τὸν τυμπανίσκον τῷ
 Ωτίῳ, καὶ ἐντυπώνει τὸν ἴδιον ἔσολογισμόν εἰς τὰ
 νεῦρα, ὅπερ ἀπὸ τὸν τυμπανίσκον φέρει εἰς τὸν Ἐγκέ-
 φαλον; καὶ ἔπος μὲν εἷα ἀδελὸν ἔσπον ἐγχαράττει
 ἐκεῖ τὴν ἰδέαν τῷ ἦχῳ τῷ αὐτῶν λόγῳ, ἢ τῷ αὐτῶν
 σωμάτων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει κατ' ἀναλογίαν καὶ ἀπὸ
 τῷ Γλῶσσαν, εἶπεν ἀπὸ τῷ Ρίνα, ὅπερ μὲν τὰ διά-
 φορα νεῦράτων ἀναφέρειν εἰς τὸν Ἐγκέφαλον, ἢ μία τὰς
 περικύβας ποιότητας τῷ χυμῶν, καὶ ἢ ἄλλη τὰς διαφοροῦ-
 πτας εἰσμάς. Ὅπως ἔπειτα διαβαίνει ἀπὸ τὰς χεῖρας,
 καὶ ἀπὸ τὸ δέρμα τῷ ἐπιλοίπῳ Σώματι ἢ ἰδέα τῆς
 Θερμότητος, ἢ τῆς Ψυχρότητος, τῆς Σκληρότητος, ἢ
 τῆς Λειότητος, καὶ ἄλλων ἐξωπερικῶν ἔσολογισμῶν,
 καὶ ποιότητων τῶν σωμάτων: Τὸτο ἀπλῶς, πᾶς εἷας
 ἡμπορεῖ εἰς τὸ παραπρῆ, καὶ κάθε Φιλόσοφος συμ-
 ψηφίζει: ὅτι αὐτὴ γίνεται μὲν τὸ μέσον τῶν παρα-
 φυάδων τῷ νέρῳ, ὅπερ ὅλα τελειώνει εἰς τὸ ἴδιον
 κεντρὸν, ἦγαν εἰς τὸν προειρημένον Ἐγκέφαλον. Ὅ-
 σον ἔπειτα διὰ τῷ παχύτητα, μὲν τῷ ὁποιῶν γίνεται
 ἢ τοιαύτη μεταφερά, μὲν ὅλον ὅπερ ἀδελὸς ὁ ἔσπος, καὶ
 ὅμως κατὰ τὰς εἰκασίας τῷ ἐπιστημοτέρων Φιλοσόφων,
 σχηματίζεται κοινὴ γνώμη: ὅτι καθὼς ἢ ἐκτεταμένη
 χορδὴ μίας Λύρας, μόλις κρηομένη εἰς τὸ εἷα ἄκρον,
 καὶ τῷ ἅμα πέμπει τὸ ἐνδοθεὶς κρῆσμα, καὶ τὸν ἴδιον

τόνον πρὸς τὸ ἄλλο ἄκρον: ὁμοίως καὶ ἡ κλωστή, ἢ ἡ ακρα εἰς ἀπὸ τὰ νῦρα, ὅπῃ περματίζονται εἰς τὸ Δέρμα, μόλις ἐγγίξεται ἀπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ἀφῶς, καὶ ἀμέσως ἐκείνο τὸ κίνημα, καὶ ἐκεῖνος ὁ ῥοπολογισμὸς φέριται πρὸς τὴν ἄλλαν ἀκρην, ὅπῃ λήγει εἰς τὸν Ἐγκέφαλον; πληροφορῶντας καὶ τὸ αὐτὸ τῆς Ψυχῆς, ὅπῃ παροικεῖ ἐδῶ, τὴν διάθεσιν τῶ σώματος, ὅπῃ τότε προσβάλλει. Ἡ καὶ ἔτι, πύζωτικὰ Πνύματα, ὅπῃ καὶ τῆς κοινῆς δόξης παράγονται ἀπὸ τὸ πλεόν καθαρώτερον αἷμα εἰς τὸν ἴδιον Ἐγκέφαλον, γίνονται ὡσανύ τῆσι ταχυδρόμοι, οἱ ὅποιοι δεξιέχοντες τὰς κοιλότητες τῆς νύρας, δίδου δυνάμιν καὶ προσεγγίνω, ὥστε νὰ κινῶνται τὰ μέλη: καὶ ὁμῶς, ἀφ' ἧς δέχονται διὰ τῆς Ἀφῆς τῆς προσβολῆς τῆς ἐξωτερικῆς σωμάτων, πετῶν μὲ ὀξύτατῶς ἐρμῶς, διὰ νὰ εἰδοποιήσῃν τῆς Ψυχῆς, καὶ ἔτις ἐτυπῶνται εἰς τὸν Ἐγκέφαλον τῆς ἴδαν διάθεσιν, ὅπῃ εἰς αὐτὰ πρὸ ὀλίγου ἐτυπώθη.

Ὅπως καὶ αὐτὸ εἶναι, ἐὰν καὶ ὁ ῥόπος αὐτῆς τῆς ἐξαισῆς ἐγασίας εἶναι ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς, μὲ ὅλον τὸ τοῦ ἡμεῖς ἔπε ἀπορῶμῳ, ἔτε ἀγνωστῶς τὰς ἐνέργειας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ, καὶ ἡ δοκιμὴ εἶναι κοινὴ, ὅτι εἰς τὸν πίνακα τῶ ἐγκεφάλου φέρονται εἰκόνες, ἴχνη, εἰδήσεις ἀπείρων πράξεων: περιπλέον φέρονται χήματα, ποιότητες, κινήματα, λόγια, εἶδη, καὶ ῥοπολογισμοὶ τῆς ἐξωτερικῆς Σωμάτων: καὶ ὅτι ἔλα αὐτὰ ἐγχαράττονται αὐτῶ μὲ δύταξίαν, μὲ δυνάμιν; ὥστε καὶ μακρονόμῳ ἀπὸ ἡμᾶς, ἢ παυσίμῳ ἐκεῖνα τὰ ὑποκείμενα, ῥόπον τινὰ, πάλιν μᾶς παρσιάζουν; Διὰ τὴν ἐπετυπωμένην, καὶ διὰ τὴν ἐνδυνάμει τῆς εἰδῶν, ἃς μὲ συγχωρεῖται ἔτις νὰ ὁμιλήσω, ζωγραφισμένα εἰς τῆς ἀπαλῶ ὕλῃ τῶ ἐδικῶμας Ἐγκεφάλου. Ὅλον τὸ τοῦ εἶναι

40 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ὥς τεράστιον ἔργον τῆς παυσόφου χειρὸς τῆς Θεᾶς, ἢ τοῦ
 πασποδωιάμευ καὶ δημιουργικοῦ Προσάγματος; τὸ ὅποιον
 μηδὲ ἡμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ, ὅποιος θεωρεῖ: ὅπως τάχα
 ἀπὸ μύρια Φυσικὰ Ὄντα, ὑποκείμενα εἰς τὰς ἐδικαίμας
 Αἰδήσεις, χηματίζεται ὥς αὐτίτυπον, τόσον μικρό-
 σωμον, ὥς, μὲ ὅλον ὅπῃ ἀδιαίρετον καὶ ἀναιδέητον,
 καὶ ὁμῶς αἰθητικῶς ἐγχαράττεται εἰς τὴν μικρὰν Κεφα-
 λὴν τῆς Ἀνθρώπου, καὶ ὅπῃ φέρεται μὲ τόσῳ ὀξύτητα,
 καὶ σώζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βαθύα ἐγγεγλυμμένον.
 Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι θαυμασιώτερον, ἔλον τῆτο γίνε-
 ται, χωρὶς ἢ μία Ἰδέα νὰ συγχίζη τὴν ἄλλην, καὶ
 περιπλεῖον μόνωντος ἐμὲ ὥς ἀπειρος ἀριθμὸς τῶν αὐ-
 τῶν, ἐξαισίως τεταγμένους εἰς τὸν Ἀνθρώπινον ἐγκέφα-
 λον; τὸν ὅποιον ἐδιάπλασεν ὁ Θεὸς Ἀρχιτέκτων μήτε
 τόσον αὐτίτυπον, διὰ τὸ δὴν ἡθέλων ἐντυπῆται αἱ εἰ-
 κόνες τῶν ἐξωτερικῶν ὑποκειμένων: μήτε πάλιν τόσον
 ἀπαλὸν, διὰ τὸ δὴν ἡθέλων συμπερῆνται πολὺν καιρὸν.
 Καὶ ὥς λάβωμιν ὑπομονὴν νὰ σοχαδῶμιν τὴν κεφαλὴν
 τινὸς πολυμαθοῦς, καὶ περιπλεῖον προικισμένους μὲ μίαν
 ἀκμαίαν μνήμην, καὶ ἐὰν ὑποφέρωμιν, ὥς κρατήσωμιν
 τὴν ἐκπληξιν. Εὐρίσκονται ἐκεῖ τὰ ἴχνη τῆς παρῆ-
 κτης ἀφλέκτου, καὶ ἴσως καὶ ἄλλων πολλῶν ἐσῶν ἀφλέκ-
 των, ὅπῃ περιέχεν μυριάδας λέξεων καὶ φωνῶν, καὶ
 μία ἀπὸ τῶν ὁποίας ἀφφέρει ἀπὸ τῶν ἄλλων: Εὐρίσκον-
 ται εἰκόνες ἀναριθμήτων μερικῶν καὶ δημοσίων πράξεων,
 καὶ προσίτι προσώπων, ἱπαρχῶν, πόλεων, ἰδιωμά-
 τος, περιστάσεων, καὶ ὁμιλιῶν τῶν ἄλλων: Εὐρίσκεται,
 ἐὰν μετέχει ἀπὸ Γεωγραφίας, ὥς ἀμέτρητος ἀριθμὸς
 τόπων, ποταμῶν, θαλασσῶν, ἀκροτείων, καὶ τῶν ποι-
 ῶν: Εὐρίσκεται, ἐὰν καταγίνεται εἰς τὴν Ἱστορίαν,
 ὥς παραδόξον καὶ ἀνεκδιήγητον πλῆθος καιρῶν, Ἀν-
 θρώ-

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Β'. 41

Θρώπων, πράξεων τῶν πόσων Αἰώνων, ὅπῃ ὅλα Συμ-
 ῖναι δια μέσου τῶν ἰχνῶν εἰς τὰ ἰσωπερικὰ δομάτια τῶν
 αὐτῶν ἐγκεφάλων: Εὐρίσκονται, ἐὰν ἐδιδάχθῃ καὶ τὰς
 ἐπιλοίπους Τέχνας καὶ Ἐπισήμας, ὅπῃ ἀκμάζουσιν εἰς τὴν
 γῆν, ἀπειροὶ ἄλλαι ἰδέαι ποσῶν ἄλλων ὑποκειμένων,
 ὅπῃ τοις τοῖς ὅπως ἀκόμι περιεσώπρον αὐξάνει ἡ τοιαύτη
 ἀποθήκη. Ὅλη αὐτὴ ἡ πολυῖςτος φάλαγξ τῶν Εἰκό-
 των, αὐτὴ ἔτι πρέπει νὰ ὁμιλήσω, μὲ ὅλον ὅπῃ τῶν
 εἰδοποιούμεθα σμικροπότην καὶ τὸν ὄγκον, καὶ ὅμως, διὰ
 τὴν περιέχει ὑλικὰς εἰκόνας, καὶ διὰ τὴν καθε μίαν ἀπὸ
 αὐτὰς ζητεῖ τὸν τόπον της, φαίνεται, πῶς τάχα ἐχρησ-
 ζομεθα εἰς ἀνυπαρξία τὸν διάστημα? ἀλλ' ὅπως ἡθελε-
 διώκη, ἡ ἐξαλείφῃ ἡ μία τῶν ἄλλων. Ἡμεῖς μὲν δὲ δυσ-
 κολούμεθα μὲ ἐν γραφῇ λόγια νὰ ἐνχαράξωμεν καὶ νὰ
 συγκαλίσωμεν εἰς εἰς οὗτον μίαν πλατυτάτην ὁμι-
 λίαν? ἀλλ' ἐὰν θελήσωμεν νὰ σημειώσωμεν εἰς τὸν ἴδιον
 χάρτην μὲ ἄλλα λόγια καὶ ἄλλων ὁμιλίαν: ἰδὲ, ὅπῃ
 ἡ φθίρειται τὸ πρῶτον χεῖδον, ἡ ὁμῆ καὶ τὰ δύο συγ-
 χέονται, καὶ ἀφανίζονται? καὶ ὅμως τῶν εἰς τὸν Ἀνθρώ-
 πινον Ἐγκέφαλον ἡ πῶποτε δεῖ συμβαίνει, ἡ αὐτὴ συμβαί-
 νει, ἀλλὰ πολλὰ σπανίως? μὲ ὅλον ὅπῃ καὶ τόπος ὀλί-
 γης ἐκπύσεως, καὶ ὅμως γεμάτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀ-
 πὸ ἀπειρα χεῖρα, ἡ προσλήψεις, ἡ μάλιστα ἀπὸ αὐ-
 τίτυπα τῶν φυσικῶν ὑποκειμένων, τὰ ὅποια ὅλα εὐρίσ-
 κων ἔχασον τὸν ἴδιον τόπον, καὶ ἀφ' οὗ τὸν εὖρεν, πολ-
 λάκις τὸν φυλάττειν? χωρὶς νὰ ἀκολουθήσῃ μὴτε μά-
 χαι, μὴτε φιλονεικίαι ἀνὰ μέσά των, καὶ χωρὶς νὰ ἐμ-
 φράττειται ἡ εἰσοδος τῶν ἄλλων εἰκόνων, ὅπῃ μετέπειτα
 μέλλει νὰ ἔρχονται. Καὶ εἰς ἕνα ὅπον, ὥστε πρέπει νὰ
 ἐκβοήσωμεν, διὰ τὴν χρεωστέαν, Θαυμασὸς ὁ Θεὸς
 ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ: Θαυμασὸς διὰ τὰ πόσα ποιήματα

42 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἐμφυχα, ἄφυχα, μικρά, μεγάλα, ὅπῃ καπιναῖσι τὴν γλῶσσαν καὶ ὅμως Θαυμασιώτατος διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀπορίαν τῆς μηχανῆς τοῦ σώματος, καὶ ἐξαιρέτως τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀνθρώπου. Ὅθεν καὶ μωρὸς, ὁποῖος δὲ γνωρίζει καὶ δὲ πισθεῖ τὸν Θεόν· ἀμαθὴς πλέον παρὰ τὰ ζῦλα, καὶ τὰ ἀρχαῖα λιθάγια, ὁποῖος δὲ ἀλόγει, καὶ δὲ λαθεῖ τὸν παντοδύναμον ποιητὴν εἰς ποῖημα πόσον ἐξαισία; μέλιστα φθαίνει εἰς τὸ ἄκρον τῆς μωρίας, ὑποδέττωτας (ἐὰν ὅμως ἡμπορῇ) ὅτι τάχα ἐπρόβαλον ἀπὸ μόνον τὸ Ἀυτόματον, καὶ ὅτι ἔγιναν χωρὶς χεῖρα διδασκαλικῶν, χωρὶς χεῖρα ἀπειρόσοφον τὰ ἀπειρα φυσικὰ ποιήματα, ὅπῃ μὲν πόσω τελειότητα, σύμφοιτον, καὶ ἀρυθμίαν συγκροτεῖσι τὸ τοῦ μίγα θείον τοῦ κόσμου, ἐπεὶ ἡμεῖς θωρεῖμεν.

Ὁ Σκοπός μου ἐστὶν εἰς εἶδός, καὶ ὁμιλήσω περὶ τῶν εἰκόνων τῶν ὑλικῶν καὶ αἰσθητῶν πραγμάτων, ὅπῃ σωηθεῖεν καὶ σωθῆεν εἰς τὸ ἐξαισιον ἐμπόριον τοῦ Ἀνθρώπου ἐγκεφάλου. Οἱ παλαιοὶ ἔθιτταν τὴν Φαντασίαν εἰς δύο μέρη τοῦ αὐτοῦ ἐγκεφάλου; πλὴν κατὰ τὰ πράγματα, ὅπῃ ἕως τώρα ἐσημειώσαμεν, φαίνεται πιθανόν, ὅτι αὐτὴ μὴδὲ ἄλλο εἶναι, πᾶρξ ὁ ἴδιος ἐγκεφάλος, καθὸ ἀντιληπτικὸς ὅλων τῶν ἰχνῶν, ἢ τῶν εἰκόνων, καὶ καθὸ κατασιωρούμενος ἀπὸ πόσω, καὶ πόσον πολυποίκιλον ποσότητα ἰδίων τῶν φυσικῶν ὑποκειμένων, καὶ τῶν ποιητῶν τῶν αὐτῶν. Μήτε πρέπει καὶ συσχωρήσωμεν αὐτῷ τὴν Φαντασίαν εἰς δύο μέρη τοῦ ἐγκεφάλου. Ὅση καὶ αὐτὴ εἶναι ἢ ὅλη τοῦ ἐγκεφάλου (ἐπεὶ δεῖξω ἐγὼ) ἄλλο δὲ συαίνει, μήτε ἄλλο περιέχει, πᾶρξ τὴν Φαντασίαν; καθότι εἶναι συσχεμένη ἀπὸ τὴν αὐτῇ ὅλῃ, καὶ διηρημένη ἀπὸ δύο λεπτότατον τμήμα εἰς πᾶσας κέλλας, μίσα εἰς τὰς ὁποίας ἔχεται
μοι-

μονται, καὶ ἐντυπῶνται αἱ εἰκόνες, ὅπως δέχονται αἱ αἰ-
 δήσεις, καὶ ὅπως φέρων τὰ νεῦρα, ποῖα πλειότερον, καὶ
 ποῖα ὀλιγώτερον προχωρῶσα εἰς τὸ ἐνδότερον τῷ ποιῶν
 κελῶν, καὶ τὸ μέτρον δηλῶ: τῆς μάλλον καὶ ἥττον προσ-
 βολῆς, ὅπως τὰ ὑποκείμενα προξενῶν εἰς τὰς αἰδήσεις,
 καὶ ὅπως διεγείρων κανονία πάθος. Ἡμπορεύμεν πρὸς τέ-
 τοις νὰ ὑποθέσωμεν διὰ κάθε αἰσθητικῆς εἰκόνας, εἷα
 ἡγεκρεμῶν οἰκίδιον, (καὶ ἂς μὲ συγχωρῇται ἡ χρη-
 σις τῆς λέξεως Εἰκόνος, διὰ νὰ σημαίνω τὰ ἴχνη, ὅπως
 ἡμεῖς δεχόμεθα ἀπὸ τὰς αἰδήσεις) ὥστε εἶναι τῆς
 ὁράσεως νὰ ἐπέχον τὸ μέρος, ὅπως ἀνταποκρίνεται μὲ τὸ
 ζεύγος τῷ νείρων, ὅπως ἀρχίζον ἀπὸ τὰ ὄμματα, καὶ
 ἔτιως ἀναλόγως εἶναι τῷ ἐπιλοίπων αἰδέσεων. Ε-
 πεὶδὴ ὁμως τὸ ὄμμα καὶ ἡ χεὶρ μὴδὲ τῷ προσεκτικωτέ-
 ρων Ἀνατομικῶν δεῦν ἰχύει νὰ ἡγεκρήν καὶ τὴν παρα-
 μικροτέρων κλωσὴν αὐτῶν τῶν ὀξαισίς ποιήματος? καθότι
 ὁλαιπὼν αἱ ἐφῶρέσεις ἀποπερατῶνται εἰς μόνον τὰ παχύ-
 πρα μέρη τῶν Εἰκεφάλων: διὰ τῶν μὴδὲ χρησιμῶν τὸ νὰ
 ὑπὸτίθεται πλέον ὁ εἷας, ἢ ὁ ἄλλος ἕξπος τῆς ἀπο-
 δέσεως τῷ ποιῶν φαντασμάτων εἰς τὸν Εἰκεφάλον τῶν
 Ἀνθρώπων. Εἰκὲνο, ὅπως καὶ τὸ παρὸν ἀρκεῖ, εἶναι,
 ὅτι αἱ ποιαῦται ἰδέαι ἡγεβαίνον εἰς τὸν τόπον τῶν Εἰκεφά-
 λων, καὶ ὅτι ἐδῶ ἀπομύνον, καὶ ρίζονται? ἐπειδὴ τῶν
 μᾶς τὸ βεβαιώνει καὶ ἡδοκιμή, ὅπως ὅλοι ἢ ἔχομεν, ἢ
 ἡμπερῶμεν νὰ ἔχομεν, καθὼς τελειότερον θέλει σαφη-
 ριῶν, προχωρῶντες εἰς τὰ ἔμπροσθεν.

Ἀλλ' ἐξω ἀπὸ τὰς Εἰκόνας τῶν Φυσικῶν καὶ Αἰσθητῶν
 πραγμάτων, ἀείσκειται εἰς τὸν Ἀνθρώπον ἄλλη μία
 ταξιαρχία Εἰκόνων, ἢ Ἰδεῶν, ἀρχύχωρος καὶ αὐτὴ καὶ
 σαφιλέςατ? καὶ αὐταὶ εἶναι αἱ Νοεραὶ Ἰδέαι, ὅπως δεῦν
 προέρχονται ἀπὸ τὰς Αἰδέσεις, μήτε παράγονται αἰ-

44 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

τὸ τὴν Γ' λῶν, ἀλλ' ἀνακαλύπτονται, ἢ ἐντυπῶνται
 ὑπὸ τῆς Ψυχῆς ἀπὸ Ὄντα, ὑποκείμενα εἰς μόνον τὸν
 Πνευματικὸν Νῦν, ὅπῃ ἐκ ἑαυτῆς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς
 Γ' λῶν, καὶ ὅπῃ διὰ αὐτῆς τῆς αἰτίας ὀνομάζονται
 ἀπὸ ἐμὲ Εἰκόνες Πνευματικαί. Ἡ ποιαύτη κλάσις
 χυματίζεται ἀπὸ τῆς Σποχασμῆς τῆς Ἀνθρώπου, ἀπὸ
 τῆς Ἀκριβολογίας, Ἀφαιρέσεις, Διαίσεις, Γνώ-
 μας, Κοίσεις: ἀπὸ τῆς Καθόλου λόγου τῆς αὐτῆς,
 ἀπὸ τῆς Ἐπισήμας, καὶ ἀπὸ πάσας ἄλλας πράξεις,
 Γνώσεις, καὶ Συλλογισμῶν τῆς Ἀνθρωπίνης Νοός. Καὶ
 ἐὰν μᾶς φαίνεται θαυμάσιον τὸ ὕλικόν Βασίλειον τῆς
 πόσων Δημιουργημάτων, ὅπῃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν ἐδῶ κάτω;
 πολὺ ὁμως περαιοτέρου πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τὸ
 τὸ Πνευματικόν: ἔργον καὶ τὸ περαιοτέρου, μάλιστα πε-
 ραιοτέρου τῆς αὐτῆς ἑπερανίης Τεχνίτης, ὀλίγον, γαί,
 κατανοητὸν ἀπὸ τὸν χυδαῖον λαόν, πλὴν καλῶς ἐγνω-
 σμῶν καὶ ἑαυτῶν ἀπὸ ὅποιον μεταχειρίζεται ὁχι
 μόνον τῆς οφθαλμῆς τῆς Σώματος, ἀλλὰ καὶ ἐκείνης τῆς
 Νοός. Ὡς καὶ τὰ ζῶα ἔχον Φωτασίαν, ἔχον Αἰδη-
 πρία, ἔχον Νεῦρα, ὅπῃ ὁμοίως μεταφέρναι εἰς τὸν Ἐγ-
 χέφαλον τὰ εἶδη τῆς ἑαυτῶν ὑποκειμένων; ἀγαθὰ
 καὶ ἡ Φωτασία πολλὰ ἑαυτὴν ἀπὸ αἰτίας δηλ. τῆς
 ἑαυτῶν ὀργανισμῶν τῆς Ἐγχεφάλων, ἀπὸ τῆς ὁποίας
 μίκοι, κατὰ δεξιόπερος, σωματῶν, καὶ φυλάττων πολ-
 λοπάτας, ἄλλοι ὀλιγωτέρας, καὶ ἄλλοι παντελῶς ὀλίγας
 ιδέας τῆς ἑαυτῶν πραγμάτων. Καὶ μὲν ὅλον ὅπῃ ὁ Ἀν-
 θρώπινος Ἐγχεφαλος εἶναι ὀλιγώτερος, λεπτότερος,
 καὶ μὲν πολλῶν ἑαυτῶν, μὲν πολλῶν ὀλιγώτερος ἀποδι-
 μῶς, παρέξ ἐκεῖνος τῆς ἀλόγων, καὶ προσέτι ὀλιγώ-
 τερος ἀπὸ τὸν Ἐγχεφαλον τοῦ Βοός, ἢ τοῦ Ἐλέ-
 φαντος; καὶ ὁμως ἔχον τὰ Ζῶα ἔχον τὸ κοινόν
 μὲν

μὲ τὸν Ἄνθρωπον, ἤγουν τὸ νὰ εἶναι προικισμένα καὶ
 αὐτὰ θιόθεν μὲ Αἰδήσεις, μὲ Νεῦρα, μὲ Ἐγκέφα-
 λον, καὶ ἐπομοῶς μὲ Φασμασίαν. Μάλιστα εἶναι με-
 ρικά, ὅπερ ἢ εἰς τὴν ὀξύτητα τῆς Οράσεως, ἢ εἰς
 τὴν ἀκμαιότητα τῆς Ἀκοῆς, ἢ εἰς τὴν δυνάμιν τῆς
 Οσφρήσεως, ὑπερέχον πολλὰ τὸν Ἄνθρωπον. Ἀλλ'
 ἔπετα μία ἀπειρος ἁφρορὰ μεσολλαβεῖ μεταξὺ τῶ Ἀν-
 θρώπου καὶ τῶ κτλῶν; ἐπειδὴ ὅλον τὸ ταμεῖντων μη-
 δὲ περιλείπει, πάρειξ Τλικά Εἶδη, ἤγουν Σωματικὰς
 Εἰκόνας, ὅπερ φέρονται ἀπὸ τὰ νεῦρα εἰς τὸ ἐνδόπερον
 τῶ Ἐγκεφάλων; ἐκεῖ ὅπερ ὁ Ἄνθρωπος ὄχι μόνον
 ἠμπορεῖ νὰ συνάγῃ, καὶ νὰ φυλάττῃ εἶναι ἀειθμὸν τῶ
 ποιῶν Αἰδητῶ εἰδῶν ἀπειράκις μεγαλήτερον: ἀλλὰ
 περιπλέον ἔχει, ἢ ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ εἴα ἄλλο ἐμπό-
 ριον, ὄχι μικρότερον, καὶ πολὺ τιμιώτερον ἀπὸ Νοε-
 ρὰς Ἐννοίας, ἤγουν ἀπὸ Εἰκόνας, ἀπὸ ἰδίας Ἀνι-
 πωδῆτος, Ἀσώματης, καὶ παντάπασι Αὔλης. Ζη-
 τῶ ἄδειαν καὶ εἶδω νὰ τὰς ὀνομάσω Εἰκόνας, καλὰ καὶ
 κυρίως δεῦ ἐπρίπτῃ νὰ ὀνομάζωνται. Καὶ αὕτη ἢ
 ἄλλη ὑπέρμετρος κλάσις τῶ Εἰκόνων, ἢ Ἰδεῶν, ἰ-
 δία μόνον τῶ Νοῦς, εἶναι ἐκείνη, ὅπερ συγκροτεῖ τὸ
 Λογικὸν Βασίλειον τῶ αὐτοῦ, καὶ ὅπερ προβαίνει ἔξω
 μὲ ἐξοχώτατα ἀναρίθμητα ἀποτελέσματα, ὅλα νὰ ἐν-
 νῶν, νὰ θεωρῇ, νὰ ἀκreibολαγῇ μὲ τὴν μελέτην,
 ὄχι μόνον τὰ γήινα καὶ ὑλικά πράγματα, ἀλλ' ἔως καὶ
 τὰ ὑράνια, τὰ πνέματικά, ὅπως εἶναι ὁ Θεός, τὰ
 Πνέματα, ὁ Χρόνος, αἱ Σχίσεις, αἱ Καθόλου ἰδέαι
 τῶ ὄντων: καὶ περιπλέον, ὅλα νὰ ἐφάρίσκη, ἢ νὰ
 φροντίζῃ πόσας ἀναπαύσεις, καλλωπισμὸς, ἀπολαύ-
 σεις τῶ ἐδικῆμας σώματος: ὅλα νὰ κυβερνᾷ ἔθνη,
 ὅλα νὰ ὀργανίζῃ πόσας πέχνας, πόσας ἐπισήμας, καὶ
 νὰ

46 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

να ἐνεργῇ μυριοτρόπως, μὴ λόγον, μὴ ἀγχινοῖαν, μὴ λεπτότητα. Κιὸν ἐπειδὴ εἶναι φανερόν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν σῶμα μίαν ὑπέρμεινον διαφίλειαν τῷ ποικίλων Πνευματικῶν Ἰδεῶν: καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον, ὅτι μία Ὑλικὴ Αἰτία νὰ προβάλῃ Ἀσώματα ἀποπελίσματα, καὶ ὅτι σὺν Σωματικὸν ὑποκείμενον νὰ ἐνεργῇ ἀσώματως, καὶ ὅχι ὑλικῶς! ἡμεῖς βέβαια ὦς καὶ αὐτόθεν πληροφορούμεθα, ὅτι ἡ ψυχὴ μᾶς εἶναι Ἀσώματος.

Τώρα ἡμεῖς, χρειάζεται, νὰ εὕρωμεν μίαν καποκίαν καὶ αὐτὴν τῷ Πνευματικῶν εἶπεν τῷ Ἀφρημένων εἰδῶν! ἐπειδὴ καὶ αὐτὰ ἢ ἄλλοι μᾶς τὰ δεικνύον, ἢ ἐν δυνάμει τὰ νοοῦς, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι τὰ χηματίζομεν, καὶ ἐπειτα σώζομεν, εἴταν ἠμποροῦμεν νὰ σώζωμεν μὴ τὴν δυνάμιν τῆς μνήμης πόσον αὐτὰ, ὅσον καὶ ἐκεῖνα, καθὼς οὐχ ἦτον καὶ τὰ Σωματικά. Καὶ εἰδὼν πρέπει νὰ αναρίρωμεν, ὅτι μικροὶ Φιλόσοφοι ἀποδείκνυν τὰς πιαύτας ιδέας εἰς τὴν Μνήμην, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ὀνομάζουσιν, καὶ πιστεύουσιν, ὡς μίαν ἀπὸ τὰς τρεῖς Δυνάμεις τῆς Λογικῆς Ψυχῆς. Ἀς μὲν εἶναι ἑμῶς ἀδεια νὰ εἰπῶ, ὅτι δεῖ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν δύο διάφορα κατὰ γὰρ, τὸ σὺν τὰ χαρὰ καὶ τὰς Πνευματικὰς, καὶ τὸ ἄλλο καὶ τὰς Ὑλικὰς εἰκόνας. Εἰς τὸν αὐτὸν Ἐγκέφαλον, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν Φωτισίαν (ἔγω δοξάζω ἐγὼ) ἔχον ἦτον καὶ αὐταὶ καταλύουσιν, καὶ ἐντυπώνονται. Ὅχι πᾶς τὰ χαρὰ τὸ Ἀσώματον, τὸ Πνευματικὸν ἠμπορεῖ καθ' ἑαυτὸ νὰ χηματίζεται σωματικῶς! καθότι τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Ὑλὴ εἶναι δύο ὄντα ἐκ διαμέτρως διάφορα! καὶ καθότι τὸ ἀνέκτατον, τὸ ἀμερὲς μηδὲ ἠμπορεῖ, νὰ ἐφαρμόζεται εἰς ἐκεῖνο, ὅπως ἔχει ἐκτασθῆναι καὶ ποσότη-
τα!

τα? ἀλλ' ἐπειδὴ παρόμοιαι ἰδέαι ἐντυπῶνται, ἢ ἡμ-
πορῶν νὰ ἐντυπῶνται εἰς τὸν Ἐγκέφαλον, διὰ μέσου
αἰσθητῶν σημείων. Πῶς τὸτο γίνεται, ἢ πῶς ἀκό-
λως ἡμπόρει νὰ γίνεται, μᾶς τὸ διδάσκει καὶ ἡ κα-
θημερινὴ χηῆσις μιᾶς ἐξαισίας ἐφ' ὁρρέσειως τῆς Ἀν-
θρωπίνης Ἀγχινοίας. Καὶ ἀράγε τί ἄλλο εἶναι τὸ
νὰ χαθώμεν ἡμεῖς εἰς τὸν χάρτιν, πάρειξ, διὰ νὰ
ἐμιλήσω ἔπος, εἰς σωματισμὸς τῷ ἰδικῶνμος Δια-
νοήσεων, καὶ μία ζωγραφία, μὲ τὴν ὁποίαν γίνεται
ὁρατὸν ἐκεῖνο, ὅπῃ καθ' ἑαυτὸ δεῖν ὑπόκειται εἰς τὴν
αἰσθησιν τῆς Ὁράσειως; Τὸτο ὁμῶς τὸ νὰ ἐντυπῶ-
μεν ἡμεῖς τὰς νοεράς ἐνοίας εἰς μίαν σωματικὴν ἐ-
πιφάνειαν, (καθὼς καὶ καθ' εἰς ἡμῶν ἡμπόρει νὰ τὸ γνω-
ρίξῃ,) δεῖν θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι τάχα οἱ ἴδιοι λο-
γισμοὶ ἐκτείνονται, ἢ καταστρώνονται; διὰ τί τὸτο εἶ-
ναι ἀδύνατον; καθὼς ἔχ' ἡττον μὴδὲ τὰ ἰδικῶνμας λό-
για, ὅταν τὰ σημειώμεν εἰς τὸν χάρτιν; ἐπειδὴ
μήτε εἶναι ἔσπος, ὅτι εἰς ἡχο, μίε φωνή, ἢ ὁ
ἀὴρ ἔπος, ἢ ἄλλως διαπεθεμενός, ὅπως εἶναι ὁ Λό-
γος, καλὰ καὶ πρᾶγμα ὑλικόν, νὰ χεῖδιαθῇ, καὶ νὰ
μείνῃ ἐπαῖαι εἰς εἰς Παπῆριον. Γίνεται λοιπὸν αὐ-
τὴ ἡ θαυμασία πράξις, μὲ τὸ νὰ χεῖδιαζονται εἰς
τὸν χάρτιν μὲ ἀταξίαν, μὲ πόσες, καὶ πόσον διαφο-
ρὰς χαρακτῆρας, μεικὰ ὑλικά καὶ αἰσθητὰ σημεῖα, ὅ-
πῃ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Γράμματα. Αὐτὰ τὰ Γράμ-
ματα εἶναι ὡς πρὸς ἡμᾶς πόσα σημεῖα, πόσα παρα-
δείγματα τῷ ἰδικῶνμας καὶ ἐξόνων Διανοήσεων. Τὸ
ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Ἀγγληβραν, εἰς τὴν Γεωμι-
ξίαν, αἱ ὁποῖαι μὲ διαφορὰς Γραμμάς, Αἰεθμὺς,
καὶ ἄλλα σημεῖα, ἐφ' ὁρρημεία ἀπὸ τὴν Ἀνθρωπίνην
Εὐφύαν, ζωγραφίζον, καὶ καταταίνον, ἔσπον τινα,

ἴρα-

ὁρατὰς, πόσας στυφνάς ἀληθείας, καὶ πόσας νοιρὰς, εἰ-
 τιν πνευματικὰς Εἰδήσεις. Ἐξω ἀπὸ τούτου, ἡμεῖς
 οἱ ἴδιοι, μὲ τὸ μέσον τῶν λόγων, ἢ μερικῶν φωνῶν καὶ
 ἤχων, μεταδίδομεν εἰς τὴν Φαντασίαν τῶν ἄλλων τὰς
 Σποχασμὰς τῆς Νοόςμας: καὶ πάλιν οἱ ἄλλοι μὲ τὸν αὐ-
 τὸν τρόπον μεταφέρουν εἰς τὴν ἐδικλῶμας τὰς ἐδικούς
 πον; ὥστε ὅλον τούτου τὸ ἐμπόριον μηδὲ πραγματεύεται,
 πᾶριξ μὲ αἰδητὰ σημεῖα, ὅπως ἐγχαραγμένα εἰς τὴν
 Φαντασίαν, εἰδοποιῶσι τὴν Ψυχὴν περὶ τῶν αἰδητῶν
 ἢ πνευματικῶν ὄντων, ὅπως αὐτὰ σημαίνουν. Τελού-
 ταιον, ὅταν ἡμεῖς μελετῶμεν καὶ νῦν, ὅταν συγχροτῶ-
 μεν Κρίσεις, Συλλογισμούς, καὶ ἄλλας εἰκόνας, κατα-
 θαρμύσας ἀπὸ τῆς ὕλης? μεταχειριζόμεθα τὰ Λό-
 για, ἐπεὶ ἔξω δεῦν προφέρονται, μένον κρατῶνται μέ-
 σα εἰς τὸ παμείον τῆς Νοός, καὶ ἔπειτα ἐντυπῶμεν εἰς
 τὴν Φαντασίαν κάποια λόγια, τὰ ὅποια μᾶς γίνονται
 τόσα ὕλικα σημεῖα, καὶ ὅπως ἐκεῖ ἐγχαραγμένα, μᾶς
 ἐνθυμίζον τὴν ψυχὴν πῶς ὅτι ἡμεῖς προτήπερα ἐσο-
 χάδημεν. Ἀπὸ τούτου ὀδηγούμενοι ἡμπορέμεν ἀκόλως
 νὰ νοήσωμεν, καὶ ὅτι ἡ Φαντασία, ἢ ὁ Ἀνθρώπινος
 Ἐγκέφαλος, μὲ ὅλον ἐπεὶ ἀποθήκη μόνον τῶν ὕλικων
 καὶ αἰδητῶν Εἰκόνων, καὶ ὁμῶς εἶναι ὥς σκιῦς, ἐπεὶ
 μὲ τὰς διαφορὰς συστροφὰς, ἡμπορεῖ νὰ δέχεται καὶ νὰ
 φυλάττη ὥς καὶ τὰς Εἰκόνας τῶν Ἐννοιῶν, καὶ τῶν ἄλ-
 λων Πνευματικῶν Εἰδήσεων? ὅχι πῶς τάχα ἐντυπῶν-
 ται εἰς τὴν Σωματικὴν ὕλην τῆς Ἐγκεφάλου τὰ αὐτὰ
 Διανοήματα τῆς Ἀντινοός, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐγχαράττον-
 ται εἰς αὐτὴν κάποια ὕλικα σημεῖα, κάποιοι ὕλικοι χα-
 ρακτῆρες? οἱ ὅποιοι ἔπειτα βλέπομεν καὶ ἀναγνωσκό-
 μιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τῆς παρασαίνον, καὶ τῆς μελῶν
 καθε Πνευματικῆς ἐννοίας, τὴν ὅποιαν εἶναι διωρο-
 μί.

μὲν αὖ σημερινῶν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ὅταν ἡ Φωτισία εἴναι καπνισμὸν καὶ συγχισμὸν ἀπὸ τὸν οἶνον, καὶ ἀπὸ καμμίαν ἀρρώστιαν; ἡμῖς παρατηροῦμεν τετραγμύνας πόσον τὰς σωματικὰς, ὅσον καὶ τὰς ψυχικὰς εἰκόνας, ὅπως ἐδῶ δίδρσκονται συνιαγμέναι. Τώρα εἰς τὸ ἀληθεύει, ὅπως ἐγὼ τὸ πιστεύω ὡς ἀληθές εἶπα, ἐπιταί, ὅτι βέβαια εἶναι περὶ τὸν, καὶ ὑποθέσωμεν εἰς αὐτὸν διάφορον ἐσωτερικὸν ταμεῖον, διηρημένον ἀπὸ τῆς Φωτισίας, ὅπως μέχρι τῆς ἐπεριχέφαλον, καὶ ὅπως ἀπὸ ἐκείνης ὀνομάζεται Μνήμη; ἐπειδὴ καὶ μόνῃ ἡ Φωτισία, καθέτι διαχέεται εἰς ὅλον τὸν Ἐγκέφαλον τῷ Ἄνθρωπῳ, φθάσει εἰς ἀποθήκην πόσον τῶν Ἰλικῶν, ὅσον καὶ τῶν Πνευματικῶν εἰκόνων. Καὶ μὲν ὅσον ὅπως ἀναμφίβολον εἶναι, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν Μνήμην, ἡ γὰρ πῶς ἐνθυμέμεθα τὰ πράγματα, ὅπως ἔχομεν συμμαζωμένα εἰς τῆς Ἰδέας; τὸ ὅποιον, πῶς γίνεται; μετ' ὀλίγον τὸ λέγομεν; καὶ ὅμως μὴ εἶναι ἀνάγκη, καὶ ὑποθέσωμεν αὐτῇ τῇ Μνήμῃ, τάχα καθὸ μίαν κεφαλαιώδη δυνάμιν, ἢ καθὸ μίαν συστατικὴν Ἰδιότητα τῆς Ψυχῆς. Αἱ κύριαι, αἱ ὑποστατικαὶ Δυνάμεις τῷ Ἀνθρωπίνῳ Πνεύματος δεῖν εἶναι, παρέξ δύο, ἡ γὰρ ἡ Νῆς καὶ ἡ Θέλησις. Ἐπειδὴ ὅσον διατὰς Ψυχὰς, ὅπως ἐλύθησαν ἀπὸ τὸν δεσμὸν τῆς Σαρκόος; ἐγὼ ἡθεῖλα εἶπα, ὅτι εἰδὼν ἡτοῦν καὶ αὐταὶ καὶ συνεπῆς τῶν γνώσιν τῷ Θεῷ, καὶ τῶν ἰδίων ἑαυτῶν, καὶ ὅτι καὶ ἀναγινώσκων ἐν τῷ Θεῷ πᾶν ὅ,τι ἀνήκει εἰς τῶν ἐπίγνωσιν πᾶν ἀλλαν Ὅσον: καὶ ἀνόμι, ὅταν αὐτὸς ἀδελφεῖ, ὡς καὶ ἐκεῖνο, ὅπως συμβαίνει εἰς τῆς γνώσιν πᾶν σωματικῶν καὶ ὑλικῶν τῶν πᾶν Κόσμου. Ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῆς, ὁ ὑψιστος Ἀρχιτέκτων εἶναι βέβαια αὐθεντικῶς, καὶ μὴ εἶναι τῶν λείπων ποτὲ οἱ ἔργοι, ὡς καὶ κα-

μη, ὅτι αἰ ἐδικαίμας Ψυχὰς, καὶ λελυμέναι ἀπὸ τῶν ὅλων, νὰ γινώσκον, νὰ ἐνθυμῶνται, καὶ νὰ διώκονται νὰ μεταδίδον τὰς Λογισμῆςπον εἰς ἄλλας. Οὕτω πινόμεν ἡμεῖς, πῶς πράττωσιν οἱ Ἀγγελοι.

Ἀφ' ἧς ἐγνωρίσθῃ ἀπὸ ἡμᾶς τὸ τοιοῦτον θαυμάσιον παρμεῖον τῆς Ἀνθρωπίνης Φαντασίας, ὅπως εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα, ὅσος εἶναι ὁ Ἀνθρώπινος Ἐγκέφαλος, περιέχει εἴαν ἀπειρον ἀριθμὸν Εἰκόνων, καὶ ὅλον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐρυθμον καὶ διακεκερμένον, καὶ ὅπως παρασαίνει ὅχι μόνον τὰς Τλικὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς Ἀσωμάτως Εἰδήσεις? εἶναι χρεῖα τῶρα νὰ εὐρωμεν καὶ ἐκείνῳ τῶν Δυνάμιν, ὅπως κυριαρχεῖ εἰς τὸ τοιοῦτον μικρὸν Βασίλειον, καὶ ὅπως μὲν τῶν ἐδικλῶς ἐπιρροῶν τὸ διοικεῖ. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡμεῖς χροικόμεν ἐν ἑαυτοῖς, ἥγυν μέσα εἰς τὴν Κεφαλῶμας, μίαν Αἰτίαν, ὅπως θεωρεῖ τὰς Ἰδέας, καὶ ὅπως κατ' ἀρίσκειαν τὰς συνάπτει ὁμῆ? τὸ ὅποιον ὀνομάζεται Ἐννοια, Κρίσις, Λογισμός. Ἡμεῖς γνωρίζομεν, καὶ περιπλέον γνωρίζομεν, πῶς γνωρίζομεν, πῶς ἐννοῶμεν, πῶς κρίνομεν. Ἡ Νόησις, καὶ ἡ Θέλησις, εἶναι ἀδύνατον, ὅτι νὰ εἶναι ποίεστές καὶ ιδιόστές τῆς Τ'λης. Ἡ Ἀντοκίνησις ἐν συνυφέξει ποτὲ μὲν τῶν φύσιν τῆς Τ'λης, καὶ ὅποιον μὴδὲ κινεῖται, πάρεξ ὑφ' ἑτέρου? ἐκεῖ ὅπως ὁ Ἀνθρωπος αἰδανέται, ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ Αἰτία ἀρχίζει τὴν Κίνησιν, καὶ εἶρει τὴν Ἡρεμίαν, χωρὶς νὰ μεταχειρίζεται ἐδὲμίαν ὅλῳ. Καὶ βέβαια ἡ Τ'λη, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, μὴδὲ ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι δραστήριος, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ ἐννοῇ. Περιπλέον ἡμεῖς αἰδανόμεθα μίαν Δυνάμιν, ὅπως προτάσσει ἀπὸ τῆς τοιοῦτης τοιοῦτης εἰς ὅλῳ τῶν πολυτέρων μηχανῶν τῷ Σώματι, καὶ ὅπως κατ' ἀρίσκειαν ἀρχίζει, παύει, καὶ ἀλλάσσει

ἐν αὐτῇ τῷ κίνησιν τῷ Διαλογισμῶν: ὅπερ καὶ τῷ
 θέλησίντης ἀκινήτῃ, ἢ κινεῖ τὰ μέλη καὶ τῷ ὕλῳ
 τῷ Σώματος: ὅπερ μελιτᾷ εἷς πρᾶγμα, καὶ ἐπιμενέει
 προσεκτικῇ, καὶ ἔπειτα, ἐὰν τῆς φωτὸς, μεταβάλλει ἐν
 τῷ ἅμα ἰδέαν, καὶ δίδεται νὰ θεωρῇ ἄλλοι: ὅπερ θέ-
 λει, ἢ φάγει, ὅπως κάλλιον τῆς φαίνεται, τῷτο, ἢ ἐ-
 κείνο τὸ ὑποκείμενον, αὐτῷ, ἢ ἐκείνῳ τῷ πράξιν;
 τὸ ὁποῖον ἐνομάζεται Θέλησις. Τώρα μία τριαύτη
 Δυνάμις, ἔχει τῷ κοινῷ δόξαν τῷ πλείον ἐπισήμων
 Φιλοσόφων, πόσον ἀρχαίων, ὅσον καὶ νεωτέρων, ἔχει
 τὰ ἐπιχειρήματα, ὅπερ εἰ αὐτοὶ Φιλόσοφοι φέρουσι, καὶ
 πολὺ περισσότερον ἔχει τὸν ἀλυσθασον μαρτυρεῖν καὶ ἀ-
 ποκαλύψιν τῷ Σωτῆρι: ἡμῶν Ἰησοῦ: αὐτῇ, λέγω,
 μηδὲ ἄλλῃ εἶναι, πᾶριξ ἢ Λογικῇ Ψυχῇ, ἢ γὰρ μία
 Πνευματικῇ, μία Ἀθάνατος Οὐσία, καὶ καὶ τῷ ὁ-
 ποίῳ ὁ Ἄνθρωπος συγγενεύεται μὴ τῆς Ἀγγέλου.
 Ἐὰν ἔπειτα ἡ Φιλοσοφία ἀποδεικνύει αὐτὸ τὸ ἀξιόλογον
 Κεφάλαιον καὶ μὴ ἐπιχειρήματα, καθὼς λέγουσιν, ἐκ
 τῷ προτέρων, Ἐγὼ μηδὲ ἐξιστάζω περὶ τῶν. Εἰς
 ἡμᾶς ἀρκεῖ, ὅτι καθὼς ἀπὸ τῶν ἀποτελέσματα ἐνοῦ-
 μῳ σαφῶς καὶ ἀκρινῶς, πῶς εἶναι εἷς παντοδύναμον
 Πνεῦμα, εἷας Ποιητῆς, εἷας Δεσπότης, εἷας Διοι-
 κητῆς τῷ ἀπύτων: ὡσαύτως ἀπὸ τῶν ἀποτελέσματα
 νὰ συμεικάζωμῃ καὶ τῷ ὑπαρξιν, τῷ ἀληθεῖν αὐτῷ
 τῷ ἄλλων Πνευμάτων, ὅπερ ἀνίσκονται βιώμενα μὴ τὰ
 Ἄνθρωπα σώματα: ὅλα ποιήματα, ὅλα δὲ ἐκείνα τῷ
 μακαριωτάτῃ καὶ ὑπεραύλῃ Δημιουργῷ, ὅπερ ἐνομάζεται
 Θεός. Οὕτω τὸ ἐνόησε καὶ ὁ ἐθνικὸς Τύλλιος εἰς τῷ Α'.
 Τεσσελεύων, „*Mentem hominis eam non videas,*
 „*ut Deum non vides, tamen ut Deum agnoscis ex*
 „*operibus ejus: sic ex memoria rerum, ex inven-*

52 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

„ *ione, ex celeritate motus omnique pulcritudine*
 „ *virtutis, vim divinam mentis agnosceat.* Η' Νόη-
 σις, ἡ Κατάληψις, ὁ Συλλογισμὸς, ἡ ἀφαίρεσις, ἡ
 Ἐξαίρεσις, ἡ Γνώσις τῶν Αἰτιῶν, τῶν Σχέσεων, τῶν
 Καθόλου λόγων τῶν πραγμάτων, καὶ ὅμῃ τόσα ἄλ-
 λα ἔργα τοῦ Ἀνθρώπου νοῦς, ὅπῃ προχωρεῖ εἰς
 τὰς περὶ τὴν Θεωρίαν τῆς Ἀγγηβραϊκῆς ἀναλύ-
 σεως, τῆς Γεωμετρίας, τῆς Μεταφυσικῆς, τῆς Θεο-
 λογίας: ὅλα τὰτα εἶναι πράγματα, ὅπῃ βῶσι παρ-
 ρησία, ὅτι τῶν ἀδιωκτῶν, ὁ Τεχνίτης καὶ ἡ Αἰτία
 αὐτῶν νὰ εἶται Ὡς καὶ τὸ Σῶμα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἡμεῖς
 ὑποθέσωμεν ὡς καὶ εἰς τὰ Ἄλογα κάποιον ἀρχὴν,
 κάποιον αὐτοῦ λόγον; καὶ ὅμως παραβάλλοντες ἔπει-
 τα τὰ πλέον ἀφύεστερα ἀπὸ αὐτὰ μὲν τὸν Ἀνθρώπον,
 εἰς τὸν πόσον ἄσφοδον, ὡς εἰς χεῖρον μὲν ἴχνος ὁ-
 μοίωτος δὲ μύει. Εἰς ἔπειτα δὲ εἰσέλθον, μή-
 τε λείπον, ὅσοι διῃχυρίζονται κάποιον ὁμοίωτα με-
 ταξὺ Ζώων καὶ Ἀνθρώπων; ἀλλὰ ποιεῖ ὅπως ἔπει-
 ται, ὅτι μάλιστα ἀκολώτερα ἢ θελῶν ἄσφοδον μὲν θά-
 νατον αἱ Ψυχαὶ τῶν Ἀλόγων, πᾶρεξ αἱ Λογικαὶ,
 ἀφ' ἧς ἀπολύονται, ἀπὸ τοῦ Σώματος, νὰ χάσιν τὴν ὑ-
 παρξιν, τὴν Ἀθανασίαν.

Πῶς ὅμως ἡ φύσις τῆς Διανοητικῆς καὶ Λογικῆς
 Ψυχῆς ὑπερπῆδᾷ τὴν σφαῖραν τῶν σωμάτων; τοῦτο
 μᾶς ἐμφανίζεται περιπλῆεν, καὶ ὅταν ἡμεῖς βλέπο-
 μιν, πῶς αὐτὴ ἄσφοδον εἰς τὸν πόσον ὡς αὐτὴν αὐτοδέ-
 σποντος Ἡγεμῶν, τὸ θέλημα τῷ ὁποίῳ δὲ ἀναγκά-
 ζεται ἀπὸ μηδεμίαν ἐσωτερικὴν βίαν, μήτε διορίζε-
 ται, ἢ βιάζεται ἀπὸ ἐξωτερικῆς αἰτίας: πῶς πά-
 ρει ἐλθέειρα ἡγεμονεύει; ἄσφοδον τὶ πάντα δυνάται ἢ ψυ-
 χὴ νὰ ἀρχίζῃ, καὶ νὰ καταπαύῃ τὴν κίνησιν, καὶ τὸν
 δρό-

φρόνον τῷ λογισμῶν, νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ μὴ ἐνεργῇ, καὶ ἐκλέγῃ καὶ νὰ μὴ ἐκλέγῃ, νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴ ἀγαπᾷ. Αὕτῃ ἡ μεγάλη Δυνάμις, τὴν ὁπεία καὶ οὗτος ὀλέγοντι προσεκτικὸς, ρεοικᾷ, ἢ ἢμπορεῖ νὰ ρεοικῇ ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὅπῃ πράττει, ἢ ἢμπορεῖ νὰ πράξῃ μὲ Βουλὴν, μὲ Λόγον, καὶ πάντα μὲ κάποιον Τέλος, πρὸς τὸ ὅποιον ἀφορᾷ: αὕτῃ, λέγω, ἀρκεῖ νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, ὅτι εἰς τὸ Σῶμά μας ἔχεται κάποιος πάροικος μιᾶς ὑπεροχικῆς Αἰτίας: ὅτι ζῇ, ἐνεργεῖ, ὀρίζει μὲ νόμους, μὲ δυνάμεις, μὲ ἔσους παντελῶς ἄφωτος ἀπὸ τῶν ἔσους τῆς Τ᾽λης: καὶ ὅτι ἢμπορεῖ νὰ ἔχει μὲ σαφεῖς Ἰδέας τὸ Καλὸν ἀπὸ τὸ Κακὸν, τὸ ἀληθές ἀπὸ τὸ ψεῦδες, τὸ Ὠραῖον ἀπὸ τὸ Ἀχρημον, καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ ἂς βάλλωμεν καὶ νῦν, πῶς τάχα ὁ Θεὸς εἰς τὴν τὴν στιγμήν ἐδημιουργεῖ οὗτος Πνεῦμα (ἐπειδὴ ἔδωκε φρόνιμος Φιλόσοφος ἀποτολμᾷ νὰ ἀρνηθῇ τὴν δυνατὴν ὑπαρξίν τῶν πνεύτων Πνύματων) καὶ πῶς τὸ οὗτος μὲ οὗτος ὁργανισμὸν Σῶμα, ὅμοιον μὲ τὸ ἐδικόν μας. Ἀράγε ἢμπορεῖ τὸ Πνεῦμα νὰ ἐνεργήσῃ περισσότερον, ἀπὸ ὅσον ἐνεργεῖ ἡ ἐδική μας Ψυχὴ; Ἀλλ' ἢμεῖς θεωροῦντες ἐκεῖνο, ὅπῃ ἡ Ἀνθρωπίνη Ψυχὴ πράττει, καὶ ἢμπορεῖ νὰ πράξῃ, πρέπει νὰ συμπερανθῶμεν ἀκολούθως, ὅτι αὕτῃ δὲ εἶναι Τ᾽λη, μήτε ἔσος τῆς Τ᾽λης, ἀλλὰ κυρίως οὗτος Πνεῦμα, καὶ μία Ἀσώματος Οὐσία. Τεθρόπος ἔπειτα, πῶς αὕτῃ εἶναι Πνύματικὴ, πρέπει ἐπομένως νὰ εἶναι καὶ Ἀθάνατος. Ἐπειδὴ καὶ τῶν ἀμειψιότητος Νόμους τῆς Φύσεως, ἔδεμία δημιουργητὴ ὕστατα ἔχονται, μηδὲ ὁ Θάνατος ἀφανίζει ποτὶς τὸ σῶμα; ἔχεται τί αὐτὸς μήτε ἄλλο τὸ ἀφαιρεῖ, παρὰ μόνον τὴν συνάφειαν, ὅπῃ ἔχει μὲ τὴν Ψυχὴν, καὶ τῶν

54 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἡσφόρος ἱστολογισμὸς, ὅπῃ δὲ εἶναι, πᾶριξ συμβεβηκότα? ἀλλ' ἡ Οὐσία πᾶντοτε ἡμενέει ἡ αὐτὴ, Καθὼς καὶ τὸ πρῶτον.

Ἡ κυρία καὶ καθ' αὐτὸ καθεύδρα τῆς Λογικῆς Ψυχῆς, εἶπα, ὅτι εἶναι σημενὴ εἰς τὸν Εἰγκέφαλον, καὶ ὅτι αὐτὴ (καλὰ καὶ ὁ ἔσπος εἰς ἡμᾶς, ἢ πλάχισον εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀδελφός) αὐτόθεν προβάλλει ὅλας τὰς ἐνεργείας, λέγω τὰς Πνευματικὰς, καὶ περιπλέον μὲν τὴν προσαγνώτης πᾶσας ἄλλας Σωματικὰς? κατὰ τὴν ἐξάρτησιν δηλ: ὅπῃ τὸ σῶμα ἔχει ἀπὸ αὐτῆς, ἐν ᾧ ἡμενέει ὁ φυσικὸς δισμός. Τώρα αὐτὴ δίδεται ὅλας τὰς ἡμενέσεις, ὅπῃ συμβαίνειν εἰς ἡμᾶς, καὶ γνωρίζει τὰς εἰκόνας τῶν ὑποκειμένων, ἀπὸ ὅπῃ ἡμενέει τὸν Εἰγκέφαλον. Ὁ Πέβλιος Μένιος, ὅπῃ ἡμενέει καὶ τὸν χυρὸν αἰῶνα πᾶν Λατινισμῶ, ἡμενέει μίαν ἀφυσίατὴν παρατήρησιν:

Ceci sunt oculi, quoniam animus alias res agit.

ὅταν ἡ Ψυχὴ δίδεσται προσηλωμένη εἰς κἀνὴν ἡσασμὸν (τὸ ὅποιον ἐλλωικώτερον λέγεται Ἀφαίρεσις) τὸν μὴτε Ὀμμα βλέπει, μὴτε Ὀτίον ἀκούει? ἡμενέει τὸ Ὀικοδεσπότης ἐκείνῳ τὴν ὥραν δὲ ἀκαίρει, καὶ εἰδὴ ἀκούσιν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ὑποκείμενα. Αὐτὴ ἡ ἡμενέει Ψυχὴ εἶναι, ὅπῃ θεωρεῖ τὰς Εἰκόνας, δίδεται, καὶ ἐξιστάει τὰ χήματα καὶ τὰς ιδιότητας, καὶ ἀκαλύπτει τὰς ἡμενέσεις, ἢ τὰς ἐναυτιότητας τῶν αὐτῶν. Αὐτὴ ἡμενέει ὅμῃ καὶ σιναίπτει τὰς Διακείμενας εἰκόνας, καὶ ἀφ' ὅπῃ τὰς μετὰ μὲν τὰς Ἰδέας, ἢ μὲν τὰς Κινήσεις, μὲν τὰ Ἀξιώματα τῶν ὄντων, δίδεσται, αὐτὴ εἶναι Ὀφθαλμοί, ἢ Ἀχρημοί: ἡμενέει ἐξισκιάζει τὸ Ἀληθὲς ἢ τὸ Ψεῦδές, τὸ Ἀγαθὸν ἢ τὸ Κακόν, τὸ Ὀφθαλμὸν ἢ τὸ

ἢ τὸ Ἀρχιμὸν: καὶ περιπλέον αὐτὴ ἀπὸ αὐτὰς τὰς εἰκό-
 νας, ἀπὸ αὐτὰς τὰς εἰδήσεις, ὅμῃ παραβαλλομένης,
 ἐπιφέρει ἄλλας νέας εἰδήσεις, καὶ ἄλλας Πνευματικὰς
 εἰκόνας, ἢ κατασκευάζει ἀξιώματα καὶ ιδέαι: ἀκράτως
 νοεράς, καὶ ὑπερυψωμένη ἀπὸ τῷ Τῷ λῶ, πράττει τό-
 σας ἄλλας ἐξαισίας πράξεις, χωρὶς ποσῶς νὰ ἐρανί-
 ζεται τῷ βοήθειᾳ τῶν Αἰδήσεων. Ὅλη αὐτὴ ἡ με-
 γάλῃ ἐργασία τῆς Ἀνθρωπίνης Διανοίας γίνεται εἰς
 τὰ μουσικὰ δομάτια τῶ ἐδικῆμας Ἐγκεφάλου. Ἀπατάται
 ὁ αἰμαθὴς ὄχλος, ὅταν νομίζει, πῶς τάχα ἡ Ψυχὴ μὲ
 τὰς λογισμὰς ἔχει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ: ὅταν τῷ φαίνεται, πῶς
 τάχα εἶναι παρῶσα, ὅταν λέγει, πῶς ἔχει τὰς δρόμους
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως διέβριψε μεγάλον καιρὸν,
 πῶς θεωρεῖ εἷς πρόσωπον ἐρωμένον, ἀλλ' ὅπως μα-
 κρὰν ἀπέχει, χιδὸν ὡσανὺ νὰ ἦτον παρόν. Καὶ ὅμως
 ἡ Ψυχὴ τότε μήτε ἄλλο πράττει μὲ τὰς λογισμὰς τῆς,
 παρὲξ νὰ ἔχει τὰς οἰκίσκους τῶ ἰδίου Ἐγκεφάλου,
 ὅπως μένει, ἐκεῖ ὅπως τῆς ἀρέσκει? θεωρεῖσα καὶ πε-
 ριεργαζομένη τὰς εἰκόνας ἐκείνων τῶν τόπων, καὶ ἐκεί-
 νων τῶν προσώπων, ἐπὶ πρόπερον μὲ τὸ μέσον τῶν αἰ-
 δήσεων ἐτυπώθησαν αὐτῇ, ἢ ὅφισι τῶν ὁποίων, ἔοπον
 τινὰ, τῷ παρακινεῖ νὰ πισδύῃ, ὅτι τάχα ἔχει πα-
 ρόντα τὰ ἰδία Πρωτότυπα. Ὅλον ἐκεῖνο τὸ εὐρύχωρον
 θησαυροφυλάκιον, ὅπως ἡ Φαντασία, ἢ ὁ Ἐγκεφάλος
 πλατεῖ, ἀποβαίνει εἷς βιβλίον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ψυ-
 χὴ ἀδελείπως ἀναγινώσκει, καὶ ἕως ὅταν ὁ ὕπνος
 μᾶς ἀποκοιμίζει? κινέμεθα δηλ: αἱ ἐτυπωμέναι ἰ-
 δέαι ἀφροροῦσιν ὅπως, ἤγουν πότε φαινόμεθα ἡδονικαί, καὶ
 πότε ἀηδεῖς, τῶρα παντάπασιν συγχισμέναι, ἢ τερατώ-
 δεις, καὶ τῶρα τὸσον ἀφυεῖς, τὸσον εὐρυθμοί, ὥστε καὶ
 ἐξ ἀνάγκης βιαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ ψυ-

56 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

χῆ εἰς τὴν σκίωσιν ἴαν τῶν ποιῶν ὀνείρων νὰ μὴ εἴ-
 ναι μόνον ἀπλὴ θεάρεστα, ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστον καὶ δραμα-
 τοποιό, καὶ μὲν ὅσον ὅπως, ἐν ὅσῳ ἁρμόζει ὁ ὕπνος, καὶ
 παύει εἰς αὐτὴν τὸ αὐτεξέσιον, ἢ γὰρ ἡ κεφαλαιωδιστί-
 ρα, ἡ ἐσιωδιστίρα τελειότης τῶ Ἀνδρωπίνου Πινύμα-
 τος. Ἀγαθὰ μὲν μὲ λανθάνει, ἐπὶ ὁ καρτέσιος δο-
 ξάζει, πῶς ἡ ψυχὴ πάντοτε ἁρμόζεται, καὶ πῶς ἁρ-
 μοῖται ὡς καὶ μίσα εἰς τὰ ἔμβρυα, ὅπως ἀκόμη δὲ
 ἐπὶ βάλαν ἀπὸ τὸν μητρικὸν κόλπον. Ἀλλ' αὐτίσως
 αὐτὸ φαίνεται ἀπίθανον, ἢ καὶ ἀμφίβολον, καὶ ὁμως
 τὸ εἶναι πλέον πᾶρ ἀληθινόν, καὶ ὁποῖος κοιμώμενος
 ἐκτενέεται, ἔχει προχειροτάτῳ τὴν πείραν; ἢ γὰρ
 πῶς ἡμεῖς βλέπομεν ἐνίοτε εἰς τὸν ὕπνον μερικὰ συμ-
 βάμματα, ἐπὶ μὴτε ἐμάθαμεν, μὴτε ἀπατήσαμεν
 ποτὲ, καὶ πολλὰς ἐλα δάρμοσα, καὶ σωκοδμοῖα ἀπὸ
 δόξαις σοχασμοῖς, ἀπὸ ὀξείας ἀποκοίσεως, ἀπὸ πνευ-
 γίας, καὶ ἀπὸ ἄλλων ἔσθης; ὥστε τὸ νὰ τὰ ἀποδίδω-
 μεν ὅλα εἰς μόνῳ τὴν ἐργασίαν τῆς Φωτισίας; Θέλει
 νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡμεῖς προικίζομεν τὴν Φωτισίαν μὲ
 ἑλῶ τὴν δυνάμιν τῆς Λογικῆς Ψυχῆς. Καὶ ὡς Θεὸς
 Αἰώνιος, πόσα πράγματα φέρομεν ἡμεῖς μαζήμας, καὶ
 δὲ τὰ γνωρίζομεν; Ἀλλ' ἐγὼ, μὲν ὅσον ἐπὶ χασμένους
 εἰς τὰ ἴδια σκόπη, γνωρίζω περιπλέον καὶ τὸ ἀπερίλη-
 πτον βᾶθος τῆς ἀπειρου Σοφίας, ἡ ὁποία ἴξορε νὰ
 τεκταινῇ πράγματα πόσον ἀνώτερα ἀπὸ τὴν κατὰ ληψί-
 μας; οἱ ὁποῖοι, ματαιόφρονες ἐδὲν ἦτον, πιστεύομεν,
 ὅτι νὰ ἴξωμεν τὰ πάντα, καὶ νὰ μὴ μᾶς λανθάνῃ ἐ-
 δὲ. Ἀλλ' αὐτίσως ἡ Ψυχὴ, ἡ ὁ Νῦς συνδέχει εἰς
 τὰς Τῆρας, καὶ εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ ἀποδίδονται πόσα
 αἰετὰ ὑφάσματα, ὅπως ἐνίοτε χηματίζονται; πόθεν
 ἔπεται προέρχεται, ὅτι τὰ πλείοντα ὄνεια συμβαί-

ἐν ἀτακτα καὶ ἀνύπαρκτα; Καὶ ὅτ' ἡ Ψυχὴ, ὅ-
πε δυνάται νὰ θεωρῇ τὰ εὐκλῶσα Ὀνειρα, καὶ ὅπε εἶ-
σαι ὄχι μόνον Παθητικὴ, ἀλλὰ καὶ Εὐεργητικὴ; καὶ
πόσον, ὥστε καὶ ἀφ' ἐαυτῆς ἰσχύει νὰ πλέκῃ διάφορα ὑ-
φάσματα, καὶ νὰ συγκρωτῇ ἄλλα Ὀνειρα, ὅπε μὴδὲ
ἐτυπώθησαν εἰς τὴν Φαντασίαν; καὶ μὲ ὅλον τὸτο πάλιν
βέβαιον μένει, ὅτι ἀπὸ κατ' ἐκείνῳ τῷ συγμῶν ὑπε-
ρεῖται τῷ ἀκμαίῳ Ἑλᾶθερίῳ, ὥστε νὰ πράττῃ Ἡ-
θικῶς; Τὸτο τὸ Πρόβλημα τὸ ἐπρόβαλα πρὸς καιρὸν
τῷ περιφώνῳ Θωμᾷ Καμπαίλλε τῷ Σικελιώτῃ, καὶ αὐ-
τὸς εἰδέχθη τῷ προσφορῶν; πλὴν ἴσως αἱ τότε ἀνω-
μαλῖαι τῆς Ἰταλίας θέλει τὸ ἀφαίρεισαν τῷ δίκαιῳ
νὰ μὲ πληροφορήσῃ μὲ τῷ λύσιν.

Εἴπαμεν, πῶς τὸ σῶμα εἰς πολλὰς πράξεις κρέμεται
ἀπὸ τῷ ψυχῶν; καθεὶ εἶναι πασιδὴλον, ὅτι, ὅταν
ἡ Θείησις, ἡ ἡ Ψυχὴ προσάσκει νὰ κινηθῇ, ἡ νὰ
ἡρεμήσῃ τὰ μέλη τῆς Ἀνθρώπου, εἰ μὴ καὶ δὲν με-
σολλαβεῖ κανεὶα ἐξωτερικὸν ἐμπόδιον, ἡ προσαγὴ
παράθους ἐνεργεῖται. Συμβάλλει ὅμως ἐδῶ νὰ προσ-
δίσωμεν, (καὶ τὸτο χεδὸν ἐγγίζει τὸ Πρόβλημά-
μας) ὅτι καὶ ἡ ἡ Ψυχὴ εἰς πολλάς της ἐργα-
σίας ἀείσκειται ἀμοιβαίως ἐξηρημεύῃ ἀπὸ τὸ Σῶμα.
Μερικοὶ ἀπὸ τῶν φρονίμων Φιλοσόφους μὴδὲ εἰδέχθη-
σαν τὸ Ἀξίωμα τῆς Ἀειστέλης, καὶ δὲν ἐν τῇ Νῶ, ὅ
μὴ πρόπερον ἐν τῇ Αἰδήσει. Ἐπειδὴ δίδονται, κα-
θὼς προείπαμεν, πολλόταται Ἐννοιαί, Ἰδίαι, καὶ
Συλλογισμοὶ ἀκράτως Πνέματικοί, ὅπε ἡ Ψυχὴ δὲν
τὴς ἐρανίζεται ἀπὸ τῶν αἰδήσεων. Ἡ ὁμιλία ἐποῦ
ἡμεῖς συγκροτῶμεν περὶ τῆς Θεῆς, περὶ τῆς Πνέματος,
ἡ περὶ τῆς Ἀνθρώπου τοῦ, μᾶς καρποφερεῖ ἰδίαις,
καὶ ἐνοίαις, αἱ ὁποῖαι δὲν πηγάζουν ἀπὸ τῶν αἰδήσεων,
μή-

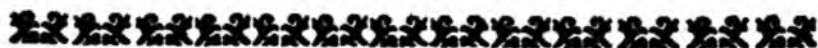
38 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

μήτε ἀπὸ τὸ φυσικὸν Πρυτανεῖον, ἀλλ' εἶναι ὑπεράϋλοι
 καὶ δεκτικαί ἀπὸ καθε σωματότητα, καὶ διὰ τὸτο ὡ-
 γισμασμέναι ἀπὸ τὰς Σχολαστικὰς, Μιταφυσικαί. Οὐ-
 θυν καὶ ὁ Αὐγουστῖνος, εἰς τὴν περὶ Πράξεως Πραγμα-
 τείων ὁμιλῶντας πρὸς ἐκείνον, ὅπῃ θέλει νὰ γνωρίσῃ τὴν
 εἴαν τῆς ἰδέας τῆς Ψυχῆς, λέγει, *Remoueat ergo a*
consideratione sua omnes notitias, quae per corporis
Sensus extrinsecus accipiuntur. Quae namque cor-
poralia sunt, eorumque similitudines, sensus, et
imaginationes in memoria insinua, quum recordan-
do, reminescuntur, ad exteriorem hominem perti-
nent, πῶς δηλ. αὐτὸς πρέπει νὰ ἀρχίξῃ ὅλας
 τὰς ἀναφορὰς, ὅπῃ μὲ τὸ μῖσον τῶν αἰδήσεων δέχε-
 ται ἔξωθεν, ἀπὸ τὴν ἰδέαν, ὅπῃ εἰδοποιεῖται. Ἐπει-
 δὴ ὅλαι αἱ εἰκόνες, ὅλα τὰ ἵχνη τῶν σωμάτων, ὅπῃ
 τυπωμένα δέσονται εἰς τὴν μνήμην, ὅταν ἡμεῖς τὰ
 φανταζόμεθα μὲ τὴν ἐνθύμησιν, ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἔ-
 ξω Ἄνθρωπον. Ἀνίσως ὅμως αὐτὴ ἡ κοινὴ δόξα-
 τῶν Περιπατητικῶν ὑπόκειται εἰς μεγάλας δυσκο-
 λίας, ἀλλὰ τὸ ἀνατίρρητον εἶναι τὸτο: ὅτι ἡ εἰδική-
 μας Ψυχὴ, διὰ νὰ γνωρίσῃ, καὶ νὰ περιλάβῃ ὅλον
 τὸν αἰνῶνα τὸν πᾶν φυσικῶν ὑποκειμένων (τὰ
 ὅποια νὰ τὰ εἰδοποιήσῃ ἀφ' ἑαυτῆς εἶναι αἰδύατον)
 χρειάζεται τὰς Αἰδήσεις. Ὡσαύτως εἶναι ἀνατίρρη-
 τον, καὶ ὅτι ὅμῃ μὲ τὰς εἰκόνας, ὅπῃ αὐτὴ δέχεται ἀ-
 πὸ τὰ αἰδήματα, συγκροτεῖ, ἢ ἢμπορεῖ νὰ συγκρο-
 τήσῃ ἀσείθητα Διανοήματα, Κεῖναι, καὶ Συλλο-
 γισμὸς, ὅπῃ χρησιμῶν, ἢ διώκται νὰ χρησιμῶν
 εἰς τὴν Ζωτικὴν καὶ εἰς τὴν Ἠθικὴν Ζωὴν τῷ Ἄνθρω-
 πῳ. Τέλος πάντων εἶναι ἔχῃ τὸν ὁμολογούμενον, καὶ
 ὅτι ἡ Ψυχὴ διὰ μῖσον τῶν αἰδήσεων, ἤγουν τῆς ὀφείας,
 πῆς

τῆς Ἀκοῆς, καὶ τῶν ὕλικῶν σημείων, ἀποκτᾶ, ἢ ἡμ-
πορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ ἀπὸ τῆς ἄλλης Ἀνθρώπου εἶσαν
ἄπειρον ἀριθμὸν αὐτῶν ἰδεῶν, καὶ ἀσωμάτων εἰδήσεων;
καθότι ἡμεῖς τοιαυτὸς ὅπως μεταδίδομεν πρὸς ἀλλήλους
τὰς ἐδικάς μας ἐννοίας, καὶ καθότι ὅχι ἀλλίως μανθάνο-
μεν τὰς Τέχνας, ἢ τὰς Ἐπιστήμας: καὶ πῶς ἐπομένως
χρειάζεται ἡ αὐτὴ Ψυχὴ τὰ νῦρα, ἢ τὰ Ζωτικὰ
Πνύματα, ἢ γὰρ ὅργανα αἰσθητικὰ, ὥστε νὰ μεταφί-
ρῃ εἰς τὸν Ἐγκέφαλον τὰς εἰκόνας τῶν ὑποκειμένων καὶ
τῶν κινήσεων τοῦ Σώματος: καὶ πῶς πολὺ περισσώτερον
ἔχει χρεῖαν τὸν ἰδίον Ἐγκέφαλον, πόσον διὰ τὴν αὐ-
τίτυπα τῶν αἰσθητῶν σωμάτων εἰς αὐτὸν ἐγκατατίθενται,
ὅσον καὶ διὰ τὴν, καθὼς πρὸς ὀλίγα ἐπαρατηρήσαμεν,
εἰς τὴν ἰδίαν πυξίδα τὴν ἐγκεφαλὴν ἐντυπώνει ἡ ψυχὴ,
καὶ ἀποδέττει τὰ σημεῖα τῶν Γνώσεων, τῶν Κινήσεων,
τῶν Συλλογισμῶν, τῶν Ἀξιωμάτων, καὶ ἄλλων παρα-
μυρίων πνευματικῶν ἐννοιῶν, ὅπως ἡ ἄλλοθεν αὐτὴ ἐ-
δέχθη, ἢ ἀφ' ἑαυτῆς ἐσυγκρότησεν εἰς τὸ μουσικόν της
Βελούδιον. Ὅλον τὸ τοιοῦτον ἡμεῖς πρέπει νὰ τὸ ὁμολο-
γῶμεν, μάλιστα πρέπει νὰ κροτήσωμεν καὶ νὰ ὑψώσω-
μεν, ὅσον θέλομεν, τὴν Ψυχὴν τοῦ Ἀνθρώπου, καὶ
τὴν ὑπεροχὴν ὅπως πλατύνει, ὀνομάζοντες τὴν Βασίλειαν
καὶ Κυρίαν, ὅπως ἐνδομας ἁρτίζει, ὅπως ἔχει τὸ Σῶ-
μα ὑποκείμενον εἰς τὸν νῦμά της, ὅπως τὸ λογίζεται
καθὸ εἶσαν ποταπὸν δέλον; διὰ τὴν μηδὲ ἀντιλέγειν τὰ
πιαῦτα ὀνόματα, ὅταν τὸ Πνεῦμα συγκρίνεται μὴ τὴν
Γῆν, ἢ γὰρ ὅταν παραβάλλεται τὸ φύσει δραστήριον
καὶ τοῖρόν, μὴ τὸ φύσει σωματικόν καὶ παθητικόν. Ἀλλ'
ἐγὼ ἐπιθύμω νὰ ἰδῶ, τί τάχα ἔμειλε νὰ πάθῃ ἡ
Βασίλεις, μὴ ὅλον ὅπως καὶ ἐξουσιαστὴς μιᾶς ἄρυ-
χάρου Διαποτείας, μὴ ὅλον ὅπως καὶ συλλογισμῶν ἀπὸ

60 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

πάντα Συμκλητικόν, ἡ Συμβεβηκότα: καὶ ὁμοῦς ὕψος
ρημῶς πατάσασιν ἀπὸ Δέλης, ἀπὸ Τήνης; ἀ-
ράγε εἰς ποῖον ἔμελλε νὰ προσάξῃ τότε αὐτός; Ἀράγε
τίς ἔμελλε νὰ πραγματεύεται, καὶ νὰ καλλιεργῇ τὴν γλῶ-
σσάν; Τίς ἤθελε νὰ ὀπλίζεται πρὸς ἔχθρῶν ἐπι-
σίν; Τίς νὰ τῷ πληρώνῃ τὰς φόβας; Τίς νὰ ἀγω-
νίζεται ἀδελφῶς διὰ τὴν ἀνάπαυσιν, διὰ τὴν φύλα-
ξιν, διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τέτοις τῷ Βασιλέως; Τώ-
ρα ἄλλο τίσον ἠμποροῦμεν νὰ εἰπῶμεν καὶ διὰ τὴν Ψυ-
χὴν ὡς πρὸς τὸ Σῶμα. Ὁ πάνσοφος Τεχνίτης Θεὸς
αὐτὰς τὰς δύο ἐτιρογενεῖς ὑσίας πᾶς ὥσπερ ὁμῶς μὴ
εἶναι σενώτατον δισμόν; μὴ τέλος, ὅτι νὰ συγκροτῇ-
ται ἀπὸ τὰς δύο τῷ τὸ ἐξαίσιον Σύνθετον, ὅπερ
λέγεται Ἀνθρωπος, καὶ διὰ νὰ ἔχῃ ἀνάμεισάων μίαν
πραγματικὴν ἀμοιβαίαν ἐξάρτησιν; καὶ μὴ ὅλον ὅπερ ἡ
Ἐξισότης τῆς Ψυχῆς πολὺ ὑπερβαίνει τὴν κατὰσιν
τῷ Σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, Γ'.

Πῶς καὶ ἦν τῷ Ἀνθρώπῳ ἠμπορεῖν ἐν μέ-
ρα νὰ κρέμωται ἀπὸ τὸ Σῶμα, κατὰ
τὴν διαφορὰν τῶν Ἀνθρωπίνων
Κεφαλῶν.

Αὐτὸς ὁ Θεὸς εἰσάγει πρὸς Ἀρχάς, ὅπερ μίαν τῶν
ἐπισημῶν; ὡς ἔλθωμεν πῶρα νὰ ἐρῶν-
σώμεν, καὶ ὅπως αἱ Ἡθικαὶ πράξεις, τῷ
Ἀνθρώπῳ ἠμπορεῖν κατὰ τινὰ ἔξοπον νὰ κρέμωται ἀ-
πὸ

πὸ τὸ Σῶμα? ἀγκαλὰ καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ κυρία Αἰτία, ἡ Ἐργάτις τῶν αὐτῶν νὰ εἶναι μοναχὴ ἡ Ψυχὴ. Καὶ φθάνει ἐδῶ, διὰ νὰ ἀποσιωπήσω τὸ ἀπειρασμένον, νὰ ρίψωμεν μίαν ὁμματίαν εἰς τὴν ἀπειράεθμον πολιτείαν τῶ παρόντος Ἀνθρωπίνου Γένους? ὥστε πάραυτα νὰ ἀνακαλύψωμεν μίαν διαφορότητα ἀπείρων ἰδιοτήτων, καὶ ὁλῶν αὐτῶν, μεταξὺ ἐκείνων, ἐπεὶ συνδέτῃν τῶτον μέγαν Λαὸν, καὶ ὅπερ ὅλοι ὑπάζονται ὑφ' αὐτὴν καὶ τὸ αὐτὸ Εἶδος. Αὕτη ἡ ἀξιόλογος πεικιλότης, τῶν Κλίσεων, τῶν παθῶν, τῶν Δωσιμίων, τῶν Διαιτῶν, τῶν Πράξεων, καὶ ἄλλων παρομοίων πραγμάτων (δεῖ ἡμπορῶ νὰ τὸ ἀποσιωπήσω) εἶναι εὖ αἰδίοις αἶνος τῷ πλεῖτε καὶ τῇ σοφίᾳ τῷ Θεῷ? Οἱ ὅποιοι βελόμηρος νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν Κόσμον, ὅπερ ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅλον χαριτωμένον, καὶ ὅλον περικαλλῆ, ἠθέλησεν, ὅτι εὖ ἀπὸ τὰ ἀρχικάτε κάλλη καὶ προτερήματα, νὰ εἶναι καὶ ἡ Ποικιλότης τῇ μερῶν καὶ τῇ ὀφείων τῷ αὐτῷ. Καὶ ἄς μὴ συγχωρῇται νὰ ἐπαναλάβω αὐτῶν τὴν πρότασιν, μήπως καὶ δωρηθῶ ἀκμαιέπερον νὰ κεντρίσω τῶτον τὸν ἀμειλῆ, τῶτον τὸν ἀπρόστικτον νῦν-μας, ὥστε νὰ θαυμάζῃ τὰ ἔργα τῷ Θεῷ, καὶ νὰ γνωρίζῃ τὸν Θεὸν ἀπὸ τὰ ἴδμε ποιήματα. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡθεὶς ἦτον δὲ καταφρόνητον καὶ πεπεχὸν ἐκεῖνο τὸ βασιλικὸν παλάτιον, ἡ ὁ κήπος, ὅπερ δὲν φέρει, πάρεξ ἐγκοσμήματα, μὴ ὅλον ὅπερ ὑπερήφανα, καὶ ὅμως ἔλα μονόβοια: ἡ αὐτὴ ἔχι, ἀλλὰ δένδρα, αἶθνη, πρασιάς, ὅλα ἀδιάφορα, ὅλα μονοειδῆ. Ἀλλ' ὁ ὕψιστος Ἀρχιτέκτων τῷ παντὸς εἰδόκησεν ἀπ' αἰῶνος, καὶ ἐφάνη μὴ θάμβος ἡ ὁράντων, ὅλος ἐλθ' ἐλευάτατος, καὶ ὅλος ὑπεράπειρος εἰς τὰ ἀποτελέσματά; καὶ τῷ μετὰ τέλος, ὅτι νὰ γῆσῃ εἰς τὰ λογικάτε Δημιουργήματα εὖ ὁρατὴν

θεῖα.

62 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

Θιάζον μιᾶς ἀδελφότητος ἐκδόσεως, καὶ μιᾶς Συμεχῆς ἀπολαύσεως; μὴ τὸ μέσον δηλ: τῆς ποσαύτης, καὶ πόσον πολυειδῆς Ποικιλότητος τῆς δημιουργημάτων, ὅπως προβαίνειν εἰς τὸν Κόσμον τὸ εἶνα ἀπὸ τοῦ ἄλλο ὅλα διαφορώτατα. Διάφορα εἶναι τὰ Στοιχεῖα, διάφοροι οἱ Καρποὶ, διάφορος ἡ Ἐπιφανεία τῆς γῆς, διάφορα τὰ Πώμακα, τὰ Χόρτα. Οὐμὴν, ἀλλὰ πολυποικίλα καὶ ἥττον εἶναι καὶ τὰ Ἐντομα, τὰ ὄρνεα, τὰ Τετραπόδα, τὰ Ἐρπύια, τὰ Ὀσρακοδέρματα, τὰ Ὀψάρια: καὶ ὅλα περιωρισμένα εἰς τόσας, καὶ τόσον διαφορὰς Κλάσεις: καὶ πάλιν αὐταὶ αἱ Κλάσεις, ὅλας διηρημέναι καὶ υποδιηρημέναι εἰς τόσας ἄλλας: καὶ ὅλαι, ἡ μία ἀπὸ τῆς ἄλλης, διαφορώταται. Τὰ ἴδια λιθάρια, τὰ Κεμήλια, τὰ Μεταλλεῖα, τὰ Ὀρυκτὰ, τὰ Μάρμαρα, τὰ Τ'ραῖ, καὶ τόσα ἄλλα ἔργα, ὅπως ἡμεῖς καλῶμεν μέρη τῆς Φύσεως, ἄκρως διάφορα ἀνὰ μισθάνων, ἀκατάπαυστα μᾶς τέρπουν τῶν ὅσων: ὁμοίως καὶ οἱ Ἥχοι, τὰ Κινήματα, οἱ Χυμοὶ, τὰ χρώματα, αἱ ὀσμαι, ὅπως φαίνονται τόσον πολυτρόπα, καὶ εἰς τόσα ὑποκείμενα. Λέγω καὶ περισσότερον: εἰς τὰ ἴδια Εἶδη, ἢ Κλάσεις τῆς Φύσεως, εἰς ὅλας, ἢ χεδὸν εἰς ὅλας ἡμπορεῖμεν νὰ βλέπωμεν, καὶ νὰ θαυμάζωμεν τῶν Ποικιλοτήτων, μάλιστα καὶ εἰς τὰ ἴδια Ἄντομα? ὅσας χάριν λόγῳ εἶνα Κυώριον, μία Πειριτερά, ἢ εἶνα Ἰππάρων διάφορα ἀπὸ τὰ ἄλλα εἰς τὸ ἀνάστημα, εἰς τὸ χῶμα, εἰς τὰς πράξεις, εἰς τὰ μελοκινήματα: καὶ πάλιν διάφορα τὰς Ἰππάρια, ἢ τὰ Κυώρια τῶν εἶδων τῶν ἀπὸ ταῦτα τὰ ἄλλα. Μήτε ἀχαριστήθη ὁ παντοδύναμος Τεχνίτης μὴ τῶν μόνων. Αὐτὸς ἐθεμελίωσε περιπλέον ἄλλῳ μίαν διαφορότητα καὶ εἰς τὰ Σχήματα, εἰς τὰς Μορφὰς ὅλων αὐτῶν τῶν ἐμφύχων σωμάτων: Εἰς

τὰς

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Γ'. 63

πὰς κλάσεις, εἰς τὰς Δωιάρμεις, εἰς τὰς Κατοικίας, εἰς τὰ Ἐπιχειρήματα, εἰς τὴν Γένησιν, εἰς τὰ Ἔργα τῶν ἰσίων πολυειδῶν ἐμφύχων σωμάτων. Μέγα Βιβλίον ὅπερ εἶναι τὸ τοιοῦτον μετὰ πᾶσαν Λέξιν, Συλλαβὴν, καὶ Σημεῖον σαλπίζει, ὅτι εἶναι Θεὸς, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔλος θαυματουργὸς εἰς τὰ ἔργα. Μήτε παύει αὐτὸς ἐδῶ. Μᾶς δημοσιεύει περιπλέον καθ' ἑκάστην ἡμέραν μίαν ἄλλαν χρησιμωπάτην Ποικιλότητα μετὰ τὴν μεταβολὴν, ἥτις μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν Ἀτόμων, ἐπεὶ ὑπάγονται ὑπὸ ποσαῦτα εἶδη Φυτῶν, Ἀνθέων, Καρπῶν, Ζωοφύτων, Χόρπων καὶ τὰ ἐξῆς: ὅλα πράγματα, ὅπερ αὐτὸς ἐθέλῃσι νὰ ὑπόκλῃται εἰς τὴν Γένησιν καὶ φθορὰν. Καθὼς τὸ κάλλος τοῦ Θεοῦ καὶ ταῖς εἰς τὴν ποικιλότητα τῶν Δραματοποιῶν, τῶν Ἡρώων, τῶν Συμφωνιῶν, τῶν ἐνδυμάτων, τῶν μηχανῶν, καὶ εἰς τὴν διαφορὰν τῶν σκηνῶν, τῶν Δραμάτων, τῶν ὑποκρίσεων, τῶν μελοποιημάτων ἡ καθότι τὸ νὰ βλέπῃ, ἢ νὰ ἀκούῃ τινὰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, πολλάκις νὰ πολλαπλασιάζεται, ἢ νὰ ἐπαναλαμβάνεται, μὲν ὅλον ἐπεὶ καὶ ὥραϊον, δεῦρ ἐγείρει πλέον ἔπε θαυμασμὸν, ἔπε ἡδονὴν, μάλιστα προξενεῖ κόρον καὶ ἀνδρίαν: ὡσαύτως καὶ ὁ Θεὸς ἀπειράκις πλεσιώτερος, ἰχυρώτερος, καὶ σπουδαιότερος ἀπὸ ὅσον διώκονται ὅλοι οἱ Ἄνθρωποι ὁμοῦ, ἀδελφικῶς φαίνει θεάματα καὶ σκηνὰς εἰς τὸ τοιοῦτον τὸ θεῖον τὸ Κόσμον καμνώντας, ὅτι τὸ ἀναρίθμητον πλήθος τῶν ἐμφύχων, τῶν αἰσθητικῶν, τῶν λογικῶν Ποιημάτων νὰ ἔβῃ μετὰ μίαν αἰτίαν τάξιν μεταβολῆς, ἐπεὶ εἰς τὴν ἀπαιδέτως ἴσως φαίνεται μία ἀνωμαλία καθότι αὐτὸς ἐδιώρισεν, ὅτι τὰ ποιαῦτα Κτίσματα, μὲν ὅλον ὅπερ τὸν πολυμηχανῶς ὀργανισμὸν, νὰ μὴ διαρκῇ πολὺ εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ ποῖα νὰ ζῇ πολλαπλοῦς χρόνος, ποῖα

64 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ποιὰ ολίγας, τίνα γὰρ ἀφύεν τὴν ζωὴν εἰς ολίγας
μῶνας, καὶ τίνα εἰς ολίγας ἡμέρας; καὶ πῶς ὅλα γὰρ
ἀναλύονται εἰς τὰ ἴδια σοιχεῖα; ἀντικαταστάτωντας ὁ
ἴδιος ἄλλα, ὁμοίᾳ εἰδικῶς, πλὴν διάφορα ἀτομικῶς,
μὴ ἐκείνο τὸ πῆξιμμόν, καὶ ὁμῶς ἐξαίσιον μέσαν, ὅ-
πως ἡμεῖς κρᾶζομεν Γνώσειν. Τώρα εἰς ὅλον τὸτο τὸ
τόσον γνωστὸν μάθημα τῆς Ποικιλότητος, ὅπως μὴτε κατ'
ἐπιφάνειαν δὲ ἐσκιασμένη, πρέπει γὰρ προσέχωμεν,
ὥστε γὰρ δοξολογῶμεν τὸν πάνσοφον, τὸν ἀνιξάντητον
Θεὸν, καὶ γὰρ θαυμάζομεν τὴν δαφίλειαν, τὴν ὠραιό-
τητα: καὶ ὅμως ἀπὸ τούτων τὸν ἐδικόν μας, ὅπως βέβαια
εἶναι ὅσας μικρὸς σφαῖρος, γὰρ συμπερνώμεν, καὶ γὰρ
ἐννοήσωμεν, τί τὰχα θίλει ἑκάμην αὐτὸς ὁ πάνσοφος
Ἀρχιτέκτων εἰς πόσας ἄλλας, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀσυγκρί-
τως ἄρυχωρότεροι, καὶ ὅπως μόνις φαίνονται ὡς τὰ πόσα
σημεῖα: ὅπως εἶναι τὰ Στιρεῖα, ἢ Ἀπλανῆ Ἀῖτρα, καὶ τό-
σοι ἄλλοι, ὅπως διὰ τί ἀπόπατοι ἀπὸ ἡμᾶς, μηδὲ φαί-
νονται ποσῶς. Καὶ ἀράγε τί δὲν ἑκάμην αὐτὸς εἰς τὸ
Προταγεῖον τῆς ἐδικῆς Μακαριότητος, ὅπως ὑπεχέθη
γὰρ ἀπαμείψῃ, καὶ αἰώνίως γὰρ ἀναπαύσῃ τῆς ἀληθινῆς
τε δούλης, καθὼς μᾶς πληροφορεῖσιν αἱ ἀλαύτατοι,
αἱ θεόπνευστοι γραφαί; Ἀς προσέδῃ, καὶ ὅτι ἡ παρα-
τήρησις αὐτῆς τῆς πόσον ζητωμένης ποικιλότητος τῆ ἐδι-
κῆς Κόσμου ἡμπορεῖ, καὶ πρέπει γὰρ ἐμφράξῃ τὸ σό-
μα ὅλων ἐκείνων τῶν ἀμαθῶν, ἢ πολμηρῶν; οἱ ὅποιοι
βλέποντες μερικὰ μέρη τούτων τῶ ὅλων, ἢ ἀνδρῶν εἰς τὰς
αἰδήσεις μας, ἢ βλαβερά εἰς τὸ σῶμά μας, καὶ τόσα
ἔποπα, σφάλματα, καὶ ἀμαρτήματα, ὅπως φαίνονται
τότᾳ ἀταξία, καὶ ἐλαττώματα αὐτῆς τῆς μεγάλης Μη-
χανῆς; αὐθαδιάζον γὰρ ἐρᾶν, καὶ αὐτὸ ὅχι φανερά καὶ
ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐν ἑαυτῷ ἀμφιβολίας καὶ φωνῆς
ποῖ

πρὸς τῆς Σοφίας, πρὸς τῆς Δημιουργίας τῷ Θεῷ? Ὡ-
σαύτῃς γὰρ μὴν ἐχρηστέμεν ἡμεῖς (ὅπερ δὴ εἰμε-
δα, πάρειξ τόσα ἐτιδανὰ καὶ φρονόληπτα κτίσματα, ἡ
μάλις αὖτε μηδὲν, ὅπῃται ἀποτολμῶμεν γὰρ συγκε-
θῶμεν μὴ τὸν ἀπειρόσοφον Δημιουργόν,) γὰρ σιβώμε-
δα, καὶ γὰρ πιστώμεν ἀδιάδεικτον καθεῖς ἔργον τοῦ χει-
ρῶν τοῦ Θεοῦ, ἰδίως, διατὶ ἐδικόντε πρῶτον; καὶ ὡσαύ-
τῃς τὸ ἀμβλυωπόνμας βλέμμα ἡμῶν γὰρ ἀποκα-
λύπτει, καὶ γὰρ χωρίσθ' ὅλα τὰ μυθήματα, ὅλα τὰ τέλη αὐτῶν
ὑπεραπεῖρου Νοῦς, ὅπερ ἐδημιέργησιν, καὶ ὅμῃ διοικεῖ
τὸν Κόσμον, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἔχει βίον κατὰ τὸ
παρόν. Καὶ βίβαια αὖτε ἀπὸ τῶν τῶν τέλη ἐσάθῃ καὶ
τὸ γὰρ ἀδύνατον γὰρ ἐμβιβάζει, καὶ ὅμῃ πάντοτε γὰρ
σωτηρίαν τὸ προτέρημα τῆς Διαφορότητος, ὅπερ εἶναι
αὖτε ἀπὸ τὰ συστατικά τῆς ἀμορφίας ἢ διὰ γὰρ χηματί-
σθ' δηλ. τὴν ἀπεριόριστον σειρὰν τοῦ πραγμάτων, εἰς τὴν
ὅποιαν Συμφέχειν ὡς καὶ τὰ Τέρατα, καὶ ὅλον ἐκεῖνο, ὅ-
περ εἰς τὴν ἀδυστήμας ὅτε φαίνεται ὡσαύτῃς ἐλάττωμα,
ὡσαύτῃς ἀταξία τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ. Ὡς καθὰς ἡ ἡμέρα
καὶ τὸ φῶς, διὰ γὰρ λάμψῃ ζωτικώτερον, χρειάζεται τὸν
ἴσμιον καὶ τὸ σκότος; καὶ πάλιν, διὰ γὰρ μᾶς τέλει πε-
ρισσότερον αὖτε ἐπίπιδος, αὖτε χλωροπράσινος τόπος,
χρησιμῶς ἢ ἀνώμαλος καὶ ἔομιρὰ θιωρῶ αὖτε ἐγκρη-
μνῇ; ὁμοίως καὶ ἐκεῖνα, ὅπερ ἡμεῖς κράζομεν Φυσικὰ
κακὰ, ἔξω ὅπερ εἶναι, ἢ ὅπερ ἡμπορεῖν γὰρ εἶναι ἀγαθὰ,
καὶ αὖ ὅχι διὰ ἡμᾶς, μὰ βίβαια διὰ ἄλλας χήσεις,
καὶ διὰ ἄλλα Κτίσματα, μὲν τῶν τοῦ Ὁλοῦ συμβάλλου-
σι περισπῶν καὶ διὰ γὰρ ἐμφανισθῇ πλειότερον τὰ καλὰ ἢ
τὰ ὅποια (τὰ Τέρατα δηλοῦσι) χυμῶς καὶ ἢ ἰδέαν τοῦ
Θεοῦ εἰς ἢ Γλῶσσαν, συσταίναν ἔχ' ἡττον καὶ αὐτὰ μὴ τὸ μέσον
τῆς Ποικιλότητος ἢ πελειόπτη καὶ ἀμορφίαν τοῦ Κόσμου.

Ἄς γραφῶμεν πῶρα πρὸς τὸν Ἀνθρώπου, ὅπῃ
 εἶναι τὸ ἐξαιρετικὸν μέρος τῆς Κτισμάτων, ἀπὸ ὅ-
 σα ἔχθρῖβεν εἰς τὴν Σφαίρῃ τῆς Γῆς, καὶ εἰς τὸν
 ὅποιον ὁ Θεὸς, ἰδίως, ἔδωκε τὴν χεῖρ καὶ τὴν κυ-
 ριάρχίαν τῆς πόσων γέντων ἐμφύχων, ἢ ἀψύχων σω-
 μάτων. Ὡς καὶ ἰδὼν ὀρίσκομεν ἀφορμὴν γὰρ ἐκ-
 θαμβηθῶμεν, καὶ γὰρ ὑμνήσωμεν τὸν αὐτάτονον καὶ ἀ-
 πειρομήχων Ποιητῶν ἰβλέποντες χεῖρ ἐν ὧν ἄλλον
 Κόσμον, ἢ γὰρ μίαν πλατυπᾶν καὶ ἀπερίγραπτον
 Διαφορῶν, ἢ ὅποια ἐπίσης ἀπλώνεται πόσον εἰς τὰς
 Ἀνθρώπους, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἔργα τῆς αὐτῆς. Τόσαι
 Τέχναι, τόσαι Ἐπιστῆμαι, τόσαι κατασκευαί, τόσα
 ἔργα, ἐγκοσμήματα, οἰκοδομαί, κῆποι, καὶ ἄλλα
 ἀναρίθμητα ποιήματα τῆς χειρὸς τῆς Ἀγίας; ἢ διὰ γὰρ
 ἐνδύονται, ἢ διὰ γὰρ διαυθουτῶνται, ἢ διὰ γὰρ διδά-
 σκονται, ἢ ἔχθρῃ γὰρ τὰς χρησιμῶν εἰς τὰς ἀπολαύσεις
 τῆς ὀράσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς ἀφῆς: ὅλα εἶναι ἐφάρσεις
 αὐτῆς τῆς ἐντίμων Κτισμάτων, καὶ τὰ ὅποια ἐμβιβάζ-
 ζον εἰς τὸν Κόσμον ἄλλῃ μίαν χαρισάτω καὶ ἀ-
 περίγραπτον Ποικιλότητα. Καὶ ἰδὼν ἃς ἐγκωμιάτω-
 μιν τὰς Ἀνθρώπους, καὶ εἶναι συγχωρημένον ἢ πλὴν
 ἐγκωμιάζοντες καὶ τὸ αὐτὸ, μάλιστα ἀσυγκρίτως πε-
 ραιωότερον ἐκείνον, ὁ ὅποιος, ὅταν ἔπλασε τὸν Ἀν-
 θρώπου, τὸ ἐγχείρισε πόσῃ ἀφύτῃ, πόσῃ ὀξύτῃ
 καὶ δυνάμει ἀγχινοίας. Ἄς σοχαθῶμεν ἀκόμη,
 πόση ἁφροδῖα μελοκινημάτων, χρωμάτων, ἡλείκων,
 ἔργων, πολιτειῶν, καποικιῶν, διαίτης, ἐνδυμάτων,
 παιγνιδίων, καὶ ἄλλων ἀπείρων πράξεων καὶ ῥητῆς προ-
 βαίνει ἀπὸ τῆς Λαγῆς τῆς ἁφροδῖων Ἐνθῶν. Ἡμεῖς
 παραπρῶμεν, καὶ τὸ παραπρῶμεν πάντοτε, καὶ ὀφθαλ-
 μοφανῶς, εἰς τὸν λαὸν ἐνός καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος μίαν
 ἄκραν

ἄκραν διαφορὰν κλίσεων, ἀφαιρέων, διξιοτήτων, ἡθῶν. Καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἐπρίπει πλέον νὰ μᾶς θαμβίξῃ, ἡμεῖς θαρῶμεν μίαν Διαφορότητα ἑῶν ιδιοτήτων, αἱ ὁποῖαι ἀρίσκονται ἀπλῶς εἰς καθεὶν Ἄνθρωπον: ἦγυν τὸ Πρόσωπον, ἡ Λαλιά, καὶ τὸ Γράψιμον. Ἀνάμιστα εἰς τόσας μυριάδας Ἀνθρώπων, ὅπερ κατοικῶσι τῷ γλῶ, δυσκολώτατα ἡμπόρει νὰ ἀρεθῇ οὗτος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἑκφέρειν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἢ ὀλίγον, ἢ πολὺ, καὶ τῷ Ὄφει, καὶ τὸν τόνον τῆς Φωνῆς, καὶ αὐτὸ ἕμᾶς νὰ γεῶν, καὶ τὴν Γραφικὴν χαρακτῆρας: ἐφάρσις ἐκστατικὴ, καὶ ὅμως τόσον ἀναγκαῖα εἰς τῷ Ἀνθρωπίνῳ πολιτικῷ κοινωνίᾳ, καὶ ἔξ' αὐτοῦ τόσον ἀπρόσδεκτος εἰς τὸν σοφώτατον Ποιητῶν. Ἐπειδὴ, ἐκὼ ἔλειπον οἱ Γραφικοὶ χαρακτῆρες, τίς ἀράγε ἡμπόρει νὰ μᾶς πληροφορήσῃ, πόσαι ἀπάται, πόσαι μυθοπλασῖαι καὶ δολοπλοκῖαι ἔμειπεν νὰ βασιλεύουσι εἰς τὸν τὸν Κόσμον; Καὶ ἐπ' ἀληθείας μὴδὲ ἰξῶρι, πῶς ὁ οὗτος νὰ προφυλάττεται ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ τὸ παῦ ἡθελε τελειώσῃ μὴ ἀπαξίαν, μὴ σύγχυσιν.

Εἰς τῷ ποσαύτῳ Διαφορότητα τῶν Ἀνθρώπων, ἢ τῶν κατορθωμάτων, ὅπερ ἡ προβαίνων ἀπὸ τὸν Ἄνθρωπον, ἢ ἀρίσκονται εἰς τὸν Ἄνθρωπον; ἐγὼ ἐπρόδισα καὶ τῷ Παικιλίᾳ τῶν ἡθῶν, ἢ τῶν ἡθικῶν πράξεων; καὶ καὶ τὸ παρὸν ἰδίως καὶ κατ' ἐπαγγελίαν, αὐτῷ πρέπει νὰ θεωρήσωμεν. Πόθεν τάχα (πρίπει νὰ τὸ ζητήσωμεν) πόθεν πόση ἀνομοιοτήτης μεταξὺ οὗτος καὶ ἄλλος Ἀνθρώπος; Μερικοὶ μίαν κλίσειν τόσον ἀγαθῆς, καὶ ἄλλοι τόσον διςτραμμένης; Αὐτοὶ ἀκόλουθοι μόνον τῷ ἀρετῇ, καὶ ἄλλοι μόνον τῷ ἐλαττωμάτῳ; Ποῖοι μέγιστοι καὶ κύριοι τῷ

68 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

παύων, καὶ ποιοὶ τόσα εὐεργὰ καίγματα ἢ αὐτῶν ;
 Δὲν ἡμποροῦμεν εἰς τὸ ἀρνηθῶμεν : μερικοὶ εἶναι τὸ
 καύχημα τῷ Κόσμῳ, καὶ ἄλλοι τὸ βάρος : ποιοὶ χη-
 σιμώτατοι, καὶ ποιοὶ ολιθροτάτοι εἰς τὴν πολιτικὴν
 κοινωνίαν ; ὥστε ἡμεῖς μὴδὲ ἰπαύσαμεν ποτὲ εἰς βλί-
 πωμεν μίαν ἀδιάκοπον σειράν καλῶν καὶ κακῶν Φυ-
 σικῶν, καλῶν καὶ κακῶν Ἡθικῶν ; ὥστε ἐρίσῃ φθά-
 νει εἰς ὀπλίξῃ τὸ θάνατος τῶν ἀλαζόνων, ἢ τῶν πολ-
 λὰ πειρώγων, ὅπως ἐπιθυμοῦσι εἰς γνώσκειν ; πῶς
 τάχα εἷας ὑπερέπλους, εἷας ἀπειρόσοφος, καὶ πανά-
 γαθος Θεὸς ἐδημιῶργησεν μίαν μηχανὴν, καὶ μίαν φά-
 λαγκα, ὅπως δὲ φαίνεται εἰς πειρήχει, πάρεξ σύγ-
 χυσι, ἀποξίαν, καὶ ἀφορμὴν κατηγορίας ; Καὶ τῇ
 ἀληθείᾳ μὴδ' ἐλείψαν παλαιόθεν αἱ πλημεροὶ Μανι-
 χαιοὶ εἰς ἐκφορεθόντες ἑομερὰς καὶ ἱεροσύλας βλασ-
 φημίας καὶ τῷ Θεῷ ἐφάνη καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας εἷας,
 ὅπως μὴ φουσκωμένῳ καρδίᾳ ζήτει ἀκολουθεῖν, ἢ
 εἰς ἀνακαινίσαν τὴν μάχην, καὶ εἰς χηματίσιν τὴν κα-
 τοδίκην τῷ Θεῷ, καὶ καθεὶ ἄλλῃ, ὅπως ἀγωνίζεται
 ἢ εἰς τὴν δόξαν τῷ Θεῷ ; κηρυττόμενος δημοσίᾳ δια-
 δοκῶν, ἢ μάλιστα πράκτωρ μιᾶς παύτης κακο-
 δοξίας, προφασίζόμενος, πῶς τίχα διαδοκῶν εἰς τὴν
 Θρησκείαν ἐκαστίαν τῷ Λογικῷ, ὅταν ὅλοιτε οἱ χρί-
 φοι μὴδὲ ἀπέβλεπαν, πάρεξ εἰς τὸ εἰς κατανήσῃ,
 τὴν Θρησκείαν ὑποπόδιον τῷ αὐτῷ Λογικῷ . Καὶ
 ὅμως ἄς θεωρήσωμεν ἡεβατικῶς, πῶς τίχα ὁ ὁ-
 ψιστος Θεός, δαφνίστατος εἰς τὰ ἔργα, καὶ ἀπειρο-
 ποίικλος εἰς τὴν κατασκευάσαν, ἐσυγκρότησεν διαφο-
 ρώτατα πάγματα Κτισμάτων, ὅσα ἡμεῖς γνωρίζομεν,
 εἰς εὐρύθμα, ὅλα ἐξαίτια, ἀρχίζοντες ἀπὸ τῆς
 πλείων ἀπλάστια, καὶ προβαίοντες μέχρι τῆς Ἀνθρώπου,
 ὅπως

ὅπῃ εἰς τὴν Γλῶσσαν εἶναι τὸ πλεον ἐνμορφον, τὸ πλεον πολυτέχρον ποιήματα. Ὅλα αὐτὰ, ἕκαστον εἰς τὸ γένος, εἶναι ἄρτια καὶ πλεία Ἔργα, καλὰ καὶ παραβαλλόμενα τὸ εἶναι μὴ τὸ ἄλλο, φαίνεται, ὅτι ποῖα γὰρ εἶναι ἄρτια καὶ ὡραῖα, καὶ ποῖα τὸ ἐνωτίον, ἄχρημα, εἶπεν ἡλειπῇ. Καὶ ὁμοῦς πρέπει γὰρ σημειώσωμεν, ὅτι καὶ πᾶς λόγος τῆς Φύσεως, αὐτὰ εἶναι ὅλα ἰσότιμα: καὶ ὅτι μήτις ἡ Χεὶρ ἡμπορεῖν καυχῆται καὶ τῷ Ποδὶ, μήτις εἶναι Ἐλέφας, ἢ εἶναι Ἰππάζιον ἡμπορεῖ γὰρ προτιμάται ἀπὸ μίαν Μύην, ἢ ἀπὸ εἶναι Ἀράχιδον; ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸ Διάφορον τοῦ Κόσμου, ὅλα παρασταίνον ἀξιοπρεπῶς ἐκεῖνον τὸν χαρακτῆρα, ὅπῃ καὶ τὴν Κοσμογονίαν τὰ ἐδιώρισεν ὁ Θεός. Τώρα ἡμῖς ἐξάρομεν ἀπὸ τῆς Θείας Γραφῆς, ὅτι ὁ Ἄνθρωπος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διαπλάσειώς, ἐπλητίσθη ἀπὸ τὸν Τῷ ψῆσιν μὴ διάφορα χαρίσματα, μιστὰ ἀπὸ τὰ εἶδη, διὰ τὴν παραβάτης, τὸν ἀφῆκεν. Μὲντοι τὸ ὅτι ὁ Ἄνθρωπος ἐπρίπι γὰρ λογίζεται πλείον ἔργον τῷ ὑπερτίμῃ Τεχνίῳ, ἢ ἦτον καὶ ποιῆτος, ὅπως τὴν σήμερον ἀρίσκειται ὥστε καὶ αἰσῶς ἀπ' αἰῶνος ἡθελε διαπλάσῃ ποιῆτος, ὁποῖός ποῖα φαίνεται, πάλιν ἐπίσης ἐπρίπι γὰρ σιβάζεται ἢ Σοφία, καὶ ἢ Ἀγαθότης τῷ ὑψίστῃ Ἀρχιτέκτονι. Ἐπειδὴ καθὼς αὐτὸς παράγωντας, καθ' ὑπέδειξεν, εἶναι Μύρμηκα, δεῖν ἰσοχάσθαι γὰρ τὸν προικίσθαι μὴ ἄλλα συστατικά, πάρειξ μὴ ἐκεῖνα, ὅπῃ ἐσωβόρεον εἰς τὸ τὸ μιστὸν αἰδητικὸν Κτίσμα: ὡσαύτως καὶ ὅταν ἀρχιτεκτονίζει τὸν Ἄνθρωπον, μηδὲ ἐχρῆσται ποσῶς γὰρ τὸν διαπλάσῃ ἀλλοτρίως, ἢ γὰρ τὸν πλετίσθαι μὴ ἄλλα δῶρα, πάρειξ μὴ ἐκεῖνα, ὅπῃ συγκροτῶν εἶναι λογικὸν καὶ αὐτεξέριστον Ζῶον, ὥστε γὰρ

70 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

πράττει ἐλάττωρα ἢ τὸ καλόν, ἢ τὸ κακόν : καὶ ὁμῶς
 γὰρ τὸν ἐφοδιάσει μὴ ἐκεῖνα τὰ βοηθήματα, ὅθεν θέ-
 λωντας, ἢ μπόρει γὰρ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ κακοῦ, καὶ γὰρ
 πράττει τὸ καλόν ; χωρὶς αὐτὸς ποτὲ γὰρ τὸν βιάσθαι
 ἔπεις εἰς τὸ σῶν, ἔπεις εἰς τὸ ἄλλο. Ἐξω ἀπὸ τῆς
 ἡ διώαμις καὶ ἡ σοφία τῷ Δημιουργῷ δὲ περιλεί-
 ται εἰς μόνον τῶν τὸν σφαῖρον, ὅπως ἡμεῖς ὀνομάζο-
 μεν Γῶν : αὐτὸς ἐδημιούργησε καὶ ἄλλας πολλοτάτας
 σφαίρας, καὶ ποιῶντος εἶναι ὁ Ἡλιος καὶ ὅλα τὰ Ἀ-
 στρα (πλὴν μερικῶν Πλανητῶν) ἀπὸ τῆς ἐδικῆς μας
 Γῶν πολὺ μεγαλότερα. Καὶ βέβαια ὁ παντοδύνα-
 μος Μονάρχης ἢ μπόρει γὰρ ἔχει καὶ ἄλλα ἀναρίθμητα
 γέννη Κτισμάτων, ἀγνοῶσα εἰς ἡμᾶς, εἰς πόσα ἄλλα
 ἀνυχωρότατα βασίλεια τῆς Παντοκρατορίας. Καὶ
 ἄραγε δὲ ἔχει αὐτὸς σῶν πληρέστατον ἀπὸ λογικὰ
 Κτίσματα, τὰ ὅποια χαίρονται μόνον τῷ μακαρίῳ
 Ἀφείῳ, ἢ μάλιστα μόνον τῷ ἐλάττωρ γὰρ πρᾶτ-
 τει τὸ καλόν, χωρὶς ποτὲ ἢ γὰρ θέλει, ἢ γὰρ διώσ-
 ται γὰρ πρᾶττειν τὸ κακόν : καὶ ὅπως περιχυμένα ἀπὸ
 τῆς αἰώνιοις δόξας, ἀπολαμβάνει καὶ αὐτὸν, καὶ τὴν
 Μακαριότητα τῷ Βασιλείῳ. Ὅποτε ἔμως ὁ Θεὸς
 ἐπλαττε τὰς παροίκους τῆς Γῆς, τὰς Ἀνθρώπους, ἡθέ-
 λησε γὰρ δημιουργήσθαι ὅχι Ἀγγέλους, ἀλλὰ Ἀνθρώ-
 πους, ἥτις ἡθέλησεν, ὅτι αὐτοὶ ἐδῶ κάτω γὰρ εἶναι
 ἐλάττωροι καὶ ἀδιόριστοι εἰς τὰ Ἡθικῶν κινήματα.
 Καὶ λοιπὸν αἰσῶς οἱ Ἀνθρώποι, καὶ τὸν διορισμὸν
 τῷ ἰδίου Τεχνίτῳ, εἶναι ποιῶντες ; ἄραγε ἢ μπόρει πλέον
 γὰρ ἀρνηθῆναι τινὰς, ὅτι αὐτοὶ δὲ εἶναι τέλει εἰς τὸ
 γένος ; ἢ μπόρει πλέον γὰρ ἀπορήσθαι, ὅπως Κτίσ-
 ματα, προικισμένα μὴ τῷ ἐλάττωρ, διορίζοντες ἐν ὅ-
 τῳ αὐτὰ εἰς τὸ κακόν, εἰς τῷ ἀμαρτίῳ, ὅταν τὸ
 ποιῶν

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Γ'. 71

ποιῶτον εἶναι εἷς ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας τῶν προαιρέ-
 σιας; Ἀλλ' εἰς τὸ ἀρκεῖ καὶ ἐκεῖνο, ὅπῃ οἱ Θεο-
 λόγοι δογματίζουν ἀποδεικτικῶς, ὅτι δηλ. ὁ Θεὸς
 δὲ σωφίχει εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀμαρτίας: ὅτι ὁ
 Θεὸς δὲ παύει νὰ βοηθῇ ἑκαστον εἰς τὴν ἐργασίαν
 τὴν καλὴν: καὶ ὅτι αὐτὸς δὲ ἔκτισε μηδὲμίαν λογικὴν
 Ψυχὴν, μόνον ὅχι νὰ παλαιπωρῆται. Τὰ Ἡθικὰ
 εἶπται κακὰ, ὅπῃ εἰς τὴν Γλῶσσαν θωροῦμεν ἅφ' ἧς ὁ
 Θεὸς ὅχι τὴν φιλαλήθειαν, καὶ ὅχι ἅλλα τε πλὴν,
 ἀδέκνησε νὰ χρηματίσῃ τὰ τοιαῦτα δημιουργήματα ἐ-
 λείψαι, νὰ ἐκλέγῃ πόσον τὸ κακὸν, ἔσον καὶ τὸ κα-
 λόν; Τίς πλέον δὲ βλέπει, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀποδί-
 δωται εἰς μένον τὸ δημιουργήμα, ὅπῃ διληματικῶς
 καταχρῆται τὴν ἐλείψαι; Ὅσον ἔμως ὅχι τὰ
 Φυσικὰ κακὰ, πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι αὐτὰ δὲ
 εἶναι τοιαῦτα ὡς πρὸς τὸν ἔλον Διάκοσμον, ὅπῃ συγ-
 κροεῖται, καὶ ὁλοκληρεῖται ἀπὸ πόσας ἄλλας σφαίρας, ὅλως
 ἑτερότερας ἀπὸ τὸν ἐδικόν μας ὑδρόγειον, καὶ ὅπῃ καθ' ἑαυ-
 τὸν εἶναι τέλειος, καὶ ὅχι μόνον πύτοτε τέλειος ἐν ἑαυ-
 τῷ. Ὡς καὶ αὐτὰ εἶναι εἷς ἀπαραίτητον ἀποτέλεσμα
 τῶν νόμων, μὴ πὺς ὁποῖος ὁ Θεὸς ἐδίδασκε, καὶ ἐκατα-
 σκίασε τὰ σώματα, καὶ ὅμῃ ἐφύτασε τὴν κίνησιν εἰς
 ἔλον τὸ πᾶν. Ἐνὰ καλοκατασκευασμὸν Ὁρολό-
 γιον, βέβαια καὶ καθ' ἑαυτὸ εἶναι τέλειον; ἀλλ' αἰ-
 σῶν αὐτὸ ἢ ὅχι τὴν προσβολὴν, ἢ ὅχι τὴν ἀντιτυ-
 πίαν τινὸς Ἀλλοῦ σώματος, ἀρχίζει νὰ παραφέχη;
 ἢ νὰ παύῃ; ἀράγε ἡμπόρει τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ
 Τεχνίτης δὲ ἦτον δόκιμος; Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς,
 δίδωντας νὰ διαπλάσῃ τὸ ἀνθρώπινον Σῶμα, ὅχι
 νὰ κινῆται πολυτρόπως, ὅχι νὰ δέχεται πὰς εἰκόνας
 τῶν ἑξω σώματων, καὶ νὰ πράττῃ πόσας ἄλλας εἰ-
 σίας

72 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

σίας ἐργασίας? ἔπρεπε βίβαια τὰ τὸ κατασκευάσθαι ἀπὸ μίαν ὕλιν, μέρος ὕδατος, μέρος ξυφειῶν, καὶ μέρος αὐτίτυπον, ἐργασμῶν μὲ πόνον διτορίας, καθὼς ἡμεῖς ἤδη τὴν θάλασσαν? καὶ ὅχι βίβαια μήτε ὀλίγῳ χρυσῷ, μήτε ὀλίγῳ σιδηρῷ, εἶπεν καὶ ἀπὸ ἄλλου ἀκόμιν αὐτίτυπώτερον. Ὡς οὖν λοιπὸν τὸ σῶμα συγκροτημῶν ποικιλοτρόπως, ἔπρεπε ἀκολουθῆσαι, ὅτι καὶ τὰ ὑπόκειται εἰς τὴν αἰσθησιν, εἰς τὴν προσβολὴν τῶν ἄλλων σωμάτων, μὲν εἰς λόγον, εἰς τὴν Νόμον, ὅπως ὁ Θεὸς ἐστρέψῃ καὶ τὴν Κοσμογονίαν εἰς τὰ αὐτὰ σώματα. Καθὼς ὅταν τινὰς ἐδιῆχυνετο, ὅτι δὴ ἔπρεπε, φέρεται εἶπεν, τὰ φθείρεται μία οἰκοδομή, εἰνα ὕψος, εἰνα ξύλον: ὅτι δὴ ἔπρεπε τὰ θάλλεται εἰς ὕψος πίπτωντας κατὰ γῆς: ὅτι μία μάχαιρα, μὲ βίαν ἀπασμῶν εἰς τὴν σάρκα τινὸς Ἀνθρώπου, τὰ μὴ τὴν ἄσπερον, ἡδεῖον μία ἀνέκτος ἰχυρογονμία? καθότι ἐμὲ τὰ ὑποχρεῖται τὸν Θεόν, ἡ πάντοτε τὰ θαυματουργῇ, ἡ πάντοτε τὰ μετατρέπῃ τὴν Νόμον, ὅπως ἐδέσσειν ἀπὸ καταβολῆς τῆς Φύσεως, καὶ τὴν πολυτρόπῃ θείῃ τὴν ποσὺν Ἔργων, ὅπως ἀρίσκειται, εἰς τὴν γλῶσσαν: καὶ περιπλέσῃ τὰ ἀλλάσῃ τὴν τάξιν, τὴν ἀκολουθίαν τῶν κινήσεων τῶν αὐτῶν: ὁμοίως καὶ τὸ τὰ ζῆν εἰς, ὅτι τὸ Ἀνθρώπινον Σῶμα τὰ μὲν ὑπόκειται εἰς αἰσθησίας, εἰς θανάτου, εἰς ξαύματα, καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια: τὰ ὅποια ἡμεῖς ὡς πρὸς ἡμᾶς τὰ κράζομεν κατὰ καὶ ἀνωμαλίας, ἀλλ' ὅπως κατὰ τὴν λόγον τῆς Φύσεως μηδὲ εἶναι, πάρει πόσαι συμφωνίαι: καὶ τὴν Ἀρμονίαν, λίγαν, ὅπως ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησεν εἰς τὰ μέρη τῆς τῆς Κόσμου, ὁ ὅποιος εἰς τὸ εἶναι, καὶ εἰς τὴν τάξιν, εἶναι ὅλος τελειώματος, ὅλος ἀρτιώτατος. Ἐν δυνάμει τῶν ἰδίων Νόμων,

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Γ'. 73

μων, ὅπῃ τὸ Εἶαρ βλαστῶν τὰ Ἀνθρ, καὶ τὸ Φθι-
νόπωρον πίπτει τὰ φύλλα τῶ Δεσδραν, γεννῶνται καὶ
αἱ Ἀρρώστιαι, ὁ Θάνατος ὁ ἴδιος. Καὶ λοιπὸν αὐτὶ
τὰ ὑφαίνωμεν πολυμῆρας ἀμφιβολίας κατὰ τὴ σοφιστικῆς
Ποικιλίας, καὶ αὐτὶ τὰ ζητῶμεν, τίς τάχα εἶναι αὐτὸς,
καὶ ποῖοι ἡμεῖς: αὐτὶ, λέγω, τὰ βλασφημῶμεν,
κάλλιον ἅς ὀπλιδῶμεν μὴ τὴν πανοπλίαν τῆς προσο-
χῆς, ἢ τὰ φεύγωμεν ἀφ' ἑαυτῶ τὸ Ἡθικὸν κακὸν,
καὶ τὰ βέχωμεν παντοῦ τὴν δέδειαν ὁδὸν τῆς Δικαιο-
σύνης, θεωρούμενοι πόσον ἀπὸ τὸ παντόφορον ὄμμα τῆ
Παμβασιλίως Θεῷ, ὅσον καὶ τῶ ὑπηρετῶν τῶ ἄλλων
Ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ, ἵαν αὐτὸς μᾶς ἠδέλυσεν Ε-
λπίδος, ἀλλὰ μᾶς θέλει καὶ τὸ αὐτὸ καὶ Ἀγίας,
Ἐναρίως: καὶ περιπλῆον μᾶς βοηθεῖ, ὥστε τὰ γινώ-
μεν τοῦτοι, καὶ αὐτὴ τῇ ἀληθείᾳ γινώσκον, μᾶς ὑπό-
χεται ἀπειρα φιλοτιμήματα καὶ βραβεῖα. Εἰς τοῦτο
ἡμπορεῖ ἡ ἀληθινὴ καὶ ἀγιωπικὴ Θρησκεία, ὅπῃ ὅλοι
ὁμολογῶμεν, μάλιστα πρέπει μὴ τὴν ἐραυρία τῆς διδάγ-
ματα πλῆον εἰς τοῦτο, παρίξ εἰς ἄλλο τὰ μᾶς ὁδηγῇ:
ἡμπορεῖ καὶ ἡττον καὶ ἡ Ἡθικὴ Φιλοσοφία τὰ μᾶς χει-
ραγωγῆσθαι εἰς τὸ ἴδιον, τὴν ὁποῖαν ὑστερος ἀπὸ τούτου
ἐπιχειρίσθηκα τὰ σκιαγραφήσω καὶ ἐγώ.

Καὶ λοιπὸν τώρα ὅπῃ ἐμβήκαμεν εἰς τὴν ὑπόθε-
σιν, λέγω, ὅτι ἔχῃ τὰ ἐννοήσωμεν καλῶς, πόθεν
τάχα προέρχονται αἱ τούτοις ἁπορόπτες τῶ Ἡθικῶν
πράξεων, πότε κακῶν, καὶ πότε καλῶν: ἡγεῖν πόθεν
παβρύνει αἱ τούτοις πηγαὶ τῶ Ἀρετῶν, ἢ τῶ Ἐλαττω-
μάτων? ἐν πρώτοις πρέπει προσεκτικῶς τὰ θεωρήσω-
μεν ὅχι μόνον τὴν Ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ Σῶμα: καὶ
πρέπει τὴν Ψυχῇ, ἔχῃ τὴν αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη καὶ κυ-
ρία αἰτία ὅλων τῶ Ἡθικῶν πράξεων τῶ Ἀνθρώπου,
καὶ

74 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

καὶ ὅτι τὸ μόνον αὐτὴ χαίρειται τὴν δυνάμιν τῇ Ἡθικῇ
 πράττειν, καὶ τὸ προνόμιον τῆς ἐκλογῆς τῇ Ἡθικῇ κα-
 λῶ, ἢ κακῶ: πρέπει πάλιν τὸ Σῶμα, ὅτι τὸ εἰς τὰς
 ἡγερέρας ὑλικὰς προσλήψεις, ἢ παθήσεις, ὅπως δέχιο-
 ται ἡ Ψυχὴ, καὶ τὰς ὁποίας ἡμεῖς αἰσθητικῶς δοκιμάζο-
 μεν ἐν ἑαυτοῖς: καὶ περιπλῖον εἰς τὸ νὰ προδίδῃ ἡ Ψυ-
 χὴ ὅτι μίση αὐτῇ ἔργα, καὶ τὰς λόγους τῆς Ἡθολο-
 γίας, ἢ ἀξιόπαινα, ἢ κατηγορητὰ ἢ αὐτὸ σωφείχει
 ὥστε μία ὀργανικὴ αἰτία. Ὅταν ἡμεῖς πραγματεύο-
 μεθα τὰ Ἡθικὰ, μηδὲ ἀκολουθεῖμεν, πάρειξ τὴν Δύ-
 ναμιν, μητέρα κυρίως τῇ αὐτῇ, ἢ γὰρ τὴν Θέλησιν,
 ὅπως δυνάται νὰ ἐκλέγῃ, ἢ νὰ μὴν ἐκλέγῃ, νὰ διο-
 ρίζεται, ἢ νὰ μὴ διορίζεται εἰς τὰ ποιαῦτα ἔργα: καὶ
 περιπλῖον τὴν Δυνάμιν, ὅπως ἡμεῖς κράζομεν Λογι-
 κὸν, καὶ ἡ ὁποία συμβιβάζει, καὶ διοικεῖ αὐτὴν τὴν Θέ-
 λησιν. Καὶ ὁμως κίμνει χεῖρα ἐδῶ, ὅτι νὰ θεωρή-
 σωμεν καὶ τὴν κοινωσίαν, ὅπως ἁρβαίνει μεταξὺ τῆς Σώ-
 ματος καὶ τῆς Ψυχῆς; ἐπειδὴ αὐταὶ αἱ δύο εἰσὶν αἱ
 καλὰ καὶ διάφοροι ἀνάμισάπαν, καὶ ὁμως, ἐν ὅσῳ ἁρ-
 μόζει ὁ παρὼν βίος, εἶναι ὡνωμέναι μὲν ὥστε ὅσον ὅσον
 παρὼν δισμόν; καὶ μάλιστα ὅτι τὸ Σῶμα εἶναι κατὰ
 πολλὰ ἀναγκαῖον εἰς τὴν Ψυχὴν, ὥστε νὰ πράττῃ τὰς
 ἐργασίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας κρίνεται ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ
 τάξις τῇ ἀνθρωπίνῳ Πράξει. Συμμερίζοντο οἱ Σχο-
 λαστικοὶ νὰ ἐξετάζοντο ἐπιστημῶς, εἰς ὅλαι αἱ Ψυχαὶ
 εἶναι ἐνὸς, ἢ ἁγερόρων εἰδῶν, ἢ γὰρ εἰς ὅλαι ἔχον τὰς
 αὐτὰς κλίσεις, τὰς αὐτὰς δυνάμεις, εἶναι χαλεπώματα;
 καὶ ἔλαβον τὸ ἐνδόσιμον ἀπὸ τὴν πόσῳ Διαφορότητα
 τῆς κλίσεως, τῆς ἀκμαιότητος, καὶ τῆς ἐκλογῆς τῇ Ἀν-
 θρώπων, καὶ ἀπὸ τὰς Ἡθικὰς πράξεις, ὅπως πόσον αὐτο-
 μοίας παρατηρεῖται εἰς ἐκείνας, ὅπως κατὰ τὴν φύσιν

μη-

μηδὲ ἁφ' ἑαυτῶν ποσῶς. Καὶ εἶναι τάχα αἱ Ψυχαὶ ἢ μία ἀπὸ τῶν ἄλλων διάφοροι, καθὼς ἀναμφιβόλως εἶναι τὰ σώματα, διάφορα καὶ τὰς ποιότητας, καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰς ιδιότητας. Ἐγὼ βέβαια μηδὲ ἀποπολμῶ, ὅχι νὰ εἰπῶ, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποπτεύω, ὅτι τάχα αἱ Ψυχαὶ καὶ τῶν διαφορῶν διάδεσιν, καὶ καὶ τὸ ὑπερῶδες ἀρεσίων, νὰ συγκροτῶσι τῶν περὶ αὐτῶν, ἢ τοιαύτῳ ἀναμοιότητα τῆς ἐκλογῆς, ἢ τῆς ἐργασίας. Ἐπειδὴ καὶ ἀμέσως ἐκτίθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ εἶναι ὑψίσαι ἀσώματα, ἢ μία μὲν τὴν ἄλλην καὶ πάντα ὅμοιαι. Καὶ λοιπὸν εἰς τὴν εὐωσιν τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὰ διάφορα ἀποτελέσματα, ἢ παρὶ πόμῃ τῆς τοιαύτης εὐωσίως, εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ ἀποδίδεται ἢ πολλή, ἢ ὀλίγη δρασικότης, εἴτεν νωθρότης, ὅπῃ αἱ Ψυχαὶ φέρουσι εἰς τὰς ἐνέργειάς των. Ἐπειδὴ ὁμοῦ τὰ Ἀνθρώπινα σώματα ἁφ' ἑαυτῶν ἀνάμισά των, καὶ αὐτὸ ὅχι ὀλικῶς, ἀλλὰ καὶ μεικῶς. Ἐὰν τὸτο μία παρομοία ἁφ' ἑαυτῶν ἢ μπορεῖ, μάλιστα καὶ σωτηρίζει νὰ γίνῃται ἀφορμὴ τῶν διαφορῶν ἐργασιῶν τῶν ψυχῶν, αἱ ὅποιαι ἔχ' ἥττον μηδὲ ἔως δεῦν ἀφαιρῶνται τὴν ἐλπίθειαν καὶ τὴν ἐκλεκτικὴν δυνάμιν; καθότι αἱ δυνάμεις τοῦ σώματος (ὅταν δηλ. ὁ Ἐγκέφαλος δεῦν εἶναι διεισδυμένος) μηδὲ φθάσεν ποτὲ νὰ ὑπερίσῃ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ εὐδοξοῦ προτέρημα τῆς Ἡθικῆς ἐλπίθειας. Τὸ σῶμα ἢ μπορεῖ νὰ ἐγχείη μόνον, ἀλλ' ὅχι ποτὲ καὶ νὰ βιάζῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν τοιούτων ἔργων.

Τώρα τὴν ἀναμοιότητα, ὅπῃ ἐν δυνάμει τοῦ σώματος ἁφ' ἑαυτῶν ἀπὸ Ἀνθρώπου εἰς Ἀνθρώπου, ἡμῖς ἢ μπορεῖμεν νὰ τὴν ἀποδώσωμεν εἰς τὴν διαφορὴν ὕλιν καὶ διάπλασιν τοῦ Ἐγκεφάλου, ἢ καὶ εἰς τὴν πολυέσ-

76 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ποι δρασιμότητα τῶ Ζωτικῶν Πνύμάτων ; τὰ ἐποῖα
εἶπαμν, ὅτι ἔχον ὡς καὶ πόσα ὀχήματα, ἢ φορεῖα,
φύωντας εἰς τὸν Εὐκρίναλον τὰ Φυτάσματα τῶ ὑπο-
κειμένων, ἔχ' τὰ τὰ ἐκτυπῶσαν αὐτῶ, καὶ ὅτι εἶναι π-
σοι ἰσώπερκοι θεράποντες τῆς Ψυχῆς, ὅπως τῆς κινῶσι
κατ' ἀρίσκειν τὸ Σῶμα. Διαπὸν, ὅτι ὁ εὖας Εὐ-
κρίναλος τὰ εἶναι ἀπορρότερος, καὶ ἐφωδισμένος μὲ ἀ-
κμαιόπρα Πνύματα, πὰρ ὁ ἄλλος ; καὶ περιπλῆον,
ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ Πνύματα, καθὼς ἡ Φιλοσοφία π-
σῶει, παράγονται ἀπὸ τὸ καθαρώτερον καὶ λιπώτερον
Αἷμα τῶ Ἀρτηριῶν ; τὸ ἐποῖον καθὸ εἰς διάφορα ὀ-
ποκείμενα, ὁμοίως ἢ πορὶ τὰ τύχη πολλὰ διάφορον ;
ἔχ' τὸπο καὶ μεγάλη ἀομοίωσις δοῦνται τὰ συμβαίη
μεταξὺ τῶ Πνύματος τῆς εὖος καὶ τῆ ἄλλης Ἀνθρώπου .
Καὶ ἐπ' ἀληθείας ποῖος παραπονεῖται διὰ τὴν ἔλκει-
ψιν, διὰ τὴν ἀδρῶναι τῶ Πνύματος, καὶ ποῖος κα-
χᾶται διὰ τὴν ἀκμαιότητα, ἢ διὰ τὴν σαφίλειαν, ὅπως
χρειάζεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς, ἢ ἐκείνης τῆς
πράξεως ἢ τῆς Ψυχῆς, ἢ τῆς Σώματος . Διὰ τὰ ἀ-
νακαλύψαμν ἔπειτα, ἰὰ τὸ Πνῦμα τῆς Ἀνθρώπου
κατακτεῖ εἰς καλὸν, ἢ εἰς κακὸν κατέλυμα ; ἢ πορὶ
τὰ μᾶς χρησιμὴν ὅχι ὀλιγάκις καὶ ἡ Προσωποσκοπία,
ἢ γοῦν ἡ Φυσιολογία . Τὸ κυριώτερον ἔμως καὶ δευ-
τέτερον πεμνήμον τῆ ἰσώπερκε ὀργανισμῶ τῆς Ἀνθρώ-
που, εἶναι ἡ ἔγχερος, ἢ ζῶσα ὁμιλία . „ Λάλη ,
ἰν' ἴδωσι „ εἶπε μίας φορὴν ὁ Διογένης, ἐκεῖνος ὁ
ἀσείας Φιλόσοφος τῆς ἀρχαιότητος, πρὸς ἐκεῖνον ὅπως
ἐπιθύμα τὰ τῆ γοῦν μαθητῆς . Καὶ βίβλια τοῖς το-
τῶπως ἔπρεπε τὰ δοκιμάζωμεν ἡμεῖς . Εἰνα ὕφασ-
μα ὁμιλίας, εὖα Βιβλίον, καὶ πολλαῖς μία Ἐπιστο-
λή, ἢ ἄλλο παρόμοιον πόνημα εὖος Ἀνθρώπου, ἢ μ-
πόρει

πῶς ἐπίσταιναι μᾶς πληροφορήσῃ, ἐὰν ἐκεῖνος πλατεῖ ἔξοχον, ἢ ἀθλίαν διάπλασιν Ἐγκέφαλον, καὶ ἐὰν ἡ Ψυχὴ εἰς τὴν ἀσκησιν τῷ ἐμφύτῳ δυνάμει, ἔχει, ἢ δὴ ἔχει ἐλαθέραν τὴν εἰσοδὸν ἐκείνων τῷ ἐλίζειν, καὶ ἐκείνων τῷ συστροφῶν τῷ Ἐγκέφαλῳ.

Καὶ πῶς εἰς τὴν ἀστροφῶν τῷ πνεύματι Πνεύματων πρέπει κυρίως τὰ ἀποδίδεται ἡ ἀστροφῶν τῷ Ἀνδραπίνῳ Νοῶν, φαίνεται μοι, ὅτι συμπεραίνεται ἀρχὴ καὶ ἀπὸ τῆς παρατήρησιν μερικῶν πολυμαθῶν καὶ βαθυκῶν ὑποκειμένων; τὰ ὅποια, ὅταν βέλονται τὰ μεταδίδοντες σοχασμῶν, φαίνονται ὡς αὐτοὶ τοῖς ἀπαίδετοι, ἢ καὶ σκοτεινοὶ, ολιγόλογοι, καὶ ὑστερημένοι ἀπὸ ἁγλαυτῶν. Τὸ εἶναι εἷς σημεῖον, πῶς πᾶσα ἡ κατασχολὴ τῷ Ἐγκέφαλῳ, μὲν ὅλον ὅπερ ἐξοχῶτα, καὶ ὅμως ὑστερεῖται ἐκεῖνα τὰ ζωτικὰ Πνεύματα, ὅπερ ἀπὸ τὸν Ἐγκέφαλον ἀφαιρῶντες εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ὅπερ μὲν οὐκ ἐξυπνὰ συγκινῶν τις ἐσωτερικὴς εἰκόνας τῷ πραγματικῷ καὶ τῷ λόγῳ. Τὸ ἐναντίον οἱ φλύαροι καὶ αἱ φλύαραι, ὅπερ ὅλον τὸν μυελὸν τὸν ἔχον εἰς τὴν γλῶσσαν, καὶ ὅπερ αἰσῶς πάντα δὴ ὁμίλῃν, ἡθιλοβαρύνονται ἐαυτοὺς καὶ πρὸς ἄλλους. Ἀς θεωρήσωμεν περὶ ἐκλείον καὶ πρὸς ἀφ᾽ ἑτέρου θέσεις τῷ πνεύματι. Τὸ ἀναμφίβολον εἶναι πᾶσι, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δραστηκῶτα ἀγχινοῖαν ἔχει, ὅστις γεννᾶται εἰς κλίματα θερμά, παρὶξ εἰς ψυχρά, καὶ εἰς Μισόγεια, παρὶξ εἰς Ἀρκτικά. Ἐκεῖνος ὁ μέγας Σφαῖρος, ἢ Πλανήτης Ἡἷλιος, ὅπερ πόσον Σωφείχει μὲν πρὸς ἀστροφῶν ἐπὶ ῥοάσει εἰς τὸν τὸν Τρόπον: ὡς καὶ αἱ πρὸς μὲν τὴν θερμότητι, καὶ μὲν τὰ πυρώδη ἀπομείζοντα συσπινῶν τὸ ἐμφυτον θερμὸν τῷ Ἀνδραπίνῳ σώματι, εἰς τὸ τὰ προδίδον διὰ Πνεύματα, ὅπερ συμβάλλοντες εἰς τὰς ἐργα-

78 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

γασίας τῆς ψυχῆς. Ἀγκαλὰ γονῶνται Πνύματα, ὡς καὶ ὅταν αὐτὰ αὐτῷ κυριόει τὸ ἔωπερικὸν φύχος: Πνύματα ὁμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παχία, εἶπὼν ἰξώδη, ὅπῃ ἴσως ἐνδυαμένων πὰς Γ'νας καὶ τὰ Μυάεια, ἀλλ' ὅχι καὶ χρησιμῶν, ὅσον ἀπαιτεῖται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν γάδιον τῆς Ψυχῆς, διὰ τὰ συγκινῆται μὲ ταχύτητα. Αἰκόμι καὶ ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης ἡμπορεῖ τὰ βλάπτει, ἀλλ' ἐγὼ διαβαίνω ἐμπρός. Ἀλλ' ἡ μία αξιόλογος διαφορὸς προβαίνει ἀπὸ ὅσας γονῶνται εἰς τὸπας χαμηλὰς καὶ ὑγρὰς, καὶ εἰς τὸπας ὑψηλὰς καὶ ξηρὰς, καθὼς εἶναι οἰλόφοι, τὰ ὄρη, καὶ τὰ πλησιόχωρα μέρητων. Ὁ Ἄνθρωπος, Στοιχεῖον δρατικώτατον, μίση εἰς τὸ ὅποῖον μὴδὲ ἰξάρεῖ ὁ ἀπαιδῶτος λαὸς, πῶς παύτοπε κολυμβᾷ, καθὼς καὶ τὰ εἴδη εἰς τὸ Τ'δωρ? δὲν χρησιμῶν μόνον εἰς τὴν ἀναπνοὴν τῷ Ἀνθρώπῳ, καὶ τῷ ἄλλῳ Ζῶν, ἤγε εἰς τὸ τὰ συγκρατῆν ἐκείνῳ τὴν πόσον ἐναρμόνιον, καὶ ἀνάλογον κίνησιν ὅλων τῶν αὐτοκινήτων Σωμάτων? ἀλλὰ περιπλῆον χωρεῖ καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη, εἰς ἔλα τὰ ὑγρὰ τῶν αὐτῶν σωμάτων, καὶ μάλιστα εἰς τὸ Αἷμα? Σωτὴρ ἔχωντας δηλ: καὶ αὐτὸς μὲ τὴν ἐλασικότητά διδάμναι εἰς τὸ τὰ σωτηρῆν ζωτικόν, ῥοῶδες, καὶ εἰς μίαν σωτηρίαν ἔκτασιν καὶ κυκλοφορίαν ἐκείνο τὸ βάλσαμον, ἀπὸ τὸ ὅποῖον διακρίνεται ὅλον ἐκείνο, ὅπῃ μὲ τὴν ἄδηλον Ἀναπνοὴν, καὶ μὲ ἄλλας πόρους ἀσυνάως ἔξατμίζεται ἀπὸ τὰ σώματάμας. Τώρα ὅποιος γονᾶται εἰς τὸπας ὑλῶδες, ὑποκειμένους εἰς τὴν ἐπικρατείαν τῆς ὁμίχλης, μὲ βραχυλογίαν εἰς παχὺ καὶ βαριὸν Ἀέρα? ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει, ὅτι τὰ μὴ πλετῆ Πνύματα ἐξ ἴσων ἀκμαῖα μὲ ἐκείνα, ὅπῃ πλετῆ οἱ κάτοικοι τῶν βενῶν, ἢ τῶν λόφων. Τὸ θεῖον, τὰ ἄλλατα, καὶ τὰ πυρώδη μόρια, ὅπῃ ἀπομάτ-

μαίονται ἀπὸ τῶν γλῶν, καὶ πίττονται εἰς τὴν Ἀτμοσφαῖραν, πολὺ συμβάλλουσιν εἰς τὴν γέννησιν τῶν ἀκμαίων Πνέματων. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἄνθρωπος ὑπερβαίνει τὸν ὕψος τῶν ὀρέων, ὥστε ρεῖται ἀπὸ αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ καὶ τὸ αὐτὸ αἷμα ἀτμίζεται διαβαίνειν εἰς τὸ αἷμα, καθάτι σωτηρῶς αἰσπνύεται βίβια καὶ ἀπὸ τοῦτον Αἷμα δυσκόλως ἡμῶν νὰ γενῶνται δραστήρια καὶ ὀξυκίνητα Πνέματα. Καὶ ἴσως διὰ τὸν ὅτι Ἄνθρωπος τῆς Βοιωτίας ἐπαροιμιάζειτο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, τάχα διὰ τὴν σημαίνει, πῶς ὅστις διαβίβει ἐκεῖ, μὴδ' ἔχει γνωριμίαν μὲν τῶν ἀγχίνοιον. Ἐξ ὁμοιότητος, ὁποῖος ἐγερθεὶς, καὶ ἀνέβη εἰς τόπους, οἱ ὅποιοι πνέονται ἀπὸ καθαρόν καὶ ξηρόν Αἶρα, ὅστις Σωφίᾳ μὲν ἐντονωτέρως δραστικότητα, καὶ χιτὸν ἀποδίδτε μίαν φλέγα εἰς τὸ Αἷμα, καὶ ὁ ὁποῖος μὲν τὸ νὰ εἶναι μυγμύς, μὲν θεῖα, μὲν νιφάδα ἀπομίδια, ἢ καὶ ἄλλων ἀλλὰ πῶς παρόμοια δηλαδὴ καθὼς συμβάλλει εἰς τὸ νὰ βλαστάνῃ χόρτα δραστικώτερα καὶ χρυσώτερα, ὡσαύτως συμφέρει καὶ εἰς τὸ νὰ προσδίδνται Πνέματα λεπτώτατα, καὶ μιᾶς ἀκρας ἀκμαιωτικῆς διὰ τῆς ἐργασίας τῶν σώματος καὶ τῶν ἔγκυφalus, καὶ ἰσομύως Ἄνθρωποι πλέον ἀγχίνοις, καὶ νότις πλέον πρόχειροι, πλέον ὀξεῖς. Καὶ τόσον ἀληθάς, ὅτι ἀφωύωντας τινὰς τὸ Θύρος, καὶ μεταβαίνοντας ἀπὸ τὸν λεπτόν εἰς τὸν παχύ Αἶρα τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας, ὥστε ὅτι οἱ λεπτώτατοι ὀχετοὶ τῶν χυμῶν δὲν ἔχουσιν καὶ τὸ παχὺ Στοιχεῖον τῶν ὑπερβαίνει τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς μεγάλας ἀδυναμίας, καὶ ἴσως ἐνίοτε εἰς θάνατον. Τὸ ἴδιον συμβαίνει, καὶ ὅταν τινὰς μεταβαίνει, καλὰ καὶ πολλὰ σωσίως, ἀπὸ τὸν παχύ εἰς τὸν λεπτόν Αἶρα. Δὲν ἀρεῖται ὁμοίως ἐγὼ, πῶς τάχα αὐτοὶ οἱ καλὲς σωσθέντες ἀπὸ

ἐξαι-

80 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἐξαιρέσεις ἔ ἀλλὰ πλεονταῖον αὐτοὶ εἶναι κακόνες, οἱ ὅποιοι, μὲ ὅλας τὰς ἐξαιρέσεις, πάλιν δὲ παύειν τὰ ἀληθύνειν.

Οὐχ ἵππον, ἢ πόρει τὰ εἶναι αἰτία μιᾶς αἰδνητῆς ἁφορᾶς τῇ ἀνθρωπίνων κεφαλῶν, καὶ ἡ γέννησις, ἡ ἁρξίβη, ὅτε ἡ ἐγγίξει, ἡ μακρὰν ἀπέχει ἀπὸ τῆς Θάλασσαν. Τὰ λεπτὰ ἀλυσκὰ ἀτμίῃς ἐκείνῃ τῷ ὄρυχαίρου Στοιχείῳ, σμίγονται μὲ τὸν Αἶρα, καὶ συγκαλωσμίνα ὁμῶς μὲ αὐτὸν, ἐμβαίνου εἰς τὸ Αἶμα, ὅτε τῷ προσφέρειν μίαν ἀρχιτὴν ποσότητα ἀτομίδων, ἔθου γεννῶνται ἀκμαίσματα Πνύματα. Καὶ πόσον, ὥς ὑποθέτουμεν, δύω Λαὺς ἐθὺς καὶ τῷ αὐτῷ Κλίματι; πλὴν τὸν ἐθὺς Μισόγειον, καὶ τὸν ἄλλον Παραθαλάσσιον, ἡμεῖς ἀείσκομεν πλέον ἀγχνόας, καὶ πλέον ὀξεῖς, ἐκείνους ὅτε πλησιάζειν, πᾶριξ ἐκείνους ὅτε ἀπέχων ἀπὸ τῆς Θάλασσαν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτῇ, ὅτι ἀπὸ ἀφορμῶν τῇ θέρμῳ ἀναδυμιάσειν τῆς Θαλάσσης, μερικὰ Νησίᾳ τῆς Ἀρκτὸς πᾶχον ὀλιγώτερον ψυχὸς ἀπὸ τὰ Μισόγεια, κατὰ καὶ ὀλιγώτερον ἀπόπερα ἀπὸ τῆς Τροπικῆς. Καὶ ἐντιῦθου καὶ τῶν ἐμὴν κείσιν προέρχεται, ὅτι μερικὰ Τ' περβόρεα ἔθου, καὶ τῶν ἀξιοῦται τῷ νοός, καὶ καὶ τῶν δεξιότατα τῷ Ἐγκεφάλῳ, πολλὰ ὑπερβαίνου τὰ λοιπὰ, καὶ μὲ ὅλον ὅτε ὀλιγώτερον Ἀρκτικὰ; καθότι ἐκείνα ἀπολαμβάνου τὰ ἀεργετικὰ ἀτμίῃς τῆς Θαλάσσης, καὶ πάντα, διὰ τὴν μακρὰν ἀπὸ αὐτῶν, τὰ ὑστερῶνται. Καὶ παραφέχω μερικὰς ἄλλας ἁφορὰς τῇ ἀνθρωπίνων νοῶν, ὅτε ἡμέτεροι τὰ προέρχονται ἀπὸ Ὄρη, ἀπὸ Ποταμῶν, ἀπὸ Αἰνῶν, ἀπὸ ἁφορῶν ἀναδυμιάσεις, καὶ ἀπὸ ἄλλα αἰτία; διὰ τὴν ἀλλόως ἢ θελ' ἀπομακρυνθῶμεν πολλὰ ἀπὸ τὸ προκείμενον. Λέγω ὥς πόσον, ὅτι τὸ τὰ ζῆ ὁ Ἀνθρωπος

εἰς τὴν Πολιτείαν, καὶ νὰ μετέχη ἀπὸ τὴν Διοίκησιν ἔ-
καθότι αἱ μεγάλαι, αἱ συνεχεῖς περιστάσεις τὸν ἀνάγ-
καζον νὰ ὀξύνῃ τὸν νῦν, καὶ νὰ ἀσκήται τὴν Εὐγλωτ-
τίαν τῶν πολιτικῶν, ἢ ἄλλων διαλέξεων: πῶς, λέγω,
παραπολύ συμβάλλει, ὥστε νὰ τελειῖται, καὶ νὰ ἀπαρτί-
ζεται ὁ Εὐκέφαλος; καὶ πόσον, ὥστε ἐνίοτε οἱ Πατέρες
μιταδίδον τὰ ποιαῦτα δρασθήματα Πνέματα καὶ εἰς τὰ
Τέχνητων. Τὸ Πνεῦμα ἔπειτα τὸ δουλκόν, μὲ τὸ ὁ-
ποῖον μερικὰ Εὐθνη ὡς ἀπὸ τὰ σπάργματα φιλιῦνται,
ἴσως καὶ μᾶς φαίνεται εἷς σημεῖον ἀμβλύτητος καὶ ἀφί-
λείας. Πλὴν πρέπει νὰ ἰξδύρωμεν, ὅτι αὐτὴ τὰ
ἴδια, εἰς ἐκυβερνῶντο ἀπὸ καμμίας ἄλλῃ Διοίκησιν,
ἔμελλαν νὰ φέρνῃ εἷς ἀξιοπριπέτατον χαρακτῆρα. Μὲ
ὅλον πῶς ὡς καὶ αὐτὴ, ὅθεν λείπει ἡ ἐλδθεορία; ὅταν
τινὰς φθάσῃ νὰ λάβῃ μετοχὴν ἀπὸ τὴν Διοίκησιν καμ-
μίας ἐπισήμης Αὐλῆς, ἢ τελάχιστον ὅταν κατοικεῖ εἰς
καμμίαν λαμπροπῆραν Πόλιν, ὅπου ὁπωσδήποτε ἀκμά-
ζει ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα νὰ καλλιεργήσῃ τὸν νῦν;
ἐνδέχεται, λέγω, ὅτι καὶ αὐτὴ νὰ ἀποκτήσῃ καμμίαν
μοῖραν τελειότητος, τὴν ὑποίαν ἴσως καὶ ἀλλὰ καὶ μὴδὲ
ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ τὴν κερδέσῃ.

Τώρα ἡ πόσις ἀνομοιότης τῶν Εὐκεφάλων καὶ τῶν Νοῶν
ἐμβαίνει καὶ αὐτὴ εἰς ἐκείνῃ τὴν μεγαλοπριπεσάτῃ
ἰδίαν, ὅπῃ πιεζόμεν, πῶς ἔλαβον ὁ πάνσοφος νῦν
τῷ Θεῷ, ὅταν ἐχημάτιζεν αὐτὴν τὴν ἐδικλῦμας Τῆδρό-
γειος Σφαίρας: ἦγε πῶς ἠθέλησεν εἰδῆ μίαν ἐξάισιον
ποικιλότητα πραγμάτων, καὶ ἐξόχως ἀνάμεσα εἰς τὰς
Ἀνθρώπους, εἰς τὰς ἐποίας ἐνεχείρισεν καὶ τὴν κυριαρ-
χίαν πρὸς Γῆς. Οὐχὶ βέβαια, ὅτι ὁ Θεὸς Τεχνίτης
θέλει τὴν ἀπάτῃν, τὰς παραφροὰς, καὶ πόσα ἄλλα
ἐλαττώματα τῶν λογικῶν Κτισμάτων. Τὰ ποικύτα

ἐλαττώματα, αἱ πιαῦται ἀναμωλῖαι, καὶ αὐτὴ ἡ πόσις
 παράδοξος ἁπορότης τῶν προσώπων, τῶν δυνάμεων,
 τῶν δεξιότητων, ὅλα ἀφ' αὐτῶν γεννῶνται: ἤγουν ἐν δυ-
 νάμει τῶν πρεσβυτάτων Νόμων, ὅπῃ ὁ Θεὸς ἐδέασ-
 σεν εἰς τὴν Φύσιν τῶν Σωμάτων, καὶ εἰς τὰ κινήματα,
 προσβολὰς, ὠθήσεις, καὶ ἐνόηται τῶν αὐτῶν. Δύνα-
 ρώδη σώματα, μεμιγμένα ὁμῶς, μᾶς κάμνει εὐίστε
 ἡ δοκιμὴ γὰρ τὰ ἰδῆμιν μεταβεβλημένα εἰς εἷα σεριὸν
 σῶμα. Μηδὲ λείπουν Χυμικοὶ, ὅπῃ ὑπερῷσι τὸν Γ-
 ὀράργυρον ἀπὸ τὸ ρωθῆδες π; ἀγκαλὰ καὶ μηδὲ ἐφθασε
 μέγχι πῶδε κένεας γὰρ εὖρη ἐκείνῳ τὴν σωτήριον μετα-
 βολὴν, καὶ τὴν ὁποῖαν ὥς καὶ τὴν σήμερον ἐξοδιάζον-
 ται πόσοι κόποι, καὶ πόσα νομίσματα. Ὡσαύτως εἰς
 μερικὰς πόδας βλασαῖεν, καὶ αὐξάνεν Ἀτυχῶς μερικὰ
 Δένδρα καὶ μερικὰ Χόρτα, τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλας ἢ δὲ
 ριζώνονται, ἢ δὲ ἐκφυγεῖν, ἢ δὲ φυζώνουν χρησίμους
 καρπύς. Καὶ ὅλον τῷτο προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀναλο-
 γίαν, ὅπῃ τὰ αὐτὰ δένδρα καὶ χόρτα πρέπει νὰ σώζων
 μὲ τὴν γῆν, μὲ τὸ ὕδωρ, μὲ τὸν αἶρα, μὲ τὴν
 θερμότητα; ἐπεὶ ὅλα συλλέχων εἰς τὴν αὐξήσιν, εἰς
 τὴν ἔσophν πῶν αὐτῶν, καὶ τὰ ὁποῖα εἰς τὰ διάφορα
 κλίματα καὶ θεσεις πῆς Γῆς συμβαίνει πολλὰ διάφο-
 ρα, ἢ μάστις διαφορώτατα. Εἰς αὐτὰς τὰς τόμους,
 βίβλια, καὶ ἔπε ἡμεῖς ἠμπορεῖμεν νὰ ἀρηθώμεν, ὅτι
 τάχα τὰ ἀνθρώπινα σώματα δὲ ἀείσκονται ὑποκεί-
 μενα. Καὶ ἀγκαλὰ ἔπρεπεν, ὅτι εἷας Ἀνθρώπος
 προικισμένος μὲ μίαν εὐτυχισάτῳ ἀγχίνοιον, ἢ μὲ
 εἷας Ἐγκέφαλον, μὲ ἄκρων συμμεξίαν συγκροτημένον,
 νὰ γενᾷ ἄλλον Ἀνθρώπον, ὅμοιον καὶ πᾶσι: ἢ ὅτι
 ἡ ἀθλία κεφαλὴ εὐδὲς ἄλλῃ νὰ ζωγραφίζεται ἀκριβῶς
 εἰς τὰ πέννα π; καλὰ καὶ εἰς τὰς φυσικὰς καρπύς ὅχι

ἐλγάζεις ἐγχείονται οἱ φυσικοὶ χαρακτῆρες, αἱ κλη-
σεις, καὶ μάλιστα αἱ ἀθεσίαι τῶ Γονέων? καὶ ὅμως
ἡμεῖς τὰς τοιαύτας παραφυσάδας τὰς παρατηρήμας αὐ-
μοῖς μὴ τὴν κορμύσπον ὅχι τὸσον σπανίως ἔχει ἴσως
ὅχι δι' ἄλλο, πᾶριξ διὰ τὸ ἔ' Ἄνθρωπος, μ' ὅλον ὅ-
πῃ μόνος αἰτίας τῆς σωματικῆς γεννήσεως τῷ ἄλλῳ Ἄν-
θρώπῳ, πλὴν αὐτὸς χωρὶς τὴν βοήθειαν τῷ ἄλλῳ, μη-
δὲ φθαίνει ποτὲ τὰ χηματίσιν ἄλλον ἑαυτὸν. Καὶ ἔπει-
δὲ συνφέρει τὸ Αἷμα, τὸ Πνεῦμα, τὸ Γάλα, καὶ ἴως
ἡ Φασμασία τῆς Συζύγης, ἡ ὁποία εἰδοποιεῖται, χηματί-
ζει, ἀπαρτίζει, καὶ πῶς φέρει τὸ Ἐμβρυον? συμβαί-
νει πολλάκις διὰ τῆς, τὰ προβαίνειν χαρακτῆρες, δυνά-
μεις, Πύτα, καὶ χυμοὶ, ἐκδιαμίττει διάφοροι ἀπὸ ἐκεί-
νης τῇ Πρὸς, καὶ προσέτι αὐτόμοιοι μὴ ἐκείνης τῆς Μρὸς ἔ-
χει τῆς, ἐπειδὴ εἰς μίαν παρὰμοίαν μίξιν τῶ Πνεύμα-
τος δύσκολα ἡμπορεῖ τὰ σώζεται μόνον ἡ πατρικὴ Ἀρ-
χιπετονική. Ἀλλ' ἡμεῖς ὡς καὶ ἔδω ἡμπορεῖμεν τὰ πα-
ρατηρήσωμεν τὴν πρόνοιαν τῇ ὑπερβαυμάστῃ Δημιουργῇ,
ὅπου ὡδοκῆσαι τὰ ἀποκαταστήσῃ πλέον ἄρῳχωρον τὴν
Ποικιλότητα τῶ Κτισμάτων, ὅπου ἀπὸφαισεν εἰς τὴν
Γῆν? ἐπειδὴ μὴδὲ ἀδυνατῶσι ποσῶς τὰ καταστήσῃ κά-
θε Ἄνθρωπον Ἰκνῶν, ὥστε καὶ μόνος τὰ προδίδῃ ἄλλον
Ἄνθρωπον? καὶ ὅμως δὲν ἡδέλῃσιν, μόνον διὰ τὰ ἀ-
ποδείξῃ τὸ ἄρῳχωρον θείον τῷ Κόσμῳ πλέον ποικι-
λόπρην εἰς τὰ μέρη. Οὕτως ἔχῃ ἥτοι δὲν ἡδέλῃσιν,
ὅτι μὴδὲ τὰ ἄλλα Ζῶα τὰ γεννῶνται χωρὶς συνδυασ-
μὸν, ἢ καὶ χωρὶς Γενήτορα, ἢ γὰρ ἀπὸ μοσυχλῶ τὴν
Σῆφιν, καθὼς μὴ ἀπλόπῃ ἐπίσταν οἱ ἀπαρασμεῖαι
καιροί. Τέλος πάντων ἐν δυνάμει τῶ αὐτῶν πρὸς βυ-
τάτων Νόμων τῆς Φύσεως συμβαίνει, ὅτι τὰ ἀποβαί-
νεν διάφοροι οἱ τύποι τῶ Ἀνθρώπων, καὶ διάφορα τὰ

84 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

Πρόματάων, ὅγε ἀπὸ αἰτίας τῶν διαφορῶν δυνάμειων εἶναι, ὅτε τὰς γενῶσι, καὶ ὅτε τὰς γαλακτοφύεσι? καθότι ἡμεῖς ἄλλω φλόγα βλέπομεν εἰς ὅποιον γενᾶται ἀπὸ νέας, ἰχυρῆς, καὶ ὑγιεῖς Γοεῖς, καὶ ἄλλω εἰς ὅποιον προβαίνει ἀπὸ γέροντος, ἢ ἀνιχνύρας, ἢ φιλαρρώστους. Καὶ ἀγκαλὰ εἴσοι προβαίνουσι ἀπὸ πῶς τὰς ὑστέρας κεφαλαὶ ἀκριβῶς ὀργανισμοῦ, μὴ ὅλον τὸ πᾶν τὰ σώματάων, τὰ πρόματάων συμβαίνειν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὅχι παντελῶς ἀμέτοχα ἀπὸ τὰ προγονικάων ἐλαττώματι.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν, Δ'.

Περὶ τῆς διαφορῆς Φυσικῆς Κλίσεως, ἢ Ὅρμης τῆς Ἀνθρώπων, καὶ αἰτίας τῆς διαφορῶν Σωμάτων καὶ Προμάτων τῆς αὐτῆς.

Ο Πειβόντος Γαλιῶος, ἀνάμεσα εἰς τὰ λοιπά τε συγγράμματα, μᾶς ἀφῆκε καὶ εἰς ποτημάτων μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ὅτι τὰ Ἡΐου τῆς κυνῆς κρέμονται ἀπὸ τῆς Κράσις τῷ σώματος. Πρὸς βεβαίωσιν τῆς ποιότητος ὑπολήψεως, ἀναφέρει τὸν Πλάωνα, τὸν Ἀριστοτέλιν, τὸν Ἰπποκράτην, ὅλα ἐνόματα σεβάσματα καὶ αἰδέσιμα. Μὴ αὐτὸς ἡμεῖς ἡμποροῦμεν νὰ συναρμολογήσωμεν καὶ τὸν Καρνεάδην, ὁ ὅποιος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐκράτει τὴν ἰδίαν δόξαν. Τώρα μὲν τὴν ἀφορμὴν αὐτῇ τῇ ἐ-

πιστῆμεν Συγγραφίῳς, ὡς πολοπραγμονήσωμεν καὶ ἡ-
μεῖς τὴν ἐνδιάθετον Φυσικὴν Κλίσιν τοῦ Ἄνθρώπου.
Διὰ Κλίσιν ἐγὼ μήτε ἄλλο ὑποθέτω, παρὶς κά-
ποιον ἐγγενήτην ὁρμὴν, καὶ κάποιον ἐσωτερικὴν δρασι-
κότητα, ὅπως ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ εὖ εἶλῃ καὶ εὖ
πράττῃ, καὶ ὅπως μὴ τὸ μῖσον τῆς ἀνὰξοφῆς, καὶ τῶν
ἐπικλήτων ἔξωθεν ἢμπορεῖ εὖ αὐξάνῃ, εὖ ἐλαττωταί,
καὶ εὖ μεταβάλλεται, πλὴν ὅπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
συνοδεύει τὸν Ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς, ὡς λέ-
γουν, ἕως εἰς τὴν δύσιν τῆς ζωῆς. Κάθε νέος, φη-
λαφῶντας νοιρώτερον τὸ εὖ εἶναι, καὶ περιεργαζόμενος,
ποιῶν ἀράγε Κλίσιν ἐλαχρὸν εἰς τὸν κληρόν τε φθάσει
εὖ εἶλῃ, καὶ αὐτὸς ἢμπορεῖ, ὅχι εὖ γνωρίσῃ, ἀλλὰ
καὶ εὖ περιεργαζέσθαι αὐτόν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτῇ, ὅτι
ποῖοι τὴν αἰδοῦνται καλὴν, καὶ ποῖοι κακὴν: μερικὴ,
πῶς κλίνει εἰς τὰ ἐλαττώματα, καὶ μερικοὶ εἰς τὰς
Ἀρετὰς: ἐκεῖνοι αἰχρόντες, ὅτι προσκαλῶνται εἰς ἐπαι-
νὰς, εἰς καλὰ ἔργα, εἴχουσι μὲ προθυμίαν, καὶ καὶ
τὸ αὐτὸ χροικῶν ἐνδοθεῶντες εὖ κάποιον μῖσος, ὅπως
μάχεται τὰ ἀτιμα, τὰ κακά. Καὶ ἐὰν ἐνίοτε παραφί-
ρονται ἀπὸ τῆς ἀνείας ὁδὸν, καὶ ὁμῶς παρὰ τοῦ ἐν-
δοθεῶσι, λυπεῦνται, διορθῶνται. Καὶ ἐπ' ἀληθείας
αὐτοὶ ἢμπορεῖν εὖ ἐκφωτισθῶν ὅπως μὴ τὸν Σοφὸν, ὡς
Ψυ-
χὴς τε ἐλαλον ἀγαθῆς, ἢ γοῦν καὶ τὴν ἐρμηνείαν
τοῦ Σχολαστικῶν, ἐγὼ ἔχω μίαν καλὴν Φυσικὴν Κλί-
σιν. Ἐκ τῆς ἐναντίας ἡμεῖς θεωρῶμεν μερικὸς ἄλλος,
ἐπὶ τοῦ, δὲ ἐξάρω πῶς, χαίροντες καὶ ὀλοπρόθυμοι
παραδίδονται εἰς τὰ ἐλαττώματα: ὡς καὶ μὴ ὅλον ἐπὶ
συμβυλεύονται, ἐλέγχονται, καὶ ἐνίοτε τιμωρῶνται:
καὶ ὁμῶς ἢ δὲ παρακίπνται τὴν κακοβοπίαν, ἢ αὖ τὴν
περικίπνται, ἀλλὰ μόνον πρὸς ὧν, καὶ ἔπειτα πά-

λην μεταπίπτειν εἰς τὸν ἴδιον βόρβωρον . Παῖος ἀπο-
 βαίνει δειλὸς , ποῖος πολυμυρὸς : αὐτὸς σεμνοπριπής ,
 ἐκεῖνος αὐθάδης : τίς ῥίπει εἰς τὴν ὠμότητα , καὶ τίς
 εἰς τὴν ἀσέλγειαν , ἢ εἰς τὴν κλιψίαν , εἰς τὴν ὀκνη-
 ρίαν , εἰς τὴν μίθῴην , εἰς τὴν φιλαργυρίαν , καὶ εἰς ἄλ-
 λας παρομοίας ἀταξίας . Δὲν εἶναι ἀμφιβολία , δι-
 δόνται μωροὶ , ὅπῃ συρράπτειν μίαν συκοφαντίαν ,
 εὖ αὖ τραπήγημα , μίαν ἀπάτην , ἐπὶ βλάπτει , ὀλο-
 θρύνει ; πλὴν πάντοτε μὲ κάποιαν ἐσωτερικὴν ἐνατιό-
 νηται : καὶ πάλιν μωροὶ , οἱ ὁποῖοι μὲ πόνῳ ἐλάθου-
 ρισαν , μὲ πόνῳ ἐπιμέλῃ παγιδεύουσι τὸν πλησίον ,
 ὥσαν τάχα νὰ ἤθελε πῶς ἀπώθῃ τινὰς βίαια .
 Ἡμεῖς βλέπομεν πολλὰς κάποιαν ὑποκείμενα πῶσον
 συμπαθητικά , ὥστε δὲν ὑποφέρειν νὰ βλέπουν βασιλι-
 ζόμενα , ἢ στρατῆμα μὴδὲ καὶ τὰ ἄλογα Ζῶα : καὶ
 πάλιν μωρικά πῶσον θυμοκαρδία , ὅπῃ δὲν λυγνύται
 μήτε τὴν ζωὴν τῶν Ἀνθρώπων , καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ ἀ-
 θῶοι . Αὐτῶν λοιπὸν τὴν Κλίσιν , ἢ καλῶς , ἢ κα-
 κῶς , αὐτῶν τὴν ἐγγύτητον ὁρμὴν , καὶ χεῖρον αὐτῶν
 τὴν ὤθησιν , ἐπὶ ῥέπει τὸν Ἄνθρωπον εἰς ἐναρί-
 πος , ἢ κακοφόπος πράξεις ; εἰς τί ἀράγε πρέπει νὰ
 τὴν ἀποδίδωμεν ἡμεῖς ; Εἰς τὰς Ψυχὰς βίβαια καὶ εἶ-
 ναι ἀποπον ; ἐπεὶ αἱ Ψυχαὶ (καὶ πῶς καθε Χριστιανὸς
 πρέπει νὰ τὸ ἔχη ἔξω Δόγμα ἀσάλατον) εἶναι
 ὅλοι ὁμοιόφοποι , ὅλοι ἀδιάφοροι καὶ τὴν ἐστίαν . Ὁ-
 μοίως δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀποδίδωμεν μήτε εἰς τὰς ἁ-
 πόρους ἐπικρίτας ἔξεις ; ἐπεὶ ἡμεῖς παραπρωμεν , ὅ-
 τι , καὶ πρὶν ἀποκηθῶν αἱ τοιαῦται ἢ καλαὶ , ἢ κα-
 καὶ ἔξεις , ἔχῃ ἥτονος ἢ καλῆς , ἢ ἢ κακῆς Κλίσεως δι-
 εγνύται εἰς τὰς Ἀνθρώπους . Καὶ λοιπὸν ἐπεὶ αὐ-
 τὴ ἢ πολυποικίλος Κλίσις δὲν προέρχεται μήτε ἀπὸ
 τῶν

τὰς Ψυχὰς , μήτε ἀπὸ τὰς ἐπικτήτως ἔξεις ? ἀκολουθεῖ ἴσως , ὅτι νὰ πηγάζῃ ἀπὸ μόνον τὸ Σῶμα , τὸ ὁποῖον ἔχεται μόνον πλέον καὶ τῶτον , ἢ κατ' ἐκείνον τὸν ἔξοπον , καὶ ὡς μόνον ἔπειτα μὲ τὴν Ψυχὴν , ἐγγίχει εἰς αὐτὴν τόσον τὰ προτερήματά τε , ὅσον καὶ τὰ ἐλαττωματά του : καὶ περιπλέον ἐν δυνάμει τῆς ἐν αὐτῇ ἀνομοιότητος , ἐκγεύρεται καὶ τὴν Σωζικόντα , ἢ μάλιστα τὴν διαποικιστὴν ὡσαύτως εἰς ἀνόμοια , ἢ εἰς ἐναντία κινήματα , ἢ γὰρ εἰς μῖσος , εἰς ἀγάπην , καὶ τὰ ἐξῆς : καὶ πῶς ἀνολόγως μὲ τὴν ἐπίπασιν , ἢ μὲ τὴν ὑφίστιν τῆς κράσεως , ὅπῃ ἔχει , ἐπιτείνει , εἴπων ὑποχαλᾷ καὶ τὰ ποιαῦτα κινήματα , καὶ ὁμῶς ὅλας τὰς ἐργασίας τῆς Ψυχῆς .

Τώρα ἡμεῖς στυγνίζομεν νὰ λέγωμεν , πῶς ὁ δαῖτα ἔχει καλὸν , ἢ κακὸν Φυσικόν , καὶ μὲ τῶτο ἐνοῦμφ , ὅτι ἡ ποιαῦτα κλίσις εἶναι εἰς ἀδυσυχνίαν , ἢ εἰς ἀτυχίαν ὁῶρον τῆς Φύσεως . Μὲ τῶτο τὸ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα τῆς Φύσεως , ἔνομα τόσον περὶ μόνον ἀπὸ τὰς Φιλοσόφους , μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον ὄχλον , ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐνοῶμεν , ὅχι καθὼς μετὰ καὶ ἐφανταθῆσαν , ἢ γὰρ κάποιον Νοῦν αὐτοδίδακτον , ἢ λειτουργὸν τῇ Θεῷ , προικισμένον μὲ γνῶσιν , μὲ λόγον , ὁ ὁποῖος τάχα μὲ θεῖον ὄρισμόν , καὶ ὡς τὸ Τοποτηρῆται νὰ διοικῇ τὸν Κόσμον ? ἀλλὰ μάλιστα τὴν συμπλήρωσιν τῇ ἀμειψιότητι τῶν Νόμων , εἰς τὰς ὁποίας ὁ Δημιουργὸς ἔχει εἰς ἀρχῆς ὑποπεταγμένα ὅλα τε τὰ Κτίσματα , καὶ ὅλα τὰ κινήματα τῇ αὐτῇ , ἢ ἀναγκαῖα , ἢ ἐλεύθερα , ὅπως κάλλιον ἔκρυπται ἢ ὑπεραπικρὸς Σοφία . Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσωμεν , ὅτι ὅλας ἐκταίσιαι μηχαναὶ τῇ Ἀνθρωπίνῳ Σωμάτων μηδὲ συγκροτῶνται , παρὲξ ἐν δυνάμει τῇ ποιαῦτα Νό-

88 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

μων? αἱ ὁποῖαι, ὅσον καὶ τὰ ἐσιωδίστερα καὶ κεφαλαιώ-
δεστερα μέρη τῶ ὀργανισμοῦ, εἶναι ὁμοιαὶ κατὰ πάντα,
ὅσον ἑμῶς καὶ τὰ ἐπυσσιώδη καὶ δάττερα, πάντοτε διά-
φοροι καὶ πολυῖοποι, ἤγουν ποῖαι περσιότερον, καὶ
ποῖαι ὀλιγώτερον τέλειαι. Καὶ αὐτόθεν πηγάζει ἡ
κείνη ἢ ἀπερίγραπτος ποικιλότης, ὅπως παρατηρεῖται
εἰς τὴν ἐπιφανείαν τῶ Μελῶν, εἰς τὰς Χυμὰς, εἰς
τὰ Ζωτικὰ Πνέματα, καὶ περιπλύνει εἰς τὴν διάπλα-
σιν τῶ Εὐχεφάλων, ὅπως εἶναι ἡ πηγὴ τῶ πολυῖοπου
Πνέματος, καὶ τῆς ποικίλης Κράσεως τῶ Ἀνδρά-
πων. Ὅλη, λέγω, αὕτη ἡ διαφορὰ, ὅπως ἀπὸ Ἀν-
δρωνος εἰς Ἀνδρωνον ἄπερξ, εἶναι οὕτως ἀποπέλι-
σμα τῶ Νόμων, ὅπως ὁ Θεὸς ἐνέσπειρον εἰς τὰ Σώμα-
τα? καὶ ὅπως, ὥστε εἰς τὰς γενέσεις καὶ φθορὰς (ὁμι-
λῶντες δηλ: γενικώτερον) μηδὲ ἄλλο αὐτὸς πράττει,
πάρει κατὰ πρωτίτην Αἰτίαν, καὶ ἐγγεῖνη τὴν γενικὴν
ἐπιρροήν, χωρὶς τῆς ὁποίας αἱ δάττεται Αἰτίαι δεῖ
ἢ πορὲν εἶναι ὅπως καὶ συνηρῶν, ὅπως καὶ πράξουν?
ὅχι μὴν, ἀλλὰ καὶ ὅταν τὰ νεία Σώματα ἀπλάττονται,
μήτε δημιουργεῖ, παρὰ μόνον τὰς νοεράς, τὰς ἀσωμάτους
Ψυχὰς, ὅπως συνάπτει ὁμοῦ μὲ ἐκεῖνα. Καὶ ἐδῶ ἡ-
πρίπει καὶ ὑψώσῃ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ καὶ ἐκ-
βοήσῃ ὁ χαριστῶντας ἐκεῖνον τὸν ὑπερύψιστον Ἀρχιτέκτο-
να καὶ Δημιουργόν, ὁποῖος αἰθαλέται καὶ ἔχει μίαν ἐρ-
θὴν Κλίσιν, καὶ μίαν ἀγαθὴν ὁρμὴν, ἡ ὁποία ῥέπει
μόνον πρὸς τὴν Ἀρετὴν, καὶ ἡ ὁποία βδελύσσεται κα-
θεὶ πράξιν, ὅπως μετέχει ἀπὸ Ἐλάττωμα? ἐπειδὴ καὶ
αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγαλητέρας χάριτας, ὅπως ἡ
φιλάνθρωπος δεξιὰ τῶ Τῦψου διατρίβει εἰς τὰς Ἀν-
δράπας, ὅταν γεννῶνται. Μακάριος, λέγω, καὶ τῇ
ἀληθείᾳ καλὸς τυχεὶς ὁποῖος ἐπιτυχαίνει οὕτως Σῶμα,

ὀργανισμὸν μὲ πόσῳ ἀρμονίᾳ, μὲ πόσῳ συμμετρίᾳ
μυρῶν, καὶ ὅπως ἔχει μίσητε ἀπολαμβάνει ἡ Ψυχὴ τὴν
ἐσωτερικὴν ἀπεραξίαν τῆς χυμῶν, τὴν γαλήνην τῆς
Πνύμης, ἡ ὁποία μὴδὲ συνῆχει, πάρειξ εἰς ἐ-
παινετὰς, εἰς δὴκτους, εἰς ἀγίας πράξεις. Ἀλλ' ἀ-
ρίσως ὅλαι αἱ Ψυχαὶ δημιουργεῖνται ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀ-
διάφοροι, καὶ ὅμως καὶ Σώματα, ἔχει τὴν ἀπειρον αὐτο-
μοιότητα, ὅπως μεσολαβεῖ ἀνάμισέων, ἔλαχον μίαν
κατάστασιν ἐκ ἑαυτῆς ἐναντίας. Ἐὰν ἔπειτα ὁ Τε-
λειώτης ἐδιέλεξε ἔχει ἡμᾶς εἰς τὸ σῶμα, καὶ τὸν ὀργανισ-
μὸν, τὸ πλέον τέλειον, τὸ πλέον εὐτονον, ἦσαν ἰκα-
νὸν νὰ ἐγχείη μίαν ἀκμαίαν διάθεσιν εἰς τὴν Ψυχὴν, καὶ
διὰ τὰς ἑποπολογίᾳς ὅλας τὰς καὶ κινήματα: καὶ περι-
πλέον ἐὰν ἠθέλησε μὲ τὸ μόνον νὰ ἐνώσῃ τὴν Ψυ-
χὴν, ὥστε ὁμῶς καὶ δύο νὰ συγκροτήσῃ τὸ Ἀνθρώπινον
ἄτομον: βέβαια καὶ ἐδικήν τε φιλανθρωπία, ἐδικήν τε ἀγα-
θότης ἐσάθῃ; καὶ ἡμεῖς διὰ μίαν τοσαύτην χάριν
πρέπει νὰ τὸν ἀχαριστῶμεν ἀδιαλείπτως; ἐπειδὴ καὶ αὐ-
τὸς εἶναι εἰς ἀνάγκαν, εἰς ἀνάγκαν, ἀπὸ τὸν
ὁποῖον κρίνεται χεῖρον ὅλη ἡ ἐδική μας Εὐδαιμονία.

Καὶ ἐὰν πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι, ὅπως ἡ
ἐσωτερικὴ ὄψις φαίνεται διάφορος, ὁμοίως ἔπεται νὰ
εἶναι καὶ ἡ ἐσωτερικὴ Κράσις τῆς Ἀνθρωπίνου Σωμά-
τος: καὶ αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν δέχεται ἀπὸ τὴν
μητρικὴν κοιλίαν, τοιαύτη καὶ διαμενεῖ παρ' ὅλον τὸν
βίον; καὶ ἀγκαλὰ ἐνίοτε καὶ πολυειδῆ φαίνεται, ὁ διά-
φορος Ἄνθρωπος, καὶ ἑξαιρέτως ἡ μεταβολὴ τῆς ηλικίας τῆς
προξενῶν καμμίαν μεταβολὴν, καὶ ὅμως μεταβολὴν
πάντοτε μεικρὴν. Ὅποιος ἔλαχον ἐκ φύσεως, ἡ Θυ-
μώδης, ἡ Χολεικὸς, ἡ Μελαγχολικὸς, ἡ Φλεγ-
ματικὸς; ὅταν αὐτὸς ὑπερεῖται τὸν χαλινὸν τῆς Ἀρι-
στίας,

90 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

τῆς, ὅπῃ ἰχθυεῖ ἢ γὰ κρατῇ, ἢ γὰ συγκρούτῃ τὸ φυσικόν τε ἐλάττωμα? ἐπ' ἀληθείας καὶ πρέπει γὰ ρηοικᾶ πᾶς παραφοράς τῷ ἐλαττώματός τε ὅχι μόνον διωκτικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπίσης ἀρμυτικῶς. Τώρα ἐγὼ μὲ τὸ ὄνομα τῆς Κράσιως περιλαμβανῶ τὴν διάθισιν τῷ Χυμῶν, καὶ τῷ Τρεῶν, ὅπῃ ὁ παύσοφος Ἀρχιτέκτων μὲ ἄκραν συμμετρίαν ἐγκατέταξεν εἰς τὰ Σώματα ἐκ ἥττον τῷ Ζῶν καὶ τῷ Ἀνθρώπῳ? ἀπὸ τὰ ὅποια ὕδα κάθε σῶα ἔχει τὴν μερικὴν ὑπεριστίαν, χωρὶς προσῶς ἢ ἐνέργεια πᾶς εἰς γὰ συγκρίζονται μὲ τὴν ἐνέργειαν τῷ ἄλλῳ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη, ὅτι πᾶ προσεχέστερα αἰτία τῆς Ἡθικῆς Κρίσεως τῷ Ἀνθρώπῳ, εἶναι ἡ ὕψις, ἢ ὁ πλεονασμὸς τῷ Πνέματι καὶ τῷ Ἀτμῶν, ὅπῃ πηγάζει ἀπὸ πᾶς Χυλῆς, ἀπὸ πᾶς Χυμῆς, ἀπὸ τὰ Τρεᾶ, καὶ τὰ ἐξῆς: ἡ μάλιστα ὁ χηματισμὸς τῷ αὐτῷ, ὁ ὁποῖος, καθὼς εἰς διάφορα ὑποκείμενα, ὁμοίως ἢ μπορεί γὰ εἶναι διάφορος. Καὶ εἰς περιγραφομένη τὴν μερικὴν ἀριτῶν, ὅπῃ ἔχον οἱ Ἄνδρες πρὸς τὴν Σωτηρίῳ τῷ Εἶδους. Φαίνεται, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀριτὴ ἔλαχεν ὡς κυρίως καὶ καθ' αὐτὸ κατεργάσιον, τὸ ἐξαίσιον καὶ πολυπόρον Σῶμα τῷ Ἀνδρός? ἢ ὅποια, ἢ ἔξ' ἑνὶ ἐκχυῖται ἀπὸ τὰ σκάη, ὅπῃ τὴν περιέχον, ἢ ἔξ' ἑνὶ τὰ ἐδικάτης λεπτότητα Πνέματα περιβρίχον ὅλα τὰ ἐπίλοιπα ὕδα, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔξ' ἑνὶ πᾶς πόρος τῷ ἄλλῳ σωματικῶν μερῶν: ὡς πόσῳ, αὐτὴ φαίνεται πολλὰ δραστέως, καὶ ὅτι γινώσκον πόσον εἰς τὸν Ἄνδρα, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἐπίλοιπα ζῶα κάποιον θάρσος καὶ πόλμῳ, καὶ εἰς ὅτι κάποιαν ἀρετήν: ὅλα φαίνονται, ὅπῃ ἴσως μηδὲ ἢ πόρον εἰς ἄλλῳ αἰτίᾳ γὰ ἀποδοθῆναι. Αἱ Γνωαῖαι, ἔξ' ἑνὶ ὕψις τὰ τοιαύτα Πνέματα, βλέπομεν, ὅτι δὲ ἔχον ἐκείνο τὸ ἀ-

εἶναι, καὶ αὐτὰ ἔχον, ἀλλὰ πολλὰ ἀπονώπρον. Ἐὰν
ἔπειτα δὴσκόνηται Ἄνδρες, ἄμοιροι, ἢ ἐλλειπεῖς ἀπὸ
τὰ ρηθέντα Πνύματα; ἀλλ' οἱ ποῦτοι μᾶς φαίνονται
ὡσανύ ποσαι Γυναικες, ὅλοι μαλακοὶ καὶ φοροδεῖς,
ἢ πλάχισον ὑστρημένοι ἀπὸ ἐκείνῳ τῷ ἀνδρώδῃ γυν-
ναιώνῃ. Τάρτα ἐν ὅσῳ ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἡμεῖς
βέβαια ἀρχίζομεν νὰ ἀποκαλύπτωμεν, ὅτι ἡ μεγαλο-
φυχία καὶ ἡ ἀφελία τῷ Ἀνδρὶ νὰ μὴ γνωρίζῃ ἄλλῳ
πνύτῃ, πάρεξ τῷ ρηθέντι Ἀριτῷ: καὶ περιπλίσσῃ
νὰ μὴ αὐξάνῃ, πάρεξ ἀπὸ αἰτίας τῆς αὐτῆς: καὶ ὁμοίως
ἡ δειλία, ἢ ἡ σμικρολογία νὰ μὴ γινώσκται, παρὰ
μόνον ἀπὸ τῷ ἑλπίσῃ τῆς ἰδίας. Ὡσαύτως ἡμεῖς
δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβάλλωμεν, καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ ἴδια
Πνύματα, φερόμενα ἀπὸ διωρισμένης Νύκτα εἰς τῷ
Φωτισίᾳ, ἤγουν εἰς τὸν Ἐγκέφαλον, καὶ διεγείρουσι
τῷ ἀσείλῃ: πάθος πόσον παράφορον καὶ ὁρμητικόν,
ὅπῃ μὴ ἀκολίαν ἔγχει εἰς τῷ Ψυχῷ τὰ ἀτακτά
κινήματα, καὶ ἐπὶ ἡμπορεῖ, ὅταν λείπῃ ἡ Ἀριτῇ, νὰ
ἔλθῃ τῷ Ψυχῷ εἰς δύσφημα ἰλατῶματι, καὶ εἰς ἡδὴ
ἀρχεῖα, καὶ παντελῶς κτηνώδῃ.

Ἰδὲ ὡς πόσον μία ἀπὸ τὰς πολλὰς ἐπιρροὰς, ὅπῃ
ἔγχει τὸ Σῶμα εἰς τῷ Ψυχῷ. Καὶ ἴσως ἀπὸ τῷ
πο ἡμπέρεσι τινὰς νὰ ἐπιφέρει καὶ τὰ ἐνδιάθετα ἀποπ-
λίσματα τῶν Πνυμάτων, ὅπῃ ἐξατμίζονται ἀπὸ
τῆς ἄλλης γεννῆς Χυχοῦ, ἢ Τρεῖς. Ἀλλὰ τὸ παρα-
δοξότερον εἶναι, πῶς τὰ χα αὐτὰ τὰ ζωτικὰ Πνύματα
πόσον ἐπικρατῶσι εἰς τὰς νοεράς ἐνεργείας τῆς Ψυχῆς,
καὶ πῶς τῷ ὑποχρῶνται ὡς καὶ εἰς μείκας Ἡθικάς
πράξεις. Διὰ ὅσον σμικρότητα, καὶ ὅσον λεπτότητα
καὶ τὸν ὄγκον ἡδὲ ὑποπεθεῖν τὰ πιαυτά Πνύματα, καὶ
ὅμως φαίνεται, ὅτι αὐτὰ φυλάττειν τὸν ἴδιον χημاتی-
μόν

92 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

μόν τῆς ὕλης, ὅθεν παράγονται? ὁ ὁποῖος, ὅτε τί καὶ ἑαυτὸν πολυειδῆς, ὁμοίως ἢ ἔμπορεῖ νὰ προβάλλῃ πολύτροπα, διάφορα ἀποπελίσματα. Οὕτω καὶ τὰ Ἀλματα, μὲ ὅλον ὅπερ αἰσθάνονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Κατηγορίαν τῆς Ἐγκύμων Σωμάτων, καὶ ὅμως ἀπὸ αἰτίας τῆς πολυτρόπου ἐπιφανείας των, διακρίνονται εἰς πόσας τάξεις καὶ κλάσεις: ἢ γὰρ εἰς Γλυκὰ, εἰς ἁλμυρὰ, εἰς καυστικά, δρυμῖα, ὀξεία, ῥωθρὰ, καὶ ἄλλων πολλῶν ποιότητων, ὅπερ εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς ἰδιότητος μνήμης μὴδὲ ἔχον ὀνόματα. Καὶ μὲ δίκαιον ἀναφέρω εἰδὼ τὰ Ἀλματα? ὅτε τί φαίνεται πολλὰ πιδανόν, ὅτι ἀπὸ τούτων τὰ καφύονται Ἀλματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πλημμυρεῖ τὸ Ἀνθρώπινον αἷμα? ἀφ' ὧ καλῶς λαγαρίζονται καὶ λεπτιύονται μὲ τὴν δυνάμιν τῆς ἐμφύτου Θερμότητος? νὰ ἐξατμίζονται τὰ ζωτικὰ Πλάσματα εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς Ἐγκυφάλου. Ἐὰν ἔπειτα τινὰς εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς Ζωτικῆς Πλάσματος, κοινὰ εἰς τὴν ῥηθεῖσαν Χυμικὴν ἀρχὴν, διῃχυεῖται καὶ τὰ πριμωμένα καὶ ἀραιωμένα ἀτμίδια τῆς ἄλλων δύο Χυμικῶν ἀρχῶν, ἢ γὰρ τῆς Γ' δραργύρου καὶ τῆς Θείου, τὰ ἑποῖα ἐχ' ἥτονος πισδύονται νὰ σωθῇ εἰς τὴν ἐστίαν τῆς αἵματος? ἃς τὰ διῃχυεῖται, καὶ ἐγὼ δεῶ τῆς αὐτιλέγω? ἃς δεξιάζῃ μένον μαζήμας, πῶς εἶναι ποδανόν, ὅτε νὰ μὴν εἰπῶ καὶ βίβαιον, ὅτι τὰ δρασκευαπείρα, τὰ λεπτότερα μέρη τῆς ἀρμενίδους Αἵματος, καὶ ὅμως τὰ φωτεινὰ φλογίδια νὰ ἐξατμίζονται ἀπὸ τὸ Αἷμα, ὡς καὶ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὸν οἶνον: καὶ ὅτι ἔπειτα νὰ γίνωνται ὡσαύτιστα ὅσα ὀχήματα τῆς κοινωνίας, ὅπερ ἡ Ψυχὴ φέρει πρὸς τὸ Σῶμα, καὶ πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα ὑποκείμενα. Αὐτὰ τὰ Πλάσματα, ὅπερ πλέον, εἰς τὸ Αἷμα, ὅτε τὴν ἁφορὰν τῆς ἄλλων καὶ τῆς Θείου, ἀπὸ

ἀπὸ τὰ ὅποια παράγονται, πόσον αὐτὰ, ὅσον καὶ τὰ ἀπετελίσματά των εἶναι διάφορα. Μήτε ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, εἶπα φανεῖν ἰδὼν τὰ τοιαῦτα Πνύματα; ἔπει-
δή, καθὼς πληροφορέμεθα ἀπὸ τῆς πείρας, δίδονται
Ζῶα, καὶ πολλὰ καὶ Ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι, μὲ ὅλον τὸ
σκότος τῆς νυκτὸς, ἔχουσιν τὰ ἑξὼ ὑποκείμενα; καὶ ἴ-
σως ὅχι ἔτι ἄλλο, παρὲξ τῆς τῶν ζωτικῶν Πνύ-
ματα πέμπειν ἀπὸ τὰ ὅμματα κάποιον φῶς, μὲ τὸ ὁ-
πτεῖον ἐκχωρεῖν τὰ πράγματα.

Τώρα τὴν περὶ τῆς αἰσθητικῆς, διαβατικῆς
πρὸς τὰς Ἀνέας. Ὁ Ἡγήσιππος, φέρει εἰπεῖν, εἶναι οὗτος
Ἄνθρωπος πρῶτος, ὅπως αἱ ὕβρεις δὲ τὴν ταρατῶν, ὅπως δὲ
θυμῶναι, δὲν λέγω, ὅταν ἀπώθεται, ἀλλὰ χεῖρον
καὶ ἄτακτον λακτίζειται. Ἐγὼ δοξάζω, ὅτι αὐτὸς πλημ-
μυρεῖ ἀπὸ Πνύματα, σωθῆναι ἀπὸ ἄλλας Ἀλκυ-
ονικὸν γλυκύ. Ὁμοίως καὶ ἡ Κίμων: αὐτὴ παρρησιάζε-
ται γλυκεῖα καὶ χαροποιὰ εἰς ὅλους: ἡ ἐργὴ καὶ ἡ ψυ-
χολογία αἰς πρὸς αὐτὴν εἶναι πράγματα ἑξῆς: καὶ
ἴσως ἡ φιλοτιμία, ὅπως πόσον βασιλεύει τὰς ἄλλας,
ἀπὸ αὐτῆς νὰ εἶναι παντάπασιν ἐξωτισμένη. Ἐ-
πίδειχται, ὅτι καὶ αὐτὴ νὰ φέρῃ Πνύματα, ἐξατμισμέ-
να ἀπὸ ἄλλας γλυκύ. Αἰσῶς ἔπειτα φαίνεται καὶ
ἀκλόπιτος, αἰσῶς αἱ ὁμιλίαι εἶναι ἀφελεῖς; πό-
τε δὲ ἡμεῖς ἡμπορούμεν νὰ προδίσσωμεν, καὶ ὅτι αἱ
Ἀρτεμίδαις, τὰ Νεῦρά τις νὰ πειρῶνται ἀπὸ μίαν
ἀριετιᾶ περὶ τὰς Ἀλκυονικῶν νουθεσίαν, καὶ ὅτι διὰ τὸ τὰ
Πνύματα πρίπει νὰ εἶναι ἀκόμι γλυκύπερα. Καὶ
τοιαῦτα ὑποκείμενα δὲν ἀντιζῶναι πόσον ἀπὸ τὰ κόσ-
μου. Ἐκ τῶν ἐναντίων ὁ Κίμων, ἰδιότητον, ὅλος ἄριστος
καὶ ἑυχεῖς εἰς τὸ κίνημα, ἄριστος καὶ βάρβαρος εἰς τὰς
ἐποχεύσεις. Σχεδὸν ποτὲ δὲν γελᾷ, ποτὲ δὲν ἀ-
σπάζει.

94 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

εἰζεται, μήτε αὐοίγει τὸ σῶμα, πάρειξ ὅταν μέλλῃ
 νὰ ἐλέγξῃ, νὰ ὑβρίσῃ, ἢ νὰ καταχυνῇ κτλ. εἰς αὐ-
 τὴν ἡτοιχία τοῦ ὅπου νὰ φανῇ πρὸς ἐντόδιά τε, ἢ θεῶν τε φα-
 νῇ μίσαις εἰς αὐτὴν ἄλλας ὀξείας, πικρὰς, καὶ κυφώταται,
 ὅθεν πηγάζει τὰ Πνύματα: ὁμοίως ἡθελε φα-
 νῇ κάποια λεπτότατα Πνύματα, καὶ τὸ χῆμα ὀξεία, ὁ-
 μοίαι μὲν τὰ μόρια τῶν ὀργανικῶν Πυρρῶν, τὰ ὅποια πι-
 ειβρέχων τὰ Νεῦρα αὐτῶν τῶν ὀξυθύμων, ὁ ὁποῖος ὥστε νὰ
 θυμώσῃ, φθαίει εἰς λόγους, εἰς αὐτὸν χῆμα, μίαν ὁμμα-
 τία. Καὶ τοιοῦτο ὅπως ἡμπορεῖται νὰ φυσιολογήσῃ καὶ
 καὶ διὰ τὰς ἄλλας ὑποκείμενα, ἀποδίδοντες μίαν ἀπὸ
 τὰς κυριωτέρας αἰτίας τῆς πολυποικίλης Κράσεως, καὶ
 ἀκολουθῶν τῶν διαφορῶν Κλίσεων τῶν Ἀνθρώπων, εἰς
 τὴν ποιότητα τῶν Αἱμάτων, καὶ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ὁ-
 μογενῶν Πνυμάτων. Καὶ πρέπει νὰ δίδεται πίστις
 ὅχι μόνον εἰς τὸν πολυῖστον χηματισμὸν τῶν τοιούτων
 Πνυμάτων, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ὀξύτητα αὐτῶν.
 Ὅταν ἡμεῖς βλέπομεν τὸν πολυγενῆ τὸν ἄσυστα-
 τον εἰς τὰς ἀποφάσεις, τὸν ῥάθυμον καὶ μαλακὸν εἰς
 τὰ ἔργα: ὅπως, ὅταν ἀκούει μίαν ἐραστικὴν ὁμιλίαν,
 ἐν τῇ αἵμα χαίεται: ὅπως προοιμιάζει καλῶς μίαν ὑ-
 πόθεσιν, καὶ ἔπειτα τὴν παραιτεῖται: ὅπως ἀγαπᾷ νὰ ἐκ-
 δικῇται, καὶ ἔχει δίκαιον, ἀλλὰ δὲν ἀποπλημνύει: ὅπως
 θέλει νὰ ἀποφύγῃ, ἢ νὰ μὴ φοβῇται τὰς ὀφθαλμίας πι-
 ερισάσεις, καὶ ὁμοίως δὲν δυνάται; ἡμεῖς τί τάχα λέγο-
 μεν τότε; Πῶς δηλ. ὁ τοιοῦτος δὲν ἔχει Πνεῦμα, καὶ
 σημαίτομεν μὲν τὸ, ὅτι αὐτὸς πάσχει εἰς δραστικῶν
 Πνυμάτων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔχει χρεῖαν ἡ ψυχὴ, ὅταν
 ἐπιτελεῖ μὲν θερμότητα. Ἀλλ' ἰδὲ καὶ τὸν δεῖνα Σφρα-
 γγόν, πῶς μήτε καῦσιν, μήτε ψυχρὸς σοχάζεται: πᾶς
 ἀκατάπαυστα περιρρέει τὰ πάγματά τε: πῶς καταφρεῖ
 τὴν

πὺς κινδύνους, καὶ ἀποφύγει καὶ ἀνάπαυσιν. Αὐτὸς, λέγομεν ἡμεῖς, πλατὺ Πνεῦμα Γοναιοφροσύνης, ἡ γὰρ εἶναι πλῆσιος ἀπὸ ἀκμαῖα, ἀπὸ δραστήρια Πνέματα. Δίδασται καὶ μερικοὶ Ἀνθρώποι, οἱ ὁποῖοι, ὥστε γὰρ θυμωθῆναι, χρειάζονται μίαν ὁλόκληρον Ἰλιάδα ὕβρεων, ἢ ζημιῶν? ἀλλ' ὅπως ἔπειτα, ἀφ' ἧς θυμωθῆναι, κατασαίνονται πλέον γοναιότεροι, καὶ πολλαίς πλέον ἀρετώτεροι, καὶ ὅπως περισσότερον ἔχουσιν τὸν θυμὸν ἀπὸ τῶς ἄλλης? τὸ ὁποῖον ἴσως καὶ δεῖ προέρχεται ἀπὸ πτωχίας Πνέματων, ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ τοῦ γὰρ μὴ εἶναι καλῶς λελεπτυσμένα, ἢ διὰ τὴν δεδεμένην ἀπὸ ἄλλου χυμὸν, τὸν ὁποῖον οἱ παλαιοὶ ὠνόμαζον Φλέγμα, ἢ διὰ τὴν ἢ Κρασίσιςτων εἶναι χολικὴν, εἶναι μελαγχολικὴν. Ὅσοι ὅμως ἀπὸ ὀλίγοντι ἀνάπτονται? οἱ ποῖτοι ὅλον τὸ ἐναστήριον, ἡ γὰρ πλατὺν ζωτικώτερον καὶ ἐλαιοειδέτερον Πνέματα, καθὸ δὲ δηλ: ἔχουσιν ἀπὸ ἡβῆς καὶ θεῶν? Πνέματα ὅμως, ὅπως εὐκόλα ἐπιστρέφον εἰς τὴν προτέρων γαλυνίῳσαν κατάστασιν.

Καὶ διὰ τὴν γὰρ σαφές εἶναι, ὅτι ἀπὸ τῶς φυσικῆς ἡμετέρας τῶ σώματος πηγάζει οἱ κεφαλαιώδεις ἀπόψεις Ἡθολογίας, πρέπει γὰρ περιεργασθῆναι καὶ τὰ φυσικὰ ἰδιώματα τῶν ἀλόγων Ζώων. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν μερικὰ σκυλῖα, ὅπως εἶναι φύσει δειλὰ, ὀκνηρὰ, ἢ δισκίνητα, καὶ πάλιν μερικὰ τὸ ἐναστήριον, Πνέματωδὴ, ὀξύκίνητα, ἢ θερμότατα: ποῖα ἰλαρὰ καὶ ἡμερα, καὶ ποῖα ὠμὰ ἢ θηριώδη: τὰ χαρὴν, ἀσεία, καὶ γελοιοποιὰ, καὶ πάλιν ἄλλα σοβαρὰ, μελαγχολικά, εἶναι ὀρμητικά. Τώρα τὸ εἶναι ἀληθινόν, ὅτι καθὸς τὰ Ἀλογα Ζῶα, καὶ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἡμετέρων Πνέματων, ὅπως γινώσκονται ἀπὸ τὸ ἴδιον αἷματων, ἐνέργειαν ἡμετέραν ὅπως: ὡσαύτως καὶ τὰ λογικά, καὶ τὴν πολυει-

96 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

δὴ σωματικῶς κρᾶσιν, πρέπει βέβαια νὰ ἔχεν καὶ τὴν φυσικῶς κλίσιν καὶ δρασικότητα, εἰς τὸ νὰ ἐνεργῇ πλεονεξία πῶτον, πᾶρξ κατ' ἐκὼν τὸν ἔσπον. Τὸ φαίνεται σαφέστερον, καὶ ὅταν περιεργαζόμεθα τὰς ἐσωτερικὰς ποιότητες τῶν ζωτικῶν Πνυμάτων: καὶ περιπλέον τὰς ῥοπὰς τοῦ Σώματος, ὅπως ἔχει εἰς μερικὰ κινήματα? τὰς ὁποῖα ἡ Φύσις μᾶς τὰ παρασαίνει ἐνίοτε καὶ αἰδητῶς, καὶ τὰ ὁποῖα, διὰ τὴν ψυχὴν δι' αὐτὴν δυνάμειν ἀποσρέφεται. ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποβαίνειν Ἡθικὰ πράξεις. Ἡ Φύσις ἐνίοτε συνηθίζει νὰ ζωγραφίζῃ εἰς τὰ πρόσωπα ὅχι ὀλίγων Ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα εἰς τὰ ὀμματάων τὴν ἐσωτερικὴν διάθεσιν τῶν ἐδικῶντων Πνυμάτων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεονεξία εἰς τὰ ὀμματα τῶν ἐρασῶν ἡμπορεῖ τιναὶς νὰ ἀναγινώσκῃ τὰ κρυφὰ χράματα τῆς καρδίαςτων. Ὁμοίως ἡ γλυκεία διάθεσις, ὅπως φαίνεται εἰς τὸ πρόσωπον τινός, καὶ ἐκείνη ἡ γαλλιώσα καὶ αὐδρῶδης, ὅπως ἐπανθεῖ εἰς ἄλλας, καὶ ὅπως πλεονεξία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ σεμνοπρεπῆ, εἰς τὰ χαροποιὰ ὀμματαίων? εἶναι εἰς τὰ πνευμάτων τῆς ἐσωτερικῆςτων ἀφιδέσεως? ἡ ὁποῖα παρασαίνει, δυνάμειν λέγω, τὰ ἐσιώδη μυθήρια τῆς Ψυχῆς, ἀλλὰ τὴν κρᾶσιν, τὴν κατὰσιν τῶν Χυμῶν, ἢ τῶν Πνυμάτων, ὅπως περιβρέχον τὰ σώματαίων: ἦγον μίαν κατὰσιν ὅλην γλυκείαν, καθὸ δηλαδὴ γυννημῶν ἀπὸ Ἀλάτι γλυκῆ, καὶ διὰ τὸ κλίνας μόνον εἰς ἡμέρα, εἰς χαροποιὰ ἦθη. Καὶ κατὰ τὸν ἔσπον ἐσυκίδιζαν οἱ ἑλλῶες νὰ λέγουν, εἶδος Ἐλδιδέριον, ἦγον πρόσωπον σεβάσμιον καὶ αἰδέσιμον, ἢ καθὸς λέγουν οἱ Ἰταλοὶ, *Cieta da Galantuomo*. Καὶ μήτε ἡμπορεῖ νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι τάχα εἰς τὴν ὁψιν μερικῶν δυνάμειν χεδιάζονται αἱ τοιαῦται σκιαχράται τῆς ἐνδιδέου Ἀρχιπεκτικῆς τοῦ σώματος, καλῶς προσηρμοσμένης καὶ

πλετισμένης ἀπὸ Πνύματα μᾶς ἀνάλογῃ ποσότητος. Ἐὰν ἔπειτα δίδονται μερικαὶ ὀφεί, ὅπῃ ἐνίοτε φαίνονται πεταραγμέναι, ἄχραι, φοβεραί: Ἰδὲ ἡ αἰτία, ὅπου ἡμεῖς ἠμποροῦμεν, αὐτὴ ὅχι νὰ πληροφορούμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποπτεύωμεν; μήπως καὶ ἐκεῖνα τὰ πρὸς σωπα πλινναζῶν ἀπὸ κακοφύῃ, ἀπὸ φαρμακερὰ Πνύατα, ὅπῃ παρακινῶν τὴν Ψυχὴν, νὰ καταφρωνῇ καὶ νὰ χλεύαζῃ τὸν πλησίον, καὶ προσέτι νὰ πράττῃ ἔργα ἀπ᾽ ἄνθρωπα. Ὅταν πάλιν φαίνεται τινὰς, ὅπῃ φέρεται μικρὸν καὶ ἐνὸν τὸ Μέντωπον, θωλὰ καὶ βαθεῖα τὰ ὄμματα, ὅπῃ περιπατῶντας χάσκει, καὶ τὰ ἐξῆς; τότε ἡμεῖς συνεισάγομεν, ὅτι τάχα ἡ Ψυχὴ νὰ μὲν ἔλαχεν ἄξιον καταγώνιον, καὶ ὅτι νὰ πάσῃ ἐνδεῖα ἀκμύων Πνύματων, τὰ ὅποια χρειάζεται, ὥστε νὰ ἐνεργῇ δυνάμει καὶ ἀρίστως. Ἐγὼ μὲν ἀμφιβάλλω, πῶς ἡ τέχνη τῆς Φυσιολογίας εἶναι ἐπισφαλής; μὴ ὅλον τὸ αὐτὸ ὅχι ὀλιγάκις μᾶς χρησιμεύει, διὰ νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν ἐσωτερικὴν κλίσιν, διεισδύει, ἢ ἐλαττώματα τῆς Ἀνθρώπων.

Πεμπλὲον καὶ τὸ πρῆπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐδικήμας Κράσις, αὐτὰ τὰ ἐδικήμας Πνύματα, μὴ ὅλον ὅπῃ λεπτότητα τὸν ὄγκον, καὶ ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἄλλα μᾶς διεγείρουσιν τὰ Πάθη; τὰ ὅποια, καθὼς θέλομεν ἰδεῖν, συγκροτῶν ἐν ἑα μέρους τῆς ὠδρωπίνων Ἡθῶν, καὶ τὰ ὅποια ἀποβαίνουν Ἀριταί μὲν, ὅπῃ τὰ Ψυχὴ τὰ νικᾷ καὶ τὰ μετρίάζει, καὶ Ἐλαττώματα, ὅταν τὸ ἀνάπαλιν αὐτὴ νικάται ἀπὸ αὐτά. Τὸ νὰ εἶναι ἐν ἑα πόσον φοροδεῖς, εἶπεν ὀλιγόφυχος, ὁ ἄλλος πόσον πολυμυρὸς καὶ αὐθάδης, ἢ πόσον φερμενὸς εἰς τὸν κτύπῳ ἔργα τῆς ἀσελγείας: τὸ νὰ εἶναι πάλιν ἐκεῖνος πόσον φιλότιμος, πόσον θυμω-

98 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

δης, ἡ φιλόμυτος, καὶ πῶς τόσο αὐθραπὸς καὶ ὑπο-
πος? πῶς ἡμπορεῖ νὰ εἶναι καὶ οὗτα ἀποπελισμα πῆς Ψυ-
χῆς, ὅπως ἀδρακόπως μελιτᾷ, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
ἡμεῖς ἡμπορεῖμεν νὰ τὸ ἀποδώσωμεν καὶ εἰς τὴν πολυποί-
κιλον μηχανὴν, ὅπως ἡ Ψυχὴ ἀρξίβει. Καὶ λοιπὸν
ἐπιφέρω, ὅτι τὰ κεφαλαιωδέστερα Αἰτία τῶν ποιῶτων, ἡ
ποιῶτων Ἀνθρωπίνων ἐργασιῶν, πρέπει νὰ τὰ ζητῶμεν
ὄχι μόνον εἰς τὴν Ψυχῇ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Τ' ἄλλω,
ὅπως μᾶς συνεδέττει, καὶ ὅπως μὲ τὴς πολυστρέφους τῶν
πῆς ἡμπερὶ νὰ μετακινήσῃ τὸ Πνεῦμα, καὶ πολλάκις ἀ-
πὸ Ἐνεργητικὸν νὰ τὸ καταστήσῃ Παθητικόν. Πρέπει
περιπλέον νὰ γινώσκωμεν καὶ πῶς, ἥγουν νὰ γνωρίζωμεν
ὅλας τὰς κεφαλαιωδέστερας Αἰτίας τῶν ἀνθρωπίνων Ἡ-
θῶν, τόσο τὰς Φυσικὰς, ὅσον καὶ τὰς Τυχρὰς? ἀλ-
λιόπως, συμβαίνοντες νὰ σφάλλωμεν, ἡμεῖς, ὅσα
δηλαδὴ ἀδελφὸς ἢ ἀρχὴ πῶ κακῶ, μηδὲ θέλωμεν ἐξέλ-
ρει, πῶς νὰ διορθώμεθα. Ἀς προσέχωμεν λοιπὸν,
διὰ τὶ πολλὰ πράξεις τῶν Ἀνθρώπων γίνονται (ἅς μὴ
συγχωρῶται νὰ ὁμιλήσω ποιοτήτως) μηχανικώτερον:
ἡγουν διὰ τὶ ἡ μηχανὴ τοῦ Σώματος μὲ τὰ Ζωτικὰς
Πνέματα ἔλκει τὴν Ψυχὴν νὰ πράττῃ ἐκεῖνα, ὅπως
δεῶν πρέπει, καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ἀπὸ ἐκεῖνα, ὅπου
πρέπει. Ὅθεν διὰ τὰ μὴν ἔλκεται ἐλευθέρως εἰς ἀπο-
πα καὶ πασάφορα κινήματα? ἀνάγκη εἶναι, ὅτι νὰ γνω-
ρίζωμεν, ποῖα μέρη, καὶ ποῖα ὅργανα πῶ ὑλικῶς μέρη
ἰσχύον νὰ τὴν ἐκλύσουν εἰς ἀταξίαν, εἰς ἰσχυρμύς.

Καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ εὐχαρίζονται μάλιστα οἱ Τ'-
ποχορδιστικοί, ἡ Ἡθικὴ κατὰστασις τῶν ὁποίων ἡμπο-
ρεῖ νὰ συγκεντρωθῇ μὲ τὸ πλεον αὐτῶτερον, μὲ τὸ πλεον ὑ-
ψηλότερον μέρος πῆς Ἀτμοσφαιρας, ἡ πῶ Ἀίρος? ἐπειδὴ
ὅπως ἐκεῖ βλέπομεν νὰ συμβαίνειν πῶσα ἀλλόκατα Με-

πώρα, ὁμοίως καὶ ἐδὼ ἀπαραλλάκτως, ἦγυν πώρα ἀδία
καὶ γαλήνη, καὶ πώρα συμφιλίαι, βρονταί, ἀνέμοσρέφυλ-
λοι, χειμῶνες, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐχυν αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες
μεγαλὴς καιρὸς τῆς ἡμέρας, ὅπῃ ἀπολαμβάνουσι μίαν
χαρμεσάτην κατέσασιν; καὶ ἐπ' ἀληθείας ἰξόρην, πῶς καὶ
σωτηροφάνειαν τὴν σοχασμὸν, τὴν διηγήσεις, τὴν ὁμι-
λίας μὲ ἐξαισίας σωμυλίας: ἰξόρην, πῶς καὶ ἀσεί-
ζονται, πῶς καὶ γελῶν, καὶ εἰσὶτε φθαίνῃ ὡς καὶ τὰ κατ-
χάζων. Κατὰ ἀλήθειαν ἡθελίς τὴν ψιφίσης τότε κα-
θὼ τὴν μεγαλητέρας, τὴν χαρμεσίρας Συμποτικὴς τοῦ
κόσμου. Μὰ τί; μόλις ὑπεβαίνον αὐτοὶ οἱ Ζήφυροι,
καὶ ἰδὲ ἀλλάσσεται ἡ σκηνὴ τῷ θεάτρῳ: ἰδὲ ἀρχίζον καὶ
σχυθροπάζον, καὶ παραπονῶνται μὲ τὸν ἐαυτὸντων.
Δὲν θέλουσι πλέον ἔπε αὐτοὶ, ἔπε ἄλλοι καὶ ὁμιλῶν.
Ἡ συναναστροφὴ τὴν νομίζεται ἄχαρις, ἡ μάλιστα μι-
σητή. Ἀποφύγων τὴν πολυανθρωπίαν: ἐπιθυμῶν τὴν
μοναξίαν, καὶ ἐκὼ ἡμέτερον, ἔφθγαν καὶ τὸν ἴδιον ἐαυ-
τόν. Τότε τὴν ἐγείρονται ἀναθυμιάσεις φόβος, ὑπο-
ψίας, ζηλείας, δυσκολίας τῶν ὑποθέσεώντων. Τότε τὴν
παράττει ὡς καὶ ὁ ἴσκιος, ἡ ἐνθύμησις, τῶν ἐναντίων
πειρασίων, ὅπῃ τότε, ὡς πρὸς αὐτὴς, ἀποβαίνον τόσα
Ἀραράτ, τόσοι Καύκασοι, καὶ χερδὸν ἐγγὺς ἐγγὺς καὶ
τοὺς πλακώσουσι. Ὅστις προπύρα ἀπολάμβανε τὸ
θάρροςτων, τὴν φιλίαςτων, καὶ προσέτι ἔμμενον ὀχλα-
εισημεσίος, ὅς προσέχη καλῶς; διὰ τί περιεβέχωντας
εἷα Ζώδιον πόσον ἐναστίον, κινδυνεύει καὶ ἀκέρση ἀπο-
κρίσεις σκληρὰς, καὶ καὶ ἀπαντήσῃ ὑβρεὶς ὕχι ποταπὰς.
Ἀλοίμονον ἔπειτα εἰς τὴν Δύλιν, ὅπῃ τὴν ὑπηρετῶν!
Πρέπει οἱ ἄθλιοι καὶ καταπίνουσι διλυτικῶς παραπονή-
ματα, ἐλέγχους, ἀτιμίας, καὶ ἴσως καὶ τίποτ' ἄλλο
χειρότερον. Αὐτοὶ μὲν πληρώνον τότε, ὡς πρέπει,

τὸ χεῖρος: καὶ παραμικρὰ ἀργητὰ λογίζεται θαυ-
νάσιμον ἀμάρτημα: καὶ καλὴ ἀπόκρισις νομίζεται
μεγάλῃ θρασύτης: καὶ τέλος μηδὲ χεῖράζεται πολὺ, ὥστε
να δινώκωνται οἱ παλαίπωροι. Δὲν φθαίνει. Αὐτοὶ
οἱ παράξιοι Μελαγχολικοὶ μέμφοται ἀκόμη καὶ καὶ
ἄλλον, ὅπῃ τότε τὴν πλησιάζει, ἀποδίδοντες τὴν αἰ-
τίαν τῷ θυμῷ καὶ τῷ θυροῦς εἰς αὐτόν. Καὶ δὲν ἰξά-
ρουν οἱ εὐτυχεῖς, ὅτι ἡ ἀληθινὴ βρύσις τῷ ποιούοντι
παραφορῶν ἀναβρύει μίσα ἀπὸ τὸν Στόμαχόντων, ὅπῃ
εἶναι ἡ ἀποθήκη καὶ κακῆς, καὶ ἁφθαρμένης ζέ-
μεως: εἶπὼν ἀπὸ τῆς Χυμῆς τῷ Σώματι, ὅπῃ δὲν σώ-
ζον τὴν κρίπτεισαν ἰσοσαθμίαν, καὶ ὅπῃ ἔπειτα ἡ σύγ-
χισις τῆς Τ᾽λης συγχίζει καὶ τὴν καλὴν ἀρμονίαν τῆς
Ψυχῆς. Ἀμποτε νὰ μὴν ἦτον; μὰ ἡμεῖς συγχάνεις
ἀλλὰ πομεν ὀρεξίν, ἄψιν, ἡδὺς, καὶ ἴσως ὅχι διὰ ἄλ-
λο, παρὲξ διὰ τὴν ἀλλάσσεται ὁ καιρὸς, ὁ αἷρ, ὁ αἵ-
μος. Ἐῖνας Βορίας, εἷας εὐδίου καιρὸς μᾶς προξέ-
νει μίαν κατὰσασιν: μία σκοτεινὴ ἡμέρα, εἷας Νό-
τος μᾶς χεῖνα μίαν ἄλλω; ἔπειδὴ μὲν τὴν μεταβολὴν
τῆς Σπιχέως, ὅπῃ αἰσπνόμεν, συμμεταβάλλονται ἀ-
νιπαιδῆπως καὶ οἱ Χυμοὶ, τὰ Πνέματα: καὶ πῶς ἀπὸ
τὴν ἐπιρροὴν τῷ αὐτῶν καὶ ὁ ἴδιος Ἐγκέφαλος, ἡ γὰρ
ἡ ἀποθήκη τῷ ἀνδραπίνων Ἡδῶν. Καὶ τὴν τὸ πά-
θος συμβαίνει ἐξόχως εἰς τὸν Ἀκατάστατον, ὁ ὁποῖος
ὥσαν Πρωτῆς, παμμεν τῷ μεταμορφώσιων, πῶρα φαί-
νεται εὐθυμος, καὶ πῶρα κατωφής: πότε συγκαταβατ-
κος καὶ αποφασιστικός, καὶ πότε ἰχυραγνῶμων καὶ ἀμφί-
βολος: ἄλλοτε φερέμενος πρὸς τὴν μελιτίην, πρὸς τὴν
φιλοπονίαν, πρὸς τὴν συνομιλίαν, καὶ ἄλλοτε ἀσπιδος
ἐχθρὸς καὶ ἁφθαρμένος, καὶ ἀγῶνος, καὶ μόνον φίλος
τῆς μοναξίας. Ἀς διαρῆται τότε τὸ σῶμάμας, καὶ
δείλει

Θέλει ἄρτι, ὅτι τὸ πρῶτον ; τὸ καθ' αὐτὸ Αἴτιον ἔπεδραματουργεῖ πᾶς πόσας μεταμορφώσεις ἰδὼ κρύπτεται ; ἢ γοῦν ἡ ἀσύμμιξος διάθεσις τῷ ἰδικῶμας Τρεῶν καὶ Πνεύματων : καὶ ἔτι διὰ τὰ θεραπεύσωμεν τὸ ἀμετάβλητον τῆς Ψυχῆς ; κάμνει χρεία ; ὅτι πρότερον νὰ θεραπεύσωμεν τὴν ἀπὸ τῶν οἰκονομίαν τῆς σῶματος, ἀπὸ τῶν ὁποίων κρέμεται πολλάκις ἡ γὰλῃ-ν τῆς Ψυχῆς . Καὶ διὰ τὸ μὴδε πρέπει ποτὲ νὰ σωπείζομεθα τὰς Γέροντας, τὰς Ἀδωλέσκους, καὶ μάλιστα τὰς Ἀρρώστους, ὅπερ ἀποβαίνειν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παράξουσι, ἀνδραγάστηται, παραπεποντικοὶ, ὀργίλοι, καὶ πάντοτε σκυθρωποί . Αὐτοὶ βαρύνονται καὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν : τὰς φαίνεται, ὅτι ὁ οἶκος φοβιέσκει νὰ τὰς πλακίωσιν ; καὶ τὸτο ὅχι διὰ ἄλλο ; παρὶξ διὰ τὴν μίλη δὲ ὑπακύν τὰ νόματα τῆς Ψυχῆς, καὶ διὰ τὴν τὰς ἱλαίων τὰ Ζωτικὰ Πνεύματα, ὅπερ εἶναι πόσον ἀναγκαῖα εἰς τὸν βίον, καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα πλησιάζουν οἱ Νέοι, οἱ Τυγίεις . Πρέπει, λέγω, νὰ τὰς συμπαθεῖμεν, καὶ νὰ μὴ τὰς ψίγωμεν ; ὅταν, καθὼς λέγει καὶ ἡ Περι-μία, πιαύονται περὶ Οὐρα σκιᾶς, μὲ τὴν γυναικᾶ, μὲ τὰ τέκνα, μὲ τὰς δούλως . Μάλιστα πρέπει νὰ παλαιώζομεν τὴν ἱλαίαν κατὰ τὴν ἰδίαν σωματικῶν, ὅπερ βιάζει τὴν Ψυχὴν νὰ δυσανησῇται εἰς ἁδὴ πρᾶγμα . Ἐν Σωτηρίᾳ δὲ αὐτὴν καὶ ἄλλας παρομοίας αἰτίας ἐξοφᾷ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι τὸ Σῶμα βαρύνει τὴν Ψυχὴν . Καὶ ἡμεῖς ὅλο, ἰχωμεν, ἢ ἡμπορεῖμεν νὰ ἰχωμεν τὴν δοκιμὴν εἰς ἡ-μᾶς τὰς ἰδίους, ἢ γοῦν νὰ φιλαφίσωμεν μὲ τὴν πα-λάμην, ὅτι ἀπὸ τῶν σύγχισιν τῶ Σώματος πηγάζουν αἱ παράπληξαι τῆς Ψυχῆς . Καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ λέγω δὲ τὴν κατὰ τὴν ἰδίαν, ἡμποροῦν νὰ τὸ εἰπῶ ἀνα-

λόγως καὶ ὅτι τὴν δίδυμίαν, τῆς ὁποίας τὰ ἀποπ-
 λίσματα ἡμεῖς τὰ δοκιμάζομεν συχνάκις τόσον εἰς τὸ
 φαγνόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ πικρὸν, περισσότερον ὅμως εἰς
 τὸ πικρὸν ἢ γὰρ ὅταν συμβαίνει πινόμενῳ, καὶ ὅταν πί-
 νεται ζωρότερον, τότε συγκινησέναι τὰ Πινόμενα ἢ
 Ἀλκῶν καὶ ἢ Θείων, καὶ μάλιστα εἰς τὸν οἶνον, ὑ-
 περυφώνονται ἀπὸ τὸν Στόμαχον, καὶ ἡ δὲ μίση ἢ
 ὀχίη τῆς Γλώσσης μὲν εἶναι ἀκαριαῖον δρόμον φθά-
 νουσι εἰς τὸν Ἐγκέφαλον, ἡ ἴσως καὶ διὰ μίση ἢ
 πόρον τὸ Χυλὸν καὶ τὸ Αἷμα φθάσιν εἰς τὴν Κε-
 φαλήν, καὶ ὁμοῦ μὲν αὐτὰ καταφθάσει καὶ ἡ δίδυμία.
 Μὴ νομίσῃ ὁμως τινὰς, πῶς τάχα τὰ ἐξατμιζόμε-
 να Πινόμενα τὸ οἶνον, ἀκόμι ἀνέξέργασα, γὰρ εἶναι
 καὶ ἐξ ἴσου ἀκμαῖα, ἢ ὁμοειδῆ μὲν τὰ Ζωτικὰ Πινόμε-
 να; ἀλλὰ μόνον πῶς αὐτὰ συγκινῶσιν ὁμαλῶς τὰ
 ἄλλα, καὶ πῶς, χοικῶσα ἡ Ψυχὴ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς
 γάστρης, ἐγείρεται εἰς τὸν Ἐγκέφαλον κάποια συγκίνη-
 σις, ἡ ὁποία γεννᾷ ἀεὶ λόγια εἰς τὸ σῶμα, ἀκ-
 μαῖα Πινόμενα εἰς τὰ ὄμματα: καὶ εἴοιτε μὲν πόσω
 ἔρμῳ, ὥστε ἡ Ψυχὴ, ἔλη πανηγυρεῖν, χαίρει τῆς
 χαλκῆς, καὶ περιπίπτει εἰς κατηγορητὰς ὑπερβολὰς.
 Ἐγὼ ἰξάρω διὰ εἶναι Ἡγεμόνα τὸ ἀπερασμένον
 Αἰῶνος, ὁ ὁποῖος, μὲν τὸ γὰρ ἔπαχεν ἔμφραξιν εἰς τὸ
 σῶμα, ἔπαχεν ἔδον ἥτιον καὶ εἰς τὸ γὰρ διεργετῆ
 τῆς Τηχόνης. Ἐστὶν δὲ διὰ τὸ οἱ γρηγόροι Αὐ-
 λικοὶ τε προσικτικοί, καὶ ἔταν ἔβλεπον, ὅτι τὸ σῶ-
 μα, μόλις δυσωπημένον, ὑπῆκε τὸν γέροντα Αὐ-
 τοκτόν; ἐν τῷ αἵματι παρρησίαζαν τὰς ἀναφοὰς,
 τὰς διήσεις, βίβαιοι γὰρ μὲν ἀποτύχαν τὰ ζήτῳ-
 να. Τότε αὐτοὶ οἱ παραπονημένοι, ἡ ἀμείνεια, ἔ-
 λγαν, καὶ ἡ ἰλιδιολότης τὸ Ἡγεμόνος μας, δὲ
 πρὶν-

προέρχεται μήτε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ , μήτε ἀπὸ
τῆς καρδίας τοῦ , ἀλλ' ἀπὸ κάποιου ἄλλο μέρους τῆς
κοιλίας τοῦ .

Καὶ ἰδὼ ἤρμυζε νὰ κάμωμεν εἶς σοχασμὸν , τὸν
ἐποῖον πρέπει νὰ τὸν κρατῶμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλ-
μῶν , ὅταν ἡμεῖς ἐξετάζομεν πόσον τὰ ἰδικά μας , ὅ-
σοι καὶ τὰ ἑξῆς Ἡΐδη . Δίδονται μερικαὶ Πράξεις ,
αἱ ἐποῖαι φαίνονται , ὅτι πάχα φέρουν τὸ χῶμα καὶ
τῆς ὄψιν τῆς Ἀριπῆς , ἐκεῖ ὅπου τῇ ἀληθείᾳ μηδὲ
ἔχουν κοινωνίαν μὲ τὴν Ἀρετῇ . Αἱ ποιεῦνται , λέ-
γω , μήτε εἶναι , μήτε ἠμπορεῖν νὰ εἶναι Ἀριταί ,
πάρειξ τόσα κινήματα καὶ ἀποτιλίγματα τῆς Κράσιως ;
ὁ ὅποιος , καλὰ καὶ σωφρέχων μὲ τὸ μέρος τοῦ Ἀρι-
τοῦ , καὶ ὅμως ὑπερέχων τὸ βάρος καὶ τὸ προνόμιον ,
ὅπως φησίζει μίαν πράξιν ἐνάρειτον ; καὶ πῶς τῶς δι-
λομεν ὁμιλήσει εἰς τὸν τόπον τοῦ . Μιγὰλλῶ ἔμφασιν
φέρει αὐάμισα εἰς τὰς Ἡΐδικὰς Ἀριπῆς ἢ Συμπά-
θεια : ἤγουν νὰ συμπάσῃ τινὰς , ὅταν ἄλλοι πάσῃ ,
νὰ τῆς συγχωρῇ , ὅταν τῆς σφάλλῃ , νὰ τῆς βοηθῇ ,
ὅταν κινδυνεύῃ ; ἀλλὰ μερικοὶ αὐτῶν τῶν συμπαθη-
τικῶν κλίσιν τῶν φέρονται ὡς ἀπὸ τὴν μητρικὴν κοι-
λίαν , ἤγουν ὅμως μὲ τῆς γλυκεῖς Χυμῆς , καὶ ὅμως μὲ
τὸν λεῖον χηματισμὸν τοῦ Ζωτικῶν Πυλμάτων ; καὶ
διὰ τῆτο , μὲ τὸ νὰ συγκινῆται μηχανικώτερον ἢ Φυ-
τασίαν εἰς τὴν ὄψιν τῆς ἑξῆς δυσυχίας , ἢ ὀδυ-
νης , τὴν ὁποίαν αὐτοὶ νομίζουν , ἔσπον τινὰ , ἰδικὴν
των ; παρόμοια δηλ. μὲ εἶναι , ὅπως γελᾷ , ὅταν βλέ-
πει , ἄλλες νὰ γελᾷ ; αἰδανόσονται κάποιαν ἔμφυτον
προσβολὴν , ὅπως τῆς διεγείρει τὸν κλαυθμὸν , ἢ
καὶ τὴν ὀρίξει τὸ κλαυθμῷ . Δεὶ παύει ὁ Ἀρσέ-
νιος νὰ ἐπαιρῇ τὸν δειλόντα , πῶς εἶναι ὑπομονητικὸς ,

ἢ πῶς εἶναι σιωπηλὸς εἰς τὰς ὕβρεις. Εὐρίσκει καὶ
 μία Μητέρα εἰς μὲν τὸν Γαμβρόντης μίαν ἀχαλίνω-
 τον ὄξυθυμίαν, εἰς δὲ τὴν Θυγατέρα μίαν ἀπο-
 θνήσκω ὑπομονῆς. Αὐταὶ καὶ αἱ δύο, ὅλαι γαλη-
 νιαῖαι, ὑποφέρου ἐρίλως καὶ πέφιν τῷ ὕβριώντι, καὶ
 πολλάκις, αὐτὴν τὴν καὶ τὰς φιλετιμίας, ἀκίμην καὶ
 τῷ μασίγων. Τὸ τοῦ ἀξίειπαινον ἰδίωμα ἡμπόρει
 βίβαια καὶ πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἀρετῆς ἀλλ' ἔδωκεν ἡτοῦ
 ἡμπόρει καὶ προέλθῃ, μὲν ὅλον ἐπεὶ χωρὶς φροντίδα καὶ
 χωρὶς κόπον, καὶ ἀπὸ μοναχὴν τὴν Κρασίην. Φθαίνει
 τινὰς καὶ ἔχει ὀλίγα καὶ τωθρὰ Πνάτα, καὶ περιπλεόν
 μεμιγμένα μὲν ὀλίγην Χολήν, καὶ τὸ ἀρκεῖ καὶ τὸν
 κατασῆσθαι αἰσάδην εἰς ὅτι τὴν ἄλλαν παρὰ τῇ, καὶ
 αἰσάπτει μὲν τὴν αἰσούχην, μὲν τὸν θυμόν. Τώρα
 ὅποιος ἐπιθυμεῖ καὶ εὖρη εἶναι πιστὸν, εἶναι ἡσυχον,
 εἶναι ὑπομονητικὸν δέλον, μὴδὲ πρέπει καὶ τὸν ζῆ-
 τῇ, παρὰ μόνον εἰς ὅποιον ἐκ φύσεως πτωχάει ἀ-
 πὸ Πνάματα, καὶ ἑμὸς πρέπει ἔπειτα καὶ ἐπιμαθῇ,
 ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ τὸν βλέπει καὶ δυσκίνητον, ὀκνη-
 ρόν, ἀνεπιπείθειον εἰς πολλάς τε χεῖρας. Ἐκ τῆς εἰσ-
 τῆς, αὐτὸς ἡμπόρει καὶ εὖρη καὶ διεξιόπται, καὶ ἐπιμό-
 πται, καὶ ἀοκνίαν εἰς εἶναι δραστήριον, εἰς εἶναι Πνά-
 μαθῆ δούλον, ἀλλὰ πάντοτε μὲν ὑποφίαν, καὶ
 καὶ μὲν εἰπὼ μὲν πληροφορίαν, μήπως μέλλει καὶ
 τὸν δοκιμάσῃ καὶ αἰσούχον, ἀκατάστατον, καὶ ἴσως ὀλι-
 γόπισον: ὅλα πρόχειρα ἀποπλείσματα τῷ πλειονάζον-
 τος Θίου καὶ Νίφου, ὅπερ βράζει μίση εἰς τὰς Φλό-
 βας, καὶ ἀναβαίνει εἰς τὴν Κεφαλὴν. Ὡσαύτως καὶ
 ἡ Μετρίότης, ὅπερ εἰς πόσους παραπρῶμην, καὶ μὲν δι-
 καιον ἐπαινεῖται, ὁμοίως καὶ αὐτὴ ἡμπόρει καὶ προέρ-
 χεται ἀπὸ μίαν βαθύαν ἀριτίαν. Ἀλλὰ τίς μᾶς βί-
 βαιώ-

βαιώνει, πῶς τάχα εἰς μεμενὲς δεῖ εἶναι ὅσα παρὶ πό-
μῳ πῆς τῶθ' αὐτῆς Κράσεως, καὶ τῇ ἀδυναμίᾳ τῶν μαχῶν.
Τὸ αὐτὸ ἐδυνάμειδ' ἀναεῖπ' αὐτῇ καὶ ἔξ' τῷ Ρ' ὡμῶν,
ἔξ' τῷ Γενναίῳ, ἔξ' τῷ Μεγαλοφυχίᾳ, ἔξ'
τῷ Ταπεινῶσι, ἔξ' τῷ Ἐγκράτειᾳ, ἐποῦ ἔξ'
πολλὰς αἰτίας, καὶ μάλιστα ἔξ' τὰ φυσικὰ ἀποπλίσ-
ματα πῆς Κράσεως, ἡμπορῶν νὰ μὴ εἶναι Ἀριταί
εἰς τὸν Ἀνδραπον; καθὸ δὴλ: προβαλλόμεναι ὅχι ἀ-
πὸ μίας ἀποφασιστικῆς Θέλησιν, ὅχι ἀπὸ τὸν ἡγε-
μόνα Νῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διάθεσιν τῇ Σώματι, ἢ
καὶ ἀπὸ τῶν πλεονασμῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἑλλείψιν τῶν
Πράξεων.

Εἰς αὐτὰς τὰς θεωρίας, αἰσῶς ἴσας προσεκτικώ-
ηροι, ὅσοι μετέρχονται τῷ ἀσκητικῷ, τῷ ἀγίῳ
ζώῳ, ἴσως καὶ δεῖ ἡθελε παραπονεῖται πόσον, ὅ-
τε δὴλ: αἰδανόνται καὶ μίαν φοράν, πῶς τάχα φυ-
χραίνεται ἡ ζῆσις πῆς ἀλαβείας. Αὐτοὶ ὅπως
συνεθισμένοι νὰ μελετῶν ἐν Νόμῳ Κυρίου: νὰ θεω-
ρῶν τὰς ἀποκαλυμμένας ἀληθείας τῇ Εὐαγγελίᾳ:
νὰ συνομιλῶν μὲ τὸν Θεότατον Διανοῦν, ὅτ' αὐ-
τοὶ ἀκόριστα ἀγαπῶν, ἐπιθυμῶν, καὶ ἔχον διδασκῶν
παρέστα εἰς τῷ κερδίσαντι ἐνίστη πῆς φαίνεται, ὅτι
τάχα ἀπομακρυνῶν ἀπὸ αὐτῆς, ὅτι τὴς ἀφῆκας οἱ
λόγοι καὶ αἱ θεωρίαι, ὅτ' ἐσυγκροτῶσαν ἔξ' αὐτὸν,
καὶ ὅτι ἔξ' αὐτοῦ τῷ ὄρατι πῆς Προσέχῃς τῶν ὡσὰν
ἀναιδῆτοι, χαρὶς νὰ θεωρῶν μὴδὲ τὸν παραμικρότε-
ρον καρπὸν. Ἀλλ' ὅτε πάλιν χροικῶνται πόσον ῥάθυ-
μοι ἔξ' τὸ τὸ Ἄγιον, ἔξ' τὸ τὸ ὑπερύψηλον ἔρ-
γον πῆς Προσέχῃς, ὥς φοβῶνται, μήπως καὶ ὁ γλυ-
κύτατος συμφῶς πῆς ἔκλεισι τὸν συμφῶνα, μήπως τὴς
ἐμίσησι πασιλῶς; καὶ ἔξ' τὸ ἐλίσβονται οἱ μακά-
ριοι,

εἰσι, νομίζοντες, μάστιγα πληροφορέμενοι, πῶς τέχῃ ἀπὸ αἰτίας τῆς ἀμαρτιῶντος, τῆς ἐλαττωμάτωντος, ὅτε μὴδὲ αὐτοὶ δεῖν ἰξάμενοι, γὰρ πῶς ἀπαρνήθη ἑκείνῳ τὸ παμπόθητον, ἑκείνῳ τὸ πανόλβιον ὑποκείμενον τῇ ἁκακῆςτων ἔρωτος. Καὶ ὅμως εὐκόλα ἤθελε παύσαν ἀπὸ τὸ γὰρ δοκιμάζειν ποιαύτας ἀδημονίας, καὶ ποιῆτας θορυβάδεις σοχασμῆς, ὅταν προπότερα ἐξισκίπαζον τὴν πηγὴν τῆς προρρηθέντων Φαινομένων, ὅτε ἐπίοτε, καθὼς προεῖπα, χροικῶνται: ἦγυν ὅταν τὴν ἐκπῶσαν ὅχι εἰς τὰς κρυφώνας τῆς Ψυχῆς, ἀλλὰ μένον εἰς τὸ Σῶμα, εἶπον εἰς τὰς Χυμῆς τῇ ἰδίᾳ. Τὸ γὰρ ἔχει τινὰς ἐνδοθέντες πολὺ Αἷμα, θέλει γὰρ εἶπῃ, ὅτι ἔχει ὅταν ἐνδιάθετον ἰχθρόν, ὅπου ἐμποδίζει τὰς ἐνέργειας καὶ τὰ κινήματα αὐτῆς τῆς θαυμασίας μηχανῆς, μὴ τὴν ὁποῖαν εἶναι ὡς μὲν ἡ Ψυχὴ, καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν ἑκείνο ὡς ἀπὸ τὸν Ἐγκέφαλον ἐγχείει τὰς ὀλεθρίους ἐπιρροάς του. Ὅταν ἐπικρατῇ ὁ Νότος, τὸ Αἷμα ἀπὸ τὴν θερμότητάν ἀραιῶνται, καὶ φευκῶνται? ὥστε ἄθωντας μὴ περιεσπέρων ὀρμὴν τὰ σπλάη, ὅτε τὸ περιέχον, μᾶς προῆσσει δυσκολίαν εἰς τὴν Ἀναπνοὴν, ζάλλω εἰς τὴν Κεφαλὴν, καὶ βάρυς εἰς ὅλον τὸ Σῶμα. Ὅθεν μὴδὲ εἶναι θαῦμα, ὅταν εἰς τὴν ποιαύτῃν ἄχαρην κατὰςασιν ἐξυπνᾷ ἡ μελαγχολία, καὶ ὅταν συγχίζεται, ἡ ἁκακίπνται ὁ δρόμος τῆς Πνέματων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δευλῶνται ἡ Ψυχὴ εἰς τὰς ἐνέργειας: καὶ τὰ ἐπεῖα ἀποβαίνουσι ἔξω τῷ ἀμβλείᾳ, ἄχρηστα εἰς τὰς Ἀφρημενίας Θιωρίας, εἶπον εἰς τὰ αὐτὰ διανοήματα τῆς αὐτῆς Ψυχῆς. Ὅποτεας πάλιν τὸν χειμῶνα κυριεύει κρύστα σκληρὸν ψυχρός, ἡ περιβίχει τὸν αἶρα, ὅτε μᾶς περιέχει, καμμία φλογώδης Καῦσις: τότε ἡ

Ψυ-

Ψυχὴ αἰθανομένη, εἰς ποίαν θλιβεράν κατάστασιν δέσσεται ὁ δῦλος, ἢ ὁ συνῆφορός τις; μὴδὲ ἡμπορεῖ, πάρειξ ἡ δυσκολάζεται μὲγάλως, ὥστε ἡ συμμαζωχθῇ, ἢ ἔξ' ἡ εἰπῶ, ὥστε ἡ ἐγκυβιθῇ εἰς μίαν σειράν θωείαν, ὅπῃ ἀπαιτεῖ ἀτενὴ προσοχλήν, ἢ καὶ ἀφ' ἧς συμμαζωχθῇ, ἡ σειράθῃ ἐπαύω εἰς τὰς ἀφαιρίσεις. Καὶ τὸ οὐχὶ διὰ ἄλλο, καθὼς εὐκόλα ἡμπορεῖ ἡ ἐννοήσῃ κατ' εὐας, πάρειξ ἔξ' ἡ τί τὴ αἰσθητικὴ τῷ Σώματι, ἐνοχλήματα ἀπὸ τῶν ὠθῶν τῷ ὀδυνηρῷ Αἵματι, ἀναγκάζει τὴν Ψυχὴν, ὥστε ἡ προσέχῃ μόλις εἰς τὴν λυπηρὰν προσβολήν, καὶ ὅτι ἡ ἀφήσῃ τὴν φροντίδα τῶν ἄλλων ὑποκειμένων, ὅπῃ τότε ὀλιγώτερον τὴν συγκινῶσι. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, καὶ ὅταν τὸ Σῶμα πάχῃ καμμίαν ἐσωτερικὴν κίνησιν, ὅπου συγχίζει τὴν καλὴν οἰκονομίαν. Ὅταν εὐας Ὀδοντόπονος, μία Κεφαλαλγία, μάλιστα ὅταν μία βαρεῖα ἀσθένεια βασανίζει τὸ Σῶμα, ἢ Ψυχὴ τότε μὲν ἡμπορεῖσα, πάρειξ ἡ χροικῇ τὴν θλιβεράν κατάστασιν τῇ συνῆφορῳ, καὶ μὲν ἡμπορεῖσα ἡ μελετᾷ, πάρειξ μὲν τὴν γαλήνην, μὲν τὴν ἀπαρξίαν τῇ Ἐγκιβάλῃ; ἀναγκάζεται καὶ μὴ θέλῃσα ἡ ἀπέχῃ ἀπὸ τῶν μελέτων. Ὅθεν ἂν παύσῃ, λέγω, ἐκεῖνοι οἱ ἀλογημένοι ἀπὸ τὸ ἡ θλίβονται, ὅποταν δοκιμάζον ἐνίοτε ἐν ἑαυτοῖς μερικὰς πεισματικὰς παραφοράς, ἀμβλύτητας, φυλοῦπνίας, ἀνοριξίας, μελαγχολίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Διὰ τὴ αὐτὴ δὲ εἶναι ἁμαρτήματα, μὴτε ἐλαττώματα τῆς Ψυχῆς, ἀλλὰ φυσικὰ ἀποτελέσματα, ἢ ἔξ' ἡ εἰπῶ, ἀθλιότητις τῷ Ἀνθρωπίνῳ Σώματι, ὥπως εἶναι καὶ αἱ ἄλλαι πλέον βιαιέτιραι ἀσθένειαι, ὅπῃ καθ' ἐκάστην δοκιμάζομεν. Ὅταν μᾶς ἐπιμβαίνον τοῖσι ἀνδρῶν

χειμῶνες, μηδὲ ἄλλο χρεαζόμεθα, ἢ νὰ τὰς νικήσωμεν, πᾶριξ Ἵπομονῶν καὶ Ταπεινώσιν: τίω πρώτῳ, ἢ νὰ γνωρίζωμεν πρῶτον τὸ εἶναι μᾶς, ὅτι εἶναι εὖ μῆδεν, καὶ τίω δευτέρῳ, ἢ νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ θέλημα μᾶς εἰς τὸ θέλημα ἐκείνου; ὅπου μᾶς ἐδημιόργησε; καὶ ὅπου κυβερνᾷ ὅλον τὸ Π. Ὁ αὐτὸς ἠμπορεῖ νὰ ῥηθῇ καὶ ἢ καποία ἄλλα, ἔχοντες ἀνέσσια κινήματα τῶν ὀργάνων καὶ τῶν ὕψων τοῦ Σώματος: ὅταν δηλ. συμβαίνειν, χωρὶς νὰ ἐπιθυμῶνται, ἢ νὰ ζητουῦνται ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ μάλιστα ὅταν παντελῶς βδελύττονται; ὡς καὶ αὐτὰ, λέγω, δεῖ εἶναι ἀμαρτήματα; ἀλλὰ μόνον κακομοιεῖται τὸ Ἀνθρώπινον Σώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, Ε΄.

Περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ Ἀνθρωπίνου Ἐγχεφάλου, πῶς ἐγχεῖται εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ Ἡθικοῦ.

Τώρα δεῖ ἔλθωμεν εἰς τὸν Ἀνθρώπινον Ἐγχεφάλον; ἐπειδὴ εἴπαμεν, πῶς καὶ αὐτὸς ὅχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν Κράσιν τοῦ Χυμῶν, μάλιστα ἀσυχρίπως πεισιώτερον ἠμπορεῖ μὲ τὴν διαπλατύνειν, καὶ μὲ τὰς ἐκδόνας, ὅπου φέρει ἐστιτυπωμένης, νὰ ἐγχεῖται εἰς τὰ Ἡθικὰ κινήματα τοῦ Ἀνθρώπου. Πρέπει ὅμως νὰ ἐξάρωμεν, ὅτι αὐτὸς ἢ θωροῖα εἶναι ἀνεγκαιστέα; ἢ τί τὸ προσεχέστερον αἰ-

αἰτιον, ὅπῃ κινεῖ τὴν Ψυχὴν, καὶ ἐνεργῇ τὸ Ἡθικόν
καλόν, ἢ κακόν, μηδὲ εἶναι, παρέξ ὃ Εὐκλείφελος.
Πῶς ἔπειτα συγκροτεῖται ἡ οἰκονομία τῶν Ἀνθρωπί-
νων Πράξεων, ἰδὲ τὸ λέγαμεν. Ἡ Θείλησις τῷ Ἀν-
θρώπῳ ἄλλο δὲ θέλει, ἄλλο δὲ ζητεῖ, παρὰ μένον
τὸ αγαθόν; καὶ αὐτίς φαίνεται καὶ ἀγαπᾶ τὸ
Φυσικόν, ἢ Ἡθικόν κακόν, ἀλλὰ τὸ θέλει κατ' ὅ-
σον πῶς φαίνεται καλόν. Διὰ καὶ ἐκλέγῃ ὁμοῦς ἡ Θεί-
λησις ἢ τὸ ἀληθινόν, ἢ τὸ φαινόμενον καλόν, εἶναι ἀ-
νάγκη, ὅτι πρῶτον ἡ Διάνοια, ἢ ὁ Νῦς καὶ πῶς τὸ πα-
ραστήσῃ κατ' ὅποιον; ὅτ' αὐτὴ καὶ δυνάμεις μᾶς ἰδὲ-
θῃ θιόθεν, ὅτ' καὶ ἀφ' ἑκείνων τὸ καλόν ἀπὸ τοῦ κα-
κόν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους; καθὼς καὶ ἡ
Θείλησις, ὅτ' καὶ ἀγκαλιόμεν τὸ εἶναι, καὶ καὶ φώ-
γωμεν τὰ ἄλλα. Ἀλλὰ ὅτ' καὶ ἡμῶν ὁ Νῦς καὶ
ἐνεργῇ, ὅσα ἀνέκοιτο εἰς τὴν φύσιν, ἢ καὶ καὶ ἐνὶ ἡμῶν
καὶ γνωρίζῃ, καὶ ἀφ' ἑκείνων, καὶ ἀποφατίζῃ, καὶ τὰ ἐ-
ξῆς εἶναι χρεῖα, ὅτι, ἐν ἑσθ' ὅτε μὲν οἱ σωδισμοί
πῶς Ψυχῆς καὶ τοῦ Σώματος, καὶ ἐνεργῇ πάντοτε μὲν τὸ
Σῶμα, δηλονότι μὲν τὰ ὄργανα τὰ Εὐκλείφελος; μὲν τὰ
Ζωτικὰ Πᾶντα, ὅπῃ εἶναι οἱ μέσοι ὅροι μεταξὺ πῶς
σωματικῆς καὶ ἀσωμάτου δυνάμεως; μὲν πᾶς ὑλικῆς, ἢ
Πᾶσις Ἰδέας, τῶν ὁποίων τὸ παρῆναι, καθὼς προεί-
παμεν, εἶναι ὃ Εὐκλείφελος. Αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν
μᾶς τὴν παρασαίνει ἡ πείρα μὲν μίαν ἀπόδειξιν, τὴν
ὅποιον ἐγὼ, βλέπωντας, εἰς πόσας ἀθλιότητας ὑπό-
κειται ὁ παλαιώτερος Ἀνθρώπος, ὅσους τὴν συλλο-
γίζομαι, μὲν καὶ ὅλος καὶ πειριχύνωμαι ἀπὸ ἐνὶ
ψυχρότερον ἰδῶντα. Διὰ ἀθλιότητος ἰδὼν μηδὲ ἐνκοῶ,
παρὲξ τὴν Μωραίαν, τὴν Φρενοληφίαν, τὴν Μανίαν,
τὴν Ἐπιληψίαν, τὴν Λειποθυμίαν, καὶ ἄλλα παρῆ-
μοια

μοια νοσήματα, ὅπερ φθαίνει τὰ πληγώσαν τὸν ἴδιον
 Ἐγκέφαλον. Τὶ θλιβερόν, τὶ δυσάριστον θέαμα,
 τὰ βλέπει τινὰς εἶναι Ἄνθρωπον μεμνηότα, παράφο-
 ρον, καὶ ἐγκαταλειμμένον ἀπὸ τοῦ φῶς τοῦ Λογικοῦ!
 Τώρα εἰς ἐμὲ φθαίνει τὰ ζήτῳ, τί ἄλλο τάχα εἶναι ἢ
 Φρενοληψία, ἢ Μανία, πᾶριξ μία ἑξαψις, ἢ μία
 ὀρμητικὴ συγκίνησις τοῦ Ζωτικῶν Πινάκων, ὅπου
 παράττει τὸ παμμεῖον τῆς ψυχῆς, ἡγοῦν τὰ φαντάσματα
 τοῦ πραγμάτου, ὅπερ ὀρίσκονται σισσημειωμένα εἰς
 τὸν Ἐγκέφαλον, καὶ ὅπερ κατασαίνουσι τὴν Ψυχὴν ἀδι-
 νατον εἰς τὸ τὰ εὐεργετῇ Ἡθικῶς, μάλιστα ὅπερ τὴν
 ἔλκεν εἰς πράξεις παντελῶς ἀπάκτους, καὶ ἀναξίας τῆς
 ἐξοχοτήτοσ της, καὶ ὅπερ πέως κατασαίνουσι τὸν παλαιώτερον
 Ἄνθρωπον χειρότερον ἀπὸ εἰς Κῆτος; Οὐπὸς ἢ μω-
 ρία μήτε ἄλλο εἶναι, πᾶριξ μία ἀπονωπέρα, καὶ ὁμως
 ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιμνηωπέρα Φρενοληψία, ἢ ὅποια
 συγχίζει πότε εἶναι, καὶ πότε περισσότιρα μέρη τοῦ Ἐγ-
 κεφάλου ὥστε, καὶ μὲ ὅλον ὅπερ νήφει ὁ εὐλεινὲς μωρὸς,
 καὶ ὁμως πάχει τὸ ἴδιον, ὅπερ καὶ ἡμεῖς πάχομεν πολ-
 λάκις κοιμώμενοι. Εἶπα εἶναι, ἢ περισσότιρα μέρη
 τοῦ Ἐγκεφάλου ἔχει τὶ φαίνονται εἶσοτε μιστὰ ὑποκεί-
 μενα, ὅτι εἶναι μεμωραμένα ἔχει τὴν βίαιαν προσβο-
 λὴν εἰς τὸν μόνον ἢ ἰδίον, ἢ λυπηρὸν Φαντάσματος; ἔ-
 ταν ὅλη ἢ ἄλλη ἀποθήκη τοῦ Ἐγκεφάλου φυλάττει τὴν
 φυσικὴν τῆς δυνάμει καὶ ὑγείαν. Ὅποτε πάλιν συμ-
 βαίνειν Ἐπιλειπτικὰ συμπτώματα, Λειποθυμία, καὶ
 ὅσα παρόμοια, ἔχει τὰ ὅποια τὰ προῤῥηθῶτα Πινά-
 κματα συγχέονται παντελῶς; καλὰ καὶ τὰ ζωτικὰ κί-
 νήματα ἔχουσιν ἀκμαῖα, μὲ ὅλον τὸ εἰς τὴν κεφαλὴν
 τοῦ Ἀνθρώπου συμβαίνει μία παντελὴς νύκτα; καὶ ὥστε,
 ὥστε Τόσον ἢ Νῆς, ὅσον καὶ ἢ Θέλησις, μίση εἰς

ἐκείνῳ τῷ ἀξιοδίκρυντον παραχλῶ, χάνουσι καὶ δύ-
ναμιν εἰς τὸ εὐεργεῖσιν καὶ τῷ φύσιντων. Καὶ αἰ-
σως ἤθελον εἰπῆ ἰδὼ κἀνείας Καρτισσιανός, πῶς τί-
χα ἡ Ψυχὴ καὶ ἦτον καὶ τότε ἐνοεῖ, καλὰ καὶ μετὰ
ταῦτα ὁ πάχων δὲ ἐνδυμάται? ἄς ἰξάρεῖ, ὅτι μηδὲ
λείπει καὶ ποῖος γὰρ τὸ ἀρνηθῆ ἰποιμόπατα. Ὅσον
ὅμως τὸ κατ' ἐμὲ, ἐγὼ ἤθιλα εἰπῆ, ὅτι ἡ ἐλευθερὴ κα-
τάστασις τῆς Λογικῆς Ψυχῆς, ὅταν τὰ Ζωτικὰ Πνέ-
ματα, ἀνυπότακτα, τῆς ἀρῶνται τῷ πρέπυσαν ὑπα-
κούῳ, καὶ τῆς ἀνιστάσιν ὅλον τὸ Βασίλειον, γὰρ παρο-
μοιάζῃ μὲ τῷ κατὰστασιν εὐδὸς Βασιλείῳ? ὁ ὁποῖος
βλέπωντας γὰρ ἀποσαπῆσαν ὅλοιτε οἱ ὑπήκοοι, καὶ ὅλοι
καὶ οἱ δούλοι, καὶ μὴ δυνάμενος, μὴ τί γὰρ τὰς ἀντίστα-
θῇ, μήτε μὴ τί γὰρ τὰς δυσωπήσῃ, ἤθιλε κρυφθῇ
μέσα εἰς κἀνεία κρυφῶτα τὰ παλατίῃς: ἡ μάλιστα
μὲ τὸ Ὄμμα, ὅταν τίθεται εἰς κἀνεία σκοτεινὸν
οἰκίδιον? τὸ ὁποῖον, ἰὰ καὶ δὲ ἔχασε τῷ δυνάμει
γὰρ βλέπει, καὶ ὅμως ὑστερεῖται τῷ ἐνέργειαν.

Ὡς πόσον, ἔταν συμβαίνειν παρόμοιαι ἀπείθειαι
τῷ Πνέματι? ἰὰ ἡμεῖς βλέπομεν εἰς τὸν Ἐγκέφα-
λον τῷ Ἀνθρώπῳ παντελῶς ἡμαυρωμένον τὸ φῶς, καὶ
πόσον, ὥστε ἡ Ψυχὴ γὰρ πάχῃ ὀλοτελῇ Ἐκλειψῇ?
ἀπὸ τῆτο πρίπει γὰρ συμπεραίνωμεν, ὅτι δηλ: αὐτὸς ὁ
Ἐγκέφαλος εἶναι εὖα ἀναγκαῖον, εὖα ἀπαραίτητον μί-
στον, μὴ τὸ ὁποῖον ἡ Ψυχὴ ἐνοεῖ, καὶ ἀκολέθως ἐνερ-
γῇ Ἡθικῶς. Καὶ ὅμως, ἰὰ προσέχομεν ἀτενῶς
εἰς τῆτο τὸ ἀφύεστατον καὶ ἐξαισίον μέρος τῷ Ἀνθρωπί-
νῳ Σώματι, ἡμεῖς ἡμποροῦμεν γὰρ ἀνακαλύψωμεν
μίαν ἀπὸ τὰς πλείους ἀναγκαίας αἰτίας τῷ Ἡθικῶ-
ν κλίσειν τῷ Ἀνθρώπῳ? τεθρόπος ἀέμι, καὶ ὅτι
ὅλα πλετὴν ἀπρωτάτων ἐγκέφαλον. Ἡμπόρει λοι-
πὸν

πὺν, ὅτι αὐτὴ ἢ ἀφ' ὧν νὰ πηγάζῃ εἰς τὰς Ἀνθρώ-
 πους, Πρῶτον, ἀπὸ τῆς περισσοτέρας, ἢ ὀλιγοτέρας
 ποσότητος τῆς Ἐγκεφάλου: ἀπὸ τῆς τελειοτέρας, ἢ ἀ-
 τελειοτέρας κατασκευῆς τῆς μελάντης: ἀπὸ τῆς σκληρό-
 τητος, ἢ ὑφαντότητος τῆς αὐτῆς: ἀπὸ τῆς διαφορότητος,
 διαφύλλου, ἢ συνέπειας τῆς Εἰκότων, ὅπως εἴπαμεν,
 πῶς ἐγχαράττονται ἐδῶ: καὶ τελειοτάτων ἀπὸ τῆς σφο-
 δροτέρας, ἢ ἀπονωτέρας δρασιμότητος, εἶπεν ἀπὸ τῆς
 διάφορον ποιότητος τῆς Ζωτικῶν Πνεύματων, ὅπως εἴ-
 ναι τὰ πρῶτα κινῆντα αὐτῆς τῆς ἀμεθοδου μηχανῆς,
 ὑποκείμενα ὅμως εἰς τὸ ἡγεμονικὸν κινῆν, καὶ τὸ ὁ-
 ποῖον εἶναι τὸ αἰσώματον Πνεῦμα τῆς Ἀνθρώπου. Πε-
 ρὶ τῆς Πνεύματος ὡς τόσον ὁμιλήσαμεν ἀρκετὰ, καὶ
 λοιπὸν ἂς πολυπραγμονήσωμεν νῦν τὸ ἐπόμενον.
 Ἡμεῖς μὲν ἐχομεν ἐλπίδα, ὅτι ἡ Ἀνατομία νὰ
 μᾶς ἀφαιρήσῃ τὴν διαφορὰν, ὅπως μισολλαβεῖ εἰς τοὺς
 διαφόρους Ἐγκεφάλους τῆς Ἀνθρώπου: ἀπὸ τῆς ὁποίας
 μέρος συμβαίνειν δύσνοις, ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνωνται,
 ἢ ἀφίλεις, ὥστε νὰ μελετῶν: καὶ μέρος τόσον διεξοι,
 τόσον προσεκτικοί, τόσον ὀξύνοες. Καὶ ἡ αἰτία, δια-
 τί τὸ Ἀνατομικὸν ὄμμα δὲ φθαίνει νὰ παρατηρήσῃ τὸ
 ἐνδιάθετον τῆς ζῶντος Ἀνθρώπου, καὶ ὅλας τὰς λα-
 βυνθώδεις κύκλους κινήσεως: καὶ πολὺ ὀλιγώτερον τὰ
 Ζωτικὰ Πνεύματα, καὶ τὰ ἀσπίδμητα Εἰδωλίδια,
 ὅπως ζωγραφίζονται εἰς τὰς Ἀνθρωπίνους Ἐγκεφάλους:
 καθότι καὶ ποιεῦντα μὲν ὑποπίπτειν εἰς τὴν αἰδήσιν.
 Τώρα ἐγὼ ὁμιλῶ ἀπλοϊκώτερον, ὅτι δὲ ἀρίσκειται
 ἡ αὐτὴ ποσότης τῆς Ἐγκεφάλου εἰς ὅλας τὰς Ἀνθρώ-
 πους, καὶ ὅτι εἰς τὸτο μόνον ἡμπορεῖ νὰ ἀποδωθῇ τὸ
 νὰ εἶναι οἱ Ἀνθρωποὶ πολὺ, ἢ ὀλίγοι ἀγχείνοι. Ἡ-
 μεῖς οἱ ἴδιοι συνηθίζομεν νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ δαίμων ἔ-

χη πολὺ, ἢ ὀλίγον μυελόν, ἤγουν Ἐγκέφαλον, καὶ
 μὴ τὸτο φανερώνομεν τὴν δαφίλειαν, ἢ σάδειαν τῆς
 ἀγχινοίας, ἢ τῆς κρίσεως. Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ-
 μεῖς ἰξάρομεν ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν μεγικῶν Ἀνατο-
 μικῶν, ὅτι ὁ Ἐγκέφαλος τῷ Ἀνθρώπῳ εἶναι παχύ-
 τερος διπλασίως ἀπὸ τὸν Ἐγκέφαλον τῷ Βοῶς, καλὰ
 καὶ ζῶον πολλὰ μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν Ἀνθρώπον: καὶ
 ἐπειδὴ πρὸς τέτις ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὸ δάπερον Κε-
 φάλαιον τῷ δάπερσι Βιβλίῳ, „περὶ Ζώων Μορίων,
 „ σημειώνει, πῶς τάχα ἔχει τῷ Ζώων Ἐγκέφαλον
 „ πλείστον Ἀνθρώπος ὡς καὶ μέγεθος, καὶ τῷ Ἀν-
 „ θρώπῳ οἱ Ἀῤῥεσις τῷ Θηλείων ἢ ἡμεῖς βέβαια
 ἠμποῦμεν μὴ καθὲ δίκαιον νὰ πισδύσωμεν, ὅτι καὶ
 ἀνάμιστα τῷ ἰδίῳ Ἀνδρῶν, εἰς ποῖς ὁ Ἐγκέφαλος νὰ
 εἶναι ὀλιγώτερος, καὶ εἰς ποῖς περισσότερος. Ἡ ἀ-
 λήθεια εἶναι αὐτὴ, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον παρατηρεῖ-
 μεν, πῶς οἱ μεγαλήτεροι νόες κατοικῶν εἰς κεφαλὰς
 ὀγκώδεις, ὅπῃ ἔχον σὺν μέτωπον ἄρυχωρότερον, καὶ
 μίαν περιφέρειαν δαφιλιστέρων ἀπὸ τὴν περιφέρειαν τῷ
 ἀθλίῳ καὶ ἀφιλῶν, τὴς ὁποῖας, Ἰδίως, διὰ τὸτο τῆς
 κράζομεν μικρὰς, ἢ ἐλαφρὰς κεφαλὰς. Ἡμπορεῖ καὶ
 ἔτι νὰ δωθῇ, καὶ ὅτι μία ἀκμαία καὶ ὀτυχῆς δαφί-
 λεια Ζωτικῶν, θερμῶν, λεπτῶν, καὶ ὀξυκινήτων Πνεύ-
 μάτων, νὰ προβάλλῃ τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα, καὶ νὰ τὸ
 προβάλλῃ εἰς μίαν ὅχι τόσον μεγάλῃν κεφαλὴν, καὶ εἰς
 σὺν μέγιστον Ἐγκέφαλον: καὶ ὅτι ὁ παῖς Ἐγκέφαλος
 νὰ ἄρῃσκειται πλέον εἰς Γυναικας, πᾶριξ εἰς Ἀν-
 δρας. Μ' ὅλον τὸτο πάλιν μέλει ἀληθινόν, ὅτι ὡς
 ἐπὶ τὸ πλείστον ὁ ὄγκος, ἢ μεγαλείότης τῆς κεφαλῆς
 νὰ εἶναι σημεῖον ὅχι μόνον τῆς μεγαλητέρας ποσότητος
 τῷ Ἐγκέφαλῳ, ἀλλ' ὅμῃ καὶ μίαν ὀτυχῆς ἀγχινοίας.

Ὅπότεν ἐγὼ λέγω ἐγκώδεις κεφαλὰς, ἐνθα ὅχι τὴν πολυσαρκίαν, ἀλλὰ τὴν ἄρυχωρίαν τῷ Ἐγκεφάλῳ. Κι ὅμως, ἔξω ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλῃ, τὸν Γαλιλῶν, τὸν Ἡγλιώτῃ; ἐκεῖτο ὁ παλαιὸς Πολέμων εἰς τὸ περὶ Φυσιολογίας, ὁ Κώμης Μοντεκκέαυλος Κάρολος ὁ Μωτιναῖς, ὁ Ἰγγλιέζιος Ἰωάννης, Ἐπίσκοπος τῷ Ἰστριακῷ Ἀκρωτηρίῳ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι νεώτεροι: ὅλοι ἐκ συμφώνου ἐοξάζον, ὅτι ἡ μικρὰ κεφαλὴ νὰ εἴται σημεῖον ὀλίγης νοήσεως. Δέπειρον, ἐχ ἥτις καὶ ὁ πολυποικίλος σχηματισμὸς τῷ κιβωτίῳ, ὅπου κεῖται ὁ Ἐγκέφαλος, ἡ διάφορος θέσις, ἡ διάφορος θέτομη τῷ αὐτῷ, ὡς καὶ αὐτὰ ἡμποροῦν νὰ προξενήσων μεγάλῳ διαφορᾷ εἰς τὴν Ἀσκήσιν τῆς Διανοητικῆς Δυναμικῆς. Τὸ νὰ εἶναι, χάριν λόγου, ἡ ἔμφρα ὕλη τῷ Ἐγκεφάλῳ καλῶς ἀποθεμενὴ εἰς τὴν Κρανίον, ὑποτρον, ἀσχημάτισον, καὶ χωρὶς ὑπερβολῆς, ἡ ἐλαττώματα τῆς μερῶν: τὸ νὰ εἶναι ἡ ὕλη καλῶς διγρημενὴ μίσα εἰς τὰς κέλλας τῆς, μετὰ τὴν ἀρμοδίως ὀχίως καὶ πόρος, ὡς νὰ ἡμποροῦν τὰ Πνεύματα, τὰ ὑλικά ὄργανα τῆς Ψυχῆς ὁξέως νὰ περέρχωνται πῶπο τὸ σκεδόν, ἀλλὰ πλεσιώτερον ἐμπόρον: τὸ νὰ εἶναι ἐλάττωτοι αἱ εἰσοδοὶ, ὅρα μίση τῆς ὁποίων εἰσάγονται ἀπὸ τὰ Νεῦρα, ἡ μάλιστα ἀπὸ τὰ ἴδια Πνεύματα, αἱ Εἰκόνες, καὶ τὰ Εἶδη τῆς πραγμάτων: ὅλα τῶτα, λέγω, ἡμποροῦν νὰ συνεδράμω, ὡς νὰ καταστήσων ἀκμαίαν καὶ πρόχειρον τὴν Ψυχὴν εἰς τὰς τοιαύτας ἐργασίας; καὶ ποιαύτη κεφαλὴ ἡμπορεῖ νὰ ὀνομαδῇ κατέλυμα αὐτοῦ χυρῆς Ἀγχινοῦας. Ἐκ τῷ ἐναυτίῳ, ἡθίλῳ εἶναι μία κακὴ καπικία ὅρα τὴν Ψυχὴν, καὶ ὅρα τῶπο πηγὴν διαφορῶν ἐλαττωμάτων τῆς ἡγευτικῆς, τῆς καταληπτικῆς Δυναμικῆς; ὅταν ἡ ὕλη τῷ Ἐγκεφάλῳ δεῖ εἶναι καλῶς

λῶς διηρημένῃ, εἶπεν περιχομένη εἰς τὰ μέρη τῆ κα-
κοχηματισμένης Κρανίς; καὶ πόσον, ὥς νὰ ῥακόππεται
ὁ ὁξὺς δρόμος τῷ Ζωτικῶν Πνύματων, εἰς τὸ νὰ ῥα-
φέχῃν ὅλον τὸ ἐμβαδὸν τῆ Κρανίς, ὅλας τὰς Ἰνας,
ὅλας τὰς Κλάσεις τῆ Εὔκεφαλῆς: καὶ ἐπομένως νὰ
κλείωνται οἱ πόροι τῶν ἐργειῶν τῆς Ψυχῆς: ὅλα ἐ-
λαττώματα, ὅπῃ γονεὺν ἢ σύγχισιν εἰς τὰ Φωταίσ-
ματα, ἢ δυσκολίαν εἰς τὴν κατέληψιν, εἰς τὴν μελέ-
την. Τέλειον, ὁ ἴδιος Μυελὸς ἠμπόρει νὰ εἶναι
πλίον, ἢ ἑλαττον διξίς, ὥς νὰ δέχεται, ἢ καλῶς
νὰ διακρίνῃ τὰς ἰδίας τῶν ὑποκειμένων, ὅπῃ τῷ φέρειν
τὰ Πνύματα; ὥστας δυνατὸν πότε νὰ γίνεταί μαλα-
κώτερος, καὶ πότε ῥαχύτερος: ἢ αὐτὸ ὄχι, ἀλλὰ καὶ νὰ
πλεονάζῃ, ἢ νὰ ἐλλείπεται ἀπὸ ἐκείνας τὰς συσρο-
φάς, ὅπῃ πλίον πολυάριθμοι φαίνονται εἰς τὰς Εὔ-
κεφαλὰς τῶν ἐξυπνητῶν Ζώων, πᾶριξ εἰς τὰς Εὔκε-
φαλὰς τῶν ἄλλων. Καὶ βίβλια πόθεν προίρχεται τὸ
νὰ εἶναι τόσοι καὶ τόσοι πτωχοὶ ἀπὸ Φωταΐαν, καὶ τό-
σον ὑστερημένον ἀπὸ Μνήμων, παρὰ μόνον ἀπὸ τὸ νὰ
εἶναι ἡ ζύμη τῆ Μυελῆ ἀπαλὴ, ἢ ὑπὲρ τὸ πρέπον
αὐτίτυπος, ὥς ἢ νὰ μὴ ἐντυπῶνται αἱ εἰκόνες τῶν
πραγμάτων, ἢ αὐτὸ ἐντυπῶνται, ἀλλὰ νὰ μὴ φυλάττωνται;
Καὶ τὴν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει εἰς τὰς Γέρον-
τας, πολλοὶ ἀπὸ τὰς ὁποῦς φυλάττων τὰς εἰδήσεις τῆ
αὐθιγῆς ἑαυτοῦ τῆς ζωῆς πον; καὶ ὅμως ῥα τὴν αὐτίτυ-
πίαν ἔπειτα, ὅπῃ ὁ Εὔκεφαλος λαμβάνει ὅμῃ μὴ πῶν
ἡλικίαν, δεὸς ἠμπορεῖν πλίον νὰ ἐνθυμῶνται καὶ τὰς
εἰδήσεις τῆ γηρατείας.

Εἶναι πάλιν μικροὶ, οἱ ὅποιοι κατ' ὅλον τὸν δρό-
μον τῆς ζωῆς πᾶσαν πτωχίαν ἐνθυμήσιως, καὶ τῆ-
το ἢ ῥα τὴν πολλὴν ὑπόληψιν, ἢ ῥα τὴν πολλὴν ξη-

ρόπτα, ὅπῃ κυριεύει εἰς τὸν Εὐχέφαλον. Καὶ ἰδὼν
πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι χωρὶς μίαν ἄτυχισμέ-
νῳ Εὐδύμῳσιν, ἢ γὰρ χωρὶς τοῦ πλείονος ταμείου,
ἢ μπερὶ ὁ Ἀνδρῶπας νὰ εἶναι Κεῖτικὸς, καὶ Κεῖτικὸς
μάλιστα μέγας; Ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτὸ καὶ μέγας Ἀγχι-
της, τοῦτο εἶναι σπάνιον. Ὡσαύτως παρατηρεῖται με-
ρικὰ ὑποκείμενα με μίαν οὐσίαν καὶ ἰχυρὰ Φωτισίαν,
εἰς τὴν ὁποίαν με δολολίαν ἐτυπύνται, καὶ σώζονται
αἱ Ἰδέαι τῶν πραγμάτων, ὅπῃ πίπτει εἰς τὴν αἰσθη-
σιν; ἀλλ' ὅπῃ ἐπεπτε, ὥστε νὰ καταλαμβαίνῃ, ὥστε νὰ
ἐννοῶν Πνύματικὰς, ἐπιστημονικὰς, ἢ εὐφυεῖς
θεωρίας, φαίνονται ὡσαύτῃς αἰαίθηται Μάρμαρα.
Ὡσαύτως εἰδόνται μελικοὶ, ὅπῃ ἔχουν τὴν διέξοδον
εἰς τὰς χεῖρας, ἢ γὰρ εἶναι ἐπιπόδαιοι καὶ καρποφόροι εἰς
τὰ χειροποιήματα ἔργα, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν παντά-
πασιν νοῦδροι καὶ ἀφιλεῖς καὶ τὰς ὁλοκληρικὰς μελέτας.
Δίδονται πάλιν ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι φαίνονται, πῶς τὰ
χα ἐγερνήθησαν μόνον καὶ νὰ προσάγῃν, καὶ ἄλλοι
μόνον καὶ νὰ ὑπακύν. Δὲν εἶναι μόνος ὁ Διογένης,
ὅπῃ αἰχμαλωτὸς φερμένος εἰς τὸν φόρον, καὶ νὰ τοῦ
πωλήσῃ, ἐφώνησε, παῖς θέλει νὰ αγοράσῃ σὺν
Αὐθιότητι. Δίδονται μεγάλοι Ἡγεμόνες, ἀπὸ τῶν
ἐποίων τὰ ὀφθαλμοὶ κρέμονται σὺν πολυπληθέστατος αἰ-
κος, πρὸς κυριότητα λαοῖ, ὑπακύν Ἐπαρχίαι; καὶ ὁ-
μως ἰδὼν σὺν Συγκλητικὸς, ὅπῃ ὑφάνεται ἐπαύ-
θου, καὶ ἀφ' ὧντας εἰς αὐτὴν τὴν ὁλοκληρικὴν λαμ-
πρότητα, βάλλεται νὰ ἐρίξῃ πόσον πῶς Τηκόνος, ὅσον
καὶ πῶς ἰδὼν Αὐθιότης; καὶ ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι ἀσεβέ-
ρον, αὐτὴς ὁ ἴδιος Συγκλητικὸς ἢ μπερὶ νὰ ἔχῃ εἰ-
πὲν οἰκόνῃ καὶ ἄλλῃ δούλῳ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον νὰ πάχῃ
τὸ ἴδιον, ἐλκόμενος, καθὼς ἔλεγαν οἱ παλαιοὶ, καὶ
ἀπὸ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Ε'. 117

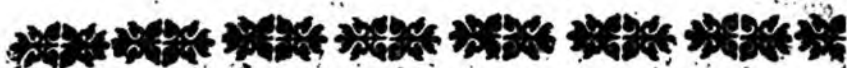
ἀπὸ ρινὸς ἀπὸ αὐτὸν. Ἐξω ἀπὸ τῆτο, αἰσῶς εἶ-
ναι πολλοὶ Ἄνδρες, ὅπῃ ὀρίζον τὰς Γυναικάς των ἰ-
ἀλλὰ μὴδὲ λείπουν καὶ πᾶσι τὰ ὑποτάσσονται. Κλαύ-
διος ὁ Καλμάσιος ἐνομίζετο ὁ Τ' πατὴρ τῆς Σοφῶν τῆ
καιρῶν, καὶ ἦτον πολλὰ αὐστηρὸς μὲ τὰς ἄλλας παι-
δαίμονας, καὶ ὁμῶς εἰς τὴν Γυναικά τῃ ἦτον ὑποχρεώ-
μενός τὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ πείθεται. Ἡ-
μεῖς εἰς αὐτὴν πολλάκις καὶ ποταπὸς Ἀνθρώπους, ἐπὶ
ἐφθασαν τὰ δειλὰς τὰς Εὐγενεῖς, καὶ τὰ τὰς κυριό-
σιν κατὰ κράτος; τὸ ὁποῖον ἴσως προέρχεται καὶ ἀπὸ
μίας ἀκραίας, ἀπὸ μίας δραστήριον σαθερότητα τῆς
Ψυχῆς. Ἀλλὰ τίχα ἢμπορεῖ τινὰς τὰ μᾶς πληρο-
φορήσῃ, ὅτι εὐρίσκει δὲν προβαίνει καὶ ἀπὸ αὐτοσύων,
ἀπὸ ἀφίλειαν ἐκείνων, ὅπῃ ἀσόχαστὰ ἀποδέχονται
τὸν ζυγόν; Ὡς πόσον ἡμεῖς προχωρῶμεν εἰδὼ καὶ ἐκεῖ,
πειριμαζόμενοι τὰς διαφορὰς τῆς Ἀνθρωπίνων Νοῶν,
καὶ τῶν τὰς δόρυχεῖς, ἢ δυσυχεῖς ἰδιόπτας, δεξιότη-
τας, δυνάμεις. Τελότατον μὴδὲ ἄλλο ἔχομεν τὰ συμ-
περιεωμεν, πάρειξ, ὅτι τὸ πᾶν πρίπει τὰ ἀποδίδι-
ται, ὅχι εἰς τὴν διαφορὰν τῆς Ψυχῶν, ἀλλ' εἰς τὸ διά-
φορον καταγωγίον τῆς Ψυχῶν, δηλ: εἰς τὴν καλῶν, ἢ
εἰς τὴν κακῶν ζύμην τῆς Ἐγκειφάλου, ὅπῃ ἀπὸ τὴν φύ-
σιν μᾶς εἰδότη; ὁ ὁποῖος καλὰ καὶ ἢμπορεῖ τὰ ἐξομα-
λιθῇ καὶ τὰ βουθῇ ἀπὸ τὴν ἀσυνδίω, παντελῶς ὁμῶς
τὰ ἀλλοιωθῇ, τῆτο εἶναι ἀδύνατον.

Τίλος πάντων πόλιν συμφέρει, ὅτι τὰ πολυπραγ-
μονῶμεν μὲ προσοχίω τὴν διάφορον Κρᾶσιν, κλίσιν,
ἀφύτων, καὶ μάλιστα τῆς Νέων, ὅπῃ ἀλλοιοῦσθαι μὴ-
δὲ ἢμπορῶν τὰ ἀποφύγειν τὴν κακὴν τύχην, εἰς τὴν
ὁποίαν ὅχι ὀλιγάκις τὰς καταδικάζειν ἀλόγως οἱ Γυν-
τήπριςτων. Ποῖον διορίζοιεν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν,

118 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ποιόν διὰ τὸν Κόσμον: τῶν εἰς τὴν σωδὺν ἢ Νόμων, τὸν ἄλλον εἰς τὴν Γαβικὺν, ἢ εἰς τὴν Μαθηματικὴν: τίνα εἰς αὐτὴν, καὶ τίνα εἰς ἐκείνῃ τὴν Ἐπιστήμῃ. Ἀλλ' οἱ Γονεῖς ἔπρεπε πρῶτον νὰ δοκιμάζον ἐπιμελῶς τὴν φυσικὴν δεξιότητα ἢ Νέων, καὶ ἔπειτα νὰ τὰ ἀποφασίζον διὰ τὸ ἐπάγγελμα τῆς ζωῆς των. Ἐνῆς Νέος ἠμπορεῖ νὰ ἀποβῇ δόκιμος Ζωγράφος, ἔμπειρος Ψάλλης, ἄξιος Λαλητῆς μουσικῶν ὀργάνων, ἔξυπνος εἰς τὴν Ἐμπορικὴν τέχνῃ, καὶ τὰ ἑξῆς; ἀλλὰ διὰ τὰς ἐπιστήμας δεῖ θίλει ἔχει ἑὺν πατελῶς. Ἄλλος πάλιν ἥθελε χρηματίσῃ εὖ καλὸς Κοσμικός; πλὴν χωσμένος μέσα εἰς εὖα Μοναστήριον, χωρὶς νὰ περναρᾷ τὴν κλίσιν τοῦ φυσικῶν, ἀδημονεῖ αὐτὸς παρὰ πάντα τὸν βίον τε, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν σκαυδαλίζει καὶ ἄλλος. Καὶ τῶτο ἔπρεπε νὰ τὸ σοχάζωνται ἐκεῖνοι οἱ μάταιοι Πατέρες, ὅπως πέμπον τὰ Τέκνων ἀπειρέργως εἰς τὰ Σχολεῖα, μὴ τέλος καὶ ἐλπίδα, ὅτι νὰ ἰδοῦν μίαν ἡμέραν τὴν ἄτυχίαν των: μάλιστα ὅπως φαυλίζονται νὰ τὰς θωροῦν, νὰ λάμπουν μὴ ἐπίσημα Ὀφείκια, νὰ μιταξέπαιον κάθε μίταλλον εἰς χρυσίον, νὰ φυτεύον τὸν πλῆτον εἰς τὸν οἶκόν των; καὶ μὴ τί; μὴ ἐκείνας τὰς Ἐπιστήμας, ὅπου ἀκόμη δεῖ ἔμαθαι. Ἀλλ' ὅχι, ὅχι, φίλοι; τὰ Πρῶτα εἰα ποτὲ δεῖ κάμνεν Μῦθα, ἢ Ἀπίδια. Πρέπει τὸ λοιπὸν ἢ δοκιμὴ νὰ γίνεταί Ἐγκαίρα; καὶ εἰ μὴ τὰ Παιδιά φαίνονται σκληρὰς φύσεως, πρέπει μὴ τὸν ὥραν νὰ τὰ βάλῃ εἰς τὴν Τέχνῃ, διὰ νὰ καρποφορήσῃ τὸν Ἐπίσιον ἄρτον μὴ τὸν καιρὸν, ἀφωύοντας τὰς Πλευσίους, τὰς Εὐγενεῖς νὰ παραδίδῃ τὰ τέκνων εἰς τὴν Μάθησιν. Ἐπειδὴ αὐτοὶ, καὶ

αίσις δὲ ἡθελ' εὐτυχῆσαι, μὲν ὅλον τὸ παῦτα βέβαιον μένει, ὅτι μὴδὲ θέλει χάσθαι. Μάλιστα εἶναι οὗα μέγας κέρδος, τὸ εἰ κρατῇ εἰς ἐλπίδα γυνάσσια μίαν ἡλικίαν, ὅπως μήτε εἶναι, πάλιν οὗας πυρετὸς τῷ Ἄνθρωπῳ, καὶ τὸ πλέον κινδυνώτερον πέραμα τῆς παρούσης ζωῆς. Ἐγὼ ἠγάπων, ὅτι τὰς παρόντας με σοχασμὸς εἰς ἡθελ' εἶναι τὰς ἀκρίβειαν καὶ οἱ Διδάσκαλοι? οἱ ὅποιοι, ὡσαύτως ὅσοι αὐστηρότεροι διήμιοι ἐναντίον τῷ ἀθλίῳ Παιδίῳ, τὰ δέξασθαι ὅσον εὐκολα, καὶ ὅσον ἀπονα, ὥστε μὲν τὰς δαρμὰς τὰ κάτα, εἰς τὸ νομίζον, τὰ χολαῖα ὡσαύτως ὅσα τιμωρητικώτατα Κάτρυα. Ἀνίσως τὸ ἐλάττωμα τῷ Νέῳ προέρχεται ἀπὸ διςραμμένῳ γνώμῳ, ἀπὸ ἰσχυρόγνωμίαν, ἀπὸ ἀπειθείαν? βέβαια καὶ ἡ τιμωρία εἶναι δικαία, καὶ τότε πάλιν, ἔτι εἶναι μετρία, καὶ ἐνίοτε ἴσως τὰ ἴδια θέλει γνωρίζον τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλ' αἰσῶς τὸ ἐλαττωμάτων φύσιν ἀπὸ τῆς δυσχερομένη διαθεσίν, ἀπὸ τῆς σκληρότητος τῷ Ἐγκεφάλῳ? διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἀμνήμων ἀποβαίνει, ἢ δύσκολοι εἰς τὸ εἰ εἶναι, καὶ διὰ τῆς ἀδυναμίας εἰς δεχθῆναι περισσώτερον, ἀπὸ ὅσον ἡ Φύσις τῆς δίδει? διὰ τί εἰ παιδύεται αὐτὴ ἡ ἀκρίβειαν ἀδυναμία? Τί ἔγκλημα ἔχον αἱ χεῖρες, οἱ πόδες, ἢ τὰ νῶτα, εἰς μασιζόνται ὅσον συχνάκις, αἰσῶς ἡ Κεφαλῆτων δὲ εἶναι δεξιὰ, καὶ δὲ ἡμπορεῖ, ὥστε ἰξάρε. εἰς διερρήσθαι περισσώτερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, ς.

Περὶ τῆς Φαντασίας, πῶς ἐγχέει εἰς τὰ
 Ἡθικὰ τὰ Ἀνθρώπων.

Αὕτως ἐξηγήσωμεν πῶρα πλέον ἐπιμελῶς τὰ ἰδιώματα τῆς Φαντασίας? μὲ τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα, καθὼς καὶ αὐτῷ ἀνωτέρῳ παρατηρήσαμεν, ἐνοεῖται ἐκεῖνο τὸ περὶ τῶν Βιβλίων τῷ Ἐγκεφάλῳ, ὅπου καταγράφονται, καὶ ἐντυπύονται αἱ νοήσεις Ἰδέαι, καὶ τὰ Ἐκμαγεῖα τῶν αἰδητῶν ὑποκειμένων, τὰ ὁποῖα συνάγονται ἀπὸ τὰ Ἀδνητήρια, καὶ ἐγχειρίζονται εἰς τὰ Ζωτικὰ Πινάκματα, ὥστε νὰ μετακομιδῇ μὲ τὸ μέσον τῶν ἡδονῶν καὶ λεπτοτάτων ἀγωγῶν εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν Ἐγκεφάλων. Ὅτι καὶ αὐτὸ ἐρρήθη ὡς πῶρα διὰ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Σώματος, ὅπου ἐγχείρει εἰς τὰ κινήματα τῆς Ψυχῆς, ὅλον σχεδὸν γίνεται μὲ τὸ μέσον αὐτῆς τῆς Φαντασίας? Ἐπειδὴ, ὅταν ἡ Ψυχὴ θεωρεῖ τὰ Φαντάσματα, ὅπου βλέσκονται ἐντυπωμένα εἰς αὐτὴν, καὶ ὅταν ὁμοῦ μὲ τὴν θέαν, ἢ μὲ τὴν ἐλπίδα τῶν Φαντασμάτων ἐγείρεται καὶ μὴ σιγήσει, ἢ καὶ ἐκείνη Πάθος εἰς τὴν Ψυχὴν: Τότε (καὶ ὁμοίως ὡς ἐπὶ τοῖς πλείστον) γινώσκονται ἐν τῇ αἵματι καὶ Πράξεις διάφοροι, ὅπου ἡμπορεῖ νὰ εἴναι ἢ καλὰι, ἢ κακὰι. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι πολλὰ συμφέρει εἰς τὸν Ἄνθρωπον ἡ ἀκριβὴς γνώσις αὐτῆς τῆς Φαντασίας Πυξίδος, πόσον διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὰς πολυπλόκους ἀπάτας, ὅσον καὶ διὰ νὰ οἰκονομῇ τὰς πόσας ἢ Φυσικὰς, ἢ Ἡθικὰς Πράξεις, ὅπου ἀπὸ

αυτῷ πηγάζει. Δεὸ εἶναι ὅμως ἡ Φαντασία καὶ μίαν
αὐτοκίνητος Δυνάμις, εἶπεν καὶ μίαν νοητικὴν, καὶ μίαν
ἐμφυχὸς Ἐξίς; ἐπειδὴ μήτε ἕσα, παρὲξ ὁ ἴδιος
Ἐγκέφαλος, καθ' ὅσον εἶναι πλετισμένος, ἢ διὰ τὰ
εἰπῶ, ζωχαφισμένος μὲ τὰς προρηθείσας Εἰκόνας;
διὰ τὸ το μὴδὲ πρέπει νὰ λογίζεται, παρὲξ ἕσα ὕλι-
κὸν Ὅργανον τῆς Ψυχῆς, ὅπως εἶναι καὶ τὰ Αἰσθητήρια,
καὶ περιπλέον καὶ Ζωτικὰ Πνέματα. Μ' ὅλον τὸ το κα-
τιαῦται Ὅργανα; εἰ καὶ καὶ δευδύν τὴν ἡγεμονικῇ Ψυ-
χῇ, εἰ καὶ καὶ συγκινεῖται καὶ τὴν κούσιν, καὶ τὴν θέ-
λησιν ἐκείνης; καὶ ὅμως φέρει καὶ αὐτὰ κάποιαν ἀμοι-
βαίαν δυνάμιν, ὥστε νὰ συγκινήσεν πόσον αὐτῷ, ὅσον
καὶ τὸ Σῶμα εἰς πολλὰς ἐργασίας. Καὶ τὸ το, πῶς ἀ-
ράγει γίνεται, ἰδεὶ τὸ λέγομεν.

Τὰ διάφορα κινήματα τῆ Ἀνθρωπίνου Σώματος, μέρ-
ος εἶναι αναγκαῖα, καὶ γίνονται, χωρὶς ἡ Ψυχὴ νὰ κα-
διορίξη, μάστις καὶ αἰσῶς ἡ Ψυχὴ ἀντιλέγει, αὐτὰ ἔχ-
ῃ τὸν συμβαίνον, καθὼς ἡ πείνα, ἡ δίψα, ὁ ὕπνος,
ἡ κυκλοφορία τῆ Αἵματος, καὶ τὰ ἐξῆς; καὶ μέρος πάλιν
ἐκείσια, καθὼς ἡ κίνησις τῶν χειρῶν, τῶν ποδῶν, τῆς
γλώσσης, τῶν ὀμμάτων καὶ τὰ ἐξῆς; καὶ αὐτὰ τὰ διορίζει
ἡ Ψυχὴ εἰς τὴν Φαντασίαν, ἡ ὁποία ἐτοιμοτάτη νὰ ὑ-
πακὴν, πέμπει (αἰσῶς τὸ Σῶμα ὑγιαίνει) μὲ ἀκα-
ταίαν ταχύτητα τὰ Ζωτικὰ Πνέματα διὰ μίσην τῶν
πόρων, τῶν νῶρων, τῶν μυαρίων τῆς μέρης, ὅπως μέλ-
λει νὰ κινήθῃ; καὶ ἰδεὶ τὸ μέρος βάλλεται εἰς κίνησιν.
Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπως καὶ τὸ παρὸν μᾶς κάμνει χεῖρα, εἶ-
ναι ἡ γνώσις τῆς δυνάμεως πόσον τῆς Φαντασίας, ὅσον
καὶ τῶν Πνέματων, ὅπως βλαστάνει ἀπὸ αὐτῷ, καὶ ὅπως
εἰς τὴν ἀρχηγίαντος ἀρίσκονται πάντοτε ἐτοιμα. Ἡ-
μεῖς ἰξόδρομον, ὅτι ἔξαιρέτως αἱ Γυναῖκες; καθὼς προει-

πιστεύει μὲ μίαν Φαντασίαν πλέον ὑπερβαίνειν ἀπὸ
τῆς Φαντασίας τῆς ἀνδρῶν, καὶ μὲ ἵνας ὅχι πάντοτε γε-
ναίας καὶ ἀνδρείας, καὶ ὅρα τὸ πλεον ὑποκειμένης εἰς τὰς
βιαιάς προσβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις; καὶ μεταδίδου εἰς τὰ
ἐμβρυάτων (καὶ ἐνίοτε μάλιστα πολὺ) τὸσον ἀπὸ τὰς ὀ-
ρέξεις των, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰς δειλίας των, ἢ καὶ ἀπὸ ἄλλας
παρόμοια πάθων. Ἰξάρομην ὁμοίως, ὅτι ἀπὸ τῆς
ἰχυρᾶς ἰδέας τοῦ κινδύνου καὶ γινώσκει ἡ ψυχρῆς, ἢ
χλωμῆς, ἢ ὁ φόβος εἰς ὅλον τὸ σῶμα: ὅτι ἀπὸ τῆς
ἐξοφλῆς τὸ κοκκίνισμα, καὶ ὁμῶς τόσαι ἄλλαι σκλήρικαι
ἀλλοιώσεις, ὅπως ὅλας ἐκείθεν σύρῃσι τὴν ἀρχὴν. Εὐ-
ρίθησαν καὶ γυναικες, τῆς ὁποιῶν αἱ βρύσεις τὸ γάλακτος
μῶν, καὶ χόρους ἐσήρσαν; καὶ ὁμῶς ἀπὸ τὴν ἀνάγκην
τινὸς βρέφους, τὸ ἀνιχνεύσαν θάυμασίως, καθὼς ἀξιό-
πιστοι Συγγραφεῖς τὸ μαρτυροῦσι. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι
Φαινόμενον, τὸ ὁποῖον φαίνεται πιθανῶς, ὅτι πηγάζει
ἀπὸ μίαν βιαιάν ἐπιθυμίαν, καὶ ἀπὸ μίαν ἰχυρὰν Φαν-
τασίαν, ὅπως πέμπει τὰ ζωτικὰ Πνεύματα, ὅρα καὶ
ἐξομαλίσαν τὰς πόρους, καὶ ὅπως ἀπώθει τὸν χυλὸν (ὅταν
ὁμῶς ἡ ἀναγκαία ἔοφῃ τῆς Βρεφηλίων δὲ γίνεται καὶ
ἀλλοιοφῶς) εἰς τὰ διωρισμένα σκῆλη, μίσα εἰς τὰ
ὁποῖα ἔπρεπε καὶ μεταβάλλεται εἰς γάλα. Οὕτως οἱ
Φρόνιμοι ἀποδίδου εἰς τὴν μισάν, καὶ ὁμῶς ἀκμαίαν Φαν-
τασίαν μερικῶν ἄλλων Γυναικείων τὸ καὶ φαντάζονται,
ὅτι τὰ χα αὐταὶ κοιμώμεναι φέρονται εἰς Σατανικὰς γά-
μας, καὶ ὅτι συνδραφθεύονται μὲ τῆς Σωφίας τῆς
Δαιμόνων; ὥστε οἱ Φρόνιμοι ἐπιστάται, ὅπως ἐπιβο-
πῶν τῆς διόρθωσιν τῆς τοιούτων διεφθαρμένων χυμῶν,
παιδάσκει, καὶ; διὰ τί καὶ πρέπει καὶ παιδάζεται ἡ
Μωρία; πλὴν μήτε δίδου πίσιν εἰς τὰ βδελυρὰ, εἰς
τὰ κτηνώδη ὄνεια, ἢ ἀπάματα τῆς αὐτῆς. Λέγω

καὶ πεισνέπον, ὅτι δηλ: τὸ ἴδιον ἀποπέλωμα ἢ ἔστι
 τὸ συμβαίνει καὶ εἰς τίμια ὑποκείμενα καλὰ καὶ εἰς
 τῶν. Μία ἀκμαία πρόληψις τῶν ἀληθειῶν, ὅπως μᾶς
 ἀπεκάλυψε ἡ ἀγνοία Πίσις, ὅταν συμβαίνει μέσα
 εἰς Φαντασίας, ὅπως ἢ ἔστιν ἡ κρᾶσις αὐτοῦ;
 ἰδίως, διὰ τὸ ἔχειν μαλακὰς καὶ ἀδυναμίας ἵσας? ἢ
 ἦτον καὶ αὐτὴ ἢ ἔστιν ἡ συγχίζη τῶν ἀρμονίῶν τοῦ
 Ἐγκυφάλου, καὶ ἀπὸ ὑποκείμενα ὅπως Ἐνάριτα, καὶ ἡ
 ματίζη τῶν πρᾶπολόγων Οὐειροκρίτας. Τὸ πάγμα τῶν
 ποιῶν, ὅπως ἐπιδόναζε καὶ τὴν αἰώνιας τῆς ἀμαθείας,
 μηδὲ πῶρα δεῖ λείπει, καὶ μάλιστα ἀνάμιστα εἰς τὸν
 Γυναικίον Κόσμον. Τὸ καὶ πολυμελῶν μισκοί, καὶ
 τὸ καὶ πεισνέπον εἰς τὰ ἴσα τῶν Ἐγκυφάλων μόνον
 τῆς Ἰδέας τῆς Θεῆς, τῆς Παραδείσου, τῶν Ἀγίων, καὶ
 ἄλλων παρομοίων θεῶν ὑποκειμένων: πῶς Ἰχθυεῖ καὶ
 τῆς προξενήσῃ μίαν προσβολὴν τῶν ἐνερητικῶν, ὥ-
 στε, ἔξω ὅπως τῆς ζαλίζει τῶν κεφαλῶν, τῆς ἔχειται καὶ
 καὶ νομίζον, ὅτι εἶναι ὑποκειμένοι εἰς πραγματικὰς Ἐμ-
 φάσεις, καὶ εἰς ὑπερφυσικὰς Ἀποκαλύψεις. Ἐπειδὴ
 μηδὲ ἢ ἔστιν ἡ ἀρνηθῇ τινὰς, ὅτι ἔξω ἀπὸ τῆς θεῆ-
 κας Ἐκτάσεις, καὶ μὴ δίδονται καὶ φυσικὰ Ἀφαιρέσεις
 τῶν αἰσθητικῶν, ὅπως καὶ προέρχονται, χωρὶς μηδε-
 μίαν θεῶν ἀντίληψιν, ἀπὸ μόνου τῶν δυνάμιν καὶ συ-
 νήθειαν τῆς Φαντασίας. Καὶ πῶς τῆς συμπτώματος τῶν
 ἀληθειῶν ἡμεῖς τῶν πληροφορούμεθα, ὅχι μόνον ὅταν
 κατ' ὕπνον οὐειροδόμεθα, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὅταν νή-
 φομεν. Διὰ τὸ ἔστιν ἡμεῖς προσηλωσώμεν τὸν νῦν εἰς
 καμμίαν ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν? ἢ ἔστιν ἡ συμπαίνοι,
 ὅτι μήτε καὶ βλέπωμεν, μήτε καὶ ἀκούωμεν τὰ ὑποκει-
 μένα, ὅπως μᾶς παρουσιάζον εἰς τὰς Αἰδήσεις. Ἡ-
 θίλα ἰδὼν καὶ ἀναφέρω τῆς παραδόξου Ἐκτάσεις μισ-
 κῶν?

κῶν? ἀλλὰ φθάσει καὶ μοναχὴ ἐκεῖνη τοῦ Γ' πάτου τῆς
 Ἡρωϊκῶν Ἰππεῶν Ποιητῶν, ἦγεν τὴν Τορκυάτη Τάσιν,
 Ἀνδράπη καὶ τὴν κρᾶσιν μιλαγχολικὴν, καὶ ὅπερ ἐξαι-
 ρητικῆς, καὶ εἰς τὴν παρουσίαν τῆς φίλων, ἀφῆρτο ἀπὸ τῆς
 Αἰδήσεως, καὶ ἀρχίζει τὰ συμμιγῆ μὲν σὺν τομιζέμενοι
 Πνεῦμα, πλὴν καλὸν καὶ διηρητικόν, ἀλλοτρίως
 πάχα μὲν τὸ ἴδιον, καὶ ποτὲ ἐρωτῶντας, ποτὲ ἀποκρινό-
 μενος. Φαίνεται μὲν (καὶ εἶναι πολλὰ πιθανόν) ὅτι ἡ
 παράδοσις τῆς Σωκρατικῆς Δαιμονίης τὰ εὐρηκε μίαν μι-
 γαλὴν χώραν εἰς τὴν Φαντασίαν αὐτῆς τῆς μεγάλης Ἀν-
 δρώπης: καὶ πῶς ἐκεῖνος, ὅπερ ἀπικρίνεται εἰς τὸν Διά-
 λογον τῆς Τάσιν, ἄλλος τὰ μὲν ἦτον, πᾶσιξ ὁ ἴδιος
 Τάσιν; ὁ ὁποῖος εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦτον καὶ μέγας
 Ποιητὴς, καὶ μέγας Φίλοσοφος. Τὸ ἴδιον πάχον καὶ
 ἡμεῖς, ὅταν κοιμώμεθα.

Ὁ Φριδρίχος ὁ Βορρῶμαϊος, Καρδινάλης καὶ Ἀρ-
 χιεπίσκοπος Μιδιολάνων, ἐπίσημον ὑποκείμενον διὰ
 τὴν πολυμαθεσίαν, διὰ τὴν ἀσίβειαν, καὶ προσέτι
 διὰ τὴν διάκρισιν τῆς Πνεύματος? εἰς μίαν αὐτὴν
 ὁπότεν Πραγματείαν, ἀνάμεικε εἰς ἄλλα παραδείγματα,
 φέρε καὶ δύο δοκιμασίας, ὅπερ ἔκαμεν ὁ ἴδιος ἐπὶ αὐτῇ
 ποιούσης φαντασιώδεις ἀπάτας. Μίαν ἀλαβὴν Παρ-
 θένον, ὅπερ σκληραῖος τῆς ἰδιότητος μεμαδὲς Ἐκτάσας
 πάχα ὡς ἐρωσίας Ἀποκαλύψεις, καὶ ὡς ἀληθινὰς ἀρ-
 παγμὸς εἰς τὸν Πνεύματον, ὅπερ αὐτὴ εἶχε ὑποπό-
 διον τὸν Ἡ' λιστ, ὅπως ἔχομεν καὶ ἡμεῖς εἰδὼς κατὰ τὴν
 Γῆν? τὴν ἡρώπην ὁ Καρδινάλης: ἐποῖς χύματος
 ἀράγῃ, καὶ ὅπου μεγέθυς τὰ εἶδεν αὐτὴ τὸν Ἡ' λιστ
 καὶ: καὶ αὐτὴ ἀπικρίθη, ὅτι ἦτον, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ
 ἡμῶν αὐτόθεν κατὰ. Μὴδὲ ἄλλο ἐχρημάθη, διὰ τὰ
 ἐγνωσθῆναι, ὅτι αὐτὴ ἔπαχε μίαν ἀγίαν Παρηπληξίαν.

Ὁμοίως

Ὁμοίως ἄλλω μίαν, πῶς ὁποίας, ὡς ἔλεγον αὐτῇ, συχνάκις ἐμφανίζετο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, τὴν ἐπαρακάλεσεν ὁ πειρίργος Ἀρχιερεὺς, ὅτι τὸν καιρὸν τῆς μακαρίας σωματικῆς μετὰ τὸν ἑρατοῖον Νυφίοντος, γὰρ τὸν συστήσει πρὸς αὐτὴν καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς εἶχε εἶς πολῦτιμον Κεϊμήλιον, γὰρ τὸν ἱρωπύση: τί τάχα ἔμελλε γὰρ τὸ πράξει, διὰ γὰρ τὸν Δαρασθήση πειρασόπρον. Ἡ' ἀποκρίσεις ἐτάθη, ὅτι ὁ Καρδινάλης γὰρ παλῆσεν τὸ Κεϊμήλιον, καὶ τὴν τιμὴν γὰρ τὴν ἑξαμοιράση εἰς πῶς πτωχὺς. Ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐτάθη, ὅτι αὐτὸς ἄλλο δὲν εἰσέει τότε, πᾶριξ τὴν ψυχλῶς: καὶ ἑξακίπασας, πᾶς ὁ νεμζόμνος Σωτὴρ δὲν ἐκατάλαβεν τὸ αἰνιγματῆ, ἐξακίπασεν ἔχ ἥτονον, καὶ ὅτι ἡ καλὴ Παρθένος δὲν εἶχε: θείας ἑμφάσεις, ἀλλὰ μόνον παχείας ἀπάτης, ὅπως τῆς ἑγέρσεως ἡ Φωτισίας. Οὕτως ἐγὼ δὲν ἤμπορῶ γὰρ καταλάβω πᾶς ἀποκαλύψεις τοῦ Σκοτιστικοῦ τῆς ματρῆς, ἡ πᾶς δὲ λαβεῖς σωτηρίας τῆ Σοφῆς Μαρία Ὁ Αγία, ὅπως πόσον βόσκοντι μερικὲς ἀπλυσίους; καλὰ καὶ μὴ β-βαιωθεῖσαι ἀκόμη μήτε ἀπὸ τῆς ἑξέρσεως Ρώμης. Ὡς πόσον μεγάλως πρέπει γὰρ ἐκαινῆται ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς ἱερῆς Βήματος, ὅπως πᾶς ἀκμάζει εἰς τὴν Ρώμην διὰ παρομοίας ὑποθέσεις, καὶ ὅπως δὲν συγχωρεῖ, γὰρ συγχέωνται πᾶς παίγνια τῆς Φωτισίας μετὰ τῆς ἀληθινῆς ἀποκαλύψεις, ὅπως ἔρχονται θεόθεν. Τάχα λείπουν καὶ εἰς πῶς καιρῆς μας καρποφόροι καὶ πολῦτοι Φωτισταί; Ὁχι; Ἀλλὰ λέει ἐκείνη ἡ μεγάλη δὲνολία, ὅπως μίαν φορὰν ἔβασίλειον, ἡ ὁποία ἐπίσταται κάθισεν ἐπ' αἶον διὰ θεῶν καὶ ὑπερφυσικὸν ἔργον, καὶ ἡ ὁποία πᾶς ἐξωλείθη ἀπὸ πᾶς κριτικῆς τῆς Πολυμαθείας καὶ τῆς προσοχῆς; διὰ γὰρ ἑκλείνεται ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τῆς ἀπάτης, καὶ ὁ σίτος

ἀπὸ τὸ ἄχυρον. Περιπλέον ἡμῶν νὰ προσθεῖσω ἴδω, καὶ ὅτι, συμβαίνοντες ἐνίοτε καίποτε ἀκρωταίαι θεραπεῖαι, μήτε πρέπει νὰ φωνάζωμεν, „Θαῦμα, Θαῦμα. Μοναχὴ ἡ Φαντασία, βιαίως συγκινηθεῖσα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν, ἢ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀνακαλίσῃ τὴν Ἰδέαν, καὶ ὑποδείτῃσα τὴν βοήθειαν τῆ παντοδυνάμει Θεῷ, καὶ ὁμῶς πληροφορημένη τὴν δυνάμιν τῆς Πρὸςβείας κινήσεως ὁρατῆς αἰσθάνσεως: αὐτὴ λίγω, εἶναι καὶ μόνη ἀρετὴ, ὅτι νὰ πείμῃ μὴ ὁρμῶν τὰ Ζωτικὰ Πνέματα διὰ μίση τῶ Ἀγαθῶν, τῶ Βλαβερῶν, τῶ Πόνων τῆ σώματος, ἐμποδισμένη ἀπὸ κήμμιαν κακοχυμίας; ὥς πρὸς τὴν καθεὶ ἐμπόδιον, τὰ ὕδα ἐν τῷ ἅμα συγκινῶνται: καὶ τὰ Νεύρα, οἱ Χόνδροι, τὰ Μυῖα ἀναλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τῆς φυσικῆς ἐργείας, ὅπου πρότερον, διὰ τὴν ἀπότρεξιν ἀπὸ τὴν ἀκμίν καὶ ὁμῶς ἀναγκάσει ἐπὶ τὸν τῶ Ζωτικῶν Πνέματων, ἐστὶν ὡς πρὸς τὴν ἀργά. Καὶ τὸ συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς κάποια νοσήματα, εἰς τὰ ὅποια ὑπόκεινται αἰγυναικίαι. Καὶ ἐγὼ ἀφ' ὧντα; ἄλλα παραδείγματα, ὅπερ ἀνέγνωσα, ἱξάτω μίαν Γυναικα, ἡ ὅποια καταδρασμένη ἀπὸ σῶαν δρυμύτατον καὶ μακρὸν Πυρετὸν, καὶ ἀπλητισμὸν μὴ κοινῶν ψήφον ἀπὸ τῆς Γαστρίδος, ἐκεῖ ὅπερ ἀγωνισάσα ἐπὶ τὸν δρίπανον τῆ Θανάτῃ, εἶδε νὰ ἀφθῇ σῶας οἶκος τῆς γειτονίας. Τὸ τὸ ἀνέλπισον συμβεβηκὸς τόσον τῆς ἐμὴ γάλασσι τὸν κινῶν, ὥς μὴ ὅλον ὅπερ ἀκίνητος, καὶ ὁμῶς ἀφύπνισα τὸν κράββατον, δίδεται νὰ ἴδῃ, ζητῶν τὴν σωτηρίαν, καὶ ἔπος μετ' ὀλίγον ἐλπίδα ἀπὸ ὅλα τὰ βάσανα. Τόσον δυνάται μίαν ζῶαν Ἰδέαν, καὶ μίαν βίαν τῆς Φαντασίας, καταδρασμένης εἰς τὴν τυραννίαν κήμμιαν βαρείας Ἀρρώστιας! Εἰς τὸ

ἀπο·

ἀποβλέποντες καὶ μεικοὶ πελείργω Ἰαῖοι, μ' ὅλον ὅ-
πῃ παραβλέπουν μεικὰ βοηθήματα? καθότι ἰξόρων,
πῶς δὲν ἰχύον νὰ καταδαμάσων πάθη, ὅπῃ φοβεί-
ζεν τὴν Ἰ' ἔχον ζωὴν: καὶ ὁμως ἐνίστη τὰ μεταχειρίζονται,
ἐλπίζοντες; μήπως καὶ ἡ νόσος εἶναι ἀπὸ ἐκείνας, ὥστε
ἡ Φαντασία τῷ ἀρρώστῃ συγκινηθεῖσα ζωτικώτερον ἀπὸ
ἐκεῖνο τὸ δραστήριο, Recipe, ἥτοι δέχε, καὶ βάλλουσα
τὰ Ζωτικά Πνόματα εἰς μίαν βιαιοτέρην συγκίνησιν,
ἥθελον ἰχύσει νὰ τὴν καταξοπάσῃ. Τὴν παρῶσαν
Πρότασιν τὴν ἐθιῶρσεν καὶ ὁ Φιλόσιος εἰς τὸ πλεῖ τῷ
Δυνάμειον τῆς Φαντασίας, καὶ ὁμως ὅχι μὴ ἐκείνῳ
τὴν δυνάμειν, καὶ μὴ ἐκεῖνο τὸ φῶς, ὅπῃ ἡ ποιαύτη ὑ-
πόθεσις ἀπαιτεῖ, καὶ ὅπῃ πόσον συμφέρει εἰς τὴν κα-
τάληψιν τῷ Ἀνθρώπῳ. Μήτε ἐγὼ ἔχω νὰ εἰπῶ πε-
ρισσότερον, εἰργωντάς κάλλιον νὰ πέμψω τὸν ἀναγιώ-
στῳ εἰς τὸν διδασκαλικὸν κάλαμον τῷ Καρδινάλιῳ καὶ
Ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Βονωνίας, Φήλικας τῷ Λαμβερτί-
νῳ: ἤγουν εἰς τὸ περιβόητον Σύγγραμμα, ὅπῃ ἐσωώθε-
σι περὶ τῷ Κανονισμῷ τῷ Ἀγίῳ.

Ἀλλὰ πῶς ἴσως καὶ τὸ νομίσῃ τινὰς ὡς μίαν Πα-
ρίκβασιν, καὶ ὁμως ἀπαιτᾶται? ἵππειδ' ἐγὰρ ἠθέλησα
μὴ πῶς νὰ προπαρασκευάσω τὰς ἀπλουσίους, ὥστε
νὰ τὰς βιβαιώσω κάλλιον τὴν δυνάμειν καὶ τὴν μαγα-
ρίαν τῆς Φαντασίας, καὶ ὁμῶς νὰ τὰς πληροφορήσω
πληρέστερον τὴν ἐπιρρόλῳ, ὅπῃ αὐτὴ ἰγχεῖ εἰς τὰ
Ἀνθρώπινα Ἡ' ἔχον. Ἐγὼ εἶπα, καὶ κάθε εἰς ἡμ-
πορεῖ ἀφ' ἑαυτῇ νὰ τὴν πληροφορηθῇ, ὅτι, μ' ὅλον ὅπῃ
ἡ Ψυχὴ δέχεται τὰς Εἰκόνας τῇ ἔξω ὑποκειμενῶν,
ἀδύς ὅπῃ φθ' ὡς εἰς τὸ ταμεῖον τῷ Ἐγκεφάλῳ:
καὶ ὁμως μηδὲ συμβαίνει συγκίνησις ἐνδεδωκυίας,
ὅταν κατὰ τὸ αὐτὸ δὲν τῆς παρασαίνεται καὶ ἄλλη
καίμ.

128 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

αχμμία Ἰδέα, Ὑπόληψις, ἡ ἀλήθεια, ἰκανὴ εἰς
τὴν καταπίεσιν, ὥστε ἢ εἰς ἀποφυγὴν, ἢ εἰς ἀγκαλιά-
σιν τὴν συγκίνησιν. Αὐτὸ τὸ δῶτερον ὅπερ καὶ αὐτὸ συμ-
βαίνει, ἐν τῇ αἵμα καὶ πάθος ἐγείρεται εἰς τὴν Ψυ-
χὴν, καὶ πρὸ πότε ὁμαλὴν, καὶ πότε σφοδρὴν: ἡ γοῦν
Ἐρως, Μῖσος, Φόβος, Θυμὸς, Ἐλπίς, καὶ ἄλλα
παρόμοια Ἀνθρώπινα Πάθη, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
συμβαίνειν συλλογισμὸς ἀπὸ διάφορα Ἠθικὰ ἔργα,
ἢ καλὰ, ἢ κακὰ, ἢ ἀδιάφορα. Ζωχαφίζεται, κατ'
ὕποθεσιν, ἢ εἰς ζωχαφισμὸς εἰς τὴν Φαντασίαν
τινὸς ἀδικησέν, ἢ καὶ ὅπερ νομίζει, πῶς ἀδικήσῃ,
ὁ Ἐχθρὸς. Ὅταν ἐκεῖνος ἁρβαίνει ἀπ' ἐμπροσθεν
αὐτοῦ, ἢ ὅταν ἀκεί, εἰς ἐμὴν δὲ αὐτὸν ἐν τῇ ψυχῇ,
περιρρομὴ καὶ κλάσεις τῇ Ἐγκειφάλου, ἀπαντὰ ἐ-
κείνῳ τὴν μιστικὴν ἰδέαν: καὶ τὰ ζωτικὰ Πνεύματα
συγκινησέν ἐν τῇ αἵμα, τῇ ἐξυπνῶσι τὸ Μῖσος, τὸ
Ὀργὴν, τὸν Φόβον, καὶ ἀναλογίαν δηλὴ τῆς μικρᾶς
ἢ μεγάλης ἀδικίας, ἢ δυνάμεως, ὅπερ ἀρέσκει εἰς
τὸν Ἀντίπαλον. Ἐκ τῇ ἐναντίᾳ, εἰς τὸ ὑποκειμένῳ
εἶναι ἀγαπητὸν, εἰς ἐπιθυμητὸν, ἢ ἁρ' τί ὠραῖον, ἢ
ἁρ' τί χηρῖμον, ἢ ἁρ' τί κατ' ἄλλον ἔσπον ἀριστὸν
εἰς ἡμᾶς? ἐμβαίνοντες τὸ Φαντασμάτις εἰς τὸν Ἐγκει-
φαλον, μᾶς διηγείρει τὴν Ψυχὴν εἰς Ἐπιθυμίαν,
Ἀγάπην, Ἐλπίδα, Ἀγαλλίασιν, καὶ εἰς ἄλλα πα-
ρόμοια κινήματα, καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀκολίας, ἢ δυσ-
κολίας, ὅπερ ἀπασπῶμεν εἰς τὴν ἀπόκτισίν. Καὶ
αἰσῶς ἐκεῖνο φαίνεται ἀναπόκτιστον? ἀλλὰ καὶ μοναχὴ
ἡ Ἰδέα τῇ πρωτοτύπῃ, ἢ καὶ ἡ χερποποιάτις ἰδέα, ἐν-
χαραγμὸς εἰς τὴν Φαντασίαν, φθαίνει εἰς μᾶς ἀ-
φραίν.

Τώρα ἡμεῖς πρέπει εἰς σημειώσωμεν, ὅτι ἐνίστηται
Εἰ-

Εἰκόνας τῶν πραγμάτων, τὰς ὁποίας μᾶς φέρουσι πρὸς ἀδυσπία : καὶ αἱ ὁποῖαι μᾶς διγείρουν κἀνέστα δραστή-
 εων πάθος, ἢ δυσάρεστον, ἢ δάρεστον? ἢ μπορῶν τό-
 σον βαθύα νὰ ἐντυπῶνται εἰς τὸν μυελὸν τοῦ Ἐγκεφάλ-
 οῦ; ἢ ὅτε τί τὸσον βλέπομεν, ἀκούομεν, ἢ καὶ μὲ ἄλ-
 λων ζωτικῶτερων ἔσθον διχόμεθα συχνάκις τὰ Φαν-
 τίσματα, ἢ ὅτε τί ἀκμαίως καὶ αἰσθητικῶς τὰ συλλο-
 γιζόμεθα? ὥστε μᾶς χηματίζουν πλῆτταῖον μίαν με-
 γάλυν ἀταξίαν εἰς τὴν Φαντασίαν, καὶ ὁμῶς μὲ αὐτὴν
 συγχέουν καὶ τὴν ἴδιαν Ψυχὴν. Συνειδητοῦμεν δὲ ὅτι
 τὰ Πνύματα νὰ περιβέχων τὰ ἐντυπωματῶν Ἰσχυρὴ ἐ-
 κείνων τῶν ὑποκειμενῶν, καὶ νὰ γονῶν εἰς τὴν Ψυχὴν
 τὴν ἀρίσκειαν; ἢ Ψυχὴν, ὅπως μὴ δυνάται, παρέξ νὰ
 βλέπῃ ἐκείνας τὰς Εἰκόνας, καὶ ὁμῶς νὰ συγκινηθῇ μὲ
 τὸ πάθος, ὅπως ἐκεῖναι ἐξυπνεῖσιν; ἀπαντᾷ ἐνίοτε ὅτι
 χρὴν δυσκολίαν, ὥστε νὰ καταβάλλῃ τὸ τοῖστον πάθος,
 καὶ νὰ ἀποφύγῃ τὰς πράξεις, ὅπως τὸ ἀκολυθῶσιν :
 μάλιστα ἐνίοτε συμβαίνει, νὰ καταπνέῃ καὶ εἰς κἀμμίαν
 τυχηρῶς μὲν, καὶ ὁμῶς μεγάλῃ ἀδυναμίαν, ὥστε νὰ
 τὴν ἀντιστῇ. Καὶ τὸτο τὸ δάπερον εἶναι μία ἀρρώ-
 σία τοῦ Ἐγκεφάλου, τοῦ ὁποῖου τὰ ὀλίθρια συμπτώματα
 ὡς καὶ ἡ Ψυχὴ τὴν αἰσθάνεται. Εἰς εἶδος Πονημάτιον,
 ὅπως πραγματίζομαι τὰς ἰδιαιτέρας ποιότητες τῶν Ἐ-
 λθιδίων Τεχνῶν καὶ Ἐπιστημῶν? ἐπαρτήρησα, ὅτι
 εἶας, ἢ ὅτε τί τὸσον ἐπεθύμα τὴν Καρδιναλικὴν Πορ-
 φύραν, ἢ ὅτε τί ἐνόμιζε τὸσον ἄξιον τὸν ἑαυτὸν τε, ἢ
 ἴσως καὶ διὰ ἄλλο συμβιβηκός? τὴν ἰσθῆν, πῶς τάχα
 νὰ ἐκαταστάθῃ καὶ αὐτόχρημα, ἐμπράκτως Καρδιναλῆς.
 Τὸτο τὸ Φῶτισμα τὸσον βαθύα τοῦ ἐρριζώθη εἰς τὸν
 Ἐγκέφαλον, ὥστε, ὅτε ὅσον καὶ αὐτὸν ἰδίδασκε, τὸν
 ἐκστέτει, τὴν ἰφώνηζε τινὰς, τάχα νὰ τὴν φέρῃ εἰς συ-

καίδησιν? καὶ ὁμως μὴδὲ ἥτον ἐλπίς σωτηρίας! μὲ ἄλλοι
ἐπεὶ οἶδιος, εἰς τὰ ἐπίλοιπά τε κινήματα, ἥτον ὁλος ἐ-
γῆς, φρόνιμος, ἀγχίνες. Καὶ ὁ Θεὸς Σῶπρ, πῶς
ὑπόκειται τῷτο τὸ ἐξαίσιον ἔργον τῷ χειρῶν σου εἰς τό-
σας παρεδύξες μεταμορφώσεις! καὶ ἀράγε πόσους ἔξο-
πας ἔχει ἡ παύσοτος Ἀγαθότης σου, ὥς νὰ ταπεινώ-
νῃ τὸ ὑπερήφανον Πνεῦμα τῷ Ἄνθρωπῳ! Ἄλλοι πάλιν
ἐπίσδωσαν, πῶς τέχα ἔγιναν Γίγαντες, Βασι-
λεῖς, Ἀρχιερατοὶ: ἄλλοι πῶς εἶχαν χρυσάλλειαν
τῷ ρίνα, ἡ μεγάλῃ μίαν ὀργήν. Ὡς πόσον ἡ-
μεῖς εἴπαμεν, ὅτι ἡ ψυχὴ χωρὶς τὸ σωματικὸν ἔργα-
τον τῆς Φαντασίας, δεῦν ἡμπορεῖ νὰ ἐνεργῇ, ἡ αὐτὴ ἡμ-
πορεῖ, ἀλλ' ὅχι καὶ ἐνεργείας, ὅπῃ νὰ ἀποπειρατῶνται
εἰς αἰδητὰ πράγματα? καὶ ἔξ' τῷτο, ὅποταν ἡ Φαντα-
σία ἀρῆσκειται ἀδουῆς καὶ παραγωγῆς, μὴδὲ εἶναι
παράδοξον, εἰὰ ἡ Ψυχὴ δεῦν ἰχύνει νὰ προβάλλῃ ἔρ-
γα, ὅπῃ νὰ ἀρμύζον εἰς τὸ εἶναί της. Ἡ ἀλήθεια εἶ-
ναι αὐτῇ, ὅτι πολλαῖς αἰτιαῦται παραπληξίαι συμ-
βαίνειν χωρὶς μὴδὲν ἐγκλημα! ἔξ' τὴν ἀταξίαν διὰ
τῷ Χυμῶν, διὰ τὴν αὐστηρότητα τῷ Πνέματι, ἡ καὶ
διὰ ἄλλας φυσικὰς αἰτίας! καὶ ὁμως ὅχι πάντοτε χωρὶς
πταίσιμον. Καὶ τῷτο, ἡ διὰ τί οἱ Ἄνθρωποι θάρρουν
εἰς τὴν δυνάμειν τῆ νοός των, ἡ διὰ τί δεῦν ζητῶν ἐγ-
καιρα βοήθειαν ἀπὸ ἄλλης: ἡ γὰρ ὅποταν τὸ Φάντασ-
μα εἶναι πρόσφατον ἀκόμι, καὶ πρὶν ἀποκατασταθῇ ἀ-
καταδάμαστον, πεισματικόν. Ἐγὼ ἰξάριω εἰς ἀξί-
λογον ὑποκείμενον, ἐπεὶ ἐκνεύθη ἀπὸ εἰς ἀπατηλὸν
Φάντασμα, καὶ τὸ ὅποῖον, διὰ τί ἐτίμα τὴν φιλίαν
μου, μὲ ἐμπιστεύθη τὸ συμβιβηκός, τὸ ὅποῖον ἡ-
θέλησαν, ὅτι νὰ μείνῃ μουσικόν. Ἐγὼ ἐπροσάθην
σα μὲ ὅλῳ με τὴν δυνάμειν, νὰ τὸ πληροφορήσω πὴν
ἀλή-

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κ.φ.ς. 131

ἐλθθεῖαν, καὶ πῶς ἐκαταπείδη, καὶ διὰ μερικῆς μὲν
ἐφαίνῃ, πῶς τὰ χαλὰ ἐπαυσι. Μὰ τί; πάλιν ἐξ-
ῆλθε μὲν καὶ τὸν ἡ λυπηρὰ ἰδέα; καὶ ἐπ' ἀληθείας ἔ-
καμνεν χρεῖα τὰ ἀγωνιστὰ καὶ ἐν δούτερον ἄλλο πόσον.
Εἰς τοιαύτης Φωτισίας ἴσως καὶ ἡ Γαβριήλ τέχνη ἡμ-
πορεῖ τὰ χρῆσιμότης; ἀφαιρῶσα δηλ. μὲν μίαν αὐτονο-
πάτω δὲ αὐτὰν ἀπὸ τοῦ Σώματος ὅλα χεῖρον τὰ κακοῦ
Πνέματι, ὅπως γίνονται καὶ εἰς τὰ Νοσοκομεία καὶ
Φρονήρων, ὅπου διαβίβαν ἐκείνοι οἱ ἑριστάδιοι, πόσον
ἀδύνατοι, ὥστε φαίνονται ὡσαύτως τὰ ἐμφυτὰ σκίλι-
τα, καὶ οἱ ὁποῖοι ἔπειτα; μὲν τὸ τὰ γενεῶν εἰς αὐ-
τὴς μία νέα ποσότης ἀγαθῶν Πνέματων, ὅπου δε-
λῶσω τὴν Φωτισίαν μὲν πῶς; πολλὰ καὶ ὑγιαι-
νουσι.

Καὶ ἐδὼ διαβατικῶς ἀναφέρω, ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ ἴ-
δια αἰτία πρέπει τὰ ἀποδίδεται καὶ ἡ ἀδελφότης πολλῶν
προσώπων (γυναικῶν μάλιστα, καὶ γυναικῶν μιᾶς ἀ-
νιχνύει ὅμως καὶ ἀνιδιότης Φωτισίας) τὰ ὅποια πειθύν,
πῶς τὰ χαλὰ κυριεύονται ἀπὸ τὰ πονηρὰ Πνέματα; ἔ-
σσα γεννημένη αὐτὴ ἡ ἐλπίστη των ὑπόληψις, ἀπὸ Μητρι-
κα πάθη, ἀπὸ διπλῆς αἰτίας ἄλλων Γυναικῶν, καὶ ἐπὶ
τὴν ἴσως ἀπὸ τῆς ἑνὸς Λειτουργίας; ὀλίγον ὅμως προ-
σικτικῶς, καὶ ὀλιγωτέρων πρακτικῶς, ὥστε τὰ διακρί-
ναι τὴν ἀληθινὴν Δαιμονιότητα ἀπὸ τῆς νομιζομένης.
Εἰς ἐγὼ ἐγνώρισα μίαν σεμνοπάτω Νέαν, ἡ ὅποια πα-
ρακινήσει ἀπὸ πειθήριαν τὰ ἴδη, πῶς τὰ χαλὰ ἐφο-
κίζουσι; ἐκεῖ ὅπου ἐθαίρει, ἐτυχον ἡ βιβλαμμένη τὰ
τὴν πιάση ἀπὸ οὗ ποδὶ. Τόσον ἐφθασεν; ἡ Κόρη
ἄρχισε τὰ αἰδανίται ἑόμον εἰς τὸν πόδαυς, τὰ πει-
θῶν, ὅτι τὰ χαλὰ καὶ αὐτὴ ἐδαιμονίδη, μήτε εὐχολὰ ἐ-
λθθεῖν ἀπὸ ἐκείνου τοῦ φοβερὸν Φωτισμα. Αὐτὸ-

Θεν διαβαίρω εἰς τὸ νὰ ἀναφέρω, ὅτι δίδονται καὶ ἄλλα αἰσθητὰ υποκείμενα, τὰ ὅποια, εἴθε καὶ δεῖ πληγῶνεν πόσον τὴν Φαντασίαν, καὶ ὁμως τὴν παράτην ὄχι ὀλίγον. Ἡμεῖς, εἰς τὴν βιαίαν Ἀφροdisίαν προσβολὴν τῷ εἶδος μέντες μὲ τὸ ἄλλο, ἔχομεν ἀδιάκοπα τὰ παραδείγματα. Δίδονται μεγάλοι, ὅπερ ἔχον τὰς ἵνας τὰς Ἐγκεφαλὰς πολλὰ μαλακάς: καὶ διὰ τῆτο εἶνα ἱραστὸν υποκείμενον, βλεπόμενον καὶ ξυμβαλεπόμενον (καὶ ἡ δοκιμὴ μᾶς βεβαιώνει, ὅτι καθὼς ἡ φλόγα αὐξάνει ἀπὸ τὸν αἶμον, ἐμοίως καὶ ὁ σαρκικὸς Ἔρως ἀπὸ τὴν σωμυλίας) εἶνα υποκείμενον, λέγω, πλεῖστον ἀπὸ γλυκὰ ῥέματα, συνωδόμενον μὲ θελητικὰ λογίδια, μὲ ἐρωτικὸν περιπάτημα, καὶ ὁμῶς ἐνδωιαμωμένον μὲ ἄλλα σωματικὰ καὶ κτλινώδη κινήματα, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς τοιαύτας φιλίας μεσολλαβὴν ἔκροχωρεῖ νὰ ἐντυπώσῃ εἰς τὴν Φαντασίαν τὴν Εἰκόνα τοῦ πόσον βαθείας, καὶ ἱπομνήας, διὰ νὰ τὴν ἐξυπνῇ, εἶνα πόσον ὀρμητικὸν Ἔρωτα: ὥστε ὁ Νῦς, σκοτισμένης, μήτε ἄλλο βλέπει, παρὰ μόνον προπρήματα: καὶ ἡ καλὴ Ψυχὴ ζαλισμένη καὶ αἰχμαλωτισμένη ἀπὸ τῶν ἡδονῶν, ἔχει ὀλοπρέθυμος, ἡ καθὼς λέγειν, μὲ ὅλας τὰς ἀρμυνας. Ἀγωνίζονται πολλάκις οἱ Πράγματικοί, οἱ Γεροκήρυκες, οἱ Φίλοι, οἱ ὅποιοι συμβελόν, διδάσκον, παρακαλῶν, φοβερίζον καὶ ὁμως ὅλα μάταια. Ἡ Φαντασία πετισμένη ἀπὸ ἐκείνου τῶν Ἰδεῶν, ἰσχύει περισσώτερον ἀπὸ αὐτῆς. Καὶ ἐπ' ἀληθείας κατεξοδιάζεται ἡ Παῖσις κληρονομία, ὥστε νὰ ἔβῃ αὐτῶν τῶν μαρὰν φλόγα: ἡ Ἰσότης καὶ ἡ Ψυχὴ δὲ λογίζονται ὅτι τὸ μηδέν: ὡς καὶ αἱ ζῆλται, τὰ μύση, τὰ πείσματα, ὡς καὶ αὐτὰ συνηῖχον εἰς τὸ νὰ ἀποκαταστήσῃν πλεόν ἐσένω, καὶ πλεόν

ἐπιθυμητὴν αὐτὴν τὴν ἀλυσίδα: καὶ ὅμως τὰ ἐξυπνή-
σαν πᾶσας ἄλλας φρονοληφίας, ἐπεὶ ὅλαι πηγάζον ἀπὸ
τοῦ τοῦ τυφλόν, ἀπὸ τοῦ τοῦ παράφορον Πάθος. Ο-
πόταν μία πάρομοιά ἀτιμία καὶ μωρία συμβαίνει εἰς
ἐπίσημα πρόσωπα, ἢ ἄλλως νομιζόμενα μεγάλης
φρονήσεως? τί ἄραγε λέγει ὁ ἀσέπτος Κόσμος; Πῶς
τάχα κἀνθά Εὐρωτικὸν ποτὸν, ἢ καὶ μὴ Μαγία τῆς
διέφθειρε, καὶ ἔχασαν τὰς φρονίας. Τότε, λέγω, ὅ-
ταν εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ ποιεῖτον Πάθος μὴδὲ συμ-
βαίνει ἐν τῷ ἅμα, ἀλλὰ βαθμυδόν: καὶ πῶς, καθὼς
ἐνίοτε ἐν δυνάμει τῶ Φυσικῶν Νόμων, ὀλίγον κατ'
ὀλίγον, διεφθείρεται ἡ οἰκονομία τοῦ Σώματος: ὁμοίως
καὶ ἡ ἀρμονία τῆς Ψυχῆς, καὶ τῆς Νόμους δηλ.: τοῦ φυ-
σικῆς δισμῆς, διεφθείρεται καὶ αὐτὴ, καὶ ἐνίοτε μάλιστα πο-
λύ. Λέγω καὶ πιθανότερον, ὅτι κατ'ἐκτενέστερον ἡ Ψυχὴ εἰς
μίαν κατὰσασιν πόσον ἐλκεῖται, καὶ πόσον ἀνοίκεται εἰς
τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀξίας; καλὰ καὶ δεῦ ὑστερεῖται τῷ
ἐσιώδεις τῷ Αὐτεξούσιῳ, καὶ ὅμως ἀπὸ αἰτίας τῆς βιαιότητος
καὶ κακῆς ἔξεως, ὑποχρεώνεται καὶ αὐτὴ εἰς μίαν κατὰ
συμβεβηκὸς μετ', πλὴν ἔχ' ἥττον μεγάλῳ αἰδωσι-
μίῳ, ὥστε νὰ ἐνέργῃ ἀλλοιοφύτως: καὶ χεῖρόν μὴδὲ ἡμ-
πορεῖ, πᾶρξ' νὰ πράττῃ ἐκεῖνα, ὅπερ ὁ ἴδιος πάχων
τὰ κρίνει ὡσανύσας μωρίας; καὶ ὅμως μωρίας, ἀπὸ τῆς
ἐποίας αὐτὰς μὴδὲ ἡμπορεῖ νὰ ἀπέχῃ. Καὶ ἡμαρτί-
ναι οἱ ποιῶντες; θέλει μὲ ἱρωπύσει κἀνθάς. Τίς ἀμ-
φιβολία; Εἶναι πταῖται καὶ οἱ μεθυσμένοι, ὅταν ἐρ-
γάζονται φόνους, ἢ ἄλλὰ ἀποπήματα? μὴ ὅλον ὅπερ,
καὶ τί κυριώμενοι ἀπὸ τῆς οἰνοποσίας, μὴδὲ χροικῶν,
πῶς πράττων κακόν, ἔπε φέρων ἀρκιτὸν φῶς τῷ Λογι-
κῷ, καὶ ἀρκιτῶν ἐλπίδων τῷ Αὐτεξούσιῳ; καὶ νὰ ἀ-
πέχου. Καὶ τὸ αἶτιον, καὶ τί αὐτοὶ αὐτοδελήτως

εζήπουν τὴν μέθην; καὶ ἔχ' ἄλλο τι μὴδ' ἡμπορῶν νὰ
 αποφύγῃ τὴν ποινὴν τῆς ἰδίας ἀποπημάτων, καὶ τὴν
 διωγμὸν, καὶ καμμίαν ἔκτακτον. Τώρα πότε
 περισσότερον πρέπει νὰ λογίζονται ἀναπελόγητοι, ὅσοι
 κυριεύονται ἀπὸ Πάθη, ὅτε δὲ προξενῶν πόσῳ ζά-
 λῳ, καὶ πόσῳ παραχλῶ εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅσῳ ὁ ὀ-
 νος γένῃ, πινόμῃος χωρὶς μέτρον; Ἀλλὰ δὲ πρί-
 πει νὰ ἀπελπίζεται ἡ θεραπεία τῶν Φαντασιῶν, ὅτε
 γένῃ παρομοίας παραφοράς. Μία κινδυνώδης ἀδύναμις,
 εἰς πολυχρόνιος ἀπομαχρυσμός, μία αὐστηρὰ φυλα-
 κή, ἡ ἐξορία, ἡ ἄλλαι τιμωρίαι καὶ δυσυχίαι, ἡμπέ-
 ρουν νὰ πῶς φιλοδωρήσῃ μετὰ τὸ ἱαματικὸν ἀντιφάρμακον.
 ὀλίγον κατ' ὀλίγον; μὴ τὸ νὰ μὴ συχνοβλέπεται ἐκεί-
 νο τὸ πρόσωπον; τὰ Ζωτικὰ Πράγματα παύουν ἀπὸ
 τὸ νὰ παρασκαίνουσι τῆς Ψυχῆς ἐκεῖνο τὸ ἀκμαῖον
 Φάντασμα, καὶ νὰ τὴν παράτῃ μετὰ τὸν Ἔρωτα; ἢ
 ὅποια ἔπειτα μένῃσι ἐλπίδα, προχωρεῖ βαθυμυ-
 δὸν, βαθυμυδὸν ἀνακαλῶσα τὴν διώκιν καὶ τὸ φῶς,
 ὅτε ἔχασε, καὶ ἐμὲ ξισκιπάζουσα πᾶς ἀληθείας, ἐ-
 πὶ ἢ τὸ πρόσωπον, ἢ τὸ Πάθος τῆς περιέχου.
 Ἐὰν ἔπειτα καὶ συγκαίρως ἀπὸ ἀφορμῆς τῆς αὐτῆς
 προσώπου συμβαίνει καὶ καμμία κακομοιρία: Ἰδὲ
 τότε, ὅτε τὸ ἴδιον ἑαυτὸν πρόσωπον ἐμβαίνει εἰς τὴν
 ἀπώλουν τῆς λυπηρῶν ἰδίας, καὶ πλέον παύουσα ἢ
 ἡδονή, ἔπεται ἡ κατάντη, ἔχ' ἄλλο ὅποιας καταστῆ
 πλάταιον καὶ νὰ μισῇται, νὰ καταφρονῇται. Ἐμὶ
 πολλὰ μὲν ἀχαρίστησον ὁ ἦτορ, μετὰ τὸν ὅποιον ὁ
 Μένων πειρήματι Ρωμαίου τὸ Τηλέμαχος, ἔλκε-
 ρει τὸν αὐτὸν Τηλέμαχον ἀπὸ τῆς δούκτας εἰς Ἐρω-
 τος, ἐπὶ εἰς ὅλας τὰς συμβολὰς, ὅλας τὰς δι-
 ατάκας. Αὐτὸς μὲν εἰς ἀπώμα ἀπὸ εἰς λιθάρι, ῥί-

πει τὸν Νίον μέσα εἰς τὴν Θάλασσαν, καὶ μὲ εἶς
ἔτοιμον πλάσιμάτιον τὸν ἀπομακρύνει. Καλὰ ἐν-
νόει ὁ περίβλεπτος Ἀρχιεπίσκοπος δι' Cambray,
ποῖα βοηθήματα χρειάζονται εἰς τοιαύτας σφοδρὰς ἀρ-
ρώσας.

Ἀπὸ πῶς τὸ ὀλίγον, μὲ φαίνεται, νὰ ἐγνωρίσα-
μῃ ἕως πέρα, ποῖα εἶναι ἡ δυνάμις τῆς ἐξωτερικῆς
Σωμάτων, ὅπως ἔχον ἐπαύω εἰς τὴν Φαντασίαν; καὶ
ποῖον τὸ κράτος τῆς Φαντασίας, ὅταν πλημμυρῇται
ἀπὸ παρόμοια Φαντάσματα, ἐπαύω εἰς τὴν Ψυχῇ.
Ἀλλὰ πλέον συνειδησιμῶς, μάλιστα πλέον περὶ
μῶς παραδείγματα ἀπαντῶμεν κατ' ἐκείνῃ εἰς τὴν
δέξια τῆς δεξιᾶς Ταξιαρχίας; τὰ ὅποια δραμα-
τίζονται ἀπὸ τὴν Δίαν, καὶ ἀπὸ τὸν ἑρῶα τῆς σω-
μάτων τῆς Ἀνδρείου καὶ τῆς Γυναικείου μέρους. Δὲν
εἶναι μόνον ἡ Ὁρασις (ἡ ὅποια μᾶς ἐδόθη θεόθεν
ὥσπερ μία φυλακὴ τῆς ζωῆς) ἐπὶ διεγείρει ἰσώδην
τῆς Ἀνδρώπῃ τὴν ἐπανόστασιν, καὶ τὸν πλῆθος; ἀλλ'
εἶναι περιπλῆον καὶ ἡ Ἀκοή. Κατ' εἰς αἰσθάνεται
ὥσπερ ἀφρόσυτοι πράγμα τὴν Ψαλμοδίαν. Ὡς καὶ
αἱ ἐναρμόνιαι Φωναὶ, καὶ μάλιστα ὅταν κρένται ἀ-
πὸ εἶμα Γυναικός, προξενοῦν προσβολὴν εἰς τὴν
Φαντασίαν μερικῶν; καὶ ὅτι δηλὶ ἀκόλως ἐξαφρίζουν
μὲ τὰ μίσον τῆς γλυκείας περιηχίσεως; μάλιστα καὶ
ἡ ἰδέα Φωνῆ, χωρὶς τὴν Ψαλμοδίαν, ἰχύει μὲ τὴν
φυσικῆς δυνάμιν, μὲ τὸν γλυκεῖον ἦχον, μὲ τὰς
ἐξοφίλους συστροφάσας νὰ ἐνσάξῃ εἰς τὴν ἀνέχουσαν
Φαντασίαν πόσῃ μελωδίαν, ὥστε νὰ ἐλκύσῃ τὴν Ψυ-
χὴν εἰς πολυποίκιλα ἔργα καὶ πάθη. Σπῆκεν ἐνίο-
τε ἐγὼ παρατηρῶντας, πῶς ὁ ἀπλὺς λαὸς ἀκροάζε-
ται εἰς τὸν ἱεροκήρυκα, ὁ ὅποιος ἐκφωνεῖ πόσους σπουδαίους

λόγους, πόσας ὑψηλὰς ὑποθέσεις, καὶ ὁμιλεῖ μὲ φρά-
 σιν, μὲ ὕψος πόσον σῶτεχρον, ὥστε ἐκείνη ἡ ἀμαθὴς
 ἀγέλη τίποτε δὲ ἐννοεῖ; μὲ ὅλον πῶτο βλέπω, ὅτι
 ὁ χυδαῖος λαὸς, χωρὶς τῆς ἀνδιάντη, χωρὶς τῆς πε-
 ρισφύου ὄμματος, ἐπιμένει ὅλος προσεκτικός: ὅλον
 τὸ πᾶν ἀποτέλεσμα τῆς ἐναρμονίᾳ φωνῆς, ὅταν ἐπι-
 ποδάζεται καλῶς, καὶ τῆς ζωῆς χειρονομίας, ὅπως
 γυνὴ εἰς τὴν φαντασίαν εὖ αἶδος ἐκτάσσει. Μή-
 τε ἔσφαλεν ὁ Δημοδοκὴς, ὅταν ἐρωτημένος, ποῖον
 ἀράγε εἶναι τὸ κεφαλαιωδέστερον προτέρημα τῆς Διμη-
 γόρου, ἐξεφώνησε ἄλλοις ῥοαῖς, ἢ Ἐνέργεια. Ὑποθέ-
 σιτε ἔπειτα, πῶς αὐτὸς ὁ ἀπλῆς Κόσμος, μίσα εἰς
 τὰς πλατείας, ἀκροάζεται κήρυκτον ἔμπειρον τιρατο-
 λόγον, ἢ ψαυδοῖα ῥόν. Φθάνει, ὅτι αὐτὸς τὰ μὴ
 προσέχῃ καλῶς τὸν Κορβανῶτα; καὶ ἐπ' ἀληθείας ἐ-
 κείνος μὴ τὸ ἐλδύδιον βλέμμα, μὴ τὰ δάρμοσα
 χήματα, μὴ τὰς μεγάλας ὑποχέσεις, μὴ τὰ τιπορ-
 νόμενα λόγια, μὴδὲ δυσκολάζεται ποσῶς τὰ τὰς
 τὸν ἐλαφρόση. Τόσον ἰχὺει ὁ λόγος! Μάλιστα ἐγὼ
 ἔτι ἠμπορῶ τὰ φανερῶσαι τὴν θαυμάσιον ἐνέργειαν,
 ἐπεὶ ἔχει μὲ τὸ μέσον τῆς φαντασίας τὰ συγκινησθ-
 ῶς καὶ αὐτὰ τὰ προσεκτικὰ ὑποκείμενα, καὶ μάλιστα
 (τὸ ἐπαναλαμβάνω πάλιν) ὅταν προσφέρεται ἀπὸ
 γυναικεῖον εἶδος.

Καὶ ἰδὼ πρέπει τὰ σημειώσωμεν, ὅτι τὰ ὀργα-
 νισμὸς σωματικὰ ὑποκείμενα, ὅσον σύμμιξα, ὅ-
 σον διδάσκει καὶ αὐτὸ τὸ τύχον, ἑταῖ αὐτὰ ἐλλείπονται
 ἀπὸ Πινύματα, καὶ ὑστέρηται ἀπὸ ἐνέργειας, ἢ δὲ
 διγείρεται εἰς τὴν φαντασίαν ἐδεμίας συγκινησθ-
 ῶς αὐτὸ διγείρεται, ἀλλὰ πασιπλῶς ὀλίγην; ἐξαιρίτως μόν-
 ον, ὅταν ἀπὸ τὴν παρυσίαν ἐκείνη τῇ ὑποκείμενον

ἤθελ' ἐξυπνήσεν καὶ ἄλλαι προϋπάρχουσαι ἰδέαι, εἰκό-
 νες, εἶπον φαντάσματα, ἀρκιτὰ καὶ ὑποκινήσαν τὸ πά-
 θος. Ἐκ τῶ ἐναντίου; τὰ τοιαῦτα πρόσωπα φέρουσι
 μίαν κραταίαν δυνάμιν, ὥστε καὶ συγκροτήσεν ἐν αὐ-
 τῇ μέγαν θόρυβον τῶ ζωτικῶν Πνέματων, καὶ μίαν
 ὀρμητικὴν συγκίνησιν πρὸς φαντασίαν, ὅταν αὐτὰ τὰ
 ἴδια πέμπων τὰ ἰδικάτων Πνέματα. Καὶ βίβαια
 τὰ κεφαλαιωδέστερα ὀχήματα, καὶ οἱ κυριώτεροι ἀγω-
 γοί, διὰ μίαν τῶ ὁποῖον ἠμπόρουν καὶ ταχυύνονται
 τὰ Πνέματα, καὶ μετὰ τὸ ἰχυρῶς καὶ πληγῶσιν, καὶ
 καὶ συγκινήσιν ἢ διαρίσας, ἢ δυσείσας πόσον τὴν
 φαντασίαν, ὅσον καὶ τὴν Ψυχὴν; μηδὲ εἶναι, παρίξ
 τὰ ὄμματα, τὰ λόγια, καὶ ἡ μελωδία. Ἀλλ' ἐγὼ
 μήτε τὸ πρὸ ἀποσιωπῶ; ὥστε καὶ μάθουν ἔγκαιρα
 οἱ ἀπειρηγότεροι πῶς, πῶς τάχα γαίνεται ἡ μεγα-
 λητέρα ἐνδρα, καὶ πόθεν ἀράγε προβάλλουν ἐκεί-
 νοι οἱ ὄλγιστοι, καὶ ὅμως ἐπίβουλοι Πειράται, οἱ ὁ-
 ποῖοι ἢ καὶ τύχῃ, ἢ ἐξ ἐπίτηδες ἔργυρίζουν; καὶ
 ἀπὸ πῶς ὁπείας πρέπει καὶ φυλάττεται, ὅστις ἀγα-
 πῶ καὶ κερῆσιν τὴν Ψυχὴν, καὶ ὅμως καὶ μὴ χάσῃ
 πρὸς Φροσύνην. Ἐἴνα κάλλος, ὅπως δὲ φέρεται, παρὰ
 θωλὰ καὶ δυσκίνητα ὄμματα, ἤγουν ἐλλειπὴ ἀπὸ ἐκεί-
 νου τὴν ὀξύτροπον ἀκίνησίαν, ἃς μὲν ἐλπίζει καὶ
 καταρθώσῃ μεγάλα λάφυρα, καὶ μάλιστα πολυχρόνια
 λάφυρα. Ὁμοίως καὶ ὡς κάλλος καθρὼν καὶ ἀφελὲς
 καὶ τὴν ἐμυλίσαν, ἐὰν καὶ εὐρὴ καὶ συγκαίρειαν κα-
 τείαν προσχωπῇ, ἀλλ' ἴσως κἀνείαν, ὅπως καὶ μὴ
 φέρῃ ἀρκιτὸν Πνεῦμα. Ὅλον τὸ ἐναντίον πρέπει καὶ
 ἀέθωπον διὰ τὰ κάλλη, ὅπως πλητὴν ὀμμάτων λαμπη-
 ρά, διαυγῆ, ζωτικά, πνευματώδη. Αὐτὰ πληγῶ-
 νται, αἰχμαλωτίζονται, θραμβύονται διὰ τὰ ὅποια με-
 δί-

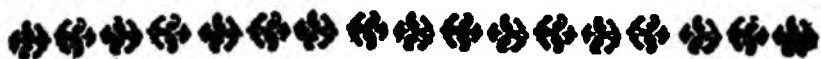
εἴκαιον ἢ θελ' ἐκφανήσωμεν ἢ ἡμεῖς ὁμῶς μὲ τὰς ποιη-
 τὰς τῷ αἰωνόμας: ὅτι αὐτὰ εἶναι πῶσα οὐτότατα βί-
 λη, πόσοι φλογωδέστατοι κεραυνοί, ὅπῃ ἰχθύων τὰ ἀ-
 κροβολίσαν ἀπλῶς καθεῖς θιατῶ. Καὶ εἶχαν δί-
 καιον οἱ φρόνιμοι γέροντες, ὅταν εἴλεον, *Cibi non*
mita, non sorsita, ὅποιος δὲ βλέπει, δὲ ἀνασι-
 νάζει. Ὁμοίως ἢ τὰ λόγια, ὅταν συνοδῶνται μὲ
 μελωδίας μιᾶς λυγρᾶς φωνῆς, μὲ Πνεῦμα μεγάλης
 ἀγχινοίας, μὲ πολυποικιλίαν περιφραστικῆς γλαφυ-
 ρότητος: ὅταν πορίζονται μὲ χάριν, μὲ σωμυλίας:
 ὥς ἢ αὐτὰ, λέγω, φέρει μαζήτων ἐκείνας πρὸς ἀλυ-
 σίδας, διὰ τὰς ἐποίας ἐμυθολογῶσαν αἱ παλαιοί, ὅ-
 τι πᾶσα ὡγῆσαν ἀπὸ τὸ σῶμα τῇ Γαλλικῇ Ἡρα-
 κλῆς, διὰ τὰ σύρη, ἢ τὰ δαίρη μὲ αὐτὰς τὰς καρ-
 δίας τῇ Ἀνθραίπων. Καὶ φαίνεται, ὅτι ἡ φύσις,
 μάλιστα ὁ ἄκρος Ἀρχιτέκτων τῷ πατρὸς τὰ ἐδιείρωσε
 τὰ Ὄμματα ἢ τὴν Γλῶσσαν, ὥσαν τὴν δύν κεφα-
 λαιωδιστέρως πυλῶνας ἢ μὲ τὸ μῖσον τῇ ὁποίῳ ἢ
 μία Φαντασία τὰ μεταδίδεται εἰς τὴν ἄλλω, καὶ ἡ
 μία Ψυχὴ τὰ κοινωνῇ μὲ τὴν ἄλλω, ἢ γὰρ μεταφέ-
 ροντας τὰς πρισβείας τὰ Ζωτικὰ Πνεύματα. Εὖ
 ὁμῶς αὐτὰ προβαίνειν ἔξω ἀπὸ τὰ Ὄμματα, ἢ εἰς
 ὠώμους ὁμῶς μὲ τὰς ἀκτῖνας τῷ φωτὶ, ἔρχονται καὶ
 προσβάλλουσιν εἰς ἄλλα Ὄμματα, ἢ μάλιστα ὁμῶς μὲ
 τὸν ποιὸν αἶρα, εἴη μὲ τὴν φωτὶ εἰς ἄλλας ἀ-
 κοάς ἢ περὶ τῆς ἐγὼ μηδὲ ἀποτολμῶ εἰπῶ τί-
 ποτε. Λέγω μόνον, ὅτι ἡ κίνησις ἐστὶν αἰρετὴ
 τὰ προξενήσῃ μίαν δρασιμὴν συγκίνησιν εἰς τὰ αἰδῶ
 θέα ἢ εἰς τὴν Φαντασίαν ἐκείνη ὅπῃ βλέπει, καὶ
 ἀκχεῖ: καὶ ὅτι μὲ τῶτον τὸν τρόπον γυνώσκονται μεγά-
 λα ἢ δραστήρια πάθη, ὅπῃ διεγείρουται τὴν ψυχὴν εἰς
 δια-

ἡσφόρες πράξεις αἱ ὅποιαι πολλάκις συμβαίνουσι καὶ ἰσχυροί, καλαί; καὶ ὁμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καταγορεύονται, ἀρεταί. Καὶ πῶς, ὅπως πῶρα λέγω ἔξ' ἐπὶ διακινήσεως, ἔξ' ἐπὶ χαροποιᾷ λόγια, ἡμπορεῖ να ρηθῇ καὶ ἡτοῦ καὶ ἔξ' ἐκείνα, ὅπως ἐκ τῆ ἐναντίας φαίνονται θυμώδη, κατωφῆ, φοβιρά; καὶ τοιαῦτα, ὥστε μὴ ἀπολλύει μεταβιβάζουσι ἀπὸ τοῦ εἶναι εἰς τὸ ἄλλο σῶμα τὰς εἰκόνας τῶν πραγμάτων, καὶ ὁμοῦ μὴ αὐτὰς τῶν συγκινήσεων τῶν ἰδίων παθῶν.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει, καὶ ἔστιν τινὰς βλέπει κατὰ τὰς εἰς τὴν Σωκρατιστικὴν τὰ χασμωείαν, ἢ γὰρ παρακινεῖται καὶ αὐτὸς νὰ χασμωείῃ. Πρέπει ὁμως νὰ σημειώσωμεν, ὅτι φαίνεται πολλὰ πιθανόν, πῶς ὅλη ἐκείνη ἡ χασμωεία τὰ μὴ σπείρχεται ἀπὸ τῆς ὀφθῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς. Ἡ γὰρ δίδονται μισαὶ φωναί, φύσει ἀπὸ τοῦ καὶ νωθραὶ καὶ τῶν προφορῶν; ὥστε, καὶ μὴ ὅλον ἐπὶ τινὰς ὁμιλεῖ φωνήματος, ἢ διηγείται καμμίαν ἱστορίαν ἐντίχως, καὶ ὁμως μὴδὲ σιωπῇ προσεκτικὸν τὸν ἀκροατὴν, ἀλλὰ μηχανικῶς πως τοῦ προῆεναι τῶν χασμωείων. Ἀλλ' ὅχι ὥτως καὶ αἱ φωναὶ εὐδὲς πληροῦναι μεταλλάξαι. Αἱ τοιαῦται πληροῦναι τὸν τυμπανίσκον τῶν ἀκροατῶν μὴ ἰσχυρῶς; τῶν διεγείρουσι μίαν ἀκμαίαν προσοχὴν; καὶ μὴδὲ κινδυνεύειν ποτὲ νὰ αποβῇ πρόξενος χασμωείας; ἔξω μόνον, αὐτίσως οἱ ἀνόητοι σοχασμοί, ἢ ἡ μεγάλη ἀπειρία τῶν λαλῶντος δεῦν παραβαρυμένων τὸν ἀκροατὴν; ὁ ὁποῖος νομίζοντας, πῶς ἀργεῖ, ἢ καὶ πῶς ἀκείει κατὰ τὴν Ψιττακόν, ἢ θίλει χασμωείαν. Τέλος πάντων ὀλίγον νοεῖ, ὁποῖος δεῦν ἐνέσκησεν ἕως πῶρα; ἀγκαλὰ καὶ ἡ δοκιμὴ καθ' ἐκαστὴν μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ψυχὴ πρέπει ἐκπαύουσα νὰ προσίχῃ, καὶ νὰ προφυλάττεται ἀπὸ τῆς

τὰς ἡδείας, ἢ ἀνδρεῖς προσβολὰς, τὰς ὁποίας μὲ τὸ
 μέσον τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς οἱ ἄνδρες, καὶ μά-
 λιστα αἱ γυναικες δύνωται νὰ τῆς προσεγγίσουν. Καὶ
 ὁμῶς ὁ περαιοτέρως κίνδυνος συμβαίνει, ὅπου αἱ
 ποιαῦται προσβολαὶ γίνονται ἀπὸ πρόσωπα αἰσῶν. Ἐ-
 πειδὴ καὶ ἡμεῖς τὰς δυσαρτίους πρὸς βείας τῆς αἰδήσεως
 προπαθεῖμεν, ἢ νὰ μὴ τὰς ἀκώμεν, ἢ νὰ τὰς ἀ-
 πορρίπωμεν; ἐκεῖ ὅπου κάθι ἀφρόσυτων, κάθι ἡδο-
 νικὸν φύσει τὸ διχομεῖσα, καὶ μὲ χαρὰ τὸ ἀγκα-
 λιάζομεν; χωρὶς ποτὶς νὰ σοχαζώμεθα, μήπως
 εἶναι ἰοβόλον; μήπως τὸ λογικὸν ἡμπορεῖ ἀπὸ αὐ-
 τὰς νὰ ἐπιβληθῇ, νὰ σκοτιθῇ, νὰ πλασθῇ.
 Μὴδὲ ἴσφαλλον οἱ ἐδικοίμας γέροντες, ὅταν ἔλεγον
 „*Le Donne oneste e sagge, non hanno occhi nè*
orecchie : αἱ τιμημέναι καὶ φρόνιμοι γυναικες δεῶ ἴ-
 χον μήτε ὄμματα, μήτε ὠτία. Μὲ τῶν μόνον τὸν
 ῥόπον ἡμπορῶν νὰ φυλάττωνται, καὶ σωῖτομα νὰ ἀ-
 πελπίζον ἐκείνους τὰς πλημμελεῖς ἐρασάς των. Ἀλλὰ
 νῦν εἶναι καιρὸς, ὅτι νὰ ἁβώμεν εἰς θειώδεις ἀλ-
 λαν μεγαλητέρων καὶ τεχνικωτέρων κύκλων, ὅπου ἔχ-
 ῃτον καὶ αὐτοὶ μεσολλαβουὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῆς
 Ἀνθρωπίνης Ἡθῶν :

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, Ζ'.

Περὶ τῆς Λογικῆς.

Εἶναι εἰς τὸ ὄνομα, ὅτι καὶ διδῶν περιωρόμενον κρό-
τον κοινὰ εἰς τὰς Φιλοσοφίας, καὶ ἑξαιρέτως κοιν-
τὰ εἰς τὰς Ἡθικὰς, ὅσον τὸ ὄνομα τῆς Λογικῆς.
Καὶ διὰ τὰ φανερώσω, πόσον ἀπαραίτητος εἶναι ἡ γνῶ-
σις τῆς τῆς Λογικῆς, φθαίει τὰ εἰπῶν, ὅτι ὁ Ἄνθρωπος
οὐ ζέται, Ζῶν Λογικόν. Πράγματα μεγάλα διδάσ-
κων οἱ Φιλοσόφοι δι' αὐτό. Τὸ εἶναι διδάσκαλός μας;
Τὸ εἶναι οἰκονόμος; ἢ αὐτὸ εἶναι, πρέπει τὰ εἶναι.
Εἰς τὸ βῆματι ἀνακαλεῖται ὅλοι; καὶ ὅποιος ὑπερεῖται
τὸ Λογικόν, εἶναι ἀνόητος; ὅποιος παραβαίνει τὰς κανό-
νας, ἡμεῖς τὸν ὀνομάζομεν πταίστην, ἀσεβῆ, καὶ
ἀξίον κατακρίσεως, ἢ τιμωρίας. Ἀλλὰ τίς δὲν ἤθε-
λε δογματίσῃ, ὅτι, ὅπως ἔλοι οἱ Ἄνθρωποι, πλατισ-
μοί μὴ εἶναι πόσον σωτήριον φῶς, καὶ ἔμφυτον βοήθη-
μα, ἔπρεπε τὸ ἀνθρώπινον γένος τὰ εἶχῃ τὴν ἐδὸν
τῆς ἀδύπτης, καὶ τὰ καρδίᾳ μία θαυμάσιος ἀταξία
εἰς ὅλον τὸ ἔμπειον, καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔργα τῆς παρόντος
βίης; Ἀλλὰ μία ἑμμάτια εἰς τὸν ἐνισῶτα Κόσμον, ὅ-
τι καὶ τὴν ἐστίαν δὲν ἀφαιρῇ ἀπὸ τὸν ἀπειρασμούς;
μία ὀμματία εἰς αὐτὰ τὰ υπερήφανα Λογικὰ Ζῶα, ὅ-
τι πόσον ὑψώσαν τὸ μέγα προνόμιον τῆς Λογικῆς. Ἀν-
τὸν εἰς τὴν διωαμίνην, ἐγὼ ἤθελα δώσῃ πρὸς ἑαυ-
τόν τινα νόσον εἰς τὰς Κρήνην, ὅσον διὰ τὰ ἀκύνειν,
καὶ τὰ ἐννοήσῃ τὰ ἐγκώμια τῆς Ἀνθρώπου, καὶ τὴν μέγα-
λυν

λην διαφορὰν, ὅπερ διαβαίνει μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ
 ἰδίου Ζώου. Τί ζηλείαν ἡθελῶ ἀποκρίσσει ἐναυτίον
 πῶς φύσει καὶ τῷ Ἀνθρώπων, τί θλίψιν ἔμελλε νὰ χά-
 βην, βλέπωντας νὰ εἶναι πόσον κατώτερα ἀπὸ ἡμᾶς,
 καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἶναι; Ἀλλ' αὐίσως αὐτὰ τὰ
 Κτήνη ἡθελε σρίψεν τὸ ὄμμα καὶ εἰς τὰ ἰδικά μας Ἡ-
 θνη, εἰς τὰ ἔργα τῶν καὶ τῶν Ἀνθρώπων, προίσις-
 μένων, ναι, καὶ τὸ Λογικόν, ἀλλ' ὅπερ πράττειν ἐναυ-
 τίον τοῦ Λογικοῦ, ἢ χάρις Λογικόν; ἐγὼ φοβῶμαι, καὶ ἡ
 ζηλείαν ἔμελλε νὰ μεταβληθῇ ἐν τῷ ἅμα εἰς μίαν
 ἔκστασιν: καὶ ἴσως ἴσως ἡθελε μᾶς χλευάσεν, θωρῶν-
 τας πόσους νὰ καυχῶνται, πῶς εἶναι Ἀνθρώποι, πλὴν
 ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ ἠμποροῦν νὰ ὀνομαθῇ Κτήνη, παρό-
 μοια μὲ αὐτὰ. Ἰσως ἡθελεν εἶπεν καὶ πειραστότερον,
 ἦγον πῶς ἀρέσκονται πολλοὶ; οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον φαί-
 νονται Κτήνη, ἀλλ' ἀκόμη καὶ χειρότεροι. Ἡμεῖς βλέ-
 πομεν, ὅτι τὰ Ζῷα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκολουθεῖν τῆς
 Νόμης, ὅπερ ὁ Θεὸς ἰδίως ἐκεῖν εἰς τὸ Εἶδος αὐτῶν, καὶ εἰς
 τὴν δυνάμιν τοῦ αἰσθητικοῦ, καὶ τῆς φυλάττων ἀπαράτα-
 χάται. Ἀλλὰ πῶς πράττειν οἱ Ἀνθρώποι μὲ τῆς νό-
 μης τοῦ Λογικοῦ, καὶ τῆς Διανοητικῆς δυνάμεως, ὅπερ εἶ-
 ναι αἱ οὐσαίτικαι Διὰφοραὶ τοῦ ἀνθρώπου Εἶδους; Δεῖ
 εἶναι πᾶσα ἀληθινόν, πῶς καθ' ἑκάστην ἀντιπράττειν
 εἰς αὐτὰς; Ἡμεῖς βλέπομεν διὰφορα Εἶδη κτηνῶν, ὅτι
 διακρίνονται μὲ μίαν βρώσιν, μὲ μίαν πόσιν ἀπλῶν,
 καὶ αὐτῶν πάντοτε μετρίαν; ἐκεῖ ὅπερ πόσοι μεταξὺ τοῦ
 Ἀνθρώπων, ὡσαύτιστα ἀνδράποδα τῆς κοιλάδας, συνη-
 εῖζονται μὲ ὅποιον ἠμπορεῖ πειραστότερον νὰ φείγαν;
 καὶ πλέον νὰ γιμίζῃ πὺν ἀσκότου; ὥστε ἐνίοτε φθάνει
 νὰ μὴ γνωρίζον μήτε τὸν ἑαυτοῦτος; Περιπίπτουσι
 καὶ τὸ αὐτὸ εἰς μύρια ἀπᾶν καὶ εἰς κινδυνάδων κινήμα-
 τα,

τα, ἴδω μόνον ἐκείνη, ὅπερ ἐγενήθη χωρὶς μυελόν.
 Πράττει τέτοια τὰ Ζῷα; Τόσα εἶναι ἀνάμιστα εἰς
 αὐτὰ, ὅπερ προσέχων μὲ ἄκραν ἐπιμέλειαν, καὶ μόνον
 κατὰ καιρὸς διωρισμένους τὴν σωτηρίαν καὶ αὐξήσιν τῶν
 ἐδικῶν Εἶδους, καὶ φυλάττων ἀνάμιστα μίαν ἐξαίρετον
 ἐμπιστυῖν. Τάχα πράττειν ἄλλο πόσον καὶ πολλὸν
 ἀπὸ ἐκείνης, ὅπερ λέγονται Ἀνθρώποι; Ομοίως εἶναι
 ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ὑπερβαίνουν καθεὶ θηρίον εἰς τὴν ὁμό-
 τητα, εἰς τὴν ἀρπαγὴν, εἰς τὴν ἀχορταγίαν, εἰς τὴν
 ἀπιστίαν, εἰς τὴν ἀχαρτίαν, καὶ τὰ ἑξῆς. Πῶς λοι-
 πόν (ἢ μᾶλλον νὰ μᾶς λέγῃ τὰ Ζῷα) πῶς καυχᾶται
 ἐστὶς πόσον εἰς τὸ ἐπίσημον ὄνομα τῶ λογικῶ, καὶ εἰς
 πόσα ἄλλα προνόμια, μὲ τὰ ὅποια μᾶς ὑπερβαίνειτε;
 Ἰσως καὶ ὑπερηφανόμην ἡθελᾶν εἶπῃ, ὅτι τάχα αὐ-
 τὰ; εἰς εἶχον Λογικόν, ἔμελλε νὰ πολιτεύωνται φροσι-
 μώτερα ἀπὸ ἡμᾶς: ἐκείνο, ὅπερ εἶπε ποτὶ ὁ Πλάταρ-
 χος, καὶ ἔπειτα ἐθωρήσεν ὁ Ροπαῖος εἰς τὴν πραγμα-
 τείαν, ὅπερ ἐπέγραφε, „*Quod Animalia Bruta sapere*
 „ *Ratione utantur melius Homine*, καὶ ἐτύπωσε κατὰ
 τὸ 1729. εἰς τὸ Ἀμβούργιον.

Καὶ ὅμως ἀφωύοντες τὴν ὑπόθεσιν, ἂς ἐξετάσωμεν
 ἀκριβέστερον: τί πρᾶγμα εἶναι τὸ πνευματικόν Λο-
 γικόν. Αὐτὸ ἄλλο δὲν εἶναι, παρὶς ἡ δυνάμις, ὅπερ
 ἔχει ὁ Νῦς νὰ συλλογίζεται: ἢ νὰ ἐπιφέρει ἔργον
 ἐξ ἑτέρου, μίαν ἀλήθειαν ἀπὸ ἄλλου, εἴα συμπέρασ-
 μα ἀπὸ μίαν ἐποπτικὴν πρότασιν, ἢ ἀπὸ εἰς ἄλλαν
 ἀξίωμα. Αὕτη ἡ Δυνάμις εἶναι μία ἀπὸ τὰς κυριω-
 τρας προίχας τῆς Διανοίας μας, ἐσιώδης εἰς τὴν Ἀν-
 θρώπιν Φύσιν, καὶ μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Ἀνθρώπος ἐκ-
 κεῖνται ἀπὸ τὰ ἄλογα Ζῷα. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν
 εἰς ὅλους τοὺς Ἀνθρώπους, ὅταν προβαίνουν καὶ τὴν ἡλι-
 κίαν,

πίας, κάποιαν φυσικὴν Λογικὴν, ἢ ὁποῖα εἶναι ἢ χρῆ-
 σις τὰς τῆς Λογικῆς. Μὴτε τὰ Βρέφη δὲ ὑπερῶνται τῷ
 τοῖς τοῦ προτέρου, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲ ἔχουσιν, πᾶσι τὰ τῷ
 ἐρεργήσαν, καθότι ἢ εἶναι, ἢ μάλιστα νομίζονται πτω-
 χὰ ἀπὸ Ἰδίας, Φωτισματα, Τ' πολήφεις: ὅλα ὅλως
 τῷ Συλλογίζεσθαι ἀναγκαῖα? λέγομεν, ὅτι τὰχα ἐλπί-
 πονται τὴν χρῆσιν τῆς Λογικῆς, ἕως ὅτε μὴ τὴν ἡλι-
 κίαν, καὶ μὴ τὴν πράξιν τῷ Κόσμῳ Φθαῖεν τὰ τὴν
 ἀποκρίσιν. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν δυνάμιν τῷ Συλλογί-
 ζεσθαι, ἡμεῖς τὴν ὀνομάζομεν ἐξόχως Λόγικόν, μὴ τὸ
 ὁποῖον διῃδύομεν τὰς Ἡ΄θημας, καὶ μανθάνομεν, τί τὰ
 ἀγκαλιάζομεν, καὶ τί τὰ φεύγομεν, καὶ χωρὶς τὸ ὁποῖον,
 ἦτοι τῷ ἀδυνάτῳ, τὰ ζῶμεν ὡς ἄνθρωποι. Τέτοιον περὶ τοῦτο,
 ἡμεῖς πᾶσι μὴ δὲ δοκιμάζομεν δυσκολίαν τὰ κατανοήσομεν
 μερικὰς ἀληθείας, ἀπὸς ἀναγκάας εἰς τὴν γνῶσιν τῆς
 Ἀνθρώπου. Ἡ πρώτη εἶναι, ὅτι τὸ Λογικόν, ἔμφυτον
 προνόμιον τῷ Ἀνθρώπῳ, δὲ πρέπει τὰ ἐκλαμβάνεται
 καθ' ἑαυτὴν ἐγγύτητος ἐρμηνείας, τὸ ἴδιον τῷ ὁποίῳ τὰ
 εἶναι, ὅτι δὲ, ὅπως ἡθελε τῷ παρρησιάζεται καὶ τὸ
 ὑποκείμενον, τὰ γνωρίζῃ, καὶ τὰ ἀποφασίζῃ, αὐτὸ ἐκεῖνο
 πρέπει τὰ λέγεται Ἀληθές, ἢ Ψεδός: Καλόν, ἢ
 Καῖόν: Ὁραῖον, ἢ Ἀγχιμον: ἢ καὶ πλέον καλόν,
 ἢ ὁραῖον καὶ τὰ ἐξῆς, ἀπὸ καὶ τὸ αἴτιον. Ἀγκαλὰ δι-
 δοται μερικὰ ἀνθρώπινα ἔργα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲ ἐλάας
 ἡμῶν τὰ καὶ τὸ καὶ τὸ Παιδείαν, ἢ τὸς Ἀνθρώ-
 πους, ἐπὶ τὰ ἀνέξασθαι εἰς τὰ ὅρη, ἢ εἰς μίαν φυλα-
 κίαν? ὁδηγούμενοι καὶ οἰδύμενοι ἀπὸ μόνον τὸ φῶς τῆς Λο-
 γικῆς, πῶς δηλῶς εἶναι ἀπακτα, κατηγορητὰ, κατ' ὅ-
 πα? Καθώς, χάριν λόγου, βλέποντες, τὸς Ἀνθρώ-
 ποι τὰ φονεῖν ἄλλον Ἀνθρώπον: τὸς Τίος τὰ μαστίζῃ
 ἐπὶ τὸν Πατέρα: τὰ βλασφημῆται τὸ πτωχόν.
 λόγῳ-

λόγητον ἔνομα τῷ **ΤΨίς** (ἰξέροντες δηλ. , ὅτι αὐτὸς
 μᾶς ἐδημιέργησε , καὶ ὅτι αὐτὸς μᾶς σωτηρεῖ εἰς τὸν
Κόσμον) νὰ συκοφαντῇται εἰς τὴν **τίμιον Δεῦλον** : νὰ ἀρ-
 πάζεται μὲ δυνάσκειν τὸ ἀλλόθιον πρᾶγμα , καὶ τὰ ἐ-
 ξῆς . Τὸ ἴδιον συμβαίνει , καὶ ὅταν ἀκούῃ κάποια **Α-**
ξιώματα : καθὼς τὸ ὅλον εἶναι μεγαλήτερον ἀπὸ τὸ μέρ-
 ος τῆς εἶναι ἀδιώκτον , ὅτι εἴα καὶ τὸ αὐτὸ νὰ εἶναι , καὶ
 νὰ μὴ εἶναι , καὶ ὅσα παρόμοια , ὅπερ ἐν τῷ **ἄμα** λάμ-
 πει ἡ βιβαιότης , καὶ ἡ ἀλήθειά των . Τὸτο ὅμως τὸ Λο-
 γικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον , δεῖ νὰ ξισκεπάζῃ ἐκεῖνο , ὅ-
 περ εἶναι **Καλόν** , ἢ **Κακόν** , καὶ ὅπερ συμφέρει , ἢ ὅχι
 τῷ **Ἀνθρώπῳ** , χρειάζεται καὶ τὴν μάθησιν . Αὐτὸ μᾶς
 δίδει σκαπτῆρας , μᾶς δίδει δικέλλας , λωστὺς , πτυά-
 ρια , καὶ τὰ ἐξῆς , διὰ νὰ ἐκβάλωμεν τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν λή-
 θην , καὶ νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν **Θησαυρόν** ! καὶ ὅμως ἡ-
 μεῖς αὐτὸν τὸν **Θησαυρόν** πᾶντοτε δεῖ τὸν ἀρίσκομεν ,
 ὅταν δεῖ εὐάνομον ὅμῃ μὲ τῶτα τὰ ὄργανα καὶ τὸν ἐδικὸν
 μας κόπον . Θίλω νὰ εἰπῶ , ὅτι διὰ νὰ ἀρίσκωμεν
 τὴν **Ἀλήθειαν** , διὰ νὰ φάγωμεν τὸ **Ψεῦδος** , διὰ νὰ
 γνωρίζωμεν ἐκεῖνο , ὅπερ εἶναι **Καλόν** , ἢ **Κακώτερον** εἰς
 ἡμᾶς , πόσον ὅταν ἀφορᾷ τὴν **Ψυχὴν** μας , ὅσον καὶ ὅταν
 τὸ **Σῶμα** : καὶ πάλιν ἐκεῖνο , ὅπερ εἶναι πλέον , ἢ ὀλι-
 γώτερον βλαβερὸν ! χρειάζεται προσοχή , σοχασμὸς ,
 δοκιμὴ , ὁδηγία , καὶ ἀνάγνωσις .

Τώρα ἡμεῖς συχναίε: σφάλλομεν ἐδώ . Παρρησιάζ-
 εται ἐκείνῃ τῷ **Πλειόνει** εἴα ἀδρότατον κέρδος . Ὁ
Ζῶς ὁ χρυσοβρίκτης τῷ τὸ ἐπιμέλει ἀπὸ τὸν ἑρμῶν . Ὡ-
 τὶ περὶ τὸν **Θάνατον** εἴα πόσον ἀκρίβειαν , εἴα πόσον ἐπι-
 θυμητὸν ἔρμαιον ! Εἴπ' ἀληθείας καὶ ὅλος ὁ νῦν τῷ **ἔχει**
 κατόπιν τῷ ἀποτελεσμάτων μιᾶς ποσούτης τύχης : ἐνδυ-
 νάμεν τῆς ὁποίας ἐπειτα ἡμπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ εἴα ὑπο-

σατικόν, νὰ ἀγοράσῃ σὺν βαθμόν, νὰ πλέξῃ καὶ ἄλ-
 λα ὑφάσματα ἀκόμι ἀξιολογώπερα. Ἀλλὰ δεῶ ἐπρι-
 πε τάχα αὐτὸς νὰ σοχαδῇ κάλλιον, εἰς τὸ ποιῆτον κέρ-
 δος ἀντιλέγει εἰς τὴν δ' ὀφύτητα τῷ συνηθότος; Ἄν
 πρέπει εἰς δίκαιος, εἰς τίμιος Ἀνδρῶπος ἐλαδθί-
 ρως νὰ πραγματεύεται τὴν ξέρων ἀπλότητα, ἢ ἀνάγ-
 κῳ; Ἄν ἡ Δικαιοσύνη τῷ Κόσμῳ μὲ τὸν καιρὸν ἡμ-
 πορεῖ νὰ τὸ μάθῃ; Ἄν δημοσιδμετόν ἐκεῖνο τὸ Συ-
 νάλλαγμα, μέλλει νὰ χάσῃ τὴν Τ' πόληφίντε; Ἀλλ'
 ὅλα μάταια, διὰ τὶ τὸ μεγαλεῖον τῷ κέρδους ὑπεριχα-
 μάλισα αὐτὸς νομίζει, πῶς ἡδεῖ εἶναι μία ἀβελτη-
 ρία, τὸ νὰ μὴ ῥίψῃ παρδύς τὸ δύνκτιον, καὶ νὰ πιάσῃ
 τὸ ὀφάριον. Ἐγὼ φοβῶμαι εἶχ ἦτον, ὅτι νὰ ἐλλεί-
 πεται ἀπὸ γνώσιν ὡς καὶ ἐκείνη ἡ Χίρα, ἡ Παρθέ-
 νος; ἡ ὁποία βλέπῃσα, νὰ διαβαίνειν κάτωθεν ἀπὸ τὸ
 παράθυρόν της κἀνείαν δ' ἄνθρωπον, θεωρητικόν, καὶ σοφισ-
 μέσον Νέον, συγκινεῖται ὅλη: καὶ ἔπειτα μόλις αἰσεί-
 τας θερμὰς προξενίας τε, ὅπῃ αὐτὴ λυποδυμεῖ, συλ-
 λογιζομένη, πῶς αὐτὸς κατὰγεται ἀπὸ δ' ἄνθρωπον αἵ-
 μα, καὶ πῶς χαίρεται σὺν μεγάλῳ Τίτλῳ; μηδὲ
 ἀργεῖ νὰ συμπεράσῃ, ὅτι ἡ Τύχη τῆς τὸν ἐπεμψε,
 ὡς νὰ τὸν λάβῃ αὐτὴ εἰς αὐδρα. Ἀλλὰ διὰ τὶ τά-
 χα δεῶ μεταχειρίζεται αὐτὴ τὸ Λογικόν, διὰ νὰ σοχα-
 δῇ πλέον παρ' ἄλλο πρᾶγμα, καὶ πρὶν ἐμβῇ εἰς τὸν χο-
 ρόν: εἰς ἐκείνη ἡ δ' ἄνθρωπος, χωρὶς τὸν πλῆτον, εἶναι
 ἀρκετὴ νὰ τὴν καταστήσῃ ὀτυχή παρ' ὅλον τὸν βίον της;
 Μήπως, καθὼς συνηθίζομεν νὰ λέγωμεν, ἡδεῖ κα-
 πικὴ μέσα ἀπὸ τὴν ξανθὴν κόμην καμμία διετραμ-
 μένη Ψυχὴ; Μήπως σεφτωμένη τάχα μὲ Ἄνδρα,
 καὶ ἔπειτα ἡδεῖς εὖρη σὺν Ἀσῶτον, σὺν Παιγνιδιά-
 πρᾳ, σὺν Πορνεκόπον, σὺν Βασιλικὸν Τρελόν,
 σὺν

εἶνα Ἀσύφατον, ἢ ἄλλον παρόμοιον: ἤγουν ἡθελεν ἀγοράσῃ μὲ τὴν προικαίης, μὲ τὸ κάλλόςτης, μὲ τὴν νεότητάτης μίαν παντοτινὴν μετάνοιαν; Τὸ ἴδιον ἡμπορεῖ νὰ πάθῃ καὶ ἐκεῖνος ὁ Νέος, ὁ ὁποῖος λαμβάνοντας μὲ τὴν ἡλικίαν τὴν ἐλπίδιαν, καὶ ἐμβαίνοντας εἰς τὸ μέγα θάλασσαν τῆς Κόσμου, συγκροτεῖ ἐν τῷ ἅμα συμμαχίαν μὲ ἐκείνους τὰς συνθέτους, ὅπως αὐτὸς τὰς σοχάζεται καθὼ χαριστεύρας καὶ δοκιμωτέρας κάθι ἀπελευθερίας. Καὶ ὅμως μία τοιαύτη ἐκλογὴ ἐχρειάζετο εἴαν σοχασμὸν πολλὰ μεγαλήτερον; διὰ τί ἀπὸ αὐτὴν κρίνεται καὶ ἡ ἐπίλοιπος ζωὴ. Μία ἡμέρα κακῆς σωσμιλίας, εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἡραφθεῖρη ὅλας τὰς διδασκαλίας τῶν πολλῶν χρόνων. Ἀλλὰ τί πιεσσότερον ζητεῖται; Κάθι εἰς τὴν χρειάζεται τὴν Φρόνησιν, θυγατέρα τῆς Λογικῆς. Καὶ ὅμως αὐτὴν ὁ Ἄνθρωπος μὴδὲ ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ τὴν ἀποκτήσῃ, εἴταν πρῶτον δὲν μάθῃ, νὰ συλλογίζεται, καὶ νὰ ζυγασθῇ μὲ ἀκρίβειαν τὰ πράγματα, καὶ τὰ ἔργα, πρὶν ἀκόμι τὰ ἐκλέξῃ, καὶ πρὶν τὰ πράξῃ; προβλέπωντας πάντοτε τὸ ἐνδεχόμενον, ἢ ἀναγκαῖον Μέλλον. „Σκόπει τὸ τέλος: τὸ ποῦ εἶναι εἴνα Ἀποφθεγμα, ὅπως ἔχει τὴν γενεάδα ἁπλῶς, καὶ ὅπως πάντοτε μέλλει νὰ εἶναι ἀναγκαῖον πάντοτε χρῆσιμον εἰς ἐκεῖνον, ὅπως βέλεται νὰ κυβερνᾶται φρονίμως. Ἀλλὰ καὶ πόσοι εἶναι, ὅπως ὅλον εἴνα πράττων χωρὶς λόγον, χωρὶς σοχασμόν;

Ἡ δὲ ἄλλοτε Ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ γινώσκωμεν, εἶναι αὐτὴ. Δὲν εἶναι τὸ Λογικόν, ἢ ἡ δυνάμις τῆς Ἀνθρωπίνης Νοός, εἰδὸς καὶ τῆς αὐτῆς βέβαιος καὶ μέγας εἰς κάθι Ἄνθρωπον. Κατ' ἀναλογίαν τῆς Νοός, ὅπως ἡ ἀειργέτις Φύσις μᾶς ἐδίδωκε, καὶ ὁ ὁποῖος εἰς ἄλλους εἶναι ὀξύς, χαριτικός, καὶ ἀκμαῖος,

καὶ εἰς ἄλλας ἀμβλύς, νωθρός, καὶ ἀδύνατος? συμβαίνει καὶ ἡ δεξιότης ἐκάστῳ εἰς τὸ νὰ ἁρτιοῦται, εἰς τὸ νὰ συλλογίζεται. Τὰ χαρίσματα τῷ Θεῷ εἶναι πολυποίκιλα καὶ βέβαια μηδὲ ἡμπορεῖ τις νὰ μεταμορφώσῃ τὴν κεφαλὴν, ὅπως εἶλεται. Ὡς ἤρσι τοῦ ὑφίστα Ἀρχιτέκτονος νὰ πλάσῃ τὰ σκῆλη τῷ Ἄνθρωπινῳ πηλῷ, τοιαῦτα εἶναι ἀνάγκη νὰ μείνῃν ἁπλᾶ? καὶ εἰς τῷτο πρέπει καὶ εὖας νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν. Καὶ ἰδὼ ἴσως ἀπαιτήσωμεν, μερικὰ παράξενον Φαινόμενα. Εἶναι μερικοὶ, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ᾤοντο τὸ σάδιον τῷ Ἐπιστημῶν, ὅπως ἀπαιτῶν μίαν συνήχη θεωρίαν, κατεξοδιάζον, τὸν καιρὸν καὶ τὸν κόπον ματαίως. Μὲν ὅλον τῷτο οἱ αὐτοὶ, ὅπότες μεταβαλόντες εἰς τὴν Ἀεθμητικὴν, ὅπου ζητεῖται μία προσεκτικὴ, μία ἀμπακίνητος μελέτη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δίδοιμας. Δίδονται πάλιν ἄλλοι, πῶς ὁποῖες ἡμεῖς συνθερίζομεν νὰ καλῶμεν ἐλαφράς κεφαλὰς, καὶ οἱ ὁποῖοι, ὅσον ἁπλῶς τὴν Μάθησιν, εἶναι παντάπασιν ἀφύεις: ἀλλ' ἔπειτα, ὅσον καὶ τὴν δεξιότητα τῷ Παιγνιδίῳ, ἴσως καὶ ὅς ἡμπορεῖ νὰ συγκριθῇ μαζήτων μήτε ὁ σοφώτερος Μαθηματικὸς, ἢ ὁ ἀγχινύστερος Φιλόσοφος. Αὐτοὶ εἰς τὸ Παιγνίδιον διεμβάδον πλέον πᾶρ ἄλλος? καὶ μὲν ὅλον ἐπὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ ζητῶν μεγάλῳ σκέψιν. Οἱ ἴδιοι ὡς καὶ εἰς τὴν Πραγματείαν, ὅπου ἀπαιτεῖται ὅχι ὀλίγη μελέτη καὶ προσοχή, καὶ ἡτοῦ ἡμπορῶν νὰ ἀδουκμήσῃ. Ἀλλὰ τῷτο ἀφωύοντες το εἰς εὖα μέρος, ὡς παρατηρήσωμεν κάλλιον ἐκεῖνο, ὅπως ἡ δοκιμὴ μᾶς παρασαίνει πανταχῶς, ἡγὼν ἐκεῖνος, ὅπως εὐκόλα πηδῶν, εἰς τὸ δύκτιον? περιπίπτοντες εἰς ὑτιδωτάς παραφοράς, καὶ ἀφυσώμενοι νὰ ἀπατῶνται ἀκόπως, καὶ νὰ κυριδῶνται ἀπὸ βδελυρώματα Ἐλαττώματα.

ματα. Ἀλλὰ ὅτε τὴν γὰρ θαυμάζωμεν, Δὲν πλε-
τεῖ ἡ κεφαλὴ των ἐκείνου τὴν ἀκμὴν, ὅτε βλέπομεν
εἰς ἄλλους? ὅθεν ἀπὸ ἑλλειψιν Ἀγχινοίας, Σποχασ-
μῶ, ἢ προβλέψιως παρασύρονται, ὁφθαλμοῖται. Ὅ-
ποιος πόσον ἀπορεῖ, ἢ ἴσως χλαδάζει τὴν πῶσιν,
τὴν ἐκδεύωσιν ἢ ποιέτων? κάλλιον ἂν ἦθελε λέγειν
κατ' ἰδίαν: μὴ ἐκείνου τὴν ἰδίαν Κεφαλὴν, Ἀναβο-
ρῶν, Πιρίσασιν, Πάθος, ὡς καὶ ἐγὼ ἦθελα παρα-
βλέψῃ τὰς βελας τῆ Λογικῆς, πράττωτας τὸ ἴδιον ἀ-
μάρτημα, καὶ ἴσως χειρότερον. Ἐνὰ ἑλπίς ἐπερᾶν
εἶναι, ὅτε ἡμεῖς δὲ κρημιζόμεθα καθεὶ στιγμήν εἰς
τὰς ὑπερβολὰς, καὶ αἰσῶν πόσοι ὑπόκυφοι γὰρ πράττω-
μεν τὸ ἴδιον πταῖσμα, ἢ ἀμάρτημα, ὅτε σήμερον δι-
τυχῶς ἢ ἀπιφύγαμεν, ἢ κατεκείναμεν. Ὅσοι ὅμως
ἐκληρονόμησαν ἀπὸ τὴν Φύσιν μίαν δραστικὴν καὶ χω-
ρητικὴν Διαύοισιν, βίβαια καὶ ἔπριπεν, ὅτι καὶ αὐ-
τοὶ, ὅτε αἰδαῖνται τὸ κάλλος, τὴν δόξαν, καὶ τὸ ὀ-
φίλος τῆς Ἀριπῆς, γὰρ τῆς ὑποπλάσσονται πειθύνειας,
ἀποστροφόμενοι τὴν ἀχρημίαν, καὶ τὰ κινδυνώδη παρὶ πό-
μῃ τῆς Ἐλαττώματος. Ἀλλὰ τάχα ὀλίγους ποιέτας ἀ-
παντῶμεν ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι πράττων ὅλον τὸ ὄντων;
Εἶπα ὀλίγον. Δίδονται ἀνάμιστα εἰς αὐτὴς ὅχι ὀλί-
γοι, οἱ ὅποιοι, ἰδίως, ὅτε τὴν ἀγχινέσιροι, καὶ χω-
ρητικώτεροι, ἀπακτῶσι περιεπότερον? κάμνοντες, ὅτι
ἡ μεγάλητων Ἀγχινοία γὰρ ἦθελε τὴν δουλῆν εἰς κά-
θε εἶδος κακοφείας, πολλάκις καὶ μὴ ζήμιαν τῆς Πλη-
σίον; καὶ μάλιστα ὅταν ἡ Τύχη καὶ ὁ Πλάτης, ἢ ἄλλη
αἰτία τὴν προβιάζει εἰς Ἀζιμάματα, εἰς Ἐξοσίας.
Καὶ τὴν συμβαίνει? ὅτε τὴν οἱ ποιητοὶ ἀλλοδὲ διανοῦν-
ται, ἄλλο δὲ σοχάζονται, πᾶρ-ξ πῶς γὰρ πολλα-
πλασιάσων τὴν περιεπώπων, ὡς γὰρ θειραπύων τὴν

κροδοξίαντων, εἶπεν ἄλλας ἐπιθυμίας ἢ προσηλώνον-
 τες τῷ κεφαλῷ, παρόμοια μὲν τὰ Κτλήν, πάντοτε
 εἰς τῷ Γλῶ, καὶ ποτὲ εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἀλλὰ τάχα
 πισδύν αὐτὶ, πῶς εἶναι Θεός; Πῶς εἶναι Κόσμος,
 καὶ Ἀναπόδοσις; Ἀλλὰ δὲν ἐξεφώνησε μάταια ὁ
 Θεότατος Νομοθέτης τῷ παραβολῷ ἤρ Ταλαύτων.
 Αὐτὸς μέλλει νὰ ζητήσῃ ὀλιγώτερον ἀπ' ἐκείνον, ὅπῃ
 ἐδέχθῃ ὀλιγώτερον, καὶ περισσότερον ἀπ' ἐκείνον, ὅπῃ
 ἔλαβε περισσότερον. Τώρα πόσον ἀρά γε ἀδυσώπη-
 τον, πόσον αὐστηρὸν μέλλει νὰ φανῇ τὸ ἀδέκαστον Βῆ-
 μάτω ἐναντίον ἐκείνου, ὅπῃ ὅχι μόνον δὲν πραγματῶ-
 νται καλῶς τὰ πολλὰ Τάλαστα τῆς ὀξύτητος καὶ τῆς ἀγ-
 χινοίας, ὅπῃ ἐπαράλαβε Θεόθεν: μὰ ἀκόμι τὰ με-
 ταχειρίζεται πρὸς καταφρόνησιν αὐτῷ, καὶ τὰ ἀγιωπάτω
 Εὐαγγελίῳ, καὶ πρὸς ὀλεθρον ὅχι μόνον ἐδικόν τε,
 ἀλλὰ καὶ ἤρ λοιπῶν συνδέλων τε; Ὅσον ἔπειτα ἔχῃ
 ἐκείνους, ὅπῃ δὲν ἔλαχαν μίανδρασήμερον καὶ ἀρύχωρον
 Ἀγχίνοιω, ἐγὼ ἤθελα εἶπῃ, ὅτι, ἐὰν σφάλῃς,
 ὁ Θεὸς μέλλει νὰ τῆς ἰδῇ μὲν ὀμνέστερον ὄμμα, ζυ-
 γοσαθμῶντας δηλ: μὲν τῷ δικαιοπατέλωτι Πλάσιγγα τὸ
 βάρος τῆς ἀδυναμίας τῷ Νοόςτων, καὶ τὸ βάρος τῆς κα-
 κίας τῆς Θελήσεώς των.

Ὡς πόσον, ὅποιοιδήποτε καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μέτρον τοῦ
 Λογικῆς χαρίσματος, μὲν τὸ ὅποιον μᾶς ἐπρόβλεψεν ὁ
 Θεός (ἐξω ἀρίσως ἡ Νηπιότης, ἡ Μαρία, ἡ Φρυσ-
 λιψία, ἡ ἄλλαι κακομοιρίαι ὑστέρῃν τὸν Ἀνδρωπί-
 ἀπὸ τὸ ἴδιον Λογικόν) ἐδέχας ἀπὸ ἡμᾶς ἡμπορεῖ νὰ
 προφασίζεταί κοινὰ εἰς τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους, καὶ ὀ-
 λιγώτερον κοινὰ εἰς τὸν Θεόν: ὁπότεν δηλ: πίπτει
 εἰς θανάσιμα ἁμαρτήματα, ἐπότεν θεληματικῶς συ-
 ρόμεθα ἀπὸ τὰ Ἐλαττώματα. Καὶ πρῶτον, ἔχῃ τι
 ὁ πε-

ὁ πολυέλιος Θ·ός, μὲ τὸ μέσον τῆς ἀγιωταίης Θρησκείας, ἐδημοσίωσεν ἀπλῶς εἰς ὅλους: ποῖον τάχα εἶναι τὸ θελήματε, καὶ ποῖοι οἱ αἰετοὶ νόμοιτε, ὅτε ἀποβλέπεν τὸ Καλὸν καὶ τὸ Κακόν: καὶ ὅτε ἀπὸ ὅλης ἡμπορῆν νὰ ρεοικῶνται. Ἐγκλημα ἐδικόνμας εἶναι, ὅταν βλέπομεν ἔμπροσθένμας μίαν τὸσον φωτινὴν λαμπάδα, ἡ ὅποια λάμπει ἀνάμεισα εἰς τὰ σκοτεινὰ καὶ ἡμεῖς, αὐτὴ νὰ ὠφελόμεθα ἀπὸ αὐτῆς, τὴν καταπατήσω. Δεύτερον, ἡμεῖς χρεωσῶμεν περιπλέον νὰ γινώσκωμεν, καὶ ὅτι δεῖν πρέπει νὰ ὑψώνωμεν μὲ τὸσον γενικὰς ἀφημίας τὴν δυνάμιν τῆς Ἀνθρωπίνης Νοός: πῶς τάχα, καὶ μόνος αὐτὸς, χωρὶς καμμίαν ἄλλω βοήθειαν, νὰ ἰχύνῃ, νὰ μᾶς δακρύνη τὸ Καλὸν ἀπὸ τὸ Κακόν: ἢ καὶ νὰ τὸ δακρύνη, ὅποτε ἡμεῖς ἀπαντῶμεν ἐκεῖνα τὰ πολὺπλοκα καὶ βίαια Πάθη, ὅτε μᾶς κατακυριεύουν. Καὶ ἔτι τῶτο οἱ Φιλόσοφοι, δεῖν εἴργεν νὰ ἀποφασίσουν, πῶς τάχα ὁ μόνος κυβερνήτης τῶν Ἡθικῶν Πράξεων τῆς Ἀνθρωπίνης, νὰ εἶναι τὸ Λογικόν. Μάλιστα αὐτοὶ προδίδεσκον, καὶ ὅτι τὸ Λογικόν πρέπει νὰ εἶναι ὀρθόν: ἡ γὰρ οὗτος λογισμὸς ὅχι σοφιστικὸς, ὅχι φιλοφρόνης, ἀλλ' ἡρμοσμένος εἰς συνειπήας, εἰς ἐπιφοράς, θεμελιωμένος ἐπάνω εἰς ἀληθείας καὶ ἐντίμους Γνώμας: αἱ ὅποια νὰ ἀποβλέπεν τὴν Τάξιν, καὶ τὴν ὅποιαν θέλωμεν ὁμιλήσει: καὶ τὴν ἀληθινὴν ἀνθρωπίνην Εὐδαιμονίαν, τὴν ὅποιαν θέλωμεν θεωρήσει εἰς τὸν τόπον της. Μ' ὅλον τῶτο ἡ δυνάμις τῆς Λογικῆς μὴδ' ἔπος δεῖν ἔπριπε νὰ καταφρονῇται, καὶ νὰ παραβλέπεται, ὥστε ὅταν τινὰς ἐργάζεται τὸ Κακόν, νὰ προφασίζεταί, πῶς τάχα πολιτεύεται κακῶς, καὶ τί δεῖν ἡμπορεῖ, ἢ καὶ τί δεῖν ἰξόρῃ ἀλλέως; ἐπειδὴ καὶ ὁ Θ·ός

ἰσχυμάτισε τὸ Λογικὸν μὲ ἔσπον, αἷσε εἰς τὰ ὑσιωδύ-
 στερα Ἀνθρώπινα κινήματα, μηδὲ οἱ ἴδιοι ἀρχοῖκοι
 γὰ μὴ δυσκολλῶνται γὰ ἔκλειψεν τὸ Εὐπακτον ἀπὸ τὸ
 Ἀπακτον: τὸ Δίκαιον ἀπὸ τὸ Ἄδικον: τὸ Εὔπαικτον
 ἀπὸ τὸ Κατηγορητὸν. Ἐγὼ μήτε ἀρτῆμαι, πῶς ἡ
 κυριαρχία καὶ ἡ δυνάμις τῷ Ἀνθρώπινῳ Νοῶς εἶναι ὅ-
 λῃ, ἅττω αὐτῇ πραγματεύεται πράγματα, ὅτῃ ὑ-
 περβαίνει τὴν σφαιρῶμας, ἢ ὅτῃ κρύπτονται εἰς τὰ
 πλέον βαθύπερα, ἢ εἰς τὰ πλέον πολύτροφα ἀνήλαια
 τῆς Φύσεως, ἢ ἀλλέως δυσκολονόμητα ἀπὸ αἰτίας, ἢ
 ἑλκεῖν τῷ ζητημένῳ περιστατικῶν ἢ ὥς τὰ Λογι-
 κόν, καὶ μὲ ὅλοι ὅτῃ προσεκτικόν, καὶ ὅμως γὰ μὴ
 ἔμπαρῃ γὰ ἀπὸ φασίζῃ. Ἀλλὰ κατ' ὅσον ἀποβλέπει
 τὴν Ἀρετὴν, ἢ Κακίαν, γενικῶς ἐκλαμβανομένη, καὶ
 ἔχον ὅχι κατ' ὅλα τὰ παραμικρότερα κινήματα; κατὰ
 Ἀνθρώπου (ἴσω καὶ ἀδυνάτῃ Νοῶς, ὑγιᾶς ὅμως καὶ ἀν-
 ξημένῃ ἀναλόγως μὲ τὴν ἡλικίαν) ἔχει ὁδοδοτεῖ
 εἶς κάποιον φυσικὸν φῶς, ὥς γὰ γνωρίζῃ τὸν χαρακ-
 τῆρα πόσον τῷ Καλῷ, ἔσον καὶ τῷ Κακῷ. Καὶ τῷ τὸ
 φῶς μηδὲ εἶναι, πάρεξ τὸ Λογικόν. Ὅς καὶ αἱ ἔκφοραι
 τῷ Φιλοσόφῳ καὶ τῷ Σχολαστικῷ, ὅτῃ πραγματεύον-
 ται τὴν Ἠθολογίαν, μήτε ἀποβλέπουσι τὸ καθόλου
 τῷ Ἀνθρώπινῳ Πράξει, ἀλλὰ μόνον τὸ μεικρόν ἢ
 ὅλοι ὁμολογῶντες ὅτῃ Ἀρετῇ ἐκεῖνο, ὅτῃ εἶναι Ἀ-
 ρετῇ, καὶ ὅτῃ Ἐλάττωμα ἐκεῖνο, ὅτῃ εἶναι Ἐλάττω-
 μα. Καὶ αἱ καλεῖσθαι εἰς ἀρχοῖκος, εἰς ἀμαθῆς,
 γὰ ἔτῃ ἔμπαρῃ εἰς ὑπερηφανῆς εἰς αὐτῶν μὲτῃον: ἔμπαρ-
 δεσ εἰς ἀπαταιῶντες εἰς φιλαλήθῃ, ὅτῃ σῶζει τὴν
 ὁμολογίαν, τὸν λόγον: ἔμπαρῃ εἰς παρ' αλοῖα
 πένης ἐν ἄλλο πειθύνει καὶ ἀλαβίς δ' ὁ ποιῶντες ἐν τῷ
 ἔμα θέλει ἐμφανῆσαι, ὅτι οἱ πρῶτοι πρέπει γὰ κατη-
 γορῶν-

χορῶνται, καὶ οἱ δούτεροι τὰ ἐπαινῶνται, καὶ περιπλέον, ὅτι αὐτὸς κατὰ τὸν νόμον τῷ ἰδικῶι Λογικῶι δέξεται, πῶς εἰς μὲν ἐκείνων τὰ ἔργα ἀπαντᾷ σύγχυσιν καὶ ἀκαταλλοσύνην, εἰς δὲ τῶν τὰ ἔργα ἀρμονίαν καὶ τάξιν.

Ο Λάκιος, ἀγγλιστῆς Φιλόσοφος ἀγγλος, πλὴν ὅπῃ εἰς τὴν προῖ Ἀνθρωπίνης Διανοίας Πραγματείας ἴσπερς εἷς λιπτότατον φαρμάκιον, εἰς τὸ ὁποῖον ὅχι ὅλοι προσέχουσιν ἡ διῷχεύεται, ὅτι τάχα ὁ Ἀνθρώπος εἰς τὴν Ψυχῇ τῇ νὰ μὴ φέρῃ μηδεμίαν ἔμφυτον Ἀρχὴν, ἢ καὶ μηδὲν νόμον Ἡθολογίας. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ αὐτῇ ἡ Διάλεξις ἐσησεν εἷς δέξαν φιλονεκίας πόσον τὸν παλαιόν, ὅσον καὶ τὸν νῦν κυρόν ἐπόπρου, προβάλλουσα, δίδοιται καθάπερ Ἰδέαι τῶν πραγμάτων, συγγενῆς ἅμῃ μὲν τὸν Ἀνθρώπον, ἢ ὅχι. Μερικοὶ ἐπίστανται τὸ, καὶ, καὶ ἔλαβαν ἄρ' ἀρχὴν τὸν Πλάτωνα ὁ ὅποιος ἐδιῷχεύετο, ὅτι τάχα μὲν τὴν σωμολίαν, μὲν τὴν σωδὴν, μὲν τὴν θεωρίαν τῇ ὑποκειμένην, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξυπνῶν, καὶ αἰάζουσιν εἰς τὸν Νῦν αἱ τοιαῦται Ἰδέαι, Γνώμαι, εἴπων Ἀξιιώματα, τὰ ὅποια προτίπρα παρῶς δὲν ἔχουσιν καὶ ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς ὅπως δηλ. καὶ ὅταν κρατῶν τὰ πυροβολικά, δὲν νομίζουσιν τὰ φέρων μαζίας φατρίαν καὶ ἔπειτα συγχρόνως ἐμὲ τὴν πύξιν μὲν τὸν πυρόβολον, τότε μόνον χοικῶμεν, πῶς τὴν ἔχουσιν. Ἐφθασεν ἐκεῖνος ὁ Φιλόσοφος τὰ δογματίσῃ, καὶ ὅτι ἡ μάθησις ἄλλο τὰ μὲν εἶναι, πᾶρξ μία ἀνάμνησις ἐκαστοῦ, καθὼς ὁ ἴδιος λέγει, ὅλοι αἱ Ἀρχαί, ὅλοι αἱ Σπόροι πῶς Ἐπιστήμης εἴκειν ἀπεκλεισμέναι εἰς τὸ κυβώτιον τῷ Ἀνθρώπινῃ Νοῷ. Ὁλον τὸ ἐκαστίον ὁ Ἀριστοτέλης. Αὐτὸς, καὶ ὁμῶς μὲν
αυ-

154 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

αὐτὸν πολλότετοι καὶ ἀπὸ τῆς Νειωτέρας δογματίζαν, ὅτι
 ἡμεῖς ἀπὸ γενεῆς νὰ μὴ συμπεριφέρωμεν ἐδεμίαν ἔμ-
 φυτον Ἰδέαν. Τὸ παῦ ἡμεῖς, ὅπως αὐτοὶ δδξάζαν,
 ἀποκτῶμεν ἢ ἀπὸ τῆς αἰδνητέας, ἢ ἀπὸ τῆς Σουλ-
 γιστικῆς Δώτην, ἢ ἀπὸ τῆς ἀναφορῆς, ἀπὸ τῆς
 θεωρίας τῶν ἄλλων, ὅτε μεταδίδαν εἰς τὸν Νῦν μας ἢ
 ὁ ὁποῖος, ὅταν ὁ Ἀνθρωπος γενᾶται, μήτε ἄλλο εἶ-
 ναι, πᾶριξ εἰς ἀναφορὰς χάρις, ὅτε ἐδεμίαν Εἰκό-
 να, οὐδένα Γράμμα φέρει ἐπᾶνω, πλὴν ὅτε δύ-
 νηται νὰ ζωγραφισθῇ, εἶπεν νὰ γερῇ ἀπὸ ἀπειρα ὑπο-
 κείμενα καὶ γράμματα. Ὅσον ὅμως τὸ κατ' ἐμὲ, ὅτε
 δεῖ ἐμβαίνειν εἰς αὐτὴν τὴν Διάλεξιν, καθότι χρειάζεται
 μίαν ὁλόκληρον Ἰλιάδα λογοφιβῶν; μήτε λέγω, πα-
 ρὰ μόνον, ὅτι καὶ αἰσῶς δεῖ εἶναι εὐκολον νὰ δῶξῃ
 τινὰς εἰς τὸν Ἀνθρωπον κάποιας ἐμφύτης Ἀρχῆς, ἢ
 ἐγγονῆς Γνώσεως; καὶ ὅμως τὸ ἀνατίρητον εἶναι τῷ-
 το, πῶς ἡμεῖς φέρομεν εἰς τὴν Ψυχῆς μίαν δύ-
 ναμιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀνακαλύπτωμεν τὰς Ἀναλο-
 γίας, τὰς Σχίσεις, τὰς Αἰτίας, τὰ Ἀποπλίσματα,
 τὰς Ἀληθείας, ἢ τὰ Ψῦδη ἀπείρων πραγμάτων.
 Καὶ αὐτὴ ἡ Δύναμις ὀνομάζεται Λογικόν. Καὶ μὲ τὴν
 δύναμιν αὐτῆς τῆς Εἰσεως, ἢ ὁποῖα μᾶς ἐδόθη θεό-
 δοῦν, ἡμεῖς ἡμποροῦμεν νὰ ξισκεπάσωμεν πρὸς τέτοις,
 καὶ ποῖον εἶναι Καλόν, ἢ Κακόν; Ποῖον Δίκαιον, ἢ
 Ἀδίκον ἀνάμιστα εἰς τὰ Ἀνθρώπινα ἔργα; καὶ αὐτὸ ὅχι
 μὲ ἴστω ἀπολλῶν εἰς ὅλα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐσιωδέ-
 σιρα, εἰς τὰ ἀναγκασιότατα. Τώρα δότῃς εἶπεν, ὅτε
 πρῶτῳ φορῶν βλέπει, νὰ φονδύῃ τινὰς εἰς τὸν Ἀνθρω-
 πον ἀθῶν: ἢ λησάι νὰ γυμνῶνται εἰς τὸν πτωχὸν ὁδοι-
 πόρον: ἢ εἰς τὸν ἡγεμῶν, ἢ ἄλλο κἀνὶνα πρόσωπον μι-
 γαλόφυχα νὰ συγχωρῇ, καὶ νὰ ἐλάττωσιν ἐκεῖνον,
 ὅτε

ἐπεὶ ἐπεβάλετο τὴν ζωὴν τῷ : ἢ ὅπερ βλέπει , εἴαν
 δεῖλον , ὅπερ πλέον εἶργει νὰ ἀποθάνῃ , παύει νὰ
 μολύνῃ τὸν θάλαμον τῷ αὐθιγῷ . Δὲν εἶναι ἀμφιβο-
 ρολία ὅτι αὐτὸς ὁδηγέμενος ἀπὸ μένον τὸ φῶς τῷ Λογι-
 κῷ , χωρὶς προσῶς νὰ σοχαθῇ τὸ , ἔξ' ἑνὸς , θίλει ψη-
 φήσει , τὰ μὲν πρῶτα κινήματα ὡς κακὰ , καὶ τὰ δὲ
 περὶ ὡς καλὰ . Ομοίως αὐτὸς , ἀκύνωντας ἐκείνον τὸν
 ὠφελιμώτατον Νόμον ὅχι μόνον τῆς Χειρωνακικῆς Θρη-
 σκειᾶς , ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀνθρωπίνης Φύσεως , ὃ σὺ
 , μισεῖς , ἐπὶ μὴ ποιήσης , ἐν τῷ ἅμα , ἢ καὶ
 μὴ εἴαν γοργὸν συλλογισμόν θίλει γνωρίσει τὴν Δι-
 καιοσύνην , τὴν Ἀλήθειαν .

Εἰδὼ ὁ Λάκιος ἀποκρίνεται , ὅτι αἱ ποιαῦται Γνώ-
 μαι δεχόνται πρόχειρα ἀπὸ ἡμᾶς , ὅχι τὰχα ἔξ' ἑνὸς
 μᾶς φαίνονται Ἐνάρπια , ἢ Κακὰ πράγματα , ἀλλὰ
 ἔξ' ἑνὸς μᾶς συμφέρειν , καὶ ἔξ' ἑνὸς τὸ ἰδικόν μας ὀφίλος
 σοχαζεται τὰ ποιαῦτα Ἀξιώματα , καθὸ ἀπαραίτητα
 εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἀνθρωπίνης Πολιτείας , τῆς
 ὁποίας μέρος εἴμεθα καὶ ἡμεῖς : καὶ καθότι , ὅταν αὐτὰ
 φυλάττονται , ἡμεῖς δὴτυχεύμεν , καὶ ὅταν παραβλέ-
 πονται , ἡμεῖς δυσυχεύμεν : καὶ ὅτι τὸ περισσότερον
 μέρος τῶν Ἀνθρώπων μὴδὲ προσέχον , αἰσῶς τὰ ἔρ-
 γα εἶναι ἢ σύμφωνα , ἢ ἐναντία μὴ τὸ θέλημα , καὶ
 μὴ τῶν Νόμων τῷ Θεῷ , ὅπερ εἶναι ἡ μόνη ἀπταιστος
 δοκιμὴ , μὴ τὴν ὁποίαν ἡμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν
 ἐκεῖτο , ὅπερ καλεῖμεν Ἀρετὴν , ἢ Ἐλάττωμα . Ἀλ-
 λά πρέπει νὰ σημειώσωμεν , ὅτι τὸ σκοπιμώτατον πᾶ-
 λος τῶν Πολιτειῶν καὶ τῶν Νόμων , εἶναι ἡ γερικὴ Εὐ-
 δαιμονία τῶν Ἀνθρώπων ; μάλιστ' , καθὼς θίλει ρη-
 θῇ εἰς τὸν τόπον τῷ , αὐτὰ εἶναι εἴαν ἀπὸ τὰ Τέλη ,
 ὅπερ ὁ Θεὸς ἐδέωκεν , ὅταν κατὰ τὴν δημιουργίαν ἐ-

ἄνθρωποι Γένος, τὸ ὅποιον μέρος εἴμεθα καὶ ἡμεῖς; τότε πῶποτε δεῦν σφάλλει; καθότι αὐτὸς εἶναι εὖας καὶ ὁ ὅποιος συμφωνεῖ μὲ τὴν φυσικὴν γνῶσιν, ὅπῃ φέρομεν περὶ τῶν Ἰδιωμάτων τῷ Θεῷ: μὲ τὰς Νόμους τῆς Φύσεως, καὶ περιπλέον μὲ τὰς Θείας Γραφάς, ὅπῃ μᾶς ἐρμηνεύομεν αὐτὴν πὴν ὑπερέξοχον Γνώμην; ὥστε τὰ κρίνωμεν ἅπταισα πόσον τὰς ἐδικὰς μας, ὅσον καὶ τὰς ξένας πράξεις. Ἐκεῖνο, ὅπῃ χρησιμεύει πὴν καθόλου Πολιτείας τῶν Ἀνθρώπων, εἶναι τὸ ἴδιον, ὅπῃ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Τίμιον; ἀγκαλὰ καὶ ὅπῃ τὰ νομίζεται τοῦτον, ἔπρεπε τὰ σοχαζώμεθα πὴν ἀρχὴν τῆς, ὅπῃ εἶναι ὁ Θεός, καὶ ὅχι τὸ ἀποτέλεισμά τῃς, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ ὄφελος, ὅπῃ ἀπὸ αὐτῆς λαμβανόμεν οἱ Ἀνθρώποι. Περὶ τῷ Τιμίῳ θέλομεν ὁμιλήσει κατώτερον. Τελότατον ἰὰν οἱ περισσόπεροι δεῦν γνωρίζουν πὴν ἰσωπερικὴν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην αὐτῆς τῷ Ἀξιωματικῷ, ἀναφέροντες εἰς πὴν Θεόν: ἢ αἰσῶν δεῦν ἀποβλέπουν, ὅταν τὸ φυλάττουν, πάρειξ τὸ κέρδος; καὶ ὅμως, ὅταν αὐτοὶ ἐρωτῶνται, ἰὰν γνωρίζουν τὰ ποιαῦτα ἔργα, ἀρμόζει εἰς τὴν Ἀνθρωπίνην Πολιτείαν, εἰς πὴν Εὐδαιμονίαν τῷ κοινῷ, εἰς πὴν Νουῷ τῷ Θεῷ; τῇ ἀληθείᾳ καὶ μηδὲ ἡμπορεῖν, παρὰ τὰ τὰ ὁμολογήσαν ὡς ποιαῦτα, ξισκεπάζοντες παρὰθὺς πὴν ὁμοιότητα, ὅπῃ φέρον πρὸς τὰς Φυσικὰς Νόμους, ὅπῃ ὁ ἴδιος Θεός τῆς ἐδεμιλίῳσι.

Προθέττει ὁ ἴδιος Λάκκιος, ὅτι εἶναι μερικὰ ἴθνη εἰς τὰς Ἀναπολικὰς Ἰνδίας, τὰ ὅποια φονεύουν τὰς γυναικας, ὅταν φθάσιν εἰς μίαν διωρισμένην ἡλικίαν; ὅτι φῶγον τὰ φυφ' ῥώπερα Τέκνα τῶν, ἢ τὰς ἐχθρῶν τῶν: ἢ ὅτι θάπτουν τὰς ἀρρώστους, ὅταν ἀπελπίζεται ἡ ὑγεία τῶν, ζωντανέας. Μάλιστα, ἰὰν πιστεύομεν τὰ ἴδια

χάρις, ἦσαν καὶ μὲν οἱ λαοὶ τῆς Ἀρχαιότητος, αἱ ἐκ
 ποιοί, μὲν ὅλον ὅπῃ οἱ ἀγενέστεροι τῷ τότε καιρῷ, καὶ
 ὅμως μὴδ' ἐλυπῶντο τὰ ἀφύων τὰ πένητων, τὰ ἀπο-
 θάνον ἀπὸ τῆς πείνης, ἢ τὰ ἀπαραχθῆν ἀπὸ τῆς θη-
 ρείας; τὸ ὅποιον εὐδὲ ἰξάμεν, αὐτὸ ἀληθύνει; ἰξάμεν ὅ-
 μως, ὅτι τὰ ἱερρίπτων ἔξω, ἢ διὰ τὴν δυνάμειν ἐφθάνον ἀφ'
 ἑαυτῶν τὰ ἀναθρήσκον, ἢ διὰ τὴν ἡλιπίαν, ὅτι τὰ
 τὰ ὑποδείκνυται καὶ κείνας ἰκανώτερος, καὶ ἀτυχέστερος. Ἐξω
 ἀπὸ τούτου (ὁμιλεῖ ὁ ἴδιος συγγραφῶς) ἡμεῖς βλέπο-
 μεν κατ' ἐκαστὴν ὑποκειμένην, τὰ ὅποια πράττειν κατὰ
 τῶν κανόνων τῆς Ἠθικῆς ἀσυνειδότως. Καὶ εἰδοποι-
 οῦμεν μίαν Πόλιν, κυριδμενὴν ἐξ ἐφόδου, ὅπῃ μὴδ'
 ἄλλο φαίνεται, πᾶσι πτώματα, ἀρπαγαί, ἱεροσυ-
 λίαι, ὁμόπτες, δυνάσται; χωρὶς τὰ λάμπρην μὴδὲν
 Ἀξίωμα Ἠθικῆς, μὴδὲ καὶ ἑλεγχος συνειδήτος εἰς ἡ-
 κέτης τῆς πεθελωμένης στρατιᾶς. Τώρα ἐγὼ ἀπο-
 κενώμενος λέγω, πῶς εἶναι μία μεγάλη ἐνδομή,
 Ἀνθρώποι πόσοι μεγάλοι τὰ ἐξάπτελίζον. τὸ Ἀνθρώ-
 πινον Λογικὸν ἔως μὲν τὸ παράδειγμα. ἐκείνων τῶν βαρ-
 βάρων, καὶ ἐκείνων τῶν παραφόρων στρατιωτῶν. Ἀλλ'
 αἰσῶς ἐκείνοι οἱ βάρβαροι δυνάμει συμβελλόνται μὲν
 τὸ Λογικόν, ὅπῃ ἐχ ἦτον καὶ αὐτοὶ τὸ πλεονέχον; τίχα
 ἔχει τὰ λογίζεται θαῦμα, ὅταν αὐτοὶ δυνάμει δυνάμει
 μὲν καὶ Κακὰς πράξεις ἀπὸ τῆς Καλῆς; Αὐτοὶ δυνάμει
 ἐννοῦσιν ἐχ ἦτον καὶ πόσας ἐποπτικὰς προτάσεις τῆς
 Μαθηματικῆς, ἢ τῆς Φυσικῆς, ἐπὶ τῇ σήμερον ὁμο-
 λογῶνται ἀπὸ ὅλα χεῖρον τὰ ἀγενεσιμεία ἔθνη τῆς
 Εὐρώπης. Τὸ λοιπὸν διὰ τούτου, ἦγεν διὰ χάριν τῶν
 βαρβάρων, πρέπει τὰ ἀμφιβάλλωμεν καὶ ἡμεῖς, ἢ τὰ
 λέγωμεν, ὅτι τίχα τὸ Λογικὸν δυνάμει τῆς ἀνικάλυψε
 καλῶς; Χειράζονται ὁδηγίαν ἐκείνοι οἱ βάρβαροι:

Χρυσά-

χρηάζονται καλῶ χῆσις ἢ καλλιέργειαν τῷ Λογικῷ ἢ
 χεῖρς ἄλλο μὲν αὐτοὶ δὲ θέλουν ἀργήσῃ νὰ γνωρί-
 σουν, ἔσα ἡμεῖς γινώσκουμεν. Μάλιστα ἐγὼ νομίζω
 ὅτι ὡς καὶ αὐτοὶ ἐρωτῶμενοι : αὐτὰρχα εἶναι Καλόν, ἢ
 Κακόν, εἰς αὐτὸς Ἀνθρώπος νὰ φοιτῶν ἀπὸ ἄλ-
 λος : νὰ ἐκφωνήσῃ πάραυτα, ὅτι εἶναι κακόν ; μὴ δι-
 τῶν νὰ μὴ χοιρήσῃ, ὅτι κείνοντες εὐαγρία, ἡθε-
 λαν κερῆ εὐαγρίον ἢ τῷ ὀλίγῳ καλῷ τῷ ὅλῳ Ἀνθρώ-
 πῳ, ὅμῃ μὲ τὴν ὁποίαν Συναρμυμῶνται καὶ αὐτοί .
 Τὸ νὰ εἶναι ἔπειτα πόσον ὡμοί, φανδόντες τὰ τέχνα,
 τὴν γέροντας, τὴν ἀγρώτας, τὴν αἰχμαλώτας ; τὸ το
 πράττειν, ὅχι πῶς τὰχα δὲν αἰδανόσονται τὴν Νόμον
 τῆς Φύσεως, ὅπῃ ἀποβλέπῃ τὴν κοινῇ Εὐδαιμονίαν :
 ἀλλὰ ἔξ' τὴν κυριόμῃς ἀπὸ καμμίας φάδῃ ὑπόλη-
 ψιν, νομίζῃ, ὅτι μάλιστα ἀεργίαν ἐκεῖνα τὰ μερικὰ
 πρόσωπα, ὅταν τὰ ὑστὲρ ἀπὸ τῆς ζωῆς, εἶπεν ἀπὸ
 τῆς ἀδελιότητος τῆς ζωῆς ἢ ἴσως πισδῶν τὸν θάνατον
 τὴν ὡς δίκαιον, ὅπως καὶ ἡμεῖς τὸν θάνατον τῷ κακο-
 ξόπῳ, τῷ ἐπιβέλῳ, τῷ ἐχθρῷ τῆς Πατρίδος .
 Ἡμπορεῖ πρὸς τούτοις νὰ ἀμαυρωθῇ τὸ φῶς τῷ Φυσικοῦ
 Λόγου, ὡς καὶ ὅταν κἀνὴν κακὸν ἔδος ἐπικρατῇ εἰς ἑ-
 λόκληρον ἔθνος ; ἐπειδὴ τότε ὅχι μόνον συχωρεῖται,
 ἀλλὰ μάλιστα ἐπαιρεῖται ἐκεῖνο, ὅπῃ ὅλοι πράττων κοι-
 νῶς ; χεῖρς ποσῶς νὰ πολυπραγμονῇται, αὐτὸ συμ-
 φωνεῖ, ἢ ὅχι, μὲ τὴν νόμον τῆς Ἀνθρωπίνης Φύσεως .
 Ἡπορ ποτὲ καὶ εἰς Σκυθικὸν ἔθνος, τὸ ὅποιον, κατὰ
 τῆς ἀναφορᾶς τῷ Πάυλῳ Μάρκῳ, ἐνόμιζον κατὰ τί-
 μιον, τὸ νὰ φιλοτιμᾷ τὴν ἑσῶς μὲ τῆς ἀπόλαυσιν τῷ
 ἰδίῳ γυναικῶν καὶ θυγατέρων. Καὶ ἀμπορ ἡ ἀλι-
 τήριος φυλὴ τῷ ποιῶν νὰ ἡθελεν ἐξαλειφθῇ καὶ ἀπὸ
 τῆς Ἀνατολικῆς Ἰνδίας ! Ἀλλ' ἔπειτα ἐκεῖνοι οἱ α-

χεῖροι πραγματεύεται τῷ γυναικῶντι, ἔλαβαν εἰς διορ-
 θωτὴν μᾶς πόσον αἰχρᾶς φιλοτιμίας, ὥς ἂν Αὐτοκρά-
 τορα Σκύθῳ: ἦγυν ὥς ἂν Τάρταρον, βάρβαρον ἐξ ἴσου,
 ἀλλὰ πλείον ἄσχετικώτερον ἀπὸ αὐτῆς, καὶ ὅπερ πλείον
 ἐφῆρα πρὸς Νόμον τῆς Φύσεως καὶ τῷ Λογικῷ. Τέλος
 πάντων ἐπιφέρει, ὅτι αἰσῶς τινὰς ἀπὸ ἐκείνης τοῦ
 βαρβάρους: ὅπερ τὴν ὁποίαν διηγῶνται μὲν καὶ ἦν πόσον
 ἀτακτα, πόσον κτενώδη? ἦθελε διαβῆ εἰς τὴν Εὐρώ-
 πῳ, καὶ ἦθελε τοχαδῆ ὀλίγον τὰ ἀγροτικάς. ἦθ' ἦν
 τὸ Λογικὸν ἐν τῷ ἅμα ἐμύλλε νὰ τὸν πληροφορήσῃ, ὥς
 ἔπειτα τῷ νὰ ἐπαιρῇ, καὶ ἐκεῖνα νὰ κατηγορῇ. Καὶ
 ὅμως τὰ τοιαῦτα βάρβαρα ἔθνη, καὶ χωρὶς ἀκόμη νὰ
 ἰδῶν τὴν Εὐρώπῳ, ἔρχονται εἰς συναιδέσθαι, καθὼς
 φαίνεται καὶ εἰς τὸ Παροικαῖον, καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς
 Μισσημμεθῆς Ἀμερικῆς, ὅπερ ὁ ζῆλος τῷ ἀπισταλμέ-
 νων ἔκαμει, καὶ κάμνει ὅλον ὥς, ὅτι νὰ ἀποβαίνουσι,
 διὰ νὰ ἐμιλήσω ἔπος, Ἀνθρώποι Λογικοί? διδάσκει-
 τές τις τὴν λόγον τῆς σιμύπτης, καὶ τῆς χρησιονθείας,
 καὶ καὶ τὸ αὐτὸ χρηματίζοντές τις ὀλαβεῖς καὶ ζήλωντες
 Χεισιανές? οἱ ὅποιοι, ἀφ' ὧν φωτίζονται, μηδὲ παύων
 νὰ ἀχαιρῶν ἐκείνης, ἐπεὶ τὴν ἔσυναν ἀπὸ τὸ Χάος
 τῆς προγονικῆς ἀταξίας, καὶ βαρβαρότητας. Ὅσον ἔπει-
 τα διὰ ἐκείνης τὴν παραφύρας καὶ ἀσυνειδότης, οἱ ὅποιοι
 πώποτε δεῖ ἀπαιρῶν ἀπὸ τὸν Κόσμον, ἐγὼ νομίζω,
 ὅτι εἶναι περὶ τὸν νὰ ὀμιλήσω? καθότι εἶναι φανερόν,
 ὅτι ὥς ἂν ἄλογον καὶ βίαιον Πάθος, ἔως ὅτε ἐπικρατεῖ,
 εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἀποσομῶσιν τὸ Λογικόν: καὶ ὅτι, μὴ ὅ-
 λον ὅπερ παύοντες τὸ Πάθος, καὶ πολλάκις μῖσα εἰς
 τὴν φλόγα τῷ ἰδίῳ Πάθους, βοᾷ τὸ Λογικόν, καὶ μὴ
 τὴν συμβελῶν διακρίνει τὸ Καλὸν ἀπὸ τὸ Κακόν: καὶ
 ὅμως οἱ κακότροποι, μηδὲ ἔπος δεῖ παραιτουῦνται τῷ

καλίαν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ αἱ ἀχαλίνωται Ὀρέξεις, καὶ τὰ ἀτακτα Πάθη: αὐτὰ, αὐτὰ εἶναι, ὅπως κατασταίναν ἐπίσπῃ τὸ Λογικὸν τῷ Ἀνθρώπῳ ἀδυνάτον νὰ διακρίνεται, τί τὸ Καλὸν, καὶ τί τὸ Κακόν: ἢ νὰ πολιτεύεται μὲ ἀνοικτὰ τὰ ὅμματα ἐναντίον τῷ Λογικῷ, ἢ ἐναντίον τῷ μακαρίων Νόμων τῆς Δικαιοσύνης, τῆς Ὁρθότητος, τῆς Ἀληθείας, τῆς Ἀγάπης, τῆς Ἀγαθότητος, καὶ τὰ ἐξῆς, οἱ ὅποιοι ἀποκαλύπτονται μόνον μὲ τὴν καλὴν χρῆσιν τῷ Λογικῷ. Ἀπὸ τῆς φαίνεται, ὅτι, ἐὰν καὶ δίδονται μερικὰ πάθη σχεδὸν ἀχαλίνωτα, πλὴν ὅχι διὰ τῆς, καὶ ὅτι τὸ Λογικόν, ὅταν καὶ φυσικὸν λόγον καλομεταχειρίζεται, νὰ μὴ κατηχῇ τὸν Ἀνθρώπου ὡς καλὸς παιδαγωγός: ὅπως τάχα νὰ διακρίνῃ, καὶ εἰς τὰ πλέον ἐσιωδέστερα καὶ κυριώτερα ἔργα τῷ Ἀνθρώπῳ, ποῖον εἶναι τὸ Καλόν, καὶ ποῖον τὸ Κακόν. Φαίνεται πελάταιον, καὶ ὅτι τὰ Πάθη γυντὴν τὸ Ἐλάττωμα, τὸ ὅποιον ἐχ ἥττον ἢ μπόρει νὰ ἀπατᾷ τὸ Λογικόν. Καὶ ἔμως ἀίσιως θιραπιδῶν ἡ ἀρρώστια! χωρὶς ἄλλο καὶ τὸ Λογικόν ἀνακαλεῖ τὴν δειναμίαν, τὴν ὀξυσίαν τε.

Ἄς ἐλθωμεν πῶρα εἰς ἄλλω μίαν Διάλεξιν, ὅπως ὁ Πρεσβύτερος Πλίνιος ἔκαμν εἰς τὰς ἡμέρας τε. (καὶ ὡς τῶ ἔλαβον ὁμογνώμοτα τὸν Πλάταρχον) θέλω νὰ εἰπῶ, εἰς μίαν ἀληθινὴν παρατήρησιν! ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνος ἐσυρε, δὲν ἰξόρω πῶς, μίαν ἐπιφορὰν, ἀνοίκειον εἰς εἶνα Φιλόσοφον, ὅπως ἦτον ὁ ἴδιος, ἢ μάλιστα ὅπως ἐνόμιζε νὰ ἦτον. Ἡ γὰρ ἐπαρατήρησεν, ὅτι ἡ Φύσις ἐπρόκισσε μερικὰ ἀπὸ τὰ Χερσαῖα καὶ τὰ Πτῦνά μὲ τὸ φυσικὸν εὐδύμα, μερικὰ μὲ τὴν κατοικίαν, ποῖα μὲ μίαν ὀξυτάτην ὄρασιν, ἄλλα μὲ δυνάμιν καὶ ὅπλα, διὰ νὰ διαυθευτῶνται: καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἐπλῆ-

161 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

τίσι μεῖν ἐκεῖνο, ὅπῃ ζητεῖται ἀπὸ τῶν σωτηρίων ἐκά-
 στου, καὶ ἀπὸ τῶν πολλαπλασιασμῶν τῶν Εἰδῶν ἐκάστου; ἐκὶ
 ὅπῃ ὁ Ἄνθρωπος ἔρχεται εἰς τὸν Κόσμον, ἄοικος, ἀνο-
 πλος, χαυνώτερος καὶ τὴν αἰδῆσιν ἀπὸ πολλὰ Ζῶα: καὶ
 τὸ δὴ χειρότερον, φορτωμένος μὲ μίαν καθολικὴν ἀ-
 γνοίαν. Καὶ τὸ αἶτιον, καθὼς αὐτὸς ἀποφασίζει, διὰ
 τὴν ἢ Φύσιν μὲν τὰ ἄλλα Ζῶα ἐκυβερνήθη, καθὸ Μη-
 τερ, καὶ μὲν τὸν Ἄνθρωπον, καθὸ Μητὴρ. Ψυδῆς
 ἐπιφρα, ἀδίκος συκοφαντία! Ὁ Δημιουργὸς τῆς Φύ-
 σεως Θεὸς δίδωστας τῷ Ἀνθρώπῳ τὸν Νῦν, εἶπεν τὸ
 Λογικόν, αὐτὸς τῷ ἔδωκε τὸ πᾶν. Πέμπεται καθ' ὑ-
 πόθεσιν εἰς δὲλος εἰς μίαν μακρὰν ὁδοιπορίαν, χα-
 εῖς ὁ αὐθιγὸς πρὸς τὸν ἐφοδιάσθαι μὲ ἐδεμίαν ἀνάπα-
 σιν, καὶ ὁμως τῷ ἐγχειρίζει μίαν ἀρκετὴν ποσότητα ἀρ-
 γυρίου. Τώρα τίς δὲν βλέπει, ὅτι αὐτὸς μὲν τὸ πᾶν
 ἀργύριον τῷ δίδει ἰππάρια, τῷ δίδει ἀμάξια, κρεβά-
 τια, ζωοτροφίας, καὶ εἴτι ἄλλο χρειάζεται παρ' ὅλον τὸ
 διασῆμα τῷ ταξιδίῳ; Τὸ ἴδιον ἡμπορεῖ μὲν εἰπεῖν
 καὶ διὰ τὸν θεῖον Ἀρχιτέκτονα. Τὸ γὰρ προβλεῖν τὸν
 Ἄνθρωπον μὲ ἐκείνῳ τῷ θαυμασίῳ δυνάμει, ὅπῃ
 καλεῖται Νῦν, Διάνοιαν, Λογικόν: Τῷ τοῦ θεοῦ γὰρ εἶ-
 πῃ, ὅτι τῷ ἐγχείρῃσι σιωπῶντας εἰς αὐτὸν κλειδίον, μὲν τὸ
 ὅποῖον ἡμπορεῖ γὰρ ἀνοίγει μύρια κιβώτια? ὅπῃ οἱ θη-
 σαυροὶ τῆς Φύσεως, καὶ οἱ κυριώτεροι νόμοι τῆς Ἡθι-
 λογίας τέκνον περιωρισμένοι. Μήτε ἄλλο χρειάζεται
 ὁ Ἄνθρωπος, διὰ γὰρ προνοῖται ὅχι μόνον τὰ ἀναγ-
 καῖα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀπολαύσεις. Τὸ Λογικόν εἰς ἡμᾶς
 εἶναι οἶκος: εἶναι ἄρτος: εἶναι εἶδος: εἶναι ὅπλον
 διαυδενδρῶτικόν. Ἀπὸ αὐτοῦ πηγάζει αἱ τέχναι καὶ αἱ
 ἐπιστῆμαι. Ἀπὸ αὐτοῦ προβαίνει ἡ ἀπειρος σειρά ἐκεί-
 νων τῶν ἀληθειῶν, καὶ εἰδήσεων, πόσον θεωρητικῶν, ὅ-

σαν καὶ πρακτικῶν ἔστι διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐκεῖνος ὁ ἀμαθὴς, ἐκεῖνος ὁ ἀρχαῖκος Ἀνθρώπος ἀποβαίνει, εἴ-
παι ἢ μπορεῖ νὰ ἀποβῇ εἰς πολὺ πειρος, εἰς θαυμά-
σιος Σοφός.

Τὸ συλλογιζόμενος, ἔπρεπε ἀσυνάως μὲ ψαλμι-
κὲς ὕμνους νὰ δοξάζωμεν, καὶ νὰ δοξαζώμεν τὸν Θεόν,
ἐπεὶ μᾶς ἐφιλοτίμησε μὲ εἰς χάρισμα τὸσον ἀγα-
καῖον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ὑπερένται τὰ ἄλλα Ζῶα! ἀπο-
δίδοντας εἰς τὴν Ἀγαθότητάς καὶ ὅτι ἄλλο ὁ Ἀν-
θρώπινος Νῦς ἔμαθεν, ἐφάρηκεν, ἀνεκάλυψεν, ὡ-
κοδόμησεν εἰς τὴν ἰδίαν γῆν. Καὶ λοιπὸν, εἰς
ἡ αἰτία τῆς ποιῶν ἀποτελεσμάτων εἶναι ἐδικόντι χά-
ρισμα! διὰ τί τάχα νὰ μὴ εἶναι ὁμοίως ἐδικόντι χα-
ρίσματα καὶ τὰ ἴδια ἀποτελέσματα; Ἀπὸ αὐτὸν μᾶς
ἔρχεται τὸ δένδρον, ἀπὸ αὐτὸν ἀκόμη πρέπει νὰ γνω-
ρίζωμεν καὶ τὰς καρπύς. Καὶ εἰδὼν πρέπει νὰ παρατη-
ρήσωμεν, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωκεν ὅμως μὲ τὸ Λο-
γικὸν καὶ δυνάμιν, ὥστε νὰ δοξάζωμεν εἰς πολλότατα
ὑποκείμενα τὸ Ψεῦδος, τὴν Ἀλήθειαν, τὰς Σχίσεις,
τὰς Αἰτίας, τὰς Διαφορότητας, τὰς Ἰπαλληλότητας,
τὰς Ἰδιότητες, τὰς Δυναμείας καὶ τὰ ἑξῆς: τῶς δημιουργ-
ητῶν ὧτων! εἴπεται, ὅτι νὰ μὴ εἴμεθα ἡμεῖς, ἐπεὶ
δημιουργῶμεν τὰς τοιαύτας Ἀληθείας! καθὼς μήτε τὰς
Νόμους, μήτε τὴν τάξιν τῶν αὐτῶν ὧτων. Ἡμεῖς εἴ-
δω, ἄλλο δὲν πράττομεν, παρὲν νὰ ξισκεπάζωμεν τοι-
αύτας Ἀληθείας καὶ Νόμους. Διὰ τὴν ἀνακαλύπτων-
ται ὁμως αἱ τοιαῦται Ἀλήθειαι, χρειάζεται πότε πελ-
λή, καὶ πότε ὀλίγη προτοχή. Ἀνίσως τινὰς ἠθέλουν
ἐρωτῆσαι τὸν πλείον σοφώτερον, τὸν πλείον ἀγχιγέστερον,
ἀλλὰ ἄπρακτον Ἀνθρώπον: πῶς ἀράγε ἐργάζεται, καὶ
πλεῖνται εἰς Τάπιν, εἰς χρυσὸν ὕψαγμα, μὲ εἰκό-

ως, καὶ μὴ ἄλλα διάφορα καὶ διδιασπαστά πράγματα, ὅλα
 ὅμως ὁφασμένα; βίβαια καὶ ἐκείνα, ἃς σκιόδῃ, ἃς
 τοχαδῇ, καὶ ὁμως μήτε θέλει ἔχει, τί καὶ εἰπῇ.
 Ἀλλ' ὁ προσεκτικὸς Νους τῶν παλαιῶν καὶ νυντέρων
 Τεχνιτῶν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐφεύρε, καὶ ἐξηκρίβωσε
 μίαν πόσον ἀγχιτικὴν Τέχνην. Οὐμοίως ἡ εἰδησις τῶν δυνάμεων,
 καὶ δυνάμει πέραρα: ὅτι τὸ ὅλον ὑπερίχει τὸ μέρος τι:
 ὅτι ὁ Μαχάτης ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν τὸν σίδηρον, καὶ μετα-
 δίδομενάς τις τὴν κινητὴν ραφίδα, ἀφερᾶ τὸν Πόλον:
 ὅτι εἷς, ἡ δυνάμεις ὑάγια ποιῶν, ἡ ποιῶν χήματος, πεδι-
 μένα εἰς μίαν ἀνάλογον διάσασιν, μεγαλύνει, ἢ σμι-
 κρύνει τὰ ὑποκείμενα: ὅτι ἡ Κίνα εἶναι εἷς ἰχυρώ-
 των βολήματα, μὴ τὸ ὅποιοι ἀποκόπτονται διάφοροι
 πυρετοί; Τῷ ὅλον μήτε ἄλλο εἶναι, πᾶρξ μία αἰ-
 δησις τῶν αἰσίων Νόμων, πῶς ὁπείσας ὁ παντοδύναμος
 Τεχνίτης ἐθέσπισεν, ὅταν ἐδημιουργεῖ τὴν Φύσιν καὶ τὴν
 αἴτην τῶν ὄντων, καὶ ὅταν ἐσυγκρότει τὰ ποιαῦτα Σώματα.
 Ἡμεῖς, ὅταν ἀποκαλύπτωμεν τὰς ποιαύτας Ἀληθείας,
 εἰς ἄλλα δυνάμεις ἰσομήναι καὶ καυχώμεθα, πᾶρξ εἰς τὴν ἐ-
 πιμέλειαν, εἶπον εἰς τὴν καλλὴν χῆσιν τῆς Λογικῆς,
 ὅπως μᾶς χωραγωγῇ μὴ τὸ φῶς εἰς τὴν λαβυρίνθον
 τῆς Φύσεως, καὶ ὅπως μᾶς χυσιμῶναι ὡς μὴ μία κλί-
 μαξ, ὡς εἰ καὶ γνωρίσασθαι ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν, ὅμως
 μὴ τὰ ἀπειράτα ιδιώματα, καλὰ καὶ πιπιρασμένα.
 Ἀλλὰ καὶ ἀνίστας ὑποθέσωμεν (τὸ ὅποια ἐγὼ μήτε
 τὴν ὑπαθέτω πόσον εὐκόλα) ὅτι ὁ Ἀνθρωπος εἶναι ἔχει
 μηδεμίαν ἐγγενήν τιαν Ἰδίαν καὶ ὁμως φθαίνει, ὅτι καὶ ἔχει
 σύμφυτον τὴν Λογικὴν: τὸ ὅποιον καὶ μένει δυνάται πολὺ,
 ἀλλὰ πολὺ περιασπῆτον, ὅταν βουδεύεται καὶ ἀπὸ τῶν δυνά-
 μεων τῶν Σοφῶν, ὥς εἰ καὶ ἀποκαλύπτει τὴν Ἀλήθειαν τῆς
 ποταμῶν ὄντων. Ἐπειδὴ τὸ καὶ μὴ δυνάται καὶ ἐννοῶν
 τῶσα

πάντα ἄλλα, ἢ νὰ ἀπαυτᾷται, ἐκλαμβάνοντας τὸ Ψεῦ-
δος καθὸ Ἀληθείας: τὸτο θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶναι μία
Ἐξίς πεπερασμένη, καὶ ὄχι μία Ἐξίς, ὅπῃ πλετεῖ
ὀλίγῳ διῶαμιν, ἢ φῶς; τὴν ὁποίαν ἡμεῖς, ἐὰν πῶ
ἐμπαχειζόμεθα καλῶς, ἤγουν ἐὰν ἐδοκιμάζωμεν τὰ
πράγματα φυσικῶς, ἴσως καὶ δεῖ ἡθελε σφάλλωμεν,
τόσον εὐκολα καθ' ἐκαστὸν.

Εἰκὸς, ὅπῃ εἶπα περὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῆ Ψά-
δος καὶ τῆς Ἀληθείας, συμβάλλει νὰ ρηθῇ περιπλέον
καὶ διὰ τὴν εὐρίσιν τῆ Καλῆ καὶ Κακῆ, τῆ Ωραίας
καὶ Ἀχρήμης, τῆ Ἐντίμου καὶ Ἀτίμου τῆς Ἀνθρωπίνου
πράξεως. Εἰκὸς, ὅπῃ μάχεται τὴν Εὐδαιμονίαν τῇ
Ἀνθρωπίνῃ γούνης: καὶ ἐκεῖνο, ὅπῃ συμφέρει (τὸ ὁ-
ποῖον καὶ Ἐντιμον ἡμπόρει νὰ λέγεται) μηδὲ κρίμι-
ται ἀπὸ ἡμᾶς τὸ νὰ εἶναι, ἢ νὰ μὴ εἶναι τοῦτον.
Ἀπ' ἀρχῆς ἦν, εἶναι, καὶ θέλει εἶναι τοῦτον. Ἡμεῖς
ἡμποροῦμεν νὰ τῇ ἀποκαλύψωμεν τὴν φύσιν, ὄχι ὁμως
καὶ νὰ τὸ μεταβάλλωμεν. Τώρα εἶναι χρεία νὰ εὐρωμῇ
καὶ ἐκεῖνόν τὴν Αἰτίαν, ἢ ὁποῖα ἐδιαθέσει τὰ πρᾶγ-
ματα μὲ ἔσπον, ὥστε αἱ πιαῦται ἐνέργειαι νὰ χρ-
σιμάζων τὴν παρῶσαν Εὐδαιμονίαν, καὶ αἱ ἐναντία νὰ
τὴν ἐξολοθρεύων. Αὐτὴ μήτε ἄλλῃ ἡμπορεῖ νὰ εἶναι,
παρὲξ ὁ Θεός, περὶ τῇ ὁποίᾳ θέλωμεν ὁμιλήσει κατω-
τέρω. Καὶ βίβαια περὶ τῆς ἐνὸς ἀπειροσόφου Θεοῦ,
ἀράγε ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ ἀληθεύῃ, ὅτι αὐτὸς ἀπλῶς καὶ
ὡς ἔτυχε, νὰ ἔρριψε τὰ διφθεύματα Πράγματα τῆς Ἀν-
θρώπου, πᾶσα ὥσπερ τόσα αἰώματα φυσικωμενία κύμα-
τα μέσα εἰς τὸ πέλαγος, χωρὶς νὰ τὰ προβλέψῃ μὲ μη-
δεῖα φῶς, ὥστε νὰ γνωρίζων: τίποτε ἀρμόζει εἰς τὴν
ἀξίαντων, καὶ τί ἀνέκει εἰς τὰς Ἰδίας ἐνὸς ἀπειροσόφου
Ἀρχιπέκτονος; Καὶ ὁμως αὐτὸς τὸτο τὰ ἀτίμητον φῶς

μας τὸ ἐγχείρισεν ὁμῶς μὲ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς καυ-
 πηρεβάσης Χριστιανικῆς Θρησκείας. Ἐξω ἀπὸ τῆτο,
 μᾶς ἔδωκε καὶ τὸ Λογικὸν, ὡς αὐτὸ εἶναι ἐνδιάθετον ἀ-
 κοίμητον Λύχρον, μὲ τὸ φῶς τῆς ἐποίας τὰ ὁρακρινώμην
 εἰς τὰ Ἀνθρώπινα ἔργα, τί τὸ Καλὸν, καὶ τί τὸ Κα-
 κόν. Καὶ πόσον ἀκολώτερον ἀναγνωρίζονται αἱ Ἡθι-
 καὶ Πράξεις, αὐτὰ τάχα εἶναι Εὐάρετοι, ἢ Κακαὶ, καὶ αὐ-
 τὰ ἐπαινεῖται, ἢ κατηγορεῖται: ὅσον περισσύτερον παραβάλλ-
 ονται ἢ μία μὲ τὴν ἄλλω. Ἔως καὶ ὁ ἀρχαῖος, ὁ
 βάρβαρος, ὁ ἄπειρος νέος, Συλλογίζομενος ὀλίγον,
 ἢ μπόρει νὰ ὁδηγηθῇ ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Λογικῆς, ὥστε
 : ἀ ὁρακρινῇ τὰς Καλὰς πράξεις ἀπὸ τὰς Κακὰς; καὶ
 αὐτὸ ὅχι εἰς ἑλᾶς, ἀλλὰ βέβαια εἰς μυρία περιστάσεις.
 Ἐπειδὴ, καθὼς δίδονται πολλαὶ Ἀλήθειαι, αἱ ὁποῖαι
 ψιλαφῶνται μὲ τὴν παλάμην, καὶ πολλαὶ, μὲ ὅλον
 ὅπῃ ζητῶνται, ἢ μᾶς φέγγει, ἢ μὲ δυσκολίᾳ ἀπο-
 κῶνται: ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὰς Ἡθικὰς πράξεις, ποίων
 ἢ ἀμορφία, ἢ ἢ ἀχημία εἶναι παντελῶς αἰδητῇ, ὥ-
 στε φθαίνει μόνον νὰ προβαίνον, καὶ ἐν τῷ ἄμα ἢ νὰ
 ἐπαινεῖται, ἢ νὰ κατηγορεῖται: καὶ ποίων, ὅλον τὸ ἐναν-
 τίον, ἢ σκοτεινὸν, ἢ δυσκολοκατάληπτος. Ἀλλ' εἶναι
 ἔπειτα καὶ ἄλλαι, τῶς ἐποίων ἢ Ἡθολογία φαίνεται τό-
 σον εὐρητῇ, πόσον σκοτεινῇ, ὥστε μηδὲ οἱ ἐπιστημότεροι
 σοφοὶ δὲ συμφωνεῖν, ὅταν εἰσιγίζον: εἰ αὐτὰ τάχα πρέπει
 νὰ πράττονται, ἢ ὅχι; καθότι δηλ: εἶναι δύσκολον νὰ
 εἴσῃ τινὰς εἶναι βέβαιον ὅρον μεταξὺ τῆς Ἐλαττώματος
 καὶ τῆς Ἀρετῆς. Καὶ ὁμῶς μήτε ἔπεται ἀπὸ τῆτο, ὅ-
 τι τάχα ὁ Νῦν τῶς Ἀνθρώπου νὰ μὴ πλετῇ μεγάλῳ
 δυνάμει: ὥστε νὰ ξισκεπάζῃ τὴν Τάξιν καὶ τὴν Ἀτα-
 ξίαν, τὴν Ἀρετὴν καὶ τὸ Ἐλάττωμα, πόσον εἰς τὰ ἡ-
 δικά, ὅσον καὶ εἰς τὰ ἑσέα κινήματα. Ὁ Σωκράτης,

μόνον μὲ τὸ νὰ ἡρώτα τὰς νύκτας, ὅπῃ μόλις καὶ τὸν Πα-
ροιμίαν ἄκρῃ δακτύλῳ εἶχαν γὰρ τὴν πᾶσι Εἰσπράττειν,
τὰς ἐδιδάττειν, ὅτι ἀφ' αὐτῶν νὰ ἔλθουν τὸ Ἀλη-
θὲς καὶ τὸ Ψεῦδες, τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, τὸ εὐμορφὸν
καὶ τὸ ἄχρημον μυρίων πράξεων καὶ πραγμάτων. Καὶ
τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν ὁ Ἄνθρωπος ἐν δυνάμει τῷ Λογικῷ
ἔμῃ, καὶ ἰξάρεϊ νὰ εὐρίσκη, νὰ γνωρίζῃ, καὶ ἔτι νὰ
εἰπῶ, νὰ ξιχώρῃ ἀπείρους Ἀληθείας, Αἰτίας, Ἀπο-
τελείσματα, Σχέσεις, Δυνάμεις, καὶ τὰ ἑξῆς, τῷ
Σωμάτῳ ἢ πρὸς σύστασιν πρὸς ἀνάπαυσιν, καὶ ἔως
πρὸς μεγαλοπρίπειαν, ἢ ἀπόλαυσιν τῆς βίης, καὶ τῆς
Πολιτείας; ἐὰν ἰξάρεϊ νὰ ἐπινόη τόσας τέχνας, τό-
σα ἐχέσια πηχυντά; ἐὰν ἰξάρεϊ νὰ συγκρατῇ εὖ
τόσον ἀρύχαρον ταμεῖον πολυμαθείας; τίς λοιπὸν
ἠμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι αὐτὸς μὲ τὰ αὐτὰ μῖσε τὴν
ἀντίληψιν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπινόησῃ καὶ ἐκεῖνο ὅπῃ
καταστάνει τὰ Ἡ' ἔστιν εὐτακτα, ἢ ἀτακτα; Φθάνει
νὰ θέλῃ, ὅποιος καὶ αὐτὸ εἶναι, καὶ βίβαια τὸ εὐρίσκει.
Ὁμοίως μὲν ἰξάρεϊ τινὰς, πῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν
ὅσῳ ἀπροσιζίαν, τὴν ὅσῳ ἀμέλειαν ἔχον οἱ Ἄν-
θρωποι ἐπ' αὐτῷ τὴν ὑπέθεισιν; οἱ ὅποιοι
ποσῶς δὲν φροντίζουν νὰ μάθουν, ποῖον ἀράγι εἶναι
τὸ θέλημα τῷ Θεῷ, ὅπῃ ἀφορᾷ τὰ πρακτικά καὶ μὴ
πρακτικά τῆς παρούσης ζωῆς; ἢ πῶς εἶναι ἡ ὁδὸς, ἐπ' αὐ-
τῇ πρὸς τὴν ἀληθινὴν Εὐδαιμονίαν; μήτε ποῖα Ἡ'-
δη ἀνήκεσιν, ἢ ὅχι εἰς εὖ Λογικὸν Ζῶον; ἡγου-
μεν δὲν σοχάζονται ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι κυρίως Ἀρετὴ, ἢ
Κακία; μήτε τὰς ἀμοιβὰς, ἢ τὰ κολάσεις, ὅπῃ πολ-
λάκις καὶ εἰς τὸν παρόντα Κόσμον δίδονται, καὶ ὅμως
εἰς τὸν ἄλλον ἀπαραιτήτως. Ἐξω ἀπὸ αὐτῶν τὴν
βαρυνάτῳ ἀμέλειαν, οἱ πλείοτες διόσκονται πο-

τισμένοι μὴ φάσκειν προλήψεις, μὴ καταγέλους διὰ σιδαιμονίας; πῶς ὁποίας ἐξύγνησαν ἀπὸ τῶν νηπιό-
παι, ἀπὸ τῶν ἀναξοφῶν, ἀπὸ τῶν σωηφορίων, ἀπὸ τοῦ ἑσέον παράδειγμα, εἶπον ἀπὸ τῶν σωηθείων τὰ τόπη. Μὴτε ἐνθυμῶνται ποτὲ νὰ καλλιερῇσιν τὸ ἴδιον Λογικὸν, καὶ νὰ ἀκροαθῶν τῶν Κρίσιν ἢ ζώπων Σοφῶν, ἢ καὶ νὰ συμβυλάθῃν μὴ τὰ Βιβλία ἢ πεποιητόπων. Ὡς καὶ ὁ ἴδιος Τάλλιος (Κί-
κίραν εἰς τὸ Γ'. Βιβλίον τῆς Τυσχυλικῆς Διαλέ-
ξεως) ἐγνώρισεν, ὅτι ἡ φύσις μᾶς ἐπρόβλεψε μὴ
εἶναι κίποιον φῶς ἐπὶ τὸ ὁποῖον, ἐὰν ἡμεῖς δεῶν τὸ ἐ-
σκοτίζωμεν μὴ τῆς διςτραμμείας Εἴσεως, μὴ τῆς φά-
δεως ἢ πολήψεις, μὴ τὰ παράφορα Πάθη; ἔφθασεν
καὶ μόνον νὰ μᾶς χειραγωγῇ, ὥστε νὰ κείνωμεν, νὰ
ἐκλέγωμεν, καὶ ὅμως νὰ πράττωμεν καλῶς. Ἀλλ'
ἡμεῖς, ὑπόκρυφοι καὶ ἀμειλίῃς, ἢ παυτελῶς δεῶν ἀνδρά-
ζομεν, ἢ αὐτὸ ἀνδράζομεν, καὶ ὅμως δεῶν καθεὶ ἄλλο πεί-
λος, καὶ ὅχι δεῶν νὰ μάθωμεν, νὰ ζῶμεν καλῶς καὶ φρο-
νίμως: πρᾶγμα, ὅπως ἔπρεπε νὰ προτιμᾶται ἀπὸ
καθεὶ ἄλλο.

Πρέπει τέλος πάντων νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ
Θεὸς μᾶς ἐντελείσει τὸν Νῦν καὶ τῶν Συλλογιστικῶν
δυνάμιν, τῶν ἐποίων ὀνομάζομεν Λογικὸν, μὴ τέλος,
ὅτι νὰ δεκείνωμεν τὸ ὄντως Κακὸν ἀπὸ τοῦ ὄντως Ἀ-
γαθοῦ, ἢ γὰρ ἐκεῖνο, ὅπως συμβάλλει εἰς τῶν ἐδικῶν
μας ἀληθινῶν Εὐδαιμονίαν: καὶ περιπλέον ὅτι νὰ δεκεί-
νωμεν ἐκεῖνο, ὅπως ἀνάμιστα εἰς τὰ Καλὰ εἶναι τὸ
καλλίον, τὸ ἐπιπιδεικνόν, ἢ τὸ ἀναγκασιότερον, δεῶν
νὰ μᾶς καταστήσῃ ἀδιδάμονας, καὶ ἀδιδάμονας ὅχι πρὸς
ἄνθρωπον, ἀλλὰ πᾶσι. Καὶ ἐπειδὴ ἔχομεν τῆς Οὐ-
ρίξεως, ἔχομεν τὰ Πάθη, ὅπως μὴ τῶν ὅφιν τὰ κα-
λῶν,

λῆς, ἢ τὴν καλῆν ἡμᾶς διηγέσθαι, καὶ ἐνίοτε μᾶλλον
 δυνάμεν νὰ ἐκλέγωμεν ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι κακὸν, ἢ
 κατ' ἑαυτὸν, ἢ ὅτε τὴν μᾶς ἐμποδίζει, ἢ ὅτε τὴν
 μᾶς ἀφαιρεῖ κἀντὶς μίγα καλὸν ὁ Θεὸς ἐπρόβλεψε ὅτε
 τὸ τὴν Ψυχῶμας μὴ τὴν Ἐλδιδείαν, καὶ μὴ κάποιαν
 δυνάμιν: ὥστε, ἐὰν ἡ Ψυχὴ εἴργει, ἐκείνη δυνάσται
 νὰ τὴν προφθάσῃ, καὶ νὰ εἴσῃ τὸν ὀλίγον δρόμον
 τῷ ἀπ᾽ αὐτῶν ἐσωτερικῶν συγκινήσεων, καὶ ὁμοῦ νὰ
 τὴν βάλλῃ εἰς ὀκαιρίαν, ὥστε νὰ ἔξισῃ: ἐὰν ἡ
 πράξις, ὅπῃ τὸ φλογώδες Πάθος τῆς προβάλλει, εἴ-
 ναι καλὴ, ἢ κακὴ ἐπὶ προβλέψασα καὶ τὸ αὐτὸ καὶ τὰ
 ἀποτελέσματά τε, ὅπῃ ἡ προαιμμένη πράξις ἢ μέλ-
 λει, ἢ ἡμπορεῖ νὰ βλαστήσῃ. Ἐχομεν, εἴπα, τὴν
 Ἐλδιδείαν, μίαν ἀπὸ τῆς κυριότητος Ἀρχῆς τῆς
 Ἡθολογίας: καὶ ὅτε τὸ, ὅταν θέλωμεν, ἡμεῖς ἡμε-
 πορῶμεν νὰ προσάξωμεν τὸ Πάθος, ὥστε νὰ ἡσυχά-
 ζῃ, νὰ σιωπᾷ. Ἀλλ' ἡμεῖς ῥάθυμοι καὶ ἀνόητοι, καὶ
 πολλὰκις, χωρὶς ποσῶς νὰ συμβουλευώμεν τὸ Λο-
 γικόν, καὶ χωρὶς νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν Ἐλδιδείαν,
 ἀκούομεν μόνον τὸ συμβῆλιν καὶ τὴν λαχίαν τῆς Πά-
 θος. Τὸτο γυνὰ εἰς τὰ ἔσω τῷ Ἀνθρώπῳ μίαν
 μεγάλην παραχλῆν, καὶ μίαν ὀλίγον ἀνισυχίαν: καὶ
 πόσον, ὥστε ἡμεῖς νομίζοντες, πῶς τὰχὺ δυσυχῶμεν,
 ἐὰν δεῖ Ἐλδιδειρωθῶμεν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν θόρυβον,
 συγκατεβαίνομεν. Ἐξω ἀπὸ τούτου Πάθος δεῖ δι-
 δισθῆναι, ὅπῃ νὰ μὴ μᾶς ὑπόχεται ἡ ἀμείσως, ἢ ἡμ-
 μίσως κἀντὶς καλὸν, καμμίαν ἀπόλαυσιν: καὶ ἐκεῖ-
 νο, ὅπῃ εἶναι περιωρότερον, αὐτὸ σιωπάζει νὰ μᾶς
 προσφέρῃ ἀγαθὰ παρόντα, καὶ ὅποια, ὅταν θέλωμεν,
 ἐν τῇ ἅμα τὰ ἀπολαμβάνωμεν: ἔμπροσθεν τῷ ὅποιον
 τὰ ἄλλα, μὲν ὅλον ὅπῃ μεγαλήτερα, καὶ ὅμως δεῖ φέ-
 ρει

ραν πόσω ἐνέργειαν. Ὡς καὶ οἱ χυδαῖοι σιωπῶντες, τὰ λέγουσιν, κάλλιον σήμερον τ' αὐτὸ, παρ' αὐριοῦ τ' ὀρνίθι. Τώρα δεῖ εἶναι θαῦμα, αἰσῶς ἐπιθυμητὰ πῶς Εὐδαιμονίας, καὶ πλείονος παύσης, ὅπου χωρὶς ἀναβολῆς καιρῷ ἢ μπορεῖ τὰ μᾶς πέφυκται, παρέξ πῶς μελέτης, ὅπου μὴ καιρὸν ἐλπίζομεν; ἡμεῖς ἔχομεν τὰ θεραπεύσασθαι τὴν Θέλησιν, μαγνησθῆναι ἀπὸ τοῦ Πάθος; χωρὶς τὰ προσέχωμεν, χωρὶς τὰ παρὰ τῶν ἡμετέρων; αὐτὰ πᾶσα πράττομεν καλῶς, ἐκλέγοντες διὰ τὸ εἶναι ἀληθινὸν Καλόν, καὶ μίαν μόνον Εὐδαιμονίαν, ἢ ὅλον τὸ ἐναντίον. ἢ μπορεῖ, δεῖ τὸ ἀρτῆμαι, ὅτι καὶ ἡ Ἡδονὴ τὰ μᾶς προξινήσῃ κάποιαν ἀπόλαυσιν, καὶ ἡ πῶς τὰ λέγεται εἶναι Καλὸν ἀπολαυστικόν. Ἀλλ' εἰ ἡμεῖς, ἐλθέμενοι ἀπὸ τοῦ Πάθος, ἐσυμβιβάζομεθα ἀρκετὰ τὸ Λογικόν; ἐπ' ἀληθείας καὶ πῶς ἡθελί μᾶς κατηχέσῃ, καὶ ἡθελί μᾶς κάμῃ, τὰ φιλαφίσωμεν μὲν τὴν παλάμην: ὅτι ἐκεῖνο τὸ Καλὸν παύει τὰ εἶναι ποιητὸν; μάλιστα πᾶς εἶναι εἶναι Καλόν, ὅπου ἀναξίει τὴν ἀληθινὴν Εὐδαιμονίαν; ἐπειδὴ ἢ μπορεῖ τὰ μᾶς ἐλεύσῃ, ἢ τὰ μᾶς φορτίσῃ μὲν πόσους πότους, καὶ μὲν πόσω κακομοιρίαν: ὥστε μηδὲν φρόνιμος ἢθελί ἐκλέξῃ ἐκείνῳ τὴν βραχυχρόνιον Εὐδαιμονίαν, ἀγκαλὰ καὶ παύσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, Η'.

Περὶ τῆς καλῆς χρήσεως τῆς Λογικῆς.

Τὸ μεγαλύτερον δῶρον (ὁμιλῶ διὰ τὰ προσωπικά) μὲ τὸ ὅποῖον ἐπιδείκνυνται οἱ ἀεργῆς Θεοὶ τὸν Ἄνθρωπον, εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίας τὸ προνόμιον τῆς Διανοίας καὶ τῆς Λογικῆς : ἡ γὰρ εὖα προνόμιον, μὲ τὸ ὅποῖον ὁ Ἄνθρωπος ὑπερέχει ὅχι μόνον τῶν ἀνύχων πολυθεῖαν τῶν Ζώων, ἀλλὰ καὶ ὅλῳ τῶν ἀπειροειδῶν φύσιν τῶν Τποσιλλωίων. Ἐὰν ὅμως ἐπιχειρᾷ τινας, καὶ πῶς ἀράγε μεταχειρίζονται οἱ Ἄνθρωποι τὸ τὸ χρησιμώτατον δῶρον; ἐπ' ἀληθείας καὶ μὴδὲ ἡμῶρες; πᾶσιξ νὰ μείνη ὁλος ἐκστατικός. Καὶ ἴσως ἀρμόζει νὰ φέρωμεν εἰδῶ ὑπ' ὅψιν μερικὰ πᾶγματα τῶν Ἀνθρώπων, διὰ νὰ εὐρωμεν περιπλῆον : εἰς ποῖον τάχα ἀπὸ αὐτὰ ἐμβαίνομεν καὶ ἡμεῖς, ἡ καὶ τύχῳ δηλ. ἡ κατ' ἐκλογὴν. Τὸ πρῶτον πᾶγμα, ἀρκετὰ πολυάριθμον, συγκροτήμενον ἀπὸ Ἄνδρας καὶ Γυναῖκας, ἐγκοσμήμενον μὲ τὰ κάλλη τῶν μεταξίον καὶ τῶν χρυσίων (κάθε εὖας ὑποδέττει πῶς ἄγεσθαι, ἡ τελέχισον τῶν πλεσίων) μεταχειρίζεται τῶν μεγάλων προῖκα τῆς διανοίας εἰς τῶν πολυέρας τῆς Οὐκηνείας. Ἀνιργοί, πλὴν λωαγκασμοί νὰ μάθουν, πῶς νὰ διαπεροῦν τὸν καιρὸν, ἐπιθυμεῖν νὰ ἀπείχων ἀπὸ τῶν ἀνδῶν Ἀργίων; καὶ ὅμως μήτε εἰς ἄλλο καταγίνονται, πᾶσιξ

εἰς μίαν ἀληθινὴν Ἀργίαν. Ἀνωφελεῖς πιερίργαι, ἱρώπες, ἀσιῖσμοι, παιγνίδια : αὐταὶ εἶναι αἱ πλεονεχίαι ἐπιθυμηταὶ ἐργασίαι. Δι' αὐτὰς κοπιᾷ ὁ χαρμιάτης : δι' αὐτὰς ἀγωνίζεται ὁ ἐπιστάτης, ἢ ὁ δούλος ; καὶ αὐτοὶ μήτε βυλῶνται, μήτε φροντίζουν ἄλλο, παρὲξ πῶς νὰ μὴ ἔχῃ, ὅσοι τὸν δυνάστην, περισπασμὸς, φροντίδας, ἢ ἄλλο βάρος. Τὸ πάγμα λοιπὸν πῶς οὐκ ἔστι Σφαιρική ἐστὶν ἡτοῖα. Μήτε χρειάζεται πολὺ, ὥστε νὰ γνωρίσῃ τινὰς, ὅτι εἷας τοῖστος, ὅτι πῶς πώποτε δεῦν καταγίνεται εἰς ἀναιδέας ὑποθέσεις, καὶ ὅτι γυμνάζει τὸν Νῦν τε μόνον εἰς παιδαγωγίαν, εἰς ἀπλὴν πράγματα, ἀποβαίνει εἷας ὑπερβολῆς : καὶ ὅτι πῶς καταστῇ νὰ ζῇ διὰ πάντα (καὶ ἂν Ἄνδρας, καὶ ἂν Γυναικὶς εἴη) ὥσπερ παιδίον, καὶ μὴ ὅλον ὅτι καταφορτισμένος μὴ μίαν ἀρκετικὴν ποσότητα χρόνων. Ἐὰν καὶ εἷας πιερίργος, ὅστις περιχεῖται ὅλα ὅμως τὰ μεγάλα ἐπιχειρήματα τῷ πλεονέκτῳ σημειωτῶν Εὐγενῶν ; τῇ ἀληθείᾳ καὶ ὅστις δημοσιάζει πῶς πλεονεχίαν, ἢ καὶ τὴν πλεονεχίαν ἐκστατικῶς Κωμῶν τῷ κόσμῳ.

Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι αὐτὴ, πῶς ὁ Θεὸς δεῦν εἰργάζεται, ὅτι εἷας Λογικὸν διημέρημα νὰ σήπεται εἰς τὴν ἀμέλειαν, ἢ νὰ κατεξοδιάζῃ τῇ ἡμερονύκτια εἰς συμπόσια, εἰς παιγνίδια, εἰς πότις, εἰς ἡδονὰς, εἰς ἀπολαύσεις, καὶ τὰ ποιαῦτα. Καὶ ὁ παραπληρώσας τὴν ζωὴν μερικῶν, ὅτι χάνει θεῖα ἀπολαμβάνει πῶς ἐπίστατον ἄρτον, χρεὶς ἰδρωτός, χρεὶς κόπης. Νὰ χορεύῃ, νὰ παίξῃ, νὰ ἀσπάζεται, νὰ ὁμιλῇ περὶ τῶν μηδενός ; αὐτὴ εἶναι ἡ μοναχὴ τέχνη. Ἐπὶ ἀληθείας καὶ αὐτοὶ, μὴ ὅλον ὅτι δεῦν ἐμβῆκαν εἰς τὴν μετάνοιαν τῶν Ἐπιγούρων, καὶ ὅμως μὴ καθεὶς δίδουσι ὅτι

λει λέγονται Ἐπικύρειοι. Μία ποιαύτη ζωὴ μὴδὲ ἐ-
 δηγεῖ τὸν Ἀνθρώπον, παρὰ μόνον εἰς τὴν γυναικότητα
 καὶ καὶ ματαιῶς ὕδαλε ζηπῆται σφόδρα παλαιᾶς ἀν-
 δρείας καὶ γυναικότητος εἰς ὑποκείμενα, ἀναπιδραμμεύα
 μὲ αὐτὴν τὴν μαλακὴν ζωὴν, καὶ ὅπῃ πόσον ἐχ-
 θροῦνται καὶ φροντίδα, καὶ κόπον. Ἡμεῖς ἔπ-
 ἀμφιβόλῳμεν, ὅτι ὁ Ἀνθρώπος πρέπει νὰ ζῇ, καὶ δὲ
 ὑποκείμενος, αὐτίκῃ καὶ διάφορος ἀπὸ τῆς Ἀλογαίας Ζωῆς,
 ὅπῃ αὐτὴν πλημμυρῶν τὴν Γλῶσσαν, τὸ Τῶμα, καὶ τὸν
 Αἶρα. Ἡ γὰρ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὸν ἐτίμησε μὲ τὴν Λο-
 γικὴν, πρέπει, ὅτι παντοιοῦσιν νὰ φροντίζῃ, πῶς
 νὰ ἐμπορεύσῃ πρὸς τὸ μέγα δῶρον: ἦγει πῶς νὰ πλη-
 τίσῃ τὸν Νῦν, μὲ Εἰδήσεις, πῶς καὶ διορθώσῃ,
 ὡς πρέπει τὴν Ἡθικήν, καὶ πῶς νὰ ἀποκρίσῃ εἰς τὸν
 καὶ εἰς τὸν ἄλλον Κόσμον μίαν ἀληθειάν, μίαν ἐπίμον-
 ον Εὐδαιμονίαν: ὅτι νὰ διατίμῃ τὸν ἐφειλόμενον και-
 ρὸν εἰς τὴν οἰκονομίαν, καὶ εἰς τὰς ὑποδείξεις: ὅτι,
 αὐτίκῃ ἐσφύδασι, καὶ ἔχει διξίοντα, νὰ καλλιεργῇ
 τὰς Ἐπιστήμας καὶ τὰ Ἐγκύκλια μαθήματα, ἢ καὶ
 νὰ καταγίνεται εἰς ἀναγνώσεις χρησίμων καὶ ἐπωφελῶν
 Βιβλίων, ἢ αὐτοὶ, ἀλλ' εἰς ἄλλα καὶ ἐπιχειρή-
 μα, ἀνάλογον μὲ τὰς δυνάμεις, ἢ εἰς καμμίαν σφ-
 τιμον Τέχνην, ἢ γοῦν εἰς τὴν Γεωργικὴν, εἰς τὴν
 Ἐμπορικὴν, καὶ πᾶσι ἐξῆς: ὅτι, ἐὰν δυνάται, νὰ δε-
 λώῃ, νὰ χρησιμεύῃ τὸ δημόσιον: ὅτι, ὅταν πρέπει,
 νὰ κρατῇ εἰς κίνησιν τὸ Σῶμα, καὶ καὶ παραμυθῆται
 μὲ τὰς ἀρετὰς, ὅπῃ ἀρμόζει εἰς φρόνιμα ὑποκείμε-
 να. Ἀγαθὰ ὡς καὶ ἡ Μοναξία ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἐ-
 παινετὴ, ὅταν δηλ: συμβάλλει εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ
 Βίου, ἢ εἰς τὰς ὑποδείξεις, ὅπῃ εἴρονται ἀπὸ χεί-
 ρος: ἢ ὅταν χρησιμεύει τὴν μελέτην τῶν Γραμμάτων,

τὴν

174 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

τὴν ἀποδῶν τῆς Ἀρετῆς, ἢ τῶν ἰδίων Καθηκόντων: ἢ καὶ ἔσ' τὰ ἀποφύγη ὁ Ἄνθρωπος τὰς αἰσθητικὰς τῶν ἑλαιομαθῶν. Μὰ τάχα χρησιμῶς, καὶ ἔσ' τὰ βυθίζεται εἰς τὴν Οὐκείαν, ἔσ' τὰ λαοδαῖα καὶ δὲ σκῆσι, καὶ δὲ κέπον, ἢ ἔσ' τὰ κάμν, ὅτι ἡ ἀρετὴς τῶν Κόσμου τὰ τὴν ἀποβῆ εἰς ἀχολεῖον Ἀργίας; Καὶ αἱ μὴ μὲν ἀναφέρῃ τινὰς ἐκείνον τὸν πολυμήχανον Σόρτιον ὁ ὁποῖος, βιβραρυμένος τὰς πολιτικὰς δορυβας, ἐπὶ τὴν καποκίαντα μίσα εἰς εἰς παχύτατον τυρῶν, καὶ ὅπῃ, ἔταν ἡλθαι οἱ ποτὶ σαυτοφοοίς, προσκαλῶντες τοὺς εἰς τὸ Συμβάλιον, τὸ ὁποῖον ἐμῶς τὰ συγκροτῶν ἔσ' κάποιαν μεγάλῃ ἀνάγκῃ τῆς Πολιτείας; πλησιάζοντας εἰς τὸ εὐνοῖον τῶν Τυρῶν, τὰς ἀπικολῶν μὴ ἐκείνῃ τὴν ψυχροτάτῃ φωνῇ: ὅτι τάχα αὐτὸς ἀπαρνήσθαι τὸν Κόσμον, καὶ ὅτι αὐτοὶ αἱ προνοήσαν τὰς ὑποδείξεις των. Ἐπειδὴ καὶ εἰς πρίπει τὰ ἐγκωμιάζεται, ὅποιος ἀφῶναι τὸν Κόσμον, μὴ τέλος, ὅτι τὰ θεωρῇ μόνον τὸν Θεόν; ἀλλ' ἀράγε δὲ ἐπρίπει τὰ εἶναι πλείον ἐπαινετώτερος, ὅστις καὶ τὸ αὐτὸ ἰξάρεται, καὶ τὰ ζῆν ἐπὶ τῇ Θεῷ: καὶ χαλεπὸς τὰ ἀπαρνηθῇ τὴν κοινωνίαν τῶν Κόσμου, τὰ χρησιμῶς καὶ τὰς Ἀνθρώπων; Τίς δὲ βλέπει, ὅτι ὁ Ἀναχωρητικὸς ζητεῖ μόνον τὸ ἴδιον αγαθόν; ἐκεῖ ὅπῃ, ὅστις ἀγωνίζεται τὰ ἐφελήσῃ καὶ τὸ Κοινόν, αὐτὸς ζητεῖ ὅχι μόνον τὸ ἴδιον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξέον καλόν; λαμβάνοντας συμμέτοχον εἰς τὰς θησαυρὰς, ὅπῃ ἡ πλετῇ, ἢ σωάγει, καὶ τὸν Πλησίον;

Ἐρχεται τὸ δῶτερον Τάγμα, καὶ συγκροτεῖται ἀπὸ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μήτε εἰς ἄλλο μεταχειρίζονται τὸν λογισμόν καὶ τὴν ἀγχίναιαν, παρὰ μόνον πῶς τὰ πράξωσι μίαν ἐκδίκησιν: πῶς τὰ ἀρπάσκει μίαν σιμωπῆτα: πῶς τὰ κυριεύσει τὸ ἀλλόθῃον κῆμα: ἢ τὰ φοβε-

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Η'. 173

φοβιέζων τὸν Κόσμον: τὰ ἀπατῶν πῶρα τὸν ὄντα, καὶ
 πῶρα τὸν ἄλλον: τὰ ξιφείχων τὴν ἐχυρογνωμίαν, καὶ
 καὶ ὁμῶς ἄλλας παρομοίας ματαιότητας συστροφάς καὶ πε-
 ριστροφάς τῷ Νόσῳ, ὅστις ἐδιδύκει μόνον πικρίαν καὶ
 δόλον, καὶ ὁ ὁποῖος πισδεῖ, ὅτι καὶ ὁ Νῦν τῷ Πλανῶν
 τὰ εἶναι παρόμοιος. Ἀμποτε ὁ ἀξιολύσιμος συλλογος
 τῷ τοιούτῳ τὰ ἦτον στυγνέρος! Τῶρα σοχαδῆτε, πῶ-
 σον ἀπαύθρωπα ἐπιβελῶν οἱ τοιοῦτοι ὅχι μόνον ἑαυ-
 τῶς, ἀλλὰ προσέτι καὶ ἐκείνον ὅπῃ τῶς ἀπλῆταί τε μὲν
 τῶτο τὸ ἐξοχάτατον δῶρον τῷ Λογικῷ. Αὐτὸ τῶς ἐδύ-
 θη θεόθεν, ἰδίως; διὰ τὰ ὁδηγῆσαι εἰς τὸ ἴδιον καὶ
 ἀλλέξιον καλόν; καὶ ὅμως αὐτοὶ μὲν ἀκούειζον τὸν
 Νῦν, παρὰ μόνον διὰ τὰ βλάπτει ἑαυτὸς καὶ ἄλλους.
 Ἰδὲ καὶ τὸ πᾶγμα, ὅπῃ ἐπιβελῶν τὸ Λογικόν. Τῶ-
 ρα, ὅσον ὀλίγον καὶ ἀσυλλογιστὴν ὁ Ἀνδρῶπις; αὐτὸς
 βίβλια ἤδη ἐν ἑσπέρῃ τὰ συναριθμῆται εἰς τὸ πρῶτον
 Τάγμα, καὶ πολὺ περισσώτερον εἰς τὸ δεύτερον. Τὸ
 τὰ γεννηθῆναι τινὰς, ὥστε τὰ μὴ μάθῃ ποτὲ τὰ ζῆ, καὶ
 τὰ μάθῃ τὰ ζῆ ὡς ἀνὰ κτίως, δηλονότι μὴ ἀτακταί,
 μὴ παράφορα, μὴ ὀλίθια ἦθῃ: τὸ τὰ μὴ πράττη
 ποτὲ τὸ Καλόν, καὶ ὡς τὸ πράττη, τὰ ὁμοειδῆς τῶς
 Τειβαλᾶς, αἱ ὁποῖαι μὴτε ἐργάζονται, παρὲξ ὠφελι-
 κασμῶν; τῶτο δίδει τὰ εἰπῇ, ὅτι αὐτὸς καταφρονεῖ
 τὴν ἀγνοίαν τῶς Ἀνδρῶπινης φύσεως, εἰς τὴν πᾶσι ὅσοι
 χόμπτα τῷ Λογικῷ, καὶ ὅλων τῶν δώρων, μὴ τὰ ὁποῖα ὁ
 μογαλόδωρος Θεὸς ἐφιλοτίμησε τὸν Ἀνδρῶπιον. Καὶ
 τῇ ἀληθείᾳ διὰ τῶτο μάλιστα ἔπριπε τὰ χαίρεται ὁ-
 ποῖος ἀπεφάσισε τὰ μεταχειρίζεται τὴν προικὰ τῶς
 Διανοίας καὶ τῷ Λογικῷ, μόνον διὰ τὰ πλοῖν, καὶ τὰ
 διδάσκει ἑαυτὸν: ὥστε τὰ φύγῃ τὸ ἑλάττωμα, τὰ ξιφεί-
 χῃ τὸν δρόμον τῶς Ἀρετῆς, τὰ πραγματεύεται φρονί-
 μως

μῶς καὶ ἐπιφειλῶς ἐκείνο τὸ εἶδος, ἐκεῖνα τὰ δύνει, ἢ ἐκεῖνα τὰ ζῆτα πάλαται, ὅπερ ἐρωτόθω ἐδέχθη. Ἡ οὐδὲς, διὰ τῆς ὁποίας δυνάται τινὰς νὰ φθάσῃ εἰς τὸν λιμνῆα τῆς παρέσης Εὐδαιμονίας, καὶ ἀσυγκρίτως τῆς μελλούσης, εἶναι αὐτή.

Τώρα πρέπει νὰ ἐξάρωμεν, ὅτι ὁ ἐπίλογος τῆς ζωῆς τέτων τῶν κακοζόπων, τέτων τῶν ἀπαταινίων, ἢ ἀδύς, ἢ ἔπειτα, μήτε καταντᾷ, παρίξ εἰς δυσυχίας, εἰς ἀθλιότηας. Καὶ αὐτίσως ἀκόμι αἱ Ἡγμόνεις καὶ οἱ ἐπίλοιποι Ἄνθρωποι δεῦρ ἤθελ' ἐπλίζονται κατ' αὐτῶν, ἢ μὲ τὸ μῖσος, ἢ μὲ τὴν ἐκδίκεσιν; ἀλλὰ καὶ μοναχὴ ἡ ζωὴ τῶν κακοζόπων φθαίνει νὰ τὸν βασανίσῃ ἀκατάπαυστα. Καὶ τίς ἀράγε δυνάται νὰ διγνήθῃ, πόσαι ἀθλιότης καὶ κακομοιρίαι συνοδῶν τὸν δρόμον τέτων τῶν ἀσιβοαδίκων; ἦ γὰρ πόσαι φιλονεικίαι, πόσοι κίνδυνοι τῆς περικυκλῶντος, ἢ πόσων πύχα ζυμειῖται, ὅταν αὐτοὶ πόσον κοσκινίζουσι τὸν μυελόν, ὅταν διὰ νὰ ἐπιτύχουσι τῆς ὀλεθρίας σκοπῆς των, καταδαπανῶν τὴν ὑσίαν, ἢ χάσαν τὴν ὑγίαν, ὅταν διὰ νὰ παλαπλασιάσων τὰ κτηματάτων μὲ δυναστείαν καὶ μ' αἰχροκέρδειαν, ἔλκων ἐναντίον των τὴν γενικὴν ἀπάκρισιν, καὶ τὸ καιρὸν μῖσος; ὅλα ἀπαράτητα ἀποτελέσματα τῶν Ἐλαττωμάτων; Τέλος πάντων, ἐὰν αὐτοὶ πισδύν, πῶς εἶναι Θεὸς παντὲς φορος; πῶς ὡς δίκαιος Δεσπότης θείλει, καὶ δυνάται, ὅτι καθ' οὗτος νὰ ἀποδώσῃ λόγον διὰ τὰ πεπραγμένα; πῶς διὰ τῆς Καλῆς ἡτοίμασεν εἶδος ἀπειροβραβεῖον, καὶ διὰ τῆς Κακῆς μίαν ἀπλάτητον κόλασιν; ἀράγε ἡμπορεῖ τινὰς νὰ περιγράψῃ τὰ αἴννα, καὶ οὐχότις βέλη τῆς Σουηδῆσεως, διὰ τὰ ὅποια δεῦρ δυνάται μήτε νὰ εἶναι, μήτε νὰ λέγῃται, ἔπε πώ-

ρα, ἔτ' ἔπειτα, Ἀδελφοί, ὅσον ἔπειτα διὰ ἐκεί-
 νας, ὅπως παραδίδονται εἰς τὴν Ὀκνηρίαν, εἰς τὰ μά-
 ταια ἐπιχειρήματα; ἴσως καὶ εὖας τοιαῦτος ἔσθ' ὁποῖος τῷ
 ζῆν ἦθελε νομιεῖν ἀνενέγκλητος. Καὶ ὅμως δεῖ εἴ-
 ραι ἔπος. Ἀδελφοί, ἅτι ἡ ἀμείλιχος, ἡ μαλακὴ
 ζωὴ τὰ μὴ σωφροσύνη ἀπὸ διάφορα ἑλαττώματα,
 ἡ μάστις τὰ μὴ κυριεύεται ἀπὸ τὰ πλέον αἰσχροτέρα,
 ἡ ἀπὸ τὰ πλέον φοβιρώτερα Πάθη. Ἡμπορεῖ τὸ
 Σῶμα τὰ ἀμειλῆ, καὶ τὰ ἀναπαύεται; μὰ ἄραγε ἡμπο-
 ρεῖ καὶ ἡ Ψυχὴ; Ὅταν αὐτὴ δεῖ βόσκειται ἀπὸ ὀρθῆς
 σοφασμῶν, ὅταν δεῖ καταγίνεται εἰς ἐστίμους ἀγῶνας;
 χιρὸν τῷ ἀδυνάτων εἶναι, ὅτι τὰ μὴ ἀποβαίνει ἀπο-
 θνήκει τῷ πονηρῶν λογισμῶν. Γινώμαι ἀλαύτατοι εἶ-
 ναι αὐταί, ὅτι ὁ Ὀκνηρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κακοήθης;
 καὶ ὅτι τὸ Κακὸν μανθάνεται, ὅταν ὁ Νῦς ἀμειλῇ.
 Καὶ ἐπ' ἀληθείας ὁ γογγισμὸς, αἱ φλυαρίαι, τὰ
 χλόασματα, αὐτὰ εἶναι ἡ πλέον οἰκιστέρα, ἡ πλέον
 σωτηριεῖρα τέχνη τῷ Ὀκνηρῶν. Πόση ἔπειτα μωρικὴ
 λύσσα γυνάται ἀπὸ τὰ παιγνίδια; πόσαι ψυχρότητες,
 πόσαι βλασφημίαι, ἡ ἀνωμαλίαι τῆς πρεπέσης οἰκο-
 νομίας; πόσα κατὰ σωμαλλάγματα συγκροτῶνται, ὅ-
 ταν αὐτοὶ ξεφύχον τὸ κέρδος; αὐτὰ οἱ Ἡρώεις τέπε
 τῷ ἐλευνῷ Ἐπαγγέλματος τὰ ἐξέδρου πληρέσαντε,
 μάστις ἐγὼ ἦθελα εἰπῆ, ὅτι καὶ αἱ Ἡρώιδες; καὶ τί
 ἐγὼ βλέπω, ὅτι αὐτὸς ὁ σκαυδαλώδης ἔσθ' ὁποῖος τῷ
 βασιλεύει τὴν σήμερον ὡς καὶ εἰς τὸν Γυναικεῖον Κόσ-
 μον. Ὅταν ὅμως τὸ παιγνίδιον συγκροτεῖται, μόνον
 καὶ τὰ καβαίνει ἡ ὥρα; βέβαια καὶ ἔπεται, ὅτι ὁποῖος
 κατατρίβει πόσας ὥρας τῆς ἡμέρας, ἡ τῆς νυκτός, καὶ
 μὴ γνωρίζῃ τὴν τιμὴν τῆς καίρης. Καὶ ἀποσιωπῶ τὰς
 σωμαλλώσεις καὶ πὺς ἔρωτας τῶν εὐδῶν, καὶ τῶν ἄλλων μέρους,

ὅπῃ εἰς μερικὰς Πόλεις νομίζονται καὶ τὸ πόσι ἀπα-
ραίητοι φέροι τῆς ἡμέρας, ἢ τῆς νυκτός. Ομοίως δὲ
ἀναφέρω μὴτε τὸν Γανυμηδισμόν, ἐκεῖνο τὸ ἀξιοδά-
κρυπτον ἐφάρημα τῷ παρόντων καιρῶν; τὸ ὁποῖον εἰς
μερικὰς Πόλεις βιάζεται γὰρ ἀκμάζει καὶ ἐναστῖον τῷ
ἐπιτιμύσεων τῷ φρονίμων; αἱ ὅποιαι Πόλεις, ἰδίως,
ἔχῃ τι πλημμυρῶν ἀπὸ κτήματα, πλημμυρῶν καὶ ἀπὸ ἀ-
μαρτήματα. Ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἐπέδειξεν ἐγὼ τὴν πα-
ραυτῆμαι εἰς τὸν σῶφισμον ζῆλον τῷ Γεροκλεῶν. Μὰ
πελοτάϊον, ἀράγε ἢ πορὲν αὐτὰ πε ἀνδράποδα τῆς
Οκνηρίας; καὶ μὲν ὅλον ὅπῃ ἦθελεν ἀπέχει ἀπὸ κάδε
Ελάττωμα καὶ ἀπαξίαν; ὅτι κἀντὺ καιρὸν γὰρ χρησι-
μῶσιν τὴν κοινὴν Πολιτείαν; Ἀλλ' αὐτοὶ φοβῶμαι,
ὅτι δὲ θέλει ἀφελῆσιν μὴτε καὶ τὰς οἰκίαςτων.

Ἀλλ' ἂν προχωρήσωμεν πῶρα καὶ εἰς τὴν τρίτην πε-
ξιαρχίαν τῷ Ἀνθρώπων, εἶπον εἰς τὸ Τάγμα τῆς κα-
λῆς χρήσεως τῷ Λογικῷ. Αὐτὸ σωθεῖται ἀπὸ ἐκεί-
νης, ὅσοι ἀποσφιγμένοι τὴν Οκνηρίαν, μητέρα τῷ ὀλε-
θρίων ἐπιχειρῶν, καὶ ἀκμαίως μισῶντες τὴν ἐπιζήμιον ὁδὸν
τῆς παρανόμων, σπασάξεν, πῶς διλυτικῶς γὰρ βαδίζον τὴν
λυσφόρον τῷ Καθήκοντος; πραγματοδόμενοι, ὅσον τὸ
δυνατὸν, τὴν προῖκα τῷ Λογικῷ πρὸς ἴδιον καὶ ἀλλότριον
ὄφελος. Ὅποιος γινώσκειται πτωχὸς, φαίνεται μὲν, πῶς
ὁ ποιητὸς μηδὲ ἐπρεπε γὰρ δυσκολάζεται, ὥστε γὰρ κατα-
λάβῃ, ὅτι ὁ κόπος, μὲν τὸν ὁποῖον πρέπει γὰρ ἐφοδιάζει
τὰ πρὸς ζῶντι, γὰρ εἶναι μία ἀσκησις, διωρισμένη εἰς
αὐτὸν ἀπὸ ἐκείνου, ὅπῃ ἔχεται τὰς καταστάσεις: καὶ
ὅτι διὰ τῶτο πρέπει γὰρ καταγίνεται εἰς ἐντίμους Τέχνας,
εἰς τὴν ὑπακλὴν ἐτέρῃ; Σωφροδόμενος πάντοτε μὲν τὴν
Ἱπομονὴν, μὲν τὴν Σταθερότητα, μὲν τὴν Ταπεινώ-
σιν, ὅπῃ εἶναι ἢ πλέον πιστῇ, ἢ πλέον χρήσιμος συνο-
δία.

Δία. Αὐτὸς εἶναι ὁ τόπος, ὅπου τὸν ἠθέλησαν ὁ Θεός. Ὡς καὶ αὐτὸς ὁ φρόνιμος Ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νὰ εὕρῃ τὴν εὐδαιμονίαν. Ἀλλὰ καὶ αὐτίσως ὁ Ἄνθρωπος δὲν ἠθέλει τυχερῶς καταδικασμένος ἀπὸ τῆς πτωχείας, νὰ ἐργάζεται τὰς βαναυσικὰς Τέχνας; μὴ ὅλον τὸ μὴδὲ ἕως δὲν πρέπει νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τῆς κόπης. Διὰ μὲντοις ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ὡς οὖν ἐπιχείρημα ἡ Οἰκονομία, καὶ ἡ ἀναξοφὴ τῶν Τέκνων (εἰς τὸ ὅποιον ἐξόχως ἔπεπε νὰ ἀφωρᾷ ὁ φρόνιμος Πατὴρ, καὶ κατὰ τὸ ὅποιον πλέον ἔπρεπε νὰ λάμπῃ ἡ ἀρετὴ τῆς σώφρονος Γυναικὸς): διὰ ἄλλως πάλιν ἡ φροντίς τῆς Γεωργικῆς; πράγμα ἐπαινετὸν, καὶ ἄξιον διὰ καθεὶ καλὸν Πολίτην: διὰ ποίους ἡ Ἐμπορικὴ: μῖσον τιμιώτατον διὰ νὰ αὐξάνῃ ἡ Εὐδαιμονία τῶν οἰκῶν, καὶ ἐπιχείρημα, τὸ ὅποιον αἱ καλῶς διοικέμεναι πόλεις ἐπιθυμῶν νὰ ἐνεργῇται ἀπὸ πολλὰς; καθεὶ καὶ ἡ μερικὴ Εὐδαιμονία ἡμπορεῖ νὰ λογίζεται εἰς τὸ μέρος τῆς Δημοσίου καλῶς: διὰ τίνας αἱ ἐλπίδες εἶναι Τέχναι, καὶ αἱ Ἐπιστῆμαι; εἰ μὴ δὲ: ἡ Φύσις τῶς ἐπιοίκισε μὲ μίαν ἀρκετὴν ὡφύειαν, κάμνοντες, ὅτι ἡ Μάθησις νὰ τῶς χρησιμώσῃ, ὥστε νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς Ἰδέας, καὶ νὰ αὐξήσῃ τὸ ὄνομα καὶ τῆς ὡφείας τῆς Ψυχῆς; διὰ νὰ ὠφελήσῃ ἔπειτα ὅχι μόνον ἑαυτὰς, ἀλλὰ καὶ τῶν Πατρίδα. Καὶ ἐπ' ἀληθείας εἶναι εἰς τὸ θεῖον ψυχρὸν, ὅταν θεωρεῖ τινὰς τῶς ὀκνηρὰς ὡς οὖν, ἡ πλεονεξία τῶν ἡμερῶν μας, ἀρεταμμάτας, καὶ μάλιστα ὅταν συμβαίνει ἀπὸ πταίσιμον, ἀπὸ ἀμείλειαν ἐδικλῶτων. Ἐγὼ δὲν λέγω, πῶς τάχα ὅλοι ἔπρεπε νὰ γένῃ διδάσκαλοι; διὰ τί μήτε ὅλοι ἡμπορεῖν νὰ ἐνδυσθῇ τὸ Σοφιστικὸν Τελώνιον; ἀλλὰ καὶ νὰ μάθῃ, τίποτε εἰς τὸν ὁ Πολιτικὸς βίος, καὶ τί εἰς τὴν ἡγετον: ὡς οὖν, ἡ ὅπως τιμὴ: ἡ πλάχισον ὅσον ἀρκεῖ

νὰ τὴς δεξιῇ, ὅταν πρᾶττων, ἢ ὁμιλῶν, ἀπὸ τὸν ἀ-
 γωνῇ καὶ χυδαῖον λαόν., ὅπῃ ὁλος πλημμυρεῖ ἀπὸ Ε.
 λατῶματα, ἀπὸ δυσιδαμονίας. Εἰς ἵππετα δὲ φέ-
 ρων ὅλοι ἀπὸ τὸν μητρικὸν κόλπον δυνάμιν καὶ δεξιότητα
 διὰ τὴς εὐφροσύνης τῆς Ἐπιστημῶν; ἀράγε λείπουν διὰ
 τὸ τοῦ ἄλλοι ἔσοποι, ὥστε νὰ πραγματεύονται καλῶς τοῖς
 καιρὸν, πρᾶγμα τόσον πολῦτιμον; ἀράγε λείπουν ἄλ-
 λα ἐπιχειρήματα, ὅλα ἀσυγκρίτως τιμιώτερα καὶ ωφι-
 λιμύτερα ἀπὸ τῶν ἐμπαθῶν Ὀκνηρίων τῶν ἀμελῶν, καὶ ἀπὸ
 τῶν νωθρότητα, ἢ μάλιστα ἀπὸ τῶν παραφροσύλων τῶν
 παγνιδίων, ἀπὸ τῶν ματαίων συνάλλοισιν τῶν τόσων
 Ἀνδρῶν καὶ Γυναικῶν; οἱ ὅποιοι καταδαπανῶν τὸν νῦν
 καὶ τὰ λόγια, ἡμέραν καὶ νύκτα, εἰς ἐτιδανά, εἰς πα-
 δαλώδη πράγματα; ὅταν ὁμῶς δὲ συμβαίνει καὶ τί-
 ποτε ἄλλο αἰσχρότερον;

Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, ὅποταν βλέπω μίαν Εὐγενῆ Γυ-
 ναῖκα, ὅτι κυκλωμένη ἀπὸ θαλάσσης, ἀπὸ θυγατέ-
 ρας, καὶ προσεκτικῇ εἰς αὐτὴν, ἢ εἰς ἐκείνῳ τῶν ἐργα-
 σίων, νὰ ἀρξεντῇ εἰς τὸν οἰκόντης: νὰ δίδῃ τὴς πρῶ-
 ποντας ὀρίσμενς διὰ τῶν καλῶν οἰκονομίαν: νὰ ἐμπνέῃ
 ὀρθοὺς λογισμοὺς εἰς καθεστὸς ὑπὸντας: καὶ αὐτὴς ὅχι μόνον
 μετὰ τὸ παράδειγμα καὶ μετὰ τῶν ὁμιλίαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ
 τῶν ἀνάγνωσιν τινὸς χρησίμου βιβλίου, εἶπεν μετὰ τῶν
 διήγησιν τῆς Ἡθικῶν λόγων; ἐπ' ἀληθείας καὶ ἐγὼ ἐ-
 ποπλῶν νὰ τῶν ἐνομάσω μίαν βασίλισσαν μιᾶς ἐσθίας
 μὲν, καὶ ὁμῶς ἀθωομοσύνης βασιλείας: ἢ καὶ εἴα ἀφύ-
 ρατον αὐτίτυπον ἐκείνης τῆς σώφρατος καὶ ἀνδρείας γυναι-
 κός; πῶς ὅποιαν τόσον λεπτομερῶς περιελάφην, καὶ ἐπὶ
 τὴν αὐτὴν Οὐρανίαν Βιβλίαν, καὶ ὅπῃ ἵππετα μετὰ ἀκρῆς
 ἀφύρτων ἰσόρησεν εἰς εἴαντα χαλμάσαν Περικλέους
 Αἰδέσιμος Βελάτιος. Αὐτὸ τὸ ἐγκώμιον ποτὲ δὲ

ἤμπο-

ἢ μπορῶν νὰ τὸ χαρῶν, ὅσαι φημίζονται ὅχι διὰ ἄλλο, πᾶριξ διὰ τὴν χασομιρῶν εἰς ματαίᾳς, καὶ πολλάκις εἰς κινδυνώδεις, δὲν λέγω, ἐργασίας, ἀλλὰ μόνον φιλάς ἀεργίας. Ὅθεν καὶ μὴ κάθε δίκαιον ἔπρεπε νὰ λέγεται φρόνιμος, καὶ πατριός καὶ τὸ φρόνημα, ὅποιος Νέος, μὴ ὅλον ὅπως ἐλπίδης, καὶ ἔμως πρόθυμος ἀκολουθεῖ τῷ ἀπαθῶν τῆς Μαθησεως: ἢ τελάχιστον καταγίνεται εἰς τῷ ἀνάγνωσιν τῶν Ἱστορικῶν, καὶ ἄλλων χρησίμων Βιβλίων: ἢ αὖ ὅχι, ἀλλὰ γυμνάζεται μὴ τῷ Ζωγραφικῷ, μὴ τῷ Τορνδτικῷ, μὴ τῷ Σφατιωτικῷ, μὴ τὴν Ἰππιδτικὴν: ἢ καὶ συχνάζει εἰς Μαθηματικάς, εἰς ἔμφορας συλλογισμοὺς αἱ ἑποῖαι ἢ μπορῶν νὰ τῷ χρησιμώσων ὡσαύτῃς ὅσα ὁρδοτάπον φροντισίμων, ἢ μάλιστα ὡσαύτῃς μία καθαρπῆρος κάμινος, ὡς νὰ καθαριθῇ ἀπὸ Δυσιδαιμονίας, ἀπὸ Ἐλατωμάτα, ὅπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρακολουθεῖν τὴν νεότητα, καὶ ὅπως πλεον ἐνδυναμῶνται, καὶ αὐξάνων εἰς ὅποιον ξεξέχει τὰς ματαίᾳς συνομιλίας. Ἀπὸ ποιᾶς γυμνασίας; καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν συμβαίνειν μεγαλοπρεπεῖς, καὶ ὅμως ἀκίνδυνοι, ἀθῶαι αὐτὸς ἢ μπορεῖ νὰ ἀπολαύσῃ μίαν ἐντίμον ἡγεσίβλῳ, καὶ ὅμως ὡς ἀξιόλογον ὄφελος, ἴσως καὶ καλῆς Οἰκονομίας, ἀλλ' ἀγαθῶν καὶ ἐντίμων Ἡθῶν βεβαιότατα. Ἐπειδὴ καὶ μεγάλως συμφέρει τὸ νὰ γινώσκῃ τινὰς νὰ ἀποφύγῃ τὰς πόσας ἀφορμὰς τῆς πολυεξοδίας, ἢ τῶν τῷ ἑξαφιν τῶν Ἐλατωμάτων, ὅπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει νὰ εἶναι ἡ Ἀργία, καὶ μάλιστα εἰς τὰς Νέας. Καὶ δὲν εἶναι τάχα ὅχι ἀξίειπαινος, ἀλλὰ μάλιστα θαυμάσιος ὅποιος Νέος ἔγκαιρα ἀπεβάλλει νὰ πλεμπῇ τὸν Νεῶν μὴ τῷ Γραμματικῷ, καὶ μὴ τῷ Ἐγκύκλιον παιδείᾳ, καὶ μάλιστα μὴ τῷ Ἐπισημονι-

κλῶ, εἶπεν μὲ ἐκείνῳ, ὅπῃ ἀνάμιστα εἰς ἕλας τὰς ἀνθρώπινας Ἐπισήμας εἶναι ἡ χρησιμώτερα, ἡ τιμιωτέρα: Ἦ γὰρ μὲ τῷ Ἡθικῷ Φιλοσοφίας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτῇ, ὅτι ἡ Ἀνθρώπινος Ζωὴ εἶναι συνημωτάτη: ὅτι οἱ πλείεστεροι τῷ περὶν, χωρὶς μήτε τὰ σπασάσαν, μήτε τὰ μάθων, διὰ τὰ ζήσαν καθὸ Ἀνθρώποι: καὶ ὅτι μὲν οἱ (ἀλλὰ παντάπασιν ἐλίγοι) ἀφ' ὧ κατὰξίβην τῷ νεόπτατων εἰς μυρίας ἀταξίας, τότε μόνον ἀρχίζον τὰ διδάσκονται τὸ καλῶς ζῆν, ἢ γὰρ ὅταν ἡ ζωὴ ἐγγίξει τὰς ἀποχαιρετήσῃ. Ἀλλ' ὁ διξίωτερος, ὁ χρησιμώτερος καιρὸς, διὰ τὰ μανθάνῃ τινὰς τὸ εἰναίτω, καὶ ὅμῃ τὰ γνωρίσῃ τὸν Κόσμον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐμβαίνει, μηδὲ εἶναι, πάρεξ ἡ νεότης. Μεγάλως συμβάλλει ἡ Ἡθικὴ Φιλοσοφία, ὥστε ἡ τὰ παραιτωμῇ, ἡ τὰ χαλινάγῃ τὰ Ἐλαττώματα, ὅπῃ μᾶς κυριεύον; καὶ ὅμως περισσότερον ἀσυγκρίτως, ὅταν αὐτὴ ἐμποδίζει τῷ εἰσοδῶν τῷ αὐτῶν, καὶ δὲ τὰ συγχωρεῖ τὰ ἐμφωλάσαν εἰς τῷ Ψυχώμας. Ἀλλὰ μεγάλη ἐξέστη τῷ παρόντων καιρῶν, οἱ ὅποιοι πόσον ἀγνοῖσθῃσαν, καὶ πόσον ἐλαττωμένῃσαν ἀπὸ τῷ λυμῶν τῷ βιβαρβαρωμεσῶν αἰώνων; πλὴν ὅπῃ οἱ νέοι, ὅσοι καταγίνονται εἰς τὰ χολεῖα τῷ Διαλέκτων καὶ τῷ Γραμματικῶν γυμνασμάτων, εἶπεν τῆς Φυσικῆς, τῆς Μεταφυσικῆς, τῆς Θεολογίας, τῆς Μαθηματικῆς, ὅλας ἔχει ὅλον τὸ σάδιον τῷ ἀγώνωντες, χωρὶς ποτὲ τὰ μάθων, ὅτι δηλ: καὶ ὁ Κόσμος εἶναι μία Ἐπισήμη, ὅπῃ ὀνομάζεται Ἡθικὴ Φιλοσοφία. Αὐτῇ, αὐτὴ ἐπρίπι πλείον, πὰρ ἄλλῃ τὰ διδάσκειται, καὶ τὰ μανθάνεται. Αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν, ὡς ὁμῶς καὶ μὲ ἄλλας, εἶναι, ὅπῃ ὁ Τέλειος ὠνόμαζε „*Medicinam Animi*“, ἢ γὰρ Ἰατρῆον Ψυχῶν. Ἀγκαλὰ καὶ ἄλλα μαθήματα

δύειαν-

διώκονται να χρησιμώσιν: καὶ ὁμως ὁ Ἄνθρωπος ἡμπορεῖ
να ζήσῃ καλῶς, καὶ χωρὶς τῶν ἀντίληψίνων. Δὲν πρί-
πει λοιπὸν ποτὲ νὰ περαιώνεται ὁ δρόμος τῆς Μαθη-
μάτων χωρὶς τῶν μάθῃσιν, χωρὶς τῶν ἀπόκτισιν τῆς
Ἡθικῆς, ἡ ὁποία ἐρμυνάει, πῶς νὰ οἰκονομῇται ὁ
Ἡθικὸς βίος τοῦ Ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ μεγαλητέρα κα-
ταισχολὴ εἶναι, πῶς ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ, ὅτε τόσο
θαυμάζομεν τὴν ἠθικὴν Φιλοσοφίαν, ἀφ' ὧν νὰ τὴν
ἐπαινεῖμεν κατ' ἐκεῖνο μάλιστα, ὅτε πλέον χρησιμώ-
ει καὶ τοῖς ἰσχυροῦς ἀξιολογώτερα θεμέλια μᾶς τὰ παρίδω-
κον αὐτοῖς: καὶ ὅτε πληθύνον πλέον καὶ τὸ δόξαζον
σαν, πάρειξ κατ' ἄλλο.

Ὡς τόσο, ἀφ' ὧν ἐγὼ ἐσημείωσα τὰ διαγραμμύ-
α ἀποπλέσματα τῆς Ἀργίας, καὶ ἀφ' ὧν ἐδιώρισα εἰς κά-
θε Ἄνθρωπον ἀπὸ καθενὸς ἐπιχειρήμα? ἄς
μὴν ὑποπτεύω τινὰς, ὅτι τέχα καταδικάζω, καὶ ἐξο-
ρίζω ἀπὸ τῶν Πολιτείαν τῶν Ἀνθρώπων καθεὶ ἀπο-
λαυσιν, καθεὶ ἡδονῆς. Μάλιστα ἐγὼ κρίνω, ὅτι
πρέπει νὰ συγχωρῶνται, καὶ νὰ ἐπαινεῖνται αἱ ποιεῖται
ἡδοναί? φθάσει μόνον νὰ εἶναι τίμιαι: φθάσει νὰ εἶ-
ναι μίτριαι. Ἡ χορδὴ τοῦ πόθου, ὅταν ἀδρακόπως ἐκτεί-
νεται, ἐκείνη κέπτεται. Ὅθεν καὶ ἡ Φύσις ἀπὸ καιρὸν
εἰς καιρὸν ζητεῖ μίαν ἀρμοδίαν ἀνακωχὴν ἀπὸ τῆς σα-
ματικῆς κόπης, ἡ καποίων ὕφισιν ἀπὸ τῆς βαθείας
θωρύας τῆς Ψυχῆς. Ὁ Περὶπατος, ἡ Ἰππηλασία,
τὸ κυνήγιον, ἡ ἄλλοι ἐπαινετοὶ ἔσπεσι ἀνακωχῆς, οἱ
ὅποιοι συνηθίζονται εἰς τὰς ἀνομιμασίας πόλεις τῆς Εὐ-
ρώπης? ἔξω ὅτε συσφίγγον τὴν ἀνδρείαν τοῦ Σώμα-
τος? καταστάνον καὶ τὴν Ψυχὴν ἀνδρειοτέραν καὶ ἀκμαιο-
τέραν εἰς τὰς ἀγωνάδας. Ἀλλ' ἡ δυσυχία θέλει,
ὅτι πολλοὶ, ἐξαιρῶντες τὸ ἀναγκαῖον μέρος, ὅτε ὁ ὕ-

προς ἀπαιτεῖ, χεδὸν ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς μὴδὲ εἰς ἄλλο τὸ καταδαπανῆν, πάρειξ εἰς μίαν ἀδιάκοπον ἡγεσίβω, καὶ εἰς μίαν σωτηρὴν κροσσυδίαν. Τότε, λέγω, ὅταν τὸ ὄνομα „ Διαξιβή „ ἄλλο κυρίως δεῖ σημαίνει, πάρειξ μίαν προσωρινὴν ἡγεσίβω ἀπὸ τὸν κόπον, ἢ ἀπὸ τῆς μελέτης; μετέλος, ὅτι ἔπειτα πάλιν γὰρ ἀνακαλεῖται ὅταν δηλ. ἀναλάβειν τὰ Πνεύματα καὶ ἡ δυνάμις ἡ τῆς Ψυχῆς, ἢ τῷ Σώματι. Αἱ καὶ αὐτὴ ἡ ἐτοιμότης, γὰρ ἡγεβαίνει τινὰς ἀπὸ ἀπόλαυσιν εἰς ἀπόλαυσιν, ἀπὸ ἡγεσίβω εἰς ἡγεσίβην; μετὰ λόγον, αὐτὴ ἡ Ἐπικύρειος ζωὴ τῆς μισοιργίας, μήτε ἄλλο ἢμπορεῖ γὰρ καρποφορήσῃ, μετὰ ὅπῃ καὶ τιμία, πάρειξ τὴν χαύνωσιν τῆς Ψυχῆς: πρᾶγμα, λέγω, ὅπῃ ἐκ ἡγεσίβης μάχεται μετὰ τὴν Ἀριτήν. Αἱ οἱ φρόνιμοι, ἐκ τῆς ἐναντίας, γνωρίζοντες, πόσον βραχυχρόνιος εἶναι ὁ βίος, ἢ πόσον πολυτίμος εἶναι ὁ καιρὸς, καταγίνονται, ὅσον τὸ δυνατὸν, εἰς γυμνασίας, ἀναλέγους μετὰ τὰς βαθυμέσων, εἶπεν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς Διανοίας, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἐπιστήμην τῆς Ἑσέως, ὅπῃ διδάσκει: πῶς γὰρ ὁρίζεσθαι τὸν Θεόν, καὶ καὶ τὸ αὐτὸ, αὐτὸ εἶναι Ἑσέως, καὶ τῆς Ἀνθρώπου; διὰ γὰρ ὁτύχησεν πόσον εἰς τὸν σῶα, ὅσον καὶ εἰς τὸν ἄλλον Κόσμον. Αὐτοὶ, παρόμοια μετὰ τὰς ἐμπείρους Ναυκλήρας, ἔχον πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἴδιον ὅρον, ἢ τὴν τὴν ἔχον μετὰ τὴν Θανάτῳ. Ἐπειδὴ καὶ ὁ ἀκραιότερος, ὁ χρησιμώτερος λογισμὸς, ὥστε γὰρ χρηματίσῃ σῶα χριστιανὸν, Φιλόσοφον, καὶ ὥστε γὰρ ἐνδυναμώσῃ τὸν Νεὺν εἰς τὰς καθημερινὰς πράξεις τῷ Ἀνθρώπῳ; μήτε ἄλλος εἶναι, πάρειξ αὐτός. Ὅποιος Σιωδάζεται ἀπὸ τῶν τὸν λογισμὸν, μετὰ τὰς, ἔγκαιρα γὰρ γνωρίζῃ τὸν ἑαυτοῦ. Καὶ αὐτὸς; καὶ Νέος καὶ Γέ-
ραιν:

ρῶν: καὶ Πλούσιος, καὶ Πτωχὸς εἶναι πινάς; πρέπει καὶ εἶας νὰ ἀρχυπνῇ. Ἐπειδὴ ὁ κύρ Θάνατος δεῦ παραπρεῖ Ἰνδικτιῶνας, ἢ Καλλενδάρια; ἀλλ' εἶναι εἶας κλείπης, ὅπῃ δεῦ ἐνέρεπται μηδὲ καὶ τὸς πλέον δι-
ρώσης, τὸς πλέον ἰχυρὺς.

Τώρα ἐγὼ προδίδτω ἄλλα δύο λόγια διὰ τὸ Παι-
γνίδιον, ὅπῃ ἐσημείωσα ἀνωτέρω τὸ ὅποιον ἐμβαί-
νοντας εἰς τὸν κατάλογον τῆς διατριβῶν, ἐκαταστάθην τὴν
σήμερον πλέον παρὰ πάποτε περιβέητον. Δίδονται
μεικτὰ Παιγνίδια, τὰ ὅποια πρέπει, ὅχι νὰ συγχω-
ρῶνται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπαινεῦνται; καθότι ἡ χρῆσις των
ἡμπέρει νὰ χρησιμώη τὴς Νέας; καὶ ποιαῦτα ἡθελε λέ-
γανται, ὅσα ἐμβαίνειν εἰς τὸν ἀειδμόν τῆς σωματικῶν
γυμνασίαν, καὶ ὅπῃ συμβάλλουν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς
ἀναγκασιότατης υἱίας: ἦσαν ἡ Πάλη, ὁ Δύσκος, ἡ
Σφαῖρα, τὸ Ἄλμα, καὶ ὅσα παρόμοια. Δίδονται
πρὸς πέποις καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἡθελε συγχωρουῖ-
ται καὶ εἰς τὰ μεγάλα ὑποκείμενα, καθὼς τὰ Παι-
γνια τῆς ἀγχινοίας, ὅσα δηλ. εἶναι ἀκατηγόρητα: ὡ-
σαν οἱ Κῆβοι, ἡ Δάμα, ὁ Σφαιρισμός, καὶ ὅσα ποι-
αῦτα. Ἀλλ' εἶναι ἔπειτα καὶ μεικτὰ, τὰ ὅποια συμ-
βαίνειν ἢ ἐπικίνδυνα, ἢ κακὰ, καὶ αὐτὰ ὅχι καθ' ἑαυτὰ,
ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κατὰχρησιν, ὅπῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον ἐργάζονται οἱ αὐθῆτοι Ἀνδραπαι, μὴ τὸ νὰ προ-
ζστῶν ἢ εἰς ἑαυτὸς, ἢ εἰς τὴς ἄλλας καμμίαν μεγάλην
ζημίαν. Πῶς ἔπειτα μεικτὰ ἀγροῦ, ἢ πλύσια πρό-
σωπα, ὅπῃ δεῦ ὑποχρῶνται νὰ εἰσοδιάζω τὰ πρὸς
ζωάρκειαν μεῖ ἰδρώτας, μεῖ κόπης, μήτε ἐπιξοπάειν εἰς
Δημοσίας ἐπισασίας; καπεξοδιάζω ἐνίοτε καμμίαν
ἄρην περιωρότερον, ἢ ἀναγινώσκοντες ἄχρηστα Βιβλία,
ἢ σωματιζόμενοι μεῖ γυλοιδῶν χήματα, τάχα διὰ νὰ
εἰλ-

ἐλκύσῃ καὶ εἰς τὸν αὐτὸν τὴν ἀμείνῃ πῶς Τύ-
 χης; ἐὰν ἡ χρονοβιβὴ δὲ κέρει εἰς τὴν ὑπερβολὴν:
 ἐὰν δὲ μετὰ βῆν ἀποπίαι: ἐὰν ἡ φιλοκέρδεια προχω-
 ρεῖ, μόνον διὰ τὰ ἐξυπνὰ τὴν προσοχὴν τῇ ἀγωνιζομέ-
 νῳ; ἐγὼ περὶ τῶν μηδὲ ἀγαπῶ τὰ κέρη: μήτε μέμ-
 φομαι ἐκείνων, ὅπῃ ἡμπορεῖ τὰ μεταχειρίζεται εἰς ἀ-
 ξιώτερα ὑποκείμενα τὸν τιμιώτατον καιρὸν, ὅπῃ ὁ Θεὸς
 μᾶς ἔδωκεν ἔδω κατὰ, καὶ ὅπῃ ἡμεῖς ποσάκις παραπο-
 νέμεθα, πῶς εἶναι πολλὰ στυγερὰ. Ἐπ' ἀληθείας
 καὶ ὁ Σωκράτης μηδὲ εὗρεσκε διαφορὰν μεταξὺ εὐδίας,
 ὅπῃ ἀργεῖ, καὶ εὐδίας, ὅπῃ παίζει. Μ' ὅλον τὸ ποῦ ὡς
 καὶ ἔδω ἡμπορεῖν τὰ δωδὲν πολλόταται περιστάσεις; ὦ-
 ρε ὁ φρόνιμος, καὶ χωρὶς τὰ ἐμβῆ εἰς τὰ μυσηριώδη των
 ὄργια, ἡμπορεῖ τὰ ἀνακαλύψῃ μίαν μεγάλῃ ἀχνη-
 μίαν, καὶ μάστιγα εἰς τὰς Πολίτας, καὶ εἰς τὰς Τεχνί-
 τας; οἱ ὅποιοι, μὴ τὸ τὰ συλλεῖζονται τὰς ἀγνοεῖς,
 ἔφθασαν ὡς καὶ αὐτοὶ τὰ συγκροτήσαντες χολεῖα, μίσα
 εἰς τὰ ὅποια τὰ χασομερῶν, ἀπεφάγοντες τὰς ἐργα-
 σίας των, καὶ παραιτῶμενοι τὰς φροντίδας τῇ οἰκωντικῇ.
 Ὅποτεν ὁμως τὸ Παιγνίδιον ἐνεργεῖται ὅχι διὰ χρονο-
 βιβλῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ κέρδους: τότε, ναί, καὶ στείρε-
 ται εἰς πολυποσίκilon θάλασσαν Τραγωδιῶν. Τότε βλέ-
 πεται, πῶς κινδυνεύει ἡ Συνείδησις, καὶ πῶς ναυαγεῖ
 ἡ Τῆ πόληψις. Καὶ διὰ τὸ οὗτος ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ὠρ-
 γίσθη, μάστιγα καὶ ἐτιμώρησε μερικὸς Αὐλικὸς των, ὅπῃ
 ἐπαίξας μὴ παχείας ποσότητες, καὶ ἐπαύσεσθε, λέ-
 γοντες, σπασθὼν τὴν παιδιὰν ποιούμενοι, ὡς
 πόσω ἡμεῖς κατ' ἐκείνῳ βλέπομεν τὰς βραγυκαὶς σκη-
 νὰς ἐκείνων, ὅπῃ κατ' ἐπαγγελίαν παίζουν, καὶ ὅλοι ἀ-
 νήσυχαι ἔρχονται εἰς τὸ λεγόμενον Ρ' ἐδῶν. Αἱ φιλονει-
 χίαι, αἱ μαυρίαι, αἱ βλασφημίας, αἱ ἀπελπισίαι, αἱ

ἄρπαγαί? ἢ διὰ τὰ σώζον τὴν ὑπόληψιν, ἢ διὰ τὰ
 ξεῖνέχον τὴν μάχην: ὁ ἀφανισμὸς πολλαῖς τῆς ὅλης
 παγκοσμίας Κληρονομίας, καὶ ἐπίστεως ὡς καὶ ὁ ἴδιος Θά-
 νατος: ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀποπελίσματα τῆς Θεληματικῆς
 μωρίας. Ἀλοίμονον ἔπειτα, αἰσῶς κενεῖας ποταπώ-
 τιρος κυριεύεται ἀπὸ αὐτό! Ξισάθλιος αὐτὸς, καὶ ὅλος
 ὁ ἐλευνὸς οἰκός τε! Καὶ ἀποσιωπῶ ἰδὼ τὰς παραφοράς,
 καὶ τὰ ἀξιοδάκρυτα παριπόμψα μισκῶν πωλεῶν περιφύ-
 μων Κλήρων, ἢ μάστιγα Λώτων; ἢ ὅποιον τὸ τέλος,
 ἢ τὰ ἀποπελίσματα ἔπριπεν ὁ Κόσμος καὶ νῦν τὰ τὰ
 γνωρίζῃ. Τελειῶνω μὲ δύο λόγια, ὅτι ὅποιος εἶναι
 φρόνιμος, καὶ ἰξόδρει τὰ ὠφελῆται ἀπὸ τὸ Λογικόν, μηδὲ
 ἔχει χρεῖαν ἀπὸ τῆς ἰδικλῶμε συμβουλῆς, ὥς τὰ προ-
 φυλάττεται ἀπὸ παρομοίας κινδυνώδεις δοκιμαῖς τῆς
 Τύχης. Εἶπα καὶ ἄλλα καὶ, πῶς ὅχι μόνον αἱ ἰδικαί-
 μιν, ἀλλ' ὅμως ὅλοι αἱ συμβελαὶ τῆς ὀλοκλήρου Γερ-
 σίας ἢ φρονίμων δὲν ἰχύνειν τὰ θεραπεύσεν εἶναι, ὅ-
 πῃ αἰχμαλωτιδῇ ἀπὸ τοῦτο τὸ ἀξιοδάκρυτον Ἐλάττω-
 μα. Καὶ ὅποιος ἐμὲ δὲ πιστεύει, ἄς κάμῃ ὁ ἴδιος τὴν
 δοκιμὴν.

Τέλος πάντων, μία ἀπὸ τῶν πλέον ἀναγκαίαις χρή-
 σεις τῆς Ἀνθρωπίνης Λογικῆς, εἶναι ἡ μεταμόρφωσις
 τῆς Ἀνθρωπίνης Φύσεως, ἢ διόρθωσις τῆς σφαλι-
 ρᾶς Φαντασίας, καὶ ἡ χαλιναγωγία τῆς ὁρμητικῆς
 Κλίσεως, ὅπῃ ἔλκει τὸν Ἀνθρώπον πρὸς τὴν Κα-
 κοήθειαν. Ἡμεῖς εἰς τὰ προλαβόντα Κεφάλαια ἐ-
 παρατηρήσαμεν, ὅτι οἱ Ἀνθρωποὶ δὲν γεννῶνται μὲ
 μίαν καὶ τὴν αὐτὴν Κλίσιν. Μερικοὶ προβαίνουσι μὲ
 ἀγαθῶν, ἤγουν μὲ μίαν, ὅπῃ κλίνει πρὸς τὸ Κα-
 λόν, καὶ ἄλλοι μὲ πονηρῶν, ἤγουν μὲ μίαν, ὅπῃ ῥί-
 πει πρὸς τὸ Κακόν. Τοῦτο ἢ προέρχεται ἀπὸ τὸ
 μέρος

μέρος τῶ γεννητόρων, ἀπὸ τῶ ἀναφορῶν, ἀπὸ τοῦ παράδειγμα: ἢ προέρχεται ἀπὸ τῆς χυμῆς, ἢ ἀπὸ τῆς πράξεως, ὅπως ἀνάμεισάων διαφέρειν: ἢ αὐτὸ ὄχι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶ ἀτυχῆ, ἢ δυστυχῆ διάπλασιν τῶ Ἐγκεφάλου; καὶ ὁμοίως τὸ βίβαιον εἶναι τῆτο, ὅτι ποῖοι φαίνονται φοροῦντες ἢ πολυμήροι, ποῖοι φλεγματικοὶ ἢ ὀξύθυμοι, ποῖοι μέγιστοι ἢ αὐθάδεις, εἰπὼν ἄλλοι ἢ πανουργοὶ, ἄμφοις ἢ αὐστηροὶ, καὶ τὰ ἐξῆς: καὶ ὅτι μὲν αὐτὰς τὰς φυσικὰς προίκας ἢ καλὰς, ἢ κακὰς, ἢ ἀδιαφόρους, ἔρχεται πᾶς σῶας εἰς τὸ φῶς, εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς ἀποκτᾶ, καὶ τῶ διαφορᾶν δηλ.: τῆς Ἀναφορῆς, ὅπως λαμβάνει. Περὶ τῆς Ἀναφορῆς θέλομεν ὁμιλήσει καὶ κατωτέρω. Κατὰ τὸ παρὸν ὁμοίως πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ Ἀναφορὴ ἰσχύει μεγάλως, καὶ πόσοι, ὥστε ἡμπορεῖ νὰ ἀποκατασταθῇ μία δὲξις Φύσεως; καὶ ἀγκαλὰ δὲν τῆς εἶναι εὐκολοὶ νὰ μεταβάλλῃ μίαν καλὴν Κλίσιν εἰς καλὴν, καὶ ὁμοίως ἡμπορεῖ νὰ μετατρέψῃ μίαν καλὴν εἰς κακὴν. Καὶ διὰ τῆτο μάλιστα ἔπρεπε νὰ λογίζωνται μεγάλως χρεῶσαι, ὅσοι ἔλαχον ἀπὸ τῶ Φύσιν μίαν καλὴν ὁρμὴν, καὶ μίαν ἀκμαίαν δρασιμότητα πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶ Καλοῦ: καὶ περικλείον μίαν φρόνησιν, μίαν Κλίσιν, ὅπως συμβάλλει εἰς τὴν διάκρισιν, εἰς τὴν ἀγάπην τῶ Τιμίου καὶ τῆς Ἀρετῆς, καὶ εἰς τὸ μῖσος τῶ Ἐλαττώματος. Ὅσον ὁμοίως διὰ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐκληρονόμησαν οὕα διεσραμμένον, σῶα ποικίρον Φυσικόν, ὅπως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κλίνει πρὸς τὸ Κακόν: ἢ ὅπως συνέβη νὰ ἀναφαῖν μίσα εἰς τὰ Ἐλαττώματα: ἢ ὅπως ἔμαθαν τὴν κακοφορίαν πολλὰ ἔγκαιρα: ἢ ὅπως ἐδεμιλίωσαν τὴν οἰκοδομὴν τῆς μελέτης ζωῆς πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὰ κακά παραδείγματα;

ταῖς ἐπ' ἀληθείας καὶ ἐγὼ τὴν κλαίω, τὴν παλαίω
καὶ αἰσῶς αὐτοὶ δὲ τὸ αἰδανόονται, ἢ δὲ τὸ βλέ-
πεν, τὸ βλέπει ὁμως, καὶ τὸ ἰξάρεῖ ὁποιος ἐπροι-
δὴ μὲ ἐκείνῳ τὴν σωίσιν, ὅτε αὐτοὶ ὑστερεῖται,
καὶ ὁποιος ἔμαθε νὰ ζυγοσάμῃ μὲ ἀκρίβειαν τὰ
Προτερήματα, ἢ τὰ Ἐλαττώματα τῶν Ἀνθρώπων.
Τώρα οἱ ποιῶντες, ὅταν ἢ ἀφ' ἑαυτῶν γνωρίζουν, ἢ ἀ-
πὸ ἄλλης μαθητῶν τὴν φυσικὴν, εἴπω ἐπίκπτει ἀδύ-
νειαν, καὶ ὅταν ἐπιθυμῶν νὰ ἐλάττωσιν ἀπὸ αὐ-
τῆν ἐὰν αὐτοὶ ἀγαπῶν ἑαυτὸς μὲ σωίσιν ἢ βίβαια
καὶ πλέον, πᾶρ ἄλλο πρᾶγμα, χρειάζονται τὴν κα-
λὴν χῆσιν τῷ Λογικῷ, ὅτε ἢ μόνη μᾶς δίδει ἐλ-
πίδα, ὅτι νὰ τὴν διαπύσῃ. Φθαίνει μόνον νὰ δι-
λῇ τινάς; καὶ εὐκολὰ ἐαφάται τὸ φυσικὸν Ἐλαττώ-
μα, καὶ ἀν' ὅχι τῷ Σώματι, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ βί-
βαίεται. Φθαίνει νὰ μὴ λυπᾶται τὸν κόπον καὶ τὴν
μιλέτω; καὶ αἱ διεσπασμέναι Ἐξῆς, αἱ ἀπαι-
κλίσεις, αἱ πλαῖσι τῆς Φαντασίας, τὰ παράφορα
Πάθη: ὅλα ἐν τῷ ἄμα, ἢ καὶ μετ' ὀλίγον ὑπα-
κύνει τὸ ἡγεμονικὸν τῷ Νοῷ. Οἱ Σωκράτης ὁμολο-
γεῖται, ὅτι ἔλαβεν εἰς τὸν κλῆρόν τε μίαν Κλίσιν
πολλὰ πονηρά: καὶ μᾶς πληροφορεῖ ὡς καὶ ἡ θεωρία
τῆς Φυσιγνωμίας, πῶς μέσα εἰς ἐκεῖνο τὸ κατα-
γώγιον νὰ ἐκτόκα μία Ψυχὴ γιμάτη μόνον ἀπὸ
κακοφορίας. Καὶ ὁμως αὐτὸς πόσον ἐπροσάδουσι,
πόσον ἐκοπίασι, καλλιεργῶντας τὸ ἴδιον Λογικόν, καὶ
πολιμῶντας ἐναυτίον τῷ ἑαυτῷ: ὥστε πλῆταῖον ἐ-
ξέβη ὁ πλέον ἐπίσημος διδάσκαλος τῆς Ἐλλάδος,
καὶ ὁ πλέον περιβόητος φρόνιμος τῷ αἰῶνός του. Τὸ
ἴδιον ἔκαμαν καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι, πόσον Ἐθνικοί,
ὅσον καὶ Χριστιανοί. Τώρα διὰ νὰ φθάσωμεν ἡμεῖς

εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν τῶ ἑαυτῶμας, χρεαζόμεθα εἰς ἀνάγκης ἐκείνο τὸ μέσον, ὅπῃ ὁ Ἀριστοτέλης ἐπισημαίνει συνηθῶς νὰ παραγγέλλῃ εἰς τὰς μαθητάς τε : ἦγαν νὰ ἀντισέκωμῶ με ὁλίω τὴν δυνάμιν τῶ Λογικῶ εἰς κάθε παράφορον συγκίνησιν τῆς Θελήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν χροικῶμεν, ὅτι ἡ φυσικήμας διάπλασις μᾶς ἔλκει. Περὶ τῆς θέλου μετλήσει κατ' ἐπαγγελίαν εἰς τὸ περὶ Ἐγκρατείας Κεφάλαιον. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη, ὅτι τὸ Λογικὸν, καὶ ἡ ἐδικήμας ἀσπὴ μὴδὲ ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ μᾶς δώσῃ περισσοτέραν δύναμιν ἀπὸ ὅσῳ μᾶς ἐφιλοτίμησεν ἡ Φύσις. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὀλίγον, ἢ πολὺ, ὅπῃ ἐλάβωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἡμπορεῖ ἢ κατ' ἰδίαν ἀσπὴ νὰ τὸ καλλιεργήσῃ, καὶ νὰ τὸ διὰθύνη? ὥστε πᾶς εὔς, καὶ τὸ μέτρον, νὰ κυβερνήσῃ τὸν βίοντε φρονίμως. Μήτε ὅλοι δέκα Τάλαντα ἐπεριλάβωμεν, καὶ ὅμως ὅλοι χρεωσῶμεν, ὅτι πᾶς εὔς νὰ ἐμπορεύεται ἐκεῖνο, ὅπῃ ἐπαράλαβεν. Ἐγὼ προδίδτω καὶ τῷ, ὅτι ἀλοΐμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ὅμῃ με τὸν ὀλίγον Ἐγκέφαλον ἔλαχε καὶ τὴν Κλίσιν κακὴν? ἢ ὁποία τῶ ἐπροῆλθεν ἢ ἀπὸ τὴν Φύσιν, ἢ ἀπὸ τὴν Ἐξὺν κάμμῃς δυσυχισμένης Ἀναξοφῆς! Τότε ἡ Θεραπεία τῶ ποιήτων χερὸν πρέπει νὰ λογίζεται ἀπηλπισμένη. Ἐπὶ τὰς δραστήριος Ἰππος, πλὴν καταδρασμένης καὶ ὑπήκοος εἰς τὸ ζεύγμα τῆς ἀμάξης, πολλὰ σπυργεῖ εἰς τὸ νὰ σωφρονισθῇ ὁ παράφορος ὁμοζυγός τε. Ἀλλ' ἐὰν τύχῃ καὶ οἱ δύο δυσήνιοι? τότε δὴ τότε πρόσμῃ μίαν κακὴν δόλῳσιν, καὶ τὸ δὴ χειρότερον, ἴσως ἐπίσπῃ καὶ κινδυνῷς.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν , Θ'.

Περὶ τῆς Ἐλευθερίας, μιᾶς ἀπὸ τῆς Ἀρχαῖς, ἢ μιᾶς ἀπὸ τῆς ἀναγκαίας Αἰτίας·
τῇ Ἀνθρωπίνῳ Πράξει, καὶ
περὶ τῆς Σωειδίσσεως.

Αἴσθησιν ἡμῶν πῶς μιᾶς Προτάσεις, ἀναγκαίᾳ εἰς τὴν θεωρίαν τῆς παρούσης Φιλοσοφίας. Διὰ τὰ λέγεται μία Ἀνδρώπινος Πράξις ἢ Καλὴ, ἢ Κακὴ, καὶ διὰ τὰ τῆς πρίν Ἀντιμιθία, ἢ Ἀμιθία: Ἐπαινος, ἢ Κατηγορία: Βραβεῖον, ἢ Ποινὴ? ἐν πρώτοις ζητεῖται, ὅτι αὐτὴ καὶ ἐμβαίνει ποιαύτῃ, ἢ ποιαύτῃ ἀπὸ μίαν αὐτεξέσιν ἐκλεγχῇ. Ἐὰν τινὰς πιάσῃ δυνασικῶς τὴν χεῖρά μου, ἢ ὅποια, καθ' ὑπόθεσιν, κρατῇ μίαν μάχαιραν: καὶ ἐὰν, μὲν ὅλον ἐπὶ ἐγὼ ἀντιλέγω, καὶ ἥττον ἐκείνος τὴν ἀπάντησιν, καὶ φονεῖ καὶ ἄλλους Ἀνδρωποὺς βίβλια καὶ ὁ ἐργάτης τῷ φόνῳ εἶναι ἢ χεῖρ μου, ἀλλ' ὅχι διὰ τὸ καὶ ὁ φονεὺς, ἢ ὁ πταίτης ἐγώ? ἐπειδὴ καὶ μὴ ἔλειπον ἢ Ἐλευθερία καὶ πράττω, καὶ ὁ φόνος ἐσάθη εἰς ἀποτέλεσμα τῆς δυναστείας, καὶ ὅχι ποτὲ τῆς Φιλίας. Διὰ τὰ εἶναι μία Πράξις Καλὴ, ἢ Κακὴ, χρειάζεται, ὅτι αὐτὴ καὶ προβαίνει ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας Θελήσειν, καὶ ὅχι ἀπὸ τῆς δυναστείας τινός, ὅπως βιασικῶς μᾶς διορίζει εἰς τὴν ποιαύτῃ Πράξιν. Τώρα πόσον ἢ Ἰερὰ Ἀποκάλυψις, ὅσον καὶ ἡ φυσικὴ Θε-

λογία μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι δηλαδὴ εὐδονμας κατοικεῖ
κάποια οὐκὴ Στέρησις καὶ ἀνάγκη, εἴπῃ κάποια
καθόλου Ἐξίς; ἢ ὁποῖα καθὸ προηγουμένη Αἰτία,
μᾶς διορίζει τὴν Ψυχὴν εἰς τὸ νὰ θέλῃ, ἢ νὰ μὴ θέ-
λῃ, καὶ νὰ ἐκλέγῃ, ἢ νὰ μὴ ἐκλέγῃ ἢ τὸ καλὸν, ἢ
τὸ κακόν. Ἀλλὰ μὲ αὐτὴν τὴν ἁφροσύνην, ὅτι εἰς τὴν
ἐκλογὴν τῆ ὑπερφυσικῆς Καλῆς (ἢ μᾶς διδάσκει ἢ
Ἀγία Θρησκεία, ὅπως ἐπαγγελλόμεθα) πρέπει, ὅτι
ἐξ ἀνάγκης νὰ σωδράμῃ καὶ ἡ μεικωτέρα βοήθεια τῆ
Θεοῦ, ὅπως ἀπλῶς εἰς ὅλας τὴν ἐπιρρίει. Καὶ πόσον
ἡσιώδης, πόσον ὑποσατικὴ εἶναι αὐτὴ ἢ σύμφυτος Ἐ-
ξίς τῆς Ἐλευθερίας, ὥστε, εἰ μᾶς ἔλειπον, ἡμεῖς
ἤθελε καταπύσωμεν ὁμοιοκατάστατοι μὲ τὰ Ἄλογα
Κτίων. Ἐξω ἀπὸ τῆτο, ὁποιαδήποτε Πράξις; ὅταν
δεῖ ἐνεργεῖται ἀπὸ Αἰτίου, ἰκανὸν νὰ ἐκλέγῃ καὶ νὰ
πράττῃ ἀφ' ἑαυτοῦ; αὐτὴ δεῖ ἢ μπορεῖ πῶποτε νὰ λέ-
γεται ἢτε Καλὴ, ἢτε Κακὴ. Ἐνταῦθα Αἰτίου, ὅπως
δεῖ ἐνεργεῖται τοιαυτοῦ ὅπως, μηδὲ εἶναι Αἰτίου, ἀλλὰ
μάλιστα ὀργάνον τινὸς ἀνωτέρου Αἰτίου, τὸ ὁποῖον τὸ
διορίζει, καὶ τὸ διωασάει, νὰ ἐνεργῇ, καὶ ἀκολουθῶν
μία Μηχανὴ, ἢ μία ἀπλὴ Τῆλη, κινημένη ὑφ' ἐτέ-
ρου. Τὸ νὰ ὑποθέσωμεν ἔπειτα τὸ Αυτόματον, ἢ τὴν
Εἰμαρμένην, ἀπὸ τῆς ὁποῖας τάχα νὰ κρέμονται αἱ
Ἀνθρώπιναι πράξεις: τῆτο ἤθελ εἶναι μία οὐκὴ,
μία παντοῦ ἐξόντωσις τῆς Ἀνθρωπίνης Οὐσίας.
Καὶ ἐπ' ἀληθείας αὐτὴ ἐσάθη μία φλυαρία τῶν Ἀρ-
χαίων, οἱ ὁποῖοι ἐδογματίζαν, δεῖ λέγειν, τὸν Ἀνθρω-
πον, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν, ὑποκειμένην εἰς τὸ
Αὐτόματον, ἢ εἰς τὴν Εἰμαρμένην: δηλ. εἰς κάποιον
ἀματάθετον Νόμον, θεμελιωμένην ἀπ' αἰῶνος, ἀπὸ
τὸν ὁποῖον διορίζονται, καὶ ὑποχρῶνται κατ' αὐτὸς,
ἔκα-

ἔκαστον εἰς τὰ ἰδικά τε κινήματα, ἔχει μόνον τὰ Λογικά καὶ Αὐτεξέσια, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα ὄντα. Καὶ ἴσως αὐτὴ ἡ Δόξα δὲν πελυθεύεται ἀπὸ τὸ πολυθρύλλητον Κεσμείτιον τῷ Μεσελμαίων. Ἀλλὰ μήτε ἡ ἀσέβεια τῷ Παλαιῶν Ἀσρολόγων δὲν ἐσάθῃ ὀλιγωπέρα, οἱ ὅποιοι ἐπίσταν, ὅτι τάχα αἱ Ἀνθρώποι διορίζονται εἰς τὴν Καλοπραξίαν, ἢ εἰς τὴν Κακοπραξίαν ἀπὸ τῆς ἐπιρροῆς τῷ Ἀέριον, ἢ γὰρ ἀπὸ κάποιου ἀπέκρυφον καὶ ἀκατανίκητον βίου. Ἐὰν εἴπωται μήτε ἔλειψαν, μήτε λείπουν ποῖοι διήχουζονται, ὅτι τάχα ἡ προαιώνιος βελὴ τῷ Θεῷ ἐδημιούργησεν ἀπ' ἀρχῆς εἶναι παρόμοιον Κρίνον ὅρα καὶ Αὐτεξέσιον, ὅρα καὶ Ἀνθρώπινον ἔργον; ἀλλ' ἡ δὲν ἦτον μηδὲ αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ μὴ καταδικάζεται καθὸ μίαν ἀποπας καὶ δυσεβῆς δόξα. Ὅταν ὁ ἀπειρόσοφος Θεὸς ἐδημιούργησεν τὸν Ἀνθρώπον, τὸν ἠθέλησεν ἐλάττωτον, καὶ ὅχι δῦλον: μήτε Κτίως, ἀλλὰ εἶναι Κτίσμα, εἰδοξὸν καὶ ἐχηματισμένον κατ' εἰκόνα καὶ ἐμοίωσιν ἐδινκλώτε: ἢ γὰρ νὰ ἔχη ἐγγύνητον καὶ ἐσιώδῃ τὴν Διύαμιν τῷ νὰ ἐκλέγη, νὰ διορίζεται, καὶ νὰ θέλῃ ἐλάττωτος τὸ Καλὸν, ἢ τὸ Κακὸν, τὸ Βραβεῖον, ἢ τὸν Παινὴν. Ἐὰν ὅμως ἡ ὁ Νῦς διορίζει τὴν Θέλησιν, ἢ ἡ Ἰὺς Θέλησις φέρει ἐν ἑαυτῇ καμμίαν Διύαμιν, καὶ αὐτὴ τὴν διορίζει; αὐτὴ τὴν Διάλεξιν ἐγὼ εἶναι παρακατέμαι εἰς τὸ κομπῆριον τῷ Φιλοσόφῳ.

Περισπλέον ἡμεῖς πρέπει νὰ ἀνακρίνωμεν εἰς τὰς Ἀνθρωπίνους Πράξεις καὶ τὸ Αὐτεξέσιον ἀπὸ τῆς Θέλησιν. Τότε λέγεται, ὅτι ἡμεῖς πράττομεν αὐτοθέλητως, ὅταν θέλοντες καὶ ἀγαπῶντες πράττομεν, ἢ δὲν πράττομεν εἶναι ἔργον. Ἐκ τῷ ἐναντίου, τότε πράττομεν δυναστικῶς, ὅταν μὴ ἀνθέστασιν, καὶ μὴ δύσαρέ-

σκεῖαν ἐκτελεῖν πλέον αὐτῷ, πᾶριξ ἐκείνῳ τῷ Πράξει. Καὶ ἐπ' ἀληθείας ἡ Συγκατάθεσις ἡμπορεῖ γὰρ τύχῃ ὡς μὲν τῷ Φυσικῷ Ἀνάγκῃ, ἢ ὅποια ἐκ ἑαυτοῦ μάχεται μὲν τῷ ἐσιώδῃ Ἑλᾶθεῖον ἢ Λογικῶν Δημιουργμάτων. Ἡμεῖς μὴτε ἡμποροῦμεν, πᾶριξ γὰρ ἀγαπῶμεν ἑαυτὸς, καὶ γὰρ ἐπιθυμοῦμεν τῷ Εὐδαιμονίᾳ μας. Ἐδῶ τὸ ἑλᾶθερον Ἀπὲξέσιον ποτῶς δὲ σιωφίῃ. Ἡμεῖς ἐν δυνάμει τῆς φυσικῆς καὶ ἐσιώδους Ἀνάγκης, ἐκταραμένους ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὴν Ἀνθρώπινον Φύσιν, ἀγαπῶμεν, μάλιστα μὴτε ἡμποροῦμεν γὰρ μὲν ἀγαπῶμεν ἑαυτὸς. Οὕτω καὶ τὰ Βίη, καὶ πρὶν ἀκόμη ἀποκρίσθωμεν τῷ ἡσιν τῷ Λογικῷ, πράττειν αὐτοδελήτως πολλὰ ἔργα; πλὴν ὅχι δὲ τὸ καὶ ἑλᾶθερώς. Ὡς αὐτῶς καὶ τὰ Κτλὼν ὀρίζονται τὸ φαγνὸν, ἀλλ' ὅμως πάντοτε ὡς ἀγκισμῶς; καὶ ὅταν δὲ ἐμποδίζονται, αὐτὰ ἔχουν γὰρ τὸ ἀπολαύσαν. Ὡς καὶ τῶν τὸ κίνημα ἡμπορεῖ γὰρ λέγεται θεληματικὸν καὶ ἀρετὸν εἰς τῷ Φύσιν των; Καθότι γίνεται δηλ: χωρὶς μηδεμίαν αἰτίαν, χωρὶς μηδεμίαν ὥστερικὴν βίαν, ὅτῃ γὰρ τὰ κατὰ πρὸς αὐτό. Τώρα πῶς ἡ Θεολογία, ὅσον καὶ ἡ Φιλοσοφία ἀποδεικνύει, ὅτι μεγάλως σφαλῶσι, μάλιστα βλασφημῶσι, ὅσοι διῃχυρίζονται; πῶς τάχα τὸ γὰρ πράττειν τινὰς αὐτοδελήτως Πράξεις, ἐμποδισμῶς ἢ ἀπὸ θεῶς, ἢ ἀπὸ Ἀνθρωπίνης Νέμης, ἀρκεῖ γὰρ τὸν κατεδικάσθαι εἰς μίαν δικαίαν Ποινὴν; καὶ μ' ὅλον ὅτῃ ἡ θεὸς ἀναγκάζεται γὰρ θεῖον, ἢ γὰρ μὴ θεῖον ἀπὸ καμμίας ὥστερικῆς βίαν, ἢ ἀπὸ καμμίας προσβολῆς, ὅτῃ γὰρ προηγῆται τῷ θεῖον. Ὡς καὶ τῶν, λέγω, ἀναφέρει τὸ ἐνδοξον προνόμοιον τῷ Ἀνθρώπινου Ἀπὲξέσιον; καθότι τὸ Αἴτιον μὴδ' ἡμπορεῖ ποτὲ γὰρ λέγε-

ται ἐλδιθερον, ὅταν αὐτὸ πράττει ὁχι παρακινημένον ἀπὲ ἐδικλῶτε ἐκλογῶν, ἀλλὰ ἀπὸ καμμίω ζώου ὑπερίχσαν Δυνάμιν, τῶν ὁποίων αὐτὸ δυνάται νὰ ἀναξέπῃ καλὰ καὶ αὐτοθελήτως καὶ χωρὶς ἐναντιόπτα πράττει. Ἐκ τῶ ἐναντίου, ὁμῶς μὲ τὴν ἐσιώδῃ Ἐλδιθερίαν τῆ Ἀνθρωπίνης Αὐτεξουσίᾳ, ἡμπέροι νὰ συλξέχῃ καὶ ἡ ἀκυσίος ἐνέργεια; μὲ ὅλον ὅπῃ αὐτὴ (τὴν ὁποίαν ἡμεῖς καλεῖμεν Σωμργεῖαν) δυν ἀφαιρεῖ τὸν Ἀνθρωπον ἀπὸ τὸ προνόμιον τῆς Ἐκλογῆς, ἢ ἀπὸ τὴν Δυνάμιν τῆ θέλειν, ἢ μὴ θέλειν. Ἐφορεῖ, χάρεω παραδείγματος, ὁ Ἐπιβάτης εἰς τὴν θάλασσαν τὸ φορτίον τῆς πραγματείας, ὥς μὲ τὴν ἐλάφρῳσιν τῆ πλάσῃ νὰ λυξώσῃ τὴν ζώοντα; καὶ ὁμῶς τὸ ἐφορεῖ ὅχι αὐτοθελήτως, ἀλλ' ἀπὸ ἀνάγκῃ, καὶ μὲ τὸσῶν θλίψιν, ὥς ὁμῶς μὲ αὐτὸ συλξέχει χερδὸν καὶ ἡ καρδιά. Μὲ ὅλον τῶ αὐτὸς ἐνεργεῖ τότε ἐλδιθερώς, καὶ ἐκλέγει ἐκεῖνο, ὅπῃ τῶ φαίνεται Καλὸν, ἢ ὀλιγώτερον Κακόν; καθότι δηλ: ἡμπόροι νὰ ἐκλέξῃ ἢ χ ἢ τὸν καὶ τὸ ἐναντίον. Ἀλλὰ παραδείγματα ἐγὼ, ὅπῃ τὸσα συλωδῶν τὸ προκειμένον, μηδὲ ἀναφέρω ἐδῶ; ἔχῃ τὶ ἀφύῳ, ὅτι ἄλλοι νὰ ἐξηγήσαν: τίποτε ἀράγε εἶναι ἡ ἐλδιθερά Ἀντιλογία, ὅταν ἔχκερνετα ἀπὸ τὴν ἐλδιθερίαν Ἐναντιόπτα.

Ὅποτεν προβάλλεται τῶ Νοὸς, ὅτι νὰ πράξῃ καμμίαν Πρᾶξιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς γνωρίζει ἢ ὡς Καλὴν, ἢ ὡς Κακὴν: καὶ ὁπότεν εἰς τὴν δυνάμιντα κῆται, ἢ νὰ τὴν θέλῃ, ἢ νὰ μὴ τὴν θέλῃ; αὐτὸς αὐτὸς ἐκλέγει, καὶ θέλει ἐκεῖνῳ, ὅπῃ συμφωνεῖ μὲ τῶς θείας, μὲ τῶς φυσικῆς, μὲ τῶς Ἀνθρωπίνης Νόμους: τότε ἐνεργεῖ μὲ Μισθὸν, μὲ Ἐπαινον, ἢ πλάχισον χωρὶς Κατηγορίαν, χωρὶς Ποινῇ. Ἐκ τῶ ἐναντίου,

ὅταν αὐτὸς ἐκλέγει, καὶ θέλει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μάχεται μὴ πῶς ρηθόντας Νόμους: τότε ἀμαρτάνει, καὶ κατασάννται Ἐναχος Κατηγορίας, ἡ Ποινῆς. Ἰδοὺ ἡ Σπάθμη, ἰδοὺ ὁ Κανὼν, μὴ τὸν ὁποῖον ἐπρίπεν ἡμεῖς νὰ ἐξαχειβῶμεν τὴν Ἀρετὴν, εἶπεν τὸ Ἀμάρτημα, τὸ Ἐλάττωμα τῶν Ἀνθρωπίνων Ἔργων. Ὅταν τινὰς νομίζει, πῶς τάχα μακρόθεν βλέπει ξικᾶθαρα εἴς τὰ Θρόνον, καὶ ὅμως τὸ φονᾷει; αἰσῶς τὸ Ζῶον δὲν εἶπε θηρίον, ἀλλὰ Ἀνθρώπος; ὁ φονὴς τότε μὴ δ' ἀμαρτάνει ποσῶς; Ἐπειδὴ καὶ ὁ Νῆς δὲν ἠγνώρισεν ἔτι τὸ ὑποκείμενον, ἔτι τὴν κακίαν τῆς Πράξεως: καὶ ἐπειδὴ ἡ Θέλησις ἐδιωρίσθη, ὅτι νὰ ἀφαιρίσῃ ὅχι τὴν ζῶον τῷ Ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὸ θηρίον, πρᾶγμα, ὅπως μὴδεν Νόμος δὲν τὸ ἐμποδίζει. Καὶ ἔτι τὰ λέγεται, ὅτι ἡ τελεία Ἀγνοία ἀναίρει τὴν Θέλησιν. Ὁμοίως ἡμπορεῖ τινὰς, ὅτι καιμῶμῶς νὰ αἰχρολογήσῃ, νὰ βλασφημήσῃ, ἢ καὶ νὰ αἰχροποιήσῃ μὴ τὴν σάρκα; ἀλλὰ μήτε ὁ ποιῶν δὲν ἀμαρτάνει ποτέ; ἔτι ἡ δυνάμις τῆς Κριτικῆς ἀρίσκειται κατ' ἐκείνου τὴν σιγμὴν ἀπρωμενῆ, καὶ ἀνείργητος: μήτε δύναται τότε ἡ Ἐλαθέρια, εἶπεν ἡ Θέλησις τῆς Ψυχῆς νὰ θέλῃ, ἢ νὰ μὴ θέλῃ ἐκεῖνα τὰ λόγια, ἢ ἐκεῖνα τὰ κινήματα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Παραπληξίαν, εἰς τὴν Μωρίαν, καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια συμπτώματα. Ἐνίοτε ὥς καὶ ἡ Βία ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ὑβρίσῃ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐνέργειαν τῆς Ἐκλεκτικῆς Ἐξέως, ὥστε νὰ μὴ πράττωμεν ἐκεῖνο, ὅπως οὐκ οἶμαι. Μήτε τότε δὲν ἀμαρτάνει ὁ Ἀνθρώπος; ἔτι ἔτι εἰς πᾶς Ἡθικᾶς Πράξεις ζητεῖται ἀπαραιτήτως ἡ Ἐκλογὴ καὶ ἡ Ἐλαθέρια τῆς Θελήσεως; καλὰ καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια μένει πάνποτε ἀναφαίρετος. Χα-

ἐν λόγῳ, ὁ Καλλίστρατος δὲν ἔμπορεῖ νὰ φανείῃ τὸν ἀντίπαλόν τε, ὅτ' ἐμποδίζεται ἀπὸ ἄλλου. Ἀλλὰ ἔμπορεῖ τάχα τινὰς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ, ὅτι καὶ ἰσχυρεῖ-
κῶς νὰ μὴν ἐκλέξῃ αὐτὸς, καὶ νὰ μὴν ἐπιθυμήσῃ τὸν
φόνον, καὶ μὲν τὸ νὰ μὴ πράξῃ εἰς τὴν τέλει τὸ ἀμαρτή-
μα; Ἐὰν ἔπειτα ὁ Ἀγγλος Λώκκιος εἰς τὸ πρῶτον
Κεφάλαιον τῆς Δευτέρας Βιβλίου τῆς προσημεσιωμένης
τε πραγματείας, προσπαθεῖ νὰ συγκελίσῃ ὅλῳ τῷ
Ἀνθρωπίνῳ Ἐλπίδι εἰς τὸν Κίνησιν καὶ Ἡρε-
μίας τῆς Σώματος; ὥστε, ὅταν ὁ Ἀνθρωπος ἐκτελέσῃ
τὰς ἑσωτερικὰς Πράξεις, νὰ μὴ γνωρίζῃ καθὸ Ἀ-
μάρτημα, ἢ Πταίσμα, ὅτι καὶ τὴν ἰσχυρικὴν ἐπιθυ-
μίαν τῆς Κακοπραξίας; ἀλλὰ αὐτὸς σπληνίζεται ποιο-
τῶς ὅπως, δὲν λέγω, μόνον νόθος χριστιανὸς, ἀλλὰ πε-
ρικλίων καὶ διεστραμμένος, Κακόβουλος Φιλόσοφος.
Βίβαια καὶ ἐδῶ ὁ Λώκκιος ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσῃ μὲν
περιοριστὶ Σαφηνείαν. Πῶς ἔπειτα ἡμεῖς ἀμαρτάνο-
μεν, ὥς καὶ ὅταν τὰ Πάθη μᾶς κυριεύωσι κατὰ κρά-
τος, ὥς καὶ ὅταν ἡ τελεία χρῆσις τῆς Λογικῆς ἀπο-
βαίνει ἀργή; τὸτο θέλομεν τὸ εἶπῃ κατωτέρω. Πῶς
δὲ, καὶ πότε ἡ Δειλία ἰσχύει νὰ ἀθωώσῃ μίαν Πρά-
ξιν, ἢ ὅποια καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι Κακὴ, μ' ὅλον
τὸτο μηδὲ παύει νὰ εἶναι Κακὴ, καθότι ἐμποδισμένη
ἀπὸ τῆς Νόμου; τὸτο ἄς τὸ θεωρήσῃ οἱ Θεολόγοι.
Εἰς ἡμᾶς καὶ τὸ παρὸν ἀρκεῖ καὶ τὸτο τὸ ὀλίγον, ὅπως
εἴπαμεν ἕως τώρα; ὅτ' ἐν τῇ ἐκτελέσει νὰ περὶ-
δράμωμεν ὅλῳ τὴν ἔκτασιν τῆς τῆς Κεφαλῆς, εἶναι
χρεῖα, ὅτι νὰ ἐμβῶμεν σχεδὸν εἰς εἰς τὸν ἀπέραντον
πέλαγος.

Ἐκεῖνο ὁμῶς, ὅπως δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποσιωπᾶται,
εἶναι: ὅτι ἡμεῖς δραστηριόμεθα, μὴ νὰ ἀτιμάζωμεν

μεγάλως τὸν υπερέψισον Ἀρχιτέκτονα, ὅταν κρίνομεν παρρησία, πῶς πάχα αὐτὸς μᾶς ἐπρόκεισε μὲ τὸ μέγα προνόμιον τῆς Ἐλευθερίας, καὶ μὲ τόσα ἄλλα προτερήματα, μὲ τέλος, ὅτι νὰ παρακλώμεν τὰς Νόμους; νὰ καταφρονῶμεν αὐτόν; νὰ βλάπτωμεν ἐαυτὰς; ἢ νὰ καταδυναστεύωμεν, καὶ νὰ καταξέχωμεν τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους. Ὁ ἀπειράγαθος Θεὸς μᾶς ἔδωκε τοῦτο τὸ σῶμα δῶρον μὲ μάστιγόν τὸν σκοπὸν, ὅτι νὰ δοξάζωμεν αὐτόν, νὰ ὠφειλέμεθα ἡμεῖς, νὰ χρυσιμώωμεν τὴν Πολιτείαν, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ νὰ ἀποταμιώωμεν ἐκεῖνο τὸ βραβεῖον, ὅπως αὐτὲς μᾶς ἡτοίμασε πρὸς ἀντιμιμῆσιν τῆς καλῆς χρήσεως τῆς δωρεᾶς. Αὕτη ἡ Ἐλευθερία, αὕτη ἡ Ἀγχίνοια, ὅταν ἡμεῖς τὴν κατακλώμεθα, μηδὲ ἄλλο μᾶς γινώσκω, πᾶριξ ἀταξίας, ὅπως ἐξολοθρεύειν καὶ ἡμᾶς καὶ τὸ Δημόσιον. Ἀλλ' αὐταὶ, ἀντιβόα τὸ Λογικόν, δὲν ἀνταποκρίνονται μῆτε μὲ τὸ τέλος ἐκεῖνο, ὅπως μᾶς ἐγχείρῃσι τὸν παρόντα Κόσμον, δεῖ νὰ τὸν ἀπολαύσωμεν πρόσκαιρα, μῆτε μὲ σῶμα κτίσμα, πλατισμύον μὲ τὸ Λογικόν, ἀλλ' εἰδὲ καὶ μὲ τὴν ιδίαν μας Φιλαυτίαν.

Τώρα ἂς περάσωμεν καὶ εἰς τὴν Συνείδησιν, πράγμα τόσον ἀναγκαῖον εἰς τὴν Ἠθικὴν θεωρίαν. Ἀλλο ἡμεῖς δεῖν σημαίνομεν μὲ αὐτήν, πᾶριξ κάποιαν γνώσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Ψυχὴ ἐνίσταται, ἐν δυνάμει τοῦ Λογικοῦ, γνωρίζει πῶς ἴσφαλεν, ἢ ἡμαρτεν, ἢ πῶς μέλλει νὰ σφάλη, ἢ νὰ ἀμαρτάνῃ, καὶ τὸτο ἢ ἐμπράκτως, ἢ νοερῶς. Αὐτὸ τὸ ἐσωτερικὸν φῶς, καὶ ἐγγενὲς εἶναι, καὶ ἐπίκτητον ἀπὸ τὴν χρῆσιν τοῦ Λογικοῦ; ὡς τόσον ἡμεῖς μηδὲ ἠμποροῦμεν νὰ ἀρνηθῶμεν, πῶς τὸ ἔχομεν; Ἐπειδὴ καὶ μὲ ὅλῳ τὴν ἐπιθυμίαν, μὲ ὅλῳ τὴν παρακίνησιν, ὅπως ἴσωθῃ ἔφο-

μεν

μεν, ὥστε νὰ ἀγκαλιάζωμεν καὶ τὸ Κεῖν, ὅπου
 μᾶς προτίθεται, εἴτε ἀπολαυσικόν, εἴτε χησικόν :
 καὶ ὅμως ἡμεῖς ἐχομεν καὶ ἥττον καὶ κάποιον φυσικὴν
 Κλίσιν εἰς τὸ νὰ φυλάττωμεν τὴν Τάξιν καὶ τὸ Κα-
 θήκον, ὥστε νὰ μὴ βλαπτόμεθα μήτε ἡμεῖς, μήτε
 οἱ ἄλλοι. Καὶ ἀπὸ αὐτῆς μᾶς προβαίνει ἡ δὺχαρί-
 σις, ὅταν πράττωμεν καλῶς, εἴτεν ἡ δυσἀρίσκεια,
 ὅταν πράττωμεν κακῶς. Δὲ πρέπει ὅμως δεῦν τὸ
 νὰ ὑποθέσωμεν τὴν Συνείδησιν, τάχα κατὰ μίαν
 Ἐξιν, εἴτεν Διῶκιν δεχτικὴν ἀπὸ τῆς Διά-
 νοιας? δεῦν τί μήτε ἄλλο εἶναι, πᾶριξ μίᾳ ἐνέργειᾳ
 τῆς αὐτῆς Διανοίας, ἡ ὁποία σκέπτεται τὰς Πράξεις,
 ὅπως ἔγιναν, ἢ μέλλει νὰ γένῃ, ὥστε νὰ ἀνακαλύ-
 ψῃ μὲ τὸ μέσον τῆς Λογικῆς: αὐτὴ ἀράγε εἶναι Καλαί,
 ἢ Κακαί. Ἡμεῖς εἴπαμεν, ὅτι τὴν Διῶκιν τοῦ
 Συλλογίζεσθαι τὰς ἐπιφορὰς τῆς Ἀρχῆς, ὅπως μέχρι
 τῆς ἐγνώσεως ἀπὸ ἡμᾶς? καὶ τὸ Ἄνθρωπος, ὅπως
 νὰ ἐξέβῃ ἀπὸ τῆς βριφηλότητος, καὶ ὅπως νὰ ἔχῃ
 παραμικρὰ σωίσιν, τὴν πλουτεῖ. Αὐτὴ φαίνεται
 δρασιμώτερα εἰς τὰς πλέον πορνότης, ἢ εἰς τὰς μαθη-
 ματικὰς ἐγκεφάλους, καὶ ἐκ τῆς ἐναντίας ἀπονοήτως εἰς
 τὰς ἀρετάς, εἰς τὰς ἀρεταμίας. Μὲντοι τὸ ἐ-
 χεν ἐκεῖ ἥττον καὶ αὐτοὶ πόσω, ὥστε μὴδὲ ἡμπορῶν
 νὰ προφασίζονται, ὅτι τάχα δεῦν δεχόμεν τὴν κα-
 κίαν, καὶ αὐτὸ ὅχι ὅλων τῶν Πράξεων, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἐσιωδισίων, τῶν ἀναγκαιότητων, τὰς ὁποίας ἡ ἐπρα-
 ξας, ἢ μέλλει νὰ πράξουν. Μερικοὶ τὴν Συνείδη-
 σιν τὴν ὠνέμασαν Κανόνα τῆς Λογικῆς? ἐπειδὴ καὶ φαί-
 νεται εἰσπε, ὅτι τάχα τὸ Λογικόν, εἴτεν ἡ Ψυχὴ τῆς
 Ἀνθρώπου συλλογίζομένη, νὰ μᾶς κανονίξῃ, ἢ νὰ
 μᾶς διδάσκῃ κρυφίως, τί τάχα συγχωρεῖται, καὶ τί

ὅχι: ποῖον εἶναι τὸ εὐτακτον, καὶ ποῖον τὸ ἀτακτον, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐὰν ἔπειτα ὁ Νῦν ἀποκαλύπτει, ὅτι ἡμεῖς ἀντιπράττομεν εἰς τὰς Νόμους τῶ Θεοῦ καὶ εἰς τὰς Διομήεις τῆς Φύσεως, ἢ τῆς Πολιτείας; τότε ἡ Συνειδήσις μᾶς γινώσκει τὴν ἀδυναμίαν, καὶ πολλάκις μετανοοῖται. Μᾶς φαίνεται τότε, πῶς τὰ ἅπαντα ἀκρόωμεν, ἐνδοξασίας κάποιαν ἐσωτερικὴν Φωνὴν, ἢ ὁποῖα μᾶς ἐλέγχει; παρασαίνουσά μας τὴν ὀλίγην κρίσιν, ἐπὶ ἡδεῖξάμεν πρὸς ἐκείνῳ τὴν Πράξιν, καὶ τὴν Ποιήν, ὅπως μᾶς ἐπαπειλεῖται ἢ ἀπὸ τὸν Θεόν, ἢ ἀπὸ τὰς Ἀνθρώπων. Τὸ μὴτε ἄλλο εἶναι, πᾶρξ ὁ ἴδιος Νῦν, ὅταν περιεργάζεται τὴν ἀχρημίαν ἐκείνης τῆς πράξεως, καὶ τὰ ἐλέθρια παρεπόμενα, ὅπως συνκαθίζον τὰ συνοδάμεν τὰ Πταίσματα, τὰ Ἀμαρτήματα. Εἰς αὐτῷ τὴν δυσάριστον θείαν ἢ Ψυχὴν, ὅπως ἄλλο κέρξον δὲν ἀφορᾷ, πᾶρξ τὴν Εὐδαιμονίαν, θλίβεται, πικραίνεται; ἐπειδὴ τότε μόνον αἰσθάνεται, ὅτι ἐπραξεν ἀσότης, ἢ ὅτι μέλλει τὰ ἀπαιτήσῃ τὴν κακοδαιμονίαν εἰς τὸν, ἢ εἰς τὸν ἄλλον Κόσμον. Ὅταν ἔπειτα προβάλλεται τῷ Νῦν καμμία ἀσότης πράξις, συνοδάμεν ὅμως ἢ ἀπὸ τὴν πιθανότητα κέρξος, ἢ ἀπὸ τὴν μαγνησίαν τῇ ἐπικρατουῦντος Πάθους, καὶ περιπλέον ὠνόμεν ἢ τὴν χαροποιαν θείαν ἢ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ τῇ κέρξος; ἢ Συνειδήσις ἐν τῷ ἅμα τὸ αἰσθάνεται, καὶ ἔξοπον τινὰ, ὡς καὶ ἡ Συνειδήσις τῷ Κακοβίῳ ἀντιλέγει, ἀλλὰ περισσώτερον ἀσυχρείως ἢ Συνειδήσις τῷ Χρηστοῖ; προσαδῶσα εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, ὅτι ἡ Θέλησις τὰ μὴ τὴν ἀποδεχθῇ. Ὡς καὶ ἐδῶ, ὅπως ἡ Συνειδήσις, καθὼς ἡ Φωνὴ, ὅπως τότε ἡμεῖς ἀκρόωμεν, μὴτε ἄλλο εἶναι, πᾶρξ τὸ Λογικόν, καὶ ἡ Ψυχή;

χή? ἢ ὁποία γνωρίζουσα τὴν Κακίαν τῆς Πράξεως, ἀγωνίζεται νὰ ἀντισταθῇ τῇ ἐκβασίνῃ; μὴ τέλος, ὅτι ἡμεῖς νὰ ἀποφύγωμεν τὴν ἀναγκαστικὴν τῆς Θεῆς, ἢ τὴν τιμωρίαν, τὴν κατηγορίαν τῆς Ἀνθρώπων. Εἰς μίαν παρομοίαν μάχην, ὁ μὲν Νῆς τῆς Κακῆς σωτηρίζεται νὰ νικᾷται, καὶ ὁ νῆς τῆς καλῆς τὸ ἀντίπαλον νὰ νικᾷ, ἐκείνων δηλ. ὅσοι ἔχουσιν τὰς Ἀρετὰς ἐν ἑᾷ. Ὡς πόσον ἡμεῖς διορίζομεν εἰς τὰ εἶδη τῆς Σωκιδήσεως, ἐκλαμβάνομεν ὅτι Σωκιδῆσιν Ἀμφίβολον, μίαν ἐνέργειαν τῆς Ψυχῆς, ὅταν παλαιότεται ἀνέμισα εἰς τὰ δίκαια, εἰς τὰ ἄλλα ἢ δεινὰ Πράξεις εἶναι Καλὴ, ἢ Κακὴ: ὅτι Σωκιδῆσιν Πιθανῶν, τὸ νὰ ἔχῃ ἡ Ψυχὴ ἀφορμὰς πιθανὰς, ὅπου τῆς παρασαίναν τὴν πρᾶξιν ὡς Καλὴν, ἢ ὡς Κακὴν: ὅτι Σωκιδῆσιν Σφαλερὰν, κάποιαν ἐνέργειαν τῆς αὐτῆς Ψυχῆς, ὅταν αὐτὴ ψεύδεται πλεονεκτεῖται τὸ καλὸν κατὰ κακὸν, ἢ τὸ κακὸν κατὰ καλόν: ὅτι Σωκιδῆσιν Δυσιδαίμονα, τὸ νὰ ὑποπτεύεται, νὰ φοβῆται ἡ Ψυχὴ ὡς καὶ τὰς ἀθάνατος Πράξεις, ἢ ὁποία ἐκ ὁρμῆς μάχεται μὴ τὴν ἀνύχωρον, ἢ μὴ τὴν ἀνέλεγκτον Σωκιδῆσιν: καὶ πῶς ὅτι Σωκιδῆσιν Διαιθετον, τὸν Νῆν τῆς ἐνσυνείσεως; ὁ ὁποῖος, ὅταν εἰς τὰς προκειμένους Πράξεις ἀνακαλύπτει καὶ ὀλίγοντι λείπει τὸν Κακίαν, παρὰ τοῦ τὰς κρίνει ὡς Κακὰς, καὶ ἢ θείησις ἐν τῇ αἵμα τὰς ἀπορρίπτει, καὶ ἀπέχει ἀπὸ αὐτὰς.

Καὶ λοιπὸν ἀπὸ αὐτὰ, ὅπου εἴπαμεν ὅτι πάντα, συνυπεννοῦται, ὅτι ἄλλο ἢ Σωκιδῆσις δεῖ εἶναι, πᾶρξ τὸ βῆμα τῆς Λογικῆς; ἢ ὁποία, μὴ τὸ νὰ ἐκλαμβάνεται κατὰ πολλὰς ῥόπας, ὁμοίως ὀνομάζεται ὁμοφύως. Καὶ ὅπως τὸ Λογικὸν ἡμπορεῖ καὶ σωτηρίζεται

Δίξει νὰ μᾶς παρασαίνῃ τὴν Καλίαν, ἡ τὴν ἀθανά-
 τωτα τῶ Πράξει, ὅπῃ ἡ ἐπράχθησαν, ἡ μέλλει
 νὰ πράχθῃ; μὲ τέλος, ὅτι νὰ ἀπέχωμεν ἀπὸ τῆς
 αὐσιότητος: ὁμοίως λέγομεν, ὅτι καὶ ἡ Σωκράτης
 ἡμπορεῖ καὶ σωτηριάζει νὰ γίνῃ διδάσκαλος τῆς κα-
 λοπραξίας; ἔξω τί πόσον ἡ Σωκράτης, ὅσον καὶ τὸ
 Λογικὸν μὴδὲ μᾶς διεγείρειν, παρὰ μόνον πρὸς, τὸ
 Καλόν. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ
 τὸ μέγα ἁμάρτημα, εἰς τὸ ὁποῖον κινδυνεύομεν νὰ
 περιπίσωμεν, ὅταν πιστεύωμεν, πῶς τάχα ἡ Σωκράτης
 εἶναι ἕνας πιστὸς, εὖας βέβαιος, ἡ εὖας παν-
 τοτιπὸς ὁδηγός, ὥστε νὰ μὴ σφάλλωμεν, μὴδὲ νὰ ἁ-
 μαρτάνωμεν πῶποτε. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη, ὅτι
 τὸ Λογικὸν τῶ Ἀνθρώπων εἶναι ἀνίσχυρον, καὶ πε-
 ρασμύον. Ἀγκαλὰ μὴδὲ εἶναι ἀμφιβολία, πῶς
 τάχα πᾶς εὖας ἔχει πόσον Λογικόν, ὅσον ἀρκεῖ νὰ
 τῷ δεικνύῃ εἰς ἄπειρα κινήματα, τί τὸ Καλόν, καὶ
 τί τὸ Κακόν: καὶ μάλιστα εἰς ἐκεῖνα, ὅπῃ μάχονται
 μὲ τῆς Νόμου τῆς Φύσεως, καὶ μὲ τῆς κεφαλαιωδε-
 σίρας Ἐπολας τῷ Θεῷ, τῆς ὁποίας πᾶς εὖας, ὅπῃ
 ἐπαγγέλλεται τὸν Χριστιανισμόν, χρεώσῃ νὰ γινώσκῃ.
 Καὶ ὅμως τῷ τὸ Λογικὸν δὲ φθαίνει πολλάκις, μά-
 λιστα μὴτε ἰχύει νὰ φθάσῃ, ὥστε εἰς τὴν ποσούτην
 περιπλοκῇ, εἴτεν λεπτομέρειαν τῶ ἀπείρων περιά-
 σιων τῶ Ἀνθρωπίνων ἔργων νὰ ἔγκλῃ τὴν ὁσιότητα,
 ἡ τὴν αὐσιότητα καθε Πράξεως. Καὶ ὅταν τῷ ἀ-
 ληθῇ ἔξω τὸ Λογικόν; τίς ἀμφιβολία, πῶς πρί-
 πει νὰ ἀληθῇ καὶ ἔξω τὴν Σωκράτην; Ἐξω ἀπὸ
 τῷ, αἱ κακαὶ Ἐξῆς (καθὼς θέλομεν ἰδῆ) αἱ δι-
 στραμμέναι Ὑπολήψεις, αἱ δραστήριοι Ὁρέξεις, τὰ
 παράφορα Πάθη, ἰχύνει μὲγάλως εἰς τὸ νὰ ἀμαυρώ-

σαν τὸ Λογικόν, καὶ ἀκολουθῶς τὰ ἀποσομῶσαν τὴν Συναίδησιν; καὶ ἔτι τὸ, μὲ ὅλον ὅπως τινὰς ἐπιθυμεῖ, ὅτι τὰ ὑπακύν πάντες, καὶ μόνον τὸν Νόμον τῷ Λογικῷ, ἢ τῆς Συναίδησεως, καὶ ὅμως πάλιν συμβαίνει, ὅτι πολλάκις τὰ σφάλει. Ὡς πόσον πρέπει ἐξ ἀνάγκης, καὶ μάλιστα οἱ ἀμαθεῖς, τὰ συμβυλάδονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς πεπαιδευμένους (πρὸς καλὸς ὅμως καὶ γνησίους) καὶ τὰ ἀκροάζονται τὰ δόγματα τῆς Φρονήσεως καὶ τῆς Σοφίας ἢ αὐτῶν; ἔτι τί ἡ Συναίδησις μόνον μὲ τὸ ἢ μπορεῖ τὰ ἡσυχάζει. Ὡς πόσον ἐγὼ ἴσως ἔπραξα καλῶς, ὅπου ἀπὸ δῶκα τὴν Συναίδησιν εἰς τὴν Ψυχὴν, ἢ εἰς τὸ Λογικόν. Ἀλλὰ τώρα πρέπει τὰ προδέσωμεν, ὅτι, ἔτι τὰ ἔχωμεν εὐδοχέμας τὴν Συναίδησιν, μίαν καλὴν παρακινήσιν, μίαν ἀκμαίαν ὁμιλήσιν; χρειάζεται, ὅτι τὰ συμπαρασιάζει καὶ μία καλὴ Θέλησις. Ἐγὼ μὲν δὲ δυσκολεύομαι τὰ πισδέτω, ὅτι τάχα ἡ Θέλησις σωματίζει τὰ ἐξέχει πάντες τὴν ψῆφον τῷ ὁλοῦσίῳ κειμένῳ τῷ Νοῶς; καὶ ὅμως ἐγὼ ἡθέλα προθέσθαι, καὶ ὅτι αἱ διςτραμμέναι θελήσεις ὅχι ὀλιγάκις σωματίζουσιν, ὥστε ἡ ποιὰ ψῆφος τὰ προβαίνει διςτραμμένη, ἢ ἀπατηλή. Ἀμποτε τὰ ἀληθῶς, ὅτι ἡμεῖς πάντες δεῖ σωματίζοντες πῶς κακόβια καὶ μοχθηρόφορα ὑποκείμενα, τὰ ὅποια κράζονται σωματίζοντες, „ Φύσιως Κακῆς; καὶ ἔτι τὰ ὅποια ἔχει τὸ Ἀπόφθεγμα „ Φύσις πονηρὰ ὑποθ' ὑψηλότητος χεῖρει, ἢ γὰρ ἡ διςτραμμένη γνώμη μὲν δὲ χρειάζεται ποτὲ διδάσκαλον. Καὶ ἐπ' ἀληθείας οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἀριστοὶ τὰ ἀφου μίαν οἰκίαν, μόνον ἔτι τὰ ἐψήσαν εὐὰ ὥς. Δίδονται ἔπειτα ἄλλοι, ὅπως ἐκκλησιαστικῶτερον καλεῖνται ἀγαθοπροαίρετοι, ἢ γὰρ Ἀνθρώποι προικισμένοι μὲ εὐὰ καλὸν Φυ-

504 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

οίκον, καὶ μὲ μίαν ἀγαθὴν Θέλησιν. Οἱ πρῶτοι,
 ὅτε τί κλίνουσι πρὸς τὸ Κακὸν, φθάνει νὰ πῶς δωθῇ
 ἀφορμὴ, καὶ ἐν τῇ αἵμα ῥέχον; ὅχι πῶς τάχα ἡ Θέ-
 λησις πῶς ἀφ' ἑαυτῆς ξεῖξέχει τὸ κακὸν, ἀλλὰ μόνον
 ὅτε τί δὲν θέλει νὰ κοπιᾷ, ἢ νὰ συμβαλλῇται πρὸς
 Λογικόν: ἢ ὅτε τί δὲν συγχωρεῖ, ὅτι τὸ Λογικὸν νὰ
 πολυπραγμογήσῃ λεπτομερέστερον τὰ πράγματα: ἢ ὅτε
 τί χωρεῖ νὰ πληροφορηθῇ τὸ ἴδιον, ἢ τὸ χρήσιμον τῆς
 προαίμας Πράξεως, ῥέχει ἀκράτως (ὅταν ὁμοῦς
 δὲν τὴν συσέλλει τὸ φραγγέλιον τῷ φόβου) ἐκλείγουσα
 τάχα κατὰ Καλὰ, ὡς καὶ τὰ πλέον φθονώτατα ἀποπή-
 ματα. Φθάνει νὰ κερδαίνων, καὶ τὸ πῶς, δὲν ἐξετά-
 ζον: φθάνει νὰ θεράπῃ τὰς παραφύρας ἐπιθυμίας
 των, καὶ ἄλλο δὲν θέλουν νὰ ἐξέρων. Μίαν φοράν,
 ὅτε οἱ διάβολοι ἀπέδιδαν λόγον τῷ ἀρχιῤαβόλῃ, ἕκα-
 στος ὅτε τὰ ἔργα, ὅτε ἡ ἐπραξεν, ἡ ἐδοκίμασε νὰ
 πράξῃ ἐπ' αὐτῷ εἰς τὴν γλῶσσαν; ἐπ' αὐτῷ πολλὰς χρόνας
 ἐπείραζε κάποιον ἐπίσημον ληστὴν, ὡς νὰ μὴ παραι-
 τῇ πῶποτε τὴν φονοκλεψίαν, ἐκαταδικάσθῃ; καὶ ὡς
 ἐμβρόντητε (ἐβόησε τότε ὁ Βασιλεὺς τῷ σκότῳ) τίς
 σὲ ἔμαθε νὰ κατεξοδιάζῃς τὸν καιρὸν πόσον ἀνωφελέ-
 τα; Καὶ βίβαια μία διεσραμμένη Φύσις, ὅτε ἐπο-
 λιχρόνισεν εἰς τὴν κακὴν ὁπλίαν, μηδὲ χρειάζεται ἔρεσι-
 μα, ὅτε νὰ στήνῃ σειρά εἰς τὴν Κακίαν. Οἱ ποιῶ-
 τες φθάνουν ὡς καὶ νὰ χλαυάζον τὰς Ἐναρέτας, καὶ νὰ
 καυχῶνται μὲ τὴν Κακίαν. Τώρα καὶ ἡ δραστήριος
 Κλίσις, ὅτε φέρων πρὸς τὴν κακοπραξίαν, καὶ ὅτε
 ἀπόκτισαν μὲ τὴν ἑξὶν τῷ Ἐλαττωμάτων: καὶ ἡ κα-
 κόζητος Ψυχὴ, ὅτε καταφρονεῖ τὰς ἀληθινὰς γνώ-
 μας, καὶ ἀγκαλιάζει τὰς διεσραμμένας, ἀπατᾷ τὴν
 Θέλησιν; ὡς πόσον ἡμεῖς μηδὲ παύομεν ποτέ, νὰ
 βλί-

βλέπωμεν τὰ εἰδήρια παραδείγματα τῷ κακοβότῳ
Θελήσει. Τῶν ποιῶν ἡ Συμείδῃσις ἡ δὲ ἔχει φαι-
νῶν, ἡ αὖ ἔχει, πλὴν ὡς φαίνεται, μήτε ἄλλο πράτ-
τει, πάρειξ γὰρ τὸς μασίζῃ μὲ τὸς εἰλέγχῃς, καὶ ὅμως
πάντοτε ἀνωφελῶς, καὶ χωρὶς ποτὲ γὰρ τὸς μεταβίβῃ
ἀπὸ τῆς σχολικῆς εἰς τῆς δ' αἰδέας ὁδόν.

Ἐκ τῶ ἐναγίῃς ἡμεῖς βλέπομεν ἄλλως μὲ μίαν καλὴν
προαίρεσιν, ἢ γὰρ ὅπῃ κλίνει πρὸς τὸ καλόν, ὅπῃ ἐρυ-
θειώσιν, ἡ δυαριεῦνται εἰς τῆς θείας τῆς Ἐλαττώμα-
τος, ἡ ὅπῃ βίβῃς εἷα κάποιον μῖσος εἰς κἀδῃτι, ὅπῃ
αὐτοὶ νομίζῃν κατὰ παράλογον, ἄτακτον. Καὶ ἀνί-
σως ἐνίστη ἡ ἀπὸ ἀπροσεξίας, ἡ ἀπὸ ἀδυναμίας πῃ
ἐπίπτῃν εἰς καμμία ὑπερβολῇ; καὶ ὅμως πάραυτα
διορθῶνται, καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνῃν τῆς δ' αἰδέας
ὁδόν. Αἱ ἐρμηνεῖαι, καὶ αἱ παρακινήσεις πρὸς τὸ Κα-
λόν, τὰς ὁποίας οἱ κακοβότοι ἀποφύγῃν, αὐτοὶ ὑπε-
ραγαπῇν, καὶ ὅλοι πρόθυμοι βίβῃν πρὸς τῆς ἀκρόα-
σίῃς. Τί ἐξαίρετον εἶδον, ὅπῃ εἶναι τῶν! Ἡμεῖς
πρίντε ἀνενάως ἡ γὰρ παρακαλεῖμεν τὸν διεργετικώτα-
τον Θεόν, αὖ δὲ τὸ ἔχομεν, γὰρ μᾶς τὸ χαλεπὸν, ἡ, ἔαν
ἀπὸ μεγάλῃς ἀγαθότης τὸ ἔχομεν, γὰρ τὸν δ' ἔχῃ
εἰς ἡμῶν ἀκαταπαύτως. Εἰς τὸς ποιῶν, γαί, καὶ εἶναι
εἷας πιστότατος κύων ἡ Συμείδῃσις, ὅπου τὸς προφυ-
λάττει τῆς οἰκίας, καὶ δὲ ἀφῃκίει γὰρ ἐμβαίνειν οἱ κλέ-
πται: ἡ ὅπῃ, ἔαν ἐμβῇκῃ, δὲ παύει γὰρ ὑλακτῇ,
ἔως ὅτε τὸς ἀποδιώξῃ. Μήτε ἄλλο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ
ὁποῖον ἡμεῖς κράζομεν αἰδῶ καὶ ἐρυθρόπῃ, πάρειξ εἷας
τεκμήριον τῆς Συμείδῃσις, ἡ τῆς Θελήσεις, ὅπῃ ρέ-
πει πρὸς τὸ Καλόν. Ἐπειδὴ ὅσον διὰ ἐκείνης, ἡ
ἡλικία τῷ ὁποῖων ὠρίμασι, βέβαια καὶ ὀλίγον ἀρμό-
ζει, ἡ μάλιστα ὀλίγον συμφέρει τὸ γὰρ ἐρυθριώσι διὰ
τῇ

πᾶ πεπραγμένων ἑλαττώματα? καὶ ὅτι πρέπει δη-
 λαδὴ νὰ εἶναι ἐγκρατέστεροι ἀπὸ τῆς Νύκτος, καὶ ἐπομέ-
 νως, ὅποταν σφάλλωσι, πλείον ἀπροφάσιτοι? ὅσον ὁ-
 μως διὰ τῆς Νύκτος, ἢ αἰδῶς καὶ ἢ ἐρυθριότης εἶναι εὖ
 διειδίστατον χῶμα Ἀρετῆς: χῶμα, ὅπῃ ὅταν περιπί-
 πτωι εἰς κακὴν πταῖσιν, ἐν τῷ αἵματι τῆς περιχωῦν
 τὴν ὄψιν μὲ τὴν μετάνοιαν, μὲ τὴν δυσαρίσκειαν:
 χῶμα, ὅπῃ ὅταν τῆς προβάλλεται καμμία πρότασις
 Ἀμαρτίας, ἢ ὅταν ἀκούῃ ἀγχρολογίας, τῆς ἔλκει τὸ
 αἷμα, καὶ, ἔξοπον τινὰ, τὴν ἴδαν Ψυχὴν εἰς τὸ πρό-
 σωπον, τάχα πρὸς ὑπεράσπισιν, ἢ πρὸς ὠδείξιν τῆς ἐμ-
 φύτης μίσους, ὅπῃ ἔξωσιν πρὸς τῆς πονηρὰς Πράξεις,
 ἢ ἐπηρεάς. Ἐπ' ἀληθείας καὶ ἐγὼ ἠθέλα νὰ τὴν ὀνο-
 μάσω εὖ αἰσγνίστατον ἱρώδης, ὅπῃ σολίζει τὴν ὄψιν
 τῇ ἐγκρατὴν καὶ σεμνῶν Νύκτων, ἢ τῇ σωφρόνων καὶ ἐναρ-
 πων γυναικῶν. Ὡς καὶ οἱ μετρίοφρονες ἐρυθριώσιν, ὅταν
 ἀκούῃ νὰ ἐπαινῶνται, καὶ μάλιστα ὅταν μὲ ὑπερβολῶν.
 Ὡς καὶ ἐδῶ ἡ Ψυχὴ, ἢ διὰ φόβον, μήπως καὶ ἢ ὑποκλί-
 νῃ ἢ ματαιότης, ἢ διὰ τὴν πληροφορημένη, ὅτι δεῖ τῆς
 ἀρμόζον ἐκεῖνοι οἱ ἐπαινοί, ἔχει πρὸς ἐδικνώτης ἔξω-
 θρόνισιν, ἀπορρίπτουσα (μετρίως ὁμως) μὲ τὴν ἐρυ-
 θρότητα ἐκεῖνο, ὅπῃ αὐτὴ νομίζει, ὅτι δεῖ τῆς ἀρῆκει.
 Ἀλλ' οἱ Νύκτες, καὶ ἐξόχως αἱ Γυναικες, ὅπῃ πάποτε
 δεῖ ἐρυθριώσιν, ἐπ' ἀληθείας καὶ αὐτοὶ μᾶς βάλλουσι μὲ
 τὴν εἰς μεγάλῃ ὑποφίαν, μήπως καὶ ἢ Θέλησιν τὴν
 ῥίπει πρὸς τὸ Κακόν. Τὸ βέβαιον ἔπειτα καὶ ἀναμφί-
 βολον σημεῖον τῆς δυσρότης προαιρέσεως εἶναι ἡ ἀναί-
 δεα, ὅπῃ δεῖ συλλογίζεται τὴν κακοπραξίαν, ἢ ὅπῃ
 χυδὸν καυχᾶται διὰ τὴν μοχθηρίαν. Τελότατον ἐγὼ
 νομίζω, ὅτι μία καλὴ Θέλησις, ἠνωμένη μὲ μίαν
 δραστήριον ἀγχίνουσαν, ἢ μπορεῖ νὰ σχηματίσῃ εὖ ὅτι
 μόν,

μοι, καὶ πολλάκις εἶναι ἄνθρωποι ἄνθρωποι: καὶ ὅτι ἐκ τῆς
 ἐναντίας μία κακὴ Θέλησις, ὅταν συνωδύεται μετ' ἑ-
 ναν ἀδυνάτων Νῦν, αὐτῇ, εἰς καὶ ἐνίστει πράττει πολ-
 λὰ καὶ μεγάλα ἀποήματα, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μί-
 ξια. Τέως αἱ μεγάλητεραι, αἱ ἡχητικώτεραι κακο-
 πραξίαι γινώσκονται ἀπὸ Νόας δραστηρίαι, μετὰ τὴν ὁ-
 ποίαν συσφατῶνται ὁμοῦ καὶ μία κακοήθης προαίρεσις.
 Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡ ἀγχίνοια αὐτῶν τῷ πλάττειν μη-
 δι' ἄλλο μεθωδύεται, πάριξ πῶς νὰ κακοπράττει,
 καὶ πῶς νὰ ἐφθάρσῃ δράματα καὶ δόλους, διὰ νὰ
 δυναστέῃ, ἢ νὰ ἐπιβυλῇ τὸν πλησίον: διὰ νὰ
 ἐκδικῆται χωρὶς ἐλέγχου συνειδήσεως: διὰ νὰ ἀρ-
 πάζῃ τὸ ἀλλότριον κτήμα: διὰ νὰ κλέπτῃ τινὲς τιμὴν
 καὶ τινὲς σωφροσύνην τῷ ἄλλῳ: ἢ διὰ νὰ ἐργάζεται ἄλλα
 παρόμοια κακουργήματα, καὶ ὁμοῦ νὰ τὰ σκεπάζῃ, ὥστε
 νὰ μὴ δημοσιάζονται; ὅταν ὁμοῦ ἡ τὸ μεγαλεῖον, ἡ
 τὸ πλῆθος δυνάμεις ὑπερβῇ τινὲς προσοχλήτων, ὅτε τότε
 αὐτοὶ δυνάμεις ψεύσιν καὶ καὶ τινὲς κεινὴν κατὰ κεινὴν καὶ
 δυσφημίαν. Ἀλλ' ἀράγε ἔμπορῶν οἱ ταῦτα νὰ τὰ
 κρύβω καὶ ἀπὸ τὸ παντεφωρον ὄμμα τῆς Θεῆς, ὅτε ἔμ-
 βατῶν καρδίαις καὶ νεφροῖς τῷ ἄνθρωπῳ; Μαρ-
 τοὶ πάλιν εἰς πόσω ἀπόνοιαν καταβυθίζονται, ὥστε νι-
 κημένη πλάττειν ἡ Συνειδήσεως ἀποσιωπᾷ, καὶ
 πλέον παύει ἀπὸ τὸ νὰ τὴν ἐλέγχει; καὶ τότε ὁ Θεὸς νὰ
 μᾶς φυλάττει ἀπὸ τὰ ἄπονα χεῖράτων. Καὶ βέβαια
 ἀπολαύματα ἔμπορος ὁ κλέπτης νὰ ἀρπάζῃ, ὅποτε ὁ
 σκύλος δυνάμεις ὑλακτεῖ. Ἀλλὰ διὰ τί νὰ θαυμάζωμεν;
 Τὸ Λογικὸν τῷ ποιῶν εἶναι, διὰ νὰ ὁμιλήσω ὑπο-
 νεκρὸν, καὶ ἐπομένως ἡ Συνειδήσεως πρέπει εἶναι ἀνάγκ-
 ης νὰ βωβαθῇ, ἢ ὅποια μήτε ἄλλο εἶναι, καθὼς
 προείπαμεν, πάριξ ἡ φωνὴ τῆς αὐτῆς Λογικῆς. Πιει-
 στέ-
 στέ-

ὅσον δὲ λέγω, διὰ τὸ ὅσον διὰ αὐτὴν τὴν κακὴν
 ἔσπον φάλαγγα, ἐγὼ μὲν ἀγαπῶ τὰ μολύνοντα
 χαρτίμην. Μόνος ὁ ἀπειραδίκαιος βραχίον τῷ Ἰψί-
 στῇ, ἢ μόνῃ ἢ δυνάμει τῆς Ἀνθρωπίνης Δικαιοσύνης
 ἢμπορεῖ τὰ πᾶσι σωφρονίσῃ, ἢ μάλιστα τὰ τὰς ἐξολο-
 θρώσῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς Γῆς ἐκ αἰσῶς θέλει,
 ὅτι ὁ Κόσμος τὰ λυγρὰ ἀπὸ παρόμοια πασχόμενα,
 καὶ ὀλεθριώτατα τέρατα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, Γ'.

Περὶ τῆς Ἀγνοίας, καὶ τῆς Προλήψεως,
 ἀπὸ προξενῶν παραφορὰς εἰς τὰς Ἀν-
 θρωπίας Πράξεις.

ΟΝῆς τῷ Ἀνθρώπῳ, καὶ νουθετός, καὶ δρα-
 σήριος εἶναι, ἐν ᾧ αὐτὸς δίδασκεται χρο-
 μῆτος εἰς τὰ σκότα τῆς ἀγνοίας, πρέπει πάντοτε
 τὰ ἀπατᾶται. Εἶπα, καὶ πάλιν λέγω, ὅτι ἡμεῖς ἐδὲ-
 να ἔργον ἀπ' ὅσα κρίνονται ἀπὸ τὸ Αὐπξέσιον, ἢ
 θέλομεν, ἢ πρᾶττομεν, ἅταν πρῶτον ὁ Νῆς δὲ τὴν
 πληροφορεῖται καθὸ πρακτέον, ἢ μὲ πρακτέον, ἢ γοῦν
 εἰς τὸ ποιῆτον ἔργον εἶναι Καλόν, ἢ κακόν : καὶ ὅταν
 ἔπειτα ἡ Θέλησις, ἐν δυνάμει αὐτῆς τῆς πληροφορίας,
 δὲ συγκινεῖται, ἢ ὅχι, πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐκ
 ὅπως ἡ Θέλησις, καθὸ προδομφαρμένη, δὲ προ-
 λαμβάνει τὰ ἀναβέβη, ἢ τὰ ἀπατήσῃ τὸν Νῆν. Καὶ
 πόσον, ὥστε, ὁπότεν ἡ Γνωσικὴ Δυνάμις ἀπατᾶται,

περι-

περιπίπτει κατὰ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν ἀπάτην καὶ ἡ Ὀρι-
 γική· καὶ ἕκαστος ἡ Θείλησις, ἡ ὁποία συγκινεῖται πάντα
 πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Καλοῦ, καὶ πρὸς τὴν φυγὴν τοῦ Κα-
 καῦ, προδιεφθαρμένη, ἡ προαπατημένη ἀπὸ τῆς Διά-
 νοιας, καταφρονεῖ πολλάκις τὸ ὅπως Καλὸν, καὶ ἀγκα-
 λιάζει τὸ δοκῶν, ἢ γὰρ τὸ ὑποκεινόμενον τῇ ὁφειλῇ τοῦ
 Καλοῦ; καὶ μὴ ὅλον ὅπως αὐτὴν πόσον τὸ μισεῖ. Ὡς πόσον,
 ἀδελφοί ἡμεῖς, ὅταν ἡ τοιαύτη Δυνάμις, ἀπὸ ἑλλείψιν
 Συνειδήσεως, μᾶς ἀποβαίνει μία πηγὴ παραπληξιών,
 ἡ ἄλλων ἀδελιοτήτων; ὅταν δηλ. μὴδὲ ἔπρεπε νὰ συγκι-
 νῆται, πάρῃξ διὰ νὰ μᾶς βοηθῇ, ὥστε νὰ μὴ σφάλλω-
 μην πάποτε! Τώρα εἴα ὁλόκληρον Βιβλίον ἡμῖν νὰ
 γνῶν, καὶ μὴδὲ ἴφθαρι νὰ δεχθῇ, καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ: καὶ
 πόσους ἔσπευς ὁ Ἀνθρώπινος Νῦς, ἀπὸ εὐθείας ἀλη-
 θινῶν γνώσεων, ἡ ἀπὸ ἑλλείψιν ἀρετῆς θεωρίας, ἔλ-
 κεται πρὸς τὴν ἀπάτην, καὶ ὁμῶς μὴ αὐτὸν σκῆλκεται
 καὶ ἡ Θείλησις. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ, ὅτι τὸ Λογι-
 κὸν συγγενᾷται μὲ τὸν Ἀνθρώπον; μὴδὲ ἡμεῖς ἡμῶς
 ῥῆμα νὰ ἐννοήσωμεν εἴα λογικὸν Ζῶον, ἐπεὶ νὰ ὑπερῃ-
 τῇ τὸ πρὸς τὴν ἐσιῶδες προτέρημα, καὶ αὐτὴν τὴν συστα-
 τικὴν δυνάμιν. Καὶ ὁμῶς (πρέπει νὰ τὸ κηρύξωμεν)
 ἡ Συλλογιστικὴ Δυνάμις ὁμοιάζει μὲ τὴν Ὀρατικὴν.
 Διὰ νὰ βλέπῃ τὸ ὄμμα, ἔχει χεῖρας τὸ φῶς, τὸ ὁ-
 ποῖον μὲ τὴν ἀντανάκλασιν τῆς ἀκτίνωνται, κατασταί-
 νει τὰ ὑποκείμενα ὁρατά. Ὡσαύτως καὶ τὸ Λογικόν,
 διὰ νὰ δεχθῇ εἰς πολλέταται πειρατικά τὸ ὅπως Κα-
 λὸν ἀπὸ τὸ νομιζόμενον, χρειάζεται τὴν δεξιότητα τῆς
 γνώσεως, ὅπως δελεῖ τὸ σκότος τῆς Ἀγνοίας. Διὰ
 νὰ χρηματιθῇ εἴας ὁρθὸς Συλλογισμὸς, εἶναι χεῖρας,
 ὅτι ὁ Νῦς νὰ ἔχῃ ἐμπροσθεῖτα γεγονότα, σαφεῖς, καὶ
 βεβαίαις Προτάσεις, μὲ πᾶς ἐπίσταται νὰ δοκιμάζῃ πᾶς

μεικωτέρας, καὶ ἔπειτα ἐντιϋθον νὰ ἔλκη πὰ συμπί-
 ράσματα, καθὼς καθ' ἑκάστω πράττει, καὶ χωρὶς ἀκό-
 μι νὰ διδαχθῇ τὰς Συλλογισμὸς καὶ πὰ Ἐνθυμήματα τῷ
 Ἀεὶσπέλως. Ἀλλὰ μία τοιαύτη ἀλαθασὸς ἀκούβεια,
 χωρὶς τὴν παρυσίω ἄλλων προκειμένων Προτάσεων,
 πῶποτε δὲν συμβαίνει. Τώρα, εἰὰ ἡ Ἀγνοία, ἡ ἡ
 ἀμάθεια, ἡ ἐποία καθ' ἑαυτὴν μὴτε ἄλλο εἶναι, πα-
 ρεῖς εἷα μηδὲν, κυριαρχαίει εἰς τὴν Ψυχὴν μας; τὸ
 Λογικὸν παρόμοια μὲ τὸ Ὄμμα, εἶταν πειριχυνῆται ἀ-
 πό τὸ σκοτός, μὲναι πωτάπασιν ἀκίνητον. Ὅθεν διὰ
 νὰ συγκληνῆται, διὰ νὰ ἐνεργῇ, χρειάζεται ἐξ ἀνάγκης τὸ
 φῶς τῆς μαθήσεως, ἢ γὰρ μίαν σειρὰν Ἀρχῶν, Ἀξίω-
 μάτων, Οἰσμών, καὶ ἄλλων πρωτίτων γνώσεων; αἱ
 ὁποῖαι πηγάζουν ἀπὸ τὸ φῶς τῆς Φύσεως, ἀπὸ τῆς
 ἀσκησίου τῷ Ἐπιστημῶν, ἡ ἀπὸ τὴν πράξιν τῷ Κόσ-
 μῳ, καθὲ μία ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡμπορεῖ νὰ μᾶς χη-
 σιμῶσθαι ὡσαύτ' μία κλίμαξ, ὥστε νὰ προχωρήσωμεν
 πρὸς τὴν Ἀλήθειαν; ἀλλοῖός πως, ἡ πῶσις πρὸς τὴν
 ἀπάτην εἶναι πῶποτε πρόχειρος.

Ἐξω ἀπὸ τῆτο, ἐγὼ μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἀγνοίας συμ-
 περιλαμβανῶ καὶ τὰς συγγενίδας τῆς Ψάδους, εἶπὼν ἐκεί-
 νας τὰς ἀνυπάρχουσας Προλήψεις, ὅπερ δὲν ἐποικοδομῶνται
 εἰς τὴν Ἀλήθειαν, ἀλλὰ πλαστεργεῖνται ἀπὸ τὴν μα-
 ταίαν, ἀπὸ τὴν παράφορον Φαντασίαν τῷ ἄλλων, καὶ
 τὰς ὁποίας ἡμεῖς, ἀπειρέργοι, τὰς δεχόμεθα. Τὸ νὰ
 μὴν ἰξάσθαι τινὰς εἶδεν, καὶ τὸ νὰ ἰξάσθαι κακῶς, μηδὲ
 ἔχθον, παρὲξ καθότι τὸ δῦτερον βλέπτει πειρασέ-
 τερον. Ἀλλ' ἄμποτε νὰ μὲν ἦτον; ὁ Κόσμος εἶναι μία
 πλατυτάτη ἐλᾶθεροπανήγυρις, ὅπερ Ἀλήθεια, Ἐπι-
 στήμη, Ψεῦδος, Πρόληψις, Ἀπάτη, ὅλα ἐξ ἴσου
 προδίδονται: καὶ ἔπερ ποῖος εἰς τὸ εἷα, καὶ ποῖος εἰς τὸ

ἄλλο προσυλάνεται, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ὅλοι πληροφορεῖται, πῶς τάχα ἕκαστος κρατεῖ τῷ Ἀλήθειαν. Δηγῆται διὰ ἐκείνον τὸν μέγαν Νεὺν τῆς Ἑλληνικῆς Σοφίας, ἥγειν διὰ τὸν Σωκράτην, ὅτι ἐρωτημένος: τί τάχα ἔξάρει, νὰ ἀπικρίθῃ, εὖ οἶδα, ὅτι εὖ οἶδα. Ἀγκαλὰ ἐγὼ μήτε πείδομαι ποτὲ, πῶς τάχα εὖας ποσῶτος καὶ ποιῶτος Φιλόσοφος νὰ ἐδογματίζῃ μίαν πόσον ἀλλόκοτον Πρόληψιν. Ἐξάρω ὅμως, ὅτι ἐντεῦθεν ἐφυῶσεν ἡ αἵρεσις τῶν Ἀκαδημικῶν, ἡ ὁποία ἀμφίβαλλε περὶ ποσῶν πραγμάτων: ἐντεῦθεν ἔπειτα καὶ ἡ αἵρεσις τῶν Σκεπτικῶν καὶ Πυρρώνικῶν, οἱ πρῶτοι ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀμσβητῶσαν περὶ πάντων, καὶ οἱ δῶτεροι ἀρνῶνται τὰ πάντα. Καὶ ἰδὲ, πῶς ἀράγε ἀπόβλεπε, καὶ ἀποβλέπει ἡ πολλὴ μάθησις, καὶ ἡ μεγάλη λειπολογία μερικῶν. Αὐτοὶ, διὰ νὰ φαίνωνται βαθυνοὶς καὶ μεγαλοφυεῖς, καταπῶσι νὰ γίνωνται μαυροὶ ἐπὶ κατὰ ἀλήθειαν τὸ αὐτὸ εἶναι, ἢ ὁ τυφλὸς νὰ πιστεύῃ, πῶς βλέπει, ἢ ὁ ὑγιὴς τὰ ὄμματα νὰ νομίζῃ, πῶς δεῦν βλέπει. Μήτε εἶναι πολὺς καιρὸς, ὅτε μὲ τὸ ὄνομα τῆς περὶ ἡμᾶς Οὐτίου ἐπρόβαλον εἰς τὸ φῶς εἷς Βιβλιαεῖον, τὸ ὁποῖον ἀνακαινίζει, καὶ ἐξυπνᾷ τὰς παλαιὰς καὶ ματαιὰς εὐφρονότητας τῆς Σκεπτικῆς καὶ Πυρρώνικῆς μενίας. Ἐὰν ὁ γνήσιος πλασουργὸς τῶν ποιῶν ἀμφισβητήσῃ ἐς ἀθῆν τῇ ἀληθείᾳ εὖας Χειριστὸς: ἐγὼ περὶ τότε μὴδὲ ἐνοχλεῖμαι, καὶ ἀφῶω, ὅτι ἄλλοι νὰ τὸ ἐξετάσῃν. Ὡς πόσον ἡμεῖς πληροφορημένοι ἀπὸ τῷ θεωρεῖν, ἀπὸ τῷ δοκιμῶν, καὶ ἀπὸ τῷ σύμπνοιαν πόσον τῶν παλαιῶν, ὅσον καὶ τῶν νέων Σοφῶν, μὴδὲ πρέπει νὰ δις ἀζωμῶν: ἐὰν τάχα διδεται καὶ ἐδῶ κάτω εὖας ἀπειρὸς αἰεθμὸς σαφῶν, βεβίων, καὶ ἀναστειρήτων Ἀληθειῶν, εἰς τὰς ὁποίας

φέρουσιν Ἐπισήμῳ, φέρουσιν Βιβαίοντα. Ἡ Θιολογία, πόσον ἡ Φυσικὴ, ἔσαν καὶ ἡ Ἀποικισμὸς μᾶς διδάσκει πολλοτάτους: ἡ Διαλεκτικὴ, ἡ Μεταφυσικὴ, ἡ Φυσικὴ, ἡ Γαβρική, ἡ Ἀνατομικὴ μᾶς ἐρμηνεύει μυσίας: ἡμῶν, ἀλλὰ ἡ Γεωγραφία, ἡ Ἱστορία, ἡ Χρονολογία μᾶς φιλοδωρῶν καὶ αὐταὶ μὲν ἄλλας ἀπείρους: μὲν εἰς λόγον, πᾶσα Γέννη, καὶ πᾶσα Ἐπισήμη, καὶ ἔως ὁ χυδαῖος λαὸς ἔχει μίαν μεγάλην ποσότητα μερικῶν, ἡ γενικῶν Ἀληθειῶν, μακρὰν ἀπὸ καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν: καὶ τὰς ὁποίας ἡ ἐκαρποφορήθη ἀπὸ τὰ αἰδνητήρια, ἡ ἐκσυμπέρανται ἀπὸ νόμιμα ἐπιχειρήματα τῶ Νοῦ: καὶ αἱ ὁποιαὶ συνωδύονται ἡ ἀπὸ Φυσικῶν, ἡ ἀπὸ Ἡθικῶν βιβαίοντα καὶ σαφύνειαν. Μήτε συγχωρεῖται πλέον τὰ ἀμφιβάλλωμεν, αὐτὰ πᾶν πρέπει τὰ ἀμφισβητῆται: πότερον ὑπάρχειν, ἢ ὄχι. Καὶ ἰδοὺ ἐπὶ περὶ τὸν Σθένειον, ὅπως ἔλαφε περὶ τῆς Ἀκαδημικοπορρᾶνιστῶν εἰς τὴν πρὸς Λακλῶτον π. Ἡ Ἐπιστολῶν.

„ Illi tibi non pro futuram scientiam tradunt; hi
 „ srem Scientia eripiunt. Illi non praefertunt lumen,
 „ per quod acies dirigatur ad Verum; hi oculos
 „ tibi effodiunt: αὐτοὶ μὲν διδάσκον, ὅτι ἀδυνάτους
 ἡ Ἐπισήμη. Αὐτοὶ μοῦ ἀφαιροῦν τὴν ἐλπίδα τῆς
 Ἐπισήμης. Αὐτοὶ δὲ μὲν ἐρμηνεύει μὲν ποῖον φῶς τὰ
 εὖρον τὴν Ἀλήθειαν. Αὐτοὶ πλάττειν μοῦ ἐξορύττων
 τὰ ὄμματα.

Εκεῖνο, ὅπως λέγω ἐγὼ, ἐπὶ χρεάζεται δοκιμῇ. Μὲν ὅλον τὸ πᾶν πρέπει εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τὰ ὁμολογήσασθαι, ὅτι τὸ κράτος τῆς Προλήψεως πάντοτε ἴχουσι καὶ ἴχουσι εἰς τὸν Κόσμον: μάλιστα, ἐὰν ἐξεπάσσωμεν λεπτομερέστερον, αὐτὴ ἔπρεπε τὰ καλῆται, ἔσπον τινὰ, ἡ βασίλισσα τῶ Κόσμου. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ φέρει, ἔσπον
 μάσ

μάσει τινὰς, ὅταν περιεργάζεται τὴν ἀπειρίαν
 εὐρυχωρίαν τῆς κυριαρχίας: καὶ ὅτι οἱ Ἀνθρώποι
 ζῶσι, πράττεισι, κυβερνῶσι τὰ πλείεστα ἐπιχειρήμα-
 τῶν, καὶ μὴ ὅλον ὅπῃ ἐνίοτε μεγάλα, κατὰ τὴν Νό-
 μωσιν. Διὰ πρόληψιν ἐγὼ ἐνοῶ τὴν ἀβέβαιον
 γνῶσιν, ὅπῃ ἔχομεν περὶ τῶν πραγμάτων, ἥγυν τὸ νὰ
 τὰ πιστεύωμεν καθὼς Ἀληθινὰ, Ὡραῖα, Καλὰ: ἢ τὸ
 ἀνέπαλιν Ψεῦδῃ, Ἀχρημα, Κακὰ, ὅχι μὲν ἀποδεικ-
 τικῶς βιβαιοῦνται, ὅχι μὲν ἁπλοῦς γνῶσιν, ἀλ-
 λά μόνον μὲν πιθανῶς, μὲν δοκῶντας λόγους. Καὶ τῷτο,
 ἢ διὰ τὴν ἔστω ἡκέσασθαι νὰ ὁμιλήσων: ἢ διὰ τὴν οἱ ἴδιοι
 ἡμεῖς, ὅπως κατὰ πρῶτῳ προσβολῇ μᾶς τὰ ἐπαρά-
 σταν αἱ Αἰτιήσεις, τοιοῦτο ὅπως τὰ ἐξελάβαμεν: ἢ
 διὰ τὴν κἀνείας ἐδικόμας ἀπατηλὸς παραλογισμὸς ἐ-
 πρόφθασιν νὰ μᾶς πλανήσῃ. Ἡ Πρόληψις ὡς τὸσον
 κεῖται μεταξὺ τῆς Ἀληθείας καὶ τῷ Ψεύδους, εἶπεν με-
 ταξὺ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἀπάτης. Αὐτὴ ἡμπορεῖ
 νὰ ἀπαντήσῃ, μάλιστα καὶ ἀπαντᾷ πολλὰς τὴν Ἀλή-
 θειαν? ἀλλ' ὅμως ἐπίσης ἔπειτα, διὰ νὰ μὴ εἰπῶ καὶ
 πλεόν, ἀγκαλιᾷ καὶ τὸ Ψεῦδος, καὶ ἐμὲ μὲν αὐτὸ μᾶς
 ρίπτει καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἀπάτην, Καὶ μία ὁρματία εἰς
 τὴν Φυσικὴν, εἰς τὴν Γαλῆν, εἰς τὴν Νομικὴν,
 εἰς τὴν Ἰστορίαν, καὶ σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας Ἐπιστήμας
 καὶ Τέχνας. Πῶτα καὶ Πρόληψις, καὶ πάλιν Πρόληψις:
 πῶτα τοῦ ἀκατάπαυτοι λογομαχίαι. Μὴτε αὐτὴ ἢ
 Ἡθικὴ Θεολογία δοτὶ εἶναι καὶ μία γαλινωῶτα θάλασ-
 σα, ὅπῃ νὰ περιπνέεται μόνον ἀπὸ Ζεφύρου, ἢ ἀπὸ
 ἄλλης ἡδύπνοας ἀνέμους? μάλιστα αὐτὴ εἶναι μία
 Θάλασσα, ὅπῃ ἀγριεύεται ἀπὸ μυρίων ἀνέμων τὸσον
 νέων, ὅσον καὶ παλαιῶν Πρόληψεων: ὅπῃ πλέεται μὲν
 φερόμεν πυξίδας, ἐκ ἁμάρτων ἀνομοίας: καὶ ὅπῃ μη-

δι' ὃ Νῦν ὁ ἴδιος δὲν ἐξέρει νὰ ἀποφασίσῃ: τίς τάχα ἀληθεύει, καὶ τίς ἀπατᾷται. Μ' ὅλον τῷ, διὰ τὰ ἰδῆ τινὰς, μέχρ' ἵνα ἀπλώνεται, καὶ πόσον ἀράγε ἰχύει ἡ Προλήψις; μήτε χρειάζεται, πάρειξ νὰ παραπρήσῃ τὰς κυριεύσας θρησκείας τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς, καὶ μίαν ἀπὸ τὰς ὁποίας ὑπερβαίνει κατὰ τὸ μέγεθος τὴν Εὐρώπην. Πόσα Ρῆτὰ! πόσα Δόγματα! πόση πλημμύρα δυσδιαιμονισμῶν καὶ ἀλλοκόπων Προλήψεων! Ἀλλὰ τί τάχα ἤθελ' εἰπεῖν, ὅταν δώσωμεν μίαν ἐμμετίαν καὶ εἰς τὴν Χριστιανικὴν, περὶ τῆς ὁποίας ἐδ' ἀμφιβάλλομεν ποσῶς, πῶς ἤλθοι ἀπὸ τῆς Οὐρανῆς; Ὡς πόσα ἐλεεινὰ Σχίσματα καὶ ἰδέω! πόσα ἀντίθετα Δόγματα! πόσαι λογομαχίαι! καὶ ὅλα μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μήτε ἀκολουθεῖν, παρὰ τὸν εἶναι καὶ μόνον Ἰησοῦν Χριστόν. Πῶς αὐτὴ εἶναι μίαν ἑομερὰ μοναρχίαν τῆς Προλήψεως, μὴδὲ χρειάζονται ἄλλα λόγια. Ὁμοίως ἡμπορεῖ τινὰς νὰ ἀσφαλεύῃ, καὶ ὅτι ἀνάμιστα εἰς τὰς πᾶσας Προλήψεις, ὅπου καὶ ἐκαστὸν ἐγκολπύεται πᾶσαν Ἀσσοφίαν, ἔσονται Σοφοί, δίδονται πολλαί, ὅπου ἔπρεπε νὰ καλοῦνται Μηϋσοπολήψεις, ἤγουν Προλήψεις, ἐπεὶ μᾶς γινώσκει καὶ ἄλλας Προλήψεις. Ἐπειδὴ, ἀφ' ἧς μίαν ἀπὸ αὐτὰς ἐκτυπώθῃ εἰς τὴν Ἀνθρωπίνην κεφαλὴν, τάχα κατὰ μίαν καλὴν Ἀρχήν; βέβαια καὶ μὴδὲ εἶναι ἔξοπος, ὅτι, μὲν τὰ νὰ πράττῃ ὁ Ἀνθρωπος πάντοτε συμφῶνως μὲ ἐκείνους, νὰ μὴν ἔλκωνται καὶ σιωπῆσαι καὶ ἄλλαι πολλόταται, αἱ ὁποῖαι νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν σωτηρίαν, καὶ εἰς τὰς ἐργασίας τῆς αὐτῆς.

Καὶ μὴ νομίσῃ τινὰς, πῶς τάχα ἐγὼ ἐννοῶ ἰδέω τὴν ὀλικὴν Ἀγνοίαν, ἤγουν ἐκείνους, ὅμως μὲν τὴν ὁποίαν ὁ Ἀνθρωπος συγγενᾷται; ἐπειδὴ καὶ ἐδείχθη προβαί-

βαίνει ἀπὸ τὸν μυθικὸν κόλπον πλατισμῶς μὴ κάμ-
 μίαν γινῶσιν, ἢ μάθουσιν. Ἐγὼ ὁμιλῶ περὶ ἐκείνης
 τῆς μεικωτέρας, ὅπῃ φαίνεται κοινὴ εἰς ὅλα τὰ πρό-
 σωπα, ὅταν ἐκβαίνειν ἀπὸ τῆς βρεφιλότητος; καὶ ὅτι
 μήτε δίδεται Ἀνθρωπος, ὅπῃ ἐν μέρει νὰ μὴν εἶναι
 ἀμαθής. Καὶ ἰδὼ δὲν ὅλῃ μὴτε αὐτὴς τῆς Ἐπι-
 σημονικῆς, οἱ ὅποιοι πλείον παρ' οἱ ἄλλοι ἔπρεπε νὰ
 ἀνακρίνουν τὴν Ἐπιστήμην ἀπὸ τὴν Πρόληψιν, καὶ ὅμως
 νὰ ἰξάδρουν, ὅτι ἡμεῖς ὑστερούμεθα τὴν ἐποπτικὴν Βε-
 βαιοτητα, εἰπὼν Ἀλήθειαν ἀπείρων πραγμάτων; καὶ ὅτι
 αὐτὴ αὐτῆς ἀντικατασταίνομεν σωήθως τὴν Πρόληψιν,
 εἰς τῆς ὁποίας τὸ πανδοχεῖον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει
 ὁ Ἀνθρώπινος Νῦς. Χειρότερα ἔπειτα συμβαίνει εἰς
 τὴν ἀγέλην τῆς ἀμαθῶν, οἱ ὅποιοι νυμίζουσι Πρόλη-
 ψιν ὡς καὶ ἐκεῖνο, ὅπῃ εἰς τὰς μαθηματικὰς εἶναι Ἀλή-
 θεια, Ἐπιστήμη. Καὶ τῆτο, ἐπειδὴ τὰ περιεσώτερα
 ἀπὸ ὅσα γινώσκουν, μηδὲ ἰξάδρουν, πῶς νὰ τὰ αἰτιο-
 λογήσων; καὶ διὰ τῆτο μὲν τὸ ἴδιον βλέμμα δέχονται τό-
 σον τὸ Βέβαιον, τὸ Ἀληθές, ὅσον καὶ τὸ Ἀβέβαιον, τὸ
 Ψεδές. Τὸ διὰ τί, καὶ μὲ ὅλον ὅπῃ πασιδύλον, καὶ
 πῶς δηλ: περιεσώτερον ἰξάδρει, ἢ τελάχιστον ὀλιγώτε-
 ρον εἶναι ἀμαθής, ἅστις καταγίνεται εἰς τὰς Ἐπιστή-
 μας, ἢ εἰς τὰς ἐλδιθεῖς Τέχνας, ἢ καὶ συχνά-
 ζει εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ Κόσμου; παρὶς ὅποιος
 ἀποφύγει τὴν θεωρίαν, ἢ περιεσώζεται εἰς αὐτὴν μία
 χελώνη εἰς κἀνέαν σκοτεινὴν πέτον; καὶ ὅμως πρέπει
 νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἀγκαλὰ καὶ στυφάζοντες. Διὰ
 ὅσον καὶ αὐτὸ ἀπεδάξει ὁ Ἀνθρωπος, καὶ ὅσον καὶ αὐτὸ
 ξιμυαλίζεται μὲ τὰ Βιβλία, μὲ τὰ γυμνάσια, ἢ καὶ
 μὲ τὸ ἐμφυχον καὶ πολυέροπον βιβλίον τῷ Κόσμῳ; μὲ
 ὅλον τῆτο ἐκεῖνος, ὅπῃ πάντες, καὶ ἀσυγκρίτως πε-

ειωότερα χρειάζεται να μάθῃ, εἶναι ὁ ἴδιος Μαθηματικός. Καὶ εἰς εἶναι φρόνιμος, καὶ ὅχι κενεὸς αὐτάρτισκος, ἢ κενεὸς παλαίπαρος κόλαξ τῷ ἑαυτῷ, πρέπει πάντοτε νὰ κηρύττῃ, ὅτι ἡ Ἀγνοίατε ὑπερβαίνει ἀσυγκρίτως τὴν Μάθησίν τε. Πρέπει περιπλέον νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὅχι μόνον ἡ Ἐπιστήμη, εἴτε ἡ ἔξις τῆς βιβαίας Ἀληθείας, ἀλλὰ προσέτι καὶ ἡ Πρόληψις, ἡ Ἀπάτη ἰσχύουσι νὰ διεγείρουν τὸν Ἄνθρωπον, ὥστε νὰ πράττῃ, ἢ νὰ μὴ πράττῃ. Ὅχι βίβαια πῶς τάχα ἡμεῖς ἀγατῶμεν πῶποτε, ἢ ἀκολουθῶμεν τὴν ἀπάτην καθὸ ἀπάτην: θελω νὰ εἰπῶ, τὸ Ψεῦδος καθὸ Ψεῦδος; ἀλλὰ ἔχ' τί τότε, ὅταν ἡμεῖς ἀπαπόμεθα, νομίζομεν, ὅτι τάχα ἀκολουθῶμεν τὴν Ἀλήθειαν. Καὶ ἄς ὑποτιθῇ, πῶς ὁ δεῖνα πληροφορεῖται, ὅτι χάνει τὴν τιμὴν, ὅτι δὲν ἡμπερεῖ πλέον νὰ παρασταθῇ εἰς τὸν Κόσμον, εἰς δὲν φονάσῃ ἔποιον τὸν ἐξύβρισεν. Ἀς δωθῇ περιπλέον, καὶ ὅτι ἡ καλὴ Τπόληψις πρέπει νὰ προτιμᾶται ἀπὸ τὴν Ἰδίαν ζωὴν ὥστε αὐτὸς ἐν τῇ αἵμα νὰ δράμῃ εἰς τὴν ἐκδίκησιν, ἢ εἰς τὴν μονομαχίαν, ἐλεθρίαν ἢ εἰς αὐτὸν, ἢ εἰς ἄλλον. Ἀνόητοι, ἀσύστατοι, ψάδεῖς Πρόληψεις εἶναι αὐταί: ἄς εἶναι: αὐτὸς τὰς ἔχει ὥσαν πόσας ἀνατιρρήτως ἀληθείας, καὶ ἐν δυνάμει αὐτῆς τῆς ψάδεῖς Ἀρχῆς, ὅπως ἐκαρφώθῃ εἰς τὸν μυελόν τε, ἄθλιος καὶ πεπλανημένος πράττει. Ἡμεῖς βλέπομεν μεγαλῆς, ἐπὶ εἰς πόσας περιστάσεις φαίνονται δειλοί, ἀνίστοχοι, ἢ ζηλότυποι: καὶ πάλιν εἰς πόσας ἄλλας μεγαλοκάρδιοι, πολμηροί, ἢ ὑπερήφανοι. Βλέπομεν νὰ κερδαίνειν, ἢ νὰ χάνειν μάχας: νὰ πράττων, καθ' ἐκαστὴν, ἢ νὰ μὴ πράττων μυρίας πραγματείας: νὰ σπυδαῖεν, νὰ ἐπιθῶμεν πλέον τῷ, πάρειξ ἐκεῖνο: νὰ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ. Κεφ. Ι'. 217

να πολιτεύονται πλέον καὶ ὕπον, ἢ κατ' ἐκείνον τὸν ἔδο-
ποι, καὶ μύεαι ἄλλαι Πράξεις πόσον μεταξὺ τῶ Με-
γάλων, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶ μικρῶν ἢ αἱ ὁποῖαι μήτε
Συμβολιζοῦνται, πᾶριξ εἰς ἀκεφάλους, εἰς ἀβεβαίους
Προλήψεις, καὶ πολλάκις εἰς ματαίας, καθὼς χάριν
λόγῳ εἰς εἷαν Οἰωνισμόν, ἢ εἰς εἷαν Προμύημα.
Καὶ ὅπως εἷας Κεφαλῆς, καὶ τὸ σύστημα τῶ μελετωτέ-
ραν Προλήψεων, ρίπτει τὴν ψῆφον διάφορον ἀπὸ τὴν
ψῆφον πᾶ ἄλλῃ, ὅπῃ εἷα ἦτον καὶ αὐτὸς ἔρει εἰς τὴν
κεφαλῶν εἷα ἄλλο σμύλωσ Προλήψεων: καὶ ὅπως ὁδεῖνα
Γαῖος, ἐν δυνάμει τῶ Τπολήψεων, ἐπισκέπτεται
πᾶς ἀδελφός, μὲ μέθοδον, μὲ Γαῖκα, διάφορα ἀπὸ
ἐκείνα, ὅπῃ οἱ ἄλλοι μεταχειρίζονται: ὡσαύτως καὶ
ὁ Πολιτικός, ὁ Πραγματικός, ὁ Χωρικός, καὶ οἱ
ἐξῆς, καὶ τὴν πλειοτέραν, ἢ ὀλιγωτέραν δυνάμιν, ὅπῃ
φέρει εἰς αὐτὴς πλέον ἢ μία, πᾶριξ ἢ ἄλλῃ Πρόληψις:
Οὕτω, λέγω, καὶ αὐτοὶ αποφασίζον, πράττον, κυ-
βερνοῦνται. Ἀγκαλὰ ἔπριπεν, ὅτι ἢ Ἀλήθεια, καὶ
ὁ ὁρθὸς λόγος πάντοτε νὰ μᾶς προηγῶνται, πάντοτε
νὰ μᾶς φωτίζω: καὶ ὁμῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μήτε
ἄλλο μᾶς συνοδύει, πᾶριξ ἢ Ἀπάτη. Ἐὰν ἔπειτα
ἢ Πρόληψις ἐλέγχεται καμμίαν φοράν ψεύδους, τότε
δὴ τὴν ποιῶν τῶ ἀπατῶ καὶ τῶ παραλογισμῶν ἢ ἡ-
μεῖς πρέπει νὰ τὴν πληρώσωμεν, ἢ ἄλλοι. Ἰδὲ λοι-
πὸν εἰς πόσας παραφοράς, εἰς πόσας ἀπάτας ὑπόκειν-
ται οἱ παλαίπαυροι Ἀνδρωποὶ, ἀπὸ αἰτίας τῆς Ἀ-
γνοίας, ἢ τῆς Προλήψεως: ἦγον ἔχει τί δὲν ἔχουσιν
τὴν Ἀλήθειαν ἀπὸ τὸ Ψεῦδος, ἢ ἔχει τί ἐκλαμβάνον
τὸ Ψεῦδες καθὸ Ἀληθείας: ὅλα πράγματα ἐπιζημία
ἔχει ἡμᾶς εἰς μυρίας πειρασμοίς, καὶ τὸ δὴ χειρότερον,
ὀλέθρια πολλάκις καὶ εἰς τὴν ὀρθὴν διοίκησιν τῆς Ψυ-

χῆσθαι. Ἐπειδὴ ἡμεῖς τοιαύτως ὥς
αὐτὴν ἔχουμεν πρὸς τὴν Εὐδαιμονίαν, ἡμεῖς ὥσπερ
ποσοὶ ὑπόκειτοί, παραδιδόμεθα εἰς τὴν πλατείαν ὁ-
δόν; ἢ ὅποια μὴδὲ μᾶς ἀπάγει, παρίξ εἰς τὴν ἐχά-
ττω Δυσυχίαν. Καὶ εἰς ταῦτα τὸν κίνδυνον (πρέπει
να τὸ κινδυνεύωμεν) πλείον παρ' ἄλλοι ὑπόκεινται οἱ
Νεοί, ἰδίως, ὅτε τὸ δὲ γινώσκουσιν, καὶ ὅτε κατα-
λύουσιν εἰς τὰ πρῶτα πανδοχεῖα.

Δεὴ πρέπει λοιπὸν πόσον να ὁφείνωμεν τὸ Αἰ-
θραῖνον Λογικόν, πῶς δηλαδὴ αὐτὸ ἐσυγχρονήθῃ
μαζήμας, τάχα καθὸ οὗτος ἐμφυτος διδάσκαλος, ὅτε
να λέγῃ τὰ καθ' ἑαυτοῦ: πῶς εἶναι Καλόν, ἢ Ἀλη-
θές, καὶ πῶς Κακόν, ἢ Ψεδός. Μήτε πρέπει ἀ-
πλῶς καὶ ὥς ἔτυχε, να ψιλλίζωμεν τὸ ὄνομα τῷ Ὀρ-
θῷ Λογικῷ; ὅτε τὸ πῶς τὸ ὄνομα εἶναι μεγαλοπρε-
πές, καὶ προφέρεται μὲν οὖν μίγαν κράτον, ἀλλ' ὅτε
ἔπειτα, ὅτε να δείξωμεν καὶ ἐμπράκτως αὐτὴν τὴν ὁρ-
θότητα, ἡμεῖς δοκιμάζομεν ἄκραν δυσκολίαν. Εὐ-
κολον εἶναι, ὅτι ἕκαστος να τὴν ἀποδίδῃ εἰς αὐτόν; μα-
τάχα εἶναι εὐκολον, καὶ ὅτι να τὴν πράττῃ; Μ' ὅλον
πῶς, ἐπειδὴ ἐξεθέσαμεν τὴν ἀδυναμίαν τῷ Λογικῷ,
μὴδὲ πρέπει να συμπεραίνωμεν: πῶς δηλ. αὐτὸ μᾶς
ἐδόθη ἀπὸ τῶν Θεῶν τάχα ὥς οὗτος μάταιον εἶδωλον, ἢ
ὥς οὗτος ἀχρηστον καὶ ἀνοφελὲς δῶρον. Πρέπει περιπλέον
να ἐπιφύρωμεν, ὅτι ἡμεῖς χρεωστῶμεν να ἐρῶνται καὶ
ἐκεῖνα τὰ κύρια ὄργανα, ἢ μέσα, ἀπὸ τὰ ὅποια βοη-
θεύμεν τὸ Λογικόν, ἢ ὁ Νῦν, ἡμπορεῖ να ἀποκατα-
σταθῇ δραστήριος, καὶ να μᾶς ἔχειν ὅχι μόνον τὸ
ἐποπτικόν Καλόν, ἢ Κακόν, τὸ ὅποιον καὶ μὲ μόν-
ον τὸ φυσικόν φῶς ἀποκαλύπτεται, ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκεῖ-
νο, ὅτε ἢ μᾶς φέγγει, ἢ μᾶς κρύπτεται: καὶ πῶς πᾶ-

λιν μὲ πέλος, ὅτι τὰ ἀγκαλιάζωμεν τὸ εἶναι, καὶ τὰ
φάγωμεν τὸ ἄλλο. Θέλω τὰ εἶπαι, ὅτι ὁ φρόνιμος
πρέπει τὰ σπυδάζει, καὶ τὰ μανθάνει, καὶ ὅσον τὸ διω-
πνέει, τὰ διώκει ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀγνοίαν, καὶ τὰς ἀπατη-
λὰς Προλήψεις. Καὶ ἰδὲ τὰ βοηθήματα. Ἐν πρώ-
τοις ἡ Φύσις, ἡ μάλιστα ὁ Διαπόπτης τῆς Φύσεως συ-
νηθίζει, αὐτὸ ὅχι ἄλλο, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγχείρει εἰς τὸν
Ἀνθρώπου μίαν ἀπλὴν διάκρισιν, ὥστε τὰς κυριωτέ-
ρας Ἀρχάς, ἡ Καλὰς, ἡ Κακὰς, καὶ αὐτοδίδακτος
τὰς γινώσκει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ, ὅτι ἐδείκται
προβαίνει ἀπὸ τῆς μητρικῆς μητρὸς μὲ ἄρτιον καὶ πέ-
λειον Λογικὸν; μάλιστα τὸ Βρίφος, ἐν ὅσῳ συζῇ μὲ
τὴν ὀλικῇ Ἀγνοίᾳ, μήτε ἄλλα ἰξόδρει τὰ κείνη,
πάρειξ τὴν ἔοφλιν, καὶ τὸν ἦχον, ὅπῃ ἀπαντὰ πότε
διάρισον, καὶ πότε δυσάρισον. Ἀφ' ἧς ὅμως αἱ ἰδέαι
τῶν πραγμάτων ἀρχίζουσι ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ ἐντυ-
πεῦνται εἰς τὴν Κεφαλὴν τῶν βριφηλίων, τότε καὶ ἡ
Κριτικὸσυλλογιστικὴ Δυνάμις, εἶπαι τὸ Λογικόν, πρὶν
τὸ ὅποιον ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω, προσιμαίνει τὰ ἀνα-
πτύσσεται, ἢ γὰρ τὰ συγκινῆται, καὶ τὰ πράττει. Καὶ
ὅσον περισσότερον διώκεται ἡ Ἀγνοία, πόσον πλείον-
ρον ἀποκαλύπτεται τὸ Λογικόν, ἡ μάλιστα τὸ προτέρη-
μα καὶ ἡ δεξιότης τῆς Λογικῆς εἰς τὸ τὰ διακρίνει τὸ Ἀ-
ληθές ἀπὸ τὸ Ψεδές, καὶ τὸ Καλὸν ἀπὸ τὸ Κακόν.
Καὶ τότε ἡμεῖς συνηθίζομεν τὰ λέγωμεν, ὅτι τὰχα
τὰ Παιδιά ἀρχίζουσι τὰ ποτηρῶνται. Καὶ ἄς τὰ
πιοιεργαθῶμεν ὀλίγον αὐξημῶσα. Ὅταν καὶ τυχὼν ἡ
κλέπτειν, ἡ συκοφαντεῖν, ἡ ὅταν πράττειν ἄλλα παχύ-
τερα ἀποπήματα; αὐτὰ ἐν τῇ ἅμα, καὶ ἀπὸ μόνον τὸ
εἶναι τὸ Λογικὸν τὸ αἰσθάνονται. Καὶ αὐτίκως ἐνίστοι
περιπίπτειν εἰς μερικά ἀμαρτήματα, ἀλλ' αὐτὰ σπυ-
δά-

δᾶξαν γὰρ λανθάνειν τὴν ὄψιν τῶν ἄλλων, καὶ γὰρ κρύπτονται, φανερώνοντες δηλοῦν μὲν τὸ, ὅτι ὁφείλουσαν τὴν ἀχρημοσύνην. Ὅλον τὸ πο γίνεται ἐν δυνάμει τῇ Λογικῇ, αὐξημένον; τὸ ὁποῖον σοχαζόμενον, καὶ ξέπον τινὰ συλλογιζόμενον, τὰ ὁφείττει, ὥστε γὰρ αἰδανώνται τὴν κακοπραξίαν, ὅπως τότε συμβαίνει γὰρ πράττειν. Ἐν ὅσῳ αὐτὰ συζῶσι μὲν τὴν ὀλικὴν Ἀγνοίαν, καὶ ἐν ὅσῳ δεῖ αἰδανώνται, ὅτι κακοπράττω, μήτε ἀμαρτάνουσι ποσῶς. Καὶ εἰς πολλὰς περιστάσεις ἡμπορεῖ ἡ ἀληθινή καὶ ἀπροσποίητος Ἀγνοία γὰρ τὰ ἀδυνάτη ἀπὸ τοῦ σφάλμα, ἢ ἀμάρτημα, ἢ ἥττον καὶ αὐξημένα.

Πότε ἔπειτα τὸ Λογικὸν ἀρχίζει γὰρ φαίνει τὸ ποιῶν βῆμα, ἡμεῖς συνηθίζομεν ἀπλοϊκώτερον γὰρ τὸ διορίζομεν, ὅταν συμπληρῶνται οἱ πρώτοι ἑπτὰ χρόνοι. Ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὸ πο δὲν ἔπρεπε καὶ τὰ διάφορα ὑποκείμενα γὰρ εἶναι ὁμοίως διάφορον; ἔπειθ' αὐτὸ μήτε προέρχεται, πάριξ ἀπὸ τὴν ὀλιγωπείαν, ἢ μεγαληπείαν φύσεως, ὀξύτητα, καὶ λεπτότητα τῇ Νόος; ἢ ἀπὸ τὴν μάλλον, καὶ ἥττον θαφίλειαν τῶν Γνώσεων καὶ τῶν Ἰδεῶν τῇ ἐγκοσμίου ἐμπορείου. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν εἰς μερικὰ μίαν φιλαφηνίαν ἀπλότητα, ὥς καὶ μὴ τὴν οὐκίαν, ἢ δέκα χρόνους τῇς Ἡλικίαςτων; καὶ πάλιν εἰς μερικὰ μίαν χωρητικὴν, μίαν δραστήριον ποιηρίαν, καὶ πολὺ προπότερα ἀπὸ τῇς ἑπτὰ. Εἰς τὸν ἀρεθμὸν τῶν πρώτων ἔτ' ἔπρεπε ποτὲ γὰρ ἐγκαταλεχθῇ ἐκεῖνο τὸ τερατῶδες Πυθίον, ὅπως εἰς τῇς 1641. ἐβλάστησεν ἡ γῆ τῇς Μωτίνης, ὀνομαζόμενον Γάκωβος Μαρτίνος, τὸ ἐπὶ κλέν ὁ Μωτιναῖος; τὸ ὁποῖον πρὸς τὸν τέταρτον χρόνον τῇς ἡλικίας, παραδεδομένον εἰς τὴν μαθητείαν, εἰς διά-

σημα τῶν χρόνων, ἔμαθε ἄφ' ὧν Διαλέκτας, Φιλοσοφίαν, Θεολογίαν, Νομικὴν, καὶ ἄλλας Τέχνας, ἡ Ἐπιστήμη: καὶ ὅλας μὲ πῶσω ἐπίδοσιν, ὥς φημι μόνον εἰς τὴν Ρώμην, ἰδυνήθη γὰρ συγκροτήσει μίαν Δημόσιον Διὰλεξιν, μὲ ἐκπληξὴν τῇ πειροσύνῃ Σφοδρῶς, καὶ μὲ θάμβος τῷ Καρδινάλιων, τῷ Εὐγενῶν, καὶ ὅλων τῶν παρόντων πολιτῶν τῆς Ρώμης: οἱ ὅποιοι ἤκουαν, καὶ ἔβλεπαν, καὶ χεδὸν μῆτε ἑαυτὰς δεῦ ἐπίσταν: ὅπως τάχα εὖ αἰσταντοὶ Παιδίον ἡμπορεῖ μὲ πῶσω ἐπιμύθητα, μὲ πῶσω ὀξύτητα γὰρ λυγρὰ τὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνη, ὅπῃ αἰφνιδίως ἤθελε τὸν ἐπιμεβῆ. ὥς καὶ τὴν σήμερον ἤθελε φανῇ ἀπίσταν εἰς κέντρον καὶ ὅμως εἶναι πλέον παρὰ βέβαιον. Ἐξῶ ἀπὸ τῶν Χρονικῶν τῷ Αἰδισίμων Πατέρων, ὅπου κρᾶζονται Σιρβίται: μᾶς ἀναφέρει αὐτῷ τὴν θαυμασίαν πράξιν ἔχ' ἥτον καὶ ὁ ἀφραδέστατος Ἰωαννίκιος ὁ Ἐρξιδῆς, εἰς τὸ Γ'. Κεφάλαιον τῆς Πινακοθήκης, ὁ ὅποιος ἀρίστην ἔτε θεατὴς καὶ Μάρτυς εὐδὲς θεάματος, ὅπῃ παρόμοιον πῶποτε δεῦ ἐφαίν. Ἀλλὰ παρόμοια τέρατα εἶναι πολλὰ σπάνια. Μῆτε ὅλοι οἱ Ἐγκέφαλοι, μῆτε ὅλαι αἱ μνῆμαι εἶναι ἰσοδυνάμοι: ἀλλὰ ἐδὲ ὁ ῥόπος, ὅπως γὰρ ἀναξίφονται, καὶ ὅπως γὰρ αὐξάνουσι μὲ ἀκολίαν παρόμοια δραστήρια φυτὰ, δεῦ εἶναι ἴδιον κάθε παιδαγωγῷ. Ὅπως καὶ αὐ εἶναι, Παιδίον ἴσως δεῦ εἶναι τὸ ὅποιον αὐξημένον καὶ τὴν ἡλικίαν ἀρκετὰ, καὶ ἐρωτημένον περὶ πολλῶν Ἀνθρωπίνων Πράξεων, γὰρ μὴ δυνάται γὰρ ἀποκριθῇ, ὅτι δηλ: ἡ μία πρέπει γὰρ γίνεσθαι, καὶ ἡ ἄλλη ὄχι. Τὸ ἡμεῖς τὸ κρᾶζομεν ὡς Φυσικόν. Καὶ αἰσῶς εὖ αἰσταντοὶ φῶς δεῦ φέγγει πανταχῶ, μὲ ὅλον τὸ μὴδὲ παύει γὰρ εἶναι εὖ αἰσταντὸν βοήθημα, τὸ ὅποιον

μᾶς ἐδόθη θιάζεσθαι, ὥστε τὰ ἀσκηδάζωμεν, ἢ καὶ τὰ ἀραιῶμεν ἐκεῖνα τὰ σκόπη, ὅπερ ἀπὸ γενεῆς μᾶς περιεκυκλῶνται.

Περισσότερον, ἄρα τὰ ἐξορίσωμεν ἀφ' αὐτῶν τὰ ἀγνοῖαν, καὶ τὰ ὑποσπρίξωμεν τὸ Λογικὸν μὲν εἰς ἀδύτατον, καὶ ὁμῶς ἐξαισίον ἔρεσμα, ἡμεῖς πλητῶμεν τὴν ἀγνοῖαν τῷ Θρησκευτῇ τῷ Γνωστῇ. Αἱ διδασκαλῆαιτες, καὶ Ἐπιτολαί, καὶ Νουθεσίαι εἶναι, μήτε ἀποβλέποντες (καθὼς καὶ φανερὰ τὸ βλέπομεν) παρίξ τὴν ἀνακαίνισιν, καὶ ἐνδυνάμωσιν τῷ Λογικῷ. Μήτε μᾶς ἀποκαλύπτει μόνον τὸν ἥτονον : ὅπως τὰχα τὰ λαβδῶμεν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἀλλὰ μᾶς ἐγχειρίζει περισπλέον καὶ μίαν ἀπλανῆ ράβδον, μὲν τὴν ὁποίαν τὰ διοικῶμεν τὸν βίον ἐσάρπως, τὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τὰ χειραγωγώμεθα εἰς τὴν εὐδαίμονα κατέσσειν τοῦ παρόντος βίου. Μακάριος, ὅποιος μὲν προσοχλῶν ἀπεδάξει αὐτὸν τὸν ἐνάντιον Νόμον, καὶ τὸν ἐγχαράττει εἰς τὴν πλάκα τῆς καρδίας. Ἐντεῦθεν ἔρχεται τὸ ἰχυρώτερον βοήθημα τῷ Ἀνθρώπινῳ Λογικῷ, καθότι αὐτὸς ὁ Νόμος πρᾶγμα δεῦρ διορίζει ἢ τὰ γνῶν, ἢ τὰ μὴ γνῶν, τὸ ὁποῖον τὰ μὴ συμφωνῇ πληρέστατα μὲν τὸ ἴδιον Λογικόν. Λέγω καὶ περισπότερον : ὡς καὶ ὁ Ἰδιώτης, ὁ Ἀμαθὴς, ὁ Ἀρεοῖκος ἡμπόρει τὰ δαφνηφορηθῇ εἰς τὸ πρὸς τὸ Γυμνάσιον : ἐν δυνάμει, λέγω, τῶ Διδαχῶν, τῶ Κατηχέσεων, καὶ τῶ Πνευματικῷ Ὁμιλίῶν, ἐπεὶ καὶ καιρὸς διωρισμένος, ἢ καὶ χρονικῶς συγχροῦσιν οἱ ἀληθινοὶ Λειτουργοὶ τῷ Θεῷ. Καὶ ἐντεῦθεν προίρχεται εἰς πᾶς λαὸς ἡ ἀκρα ἀνάγκη, καὶ ἡ μεγάλη χρησιμότης τῆς Θρησκείας : ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀγάπη, τὸ σίβας, ὅπερ ἔπρεπε τὰ προσφέρειν πρὸς τὰς λειτουργίας, πρὸς τὰς κήρυκας τῆς αὐτῆς : ἐπειδὴ καὶ ὁ

Θεὸς μᾶς τὴν παρέδωκεν ἐπὶ τῷ, καὶ ἡμεῖς τὴν μαρ-
 θανομέν μὲ τέλος, ὅτι ἕκαστος νὰ ἐξέλῃ τὰ καλὰ ἔρ-
 γα, ὅτ' νὰ ἀδαιμονήσῃ αἰώνια, καὶ προσίτι νὰ ἀτυ-
 χήσῃ πρόσκαιρα: λέγω μὲ τὴν καλὴν διοίκησιν τῷ ἑαυ-
 τῷ, ὥστε νὰ σιωπηρῇται ἡ πρέπυστα ὑπακοὴ εἰς τὰς Ἡ-
 γιμένας, καὶ ἡ εἰρήνη, ἡ ὁμόνοια, ἡ ἀγάπη τῆς Κοι-
 νότητος καὶ τῆς Μεικτότητος. Ὡς πόσον ποῖαν πρόφα-
 σιν ἄραγε μέλλει νὰ ἔχωμεν, ὅταν ἡμεῖς ὅχι μόνον
 δεῦ σέργουμεν νὰ ὠφελόμεθα ἀπὸ τῷτο τὸ Οὐράσιον
 Φῶς, ἀλλὰ περιπλύνον, καὶ αὐτὸ ὅχι μὲ τὰ λόγια, μὰ
 βίβαια μὲ τὰ ἔργα καταφρονῶμεν τὴν ἰδίαν Ὀρθοκείαν,
 μὴν ὑποφέροντες μήτε διδασκαλίας, μήτε χαλινὺς,
 μήτε βοηθήματα, μὰ ὅλον τὸ ἐναντίον, ἤγουν λαμβά-
 νοντες εἰς ὁδὴν τῆς ζωῆς, τῆς Ὁρίξεως, τὰ Πάθη;
 τὰ ὅποια, ὅταν δεῦ χαλιναγωγῶνται ἀπὸ τὸ Λογικόν,
 ὅταν δεῦ οἰκονομῶνται καλῶς, ἡμπορῶν νὰ μᾶς ἀπε-
 καταστήσῃεν παραφόρους, ἀχρεῖς, ἐλκενὺς, μὲ εἷα λό-
 γον, αὐτόχρημα Κτῆνη;

Τρίτον ἡ Ὀρθοκεία (καθότι ἀφορᾷ ἄλλα ἐξοχώτε-
 ρα τέλη) κάποια φῶτε, ὅπῃ καὶ αὐτὰ εἴχ' ἦττον ζητῶν-
 τι εἰς ἄλλας ἀπείρους πράξεις, ὅπῃ ἀποβλέπουσι ἢ
 τὴν Ἀτομικὴν διοίκησιν, ἢ τὸ Καθολικὸν ἐμπόριον,
 ὅπῃ συγκροτῶμεν μὲ τὰς ἄλλους Ἀνθρώπους, τὰ πα-
 ραφέρει. Ἐγὼ ὁμιλῶ ὅτ' τὰς Πράξεις, ὅπῃ καθ'
 ἑαυτὰς μετ' δεῦ εἶναι μήτε καλαί, μήτε κακαί? πλην ὅπῃ
 μετ' ἦττον ὡς καὶ αὐτὰ ἐγχείουσι εἰς τὴν Πολιτικὴν
 Ζωὴν ἢ ἀγαθὰς, ἢ ὀλεθρίας ἐπιρροὰς, ἤγουν ἰσχύον νὰ
 μᾶς καταστήσῃεν εἰς τὴν Γῆν ἢ ἀτυχεῖς, ἢ δυσυχεῖς, καὶ ἢ
 φρονίμους, ἢ καταγελάστους. Ὡς καὶ ἰδὼ τὸ Λογικόν
 χειάζεται εἷα δραστήριον βοήθημα? καὶ τῷτο μήτε τὸ
 λαμβανέει ὁ Ἄνθρωπος, παρίξ' ὅταν θιωρεῖ τῷτο τὸ
 μί-

μίγα Βιβλίον τῷ Κόσμῳ, ἤ γὰρ τὰ Ἡΐδη, τὰς Πράξεις, τὰς ἁφόρους ἐπιδείξεις, ἢ μάχας τῷ ποιῶντι προσώπων, ἀπὸ ἀπλῶς ὁλαῖρχονται, ὥστε νὰ σκίωσι ποιήσαν εἰς τὸ τοῦ Θιάζον. Δὲν φθαίνει. Εἶναι περιπλέον ἀνάγκη νὰ ἁκρείνωμῃ ὁρθῶς καὶ ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶναι ἐπαινετὸν, ἢ κατηγορητὸν, καὶ νὰ ἀκολουθῶμῃ, ἢ νὰ φάγωμῃ τὰς πράξεις τῷ πλησίον; ὥστε νὰ μάθωμῃ νὰ κυβερνώμῃ μὲ φρόνησιν καὶ τὰς ἰδικάσας. Ὡς καὶ τὰ Παιδία ἡμῶν νὰ ἀφιλοῦνται ἀπὸ τοῦ παρόντος Φροτιστήριον, κυρίως ὁμῶς πρέπει νὰ ἐλπίζεται τὸ ποιῶντι ὄφελος ἀπὸ τὰ μεγάλα, ὅταν δηλ. συνασφρίσονται μὲ φρόνιμα ὑποκείμενα, ἀρκετὰ νὰ τὰ ἐμπρίνῃ νουθεσίας, ὅπῃ νὰ ὁδηγῶν εἰς τὸ προσηρημένον Κριτήριον, ἢ Βῆμα. Ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι νὰ τὰ πληροφωρῶμῃ τὰ μουσικὰ κινήματα, ἢ τὰς ἀποκρύφους μαίμης τῷ Πλησίον; ἁπλῶς τὸ ποιεῖν ὅπως ἴσως ἡδελε ποιηρῶνται ἁπλῶς ὅλας ἀπλῶς τὰς Πράξεις τῷ Κόσμῳ, ὥστε νὰ ὑποπτεύονται πλέον τὸ κακόν, πᾶρξ τὸ καλόν; ἀλλὰ νὰ τὰ παρασαίνωμεν τὰς δημοσίας εἰκόνας τῷ Κόσμῳ, ὅταν ἢ πλαῖνται, ἢ χλωαίζονται; καὶ ὅμῃ τὰς ἀνδριαῖς τὰς τῷ Ἐνταρίπῳ καὶ τῷ φρονίμῳ. Βλέπετε κατὰ τὴν πόθισιν τοῦ ἀγνοῦν, πλείον μὲν ποτὲ καιρῷ, ἀλλὰ τὴν σήμερον πτωχόν. Ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα εἶναι πασιδὴλον, τίχα δὲν ἐσύμφερε νὰ εἰδοποιήσωμῃ τοῦ Νίους; ὅτι ἐκεῖνος, ἁπλῶς τὸ ἐπροσηλώθη εἰς τὸ Παιγνίδιον, καὶ ἁπλῶς τὸ ποτε δὲν ἐφύλαξε μέτρον εἰς τὴν Τράπεζαν, εἰς τὰς ἁφίβας, εἰς τὰς Σπολισμῶς; ἢ διὰ τί ἡγέρσας τὰς κτλῶν δειξ θραπείας ἀλλῶν ἔλαττωματῶν μὲ βαρυτάτας τιμὰς, κατέκλιπτε πελιδνῶς τοῦ Λάζαρος Κακοτύχης; Καὶ πᾶρα τί κάμνει; Ἡ χάρις τῶν ἐν ὅπῃ, ζητεῖ μὲ ἀγνοῖαν τὴν ἐλεημοσύνην

βίω, ἢ προσπαθώντας νὰ συστήσῃ τὸν πρῶτον τε βαθ-
μὸν, μεθοδεύεται ὅσα ψάματα ἡμπορεῖ, καὶ μετὰ
συνδράζει τὴν καλὴν τέχνην, ὅπως διδάσκει, ὅτι, ἀφ'
ἑ τινὰς χάσῃ τὸ ἰδικόν τε, νὰ σκορπίσῃ καὶ τὸ ἕκτον.
Εὐναύγησι τὸ πρᾶγμα τε, καὶ ὁμοῦ μετὰ αὐτὸ κινδυνεύει
πῶρα καὶ τὴν Ἰσχύος τε, τὴν Ψυχῆς τε. Ἀρᾶ γε
ἡμπορεῖ εὖας Νέος, ὅπως πλετεῖ παραμικρὰ κείσιν,
καὶ ὅταν φαίνεται ἀπὸ αὐτοῦ καὶ παραδείγματα, νὰ
κάμῃ καὶ αὐτὸς παρόμοια πηδήματα; Ἐκ τῆς ἐναν-
τίας, ἀφ' ἑ εὖας Νεανίσκος μάθῃ: ὅτι ὁ δεῖνα κατα-
χρώμενος τὴν δυνάμιν καμμιᾶς ἐξουσίας, καὶ σφετερι-
ζόμενος τὰ ἕξτα κτήματα, ἐθισαύεισεν ἀδίκως: καὶ ἀφ'
ἑ δεχθῇ μετὰ φόμον, μετὰ ὄνειδος, τὴν Ἰδίαν τῶν τῶ
ἄρπαγος; πρέπει νὰ ἐξάρωμῃ, ὅτι πῶποτε δεῖν δε-
λεῖ ὀρεχθῇ νὰ τὸν μιμηθῇ. Ὁμοίως ἐπιθυμῶμεν,
ὅτι καὶ οἱ Χολερικοὶ, οἱ Οργίλοι, οἱ Φιλομέθυσοι
νὰ ἦθελαι βλέπωνται εἰς τὸν καθρέπτην. Ἀλλ' ἀνί-
σως αὐτοὶ οἱ παράφοροι δεῖν ἐξάρων νὰ τὸ κάμωμεν,
ἐξάρειτο ὁμοῦς ὁ φρόνιμος Νέος, ἢ γὰρ νὰ ἐγκατοπῆ-
ζεται εἰς ἐκεῖνα τὰ μυθικὰ πρόσωπα, καὶ ἔπειτα νὰ
ἐρωτᾷ καὶ μόνος: αὐτὰ τέχα παρόμοιαι μωραὶ ἔπρεπε
νὰ ἐκλέγωνται. Ἄλλο πῶσον ἡμπορεῖ νὰ εἰπῶ καὶ δεῖ
ἐκεῖνας τὰς μάταιόφρονας Γυναικας, ὅσαι παραβλέ-
πεν τὴν Οἰκονομίαν, καὶ ἀμιλῶν τὴν ἐπιστάσιον τῆς
οικίας, δεῖν τί ἐξέχον καθεὶ Διαβιβλῶ, ἢ δεῖν τί
ἀφιερῶνται εἰς τὸν Ἐρωτα τινές: πρᾶγμα, ὅπως μήτε
ἡ Σωμειδῆσις, μήτε ἡ Τιμὴ δεῖν τὸ συγχωρεῖ: ἢ
καὶν διὰ τί ἐσησαν ἐχθραν μετὰ καθεὶ ἐργασίας, καὶ ἡ-
τω κατ' ἐξῆς. Ἐκ τῆς ἐναντίας, ὅταν τὰ Παιδιά,
πρὸ τῆς πονηρῶσθαι, πρὸ τῆς φιλιῶσθαι μετὰ Ἐλατ-
τώματα, ἢθελαι παραινέσθαι νὰ παραπρῶν τὴν φρό-

νουσιν, καὶ τὴν καλὴν προῖκα τῷ Σεμνοβίῳ; ὥς καὶ
 πῶς ἡμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τὸ Λογικόντων, καὶ ἴσως μά-
 λιστα ἡθεῖλαν βῶδῃ, ὥς καὶ αὐτὰ νὰ πράξουν ἄλλο
 πόσον. Ἐνῶς ἔπειτα ἀπὸ τῆς χρησιμότητος καρπὺς
 τῆς Φιλοσοφίας εἶναι, ὅτι νὰ γινώσκῃ τινὰς ἐκεῖνο,
 ὅπῃ φαίνεται, ἢ γὰρ τὸ δοκῇ, καὶ ἐκεῖνο ὅπῃ εἶναι,
 ἢ γὰρ τὸ ὄντως; καὶ ὅτι νὰ ἰξάδῃ νὰ διακρίνῃ, τίς εἶ-
 ναι ἡ Ματαιότης, καὶ τίς ἡ Ἀλήθεια, πόσον ὅταν ἀ-
 φερᾷ τὰς ἀναπαύσεις, τὰς διαφρίβας, τὰς καλλωπισ-
 μὲς τῷ Ἀνδραπίνῳ Βίῳ; ὅσον καὶ ὅταν ἀποβλέπει πρὸς
 Τίτλους, πρὸς Βαθμύς, τὴν εὐνοίαν, τὴν ὑπεράσι-
 σιν τῷ Ἐξοχωτέρῳ, καὶ ὅμῃ πῶσας ἄλλας περιστά-
 σεις. Καὶ περιεργαδῇτε πρὸς πεθλιμύς Μαυροφύ-
 ρους. Ὡς πῶσας ὑποκρίνῃσι τὸ γέλοισιν μὲ πῶν φαι-
 νόμῳ θρῶν, καὶ τῆς οἰμωγῆς ἀμίλει προχρήμα-
 ,, τι, ,, συγκρύπτει ὥς πῶ παλὰ κληρονόμος τὸν γί-
 ,, λωτα! Προσέχῃτε καὶ εἰς τὰ πῶσα ἔξοδα μεικρῶν
 ἐπιδείξιων, ἢ εἰς τὰς πῶσας περιττὰς ἀμοιβαίας φιλο-
 μίας, ὅπῃ Ἰταλικώτερον λέγονται Κομπλιμῆτα. Τί
 Κωμῳδία! τί γελοιάδης ὑπέκρῃσις! Καὶ ἀράγε ὁ-
 λίγαι ἄλλαι Κωμῳδίαὶ φυβῶνεν κατ'ἐκάστῳ, ὅταν
 ἡμεῖς προσπαθῶμεν νὰ φαινώμεθα πολυμαθεῖς, ὡ-
 γυνοικοί, πλάσιοι, ἀγαπημένοι ἀπὸ τῆς ἔξοχαίτης,
 φιλότιμοι, μεγαλόφυχοι, προικισμένοι μὲ σῶα σπαῖον
 κάλλος, καὶ ὅσα ποιαῦτα; Ὅλοι, ὅλοι εἰμεθα Κω-
 μῳδοποιοί: μάλιστα δίδονται πολλοί, οἱ ὅποιοι συν-
 χίζον τὴν Κωμῳδίαν ὥς καὶ μὴ Θάνατον; λαμβανόν-
 τες δηλ: εἰς ἐντάφια τὰ πλέον αἰδέσιμα ἐσθύματα,
 καὶ ὑποκρυμμένοι εἰς τὸ φανερόν σῶα χαρακτῆρα, πῶ
 ἐπῶϊον ζῶντες μὴτε τὸν ἐμιμήθησαν ποτέ. Ἀς πα-
 ρατηρῶνται ἔπειτα καὶ τὰ ἐγκαίματων. Ἐπ' ἀληθείας

καὶ εἶχαν δίκαιον οἱ Παλαιοὶ, ὅταν ἔλεγον, ὅτι οὐ
 οἶσας ψάξης πλέον πᾶρ σῶας Ἐπιτάφιος. Τὸτο ὁ-
 μως ἐγὼ τὸ λέγω, ὅχι πᾶσα δεῖ νὰ καταδικάσῃ αἰ-
 λα καὶ ἱδιμα τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ μόνον δεῖ νὰ
 παραστήσω: ὅτι ἡμεῖς εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις μὴτε
 ἄλλο ξεξέχαμν, πᾶριξ τὴν Πρόληψιν, εἴπω τὴν
 Ἐπιφάνειαν, τὴν σκιά τῶν πραγμάτων. Ὡς ἄσον ἀξιό-
 παινος πρέπει νὰ λογίζεται ἐκείνη ἡ ἀγνήτης, ἡ ἀρχόντισ-
 σα, ὅταν αὐτὴ δεῖ τὴν σωτήρειαν τῷ τόπῳ, καὶ δεῖ
 τὴν προγονικῶς λαμπρότητα, μεταχειρίζεται μὲν τὴς
 ἀφόρους ῥητολογισμοὺς τῷ ἱματισμῷ, καὶ ὁμως μὴδὲ
 ἐσβέπεται νὰ τὴς καρύττῃ κατὰ ματαίους. Ομοίως
 ἡ θελήτων ὅπως Μαθηματικὸς, καὶ ὅποιος, ἀφ' ἑἰσέ-
 δασι, καὶ ἀφ' ἧ ἔμαθε πολὺ, ἡ θελήτων εὖρ ἐκείνο τὸ
 πολὺ, ἢ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ὅλον τὸ παρμειν
 τῆς πολυμαθείας του ἔπριπε νὰ κρατῆται ὡς ἀναμφί-
 βολον, ὡς ἀληθινόν: καὶ περιπλύν ἐκείνο, τὸ ὁποῖον
 μὴτε ἄλλο εἶναι, πᾶριξ μία ψιλή Πρόληψις, ἡ μία
 κρυοσυνδία, μία ματαιότης, μία πλάση τῶν Μαθη-
 μάτων, ἢ τῶν Τ' πολήφων.

Τέλος πάντων, αὐξημενοὶ οἱ Νῆοι εἰς τὴν ἡλικίαν
 εἰς μὲ ὀριξίν, μὲ ὑπομονὴν δαδουῦ εἰς τὴν ἀνά-
 γνωσιν τῶν Βιβλίων, ὅσα πραγματεύονται τὴς ποικί-
 λης χαρακτῆρας, καὶ τὰ διάφορα Ἡΐθη, ἡ αἰραῖα, ἡ
 ἀχρημα τῶν Ἀνθρώπων: αὐτοὶ εἰδὼ θέλυσιν εὖρ συ-
 νηθρυσμῶας ὅλας ἐκείνας τὰς Νοθεσίας, ὅπῃ ἴ-
 σως σῶας Πατὴρ, σῶας Παιδαγωγός, σῶας Διδά-
 σκαλος, μὴτε ἡμπορεῖ νὰ τὴς τὰς παραδώσῃ. Διὰ
 νὰ λαμπρύνῃ ἐκείνη, καὶ νὰ σαθερώσῃ τὸ φρόνη-
 μάτων, πλέον πᾶρ ἄλλο τοὺς χρειάζεται ἡ μελέτη
 τῆς Ἡΐτικῆς Φιλοσοφίας: ἡ πρὸς τῆς ὁποίας ὡς καὶ

ἰγὼ δίδωμι εἰδὼ παραμικρὰ εἰδήσιν ἢ προμηνύοντα
 ὅμως, ὅτι, ὅποιας τινὲς ἐρμηνείῃ, καὶ τινὲς παραδείγ-
 ματίσιν μὴ διάφορα παραδείγματα, καὶ ὅμως μὴ αἰδήσει
 καὶ οὐ θαλάσσης : λέγω μὴ ἐκείνους, ὅπου φρόνιμα,
 ἢ αὐτοὶ πολιτεύονται : μὴ ἐκείνους, ὅπου χαλεκοὶ καὶ
 προσοχαδῶν, καὶ πολλὰ μὴ ξημίων τῷ Βασιλευσίνῃ,
 καὶ παντὶ τῷ ὄντι, ἢ χλὰν τῷ Κόσμῳ : καὶ
 πῶς μὴ ἐκείνους, εἰ ἄποιοι, μὴ ὅλον ἅπῃ κηρύττων,
 πῶς τῇ ἀληθείᾳ ἐπιδύμεν καὶ διάγειν μὴ ἀπέραχον
 καρδίαν, καὶ μὴ ολιγαρχίαν : καὶ ὅμως βαδίζωμεν εἰς
 δρόμον καὶ ἄμετρον εὐαγρίων. Οἱ γὰρ πλεῖστοι πάντων
 πρέπει καὶ μανθάνειν, καὶ ὅχι μόνον καὶ μανθάνουσι,
 ἀλλὰ καὶ καὶ ἐγχαράττω καλῶς εἰς τινὲς Φαντασίας τῷ
 Αἰσώματι, τῷ Αποφθίγματος, καὶ τὰς κεφαλαιώδεις
 Ἀρχὰς τῷ Καλῷ, τῷ Τιμίῳ, καὶ ὅλη ἐκείνου, ὅπου
 ὁδηγεῖ πρὸς τινὲς Εὐδαιμονίας. Καὶ αὐτὸς εἴσοις αἱ
 συνειδητοὶς μὴ εἶδαι ἡθελὲν τυχεῖν ἀπλείς, συν-
 τρημύσαι, ἀπακτοί, εἰπωσι φάσεις, ἢ σφαλεραί ἢ
 ἀλλ' αὐτοὶ πρέπει καὶ τὰς διδάσκειν. Ὅλον τῷ
 ἡμπορεῖ καὶ τὸ κατορθώσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος Νεὺς μας :
 ἄνευ μὴ, μελετήσας, συλλογιζόμενος πλεῖστον τῷ
 πραγμάτων καὶ ἔργων, ὅπου ἀρμόζον, ἢ ὅχι εἰς τὸν
 Ἄνθρωπον. Εἰς ἔπειτα ἡμεῖς δὲ δύναμιθα ἀφ'
 ἐαυτῶν πόσιν ἢ πότε πρέπει καὶ προσδράμωμεν εἰς τὰς
 σοφωτέρους, ὅπου ἢ ζώσιν εἰς τὸν παρόντα Κόσ-
 μον, ἢ ζώσιν εἰς τὰς Συγγεγραμμάτων, ὥστε ἀπὸ ἐ-
 κείνων τὸ Λογικὸν καὶ φωτιδῇ, καὶ βοηθηθῇ τὸ ἴδιον
 κέντρον. Βέβαια καὶ ἡμεῖς ὅλοι χιδὸν φέρομεν ἐκ φύσεως
 τινὲς δυνάμεις πῶς, καὶ γὰρ φωνῶν, καὶ ζωγραφίζοντες,
 καὶ κρείωντες τὰ Μουσικὰ ὄργανα, ἢ καὶ μανθάνωμεν
 ἄλλας Τέχνας : καὶ ὅμως μὴ ὅλον τὸ πᾶν χρεάζεται καὶ ἢ

ἀποδῆ, ἡ Μάθησις. Ὅταν ἡμεῖς ἐπιθυμῶμεν νὰ δοκιμήσωμεν εἰς παρόμοια Ἀνθρώπινα ἐγκαλωπίσματα, μήτε προσρίχομεν, πάρεξ εἰς ὅποιον φαίνεται δοκιμώμερος εἰς αὐτά. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτῇ, ὅτι ἀκρῶς χρησιμῶναι τὸ νὰ ἰξάσῃ τινας νὰ ζῇ κατὰ Ἀνθρώπου; καὶ δεῖ τι εἶναι χρεῖα ἐδῶ; ἐδῶ νὰ ἀποδῶζῃ, καὶ νὰ ἐκλέγῃ τὰς πλέον ἀξιοπύστας διδασκαλίας; ἡ γενικὴ ὁμόνοια τῶν ὁποίων εἶναι μία ἀπόφασις ἐκείνη; τὸ ὅποιον ἡμεῖς κρᾶζομεν Καλόν, ἢ Κακόν; καὶ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐκλέγεται, ἢ νὰ φεύγεται.

~~Ἡμεῖς οὖν, ὡς ἂν εἴπωμεν, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτῇ, ὅτι ἀκρῶς χρησιμῶναι τὸ νὰ ἰξάσῃ τινας νὰ ζῇ κατὰ Ἀνθρώπου; καὶ δεῖ τι εἶναι χρεῖα ἐδῶ; ἐδῶ νὰ ἀποδῶζῃ, καὶ νὰ ἐκλέγῃ τὰς πλέον ἀξιοπύστας διδασκαλίας; ἡ γενικὴ ὁμόνοια τῶν ὁποίων εἶναι μία ἀπόφασις ἐκείνη; τὸ ὅποιον ἡμεῖς κρᾶζομεν Καλόν, ἢ Κακόν; καὶ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐκλέγεται, ἢ νὰ φεύγεται.~~

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν, Ι Α'.

Περὶ τῶν Ἀμαρτημάτων τῶν Ἀνθρώπων:

Ἰα Πταῖσμα ἐδῶ ἄλλο δὲν ἐνοῦμεν, πάρεξ τὸ νὰ πισδῶμεν Ἀληθινόν, ἢ Καλόν ἐκεῖνο, ὅπως κατ' ἐαυτὸ εἶναι Ψεύδης, ἢ Κακόν; εἴτεν τὸ νὰ νομίζωμεν Ψεύδης, ἢ Κακόν ἐκεῖνο, ὅπως κατ' ἐαυτὸ εἶναι Ἀληθινόν, ἢ Καλόν; καὶ ὥς ὅτι αὐτὴ ἡ διςραρυμένη πληροφορία διαβιβάζει εἰς τὴν Νῦν-μας; ἡμεῖς τὴν καλῶμεν Πταῖσμα Νοερόν: ἐὰν ἔπειτα μεταβαίνει καὶ εἰς τὴν πράξιν, τότε ἡμεῖς τὴν κρᾶζομεν Πταῖσμα Πρακτικόν. Μήτε ἂς καυχᾶται τις νῦν, πῶς τάχα ἡμπέρεν νὰ πειραχθῇ ὅλον τὸν ἀπειροεῖστον χορὸν τῶν Ἀνθρώπινων Πταισμάτων; διὰ τί πῶς τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ἀκρῶς δυσκόλοπιχείρητον, καὶ μήτε θέλει εὖρη ποτὲ τὸ τέλος. Ἀλλὰ τὸ ποῦτον ζήτημα ὀλίγον μᾶς χρησιμῶναι; καθότι ἡμεῖς ἀφορῶμεν

μόνον τὰ Πταίσματα, ὅπῃ διαφθείρον τὰ Η΄Θη, καὶ ὅπῃ εἶναι ἢ ἀμαρτίαι, ἢ ἐλαττώματα: ἤγειν τόσα ἔργα, ὅπῃ μᾶς ἀφαιρῶν τὴν Εὐδαιμονίαν, πρὸς τὴν ὁποίαν συνεδάζομεν κατὰ τὸ παρόν. Τὸ γὰρ σφάλλῃ ὁ Ἀνθρώπος εἰς τὴν θειορίαν τῆς αἰέμων, τῆς χωμάτων τῆς ἀδυσειῶν, ἢ εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς φαινομένων καὶ σωμάτων τῶ ὕδατος, ἢ εἰς τὴν κοίτην τῆς πόσων ἐχθρῶν, καὶ ὅμῃ τῆς ἐπιλοίπων εἰδήσεων? μὴ ὅλον ὅπῃ χρυσιμῶν, ὅτι τὰ πάντα γὰρ γινώσκῃ, καὶ μηδεὶ γὰρ μὴ τὸν λανθάνῃ? πῶς, λέγω, παρασύρεται αὐτὸς εἰς παρόμοια πταίσματα, καὶ ἑμὼς τὸ μὴ τὸν ἐμποδίζει ποτὲ, ὥστε γὰρ μὴ ζῆ κατὰ φρόνιμος, ἢ γὰρ μὴν ἰδιοποιῖται ἐκείνῳ τὴν Εὐδαιμονίαν, ὅπῃ δίδεται ἐδῶ καὶ ἔκτῃ, καὶ περιπλέον τὴν ἀρτίαν καὶ τελείαν, ὅπῃ ἔπειτα ἐλπίζεται ἐπ’ αὐτῇ. Ἀλλὰ δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ ἀπὸ τὰ Πταίσματα, ὅπῃ ἀποβλέπειν τὰ Ἀνθρώπινα Η΄Θη. Καὶ ἐντιῦθεν κυρίως ἀναγνωρίζεται ὁ Ἀνθρώπος, πῶς εἶναι Λογικὸν Δημιουργημα: ἐντιῦθεν, πῶς εἶναι Εὐδαίμων ὅχι μόνον εἰς τὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἄλλον Κόσμον. Τὰρξ ἡμεῖς ἀπὸ διδομένη τὸ ὄνομα τοῦ Ἐλαττώματος εἰς τὸν ἀπατημένον Νῦν, καὶ ὅμῃ εἰς τὴν Θέλησιν, ὅταν σύμφωνος μὲ αὐτὸν, συνεπαράττει τὴν Τάξιν, τὴν ὁποίαν ἐθέσπισεν ὁ Θεός, καὶ μᾶς ἔδειξε τὸ Λογικόν, ὥστε γὰρ φυλάττεται εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἀπομικῆς συστάσεως, καὶ εἰς τὸ ἐμπόρεον τῆς Ἀνθρωπίνης Πολιτείας. Κράζομεν ἔπειτα πλῆθος ἑκατάδαρα Ἀμαρτήματα, τὰς Πράξεις αὐτῶ τῶ ἀπατημένῳ Νοῶς, καὶ αὐτῆς τῆς πεπλανημένης Θελήσεως: οὗτοι δηλαδὴ ἡμεῖς παραβλέπομεν τὸν Νόμον τῶ Θεοῦ, ὅπῃ εἶναι ἡ τάξις, τὴν ὁποίαν μᾶς τὴν ἀποκαλύψει ὁ ἴδιος, ὥστε γὰρ φυλάττεται εἰς τὰ Η΄Θημας.

Ἐπει-

Ἐπειδὴ εἶπα, ὅτι εἰς τὰ Ἀνθρώπινα Ἐλαττώματα, ἢ Ἀμαρτήματα σφάλλει ὁ Νῦς, καὶ ὅτι ἡ Θείησις, ἀπατημένη, σφώνεται ὅμως μὲ αὐτόν; ἐδῶ δὲ θυς μᾶς φε-
 ρώνει μία σφυροπάτη Ἀπορία. Καὶ λοιπὸν διὰ τὴν
 τὰ ἰδικάμας Ἐλαττώματα, ἢ Ἀμαρτήματα νὰ ὑπό-
 κλυται εἰς τὴν Κατηγορίαν, ἢ εἰς τὴν Ποινὴν, ὅταν
 ἡμεῖς διορίζομεν, ὅτι ἡ Θείησις ἀκολουθεῖ τὴν ψήφου-
 εἶαν τῷ Νοός, τότε, ὅταν ἡμεῖς ἀμαρτάνομεν, ἢ σφάλλε-
 μεν; Διὰ νὰ νὰ ἐπαινῆται, ἢ νὰ κατακρίνεται τινὰς,
 εἶναι χρεία, ὅτι νὰ πράττη Ἀντιξυσίως, καὶ νὰ ἐκλέγῃ
 ἐλδιθέρας, εἶπεν νὰ θέλῃ, ἢ νὰ μὴ θέλῃ νὰ κάμῃ
 μίαν Πράξιν. Ζητεῖται δηλ: μία αὐτοκίνητος Αἰτία,
 ἢ γὰρ προικισμένη μὲ δυνάμιν, διὰ νὰ πράττῃ ἐκεῖνο,
 ὅπως ἡμεῖς θέλομεν: ἢ μὲ δυνάμιν, διὰ νὰ ἀρχίσῃ
 ἐξ ὁδῶν μίαν συγκίνησιν. Ἀλλ' ἡ Θείησις μὴ ἡμ-
 πορῶσα, πάρει νὰ συμβελλάται, καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὴν
 ψήφον τῷ Νοός; αἰσῶς τῷ εἶναι Πταῖσμα! πρέπει
 βέβαια ἐκεῖνος νὰ κατηγορῇται, καὶ ὅχι ἡ Θείησις,
 ὅπως ἀναγκάζεται νὰ τὸν ἀκολουθῇ, καὶ ὅπως καὶ τὸ αὐτὸ
 δέχσκετο ἐπίμνη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ καὶ εἰς τὸ ἐναντίον.
 Ἐρχεται, λέγω, τὸ Πταῖσμα νὰ εἶναι τῷ Νοός, καὶ
 ὅχι τῆς Θελήσεως, καὶ ἐπομένως τὰ Ἀμαρτήματάμας
 πρέπει νὰ λογίζονται ἀκέρσια, ἀτιμώρητα.

Ἀποκρίνομαι, ὅτι, ναί, ἀληθῶς, πῶς ἡμεῖς,
 ὅταν δεῖ μισολλαθεῖ κανένα Νοερὸν Πταῖσμα, πάποτε
 δεῖ ἀμαρτάνομεν: καὶ ὅμως ἀληθῶς ἐδὲν ἤττον, καὶ ὅτι
 αἰσῶς τῷ τὸ Πταῖσμα τὸ ἡθέλησεν ἀμέσως ἡ Θείη-
 σίμας; ἢ κατὰ κρείσιν τότε πρέπει μὲ κάθε δίκαιον νὰ
 ἀποδίδεται εἰς τὴν Ἐκλογίαν, εἰς τὸ Ἀντιξυσιόν-
 μας. Τώρα καὶ πολλὰς ἑόπας συμβαίνει, ὅτι ἡ Ἰδέ-
 θέησις καὶ γίνεται ἀφορμὴ ἢ πταισμάτων τῷ Νοός.

Ἐν πρώτοις αἱ Ὁρέξεις τὴν ἐπιμβαίνουσαν, καὶ τὴν πα-
 ρασύρουσαν ἐπίσπε μὲ πόνῳ ὁρμῶν, ὥστε μόλις ὁ Νοῦς
 δέχεται κατὰ τὴν ὑποκείμενον, ἀάριτον εἰς αὐτὰς τὰς
 Ὁρέξεις, ὅπως ἡ καλὴ Θέλησις; καὶ πρὶν ὁ Νοῦς ἀκρι-
 βολογήσῃ, ἐὰν τὸ ποιῶν ὑποκείμενον συμφέρει, ἢ ἔχι;
 ἔχει ὅλη ἀκράτητος, ὥστε ἡ πραγματικῶς, ἢ καὶ μὴ
 πρὶν ἐπιθυμίαν τὰ ἐνῶν μὲ αὐτὸ, καὶ πῶς τὸ ἐκλέγῃ.
 Ἐν τῇ φιλασελγείᾳ, ἀφ' ἧς ἡμεῖς ὅλα τὰ δίκαια εἰς
 φρονίμην Θεολόγην, μὲ τὰ ὅποια ἡμῶν κατὰ παράφο-
 ρος ἀσέλγεια τὰ δικαιολογῆται, ἀνιχνεύουσαν ἐν τῇ αἰ-
 μα, χωρὶς τὰ προσμεῖν, ὥστε τὰ ἀκράτητον καὶ τὰ ἐναν-
 τία, καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἀντιμεθεῖν τὰ πρῶτα; καὶ ὑπάγαινε
 λέγωντας κατ' ἰδίαν: ἰδοὺ, τὸ μέγας Ἀνθρώπος εἶναι
 αὐτός! Ναι καὶ ὁμιλεῖ κατὰ αὐτὸς ὁ Θεολόγος. Τὸ
 τὸ ἴδιον πράττον καὶ ἡμεῖς, ὅταν μᾶς ἐπιμβαίνουσαν αἱ
 Ὁρέξεις. Ἡμεῖς ἀκούμεν (αἰσῶς ὅμως ἀκούμεν τό-
 τε) μόνον τὰ δίκαια, ὅπως ἡμεῖς ἀκούμεν τὰς Ὁρέξεις,
 καὶ ὅχι βέλαια καὶ τὰ ἄλλα, ὅπως τὰς μάχονται.
 Τὸ Πταίσμα λοιπὸν τότε εἶναι τῆς Θελήσεως, καὶ ὅχι τῆς
 Νοῦς. Διὰ τὸ εἰς τὴν χεῖράμας κεῖται τὸ τὰ κατα-
 παύσωμεν τὸν θόρυβον, ὅπως αἱ οἰστρομέναι Ὁρέξεις
 μᾶς διεγείρουν: καὶ ἐὰν ἡμεῖς δεῖ τὸ πράττομεν, ἀλλὰ
 πῶς συμβαίνει, διὰ τὸ δεῖ θέλωμεν. Διὰ τὸν τὰ
 Πάθη, πέντα τῶν αὐτῶν Ὁρέξεων, μεγάλως ἰσχύον τὰ
 παραῖξον τὴν Ψυχὴν, καὶ ὅπως τὰ τὴν ἐλευθέρου, ὥστε τὰ
 ἀγκαλιάσῃ, ἢ τὰ φάγῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον ἡ Θέλησις,
 καθὼς βεβιασμένη ἀπὸ αὐτῆς, ἐπιθυμεῖ. Εἰς πρὶν το-
 σαύτῳ ζάλλῳ τῆς Ψυχῆς, ὁ Νοῦς ἀμαυρῆται, καὶ χε-
 ρὸν τυφλὸς, μηδὲ ἡμεῖς ἐκεῖνο, ὅπως εἶναι ἀληθινόν,
 ἢ καλόν, ἢ ἐκεῖνο, ὅπως εἶναι ψάδις, ἢ κακόν; καὶ μόλις
 ἀπαντᾷ κατὰ τὴν ὑποκείμενον, ἢ μισητὸν, ἢ ὀρεκτὸν ἀπὸ τὸ

κρυπτόν Πάθος, ὥς ἡ Θέλησις, καὶ πρὶν αὐτὸς τὸ ἀκρε-
βολογήσῃ, συγκινεῖται μὲ ἔρωτα, ἢ μὲ μῖσος πρὸς τὸ
ἴδιον ὑποκείμενον. Φθαίνει οὖν τὰ ἀκρόασι, ὅτι ὁμοί-
α καὶ διὰ καμμίας πράξιν τὴν ἐχθρότητα; ὥς αὐτὸς ἐν
τῇ αἰμα, καὶ χαλεπὸς πόσως τὰ τὴν ζυγασαδμήσιν μὲ τὴν
ἐρδὴν πλάσσειν, καὶ τὴν κατακρίνῃ ὡς μίας πράξιν, ἢ
κακότροπον, ἢ ἀσέβη, ἢ πλάχισον ὡς μίας πράξιν,
ἀναξίαν ἱπταίνε. Καὶ διὰ τί; διὰ τί εἶναι πράξεις ἐνός
προσώπου, ὅπως αὐτὸς μισεῖ. Ὁμοίως τὸν Ζηλέτυπον
κάθε λῆγος, κάθε νύμα, κάθε κίνημα τὸ ὑποκει-
μένου, ὅπως ὑποπτάσεται, τὴν ἑκπύρῃ τὴν ἀπλάγχνα: μή-
τε ἐξετάζει, ἀλλὰ πρέπει τὰ δίδῃ πίστιν εἰς ὅ,τι τὸν ὑπα-
γοράζει τὸ Πάθος. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἄλ-
λα Πάθη. Τώρα ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτῇ, ὅτι εἰς τὴν
ἐξουσίαν τὴν Ἀντιξυσίου κεῖται, τὸ τὰ ἀναξίαν τὰς ποταύ-
τας βιαιάς συγκινήσεις τῆς Ψυχῆς; ὥς ὅτι ὁ Νῦν τὰς
ἀκρεβολογήσιν ἐλάττωσιν; ὅταν ὁμοῦς διώταται, ὅπως
τότε πόσον θορυβεῖται, καὶ πόσον βιάζεται: ἢ μάλιστα ὅ-
ταν τὸ πάθος δὲν ἀποβάλλει πόσον ὀρμητικόν, ὥς τὰ
ἐπορρίπτῃ κάθε χαλινόν πόσον λογικῷ, ὅσον καὶ δι-
λήσιως. Ὡς αὐτὰς δὲν παύει πολλάκις τὰ σφάλματα ἢ
θέλησις, καὶ ὅταν καὶ πρῶτῳ προσβολῇ, ἢ γὰρ ὅταν ἡμ-
πὸρε μὲ ἀκολίαν τὰ ἐμποδίσῃ ἢ τὴν γέννησιν, ἢ τὴν
αὐξήσιν τῆς τὴν λυσσώδους οἵστρος, αὐτὴ ἀπὸ ἐδικλῆτης
ἐξιοκατακρίτον ἀμείλεια μὴδὲ ἐφρόντισε τὰ τὴν ἀνα-
ξίαν. Ὡς πόσον ἡμεῖς ἐπαρῶμεν, ὅτι ἡ μέθη δὲν εἶ-
ναι ἀρκυτὴ τὰ δικαιολογήσιν ὡς φιλομέδυσον, ὅταν
κρυφόμενος ἀπὸ αὐτῆς, φοιτᾷ κενόαν; ἵππεδὴ καὶ ἡμ-
πὸρε, μάλιστα ἐπρίπτε ἀπ' ἀρχῆς ἀκόμῃ τὰ φάλη ἵ-
να ὑλῆσιν, τὸ ὅποιον πολυπινόμαρον σηκᾷται τὰς φρεσὶς
τῇ Ἀνδρώπῳ; καὶ διὰ τί ποσῶς δὲν τὸν ἐλάττωσιν

τὰ ἀποτελείσματά του. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὰ Πάθη, ὅπῃ ἀποσκοτίζον, καὶ μηδὲ δικαιολογῶνται, πάρειξ ἐν μέρει: καὶ τότε πάλιν, ὅταν εἶναι πολλὰ δράσημα καὶ αἰφνίδη, καὶ ὅταν δεῖ συγχωρῶν, ὅτι ὁ Νῦς τὰ ἀκροαθῇ τῷ ψηφισμοῦ τῆς Λογικῆς, καὶ, ἔσποιν τινὰ, βιαίως ἀποσύρῃ τῷ Θέλῃσιν, ὥστε τὰ πράξῃ τὸ Σιωπομῶπρον.

Τεῖπον ἡ ἐδικήμας ἀμίλεια γὰρ τὸ ἴδιον κακὸν ἀποτέλεσμα. Ἡμεῖς ἐνόησε πόσον ὀλίγον φροντίζομεν τὸ καλόνμας, ὥστε δεῖ σέργομεν μηδὲ καὶ δύο βήματα τὰ σαλεύσωμεν, διὰ τὰ μετῴσωμεν τὰ ἔργα, ἡ τὰ πράγματα, ὅπῃ πρέπει τὰ ἐκλέξομεν; ἀλλὰ παρόμοια μὲ τὰ Βριθήλια, ὅπῃ βλέποντας καὶ εὐαρεσκόν, ἡ καὶ εὐαρεσκόν πρᾶγμα, ἡ ἄλλοι, ἐπὶ ἡδυνῇ τῷ ὄφιντων, ἐκ τῆς αἵμα τὸ ἐπιθυμῶν, καὶ τὸ πιαῦν: αἰσάτως καὶ ἡμεῖς, καὶ πολλὰς ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ νομιζόμενοι φρονιμῶπροι, ἔρχομεν τὰ πιστεύσωμεν τὸ Ψεῦδος, καὶ τὰ ἐκλέξομεν τὸ Κακόν. Καὶ τῶτο, ἐπειδὴ μήτε σέργομεν τὰ ἐνοχλήσωμεν ὀλίγον τὸν Νῦν, ἡ καὶ πόσον, ὅσον τὰ δοκιμάσῃ τὰ πράγματα, καὶ τὰ γνωρίσῃ πρῶτον τῷ Ἀλήθειαν, ἡ τῷ Ἀριτῷ: τὸ Ψεῦδος, ἡ τὸν Κακίαν. Καὶ ὁμοῦ δεῖ εἶναι ὁ Νῦς, διὰ τὰ ἐμιλήσω ἔτι, ἐκεῖνος, ὅπῃ συμβελλόμενος ἀπὸ ἡμᾶς, διεγείρει πολλὰς τὸν Θέλῃσιν εἰς τὸ τὰ ἐκλέγῃ. Εἶναι μοναχὴ ἡ Φαντασίαν, ἡ ὁδηγήσια ὡς καὶ αὐτῶν τῶν Κινῶν. Μιστὰ βίας μᾶς ἐξισώνησεν αὐτῇ, ὅτι τὰ χα τῶτο τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἀπολαυστικόν: ὥστε ἡμεῖς ἐκ τῆς αἵμα, καὶ χωρὶς τὰ ἐξιστάσωμεν ἄλλο, καθοπλίζομεν τὸν ἐπιθυμίαν. Μᾶς φαίνεται εὖ μίγα βάρος, τὸ τὰ ἀκρυνῶμεν πρῶτον, αὐτὸ πρέπει τὰ ἐκλέγεται, ἡ τὰ ἀπορρίπτεται, ὡς καὶ αὐτῶν ἀπαιτεῖ τὸ χεῖρος

εὐδὲς Φρονίμῳ. Πειπλίων ἡμεῖς ὑποκείμεθα καὶ εἰς ἄλλο εἶδος ἀμειλείας (καὶ ἂς μὴ συγχωρῆται τὰ τὰ ἐπαισ-
λάβω) ὅπῃ σιωδάζεται ἀπὸ τῶν ἀνυπομενησίων: ἡ-
γουν τὰ ἐξέχοντες πλέον τῶν παρῶν ἀπολαύσιν,
εἰπὼν ἐκεῖνῳ, ὅπῃ πλέον μᾶς πλησιάζει, καὶ τῶν ὁποίων
ἡ Φαντασία μᾶς τῶν παρασάινει, τάχα καθὸ μίαν φι-
λοτιμίαν πρὸς Τύχης, ὥστε τὰ χρηματίσωμεν πάραντα
Εὐδαίμονες: πᾶριξ τῶν μακρυνῶν; καὶ μὴ ὅλον ὅ-
πῃ ἡ πρώτη φαίνεται ἡ δοκῦσα, ἡ ὀλίγη, ἡ καὶ ἀρει-
τὴ τὰ μᾶς προξενήσῃ βαρύτητα κακὰ: καὶ ἡ μακρυνή,
ὅλον τὸ ἐναντίον, εἶα μίγα Καλὸν, ἡ μάλιστα μεγα-
λῶτατον, καὶ ἀμέτοχον, ἀκρατον ἀπὸ καθεῖς ὁδῶν, ἀ-
πὸ καθεῖς κακόν. Τῷτο τὸ τὰ προσμενόμεν ἡμεῖς εἶα
μείλλον Καλὸν, καὶ μάλιστα ὅταν δίδεται πολλὰ μακρυ-
νόν, μᾶς φαίνεται εἶας πολὺς κόπος; καὶ διὰ τῷτο μὴ
κλεισὰ τὰ ὄμματα, καὶ χωρὶς κινήσεως προσοχασμὸν,
ἔξοχον πρὸς τὸ παρόν, σπουδάζοντες, μάλιστα φοβέ-
μενοι, μήπως καὶ μᾶς φύγῃ ἀπὸ τοῦ χιέι. Καὶ αἰ-
σῶς ἐνίοτε συγχωρῶμεν, ὅτι ὁ Νῦς τὰ ζυγοσθεμνήσῃ
παρόμοια Ἀγαθὰ; ἀλλὰ τῷτο τὸ καύομεν κατὰ πραγ-
ματείαν: ἡγουν διὰ τὰ ἐφάεισκη προφάσεις καὶ δικαιο-
λογίας, μὴ πρὸς ὁποίας τὰ ἡμπορῶμεν τὰ προτιμήσω-
μεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πῶρα δυνάμεθα τὰ γὰρ ὁρῶμεν,
καὶ ὅμῃ τὰ ἀφηνήσωμεν τὰ ὀλέθριατε παρὶπόμενα: ἡ
καὶ διὰ τὰ πιστοποιηθῶμεν, ὅτι τάχα ἡμπορῶμεν τὰ
ἀπολαύσωμεν τὸ παρόν Ἀγαθόν, χωρὶς τὰ ὑστερηθῶ-
μεν τὸ μείλλον.

Ἀπὸ ὅλης πῆγης πρὸς ἑόπης, καὶ ἀκρόμ ἀπὸ ἄλλης,
ὅπῃ ἐγὼ ἀποσιωπῶ, γίνεται φανερὸν: ὅτι ἡ Θελησὶς
ἐλέγχεται εἰς τοὺς εἰς τὰ Πταίσματα πρὸς Νοός, ὅπῃ
αὐτὴ ἔπειτα οἰκιστοποιεῖται, καὶ ἀκολουθεῖ, ἐκλέγσασα δηλῶς
ἐκεῖ-

236 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ἐκείνο, ὅπῃ δὲν ἔπριπε νὰ ἐκλέγῃ. Ἡμεῖς σφάλλομεν, διὰ τί θέλομεν νὰ σφάλλωμεν. Ἐὰν δὲν ἴσυν-
 ῃχον ἐδεμίᾳ ἐπιρροῇ πῶς ἐδικῆς μας Θιλήσεως εἰς τὰ
 Πταίσματα πῶς νοιρᾶς Δυνάμειος, ἴσως καὶ ἡδεῖα εὐ-
 ρωμεν καὶ μιᾶν πρόφασιν, ἢ συγγνώμην ἀπὸ πῶς Ἀν-
 θρώπων, ἢ καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ μὴ ὅλον ὅπῃ πταῖσαι;
 καθὼς καὶ ὅταν ἡ βιαζόμεθα, ἡ ἀγνοῦμεν, ἡ ἀλλο-
 τήσας πράττομεν ἀκυσίως. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη,
 ὅτι ἡ Κράσις, ἡ Αἰθεσις, ἡ Φωτισία, αἱ κοχλά-
 ζουσαι Ορίξεις, αἱ πολυχρόναι Ἐξεις, τὸ παρὸν Κα-
 λόν, ἡ πρόληψις, καὶ ἄλλοι μύθοι πόρνοι, ἡ κρύφιοι, ἡ
 φανοί: ὅλα πῶτα ἀκατάπαυστα δαλῶν ἐνδοθεύμας,
 ὥστε νὰ μᾶς ἐλκύσεν εἰς τὸ Πταῖσμα, καὶ νὰ μᾶς κα-
 πετήσεν, νὰ θέλωμεν ἐκείνο, ὅπῃ ἔπριπε νὰ φάγω-
 μεν, καὶ ἐκ τῆ ἐσότητος νὰ μισῶμεν ἐκεῖνο; ὅπῃ ἔπρι-
 πε νὰ ἀγκαλιάζωμεν. Ἀλλ' ἐκεῖ ἦτον καὶ πῶτο εἶναι
 ἀληθινόν, ὅτι ἐδεμίᾳ ἀπὸ αὐτῆς τῆς Αἰτίας οὐπὶ
 μᾶς ἀναγκάζει, οὐπὶ μᾶς γυμνώνει ἀπὸ τὸ Αὐτεξέ-
 σιον, ἀπὸ τῆς ἐλπίδος πῶς, νὰ πράττωμεν, ἢ νὰ μὴ
 πράττωμεν τῆς μεικροτέρας Πράξεως. Βίβαια καὶ εἰς
 τῆς ἔξουσίας καίτοι (ἔταν δὴλ: ἔξαιρίσασμεν τῆς
 κριτικῆς ὁρμῆς τῆς ὀφείας, ἢ τῆς Φόβου; οἱ ὅποιοι καὶ
 ἀκυσίως ἰσχύον νὰ μᾶς ἀπροσποτίσεν) νὰ ἀναξίως
 τῆς εἰσοδὸν τῆς ὑποκειμένης, ὅπῃ ἡ Φαντασία μᾶς
 παρασάινει. Καὶ διὰ τῶτο ὀλογοφρόνιμος, ἀξιοκατη-
 γόρητος, καὶ εὖσις μάλλιν' ἀξιοκατάκριτος πρίπτει νὰ
 λογίζεται, ὅστις ἐμπορεῖ, καὶ ὅμως δὲν προειρδῇ:
 αἰσῶς εἶναι ἀτακτοὶ ἢ εὐτακτοὶ, βλαβεραὶ ἢ ὠφέλι-
 μοι, ἀρμόδια ἢ ἀνάρμοστοι εἰς τὴν λογικὴν Δημιούρ-
 γημα; πόσαι Πράξεις; πῶς; ὁποίας ἡμεῖς μὴ τὸς αὐτοῦ
 δυνά, καὶ χαλεπὴς μηδεμίαν εὐχασιν πράττομεν, καὶ αἱ
 ὁποῖαι

ἄποια ἔπειτα μᾶς καρποφορῶν ἀτιμίαν, ὀδυῶν, ζῆ-
 μίαν. Καὶ ἱπομεινῶς, ἵνα ἡμεῖς φροντίζομεν νὰ προ-
 φυλαττώμεθα ἀπὸ τὰ Ἀμαρτήματα καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα,
 ὅπως οἱ φρόνιμοι, καὶ ὁ Θεὸς καταδικάζει ὅτι πρέπει, ὅ-
 τι ὁ Νῦς καὶ Θείησις νὰ σωφρίχων ὁμῶς, ἐκεῖνος διὰ
 νὰ προεῖναι μὴ εἰλικρινεῖαν, καὶ αὐτὴ διὰ νὰ ἐκλέγῃ
 μὴ ἴσην γνησιότητα ἐκεῖνο μόνον, ὅπως ἀρίσκει τῷ Θεῷ·
 ἐκεῖνος, ὅπως εἶναι τίμιον· ἐκεῖνος, ὅπως πῶποτε δὲν μᾶς
 βλάπτει. Μερικοὶ συσίλλονται νὰ πτύσων εἰς τὴν Ἐκ-
 κλησίαν, καὶ ἔπειτα γυμνῶν τὸ ἱερόν. Οἱμοίως καὶ τὸ
 δεῖνα πρόσωπον; αὐτὸ ἀγαπᾷ τὴν σεμνότητα, τιμᾷ τὴν
 σωφροσύνην, δὲν παραδίδεται εἰς τὰς ὁρμὰς μήτε τῆς
 ἐδικῆς, μήτε τῆς ἑτέρας ἐπιθυμίας, συγχράζει εἰς τὴν
 Ἐκκλησίαν, νηδύει, προσδέχεται· ἐνδέχεται, ὅτι
 καὶ νὰ κοιωνῇ κάθι μὲν. Ἀλλὰ συγχωρεῖ ἀράγε
 (ἱερῶς ἐγὼ) συγχωρεῖ καὶ τὴν ἐχθρότητα; Πληροῦναι
 τὰ χεῖρες; Βασανίζει σκληρὰ τὴν δούλευσιν; Φοβεῖ-
 ται νὰ ἀρπάξῃ τὸ ἑσόν κῆμα; Αἶ καὶ τῶτα ποσῶς
 δὲν τὰ ἡφῆ, ἡ καὶ δέσκει μὴ τὸν λογισμόν τε πόσα
 δίκαια, ὥς πληροφορεῖται, πῶς τάχα ὁ Νόμος τῆς
 ἀγάπης καὶ τῆς Δικαιοσύνης; τὸν ὅποιον ὅλοι οἱ Χρι-
 στιανοὶ χρεωστῶμεν νὰ φυλάττωμεν; νὰ μὴ ἰδῶθι δι'
 αὐτό. Ἐὰν ἡ Θείησις αἷμα δὲν ἐρῶναι μὴ εἰλικρι-
 νει, πᾶριξ πῶς νὰ ἀχαιεῖν τὸν Θεόν, πόσον κατὰ
 τοῦτο, ἄσων καὶ κατὰ τὰ ἄλλα; ὁ Νοῦστου ἱμῖλος
 πάραυτα νὰ φωτίζεται. Ἀλλὰ τὸ παραδοξόπρον εἶ-
 ναι, ὅτι μήτε λείπων ποῖοι ξεφρίχων τὴν ἀγαθοπρα-
 ξίαν πλέον ἀπὸ τὸ χεῖρον, καὶ ἔπειτα μὴδε εὐχαρίζον-
 ται, ἀλλὰ λείπων ἀπὸ τῆς Ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Πρῶτον
 τὰς Ἐντολὰς πρέπει νὰ πληρῶν ὁ Χριστιανός, καὶ ἔ-
 πειτα τὰς νηδυσίας; πρῶτον νὰ ἀχαιεῖν τὴν ἐρ-
 γᾶν.

γάτας καὶ δαυεῖσας, καὶ ἔπειτα τὰ ἐλεήσῃ: πρῶτον τὰ συγχωρήσῃ τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἔπειτα τὰ πλησιάζῃ εἰς τὰ Βημόθυρα: καὶ ὁμοίως περὶ τῶ ἐπιλοίπων περὶάσιων. Ἐλίου, ἔλιον, λέγει ὁ Θεός, καὶ ἔδυσάν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ, ΙΒ΄.

Περὶ τῆς ὀλικῆς Οὔρεξως, τὴν ὁποίαν καλεῖ-
μεν Φιλαυτίαν, εἶπεν περὶ τῆς Οὔ-
ρεως τῆς Εὐδαιμορίας.

Ωμιλήσαμεν ἀνωτέρω περὶ τὸ Σώματος, κα-
θὸ περὶ μᾶς Αἰτίας, ὅπῃ ἐγχείει εἰς τὰς
Ἡθικὰς Πράξεις ὅχι ὀλίγον. Τώρα αὖ
ἄρξωμεν ἰδιαίτητα εἰς τὴν Ψυχὴν, ἥ γιν' εἰς τὴν καθ'
αὐτὴν, εἰς τὴν ἀληθινὴν Αἰτίαν τῶν αὐτῶν Πράξεων,
διὰ τὰ ἐράνησάμεν ἀκριβῶς: πόθεν τάχα παρακιν-
εῖται αὕτη, πράττει πόσας καὶ πόσας, ἢ Καλὰς, ἢ Κα-
κὰς, ἢ ἀδιάφορας. Ἡ ζυὴ τῶ Ἄνθρώπου (καὶ τῶν
ὅλων τῶ δοκιμάζομεν) εἶναι μία διλωικῆς πανήγυρις
Λογισμῶν, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ Ἄνθρωπος Νῦν ἀκα-
τάπαυστα γυμνάζεται. Οὕτως πράττει ἀπαιδευτός,
ἕως ὃ πεπαιδευμένος. Καὶ αὐτοὶ οἱ Λογισμοὶ, ὅταν
δὲν ἀναξίονται, μεταβαίνειν εἰς τὴν πρᾶξιν, καὶ ὅταν
ἐμποδίζονται, ἢ βόσκων, ἢ γυμνάζων αὐτὴν τὴν δρα-
στικὴν Δυνάμιν, πέπε ἀφάρτως, καὶ πέπε δυσουρίτως.
Μήτε οἱ ῥάθυμοι, οἱ ὀκνηροφιλήσυχτοι δὲν ἀργῶσι καὶ τῶ-
ν τὸν ῥόπον; ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ δὲν παύουσιν ἀπεργαζέ-

καὶ τὸν Νῦντον μὲν ἀσφόρως, ἢ χαρίεις, χρησίμως, ἢ
ματαίως, ἢ ἀνδρῆς Λογισμῆς: καὶ αὐτὸς οὐ μὴ ἄλλως, ἀλ-
λὰ καὶ μὴ ἐκείνως ἢ τῆς ἀπολαύσεως, ἢ τῆς ἀνδρίας,
ὅπως τότε τῶς γενεᾷ ἐκείνῃ ἢ παμπλῆς ἀργίας. Ἡ-
μεῖς ἔπειτα ἐπιθυμῶμεν καὶ σὺ πρᾶγμα τότε μὴ αἰ-
σθητῆς, μὴ γνωστῆς Ὀρίξεως, καὶ τότε μὴ ἀγνώστως, μὴ
σχετινῶς: καὶ πῶς, ἴσως διὰ τὸ τότε ἢ δὲ προσέχο-
μεν, ἢ δὲ συλλογιζόμεθα ποσῶς. Ἡ Θέλησις,
λέγω, ὡς καὶ αὐτὴ ἀδυσκόπως συγκινεῖται ἀπὸ μυσίας
Ὀρίξεως, εἶπεν ἐπιθυμίας? περὶ τῆς ὁποῖαν, ἰδίως καὶ
καθ' αὐτὸ, τώρα ἀρμόζει νὰ ὁμιλήσωμεν. Ἡ κλά-
σις τῆς Ἀνθρωπίνων Ὀρίξεως (καθὼς θέλομεν τὸ
ἰδῆ) διαιρέσις εἰς πολλὰ εἶδη? μ' ἔλεον πῶς ἡμεῖς,
ἐὰν, προσεκτικώτεροι, ἐρευνήσωμεν τὰ κινήματα τῆς
Ἀνθρωπίνης Θελήσεως, ἢ θελ' εὐρωμεν: ὅτι ὅλα αὐ-
τὰ μὴδὲ εἶναι, πάρειξ ὅσα μοναχόν, καὶ ὅτι ὅλα τὰ ἐ-
πίλοιπα φυζάνουν ἀπὸ πῶς τὸ ὅσα, τάχα ὡσαύτως
παραφωδῆς ἀπὸ ὅσων καὶ τὸν αὐτὸν κορμόν? τὰ ὅποια,
καλὰ καὶ ὀνομάζονται μὴ διάφορα ὀνόματα, καὶ ὅμως
πραγματικῶς μήτε εἶναι, πάρειξ ὅσα καὶ τὸ αὐτό. Λέ-
γω ὡς πόσον, πῶς ἡ κυριώτερα Ἀρχή, καὶ τὸ πρῶτον
κινῶν, ἢ τὸ πρῶτον κινητὸν ἀπὸ ὅσων ἐπιθυμίας φέρο-
μεν ἡμεῖς οἱ Ἀνθρωποι: ἢ διὰ τὰ ὁμιλήσω κάλλιον,
ἢ μόνον ἰδικήμας Ὀρίξεις, ἢ ὁποῖα μυριόβπως μετα-
πλάττεται, καὶ ἐνεργεῖ, καὶ ὁ ὁποῖα μᾶς διεγείρει εἰς
τόσας, καὶ πόσον ποικίλας Πράξεις, εἶναι ἡ φιλαυτία καὶ
καὶ πῶς περιπλέει αὐτὴ εἶναι ὅσων ὑπέρτατος κέλεος,
ἀπὸ τὸν ὁποῖον μεταβαίνει, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον κρέμον-
ται ὅλα οἱ ἐπίλοιποι, ὅπως συγκροτῶσιν ἢ τὴν αἰαίαν
ἄλυσαν, ἢ τὴν ἀσχημον σειρὰν ὅλων τῆς κινήσεως ὅ-
πως προέρχονται ἀπὸ τῆς Θελήσεως τῆς Ἀνθρωπίνης. Ἡ

ἀληθεία εἶναι αὐτὴ, ὅτι μετὰ γυμνάσια τῶ Θεολόγων, καὶ τῶ Ἡθικῶν ζωγραφίζον αὐτὴν τὴν ἀγάπην τῶ ἑαυτοῦ, μόνον μὲ ἀρετὰ, μὲ ἄχρημα χρώματα ἤσαν καθὼ μίαν πηγὴν, ἢ ὅποια μὴ ἀναβρύει, παρίξ Ἡθικὰ Ἀμαρτήματα, ἢ Κακὰ, ὅπως πάντοτε δεῦ ἀπαιτῶν ἀπὸ τὸν Κόσμον. Μὴτε ἐγὼ δεῦ δι-
 λω λείπει νὰ παραστήσω μετὰ ὀλίγοι ἀποπλίσματα τῆς Φιλαυτίας; καθότι τὸ νὰ τὰ περιγράψῃ τινὰς ὅλα, τὸτο ἡθελ' ἦτον ὅχι μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον. Μ' ὅλον τὸτο ἐγὼ ἀπαλλάττω νὰ ἀποδείξω, καὶ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἀρχὴ ἀπλῶς καθε Ἡθικῆς ἐργασίας: ὅτι εἶναι μία Ἀρχὴ, ἔμφυτος εἰς ὅλα τὰ Λογικὰ Δημιουργήματα: ὅτι εἶναι μία αἰτία, δεδομένη καὶ ἐρριζωμένη εἰς αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον κυβερνήτην τῆς Φύσεως; καὶ διὰ τὸτο καθ' ἑαυτὴν καλὴ, καὶ χρησίμος, ἢ μάστις ἀναγκαία, καὶ ἀπαραίτητος εἰς καθὼ Ἄνθρωπον. Καὶ τί λέγω ἐγὼ εἰς τὸν Ἄνθρωπον; Ἡμεῖς τὸν παρὰ τρεῖς μὲν ὡς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κτλῶν, καὶ πῶς αὐτοῖς ἔ πάγκοινος Νόμος, καὶ αὐτὴ ἡ γενικὴ Αἰτία δίδασκεται εἰς ὅλα: ἤσαν τὸ νὰ ζῆται τὴν ἡδονὴν, νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἀνάπαυσιν, νὰ φεύγῃ τὸν κίνδυνον, νὰ σωτηρῶν ἑαυτὰ, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ὅς λέγεται εἰς τὰ Κτλῶν αὐτοῖς ὁ κύκλος φυσικῆ ὁρμῆς, ὅπως δίδωκεν τὰ κινεῖ: αὐτὸ προφέρεται, διὰ τὰς διαφορὰς ὑπολήψεις τῶ Φιλοσόφων, καὶ μ' ἄλλα ὀνόματα? μ' ὅλον τὸτο πάντοτε ἀληθεύει, ὅτι ὁ Ἄνθρωπος, καθὼς καὶ κατ' ἄλλα πολλὰ σωκέρχεται μὲ τὰ Ζῶα, ἐμοίως νὰ σωκέρχεται καὶ κατ' τὴν Φιλαυτίαν. Ὅλη ἡ διαφορὰ, ὅπως μεσολλαβεῖ κατὰ τὸτο μεταξὺ Ζῶων καὶ Ἀνθρώπων, εἶναι: ὅτι μόνος ὁ Ἄνθρωπος, καθὼ δηλ: προικισμένος μὲ τὸ Λογικόν, γνωρίζει, πῶς ἀγαπᾷ ἑαυτὸν: καὶ ὅτι μόνος αὐτοῖς, βε-
 ρε.

δέμους ἀπὸ τὸν Νῦν , ἡμπορεῖ νὰ οἰκοδομήσῃ καλῶς τὴν Φιλαυτίαν; ἀλλοῦρόπως αὐτὸς ἰδιοποιεῖται τὸν ἐπινείδισον τίτλον τοῦ κτηνώδους , καὶ πῶς ἐποβαίνει εὖχος κατηγορίας , ἢ ὑπάρθῃως εἰς τὴν τιμωρίαν .

Ὡς πόσον μεγάλως σφάλλει , ὅστις ὀλιγαῶς καταδικάζει τὴν Φιλαυτίαν; ἵπειδὴ καὶ αὐτὴ , διὰ τὰ ὁμιλήσω ὑπὲρ , παυτίζεται μὲ τὴν Ἀνθρώπινον Φύσιν ; καὶ ὕπως , ὥς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν ἡμεῖς , ἢ νὰ μὴν ἀγαπῶμεν ἑαυτοὺς , μήτε κρίνεται ἀπὸ τὸ Αὐτοῦ ἐξέσιον; καθότι φέρομεν ἐν ἑαυτοῖς μίαν ἐγγυήνητον δυνάμιν , ἢ ὁποῖα μᾶς δυναστεύει νὰ ἀγαπῶμεν ἑαυτοὺς , ὥς καὶ ὅταν πράττομεν πρὸς ζῆμίαν ἐδικλῶμας , ἐκλέγοντες διπλαρῶν , καθὸ προαπατημένοι , ἐκεῖνο ὁπῶ καθ' ἑαυτὸ μήτε εἶναι , παρίξ Κακόν . Καὶ διὰ τῆς μακρᾶς ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῆς Ἀνθρώπου , μάστιγα παυπλῶς περιχυμένοι ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν , ὅσοι ἢ διὰ τὴν πολλὰ φοχίζον τὸν Νῦν , ἢ διὰ τὴν πολλὰ ἀκρεβολουγῶν τὴν Πνευματικὴν Ζωὴν , διδάσκον , ὅτι τάχα ἔπρεπε , καὶ ἡμπορεῖ ἡ Φιλαυτία εἶξ ὁλοκληρῶς νὰ ξερρίζωθῇ , καὶ νὰ ἀφανισθῇ; χωρὶς ποσῶς νὰ σοχαδῶν , πῶς τῷτο εἶναι ἀδύνατον , καὶ πῶς ἡμεῖς χωρὶς τὴν Φιλαυτίαν μηδὲ ἡμπορεῖμεν νὰ ζῶμεν , καὶ πῶς ὁ Θεὸς , μὲ τὸ νὰ ἐπρόσβαζεν , ὅτι νὰ ἀγαπῶμεν τὴν Πλησίον ὡς ἑαυτοὺς , ἐκύρωσε καὶ τὴν Φιλαυτίαν καθὸ μίαν ἀρχὴν καλὴν καὶ τιμίαν , καὶ καθὸ ἐγκειχυμένον εἰς ἡμᾶς ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον . Εἶναι μία Ἀλλογορικὴ , μία Μιταφορικὴ , καὶ ὅχι ποτὲ κυρία ὁμιλία , ὁπόταν ὁ Θεὸς Διδάσκαλος προσάσκει , ὅτι τάχα νὰ μισήσωμεν ἑαυτοὺς : ὅτι νὰ ἀποστραφῶμεν τὴν Μητέρα καὶ τὸν Πατέρα : ὅτι νὰ κόψωμεν τὴν χεῖρα , ἢ τὸν

πόδα· ὅτι νὰ ἐκβάλωμεν τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ὅσα ποιαῦτα, ὅταν δηλαδὴ αὐτὰ μᾶς ἔλκυν εἰς καμμίαν ἀποπίαν. Τὸ νὰ μισήσωμεν ἡμεῖς τὰ ὑπάρχοντά μας, ἢ ἡμᾶς τὰς ἰδίους, τῆτο καὶ τὴν γνώμην τῆς Ἀγίας Πατέρων μήτε ἄλλο σημαίνει, παρέξ τὰ νεκρώσωμεν τὰ μέλη, καὶ νὰ ἀρνηθῶμεν ὅσα ἢ ἐσωτερικῶς, ἢ ἐξωτερικῶς ἰχύν νὰ μᾶς χωρίσου ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς Θεᾶς, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς χρεωστούμεν νὰ ἀγαπῶμεν περισσότερον ἀπὸ κάθε πρᾶγμα. Καὶ ὅμως ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μήτε μάχεται μετὰ τὴν Φιλαυτίαν; μάλιστ᾽ ἡμεῖς πώποτε δὲν ἀγαπῶμεν ἑαυτὰς πόσον, ὅσον ὅταν ἐξ ὅλης καρδίας ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, ὅταν πρόθυμοι τῆς θυσιάζομεν τὸ παῦν, καὶ ὅταν μισῶμεν, ἢ ἀνδιᾶζομεν ὅ,τι καὶ αὐτὸ ἀποσρέφεται τὸ βλέμματι.

Ὅταν ἔπειτα ἀκόσμεν τὰς Ἀγίας, ἢ τὰς Πνευματικὰς νὰ σαλπίζον, καὶ νὰ βροντῶν καὶ τῆς Φιλαυτίας, μήδ' αἷς νομίζομεν, πῶς τάχα αὐτοὶ καταδικάζον αὐτὴν τὴν ἔμφυτον, αὐτὴν τὴν ἀναγκαίαν Ὅρειξιν ὀλικῶς, ἀλλὰ μόνον πῶς ἀκροβολίζον τὴν ἄτακτον καὶ παράφορον ἀγάπην μερικῶν Ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἀγαπῶν ἐκεῖτο, ὅπερ δὲν συγχωρεῖται, ἢ ὅπερ δὲν ἀρμόζει εἰς ὑποκείμενα, προικισμένα μετὰ τὸ Λογικόν. Τώρα εἰς δύο κλάσεις ἡμπορεῖ τινὰς νὰ διαιρέσῃ τὴν πολυάριθμον φάλαγγα τῆς Ἀνθρωπίνης κινήσεως. Μερικὰ συμβαίνειν εἰς ἡμᾶς, χωρὶς ἡμᾶς, ἢ γὰρ χωρὶς ποσῶς νὰ συνιῇ τὸ Αὐτεξέσιόν μας, καθὼς ἢ πείνα, ἢ δίψα, ὁ ὕπνος, ἢ κυκλοφορία τῆς αἵματος, καὶ ὅσα παρόμοια ἢ τὰ ὅποια, κυρίως, ὅτε εἶναι, ὅτε λέγονται ἀνθρώπιναι Πράξεις; καθὼς συμβαίνειν εἰς τὸ σῶμά μας φυσικῶς, ἢ γὰρ ὅτε

δυνά-

δυνάμει τῶ νόμων, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ πάνσοφος Ἀρχιτέκτων τὰ παντὸς ἐδημιῆργησεν ὅλα τὰ ἔξαισια αὐτοκίνητα Δημιουργήματα. Καὶ ὅσα κινήματα εἶναι ποιαῦτα, μήτε κρέμονται ἀπὸ τὴν ἐλδύθερον Θέλησιν τῶ Ἀνθρώπου, ἀλλὰ συμβαίνουν ἀναγκαίως, καὶ μὴ ὅλον ὅπερ ἡ Θέλησις ἤθελ ἀντιλέγη. Τὸ αὐτὸ, ἢ τελάχισον παρόμοιον μετὰ αὐτὰ τὰ κινήματα ἢ ἔμπερι νὰ λογίζεται καὶ ἡ Φιλαυτία; διὰ τί μήτε εἶναι δυνατὸν, ὅτι ἡμεῖς νὰ μὴ ἔχωμεν ἐν ἑαυτοῖς τὸ τοῦ κούφου τῆς Φιλαυτίας, ὅπερ ἔσωθεν μᾶς συγκινεῖ. Καὶ λοιπὸν, ὥστε νὰ τὴν ἐξορίσωμεν, ἔπρεπεν, ὅτι νὰ ἐξορίσωμεν ὅμῃ καὶ τὴν Θέλησιν, χωρὶς τῆς ὁποίας ἡ Λογικὴ Ψυχὴ μηδὲ ἡ πλεον Ψυχὴ. Ἐρχεται ἡ δὲ κλάσις τῶ Ἀνθρωπίνων κινήματων, καὶ εἶναι ἐκεῖνη, ὅπερ κεῖται εἰς τὴν δυνάμιν τῶ Ἀυτεξασίας, ἢ γὰρ νὰ τὰ πράττη, ἢ νὰ μὴ τὰ πράττη, νὰ τὰ ἔχη, ἢ νὰ μὴ τὰ ἔχη: καὶ ὅπερ κυρίως μήτε συνδέσσεται, πᾶρ ἀπὸ πράξεις μερικώτερας. Ἡμεῖς ἐνίοτε, καὶ μὴ ὅλον ὅπερ δεῖ θέλομεν, πεινῶμεν; ἀλλ' ἐπαιτα εἰς τὴν ἐξασίαν μας κεῖται, ὅταν δρίσκομεν, νὰ φάγωμεν, ἢ νὰ μὴ φάγωμεν, καὶ νὰ μεταχειρίζομεθα πλεον τὸ τοῦ, πᾶρ ἐκεῖνο τὸ φαγητὸν. Τὸ ἴδιον ἢ ἔμπερι νὰ εἰπῶ καὶ διὰ τὴν Φιλαυτίαν, ἢ γὰρ διὰ ἐκεῖνο τὸ ἔμφυτον καὶ ἐσώδες κίνημα τῆς ἀνθρωπίνης Θελήσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πῶποτε δεῖ ἀποχωρίζεται. Ἡ ἀλήθεια εἶναι αὕτη, ὅτι ἡμεῖς, ὡσαυτασμενοὶ ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῆς ἀνθρωπίνης Φύσεως, ἀγαπῶμεν ἑαυτοὺς; καὶ ὅμως ἐμβαίνοντες εἰς τὴν πράξιν τῆς ποιαῦτης ἀγάπης, καὶ καταβαίνοντες εἰς τὸ μερικώτερον, ὅλη τότε αὕτη ἡ ἀγάπη κρέμεται ἀπὸ τὴν ἐλδύθερον ἐκλογὴν μας; καθότι ἡ Θέλησις, ὅπερ δυνάμει συγκινεῖται

ἀπὸ τὴν Φιλαυτίαν, ἢμπορεῖ νὰ θέλῃ, ἢ νὰ μὴ θέλῃ
 εἶναι ὑποκείμενον, καὶ νὰ θέλῃ νὰ πράξῃ, ἢ νὰ μὴ πρά-
 ξῃ τὸτο, ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔργον. Πρέπει περιπλέον νὰ
 ἐξορίωμῃ, ὅτι ὁ παύσοφος Δημιουργὸς ἐθέσπισε, καὶ ἐ-
 δάρισεν εἴην ὑπερέξοχον Κανόνα εἰς ὅλας τὰς ἐπίγειας
 Δημιουργήματα, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὰς Πράξεις τῶ Ἀν-
 θρώπου: ἐκείνη, λέγω, τοῦ πρωτίτου καὶ παγκράδου
 Ποιήματος, ἀπὸ ὅσα αὐτὸς ἀπέκτισεν εἰς τὴν τῶν
 ὕδρευσιον σφαῖραν. Μᾶς τὸ πληροφορεῖ τὸ Λογικόν,
 καὶ περιπλέον μᾶς τὸ βεβαιώνει καὶ ἡ Ἀποκάλυψις.
 Οὔτις εἰς τὰς Πράξεις, καὶ εἰς τὰς ἐκλογὰς τῆς Θε-
 λούσης φυλάττει τὸν τὸν Θεόπνευστον Κανόνα: ὁ
 ποιῶν ἀγαπᾷ ἑαυτὸν μὲν σιώσειν, καὶ πώποτε δὲν σφάλλ-
 λει. Ἐκ τῶ ἐναντίου, ὅστις ἀποτολμᾷ νὰ παρακρῇ,
 καὶ νὰ παραβαίῃ αὐτὸν τὸν Κανόνα: ὁ τοιοῦτος ἀγαπᾷ
 ἑαυτὸν χωρὶς διάκρισιν, καὶ ἀμαρτάνει, καὶ περιπλέον
 γίνεται εὐνοχος κατακρίσεως κοντὰ εἰς τὸν ὑπερύψω-
 σον. Νομοθέτῳ, καὶ πολλαχὺς κοντὰ εἰς τὸς Ἀνθρώ-
 πους.

Ὡςτε πόρα, ἃς παραπρήσωμῃ, καὶ ἃς καταλέξωμῃ
 ὅποιασδήποτε προαιρετικῶν Πράξεων, καὶ θέλωμῃ εὖρη,
 ὅτι ἐκείνη, ὅπου πρὶν θέλει, ἐκείνη, ὅπου τὴν προσάγει,
 μήτε εἶναι, παρέξ ἡ φιλαυτία. Δελοῦναι ἐκεῖνος; πε-
 ριπατεῖ; καταγίνεται εἰς τὰ Βιβλία; γράφεται Στρατιώ-
 τῃς; Ἡ Φιλαυτία τὸν διεγείρει, ἡ φιλαυτία τὸν συγ-
 κινεῖ. Ἀλλὰ κάθεται εἰς τὴν ἔσπεζαν: μελετᾷ νὰ
 ὁδοιπορήσῃ οἰκοθεμεῖ τὰ ὀποστικὰ: νησθεῖ, καὶ τὰ
 ἐξῆς. Καὶ πῶς ἀποτέλεσμα τῆς Φιλαυτίας, καὶ τῶ
 πηγάζει ἀπὸ ἐκείνου τὴν ἔμφυτον Ἀρχήν; ἡ ὁποία
 παντοιοῦς ὅπως συγκινεῖ, παχύνει, καὶ διεγείρει τὸν Ἀν-
 θρώπον εἰς τὸ καὶ ἐνεργῇ πόσας, καὶ πόσον ἀσφόδους Πρά-
 ξεις;

ξεις: ἢ τὸ ἐναντίον τὸν ἀποκόπτει, καὶ τὸν ἐμποδίζει ἀπὸ τῶν καὶ τῶν: Ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ἄλλος κλέπτει, φονδύει τὸ ἐχθρὸν, βορβοροῦται μὲ τῷ ἀσέλγειαν, χαλκδύει τὸν θυμὸν, ἢ τῷ ἔπαρσιν, ἀδικεῖ, ἐπιβεβλάει, καὶ ἔγω κατ' ἐξῆς: Ὡς καὶ ἐδῶ ἡ Φιλαυτία εἶναι ὁ πράκτωρ, διορίζουσα δηλαδὴ ἡ Θέλησις, ἐν ᾗ κεντᾶται ἀπὸ αὐτῷ, τὸσον αὐτὰς, ὅσον ἐκείνας. Καὶ ὁμῶς μὲ μίαν ἀξιοσημείωτον διαφοράν, καθότι αἱ μὲν πρῶται προσέρχονται ἀπὸ μίαν εὐτακτον Φιλαυτίαν, καὶ αἱ ἄλλαι ἀπὸ μίαν ἀτακτον, καὶ ἐπομένως δυσάρεστον εἰς τὰς ἐπιλοιπὰς Ἀνθρώπους, καὶ πολὺ περιωρότερον εἰς τὸν Θεόν. Τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὁ Ἀνθρώπος μόνον ἑαυτὸν, καὶ ὅχι καὶ τὸν Θεόν, ὅχι καὶ τὰς ἄλλας Ἀνθρώπους: ἢ τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὰς Ἀνθρώπους, ἢ τὰ ἄλλα Κτίσματα ἀπάκτως: τὸτο, τὸτο καταστάνει σὺγχον καὶ κατηγορητικὸν τῷ Φιλαυτίαν, ἢ ὁποῖα κατ' ἑαυτῷ μήτε εἶναι, πάρεξ μία ἀθῶα, μία εὐλογος ὀρεξις. Ἀλλὰ τί ἀραγε νομίζομεν ἡμεῖς, ὅτι ἰδίως ἐπιθυμεῖ, καὶ θέλει αὐτὴ ἡ Φιλαυτία; Εἰπαμὲν, ὅτι ἡ Θέλησις, μὲ ὅλον ἐπεὶ προικισμένη μὲ τὸ Αὐτεξέσιον, καὶ ὁμῶς αὐτὴ ἐσωτερικῶς κυβερνᾶται ἀπὸ τῷ Φιλαυτίαν. Ὅταν αὐτὴ θέλει, βέβαια καὶ μήτε θέλει, παρὰ μόνον ἐκεῖνο, ὅπερ τῆς παραστάνει, καὶ τῆς διορίζει ἡ αὐτὴ διδασκαλικὴ Ὀρεξις; πάνποτε ὁμῶς καὶ τὸ μέτρον ἢ τῶν φόδων, ἢ τῶν ἀληθινῶν πληροφοριῶν, ὅπερ πηγάζουν ἀπὸ τὸν Νῆν. Καὶ ἐπ' ἀληθείας ὁλοίμας τὸ δοκιμάζομεν. Ἀπειροὶ ἐδικαίμας Ἐπιθυμίαι πέττονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰς συμβαίνον ἐνίοτε καὶ πραγματικῶς. Ἀλλ' ἐὰν ἡμεῖς παρατηρήσωμεν ὅλους, ἴσως καὶ ἐδὲ καὶ ὅταν δὲν διεσχομεν, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ξεξέχῃ ὑποκείμενα, τὰ ὁποῖα ἢ κατ' εἶνα, ἢ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ μὴ εἶναι τόσα

μία, ἢ μάλιστα πόσα δέτετρα Τέλη (καὶ τὴν κρίσιν δηλαδὴ καὶ τὴν τὴν Ἰδέαν, ὅπως ἕκαστος φέρει) διὰ τὴν ἐπικρατήσῃ τὸ πρῶτισον καὶ ἔχατον Τέλος, ἤγουν τὴν Εὐδαιμονίαν τῇ ἰδίᾳ αὐτῇ. Ἄν μελετῶμεν, αὐτὴν κτίζομεν, αὐτὴν ἀγοράζομεν; ἢ Φιλαυτία μᾶς παρακινεῖ. Τῆτο (λέγει αὐτὴ) εἶναι διὰ σὲ καλόν: τῆτο θέλει σὲ καταστήσει ἢ τῶρα, ἢ ἔπειτα, καὶ ἢ πολὺ, ἢ ὀλίγον δίδαίμονα. Ἄν πειρατῶμεν, αὐτὴν παίζομεν, αὐτὴν ξώομεν, αὐτὴν συχναίνομεν εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἑξοχωτέρων, αὐτὴν σπυδαίνομεν, αὐτὴν λογαριάζομεν, καὶ εἴτι ἄλλο ἐργόχειρον πράττομεν; ἢ Φιλαυτία μᾶς κεντᾷ, ἢ Φιλαυτία μᾶς βιάζει νὰ τὸ πράττωμεν; καθότι πληροφορεῖται, πῶς τάχα αὐτὸ, ἢ εὖθὺς ἢ ἔπειτα, ἔχει καὶ μᾶς ἀποκαταστήσῃ δίδαίμονα. Μὲν ἔστι λόγον, καὶ θεσοχασμός, καὶ θεπίνημα ἐδικόνμας, ἀφορὰ τὴν αὐαζήτησιν, ἢ τὴν ἐφισιν εὐδὸς ἀπὸ τὰ πόσα διάφορα πράγματα, ἤγουν τινὸς καλῆς, καὶ μιᾶς δὴ τυχείας. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀκατάπαυστος δρόμος τοῦ Ἀπαιδῆτε, αὐτὸς καὶ τῷ Μαθηματικῷ; αὐτὴ εἶναι ἡ διωικῆς ὁδοποιία, ὅπως ἄρα ἔχει τὸσον ὁ Φιλόσοφος, ὅσον καὶ ὁ Ἰδιώτης; εἰς τὸ διάστημα τῆς ὁποίας, ὅλοι ἀπλῶς λαμβάνομεν βελλῶν, καὶ ὅλοι ὁδηγούμεθα ἀπὸ ἐκείνου τὴν ἀγάπην, ὅπως ἡμεῖς αὐτομάθητοι καὶ αὐτοπαράκινητοι ἀποδίδομεν εἰς ἑαυτοὺς.

Μὲν ὅλον τῆτο μεταξὺ τῶν ποιῶτων Προσώπων μεσολαβεῖ καὶ μία διαφορὰ πολλὰ ἀξιόλογος. Ἐπειδὴ ὁ μὲν φρόνιμος συνηθίζει νὰ ἄρα ἔχῃ τὴν κρείττονα καὶ δίδῃ οὐδὸν, καὶ ὁ ἄβελος, ὁ μωρὸς ἐκείνῳ ὅπως παραφέρει, ἢ ἐκείνῳ, ὅπως ἀπάγει εἰς τὴν ἀθλίωτα. Ὁ πρῶτος ἀκολουθεῖ πάντοτε τὸ Λογικόν, καὶ ὑποχρεώνει τὴν αἰσθητικὴν Ὁρίξιν, ὅτι νὰ ὑποτάσσεται εἰς αὐτό!

ἐκεῖ ὅπῃ ὁ δόλερος, χωρὶς νὰ πολυεξετάζη τὰς βε-
λὰς τῆς Λογικῆς, ξεξέχει μόνον τὰ κινήματα τῆς Φαν-
τασίας, καὶ τῆς αἰσθήσεως, εἶπεν τὴν ἑξαφιν τῆς παραφό-
ρωντος παθῶν. Καὶ ὁμῶς τὸ ἀναντίρρητον εἶναι τὸτο, ὅτι
ὥς καὶ ἐκεῖνοι, ὅσοι μὲ ἀνοικτὰ τὰ ὄμματα κρημνίζονται
κατακέφαλοι εἰς τὰ βάραθρα τῆς ἀθλιότητος, καὶ εἰς
τὰ τόσα Οὐαὶ, ἐπιθυμῶν, καὶ ζητῶν ὅχι βέβαια τὰ Οὐαὶ,
ἀλλὰ καμμίαν Εὐδαιμονίαν, κἀνενά καλόν. Τὸτο
εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐπιθυμιῶντος, καὶ καὶ τὸτο αὐ-
τοὶ μήτε ἀμαρτάνουν ποσῶς. Ὅλον τὸ πταῖσμάτων
κεῖται εἰς τὴν κακὴν ἐκλογὴν τῆς μέσων, εἶπεν εἰς τὴν
πληροφορίαν, μὲ τὴν ὁποίαν πισδύει κατὰ Εὐδαιμο-
νίαν ἐκείνῳ, ὅπῃ κατ' ἐαυτὴν ἢ δὲ εἶναι Εὐδαιμο-
νία, ἢ δὲ εἶναι ἀληθινή, σαθερά, ἐπίμονος. Καὶ
ἂς ἐρωτηθῶν οἱ νέοι, καὶ ἕως τὰ παιδία, τί τάχα νὰ
ἐπιθύμω; Ἰσως καὶ αὐτοὶ δὲ μᾶς ἀποκρίθω, ὅ-
πως ἡδεῖ ἀποκριθῶ ἐγὼ διὰ αὐτῆς. Καὶ ὁμῶς,
τέως ὁ χυμὸς τῆς ἀποκρίσεώς των μέλλει νὰ εἶναι τοῖς-
τος: ὅτι δηλαδὴ ἐπιθύμω, κατ' ὅσον τὸ δυνατὸν, νὰ
περὲν ἐδῶ κάτω καλὰ, ἡγοῦν νὰ ζῶσι καλὰ καὶ
μακάρεα, νὰ δὲ χαρισθῶν ὅλα των τὰ θελήματα, καὶ νὰ
ἀπέχων ἀπὸ κάθε ψυχρὸν καὶ λυπηρὸν σωμαπάντημα.
Ἔως ἐδῶ ἡμεῖς μήτε ἡμπορεῖμεν νὰ τῆς ὀνειδίζωμεν;
ἐπειδὴ καὶ ἐδῶ ὁμιλεῖ ἡ Φύσις, καὶ αὐτὴν τὴν γλῶσ-
σαν, ἐὰν καὶ ὅλοι οἱ Ἄνθρωποι δὲ τὴν ἔχων εἰς τὸ
σῶμα, καὶ ὁμῶς τὴν ἔχων εἰς τὴν καρδίαν. Ἀλλ'
ἐὰν οἱ νέοι, τὸσον ἐπιθυμηταὶ νὰ προχωρήσων εἰς τὰ
ἀνάκτορα τῆς Εὐδαιμονίας, ἀφ' ἧς κερδέσων τὴν ἐλδο-
θείαν, καὶ ἀφ' ἧς λάβων τὰ χρεώδη ἑξοδα, ἡδεῖαν ἀρ-
χίσῃ τὸ ταξίδιον, χωρὶς προσοχίῳ, χωρὶς προφυλα-
κίῳ; τίς τάχα δὲ βλέπει, ποῖον ἐλεεινὸν τέλος τῆς

αἰαμέναι; Αὐτὴ εἶναι ἡ ὁδὸς, ὅπῃ ἀποκαταστάνει πρὸς Ἀνθρώπου διὰ πάντα δυσυχισμούς. Ἄλλο εἶναι τὸ νὰ ἐπιθυμῇ ὁ Ἀνθρώπος τὴν Εὐδαιμονίαν ἀπλῶς, καὶ ἄλλο τὸ νὰ ἐρῶναι, νὰ μανθάνῃ, καὶ νὰ ἐκλέγῃ τὰ κύρια μέρη, ὥστε νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Καὶ διὰ τὸ μάλιστα ἔπρεπε νὰ γνωρίζεται ἡ δόξασίς τῃς Ἡθικῆς Φιλοσοφίας, τῇς ὁποίας ὁ εὐδοξὸς καὶ ἰδιαίτερος σκοπὸς μῆτε εἶναι, παρὰ νὰ μᾶς χειραγωγήσῃ πρὸς τὴν ὄντως καὶ ἀληθινὴν Εὐδαιμονίαν. Ἡ Φιλαυτία, ὅπῃ κατὰ κράτος μᾶς κυριεύει, μῆτε παύει νὰ μᾶς ἐμπνέῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῇς Εὐδαιμονίας. Καὶ ὅμως αὐτὴ εἶναι μία ἀγάπη τυφλὴ; καὶ διὰ τὸ, ὅταν δὲν οἰκονομεῖται ἀπὸ τὴν Σοφίαν, καὶ ὅταν ἡμεῖς αὐτὴν μόρον ἀκροαζόμεθα, αὐτὴ γλυκᾶ γλυκᾶ μᾶς ἐγκλημνίζει εἰς τὰ βάρηθρα. Καὶ εἰς τὸ ἔπρεπε νὰ προσέχωμεν μεγάλως, διὰ νὰ διορθώμεθα, ὅσον ἡμπορούμεν ἔγκαιρα.

Τώρα ἡ ὀξυτάτη ἐπιθυμία τῇς Εὐδαιμονίας, θυγατὴρ τῇς Φιλαυτίας, ὅχι μόνον εἶναι κοινὴ εἰς ἕλα τὰ Λογικὰ ποιήματα, ὅχι μόνον εἶναι ἐπαινετὴ κατ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ καθὼς φρόνιμοι Φιλόσοφοι ἐπαρατήρησαν, εἶναι πρὸς τέτοις καὶ εὐα τεκμήριον, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη Ψυχὴ δὲν ἐκτίσθῃ, ὥστε νὰ ζήσῃ μόνον αὐτὰς τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῇς ἐπιγείης ζωῆς, ἀλλ' ἔτε διὰ νὰ σήσῃ εἰς τὸν παρόντα κόσμον μίαν πρόσκαιρον, μίαν ὀλιγοχρόνιον σκηνὴν. Ἄς σπεύδῃ εὖας Ἀνθρώπος, ὅσον θέλει, ὥστε νὰ χρηματίσῃ ἐδῶ εὐδαίμων: ἄς ἀπολαύσῃ ὅσας ἑυφᾶς ἡμπορεῖ νὰ ἐπιθυμήσῃ: ἄς γὰρ εἴῃ ὅσας ἀπολαύσεις, ὅσας ἡδονὰς εἶναι ἱκανὸς νὰ ἐπινοήσῃ; καὶ ὅμως αὐτὸς ἀληθινὸς Εὐδαίμων ἔτε ἔπως ἡμπορεῖ νὰ λέγεται. Ἀφ' ἧς ἀποκτήσῃ εὖας Ἀγαθόν, δια·

διὰ τὸ ὅποιον ἐπληροφορεῖτο, ὅτι τάχα ἔμελλε νὰ ψη-
λαφήσῃ μὲ τὴν παλάμῳ τὴν Εὐδαιμονίαν, ἐν τῇ
ἅμα ἀρχίζει νὰ ἐπιθυμήσῃ ἄλλο. Πάντα ἀνήσυχος,
πάντα ἀνδιχαρίστητος, ὅμεια μὲ τὸν θερμαινόμενον,
μισαβαίνει ἀπὸ Ἐπιθυμίαν εἰς Ἐπιθυμίαν, ἀλλάσ-
σει θέσιν, μεταβάλλει τόπον, μηδὲ δύνεισκε ποτὲ ἀ-
νάπαυσιν. Ἐδῶ (λέγει αὐτὸς) ἡμπορῶ νὰ εὗρω
ὄλῳμῃ τὴν διχαρίστησιν; καὶ ὅμως μόλις τὸ ἀπολαμ-
βάνει, ὅπῃ μὲ πόσῳ προσπάθειαν τὸ ἐπεθύμα, καὶ
πάραυτα ἢ τὸ ἀνδιάζει, ἢ πλέον δὲν τὸ τιμᾷ, καὶ
κατὰ τὸ αὐτὸ χροικᾷ, ὅτι, ὥστε νὰ χηματίσῃ τέλειος
διδάμων, μύρια ἄλλα τῷ λείπονται. Ὡς ἀθλιότης
τῇ Ἀνθρωπίνῃ Γένει, ὅπῃ ὡς καὶ ἡ ἀναζητήσις τῆς
Εὐδαιμονίας τῷ ἐπιφορτίζει τὸν ζυγὸν τῆς δυσυχίας!
Μὲ σωτομίαν, ὅστις ἔχει παραμικρὸν ἐφόδιον κείσε-
ως, ἀφ' ἧς ἐδόκίμασε κάθε Ἀγάθον, ὅπῃ ἡ Γῆ ἡμ-
πορεῖ νὰ τῷ καρποφορήσῃ (ἡ ὁποῖα τῷ τὸ καρποφορεῖ
ἐλίγον γλυκύ, καὶ μήτε τῷ ἀμέτοχον ἀπὸ πικρίας)
πελειώνει μὲ ἐκεῖνα τὰ αξιομνημόνευτα, καὶ πάντοτε ἀλη-
θινὰ λόγια τῷ φρονιμωτάτῳ Σολομῶντος, ἦγαν μὲ τὴν
πολυθρύλλητον Ἐκφώνησιν, „Ματαιότης Ματαιοτήτων,
καὶ πάντα Ματαιότης! Τῷ εἶναι εὖ σα σημεῖον, ὅτι ἡ-
μεῖς, διὰ νὰ ὁμιλήσω καὶ τὸν Ἀπόστολον, δὲν ἐγερνή-
θημεν διὰ νὰ ζήσωμεν ἐδῶ κάτω, ἀλλ' ὅτι ζητῶμεν μίαν
ἄλλαν κρείττονα καὶ τελειότεραν ζωὴν, ὅπῃ μέλλει νὰ
ἔλθῃ, καὶ ὅτι τὴν ἀρτίαν καὶ ἀληθινὴν Εὐδαιμονίαν
πρέπει νὰ τὴν ἐλπίζωμεν εἰς εὖ ἄλλον τόπον. Ὡς
πόσον ἡμεῖς ἄς ἀκολουθήσωμεν τὰ βήματα τῆς Φιλαυ-
τίαςμας, ὅπῃ ὅλως διόλῃς ζεῖτε τὴν Εὐδαιμονίαν, καὶ
ἄς παρατηρήσωμεν: ποῖοι ἄραγε εἶναι οἱ σκοποῖτες,
καὶ ποῖοι οἱ δρόμοι, μὲ τὰς ὁποίας αὐτὴ ἀγωνίζεται,

250 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

ὥστε νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ ποθέμενον, καὶ περιπλείον εἰς πόσας ἄλλας Ὁρέξεις, κοινὰς εἰς κάθε Ἄνθρωπον, διαιρεῖται. (α)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

(α) Ἐγὼ εἰς τὸ Προσίμῳ (ὁμιλεῖ ὁ Μιταφραστὴς) προμνησθῶ, ὅτι τὸ Σύγγραμμα προβαίνει διηρημένον εἰς δύο Τόμους, καὶ μήτε ἄλλος ἢ τὸν ὁ σκοπὸς μου. Καὶ ὅμως ἄλλαι μεν βυβαὶ Ἀνθρώπων, ἄλλα δ' ὁ καιρὸς πελάζει. Ἡ ἐχάτη ἀνάγκη, ὅπως παρέλπιδας μὲ ἐπανέβη ἐδῶ, με ὑπεχρέωσε νὰ τὸ διατρέσω εἰς τρεῖς, καὶ ἐς τὴν εἰς εἰδήσιν.